

DE MOEDER

Het verhaal van haar leven

GEORGES VAN VRECKHEM

DE MOEDER

Het verhaal van haar leven

GEORGES VAN VRECKHEM

De Moeder

Het verhaal van haar leven

Georges van Vreckhem

Stichting Aurofonds

Oorspronkelijke titel: *The Mother – The Story of Her Life*, uitgegeven door HarperCollins India, New Delhi 2000.

Vertaling: Annemarie Bakker

© Foto's: Sri Aurobindo Ashram

Contactadres:

Namaste

Middelweg 61-63

3956 TK Leersum

The Netherlands

Tel. 0343-454967

Fax. 0343-451034

E-mail: namaste@namaste.nl

Internet: www.namaste.nl

CIP-gegevens

ISBN 978-90-202 4104-4 (gebonden)

ISBN 978-90-705-4920-6 (ebook)

NUR: 739

Trefwoord: Aurobindo / De Moeder

© 2014, 2004 Stichting Aurofonds

Uit deze uitgave mag uitsluitend iets verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, opnamen, of op welke andere wijze ook, hetzij chemisch, elektronisch of mechanisch, na voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Any part of this book may only be reproduced, stored in a retrieval system and/or transmitted in any form, by print, photoprint, microfilm, recording, or other means, chemical, electronic or mechanical, with the written permission of the publisher.

Opdracht:

Dit levensverhaal van de Moeder is voor Akash,

*nu acht jaar oud, voor straks,
wanneer hij het zal kunnen lezen en begrijpen.*

Inhoud

1. Opgroeiend in Parijs 11
 2. Onder de artiesten 20
 3. Verkenningen in de occulte werelden 37
 4. Een synthese in de maak 62
 5. Aurobindo Ghose 86
 6. Het Woord wordt gesproken 123
 7. In Japan 152
 8. De zeven verborgen jaren 172
 9. Drie draken 199
 10. Het laboratorium 214
 11. De Moeders Oorlog 244
 12. Sri Aurobindo's confrontatie met de dood 268
 13. De Yoga van de lichaamscellen 299
 14. De Moeders reïncarnaties 329
 15. De manifestatie van het supramentale bewustzijn 355
 16. Wat er gedaan moet worden is gedaan 378
 17. De gevaarlijke doorgang 407
 18. Het nieuwe lichaam 438
- Bronvermelding 471

Deel een:

Twee wegen, één doel

De elfjarige Mirra Alfassa

1.

Opgroeien in Parijs

Wanneer ik me als kind soms bij mijn moeder ging beklagen ... vroeg ze me of ik me misschien inbeeldde dat ik voor mijn plezier geboren was. 'Jij bent geboren om het hoogste ideaal te verwezenlijken,' herhaalde ze telkens weer, en ik kon oprassen.¹

– de Moeder

Dochter van het Midden-Oosten

Parijs was in de jaren zeventig van de negentiende eeuw, en nog enige tientallen jaren daarna, de van leven bruisende culturele en politieke hoofdstad van de wereld. In alle landen was men vol bewondering voor haar beroemde persoonlijkheden en haar toonaangevende scheppingen op het gebied van schilderkunst, toneel en muziek. Allen droomden ervan om er, al was het maar ééns in hun leven, de tentoonstellingen en museums te kunnen bezoeken, de monumenten, de boulevards en schilderachtige buurten, de cafés, en het drukke nachtleven met de *café-concerts*, de theaters en dolle dansgelegenheden.

De creaties van de Parijse *haute couture*, toen nog maar net gestart, en van de nieuwe Parijse warenhuizen als *La Samaritaine* en *Au Bon Marché* werden, overal waar mannen en vooral vrouwen zich in de westerse stijl kleedden, gedragen en nageemaakt. De Franse taal werd gesproken in de hogere kringen van alle Europese landen en was algemeen gangbaar in de diplomatie. En hoewel Frankrijk al in 1870 een traumatische nederlaag had geleden tegen het jonge en dreigend ambitieuze Duitsland, bleef zijn hoofdstad een broeinest van allerhande politieke theorieën en

overtuigingen, van de krankzinnigste tot de enkele die de wereldgeschiedenis zouden helpen vormen.

In deze wereldstad werd zij, die later bekend zou worden als ‘de Moeder’, op 21 februari 1878 geboren als Blanche Rachel Mirra Alfassa. De blijde gebeurtenis had plaats in het ouderlijk huis, 41 Boulevard Haussmann, genoemd naar Georges, baron Haussmann, aan wie Parijs haar toen gloednieuw, nu wereldvermaard uitzicht te danken heeft. Het huis staat er nog steeds, schuin tegenover het grote winkelbedrijf *Au Printemps* en niet ver van de Opera.

Mirra, zoals de roepnaam van het meisje zou worden, was echter geen Franse van geboorte. Haar vader was Turks en haar moeder Egyptisch, en er zijn aanwijzingen dat beiden ook minstens ten dele van joodse afkomst waren. Ze waren enkele maanden vóór Mirra’s geboorte naar Frankrijk geëmigreerd, en alle gezinsleden zouden pas in 1890, toen het gezinshoofd bij presidentieel decreet genaturaliseerd werd, Franse staatsburgers worden.

Haar vader, Maurice Moïse Alfassa, werd in 1843 geboren in de Turkse stad Adrianopel, nu Edirne genoemd; hij was bankier van beroep. Haar moeder, Mathilde Alfassa-Ismaïloen, werd in 1857 geboren in de Egyptische stad Alexandria; ook zij stamde uit een bankiersfamilie. ‘De moeder van de Moeder zei dat ze met die jongeman had willen trouwen omdat hij zo veel boeken had! Ze vond dat ze zich met zo’n bibliotheek in huis nooit zou vervelen.’² Ze trouwden in 1874 en gingen in de geboortestad van Maurice wonen. Hun eerste kind, een jongen, stierf er na een inenting tegen de pokken. Een tweede zoontje, Mattéo, werd in 1876 geboren in Alexandria. Zijn naam kreeg hij waarschijnlijk onder invloed van de Italiaanse familie van de man van Mathilde’s zus, Elvire. Mirra was het derde kind. Er zouden geen andere meer volgen.

De Moeder haalde later soms herinneringen op aan haar ouders. Haar vader schijnt een vrij rustige man te zijn geweest met een kloeke

gezondheid en een buitengewone karaktervastheid, meer geïnteresseerd in praktische zaken dan in wijsgerige of godsdienstige abstracties. Naar de Moeder eens zei, was hij zo sterk dat hij een paard op de knieën kon krijgen door zijn knieën in de flanken te drukken. Hij had in Oostenrijk gestudeerd en sprak Turks, Egyptisch, Frans, Duits, Engels en Italiaans. Bovendien had hij een uitzonderlijk talent voor getallen.

Mirra's moeder was een verstandige maar eigenzinnige en stijfhoofdige vrouw – door haar dochter vergeleken met ‘een ijzeren staaf’ – doordrongen van de geest van de negentiende eeuw, en van de idealen van de Verlichting en de Franse revolutie die eraan ten grondslag lagen. Ze was een overtuigd materialist en atheïst voor wie alleen telde wat met de zintuigen waarneembaar was, maar ze geloofde in een nooit eindigende vooruitgang en zelfvervolmaking. Na de dood van haar eerste kind was er in haar een aspiratie gegroeid dat haar kinderen, van wie ze hield met een soort stoïcijnse liefde, de beste ter wereld zouden worden.

Waarom hadden Maurice en Mathilde Egypte verlaten en waren ze naar Frankrijk geëmigreerd? Er wordt beweerd dat Mathilde geweigerd had de ceremoniële revérence te maken voor de kedive, de Egyptische onderkoning van het Ottomaanse Rijk, waarvan Egypte sinds 1517 deel uitmaakte (en nog slechts voor enkele jaren meer). Als dat waar is moet er ongetwijfeld een ernstige reden zijn geweest voor een dergelijke houding tegenover de hoogste gezagsdrager van het land, zelfs bij zo'n eigenzinnig iemand als Mathilde. De late jaren zeventig van de negentiende eeuw waren een woelige tijd in Egypte, waar de nationalistische beweging na de opening van het Suezkanaal in 1869 steeds meer terrein won, en waar zich rellen voordeden tegen vreemdelingen en tegen de anglofiële onderkoning, Tewfik Pasja. Of die gespannen politieke situatie te maken had met de feiten die Maurice en Mathilde het land deden verlaten, is niet bekend.

Hun verhuizing naar Parijs was voorbereid door een merkwaardige vrouw: Mathilde's moeder Mira Pinto, geboren Ismaloen.³ Zij was een van de allereerste geëmancipeerde Egyptische vrouwen en durfde het aan ongechaperonneerd in het buitenland te reizen. Ze werd een soort beroemdheid in alle in zwang zijnde West-Europese plaatsen en raakte bevriend met talrijke vooraanstaande persoonlijkheden, hen charmerend met haar sprankelende geest en haar opvallende exotische kledij. Ze was ongemeen ruimdenkend, zozeer dat ze haar dochters zelf hun echtgenoten liet kiezen, zonder aanzien van godsdienst of nationaliteit. En ze had gevoel voor zaken, want ze voorzag de Egyptische prinsessen in hun harems, en andere in afzondering levende vrouwen, van juwelen en japonnen uit Europa, en liet hun portretten schilderen door de beste Franse kunstenaars. Mirra zou met deze grootmoeder een hechte relatie krijgen en altijd genegen aan haar terugdenken.

Helaas, een interessante bibliotheek bleek geen waarborg te zijn voor een gelukkig huwelijk. Maurice en Mathilde groeiden uit elkaar en leefden praktisch apart in hun *hôtel*,¹ 62 Boulevard Haussmann, waar ze na Mirra's geboorte waren ingetrokken. (Grootmoeder Mira was daar hun naaste buur.) De kinderen bleven aan hun vader verknocht. Hij vertelde hun boeiende verhalen, altijd met zichzelf in de heldenrol, en liet zijn kanaries en sijsjes vrij rondvliegen in de kamer die zijn privé-domein was geworden. Hij ging ook met Mattéo en Mirra wandelen in de tuinen van de Tuilerieën, in het Bois de Boulogne of in de Jardin des Plantes, of hij nam hen mee op een bezoek aan een interessant museum zoals het Louvre of het Musée Guimet.

En hij ging met hen naar het circus, waar hij dol op was. In die tijd waren er verscheidene circussen in Parijs – waaronder *Cirque Rancy*, *Grand Cirque Sidoli*, *Cirque Fernando*, *Cirque d'Hiver* – en sommige circusartiesten waren bij jong en oud bekend. Er was Juffrouw La-La, hoog boven de hoofden van de angstig opkijkende toeschouwers tollend waarbij

ze zich alleen met haar tanden vasthield; er waren de kunstrijders, de trapezewerkers en de jongleurs; en er waren de clowns, Footit, Chocolat, en de beroemdste van allen: Boum-Boum. Velen van hen werden vereeuwigd in de schilderijen van Degas, Renoir, Toulouse-Lautrec, Seurat, Picasso en andere meesters.

Mirra groeide op in dat bourgeois gezin, zo typerend voor de negentiende eeuw. ‘De ouders van de Moeder leidden het leven van rijke lui, met paard en koets.’⁴ Mirra had een Engelse gouvernante, Miss Gatliffe, en protesteerde luidkeels wanneer die haar dwong koude baden te nemen. Er waren familievisites en diners waarvoor je op je paasbest uitgedost hoorde te zijn en geacht werd te weten hoe je je gedragen moest. Het huis, aan een van de chique boulevards, had een salon met een piano, een onontbeerlijk meubel in elke bourgeois familie. De familieleden behoorden tot de bankierswereld en tot andere gegoede maatschappelijke standen. Een neef zou directeur van het Louvre worden, en Mattéo zelf zou het brengen tot gouvemeur-generaal van Frans Equatoriaal Afrika.

Maar toen brak het Panamaschandaal uit, ‘in Frankrijk de grootste financiële ramp sinds tweehonderd jaar’; het zette de financiële instellingen van het land op stelten en bracht de publieke opinie in beweging. Ferdinand, graaf de Lesseps, had in 1869 met succes het Suezkanaal voltooid en wilde nu een doorgang graven door het Amerikaanse continent ter hoogte van de landengte van Panama. Dit zou de wereld weer een stuk kleiner maken en er voor altijd het stempel van de beroemde ingenieur op achterlaten. Maar het liep mis met de financiën: er ontstond een aandelenzwendel, en uitgebreide fraude en bedrog geleid door regeringsinstanties en de pers. De graaf de Lesseps en andere prominenten – onder wie Gustave Eiffel, de bouwer van de wereldberoemde, naar hem vernoemde toren – werden voor het gerecht gedaagd. En de klanten van

Maurice Alfassa's *Banque Ottoman* verloren al het geld dat ze in het project geïnvesteerd hadden, net als duizenden andere kleine spaarders.

‘De papa van de Moeder deed slechte zaken en ging van de ene dag op de andere bankroet (...) Het leven werd toen natuurlijk moeilijk. En daar hij een zeer eerlijke man was, verkocht hij al zijn bezittingen om zijn schulden te betalen (in plaats van zich zoals zo veel anderen uit de voeten te maken), en de financiële situatie van het gezin werd aanzienlijk minder ... Nu de vader bankroet was, hadden zij geen paard en koets meer, en toen het gezin bij vrienden op visite ging deden ze dat te voet in plaats van in een rijtuig. Zo kwam de Moeder er aan met bestofte schoenen, en de andere kinderen lachten haar uit omdat haar laarsjes vuil waren doordat ze had moeten lopen.’⁵ Het was waarschijnlijk in die periode dat de ondernemende Mathilde kippen hield om de eieren te kunnen verkopen, en dat ze het met de fiscus aan de stok kreeg omdat ze daarvoor geen belasting betaalde.

Toch schijnt Mirra, in zijn geheel genomen, een geborgen kindertijd te hebben gekend. Haar moeder zou vaak zeggen dat ze een zwijgzaam kind was geweest, en zelf zou ze later toegeven dat ze geen gemakkelijk karakter had gehad. Hoewel Mathilde wilde dat haar kinderen de besten van de besten zouden worden en de hoogste idealen verwezenlijken, was ze verstandig genoeg om haar wil niet op te dringen en zo hun mentale groei te beknotten. Mirra leerde pas lezen toen ze zeven was en nadat haar broer haar om haar onwetendheid had uitgelachen, en ze stemde er pas in toe naar school te gaan toen ze negen was. Inmiddels gaf ze echter blijk van een veelzijdige interesse. ‘Ik herinner me dat ik leerde tennissen toen ik acht was. Ik was eraan verslingerd.’⁶ Op dezelfde leeftijd leerde ze tekenen en schilderen, pianospelen en zingen. Ook speelde ze samen met een van de Navajo Indianen die door Buffalo Bill voor zijn Wild West Show naar Frankrijk waren gebracht in 1889, het jaar van de Parijse Wereldtentoonstelling en de voltooiing van de toen nog controversiële

Eiffeltoren. Van deze Amerikaans-Indiaanse vriend leerde ze onder andere hoe de afstand van voetstappen en rijtuigen te schatten door met haar oor tegen de grond te luisteren.

Ze had zoveel interesses dat haar moeder haar berispte om haar schijnbaar gebrek aan belangstelling voor dingen van diepere en blijvende aard. Ze zou nooit voor iets deugen, zei Mathilde. En zo werd Mirra gepromoveerd tot de rangen van de jeugdige nietsnutten die, eenmaal volwassen, de wereld zouden veranderen.

Mathilde stuurde haar dochter naar een privé-school voor kinderen van bemiddelde stand, want ze achtte de rijksscholen niet geschikt voor haar dochter. De school stond in hoog aanzien en had een uitstekend lerarenkorps. Mirra behoorde altijd tot de eersten van haar jaar, gewoon omdat ze de kennis die haar onderwezen werd wilde begrijpen in plaats van ze passief te verstouwen. Op deze school schreef ze in 1893 de eerste van haar bewaard gebleven teksten, getiteld *Le sentier de Tout-à-l'heure* ('Het pad naar later.') Hij bevat de profetische aansporing: 'Kom mee ... naar het schone, het goede, het ware; verzink niet in zwakheid, val niet in slaap in het nu: kom mee naar de toekomst.'⁷ Ze studeerde aan die school van 1887 tot 1895.

Haar broer Mattéo was intussen aan het blokken voor zijn toelatingsexamen voor de *École polytechnique*, een van de Parijse topscholen die Frankrijk zijn beste civiele en militaire wiskundigen en ingenieurs hebben geschonken. Na het succesvol beëindigen van zijn studies aan de '*Polytechnique*' behaalde hij ook nog het diploma van de niet minder prestigieuze *École normale supérieure*. Mirra was erg op haar achttien maanden oudere broer gesteld. Toen zijn vader hem eens over zijn knie legde om hem een pak op zijn broek te geven, sprong ze voor hem in de bres en zei, zich in haar volle waardigheid oprichtend: 'Papa, als u dit ooit nog eens doet, verlaat ik dit huis op staande voet!' Maar ze kon Mattéo

ook pesten, goed wetend dat hij verschrikkelijk opvliegend was en bij de minste aanleiding hoorndol kon worden. ‘Mijn broer was in zijn jeugd ontzettend prikkelbaar. Ik was erin bedreven hem op stang te jagen. We waren dol op elkaar, maar als hij kwaad was raakte hij totaal buiten zichzelf’⁸ – zozeer dat hij haar drie keer bijna doodmaakte. Toen hij door zijn moeder, die hem aanbad, gewaarschuwd werd dat hij de volgende keer Mirra misschien echt zou doodmaken, gebruikte hij zijn sterke wilskracht en deed het nooit weer.

Terwijl Mattéo zich op dat aartsmoeilijke toelatingsexamen aan het voorbereiden was, studeerde Mirra met hem samen, want zij was een van die uitzonderingen die getallen en wiskunde boeiend vinden. Op een keer, toen zij de oplossing zag van een probleem waar Mattéo geen raad mee wist, riep zijn verbaasde repetitor uit dat het eigenlijk het meisje was dat het examen zou moeten afleggen. Toen ze eens jeugdherinneringen aan het ophalen was zei de Moeder dat ze, toen ze dertien of veertien jaar was, alle boeken in haar vaders bibliotheek gelezen had, om en bij de achthonderd. Aldus werd haar scherpe geest, van essentieel belang voor de grote taak die haar te wachten stond, ontwikkeld en verfijnd, en verwierf ze het stilistisch meesterschap over de Franse taal waarvan ze haar leven lang blij zou geven.

De vroege sadhana[2](#)

Dat alles behoorde tot Mirra’s leven aan de oppervlakte; het waren de concrete feiten van wat de mensen het leven van alledag noemen, zichtbaar voor iedereen. Daarnaast leefde ze echter een ander leven waar niemand weet van had – en waar niemand weet van wilde hebben. Immers, haar vader, aan de buitenkant een man van de wereld maar innerlijk teruggetrokken in zijn eigen droomwereld, toonde geen belangstelling voor het verborgen leven van anderen, zelfs niet voor dat van zijn dochter. (Ze

heeft waarschijnlijk niet vaak geprobeerd hem in vertrouwen te nemen.) En voor haar positivistische moeder waren alle ongewone innerlijke ervaringen ‘hersensstoomissen’, zonder meer te behandelen door de huisarts.

Haar bewuste innerlijke leven ving aan toen ze vijf was. ‘Ik ben begonnen toen ik vijf was ... ik was vijf of zes jaar. Op mijn zevende werd het heel ernstig.’⁹ ‘Ze ging in haar stoeltje zitten, speciaal voor haar vervaardigd. Het was een klein gecapitonneerd stoeltje zoals men die toen maakte, overtrokken met grijsblauwe stof met een bloemenpatroon ... Ze ging daarin zitten en voelde altijd dat Bewustzijn boven haar hoofd.’¹⁰ Er is een foto van Mirra op die leeftijd, staande naast haar stoeltje waarin ze zich terugtrok wanneer het leven haar geweld aandeed, om de zeer prettige gewaarwording te hebben van het licht van dat Bewustzijn – zo prettig en zo interessant dat ze het soms verkoos boven een bezoek aan het circus met haar vader.

De Moeder zei ook dat haar sadhana eigenlijk in de moederschoot was begonnen: ‘Toen ik vijf was, zelfs toen ik drie was, was ik bewust. Het begin had plaats in de moederschoot.’¹¹ En ze heeft meer dan eens gezegd dat ze haar ouders vóór haar conceptie had uitgekozen. Om dit te kunnen begrijpen moeten we het begrip wedergeboorte aanvaarden. ‘Wedergeboorte is een onontbeerlijk mechanisme voor het verder uitwerken van een spirituele evolutie; ze is de enig mogelijke doeltreffende voorwaarde, het vanzelfsprekend dynamisch proces van de manifestatie hiervan in de materiële schepping ... Wedergeboorte is geen voortdurende herhaling maar een voortgang, het is het mechanisme van een evolutieproces.’¹²

Wanneer de ziel in een bepaald leven alle nodige ervaringen heeft doorgemaakt trekt ze zich uit het leven terug door middel van een proces dat we ‘de dood’ noemen en gaat ze rusten in een wereld waar ze de essentie van het zopas beëindigde leven assimileert. Wanneer bepaalde zielen in de loop van hun evolutie een niveau van rijpheid hebben bereikt of

wanneer bepaalde zielen een lichaam aannemen om een speciale opdracht te volbrengen, zijn ze in staat de omstandigheden van hun wedergeboorte te kiezen – in de eerste plaats de ouders, en meer in het bijzonder de moeder, om de eenvoudige reden dat het lichaam van de zich reïncarnerende ziel in het fysieke en psychologische wezen van de moeder zal worden gevormd. Het is alsof de ziel vanuit haar zielenwereld een licht op de aarde ontwaart, door de aspiratie van de moeder aangestoken en roepend om de neerdaling van die ziel. We herinneren ons Mathilde's intense aspiratie dat haar kinderen de beste van de wereld zouden worden. Dit in aanmerking genomen, alsmede de zakelijke, praktische, positivistische gezinsatmosfeer en de fysieke robuustheid van Maurice, kunnen we ons een idee vormen van de redenen waarom de Moeder juist deze ouders als haar instrumenten uitkoos. Het belang van haar keuze zal trouwens nog duidelijker worden in de loop van ons verhaal.

De jonge Mirra had veel vreemde ervaringen en verviel soms midden in een zin of een gebaar in trance. Men meende dan dat ze in slaap gevallen was. Zelf had ze nog geen verklaringen voor zulke occulte ervaringen, 'maar de vermogens waren reeds aanwezig'. Zo gebeurde het eens, tijdens een plechtig familiediner in het ouderlijk huis, dat ze 'iets erg interessants' waarnam in de atmosfeer van een neef, degene die later directeur van het Louvre zou worden. Ze had haar vork reeds halverwege haar mond gebracht en bleef zo zitten, als was ze in een beeld veranderd! Het bezorgde haar een strenge terechtwijzing, en er werd haar gezegd dat ze bij zulke gelegenheden beter niet aanwezig kon zijn als ze zich niet wist te gedragen.

Er was een tijd dat ze slaapwandelde en gedichten schreef tijdens haar nachtelijke omzwervingen in het huis. Soms, wanneer ze in geschiedenisboeken las, werd de tekst soms plotseling als het ware transparant en zag ze andere woorden of afbeeldingen die haar de ware historische toedracht verklaarden. Eens wilde ze, in de ruime salon van het

huis aan de Square du Roule (waarnaar het gezin in 1886 verhuisd was), haar vriendjes voordoen hoe ze moesten dansen. Zonder een aanloop te nemen zette ze zich bij de muur af, raakte de vloer met één voet één keer in het midden van de salon, en kwam, als gedragen, sierlijk neer bij de muur aan de overkant, op een afstand van zowat twaalf meter. Tijdens een bezoek aan het Bos van Fontainebleau, waar Mathilde een weekendhuisje had gehuurd, werd ze door haar speelmakkertjes achternagezeten en stortte ze ineens van de metershoge berm op een weg bedekt met keiharde straatstenen; iedereen dacht dat ze op zijn minst een arm of been gebroken had, maar ze was ‘heel langzaam gevallen, alsof ze gedragen werd’. Zo voelde ze zich altijd als het ware gedragen.

‘Het interessante is dat er van opzet geen sprake was, ik kende het bestaan van die [occulte] zaken niet. Ik wist niet wat meditatie was, ik mediteerde zonder het flauwste idee van wat het was. Niets wist ik, hoegenaamd niets. Door mijn moeders toedoen was dat allemaal taboe gebleven: je moest je met zulke dingen niet inlaten, ze maakten je gek.’¹³ ‘Ik deed aan occultisme toen ik twaalf was. Maar ik moet zeggen dat ik nooit bang was. Ik was nergens bang voor.’¹⁴ Zoals ze later zo vaak zou waarschuwen: voor angst is er in het occultisme geen plaats. Angst is zelfs uiterst gevaarlijk, want hij trekt precies datgene aan waar je bang voor bent.

Mirra’s ervaringen groeiden geleidelijk in omvang en betekenis. Op dertienjarige leeftijd trad ze bijna een jaar lang elke nacht uit haar lichaam. ‘Zodra ik naar bed was gegaan leek het alsof ik mijn lichaam verliet en recht omhoog steeg boven het huis, en dan boven de stad [Parijs], heel hoog erboven. Wanneer dat gebeurde zag ik hoe ik gekleed was in een prachtig gouden kleding, veel langer dan ikzelf, en naarmate ik hoger steeg, werd dat kleding langer en langer, en spreidde zich als een koepel onder me uit tot het een enorm dak vormde over de stad. Ik zag dan hoe mannen, vrouwen, kinderen, oude mensen, zieken en armen overal vandaan kwamen

toestromen. Ze kwamen samen onder het wijd uitstaande kleed, smeekten om hulp en vertelde me hun ellende, hun lijden, hun moeilijkheden. Als antwoord strekte het kleed, soepel en levend, zich uit naar elk van hen persoonlijk, en zodra het hen had aangeraakt voelden ze zich getroost en beter, en keerden ze gelukkiger en sterker in hun lichaam terug dan toen ze het verlaten hadden. Niets leek me mooier, niets kon me gelukkiger maken, en alle dagelijkse activiteiten leken me saai en kleurloos, en zonder echt leven, vergeleken met die nachtelijke bedrijvigheid die voor mij het echte leven was.’¹⁵

‘Wanneer en hoe werd ik me ervan bewust dat ik op aarde een speciale taak te vervullen had? Het is moeilijk te zeggen wanneer het me duidelijk werd. Het is net of ik ermee geboren werd, en naarmate het mentale bewustzijn en het verstand zich ontwikkelden, werd het besef ervan ook preciezer en vollediger. Tussen mijn elfde en dertiende jaar onthulde een reeks psychische en spirituele ervaringen mij niet alleen het bestaan van God, maar ook de mogelijkheid van de mens om zich met Hem te verenigen, om Hem integraal in zijn bewustzijn en actie te verwezenlijken, om Hem op aarde te manifesteren in een goddelijk leven. Dat alles werd me, terwijl mijn lichaam sliep, tegelijk met een praktische discipline om het ten uitvoer te brengen, door verschillende meesters gegeven, van wie ik sommigen achteraf in den lijve heb ontmoet.

Later, naarmate de innerlijke en uiterlijke ontwikkeling verder ging, werd de spirituele en psychische relatie met een van die wezens steeds concreter en frequenter. Hoewel ik toen maar weinig van de Indiase wijsbegeerte en godsdiensten afwist, werd ik ertoe bewogen hem Krishna te noemen, en van toen af besepte ik dat het goddelijk werk met hém (van wie ik wist dat de dag zou komen dat ik hem op aarde zou ontmoeten) moest worden uitgevoerd.’¹⁶ We zullen verderop zien hoe Mirra deze ‘Krishna’ zal ontmoeten.

En zo groeide ze op, dat rustige, keurige, verstandige en getalenteerde meisje van gegoede familie. En niemand wist van de vele ervaringen waarin ze overdag en 's nachts verwickeld was – zoals niemand de drastische stap voorzag die ze straks in haar leven zou zetten.

- [1] Het Franse woord *hôtel* betekent ook een paleisachtig gebouw, meestal aan een grote boulevard.
- [2] 'Sadhana' betekent spirituele methode of discipline.

2.

Onder de artiesten

Het was voor een jonge vrouw van de betere standen niet gepast voor een carrière in de kunst te kiezen. Waterverfschilderijtjes en het beschilderen van waaiers en kamerschermen kon er nog mee door, maar geen olieverf op doek! Dat stond niet in de catalogus der conventies van de hogere bourgeoisie.¹

– Jean-Paul Crespelle

De Académie Julian

In 1893, op vijftienjarige leeftijd, legde Mirra haar laatste schoolexamens af en meldde ze zich aan bij een kunstacademie, de *Académie Julian*, een van de vele particuliere kunstacademies in Parijs. Vier jaar lang zou ze die school bezoeken. ‘De naam van de school is niet vermeld in [de Moeders] op band opgenomen gesprekken of in enig ander beschikbaar document, maar hij kan met redelijke zekerheid uit verscheidene aanwijzingen worden afgeleid.’²

Deze belangrijke, door haarzelf genomen stap in haar leven had ongetwijfeld repercussies in het gezin. Haar vader zal het niet veel hebben kunnen schelen, maar haar moeder des te meer; want voor Mathilde, zoals voor elk ander respectabel lid van de bourgeoisie, behoorden kunst en kunstenaars tot een schemerige, verdachte sociale onderklasse in de marge van de maatschappij. Kunstenaars maakten deel uit van *la bohème*, het ‘bohémienachtig kunstenaarsleven’, een term die algemeen bekend is doordat Giacomo Puccini hem gebruikte als titel van een van zijn opera’s (1896), en die een wereldje opriep waar de maatschappelijke morele code niet werd nageleefd.

Er zijn geen gepubliceerde teksten die deze wending in Mirra's leven documenteren, behalve een passage in een toneelstuk dat ze jaren later zou schrijven: 'Afkomstig uit een door en door fatsoenlijk bourgeois gezin, waar de kunst eerder als tijdverdrijf werd beschouwd dan als een loopbaan, en kunstenaars als veeleer onbetrouwbare lieden, geneigd tot losbandigheid en met een gevaarlijke minachting voor geld – voelde ik, misschien uit opstandigheid, de dwingende behoefte om schilderes te worden.'³ Dit verwijst zonder twijfel naar haar eigen ervaring.

Niet alleen voelde Mirra zich aangetrokken tot een kunst die ze sinds haar vroege jeugd had beoefend,³ ze keerde ook op opzienbarende manier, 'uit opstandigheid', de kleurloze, oppervlakkige en hypocriete bourgeoiswereld waarin ze was grootgebracht de rug toe, in 'die periode van extreme en fantasieloze filisterij: het Victoriaanse tijdperk [in Engeland] en het *Second Empire* in Frankrijk'.⁴ Naar de reacties van haar ouders kan men alleen maar gissen, maar het was waarschijnlijk in die tijd dat ze haar laarsjes, toen in de mode, moest vernissen omdat er kreukels in zaten en zij geen geld had om een nieuw paar te kopen.

De hoogst aangeschreven schilderacademie in Parijs was de vermaarde *École des Beaux-Arts*. Een diploma van dat instituut was een noodzakelijk vereiste voor ieder die een loopbaan in de kunst ambieerde. Het lijkt niettemin dat, ondanks alle loftuitingen door de ambtenarij, de '*Beaux-Arts*' niet de eersteklas kunstschool was, die ze verondersteld werd te zijn, waar het het onderwijs en de kunst zelf betrof. De professoren, hogelijk gewaardeerde en officieel gelauwerde schilders, kwamen er niet altijd opdagen om hun lessen te geven, omdat ze het te druk hadden met hun eigen bezigheden en met de particuliere scholen die ze hadden gesticht. Het resultaat was dat de *Beaux-Arts* een plaats geworden was waar ruige kameraadschap en practical jokes vaak voorrang kregen boven de studie en de beschouwing van schoonheid en harmonie. Ze was ook berucht om haar

bizutage, het Franse woord voor ontgroening, het agressieve en vernederende ritueel waaraan alle nieuwkomers zich hoorden te onderwerpen.⁵ Hoe dan ook, vrouwen werden pas in 1897 tot de *Beaux-Arts* toegelaten, en Mirra was niet geïnteresseerd in een artistieke loopbaan; wat haar interesseerde was de beoefening, het meesterschap en de vreugde van kunst als zodanig.

De Académie Julian, ‘de enige serieuze kunstschool voor vrouwen’, was in 1868 gesticht door de schilder Rudolphe Julian en had in Parijs verscheidene ateliers. Net als op de *Académie Suisse* en andere soortgelijke Parijse scholen genoot je er een grote vrijheid. Er waren geen toelatingsexamens, je hoefde niet noodzakelijk je werk ter correctie of goedkeuring voor te leggen, en de leraren drongen je nooit hun gezichtspunt of gezag op. (En het lesgeld was niet erg hoog.) Het was veeleer de algemene sfeer die er heerste, volledig aan de schilderkunst gewijd, die de eigenlijke leraar was. Je werkte, je discussieerde, je vergeleek, en je bezocht dezelfde café’s en restaurants, je werd een compagnon in het vak en ging op vertrouwde voet om met de aankomende artiesten van andere instellingen. En je had er de modellen, te duur om zelf te huren – waarschijnlijk op de gebruikelijke basis zoals op de *Académie Suisse*: gedurende drie weken (oudere) mannen om te poseren als de mythologische en bijbelse figuren, gedurende één week vrouwen om te poseren als de Venussen en Heilige Maagden.

Hoe heeft Mirra Henri Morisset, acht jaar ouder dan zij, leren kennen? Naar het schijnt werd ze aan hem voorgesteld door grootmoeder Mira, die Henri’s vader, Édouard Morisset, al van jaren her kende. Édouard was een van de kunstenaars geweest bij wie grootmoeder Mira destijds portretten van Egyptische prinsessen had besteld, om ze ‘aan de hand van foto’s te schilderen’. Maar misschien had Mirra Henri, reeds een schilder van naam, al eens ontmoet in een van de kunstcafés. En hij had soms de Académie

Julian bezocht terwijl hij in de leer was bij de beroemde Gustave Moreau op de *Beaux-Arts*.

Henri en Mirra trouwden voor de burgerlijke stand op 13 oktober 1897 op het stadhuis van het VIIIste arrondissement. Ze gingen wonen op 15 Rue Lemer cier, achter de Porte de Clichy, dus in de buurt van Montmartre en in het hart van de Parijse kunstenaarswereld. Zoals te zien is op de vele schilderijen uit die tijd, zag die buurt er toen nog heel anders uit.

Impressionisme

*De moderne kunst is een vooralsnog erg onhandige poging om iets anders uit te drukken dan het fysieke uiterlijk.*⁶

– De Moeder

Samen met Mirra zijn we midden in een omwenteling in de artistieke wereld beland waarvan de gevolgen heden ten dage nog overal merkbaar zijn, ook al worden haar werkelijke draagwijdte en betekenis zelden ten volle beseft. Bedoeld is de revolutionaire artistieke beweging die ‘impressionisme’ wordt genoemd.

In de vroege jaren zestig van de negentiende eeuw begon een groep schilders, om redenen die ze nog niet konden formuleren, te werken op een manier die tegen alle toen geldende gestandaardiseerde, academische regels inging. In plaats van taferelen uit de Bijbel, de Griekse of Romeinse geschiedenis of de traditionele Europese geschiedenis, kozen zij als hun onderwerpen het dagelijkse leven zoals ze het zich voor hun ogen afspeelde. Ze schilderden taferelen uit Parijs: straten, kerken en monumenten, cafés en danszalen met hun klanten, het circus- en theaterleven, de volkstypes. En ze gingen naar het platteland (wat Mirra Alfassa⁴ ook zou doen) en schilderden er in vervoering de eindeloze en altijd wisselende weelde van landschappen, riviergezichten en alles wat hen trof als mooi en waard geschilderd te worden.

Een dam was doorgebroken; de stijve, kunstmatige bourgeoiswereld werd in diskrediet gebracht en van de hand gewezen, en men dook in de realiteit zoals die direct en authentiek ervaren werd, in dit geval door het oog van de kunstenaar. De bourgeoismaatschappij van de negentiende eeuw was de opvolgster van een Europese kastenmaatschappij, even strikt gescheiden als in India. Tijdens het *ancien régime*, met zijn wortels in de Middeleeuwen, had de Europese maatschappij bestaan uit de klassen van de geestelijkheid (*brahmanen*), de adel (*kshatriya's*), de kooplieden (*vaisya's*) en de werkende stand (*shudra's*), waarvan de meesten lijfeigenen, dus slaven, waren. Ten gevolge van de filosofische ontwikkeling van het Europese denken gedurende de Renaissance, de Verlichting en de Franse revolutie, hadden de heersende klassen van geestelijkheid en adel het merendeel van hun voorrechten verloren, en had de bourgeoisie het roer in handen genomen. Een blik op het milieu waarin de jonge Mirra opgroeide heeft ons een indruk gegeven van het leven van die bourgeoisie.

De nieuwe overheersende klasse had echter geen eigen geschiedenis, want de Europese geschiedenis was gemaakt, althans naar de mening van de premoderne historici, door de Kerk en door de families met blauw bloed in de aderen: koningen, graven en baronnen. De bourgeoisie had historische noch mythologische wortels; ze waren parvenu's die hun verleden moesten ontlenen aan de klassen die voordien aan de macht waren geweest. Een dergelijke ontlening had sterk de geur van nabootsing, plagiaat, gekunsteldheid, en leidde tot een politieke moraal die door oprechte personen werd aangevoeld als artificieel en hypocriet. 'Alles was geoorloofd op voorwaarde dat een façade van conventionele waardigheid behouden bleef.'⁷ Dit gebrek aan oprechtheid, aan authenticiteit in de sociale gewoonten, was waar Mirra zich tegen verzet had; en het was tegen het gebrek aan dezelfde eigenschappen in de artistieke ervaring dat het impressionisme in opstand was gekomen. Beide houdingen waren nauw

verbonden in haar persoon zowel als in de grote schilders bekend geworden als impressionisten.

Na alle mythen en verhalen werd de mensheid nu met zichzelf geconfronteerd. Mirra werd geboren op een moment dat de mens zich naar binnen keerde en alle voorbije gebeurtenissen aan een nieuw onderzoek onderwierp. Dit gebeurde in de literatuur (Proust, Rimbaud, Mallarmé), in de filosofie (Nietzsche en Bergson), in de psychologie (Freud en Jung), in de biologie (Darwin, Pasteur) en in de natuurwetenschappen (de Curies, Planck, Lorenz, Einstein). De ongelooflijke twintigste eeuw, de grootste show in de geschiedenis van de mensheid, werd voorbereid. En dank zij die groep van individuen, die veel van elkaar verschilden maar waar ieder op zijn eigen manier iets geniaals had, was het impressionisme, hartstochtelijk strevend naar oprechtheid in de waarneming, de eerste beweging die een tijdperk inluidde van diepgaande veranderingen, waarvan het einde nog niet in zicht is. De Moeder heeft meer dan eens gezegd dat alle grote culturele tijdperken in de geschiedenis tot stand zijn gekomen door ‘families van zielen’, speciaal daarvoor geïncarneerd. ‘Er zijn grote families van zielen die aan dezelfde taak werken, die in een bepaald aantal bijeengekomen zijn en als het ware in groepen neerdalen.’⁸ ‘Vanuit het occult oogpunt gezien zijn het bijna altijd dezelfde krachten en dezelfde wezens die zich in alle tijdperken van artistieke schoonheid op aarde incarneren ... Het zijn dezelfde krachten die aan het werk zijn, en ze groeperen zich volgens hun affiniteiten ... Ze komen samen op een bepaalde plaats, en daar ontwikkelt zich een nieuwe beschaving, of een speciale vooruitgang in de beschaving, of een soort intensivering, een opbloei, een ontluiking van schoonheid, zoals in de grote tijdperken in Griekenland, Egypte, India, Italië, Spanje ...’⁹ Als dat waar is, lijdt het geen twijfel dat de impressionisten ook zo’n groep vormden. Men vindt dit indirect bevestigd door een neutrale getuige als Jean-Paul Crespelle, die schrijft: ‘Een van de aspecten van het leven van

de impressionisten was hun voorkeur, om niet te zeggen hun behoefte, om samen te werken, en om, zelfs ondanks hun verschillen, met elkaar samen te leven ... Allen voelden de drang om te weten waar anderen mee bezig waren, om hun werk te vergelijken en om van gedachten te wisselen.⁹¹⁰

Mirra Alfassa in Parijs, omstreeks 1895

Een kunstenaarsleven

Mirra zou tien jaar lang als kunstenaars onder de kunstenaars leven. ‘Ik heb alle grote kunstenaars van [het einde van] de vorige en het begin van deze eeuw gekend.’¹¹ ‘Alle kunstenaars die ik toen kende waren werkelijk kunstenaars, het was hun ernst en ze maakten bewonderenswaardige dingen die bewonderenswaardig gebleven zijn. Het was de tijd van de impressionisten, het was de tijd van Manet. Het was een mooie periode, ze maakten mooie dingen.’¹²

Henri en Mirra schijnen vrij goed bij kas gezeten te hebben, misschien met behulp van vader Édouard. Ze huurden in de Rue Lemercier een

appartement op de eerste verdieping, dat met een loopbrug verbonden was met hun studio, voorzien van een glazen dak, in een ‘vrij grote’ tuin.

‘Toen [Mirra] met die schilder getrouwd was, gingen ze op vakantie naar Beaugency, aan de Loire, waar ze een huisje hadden op het platteland. Het was een erg mooie streek en ze maakten er enkele schilderijen. Het is een streek in Frankrijk waar de Franse koningen tijdens de Renaissance hun kastelen bouwden, en die kastelen worden bezocht als historische monumenten. Op zekere dag was [Mirra] op bezoek in een van die kastelen – dat van Blois geloof ik – waar een verzameling portretten hing van de koninklijke familie, geschilderd door [Francois] Clouet. Als door de bliksem getroffen bleef ze voor een van die portretten staan en zei [hardop]: “Maar waarom heeft hij me met zo’n kapsel geschilderd?” Toen merkte ze dat ze door andere aanwezigen werd aangestaard en zweeg. Maar ze was die dame geweest in een vorig bestaan, en door dat schilderij werd de herinnering weer levend, en ze herinnerde zich dat ze niet die jurk had gedragen en dat haar haar niet op die manier gekapt was geweest. En ze voegde eraan toe [toen ze dat later vertelde]: “Ik hield mijn mond, want de mensen zouden gedacht hebben dat ik getikt was!”¹³ Die dame uit een vorig bestaan was Margareta van Valois (1553-1615), de buitengewoon gecultiveerde renaissancekoningin van Frankrijk en Navarra. ‘Dat was ik, zonder enige twijfel. Het was mijn portret, dat was ik!’¹⁴ Het portret bevindt zich nu in de Nationale Bibliotheek van Parijs.

Daarna vinden we Mirra terug in Pau, een stad in Zuid-Frankrijk met een prachtig uitzicht op de Pyreneeën. Henri was er uitgenodigd om een reeks muurschilderingen te maken in de kerk van Sint Jacobus de Meerdere. Hij maakte er vier: *De roeping van Jacobus de Visser, Sint Jacobus predikend tot de menigte, Het Martelaarschap van Sint Jacobus*, en *De Verheerlijking van Sint Jacobus*. Ze zijn er nog steeds te bezichtigen – hoewel enigszins ‘aangetast door de tand des tijds’, volgens een recente ooggetuige – met

Henri Morissets ondertekening en het jaartal 1898. Henri Morisset staat vermeld in de *Bénézit*, een Frans lexicon van kunstenaars, hoofdzakelijk vanwege die muurschilderingen.

De belangrijkste plaats van verering van Sint Jacobus de Meerdere was Santiago de Compostela, met Rome en Jeruzalem de bestemming van een beroemde bedevaart in de Middeleeuwen. Santiago de Compostela is een stad niet ver van de noordwestelijke kust van Spanje. Volgens de legende was het lichaam van Sint Jacobus de Meerdere, broeder van Sint Jan de Evangelist en een van de voornaamste apostelen van Christus, op miraculeuze wijze op die kust terechtgekomen. Duizenden pelgrims van over heel Europa trokken er te voet heen als boetelingen of om er gunsten af te smeken. In die onveilige tijden volgden ze vaste en enigszins beschermde routes, en Pau bevond zich op een daarvan die de Pyreneeën kruiste via de Somport Pas en die de *Camino Frances*, de Franse Weg werd genoemd.

Mirra werkte samen met haar man aan het paneel *De verheerlijking van Sint Jacobus*. Het stelt een tafereel voor uit de Slag van Clavijo in 844 geleverd tussen de Spaanse christenen en de mohammedaanse ‘Moren’, die toen een groot deel van het schiereiland bezetten. De veldslag had zijn oorzaak in het feit dat honderd beloofde maagden niet aan de Kalief van Cordoba waren uitgeleverd. Op het beslissende moment was Sint Jacobus, in een schitterend harnas en ‘in gouden licht op een wit paard, bijna zoals Kalki’,⁵ aan de zijde van de christenen verschenen en had de ongelovigen aangevallen, waardoor de christenen de zege hadden behaald. Santiago Matamoros (Sint Jacobus de Morendoder) is sindsdien de patroonheilige van Spanje.¹⁵ ‘Ik was degene die de vechtende en gevallen Moren schilderde’, zei de Moeder later, ‘omdat ik niet op de ladder kon klimmen. Je moest hoog op een ladder klimmen om te kunnen schilderen. Maar dat was te moeilijk voor me, en dus schilderde ik een en ander onderaan.’¹⁶

Er was voor Mirra waarschijnlijk ook een andere reden om niet op ladders te klimmen, namelijk het feit dat ze zwanger was. Haar zoon André werd geboren op 23 augustus 1898. Kort na zijn geboorte begon Mirra last te krijgen van een nierziekte en moest ze vijf maanden lang het bed houden. In die maanden las ze, naar eigen zeggen, honderden boeken en ontwikkelde ze uit pure verveling haar occulte gaven. Een van haar oefeningen bestond erin haar occult lichaam zodanig uit te breiden dat ze kon zien wat zich in de aangrenzende vertrekken afspeelde. Op die manier slaagde ze er zelfs in onzichtbaar in de studio aanwezig te zijn.

De kleine André voelde zich enorm door die studio aangetrokken, die hij ‘de wonderlijkste plaats in de wereld’¹⁷ vond, met zijn glazen dak, zijn kleuren, zijn geur van olieverf, terpentijn en hout, en de vele boeiende personen die er bij zijn ouders op bezoek kwamen. Laat in zijn leven herinnerde hij zich nog dat hij eens was voorgesteld aan Madame Fraya, ‘een erg mooie dame met een zeer grote hoed en een aangename manier van spreken.’ Madame Fraya was helderziende en werd zo beroemd dat de meeste prominenten uit die tijd – Briand, Clemenceau, Jaurès, Daladier, zelfs president Poincaré – bij haar om advies kwamen, en er een boek over haar geschreven werd, *Une Voyante à l’Elysée* (Een helderziende op het Elysée – het Elysée is het presidentieel paleis in Parijs).⁶

André werd meestal in Beaugency grootgebracht door de zusters van zijn vader, zijn grootvader Édouard en zijn gouvernante. ‘Wat op mij het meest indruk maakte waren de bezoeken van mijn ouders in hun automobiel. Het was een Richard-Brazier [een model van korte levensduur in het begin van de eeuw] en hij had geen nummerplaat nodig omdat hij niet meer dan dertig kilometer per uur kon halen ... Mijn ouders namen gewoonlijk hun fietsen mee, “want je wist maar nooit”. En ja hoor, op hun eerste honderdvijftig kilometer lange rit naar Beaugency brak de besturing al na vijftig kilometer, te Étampes, en de auto kwam in een bakkerij terecht. Ze bleven er

overnachten, gebruikten hun fietsen om het stadje te bezoeken, en reden de dag daarop verder nadat de auto door de plaatselijke smid gerepareerd was.’¹⁸ In die jaren waren fietsen nog even nieuw als automobielen. De luchtband was nog maar recentelijk, in 1888, uitgevonden door John Dunlop, en fietsen werd van de ene dag op de andere een populair vermaak.

Enkele schilderijen van Mirra Alfassa werden aanvaard door de jury van de *Salon de la Société Nationale des Beaux-Arts*. Dit was toen de belangrijkste officiële schilderijtentoonstelling in Parijs, om niet te zeggen in de wereld, waaraan elke keer niet minder dan drieduizend schilders deelnamen. De schilderijen van Mirra werden opgenomen in 1903, 1904 en 1905. Hun titels, zoals aangegeven in de respectieve catalogussen, luiden: *Dans l’atelier en Salon* (1903), *Nature morte en Vestibule* (1904), *Bibelots en La console* (1905).

Het was niet haar bedoeling een schilderscarrière op te bouwen en beroemd te worden – ze achtte zichzelf een ‘zeer middelmatige’ kunstenaar – en we mogen aannemen dat de onontbeerlijke bezoeken aan de juryleden door haar echtgenoot werden gedaan. Zijzelf bezag het hele gedoe met een kritische en vrij ironische blik, en merkte later eens in een bepaalde omstandigheid op: ‘Dit doet me denken aan de jaarlijkse opening van de schilderijtentoonstelling in Parijs, waar de President van de Republiek de schilderijen komt bezichtigen, welsprekend vaststelt dat dit hier een landschap is en dat daar een portret, en gemeenplaatsen uitkraamt met een air alsof hij een diepgaande en grondige kennis van de schilderkunst heeft. De schilders weten maar al te goed hoe potsierlijk zijn opmerkingen zijn, maar laten toch niet na om de presidentiële bevestiging van hun genie te citeren.’¹⁹ Bovendien dienen we te beseffen dat er voor de impressionisten, de meest vooraanstaande kunstenaars van hun tijd, geen plaats was in de *Salon* en dat ze zich gedwongen zagen hun eigen tentoonstellingen te organiseren. De officiële instanties en de kunstcritici

zouden hen pas beginnen te erkennen in de jaren net voor de Eerste Wereldoorlog.

Mirra blijkt ook Auguste Rodin, de grote beeldhouwer, van nabij gekend te hebben, want ze vertelde later hoe hij haar eens om raad vroeg in een *affaire du coeur*: ‘Hoe kan men verhinderen dat twee vrouwen jaloers op elkaar zijn?’ Vóór hij zijn beelden in marmer beitelde of in brons goot, maakte hij er gewoonlijk eerst modellen van in klei. Om te voorkomen dat de klei zou opdrogen en gaan brokkelen wanneer de meester een paar dagen afwezig zou zijn, bedekte hij die modellen met vochtige doeken die dagelijks met water moesten worden besprenkeld. Nu hadden zijn vrouw en ‘zijn geliefkoosd model’ allebei de sleutel van de studio en ze besprenkelde beiden de kleimodellen, ook al was het duidelijk voor degene die het laatst kwam dat de klus reeds geklaard was. Het gevolg was dat Rodin, bij zijn terugkeer, telkens vaststelde dat de klei was uitgelopen en dat zijn werk verknoeid was. (De Moeder herinnerde zich niet wat voor advies ze hem gegeven had.)

Rodin was veertig jaar ouder dan Mirra. ‘Hij was een oude man, toen al bejaard. Hij was prachtig om aan te zien. Hij had de kop van een faun, een Griekse faun. Hij was klein van gestalte, kort en gezet, bonkig. Hij had pientere oogjes. Hij was opvallend ironisch en zelfs ietwat... Hij lachte erom, maar had toch liever gehad dat zijn kleimodellen onbeschadigd waren gebleven.’²⁰

Een andere kunstenaar die Mirra goed gekend schijnt te hebben was Henri Matisse. Hij was tenslotte op de *Beaux-Arts* een leerling van Gustave Moreau geweest, in dezelfde tijd als Henri Morisset. Mirra sloeg Matisse als schilder heel hoog aan, en ze was bovendien getuige van een belangrijke wending in de snelle evolutie van de postimpressionistische kunst.

Matisse, zei de Moeder (zonder hem bij name te noemen), deed als schilder zijn uiterste best, maar hem viel het lot ten deel van zo veel jonge

kunstenaars: hij kon zijn werk niet verkopen, met het gevolg dat hij honger leed. Op een dag bracht iemand die hem wilde helpen een handelaar in schilderijen naar zijn atelier. De handelaar was niet onder de indruk van wat hij zag, tot hij een doek vond waarop Matisse na elke schilderbeurt met veel fantasie zijn verfresten had uitgesmeerd. De handelaar, op zoek naar het nieuwe en sensationele, werd er op slag verrukt van: ‘Geef me zoveel schilderijen in dit genre als je maar kunt – twintig, dertig per maand – en ik verkoop ze allemaal en zorg ervoor dat je beroemd wordt!’ En beroemd is hij geworden, Henri Matisse, als de eerste en misschien meest verfijnde schilder van een nieuwe school, het ‘fauvisme’ genaamd.²¹

Later, in een van haar gesprekken met de schooljeugd van de Sri Aurobindo Ashram, zou de Moeder vaak terugblikken op haar jaren onder de Parijse kunstenaars. Ze zou uitleggen hoe de fotografie een rol speelde bij de plotselinge overgang van de middelmatige kunstproductie van het *Second Empire* naar de directe, artistieke waarneming van de impressionisten. Ze zou de ongebreidelde evolutie van de schilderkunst in de jaren na het impressionisme bespreken en uitleggen hoe de verschrikkingen van de Grote Oorlog elke zin voor schoonheid en de schepping ervan hadden verstoord.

Toen haar eens werd gevraagd: ‘Waarom is moderne kunst zo lelijk?’ antwoordde de Moeder: ‘Ik denk dat de voornaamste reden is dat [de kunstenaars] er almaar luier op geworden zijn en niet echt willen werken. Ze willen resultaten voordat ze hun kunst meester zijn, ze willen weten voordat ze gestudeerd hebben en ze willen beroemd worden voordat ze iets gemaakt hebben dat de moeite loont.’²² Maar: ‘Nu, om jullie de waarheid te zeggen, gaat het opnieuw in opwaartse richting. Werkelijk, ik denk dat we heel diep zijn afgezakt, als je kijkt naar het gebrek aan samenhang, de absurditeit, de lelijkheid – de smaak voor het lage en lelijke, het smerige, het schandalige. We hebben, denk ik, het dieptepunt bereikt... En er zijn

tekenen dat we nu weer opwaarts gaan. Je zult zien, over vijftig jaar zullen we misschien weer mooie dingen hebben om naar te kijken.’²³ Ze zei dat in 1951.

Enkele jaren later merkte ze op: ‘Er was een tijd dat, wanneer ik de schilderijen bekeek van Rembrandt, de schilderijen van Titiaan en Tintoretto, de schilderijen van Renoir, de schilderijen van Monet, ik een diep esthetisch genot ervoer. Dat esthetisch genot heb ik nu niet meer ... Het subtiele iets wat het ware esthetische genot uitmaakt is verdwenen, ik voel het niet meer. Natuurlijk, ik ben er mijlen ver vandaan wanneer ik de dingen bekijk die ze nu maken. Maar toch is er daarachter iets wat het vroegere [genot] heeft doen verdwijnen. Dus zullen we misschien, door een heel kleine inspanning naar de toekomst toe, in staat zijn de formule van de nieuwe schoonheid te ontdekken. Dat zou interessant zijn.

Het is pas heel onlangs dat deze indruk bij me opgekomen is, het is niet iets van lang geleden. Ik heb geprobeerd hun schilderijen met de grootst mogelijke goede wil te bekijken, daarbij allerlei soorten voorkeur uitschakelend, allerlei vooroordelen, gewoonten, smaken van vroeger en zo meer. Vrij van dat alles bezie ik hun schilderijen en ik slaag er niet in enig genot te ervaren. Ze geven me dat niet. Soms wekken ze afkeer in me op, maar vooral de indruk van iets wat niet waarachtig is, een hinderlijke indruk van onoprechtheid. Maar heel onlangs ervoer ik ineens het gevoel van iets helemaal nieuws, iets van de toekomst dat druk aan het uitoefenen is, dat probeert een manier te vinden om zich uit te drukken maar daar nog niet in slaagt – iets wat een geweldige vooruitgang zal zijn in vergelijking met alles wat voorheen werd gevoeld en vorm gegeven. En daarmee samen werd de bewustzijnsformatie geboren die zich naar dit nieuwe keert en probeert er vat op te krijgen. Dit wordt misschien interessant.’²⁴

Mirra, die meer en meer bewust werd en daardoor heel erg gevoelig, stond ook heel open voor alle spanningen in de creatieve personen met wie ze

omging, of het nu schilders of beeldhouwers, schrijvers, componisten, dansers of wie ook waren – spanningen verwekt door de kloof tussen de drang om het artistieke ideaal te bereiken en de neerwaartse gravitatie van het lichaam, door de lagere elementen in het wezen en door het alledaagse, platvloerse leven in een al te menselijke wereld. ‘Wanneer je de kunstenaar aan het werk zag, leefde hij in een verrukkelijke schoonheid, maar wanneer je de man in kwestie bij hem thuis bezig zag, behield hij slechts een heel beperkt contact met de kunstenaar die hij was, en werd hij doorgaans een erg vulgaire, erg gewone mens. Velen waren zo, zonder enige twijfel. Maar degenen die een [innerlijke] integriteit hadden, in de zin dat ze werkelijk hun kunst beleefden, die waren niet zo: die waren edel en goed.’²⁵

De vroege sadhana (vervolg)

Als de Moeder in verband met deze periode in haar leven één ding benadrukt heeft, dan is dat het feit dat ze, net als haar ouders, een verstokt atheïste, positiviste en materialiste was. Ze aanvaardde alleen maar wat ze kon aanraken en zien, en ze zocht enkel verklaringen voor iets op een puur materiële basis. Dit belette echter de innerlijke ervaringen niet, noch belette het haar die innerlijke ‘aanwezigheid’ te voelen waarvoor ze geen naam had en waarover ze met niemand kon praten. Vast staat dat ze die niet ‘God’ zou hebben genoemd. ‘Het gevoel dat ik mijn leven lang gehad heb was dat [“God”] niet meer was dan een woord, en een woord waarmee de mensen een hoop weinig begerenswaardige dingen bedoelden. Het idee van een God die de enige ware wil zijn, dat was het wat me in mijn jeugd tot een volslagen atheïste heeft gemaakt, als je het zo kunt uitdrukken. Ik aanvaardde geen wezen dat zichzelf tot de enige echte en almachtige uitriep, wie het ook mocht zijn.’²⁶ ‘De enige God die ik kende was de God van de religies, God zoals de mensen hem gemaakt hebben, en daar moest

ik hoe dan ook niets van hebben. Ik ontkende zijn bestaan, zeker wetend dat, als zo'n God bestond, ik hem zou verafschuwen!'²⁷

De Moeder achtte zich gelukkig dat ze zo was opgevoed en zei dat dit een van de redenen was waarom ze die bepaalde ouders had uitgekozen. Het sterke gestel waar ze mee geboren was, was, gezien haar talrijke innerlijke ervaringen, de best mogelijke basis om te voorkomen dat ze geestelijk of anderszins in dwalingen verstrikt zou raken of dat ze op de zweverige toer zou gaan. Ze was er zeker van dat haar innerlijke ervaringen geen mystieke dromerijen waren, want zoals ze zei, haar lichaam, haar gestel had niets mystieks.

Dat belette niet dat ze zich innerlijk eenzaam voelde, zelfs al woonde ze in het levendige Parijs van het eind van de negentiende eeuw, een periode die *la belle Époque* wordt genoemd (ook al vertoonde die schoonheid, zoals we nog zullen zien, heel wat smetten). 'Ik herinner me dat ik, toen ik achttien was, er zo'n intense behoefte aan had om te *weten*. Ervaringen had ik genoeg – ik had al allerlei soorten ervaringen gehad – maar vanwege het milieu waarin ik leefde had ik nooit de kans om de verstandelijke kennis te vinden die me dat allemaal verklaard zou hebben, ik kon er niet over praten. Ik had de ene ervaring na de andere. Jaren aan een stuk had ik 's nachts ervaringen, maar ik paste er wel voor op er ook maar met een woord over te reppen: allerlei soorten herinneringen aan vorige levens, allerlei soorten dingen, maar zonder de basis van een verstandelijke kennis.

Het voordeel was natuurlijk dat mijn ervaringen geen mentale verzinsels waren, ze deden zich spontaan voor. Maar ik had zo'n behoefte in me om te weten ... Weten, weten, weten! Zie je, ik wist niets, maar dan hoegenaamd *niets*, behalve de dingen van het gewone leven, de oppervlakkige kennis. Alles wat me geboden werd om te leren, had ik geleerd. Ik had niet alleen geleerd wat mij onderwezen werd maar ook wat aan mijn broer werd onderwezen, hogere wiskunde en al zulke dingen! En ik leerde, en leerde,

en leerde – en het betekende *niets*. Niets verschaft me ook maar de minste uitleg, ik kon niets echt begrijpen!’²⁸

Evenwel, wanneer er in een ziel een sterke behoefte aanwezig is om zich te ontwikkelen komt er altijd een antwoord, meestal op een verrassende manier. ‘Tussen mijn achttiende jaar en mijn twintigste bereikte ik een bewuste en blijvende staat van vereniging met de goddelijke aanwezigheid, en ik had dat helemaal alleen gedaan, zonder iemand om me te helpen, zelfs zonder de hulp van boeken. Toen ik dan uiteindelijk toch een boek vond – wat later kreeg ik Vivekananda’s *Raja Yoga* in handen – leek het me zó wonderbaarlijk, weet je, dat iemand me iets kon uitleggen! Ik verwierf aan de hand daarvan in een paar maanden wat me anders misschien jaren zou hebben gekost.’²⁹

En weer wat later, toen ze ‘waarschijnlijk eenentwintig’ was, ‘twintig of eenentwintig’, ontmoette ze een Indiër die haar de sleutel tot de *Bhagavad Gita* gaf. ‘Het was een [Franse] vertaling, een vrij slechte trouwens’, maar in die tijd was Mirra niet in staat dat in een andere taal te lezen, ‘en hij raadde me aan dat te lezen en gaf me de sleutel, zijn sleutel... Hij zei: “Lees de *Gita* en zie Krishna als het symbool van de immanente God, de innerlijke Godheid.” Dat was alles wat hij tegen me zei... Maar in één maand was het hele werk gedaan ... De allereerste keer dat ik wist dat er binnen in me iets te ontdekken viel, was er niets anders meer wat belangrijker was ... Ik gooide me daar hals over kop in, als een wervelstorm, en niets had me kunnen weerhouden.’³⁰

Die Indiër was Jnanendranath Chakravarti, toen professor in de wiskunde en later rector magnificus van de universiteit van Lucknow. Zijn vrouw, Monika Devi, ‘van huis uit een dame, met de natuurlijke charme van de geboren gastvrouw, van top tot teen aristocratisch’³¹, zou de wereld verlaten, de naam Yashoda Ma aannemen en een *ashram* (een spirituele gemeenschap) stichten nabij Almora, aan de voet van het

Himalayagebergte.⁷ Het huis van dit opmerkelijke echtpaar schijnt een centrum van devotie gewijd aan de god Krishna te zijn geweest.

Jnanendranath Chakravarti was ook lid van de Theosofische Vereniging en had een persoonlijk contact met Annie Besant, later het hoofd van die vereniging. '[Annie Besant] reisde naar Amerika [in 1893, om er de Theosofische Vereniging te vertegenwoordigen op het *World Parliament of Religions*] met een andere theosofische afgevaardigde, Gyanendra Nath⁸ Chakravarti, een brahmaanse professor in de wiskunde ... Chakravarti, een briljant spreker, een hartstochtelijke hindoe en een aantrekkelijk man, had Annie ingepalmd ... Mevrouw Besant zei tegen haar vrienden dat ze eindelijk haar eigen goeroe gevonden had. Zodanig was ze op de professor verslingerd dat ze Chakravarti's dochter uitriep tot de reïncarnatie van de onlangs overleden Madame Blavatsky.'³²

Mirra heeft Chakravarti waarschijnlijk ontmoet op een van zijn volgende reizen naar Europa, in 1898 of 1899. De gelegenheid waarbij hij haar de sleutel tot de *Gita* gaf was misschien de enige keer dat ze hem ontmoette, maar het bleek wel een belangrijke ontmoeting. Het was ook de eerste keer, voor zover bekend, dat ze in persoonlijk contact kwam met iemand uit India. Het voorval illustreert dat ze aan het uitkijken was naar alle mogelijke hulp die ze op haar ontdekkingsstocht kon vinden. Want de innerlijke ervaringen bleven in overvloed komen, alsook de herinneringen aan vorige levens, zelfs toen ze nog niet de minste notie van reïncarnatie had.

Hongerig naar kennis en inzicht in haar ervaringen, las ze alles wat ze vinden kon over spiritualiteit, ook de *Dhammapada* en andere boeddhistische teksten. Ze was echter nooit tevreden met mentale kennis alleen en probeerde altijd wat ze las te toetsen in de praktijk. We mogen veronderstellen dat het in die jaren was dat de minister van schone kunsten haar in zijn loge uitnodigde voor de première van een opera, waarschijnlijk

van Jules Massenet. (De Moeder was niet meer zeker van de naam van de componist.) Zo'n première was een mondaine gebeurtenis. 'Het onderwerp was niet slecht, het libretto was niet slecht, en de muziek was niet onaardig.' De minister was pas onlangs tot lid van het kabinet benoemd. Hij was een vrij eenvoudige man uit de *province*, dit is van ergens buiten Parijs, en genoot nog als een kind van alles wat Parijs hem te bieden had. Maar hij was eveneens goed opgevoed en had vanzelfsprekend de beste stoel in zijn loge aangeboden aan de dame die zijn gaste was, maar wier positie hem het volledig zicht op het toneel ontnam. Mirra werd zich van zijn probleem bewust en schoof ongemerkt achteruit tot de minister volop van de voorstelling kon genieten, terwijl zij er zelf niet veel meer van zag.

De Moeder vertelde deze anekdote in de derde persoon, en ze voegde er het volgende aan toe: 'Zie je, die persoon, toen ze achteruit schoof en elke begeerte om de voorstelling te zien liet varen, werd vervuld van een gevoel van innerlijke vreugde, van een bevrijding van alle gehechtheid aan de dingen en van een soort vrede, van een tevredenheid iets voor iemand anders te hebben gedaan in plaats van haar eigen voldoening te hebben gezocht, zozeer dat de avond haar een oneindig groter genot schonk dan als ze de opera had gezien. Dit is een waar gebeurd verhaal, het is geen anekdote die ik in een boek gelezen heb. En het gebeurde juist in de tijd dat die persoon de boeddhistische discipline aan het bestuderen was, en het was in overeenstemming met de uitspraken van de Boeddha dat ze dit experiment uitprobeerde.'³³

Midden in het brandpunt

Zoals we reeds terloops gezien hebben was de wereld grondig aan het veranderen tijdens de jaren van Mirra's huwelijk, en was Parijs het brandpunt van politieke en ideologische verschuivingen die de mensheid zouden veranderen. We bezitten uit die periode geen geschriften van haar

hand – als ze toen al iets geschreven heeft – maar we vinden soms een glimp van toen terug in haar latere gesprekken.

Tegen het einde van de negentiende eeuw was de tweede industriële revolutie volop aan de gang en nog aan kracht aan het winnen. De voornaamste elementen van de eerste industriële revolutie waren steenkool, ijzer en stoomkracht geweest. De Eiffeltoren, gebouwd voor de Wereldtentoonstelling van 1889, mag als haar apotheose worden beschouwd. Maar intussen was de tweede industriële revolutie zich aan het ontwikkelen, aangedreven door elektriciteit en aardolie; haar symbool was het spectaculaire ‘Paleis van de Elektriciteit’ op de Wereldtentoonstelling van 1900, die opnieuw in Parijs plaats had. Beide industriële revoluties gingen gepaard met een snelle vooruitgang in alle takken van de wetenschap, waardoor het meesterschap van de mens over de natuur steeds groter werd. Maar daarvoor moest worden betaald.

‘De ongelooflijke technische vooruitgang had de materiële welvaart gebracht, die het vertrouwen van de negentiende eeuw, dat de mens minder agressief werd naarmate zijn leven verbeterde, scheen te wettigen. De samenleving beschikte nu over waterleidingen, straatverlichting, vuilnisdiensten, conserven, naai- en wasmachines, grasmaaiers en schrijfmachines, de grammofoon, de telegraaf, de telefoon en, voor het eerst in de jaren negentig, het paardloze rijtuig, dat geheel nieuwe mogelijkheden bood om zich individueel voort te bewegen. Het bleek onmogelijk dat al die fysieke verworvenheden geen geestelijke veranderingen zouden hebben gebracht, dat er met de nieuwe eeuw geen nieuwe fase in de menselijke gedragingen zou aanbreken, dat de mens niet te beschaafd zou zijn geworden om oorlog te voeren.’³⁴

Beide industriële revoluties, die snel de wereld zoals wij die kennen aan het vormen waren, gingen samen met wijsgerige ideeën waardoor ze ten dele ook werden gericht: positivisme, socialisme, communisme en het idee

van een ononderbroken materiële vooruitgang die uiteindelijk zou leiden tot een utopische maatschappij op aarde. De zes delen van Auguste Comte's *Cours de philosophie positive* waren verschenen van 1830 tot 1842, Karl Marx' *Communistisch Manifest* in 1848 en *Das Kapital* in 1867, Charles Darwins *Origin of Species* in 1859.

Mirra zag ze om haar heen, in 'die krioelende massa in beweging' die ook Parijs was: de 'duizenden lagere arbeiders en werklieden, al die verdrukten, kanslozen, vertrapten, vechtend voor een verbetering van hun ellendig bestaan'.³⁵ 'Doordat de transformatie ["haussmannisatie"] van Parijs de arbeidersbevolking van het centrum naar de periferie had verdreven, was de hoofdstad twee steden geworden, een rijke en een arme. De laatste omringde de eerste.' Zelfs vandaag de dag plaatsen Parijzenaars hun stadsgenoten sociaal meteen volgens het *arrondissement*, de administratieve onderverdeling van de stad, waarin ze wonen.

Zo diep was de kloof en zo intens waren de spanningen tussen rijk en arm geworden dat een oplossing, misschien wel een gewelddadige, niet lang meer op zich kon laten wachten. Sommige filosofen fantaseerden erop los en schreven in goedbedoelde kortzichtigheid de gekste remedies voor. Zo ontstonden de sociale utopieën van Enfantin, Fourier, Blanqui, Blanc, Proudhon en anderen. Alle bevatten een greintje waarheid en aan alle ontbrak een realistisch inzicht in de menselijke natuur. Marx had een bredere en beter gefundeerde visie, die hij zelfs als wetenschappelijk presenteerde. En er waren de anarchisten, onstuimig en niet minder utopisch dan de hiervoor genoemden, die een onmiddellijke ommekeer in de maatschappij teweeg wilden brengen en bereid waren daarvoor te betalen, of anderen ervoor te laten betalen, met hun leven.

Ravachol, de dader van talrijke bomaanslagen, werd in 1892 ge Guillotineerd. Emile Henry gooide een bom in café Terminus. Auguste Vaillant nam een bom mee naar de publieke tribune van de Chambre des

Députés. De bom ontplofte ‘met de dreunende slag van een kanon’ en verwondde verscheidene kamerleden, maar doodde niemand. ‘De stad was volkomen verlamd van schrik. De hogere standen leefden weer als in de dagen van de Commune. Ze durfden zich niet naar de schouwburgen, de restaurants of de deftige winkels aan de Rue de la Paix te begeven, of een ritje te maken in het Bois de Boulogne, waar achter elke boom wel eens een anarchist zou kunnen zitten.’ De Russische revolutionairen die enkele jaren later bij Mirra te rade gingen, zouden zich erover beklagen dat ze voortdurend door de politie werden geschaduwd, omdat ze ervan verdacht werden anarchisten te zijn.

En er was de Dreyfus-affaire, die Frankrijk van 1894 tot 1906 in twee kampen verdeelde. Artilleriekapitein Alfred Dreyfus, een jood, werd ervan beschuldigd geheime militaire informatie te hebben doorgegeven aan aartsvijand Duitsland, en aldus zijn land te hebben verraden. Hoewel hij steevast zijn onschuld staande hield, werd hij door de krijgsraad schuldig bevonden, publiekelijk gedegradeerd en naar het beruchte Duivelseiland verbannen. Toen steeds meer bewijzen van zijn onschuld aan het licht kwamen, brak ‘het ontvlambare Frankrijk van de jaren 1890’ op in twee kampen. Aan de ene kant waren er de militaristen, nationalisten, katholieken en antisemieten, die het fanatiek voor de eer van het vaderland opnamen en er daarom mee instemden dat de waarheid verdoezeld werd; aan de andere kant waren er de liberalen en ‘intellectuelen’ (filosofen, schrijvers en journalisten), protestanten, vrijmetselaars, linksen en internationalisten, die alles in het werk stelden om de waarheid aan het licht te brengen. De onenigheid verdeelde het land in oplaaiende hartstochten, ervoor en erna zelden gezien. De romanschrijver Emile Zola werd internationaal beroemd vanwege zijn open brief op de voorpagina van een veelgelezen krant onder de titel *J'accuse* (1898), en om zijn uitspraak ‘la Vérité est en marche’, de Waarheid is in opmars. De onschuld van kapitein

Dreyfus werd uiteindelijk bewezen. Hij werd gerehabiliteerd, tot majoor bevorderd, en zou eervol dienen in de Grote Oorlog.

Dit alles vormde de achtergrond van Mirra's dagelijks leven, in de kranten die ze las en de gesprekken die ze hoorde of waaraan ze deelnam. Echo's van die gebeurtenissen vindt men in talloze toekomstige conversaties, want ze had altijd aandacht voor alle aspecten van het leven, zowel de betekenisvolle als de schijnbaar betekenisloze, en ze 'vergat nooit iets wat ze ook maar één keer had gezien'. Het is echter typisch dat ze veel van de ervaringen uit haar jeugd een spirituele dimensie gaf. 'Vooruitgang', het sleutelwoord van de negentiende eeuw, werd ook het sleutelwoord van haar leven, maar dan in een bredere betekenis die we nog moeten ontdekken. En op een dag zal ze Zola's uitspraak *'la Vérité est en marche'* aanhalen, maar aan het woord 'waarheid' een betekenis geven die Zola noch iemand anders van zijn generatie had kunnen vatten.

- [3] Een houtskooltekening van haar, *Le Pont de la Divonne (Ain)*, werd aanvaard voor de internationale 'Blanc et Noir' tentoonstelling in 1892.
- [4] Ze gebruikte haar eigen naam ook na haar huwelijk.
- [5] Kalki is in het hindoeïsme de tiende en laatste avatar, en er wordt van hem verwacht dat hij het Rijk Gods op aarde zal stichten in een nieuw gouden tijdperk (Krita Yuga). Hij wordt gewoonlijk voorgesteld op een gevleugeld wit paard en met een zwaard in de hand.
- [6] Begin september 1914 werd Madame Fraya in het midden van de nacht ontboden in het ministerie van Defensie in Parijs. De kopstukken van het land wachtten daar op haar in pyjama of haastig gekleed. De Duitse legers naderden Parijs. 'Van die mannen ging een ontzettende angst uit en ze vroegen haar of de Duitsers Parijs zouden bezetten. Madame Fraya antwoordde categorisch: "Nee, de Duitsers zullen Parijs niet bezetten. Hun zegevierende opmars zal worden gestuit. Omstreeks 10 september zullen ze gedwongen worden achter de Aisne terug te trekken. Daardoor zal hun bliksemsnelle campagne op een sissert uitlopen." En zo geschiedde.' (Louis Pauwels en Guy Breton: *Nouvelle histoires magiques*, blz. 79)
- [7] Ze zou Ronald Nixon, professor Engels aan dezelfde universiteit, de initiatie geven en hem Krishnaprem noemen. Er zijn heel wat brieven van en naar Krishnaprem te vinden in de correspondentie van Sri Aurobindo, die hem kende door een van zijn volgelingen, Dilip Kumar Roy.
- [8] Jnanendranath wordt uitgesproken als 'Gyanendranath', wat het verschil in spelling verklaart.

3.

Verkenningen in de occulte werelden

Occulte kennis zonder spirituele discipline is een gevaarlijk instrument, zowel voor degene die er gebruik van maakt als voor anderen, als zij in onzuivere handen valt. Spirituele kennis zonder occulte wetenschap mist precisie en zekerheid in haar objectieve resultaten; deze kennis is alleen in de subjectieve wereld effectief. Met elkaar gecombineerd in innerlijk of uiterlijk handelen zijn de twee onweerstaanbaar en geschikte instrumenten voor de manifestatie van de supramentale kracht.¹

– De Moeder

Het was een vriend van Mattéo, Louis Thémanlys, die Mirra met de Parijse afdeling van de *Mouvement Cosmique* en haar maandelijkse publicatie, de *Revue Cosmique*, in contact bracht. Dit contact, dat ergens in 1903 plaatsvond, zou vérreikende gevolgen voor haar hebben.

Occultisme

In het Westen wordt occultisme in het algemeen met wantrouwen en ongeloof bekeken en geassocieerd met zwarte magie, heksen op bezemstelen en groteske demonen. Dit wantrouwen is begrijpelijk. Sri Aurobindo schreef in *The Life Divine*: ‘De occulte wetenschappen in het Westen ... zijn nooit tot volle wasdom gekomen, en hebben nooit rijpheid en een filosofische of gezonde methodische basis verworven. Ze gaven te gemakkelijk toe aan de romantiek van het bovennatuurlijke of maakten de fout hun grootste aandacht te richten op het ontdekken van formules en effectieve manieren om bovennatuurlijke vermogens te gebruiken. Zij

vervielen in naar magie, wit of zwart, of in romantische of miraculeuze attributen van het occulte mysticisme en de overdrijving van wat uiteindelijk slechts een beperkte en nauwelijks voldoende kennis was. Deze tendensen en deze wankele intellectuele fundering maakten het occultisme moeilijk om te verdedigen en eenvoudig om in diskrediet te brengen, een gemakkelijk en kwetsbaar doelwit. In Egypte en in het Oosten kwam deze lijn van kennis tot een grotere en meer omvattende inspanning.² Sri Aurobindo schrijft echter in hetzelfde werk: ‘Het is een noodzakelijk onderdeel van de menselijke evolutie van deze [occulte] zaken af te weten en de [occulte] waarheden en krachten in het leven van de mensheid te brengen. De natuurwetenschappen zijn zelf op hun eigen manier occult; ze brengen immers de door de natuur verborgen formules aan het licht, en maken gebruik van de verworven kennis om de krachten te benutten en om verborgen natuurkrachten en -processen in een uitgebreid systeem van fysieke magie te organiseren en ten dienste van de mens te stellen. Het ten nutte maken van verborgen waarheden omtrent het wezen der dingen, en de verborgen vermogens en processen van de natuur, zijn immers de enige magie die er is of die er zijn kan. Men zou zelfs wel eens tot de ontdekking kunnen komen dat een suprafysieke kennis noodzakelijk is om de fysieke kennis te vervolledigen, omdat achter de processen van de fysieke natuur een suprafysieke factor schuilt, een kracht en activiteit die van mentale, vitale of spirituele aard is, en die door een ander middel van kennis niet te vatten is.’³

De Moeder benaderde het onderwerp in dezelfde ruimdenkende wetenschappelijke geest. Uiteindelijk is de wetenschap in wezen niet beperkt tot haar huidige materialistische, reductionistische variant, hoe dominant die momenteel ook mag zijn. De ware geest van de wetenschap houdt zich bezig met alle aspecten van het bestaan binnen het menselijk ervaringsveld, of die nu materieel zijn of niet, want immaterieel is niet

synoniem met onwerkelijk of niet-bestaand. De Moeder heeft daarom gezegd: ‘[Occultisme] is een kennis die in de moderne wereld nauwelijks als wetenschappelijk wordt erkend, maar die wetenschappelijk is, in die zin dat het om nauwgezette procedures gaat en men, als men dezelfde omstandigheden exact reproduceert, dezelfde resultaten verkrijgt. Het is een wetenschap in ontwikkeling waarin een totaal gerechtvaardigde vooruitgang kan worden geboekt die even logisch is als die in alle andere wetenschappen tegenwoordig als zodanig erkend. Maar zij heeft als onderwerp een werkelijkheid of werkelijkheden die niet uitsluitend tot het materiële domein behoren. Speciale begaafdheden en een speciale ontwikkeling zijn nodig om in dit domein bewust te zijn, want het ligt buiten onze normale zintuigen.’⁴ Ze zei ook, in antwoord op de vraag van een jonge student: ‘[Occultisme] is de kennis van de onzichtbare krachten en het vermogen om daarmee te werken. Het is een wetenschap. Het is in alle opzichten een wetenschap. Ik vergelijk occultisme altijd met scheikunde, want het is met betrekking tot materiële zaken dezelfde soort kennis als die van de scheikunde. Het is een kennis van onzichtbare krachten, hun onderscheiden vibraties, hun onderlinge betrekkingen, de combinaties die kunnen worden gevormd door ze bij elkaar te brengen en de macht die men erover kan uitoefenen. Het is absoluut wetenschappelijk en dient als een wetenschap bestudeerd te worden, wat betekent dat men occultisme niet kan beoefenen als iets wat emotioneel of vaag en onnauwkeurig is. Je moet ermee omgaan zoals je dat in de scheikunde zou doen en alle regels leren – of ze zelf ontdekken als er niemand is om je te onderwijzen, maar dan met een zeker risico voor jezelf. Er zijn [in het occultisme] combinaties die net zo explosief zijn als bepaalde chemische combinaties.’⁵

Occultisme was rond het begin van de negentiende eeuw aan de orde van de dag. De golf van spiritisme⁹, die in 1848 zijn oorsprong had in de

Verenigde Staten, overstroomde ook Europa. Als reactie op de strakke mentaliteit van het materialisme en positivisme raakten velen in mystiek en het bovennatuurlijke geïnteresseerd. De boeken van Allan Kardec, bijvoorbeeld, werden zo wijdverbreid gelezen dat in West-Europa spiritisme een soort seculier geloof werd met miljoenen volgelingen. (Er waren er al twaalf miljoen in de Verenigde Staten.) In 1889, ter gelegenheid van een internationaal spiritistencongres, werden er niet minder dan achtennegentig spiritistische dagbladen en periodieken geteld. ‘Het medium verving de priester.’ Er was ook een golf van oriëntalisme, deels veroorzaakt door de toenemende kolonisatie die toen plaatsvond. De vertalingen van de Indiase en Chinese klassieken, de stichting in Parijs van het Musée Guimet en de oosterse afdelingen van het Louvre, en de belangstelling voor Japanse schilderijen, die de postimpressionistische kunst beïnvloedden, waren alle aspecten van hetzelfde verschijnsel.

In feite is het occultisme in al zijn aspecten – hermetica, alchemie, astrologie, vrijmetselarij, Rozenkruisers – altijd een sterke onderstroom in de Europese cultuur geweest. Zelfs in de eeuw van de Verlichting, het hoogtepunt van rationalisme in zijn meest uitgesproken en kritische vorm, waren volgens Louis Pauwels ‘talloze mensen bereid alles te geloven en de meest warrige ideeën te volgen’. En Paul Valéry schreef: ‘Magie, alchemie, sterrenwielarij en droominterpretatie gingen [gedurende de Verlichting] in meer dan één brein samen met de meest authentieke klassieke cultuur en de discipline van de exacte wetenschappen.’ Nooit zijn scepticisme en lichtgelovigheid nauwer geassocieerd geweest dan in die tijd. Nooit? Men vraagt zich af of de tegenwoordige tijd zo anders is – en of dit niet stamt uit het feit dat het menselijk wezen veel complexer is dan wetenschap en materialisme bereid zijn aan te nemen.⁶

Doorgangen voor de doden

*Er komen 's nachts zoveel mensen naar haar toe voor de overgang naar de andere kant, mensen die zij in het lichaam niet gekend heeft.*⁷

– Sri Aurobindo

Zelfs voordat Mirra de lering van de *Mouvement Cosmique* ontdekte, had ze 's nachts 'in haar zorg voor mensen die juist hun lichaam hadden verlaten, bepaalde ervaringen, bepaalde soorten nachtelijke activiteiten'. Hoewel ze de theoretische kennis nog niet bezat, wist ze precies wat er gedaan moest worden en deed ze het. Toen ze de *Revue Cosmique* begon te lezen begreep ze veel dingen die ze daarvoor niet geweten had, en begon op de directe manier haar eigen die nieuwe kennis toe te passen en systematisch uit te werken.

'Iedere nacht rond dezelfde tijd bestond mijn werk in het creëren, tussen de zuiver aardse sfeer en de psychische sfeer, van een soort beschermend pad door de vitale wereld heen, zodat de mensen niet door het vitale heen hoefden. Voor hen die bewust zijn maar niet de kennis hebben is het een erg moeilijke, helse doorgang. Ik bereidde dit pad voor – het moet tussen 1903 en 1904 geweest zijn, ik herinner het me niet precies meer – en werkte er vele maanden aan.'⁸ Later zou Madame Théon, met wie we spoedig kennis zullen maken, haar zeggen: 'Het maakt deel uit van het werk waarvoor je naar de aarde bent gekomen. Alle mensen wier psychisch wezen zelfs maar enigszins ontwaakt is en die jouw Licht kunnen zien, zullen op het moment van de dood, waar dat ook mag zijn, daarop af gaan, en je zult hen helpen om daardoorheen te komen.' En later zei de Moeder dat dit een voortdurend werk was waar ze mee bezig was geweest en waar ze nog steeds mee bezig was.

Het menselijk wezen bestaat uit verschillende omhulsels of 'lichamen', mentaal, vitaal en materieel, met daarachter de ziel die het geheel ondersteunt.¹⁰ Op het moment van de dood legt de geïncarneerde ziel het

materiële lichaam af en gaat over in de vitale werelden, waar ze doorheen moet op weg naar de mentale werelden, om uiteindelijk in de psychische wereld te belanden,¹¹ waar ze rust ‘in een soort gelukzalige contemplatie’ tussen twee incarnaties in, en waar ze haar ervaringen van het achter zich liggende leven assimileert. De wezens van de vitale werelden, en meer in het bijzonder van de lagere vitale werelden, zijn de kwaadaardige wezens die we duivels of vijandige krachten noemen. Omdat deze werelden de eerste zijn waar de verscheiden ziel doorheen moet, moet ze in bijna alle gevallen onvoorbereid, ongewapend met de noodige kennis, aan die wezens het hoofd bieden. Het is op deze angstaanjagende ervaringen dat de verschillende mythen van de ‘hel’ zijn gebaseerd.

De Moeder legde uit: ‘Wat men in het algemeen het “domein van de dood” noemt is een bepaald gebied in de meest materieel-vitale wereld, waarin men terechtkomt onmiddellijk nadat men het lichaam heeft verlaten.’ Dit lagere vitale gebied, deze materieel-vitale wereld, is duister en vol kleine, vampierachtige wezens die zich voeden met alles wat ze kunnen verslinden, inclusief de vitale substantie van de overledene die, vanwege een plotselinge en vaak schokkende doodservaring, erin terechtgekomen is. In de fysieke wereld zijn deze wezens machteloos, maar wanneer men volledig buiten de fysieke wereld is beland – en het voornaamste kenmerk van de dood is dat hij alle verbindingen met de materiële wereld verbreekt – is men aan hun willekeur overgeleverd. ‘Als op dat moment de nabestaanden van de overledene hun gedachten en liefde op hem concentreren vindt hij daarin steun, en dit beschermt hem afdoende tegen die vitale wezens.’ Iemand die een dergelijke bescherming niet heeft is ‘als een prooi die aan deze krachten overgeleverd en dat is inderdaad een ervaring die moeilijk te doorstaan is’.⁹ Het is een ‘helse’ ervaring.

En de Moeder ging verder: ‘Nu zijn er echter wat men bruggen of beschermde doorgangen zou kunnen noemen die in de vitale wereld zijn

gecreëerd om veilig door al die gevaren heen te komen. Er zijn “sferen” die de stervenden opvangen, en hen beschutting, bescherming bieden.’ Dit zijn de ‘beschermdoorgangen’ waaraan ze ergens in het begin van de twintigste eeuw maandenlang heeft gewerkt. We weten nu van mensen die daadwerkelijk gestorven waren, maar die om een of andere reden uit de dood zijn teruggekomen om voort te leven, dat deze bruggen er zijn. Dit zijn de mensen die een ‘bijna-dood-ervaring’ hebben gehad.¹⁰

Er zijn al veel boeken gepubliceerd over dit onderwerp, waarover door Elizabeth Kübler-Ross en Raymond Moody baanbrekend onderzoek is gedaan. Laten we het boek *Nemen we het boek geschreven is door Peter en Elizabeth Fenwick, *The Truth in the Light*. Een veelvoorkomend scenario van de bijnadoodervaringen in dit werk onderzocht is het volgende: op het moment van van de dood voelen zij die de ervaring hebben helemaal geen angst. Integendeel, het voelt allemaal aan als een prettige ervaring en zelfs als een groot geluk. Velen zien zichzelf buiten hun (stoffelijk) lichaam. In een flits wordt hen met tact en gevoel voor humor een terugblik geboden op hun daden uit het verleden, waarna ze vervolgens een tunnel binnengaan en door een warm, liefhebbend licht worden aangetrokken; in dat licht ontwaren ze een wezen van licht dat klaarstaat om hen verder te begeleiden. Dit alles gaat gepaard met een ‘mystiek’ gevoel van de intense concreetie, heelheid en onuitsprekelijkheid van de ervaring. ‘Soms is de doorgang naar het licht die deze mensen beschrijven niet echt een tunnel, hoewel meestal wel met de kenmerken van een tunnel; en bijna altijd wordt het verwelkomende licht gezien als helderder stralend aan het eind’¹¹ – aan het eind van de ‘beschermdoorgang’.*

Louis Thémánlys (1874-1943) was, toen Mirra kennis met hem maakte, hoofd van het Parijse afdeling van de *Mouvement Cosmique*. Hij en zijn vrouw Claire waren met de *Mouvement Cosmique* in contact gekomen via een exemplaar van de *Revue Cosmique* dat hij op de kop had getikt in de

Librairie Chacomac, een occulte boekwinkel die nog steeds bestaat op de Quai Saint Michel, niet ver van de Notre Dame. Driemaal per week gaf Thémánlys lezingen over de Kosmische Traditie en hij was ook verantwoordelijk voor het uitgeven van de *Revue Cosmique*. Mirra werd spoedig heel actief in de beweging door deel te nemen aan een discussiegroep genaamd *Idéa* en te helpen bij de uitgave van de *Revue*.¹²

Het duurde niet lang voor Thémánlys, voor wiens karakter en werklust zij slechts matige waardering had, de volledige verantwoordelijkheid voor het tijdschrift aan haar overdroeg.

De artikelen voor het tijdschrift kwamen uit Tlemcen, waar ze in het Engels geschreven werden door Max Théon en zijn vrouw Alma, de leiders en bezielers van de *Mouvement Cosmique*. Die artikelen werden echter in het Frans vertaald door Teresa, gedurende vele jaren hun metgezellin en secretaresse. Teresa, die Engelse was (haar ware naam was Augusta Rolfe), was ‘ervan overtuigd dat ze het Frans evengoed beheerste als een Fransman’, en wel zodanig dat ze het zelfs niet nodig vond een woordenboek te raadplegen. Mirra had de ‘letterlijk onmogelijke’ taak Teresa’s klungelig proza in leesbaar Frans om te zetten. Gedurende vijf jaar zorgde Moeder voor de layout, het corrigeren van de drukproeven en het drukken van de *Revue Cosmique*, de administratie en verspreiding ervan, en voor alle andere zaken die ermee samengingen.

Ondertussen bleef ze haar innerlijke ervaringen hebben. In ‘een reeks visioenen’ zag ze Sri Aurobindo ‘precies zoals hij fysiek was, maar magnifieker. Ik bedoel dezelfde man zoals ik hem bij de eerste ontmoeting zou zien: bijna mager, met die goudbronzen tint, dat scherp gesneden profiel, die moeilijk te fatsoeneren baard, het lange haar, gekleed in een *dhoti* met het ene eind over de schouder geslagen, blote armen, een deel van het lichaam eveneens onbedekt, en blootsvoets.’¹² Wanneer zij hierover vertelde, benadrukte de Moeder dat ze toentertijd niets over India wist,

hoegenaamd niets – wat evenveel was als haar Europese tijdgenoten wisten. En in die visioenen deed ze iets waar ze zelf over verbaasd was: ze strekte zich uit op de grond zoals hindoes dat doen, bij het zien van de verschijning die ze voor de god Krishna hield. ‘Ik deed dat, en tegelijkertijd vroeg mijn uiterlijke zelf zich af: “Wat heeft dit alles te betekenen!”’ Ze besepte echter dat haar symbolische visioenen tevens spirituele feiten waren, beslissende spirituele ervaringen van een ontmoeting en tegelijk een besef van het Werk dat volbracht moest worden.

Toen, in de herfst van 1905, ontmoette ze Max Théon.

De teruggetrokken Meesters

*De rechtschapenen zullen lichten gelijk sterren, maar zij die anderen naar de waarheid hebben geleid zullen stralen gelijk zonnen, voor eeuwig.*¹³

– Max Théon

Max Théon was een mysterieuze figuur en hij wenste dat zo te houden. De Moeder was niet zeker van zijn herkomst, hoe goed zij hem ook gekend had. Hij heeft haar nooit verteld wie hij werkelijk was, waar hij geboren was, hoe oud hij was of wat dan ook. Naar zij veronderstelde was hij een Poolse of Russische jood die zijn inwijding in India had ontvangen, Sanskriet kende alsook van de *Rig Veda*, en die in Egypte met H.P. Blavatsky had samengewerkt.

De trouwakte van Max Théon en Alma, gedateerd 21 maart 1885 en afgedrukt in Sujata Nahar’s derde deel van het leven van de Moeder, getuigt dat zijn naam Louis Maximillian Bimstein was, zoon van Rabbi Judes Lion Bimstein en toen dertig jaar oud, hetgeen betekent dat hij in 1855 geboren was – maar andere documenten geven afwijkende geboortedatums. De trouwakte zegt ook dat Louis Bimstein ‘doctor of medicine’ was, wat onwaar was en ook de andere gegevens twijfelachtig maakt. De verwarring

over zijn land van herkomst – Polen, Rusland of de Oekraïne – is deels te verklaren uit de politieke instabiliteit van het gebied van Oost-Europa waaruit hij vermoedelijk afkomstig was. In die tijd was Polen de weerloze, gemeenschappelijke prooi van Pruisen, Rusland en Oostenrijk, en grenzen veranderden gemakkelijk en vaak. Het was ook de tijd van veelvuldige pogroms die de joodse gemeenschappen, tot een waarvan Louis Bimstein behoort moet hebben, destabiliseerden.

Rond 1870 verliet Louis Bimstein Oost-Europa. Het is goed mogelijk dat hij enige tijd bij Helena Petrovna Blavatsky (1831-'91) in Egypte heeft doorgebracht om, zoals hij de Moeder ooit vertelde, een occult genootschap te stichten. Blavatsky reisde in 1873 vanuit Egypte via Groot-Brittannië naar Amerika, en mogelijk was Bimstein in datzelfde jaar in Londen. '[In die tijd] was Londen het toevluchtsoord voor mensen die beweerden priesters van Isis, studenten van de Kabbala, vrienden van de Sfinx, en leerlingen van de dansende derwisjen te zijn.'¹⁴ In Londen werd Bimstein lid van de Hermetische Broederschap van Luxor, die zichzelf gemakshalve aanduidde als de H.B. van L. Bimstein werd daarvan de 'hoofdlermeester in praktisch occultisme', en had intussen het bescheiden pseudoniem Max Théon, dat 'Opperste God' betekent, aangenomen.

Gegadigden voor de H.B. van L. werd in een advertentie van 1884 verzocht hun brieven te adresseren aan Max Théon¹⁵. Maar voor de Broederschap gingen de zaken mis toen in 1886 werd ontdekt dat een van haar oprichters wegens bedrog was veroordeeld; deze vertrok in het geheim naar de Verenigde Staten. Max Théon, die zijn naam door de affaire niet bezoedeld wilde zien, was al een maand eerder naar Frankrijk vertrokken. Vermeld moet worden dat de H.B. van L. een tijd lang werd beschouwd als een serieuze rivaal van de kersverse Theosofische Vereniging, die in 1875 door H.P. Blavatsky en kolonel Henry Olcott in America was opgericht. Pas nadat de H.B. van L. op zo'n smadelijke manier ten onder was gegaan,

permitteerde de Theosofische Vereniging het zich om met minachting over de H.B. van L. te spreken.

Toen Théon naar Frankrijk verhuisde werd hij vergezeld door de vrouw met wie hij sinds één jaar getrouwd was: Mary Christine Woodroffe Ware, die zichzelf Alma (Ziel) noemde. Evenals haar echtgenoot had Alma reeds een openlijke carrière als occultiste achter de rug. Als ‘Una’ had ze het Universele Philosophische Genootschap opgericht, met als doel ‘een Tempel van Waarheid te scheppen of te vormen, waarin de Wetenschap als de Hoge priesteres aan de mensheid de drievoudige gaven van Geluk, Heiligheid en Vrijheid zal schenken’. Ze had ook een boek geschreven, *Sayings of the Sibyl Alta Una*. ‘Kort na haar huwelijk stopte Alma met het geven van conferenties en begon met Théon in seances op te treden. Gedurende die periode presenteerde hij zich in de occulte pers als “de oosterse paranormale genezer”.’¹⁶

Dit alles lijkt misschien een beetje zweverig; toch mogen de occulte vaardigheden van Max Théon en Alma niet worden onderschat. Hoe meer de Moeder later te weten zou komen over het occulte erfgoed van India, des te meer waardering ze zou krijgen voor wat Théon feitelijk wist. En voor Alma had ze niets dan lof: ‘Zij had buitengewone vermogens, die vrouw, buitengewoon!’

Max en Alma bleven anderhalf jaar in Frankrijk en verhuisden daarna naar Algerije, waar ze in de omgeving van Tlemcen, een stad aan de voet van het Atlasgebergte, een villa bouwden. Daar werkten ze tien jaar aan het uitwerken van hun leer. Vergeleken met de levens van andere prominente occultisten uit die tijd is deze lange periode van afzondering uitzonderlijk; ze mag als een aanwijzing worden gezien van de ernst waarmee ze aan hun missie werkten. Ondertussen maakten ze kennis met Charles Barlet (1838-1921). Tegenwoordig zal de naam Barlet niet veel zeggen; hij moet echter beschouwd worden als het brein achter de heropleving van het occultisme

in Frankrijk. ‘Hij kende iedereen en was ook zelf bekend door iedereen die iets betekende.’ Hij was niet alleen medeoprichter van de Parijse tak van de Theosofische Vereniging en ‘de vader van de astrologische beweging in Frankrijk’, hij was ook een van de zes bekende leden – er waren ook nog zes onbekende – van ‘de Kabbalistische Orde van de Rozenkruizers’ die in 1888 door Stanislaus de Guaita was gesticht. In 1897, toen De Guaita stierf van een overdosis drugs, werd Barlet het hoofd van de orde, maar hij nam spoedig ontslag ten gunste van de nu nog steeds welbekende Papus.¹⁷

Barlet was onder de indruk van de Kosmische Traditie, door Théon uitgewerkt op basis van zijn eigen kennis van de oude wijsheid en van het occulte materiaal dat Alma hem verschafte. De Moeder heeft meer dan eens gesproken over die Traditie, die aan de vedische Rishi’s en de Chaldeeërs voorafging en waaruit beide zijn voortgekomen. ‘Wanneer men hem naar de bron van zijn kennis vroeg, placht [Théon] te zeggen dat ze aan de Kabbala en de Veda’s voorafging’, zei ze. En ze voegde eraan toe: ‘Ik heb herinneringen – en voor mij zijn dit altijd ervaringen die ik werkelijk beleefd heb – heel levendige herinneringen, heel precies, van een tijdperk dat beslist veel vroeger was dan de vedische tijden en de kabbalistische kennis van de Chaldeeuwse tradities. Daarom ben ik er persoonlijk van overtuigd dat er, voorafgaand aan die twee tradities, een traditie bestond met een kennis die heel dicht een integrale kennis benaderde. Toen ik hier kwam en ik met Sri Aurobindo sprak over bepaalde dingen die ik vanuit een occult standpunt wist, antwoordde hij me telkens dat ze in overeenstemming waren met de vedische traditie.’¹⁸

Het schijnt op Barlet’s aandringen te zijn geweest dat de Théons akkoord gingen met de oprichting van hun Kosmische Beweging en, in 1901, met het oprichten van de *Revue Cosmique*, met Charles Barlet zelf als uitgever en Aia Aziz als directeur.

Aia Aziz was het tweede pseudoniem dat Louis Bimstein had aangenomen; het betekent ‘de Geliefde’. (Bij de mensen van Tlemcen stond hij bekend als Bushaor: ‘Lang Haar’.) Er ontstond echter een meningsverschil tussen Aia Aziz en Barlet omdat Aia een standpunt innam dat steeds meer overhelde naar de Kabbala. Omdat Aia er niet de man naar was om zijn mening te herzien of af te zwakken, nam Barlet ontslag en bleef Aia Aziz als enige leider over van zowel de Beweging als van haar orgaan. Enige tijd later kwam Mirra Alfassa in nauw betrekkingen met beide, zoals we gezien hebben, en in 1905 ontmoette ze Bimstein-Théon-Aziz in Parijs, waar hij, vergezeld van Alma, op bezoek was.

‘Toen ik hem ontmoette zag ik dat hij een grote innerlijke kracht had. Hij leek enigszins op Sri Aurobindo [die Mirra tot dan toe alleen in haar visioenen had gezien] ... Théon was niet groot maar van middelmatige gestalte, mager, tenger, en met een gelijkend profiel. Maar ik zag, of liever voelde, dat Théon niet degene was die ik in mijn visioenen had gezien, omdat hij, toen ik hem ontmoette, niet die vibratie had. Toch was hij het die me als eerste allerlei dingen leerde, en twee jaar na elkaar bezocht ik Tlemcen om er te werken.’¹⁹

Théon en Alma bezaten de vermogens om te zien met wie ze te maken hadden, en ze nodigden Mirra, zelf reeds een ervaren occultiste, uit hen te bezoeken in hun door bergen omgeven verblijf in Tlemcen, een plek die duidelijk niet aan de door de wetenschap geformuleerde natuurwetten gehoorzaamde.

Tlemcen – het eerste bezoek (1906)

Wanneer jullie zelf innerlijk ontwikkeld zijn, in staat om een direct innerlijk contact met deze [occulte] zaken te hebben, dan weten jullie wat ze zijn; maar geen enkel materieel bewijs kan jullie de

*kennis geven als je in jezelf niet het wezen hebt met het vermogen om deze kennis te bezitten.*²⁰

– De Moeder

Het was Mirra's eerste lange reis alleen. Ze reisde met de trein naar Marseille, nam de boot naar Oran, moest daar enkele dagen wachten en nam vervolgens de trein verder naar Tlemcen. Ze kwam daar aan op 14 juli 1906. Ze had zes en een halfuur nodig om de laatste 166 kilometers van de reis af te leggen. Maar alles was goed verlopen en Max Théon stond haar op het station op te wachten om haar in zijn auto naar Zarif te brengen, de buitenwijk ongeveer een kilometer verderop, waar zijn villa in de flank van een heuvel was ingebouwd.

‘Tlemcen! Het klinkt als een gongslag die over de bergen galmt. Het is een glimlach aan de rand van de woestijn’²¹, schreef een lyrische Claire Thémanlys na haar bezoek aan ‘de Grote Ingewijden’. Het stadje ligt in een vallei die gedeeltelijk omringd is door de lagere heuvels van het kale, rotsachtige Atlasgebergte. Hoewel het in een woestijnklimaat ligt, onder de rechtstreekse invloed van de nabije Sahara, is de vallei vruchtbaar en groen, gevoed door een altijd stromende rivier.

Mirra en Théon stapten uit om het laatste stukje naar het roodgeschilderde huis lopend af te leggen, want Théon wilde dat zijn jeugdige gaste onder de indruk zou komen van het verrukkelijk uitzicht – en van hemzelf. Plotseling hield hij stil en wendde zich tot haar. ‘Je bent nu aan mij overgeleverd’, zei hij op de man af. ‘Ben je niet bang?’ Waarop Mirra glimlachte en rustig antwoordde: ‘Ik ben nooit bang: ik heb de Godheid hier, in mijn hart.’ Théon verbleekte.¹³

Deze eenvoudige woorden onthullen een belangrijke gebeurtenis in Mirra's innerlijke ontwikkeling: kort voor haar reis naar Tlemcen was ze zich bewust geworden van haar ziel. We herinneren ons dat ze een overtuigd atheïste was geweest, zodanig dat ze ontstemd raakte als ze het

woord ‘God’ ook maar hoorde, want het riep in haar een beeld op van ‘een monster’ die zich erop beriep ‘de enige ware’ te zijn, en die, tot zijn tevredenheid, deze absurde wereld van eindeloos lijden had geschapen. Maar toen ontmoette ze de Indiër die haar de Bhagavad Gita te lezen gaf en die haar voor het eerst de sleutel tot ‘de innerlijke God’ verschafte. En later ontdekte ze Théons uiteenzetting in de *Revue Cosmique* waarin hij de aanwezigheid van de Godheid in het hart verklaarde. Zoals altijd probeerde ze wat ze gelezen had uit met de volle kracht van haar enorme concentratie. ‘De ervaring was verbluffend. Ik ben hem [nl. Théon] daarvoor zeer dankbaar ... Door zijn instructies op te volgen en in mijzelf op zoektocht te gaan, ontdekte ik [de Godheid], achter de zonnevlecht. Ik ontdekte dat, en ik had een ervaring, een absoluut overtuigende ervaring.’²² Théon had zijn gaste onderschat. De oorzaak was misschien dat, hoewel hij theoretisch van het innerlijke Godheid afwist en zelfs Zijn aanwezigheid in het hart had verklaard, hij niet de realisatie van de ziel bezat. Het idee van overgave aan de Godheid was hem vreemd. Later zullen we zien waarom.

Toen Théon en Mirra bij het roodgeschilderde huis aankwamen stond Alma hen op te wachten. ‘Ze was bijna altijd in trance en ze had haar lichaam zo goed getraind dat, zelfs wanneer ze in trance was, wat wil zeggen wanneer een of meerdere delen van haar wezen buiten haar lichaam getreden waren, haar lichaam zijn eigen leven leidde en zij in staat was rond te lopen en zelfs kleine klusjes te doen ... In haar trances kon ze spreken [iets wat ook Mirra zou leren] en ze placht te beschrijven wat ze zag.’²³ Haar beschrijvingen werden opgetekend door Teresa (Alma’s vriendin sinds hun jaren samen op een meisjeskostschool in Engeland) en vormden het hoofdbestanddeel van de teksten in de *Revue Cosmique*. Théon was gewoonlijk gekleed in een lang rood, purper of wit gewaad, met een koord rond zijn middel, terwijl Alma een dalmatiek droeg en op koele dagen en gedurende de avonden haar schouders met een rode sjaal bedekte. Ze was

klein van gestalte, tamelijk mollig, en had in een occult gevecht een oog verloren.

‘Haar vermogens waren uitzonderlijk,’ vertelde de Moeder. ‘Ze had een uitermate volledige en strikte training gehad en kon buiten haar lichaam treden; dat wil zeggen: ze kon uit haar grofstoffelijk lichaam in een subtiel lichaam uittreden, volkomen bewust blijven, en dat twaalf keer achter elkaar. Dit betekent dat ze bewust van het ene zijnsniveau naar een hoger kon overgaan, daarin even bewust blijven als in haar fysieke lichaam, daarna dit meer fijnstoffelijke lichaam opnieuw in trance brengen, daar weer uit uittreden – en zo voort, twaalf keer achter elkaar, tot de uiterste grens van de vormenwereld.’²⁴ Algauw zou Mirra dit ook leren en met gemak beheersen.

De villa van de Théons, min of meer in de stijl van een Arabisch herenhuis gebouwd, was een huis van wonderen; de atmosfeer daar, doortrokken van hun occulte vermogens, leek tot een ander universum te behoren waarin het buitengewone dagelijkse kost was. De Moeder zou later telkens opnieuw vertellen over de verbazingwekkende gebeurtenissen waarvan ze in Tlemcen getuige was geweest. Wanneer Alma haar slippers wilde hebben, richtte ze er haar blik op en gehoorzaam kwamen ze naar haar toe geschuifeld. Wanneer ze wilde aankondigen dat de maaltijd klaar was, staarde ze een ogenblik naar de gong (een cadeau van Louis Thémanlys) en dan luidde deze klonk klaar en duidelijk vanzelf. Wanneer ze zich uitgeput voelde, absorbeerde ze de levenskracht van een grapefruit. Wanneer ze, bij wijze van een vriendelijke geste, een bosje bloemen wilde leggen op het hoofdkussen in Mirra’s kamer, die op slot was, maakte ze dit onstoffelijk, zond het door de deur of muur naar binnen en materialiseerde het weer op het bed.

Théon deed als magiër niet voor haar onder. De mensen uit de omgeving kwamen naar hem toe om hun geschillen bij te leggen en hun kwalen te

genezen. Wanneer de bomen en planten in het park en de rozen in de ‘wonderschone’ rozentuin water nodig hadden liet hij het regenen, maar alleen daar en nergens anders. En op een dag nam hij tijdens een onweer Mirra mee naar het dak van de villa. Ze vroeg hem of dat onder die omstandigheden wel verstandig was, maar hij stelde haar gerust. En daar zag ze hoe hij, na een paar formules gemompeld te hebben, een bliksemstraal uit haar koers sloegs bracht. ‘Hij was verschrikkelijk’, zou ze later zeggen, en ook: ‘Hij wist heel goed wat hij deed.’

Zelfs Little Boy, de hond ‘die mij aanbad’, deelde in de stemming. Op zekere dag wekte hij Mirra met zijn vochtige neus uit haar middagdutje voor hun dagelijkse wandeling, hoewel zij hem, toen ze beneden kwam, nog in slaap aantrof: hij was uit zijn slapende lichaam getreden om haar te roepen.

We moeten niet vergeten dat Mirra vanwege haar strenge, praktische en positivistische opvoeding, waarvoor ze altijd dankbaar bleef, niet iemand was om zich dingen te verbeelden; in tegendeel, ze zocht altijd naar de meest concrete, aannemelijke en rationele verklaring. Maar concretie blijkt niet beperkt te zijn tot de driedimensionale wereld van onze zintuiglijke waarnemingen. ‘Weet je, wanneer mensen in dit occulte bewustzijn verkeren is alles mogelijk. Het schept een atmosfeer waarin alles, maar dan ook alles mogelijk is.’

Mirra was zelf zo vaardig geworden in occulte zaken dat ze, zoals Sri Aurobindo eens zei, ‘tijdens haar verblijf in Algiers verscheen aan een vriendenkring in Parijs, een potlood nam en een paar woorden op papier schreef’.²⁵ Laten we op twee van deze ongewone gebeurtenissen in Tlemcen wat uitgebreider ingaan. Op een dag kwam er een Arabier uit de stad bij de Théons op bezoek en begon nieuwsgierige vragen over ‘magie’ te stellen. (In de stad deden allerlei geruchten de ronde over Max Théon, die de mensen vaak gekleed zagen op een manier die alleen profeten paste.)

Wanneer Alma genoeg had van de tactloze man, fluisterde ze Mirra toe: ‘We zullen een grapje met hem uithalen, let maar eens op.’ Ze zaten op de veranda rond een tamelijk grote en zware tafel,¹⁴ maar niemand raakte deze aan. Terwijl de bezoeker doorging met zijn vervelende vragen begon de tafel opeens te bewegen en sprong dan ‘met een werkelijk heroïsch elan’ boven op hem! Alma had de tafel niet aangeraakt; ze had er alleen maar naar gekeken. ‘Eerst begon de tafel een beetje te waggelen, schoof daarna naar voren en stortte zich plotseling met één enkele sprong op de man, die in allerijl de vlucht nam om nooit meer terug te keren.’²⁶

De tweede anekdote, ook door de Moeder zelf verteld, gaat als volgt: ‘Tlemcen ligt dicht bij de Sahara en heeft een woestijnklimaat, behalve in de vallei, waar een rivier doorheen stroomt die nooit opdroogt en het hele gebied zeer vruchtbaar maakt. De bergen waren echter volkomen onvruchtbaar. Alleen op de landerijen, waar de boeren woonden, wilde wat groeien. Nu was, zoals ik al zei, het park van Monsieur Théon – een groot landgoed – een wonderbaarlijke plek: alles wat je ook maar kon bedenken groeide er en groter dan gewoonlijk.

[Madame Théon] vertelde me – ze woonden daar al vele jaren – dat ze, naar ik meen ongeveer vijf of zes jaar geleden, het voorgevoel hadden gehad dat door de dorheid in de bergen de rivier wel eens zou kunnen opdrogen en dat het beter zou zijn er bomen te planten. En dus gaf de hoofdamtenaar van Tlemcen¹⁵ opdracht op al de omringende heuvels bomen te planten. Hij koos voor pijnbomen, omdat in Algerije de zeepijnboom heel goed gedijt.

Door een of andere oorzaak – vergetelheid of heimelijke voorliefde, niemand weet het – bestelden ze sparren in plaats van pijnbomen! Sparren horen thuis in de noordelijke landen, zeker niet in woestijngebieden. En gewetensvol werden al die sparren geplant ...Vier of vijf jaar later [en dankzij Madame Théons occulte tussenkomst] hadden deze sparren het in

dat klimaat niet alleen overleefd, het waren prachtige bomen geworden. Toen ik naar Tlemcen ging waren de bergen rondom helemaal groen, vol bewonderenswaardige bomen.

... Madame Théon vertelde me dat ze, drie jaar nadat de sparren geplant waren, op een nacht in december, net nadat ze naar bed was gegaan en het licht had uitgedaan, plotseling een heel zacht geluidje hoorde. Ze was zeer gevoelig voor geluid. Ze opende haar ogen en zag dat iets als een manestraal – er stond die nacht geen maan – een hoek van haar kamer verlichtte. En ze zag daar een kaboutertje, zo een als in de Scandinavische sprookjes. Het was een klein ventje met een groot hoofd, een spitse muts, puntige, donkergroene schoenen, een lange witte baard, en helemaal bedekt met sneeuw. Ze keek hem aan – ze had haar ogen open – en zei: “Wat doe je hier?” Ze was enigszins bezorgd, want het was warm in haar kamer en de sneeuw smolt tot een plasje op de parketvloer.

Hij gaf haar zijn alleraardigste glimlach en zei: “Maar we zijn door de sparren geroepen! Sparren roepen om sneeuw, het zijn bomen uit de sneeuwlanden. Ik ben de Heer van de Sneeuw en ik ben gekomen om je te zeggen dat we eraan komen. We zijn geroepen, en dus komen we.” ... Weg was hij. Het maanlicht ging met hem mee. Ze stak een lamp aan – er was daar geen elektriciteit – en zag een plasje water op de plek waar hij gestaan had. Dus was het geen droom; er was daar werkelijk een wezentje geweest van wie de sneeuw in haar kamer gesmolten was. En de volgende morgen, toen de zon opging, scheen ze op bergen die met sneeuw bedekt waren. Het was de eerste keer, nooit eerder was er in dat land sneeuw te zien geweest. Sinds die tijd zijn elke winter – niet lang, eventjes maar – alle bergen met sneeuw bedekt.²⁷

Een paar maanden later, van april tot juni 1907, bezochten Claire en Louis Thémanlys de Théons. In haar relaas van dat bezoek, *Un séjour chez les Grands Initiés* (Een verblijf bij de Grote Ingewijden) en verschenen bij de

Publications Cosmiques, vertelt Claire hoe de Aia de maaltijden voorzat aan het hoofd van de tafel, met Alma, die hij met respect bediende, en ongetwijfeld ook Teresa aan zijn rechterzijde en de Thémanlys aan de linker. Ze noemt Teresa ‘de oude secretaresse, dat toonbeeld van discrete toewijding’. Ze beschrijft hoe de Aia, ‘opgewekt, geestig en briljant... energiek stappend door de schaduwrijke lanen van het park liep’, terwijl hij aldoor met behendige vingers sigaretten rolde en ‘een uiteenzetting gaf over de openingsverzen van Genesis, waarvan ieder woord, iedere letter een levensles is’. En ze verhaalt hoe Alma, met haar rode shawl om haar schouders, onafgebroken haar ervaringen en visioenen neerschreef.

Ook bevestigt ze bijna alle wonderbaarlijke gebeurtenissen die hierboven beschreven zijn: de tafel vol bestek en borden die bewoog, ditmaal op verzoek van Claire, de gong die klonk zonder dat iemand hem aanraakte – en ook het tafellaken dat zichzelf opvouwde, een belletje dat tinkelend van het ene eind van de eetkamer naar het andere zweefde, een bloemenregen die in diezelfde eetkamer neerdaalde, enzovoort. En ze lichtte verder toe: ‘Die verschijnselen vonden plaats rond het middaguur, bij daglicht, zowel als ’s avonds bij het licht van een lamp, buiten op het terras zowel als in de eetkamer binnenshuis.’²⁸ Volgens haar hadden de Théons relaties in alle landen van Europa, waarbij Alma vaak aan Théon de inhoud van de brieven bekend maakte die zopas aan hem verstuurd waren.

Henri Morisset voegde zich op 17 augustus 1906 bij zijn vrouw in Tlemcen – en had een heftig meningsverschil met Théon over de kleur van diens gewaad, of het violet was dan wel purper. (Théon: ‘Wanneer ik zeg dat het purper is, dan is het purper!’) De Morissets verlieten Tlemcen op 14 oktober.

Wat was nu de Kosmische Traditie die de Théons voorstonden en waarnaar de Moeder later herhaaldelijk verwees? Ze scheen ontleend te zijn aan drie bronnen, door Théon tot een occult filosofisch systeem

samengesteld. De eerste bron was de zeer oude Traditie die aan de wieg stond van de vedische en Chaldeeuwse wijsheid; dit is, samen met Mirra's bevestiging hiervan uit eigen ervaring, al eerder vermeld. Sprekend over deze Traditie zei Alma: 'Alle waarheid, alle schoonheid komt uit de oude, simpele en diepgaande filosofie die de bron is waaruit de gepopulariseerde religies hun primitieve wateren hebben geput, nu helaas zo vaak verontreinigd en bedorven.'

De tweede bron was de rijke, continue stroom van Alma's directe ervaring, in trance uitgesproken en door Teresa opgetekend, of door Alma zelf tijdens haar visioenen of dromen gezien en vastgelegd. De derde bron, hoewel zelden vermeld, was zonder twijfel de hebreeuwse traditie van de Kabbala; dit wordt duidelijk uit het getuigenis van Claire Thémanlys en uit een studie van Peter Heehs. Heehs schrijft: 'De twee historische tradities die door hedendaagse occultisten als de oudste en meest opmerkelijke worden beschouwd, de "Arische" en de "Chaldeeuwse", waren volgens de Théons vroege "vormingen" van een oorspronkelijke traditie. Ze gaven niettemin toe dat zij hun kennis "vooral aan de mondelinge Chaldeeuwse traditie hadden ontleend". ... Dit is naar mijn mening een indirecte manier om te zeggen dat ze voornamelijk uit de Hebreeuwse traditie, in het bijzonder de Kabbala, geput hebben.'²⁹

Samenvattend mogen we zeggen dat het idee van evolutie centraal stond in hun denken – niet alleen evolutie van of op deze aarde, maar ook van vroegere universums. Volgens de Kosmische Traditie zijn er, voorafgaand aan het huidige, zes universums geweest die elk een kwaliteit vertegenwoordigden van het Ene Wezen voor wie er geen naam bestaat. Het huidige universum is het zevende en laatste. Het is gebaseerd op de kwaliteiten van evenwicht en eindeloze vooruitgang. De Moeder zou het later uitleggen: 'Er is een oude traditie die zegt dat de wereld zevenmaal werd geschapen, dat wil zeggen dat ze de eerste zes keer in de Schepper is

teruggekeerd ... Er wordt gezegd dat we nu in de zevende en laatste schepping zijn. Deze zal blijven bestaan, ze is de schepping van het evenwicht... Deze is de laatste, wat wil zeggen dat de wereld niet opnieuw zal terugvallen in een *pralaya*¹⁶ en dat er een eeuwigdurende vooruitgang zal zijn.’

We kunnen deze vooruitgang aflezen uit de gradaties of stadia van de evolutie zoals ze momenteel bekend zijn, hoewel de materiële manifestaties van de evolutie gezien moeten worden als het resultaat van de onderliggende werkingen van de Geest. In de evolutie speelt de mens een cruciale rol. ‘Begreep de mensheid haar rol maar als bewerker van de planetaire evolutie’, riep Théon uit. Want de mens is die beslissende stap in de evolutie waarbij het leven van zichzelf bewust wordt. Omdat de huidige mens duidelijk te onvolmaakt is om het hoogtepunt van de schepping te zijn, mogen we verwachten dat er andere, hogere gradaties van wezens op aarde zullen verschijnen. Hier komt de leer van de Théons dichtbij de visie van Sri Aurobindo. Zelfs de materie zoals ze nu is zal aan evolutie onderhevig zijn, hetgeen betekent dat het stoffelijk lichaam zal evolueren en, geleidelijk of in een plotselinge omwenteling, de verschijning mogelijk maken van wezens met een ‘supramentaal’ lichaam, het *corps glorieux* (lichaam van licht) waarover de Théons het hadden.

Wat Théons’ Kosmische Traditie belangrijk maakte was dat ze een theorie vertegenwoordigde die in praktijk kon worden gebracht. Reeds als lid van de H.B. van L. was Max Théon ‘hoofdlermeester van de groep op het gebied van praktisch occultisme’ geweest ... De H.B. van L. was een “orde van praktisch occultisme”. Hun gebruik van mystieke technieken om de weg naar innerlijke ervaringen te openen was toentertijd nieuw. De meeste esoterische groepen, inclusief de Theosofische Vereniging, stelden zich tevreden met het verspreiden van geheime doctrines ... De populariteit van

de praktische benadering door de H.B. van L. moedigde de Theosofische Vereniging aan om in 1888 haar eigen “esoterische afdeling” te openen.’³⁰

Het was voor bekende occultisten, wat de Théons in Engeland reeds geweest waren, uitzonderlijk om zich tien jaar lang terug te trekken om hun kennis en hun vermogens uit te diepen of een nieuwe vorm te geven. (Ze moeten ook het geluk gehad hebben over de nodige financiën te beschikken.) Hoogstwaarschijnlijk was het Alma die verantwoordelijk was voor de lange afzondering in Tlemcen, zoals ze ook de steunpilaar geweest schijnt te zijn van alles waar de Kosmische Traditie voor stond. Hoezeer Théon van haar afhankelijk was werd duidelijk toen zij onverwacht stierf.

We hebben nu enig idee van de occulte vermogens van de Théons, en Mirra’s bewustwording van de innerlijke Godheid is het bewijs van de spirituele effectiviteit van hun leer. De bijdrage van de Théons aan de spirituele rijkdommen van de wereld zal levend blijven dank zij hun nauwe relatie met Mirra Morisset, die enige tijd hun leerlinge en medewerkster was.

De Morissets woonden nog steeds in de Rue Lemercier. Hun woning was echter niet langer enkel en alleen een tehuis voor kunstenaars, het was ook een centrum voor occulte en spirituele bijeenkomsten geworden, bijvoorbeeld elke woensdagavond voor de groep *Idéa*. Daar kregen ze, in januari 1907, tijdens een van hun bijeenkomsten bezoek van een Russische revolutionair. Dit was niet lang nadat de eerste poging om het regime in Rusland omver te werpen bloedig was neergeslagen. Mirra heeft deze ontmoeting beschreven in een artikel getiteld: *Un Chef* (Een Leider).³¹

‘Wij, enkele vrienden en ik, waren bijeen in een kleine groep voor filosofische studies, toen de aanwezigheid werd aangekondigd van een mysterieuze bezoeker, die vroeg om bij ons te worden geïntroduceerd. In de ontvangstkamer troffen we een man aan in een pak dat schoon maar tot op

de draad versleten was ... Ik vroeg hem: “Wat wilt u, monsieur?” – “Ik ben uit Kiev gekomen om u te ontmoeten ... In Kiev is er een groep studenten die heel erg geïnteresseerd is in de voornaamste filosofische ideeën. We hebben uw boeken¹⁷ gelezen en waren blij eindelijk een op synthese berustende leer te vinden die zich niet beperkt tot theorie maar die je tot daden aanzet... Mijn bezigheid is revolutie.” En Mirra schreef: ‘Die woorden klonken als een doodsklok te midden van de weelde van ons bourgeois appartement.’

Wat verwachtte deze man – die naar volgens sommigen de zoon van Maxim Gorky³² moet zijn geweest – van de Kosmische Beweging? Hij legde uit hoe ze geprobeerd hadden het tsaristisch regime met geweld en terreurdaden omver te werpen, maar dat hij, zelfs temidden hiervan, het gevoel had gehad dat via een innerlijke ontwikkeling iets beters mogelijk moest zijn. ‘We zijn niet sterk genoeg om de strijd met geweld te voeren ... We zouden onze intelligentie verder moeten ontwikkelen om de verborgen wetten van de natuur te begrijpen, en beter te leren hoe we ordentelijk kunnen handelen en hoe we onze inspanningen kunnen coördineren ... Ik ben erin geslaagd mijn vrienden hiervan te overtuigen.’ En, zei hij, hij was gekomen om de Kosmische Beweging te vragen om hun te helpen haar ideeën toe te passen op de situatie in Rusland, en ook om een brochure te schrijven ‘waarmee deze prachtige ideeën van solidariteit, harmonie, vrijheid en rechtvaardigheid onder het Russische volk zouden kunnen worden verspreid.’

Mirra’s advies luidde als volgt: ‘Jullie moeten dit een tijdje laten rusten, je uit het openbaar leven terugtrekken en in stilte voorbereiden ... Lever jullie wapens niet langer over in handen van de vijand, wees jezelf, wees onberispelijk wanneer jullie je tegen hem verzetten, toon hem het voorbeeld van een onverschrokken geduld, van oprechtheid en rechtvaardigheid. Dan zal jullie overwinning nabij zijn, want jullie zullen het recht aan je zijde

hebben, helemaal, niet alleen wat betreft het doel maar ook wat betreft de middelen.’ – ‘Ik doet me genoeg, madame, te zien dat een vrouw begaan is met dit soort problemen. Vrouwen kunnen zoveel doen om de komst van betere tijden te bespoedigen.’ Bij zijn afscheid zei hij dat zelfs in Parijs hij en de vrouw die hem begeleidde – hij had ernstige problemen met zijn ogen – zich niet veilig voelden, omdat de politie hen ervan verdacht gevaarlijke anarchisten te zijn. Zij hebben hem nooit meer terug gezien.

Tlemcen – het tweede bezoek (1907)

Op 18 juli 1907 arriveerde Mirra voor haar tweede verblijf bij de Théons. Er is een enorm verschil tussen de relatie van Mirra met de meesters van Tlemcen en die van iemand als Claire Thémanlys. Claire was een beginnelinge, nog steeds nieuwsgierig naar Alma's occulte vermogens en vooralsnog nauwelijks ontvankelijk voor de invloed van de occulte kracht die de meesters haar wilden meedelen. Mirra daarentegen was al vóór haar eerste bezoek aan Tlemcen een ervaren occultiste en had haar eerste belangrijke spirituele realisatie al gehad. Het is waar dat Théon en Alma haar veel geleerd hebben, en ze zou hiervoor dankbaar blijven zelfs lang nadat zij waren heengegaan; maar zij ‘werkte ook met hen samen’, vooral tijdens haar tweede verblijf.

Van dat werk weten we weinig. De Moeder vertelde dat het tamelijk riskant was, want ze trad uit alle lagen van haar wezen uit, beginnend met haar grofstoffelijk lichaam, dat onder het waakzaam oog van Théon in een staat van catalepsie achterbleef. Toezicht is in dergelijke gevallen absolute noodzaak, want de enige verbinding met het grofstoffelijk lichaam die overblijft is het ‘zilveren koord’, waarvan het bestaan in occulte kringen algemeen bekend is. Als die band breekt of wordt doorgesneden verliest de persoon het contact met de materiële wereld; met andere woorden: hij of zij sterft.

Mirra leerde ook om, net als Alma, twaalf keer achtereen, tot de opperste limiet van de materie, buiten haar lichaam te treden, en ze had ook geleerd hoe tijdens haar trance te praten, een vaardigheid die alleen door de meest gevorderde occultisten wordt beheerst. ‘Mijn lichaam was in een toestand van catalepsie en ik was in een bewuste trance; maar het was een bijzonder soort catalepsie, waarin mijn lichaam in staat was te praten. Ik kon spreken, hoewel zeer langzaam. Théon had me geleerd hoe ik het moest doen.’³³ En de Moeder voegde eraan toe: ‘Maar deze staat is niet ongevaarlijk, en het bewijs daarvan was dat gedurende mijn werk, om de een of andere reden – klaarblijkelijk door een onachtzaamheid van de kant van Théon die aanwezig was om over me te waken – het koord doorgesneden werd ... De schakel werd op een kwaadwillige manier verbroken.’

Wat was er gebeurd? In een van de werelden die door Mirra gedurende haar uittreding onder leiding van Théon bezocht werden, vond ze de ‘Mantra van het Leven’. Dit is de formule waarmee men leven kan geven en het ook terugnemen, leven scheppen en ook vernietigen. ‘Deze mantra was veilig opgeborgen en verzegeld, met mijn naam erop in het Sanskriet. Ik kende toen nog geen Sanskriet, maar hij wel.’ Toch was Mirra zich ervan bewust dat het Sanskriet was, zei dat tegen Théon en begon de karakters aan hem te beschrijven. Om een of andere reden ‘raakte Théon erg geïnteresseerd’. Hij zei Mirra het zegel te verbreken en hem te vertellen wat daar verborgen was. Maar ze weigerde het hem te vertellen.

Dit maakte Théon geweldig kwaad en zijn woede verbrak het koord. Mirra was dood. Omdat Mirra in staat was geweest hem nog net op tijd te waarschuwen, werd Théon erg bang en hij gebruikte al zijn occulte kennis en vermogens om haar in haar grofstoffelijk lichaam terug te brengen. Maar, zo vertelde de Moeder, de wrijving die de terugkeer in haar grofstoffelijk lichaam veroorzaakte, was een uitzonderlijk pijnlijke ervaring. ‘Ik keerde terug omdat ik het vermogen en de wil had, omdat...

eenvoudig omdat ik nog iets op aarde te doen had ... Hij gaf me een half glas cognac te drinken. Hij liet me er altijd iedere dag na de sessie wat drinken omdat ik gedurende meer dan een uur in trance bleef werken, wat normaal verboden is.’³⁴

Mirra had bij dit bezoek haar muziekboeken meegebracht omdat er in het huis van de Théons een piano stond die normaal door Teresa werd bespeeld. Hebben padden gevoel voor muziek? De wrattige dikkerd, die op de drempel van de open deur kwam zitten terwijl Mirra Mozart en Beethoven speelde, moet iets gevoeld hebben, want hij bleef luisteren zonder een vin te verroeren; en toen Mirra ophield met spelen kwaakte hij een paar keer zoals padden doen, als dank voor het recital, en hupte weg, de duisternis in. Toen Mirra dan na een verblijf van twee maanden weer terug naar Frankrijk vertrok, werd zij vergezeld door Max Théon, die een rondreis door Europa ging msken. Terwijl ze de Middellandse Zee overstaken stak er een hevige storm op. Iedereen op het schip werd onrustig en bang, behalve Théon en Mirra. Hij keek haar aan en zei: ‘Doe er wat aan.’ Ze ging in haar hut op bed liggen en trad uit haar lichaam, waardoor ze ontdekte dat reusachtige wezens, voor mensen onzichtbaar, zich vermaakten door wild op het water te dansen zodat het schip als een kurk op en neer bewoog. Een halfuur lang smeekte ze hen ermee op te houden en de levens van de mensen op het schip te sparen. Uiteindelijk stemden ze toe en de woelige zee werd rustig. ‘Ik keerde in mijn lichaam terug en kwam uit mijn hut. Op het dek vond ik alle mensen nietsvermoedend en opgewekt pratend bijeen.’³⁵

Er is geen aanwijzing dat Mirra Max Théon en Alma ooit nog heeft teruggezien.

‘Men heeft de indruk dat Alma zich uit vrije wil uit het leven heeft teruggetrokken. Nadat zij en haar man de zomer van 1908 in Frankrijk bij Louis en Claire Thémanlys hadden doorgebracht, wilde zij begin september de Britse Kanaaleilanden bezoeken. (Zij was geboren op het eiland Wight.)

Voor het vertrek van de veerboot uit de haven van Côtéret was er nog tijd voor een korte wandeling langs een tamelijk gevaarlijk pad tussen rotsen die boven de zee uitstaken. Ooggetuigen zeggen dat ze uitgleed, waarschijnlijk zoals altijd in trance, waardoor ze in het kille water viel. Ze wilde haar uitstap niet uitstellen maar werd ziek tijdens de overtocht. Bij aankomst in de haven van Gorey, op het eiland Jersey, werd ze naar een hotel gebracht waar ze diezelfde dag, 10 september, overleed.³⁶

Voor Théon was Alma's dood een zware slag en hij is er nooit overheen gekomen. In december van hetzelfde jaar, 1908, stopte hij de publicatie van de *Revue Cosmique*. Daarna leefde hij in afzondering in Tlemcen, en wel zodanig dat de Moeder, evenals anderen die hem gekend hadden, dachten dat hij in 1913 gestorven was. In dat jaar had Théon, die een roekeloos automobilist was, een ernstig ongeluk, waarna hij nog lange tijd op krukken moest lopen. Hij stierf vele jaren later, in 1927, met de trouwe Teresa aan zijn zijde. Ze zou hem minder dan een jaar overleven. Het roodgeschilderde huis der wonderen in Tlemcen stond nu leeg.

Naar beweerd wordt heeft Sri Aurobindo gezegd: 'Théon wist dat hij niet zou slagen maar was alleen gekomen om in zekere mate de weg voor te bereiden zodat deze door anderen na hem voltooid zou kunnen worden. Maar later lieten de discipelen om hem heen hem geloven dat hijzelf de man was, bestemd om het supramentale bewustzijn tot op het fysieke niveau omlaag te brengen, en natuurlijk mislukte de hele zaak. Zijn vrouw zag dat het supramentale bewustzijn door hen niet bereikt kon worden en dat de onderneming voorlopig gefaald had, en dus deed ze afstand van haar lichaam. Zij was het die met haar kennis en vermogens Théon had gesteund; zonder haar was hij niets, en natuurlijk leed na haar dood het hele project schipbreuk.'

Meer dan zestig jaar later zou de Moeder met verwondering terugblikken: 'Théon en Sri Aurobindo kenden elkaar niet. Zij hebben elkaar nooit

ontmoet, zij wisten van eikaars bestaan niet af. Toch kwamen ze, zonder ook maar enigszins dezelfde methoden gevolgd te hebben, tot dezelfde conclusie – in totaal verschillende landen, zonder elkaar ooit ontmoet te hebben – en op hetzelfde ogenblik wisten ze hetzelfde. En ik heb zowel de een als de ander gekend.’

De vier Asoera's

Een belangrijk deel van de Kosmische Traditie is hier nog niet besproken: de verklaring van de kwestie hoe het komt dat een wereld als de onze het resultaat is van Gods werken – en de wereld moet er het resultaat van zijn omdat er niets bestaat buiten God, of Dat, of het Goddelijke, of de Allerhoogste. De Moeder heeft verschillende malen over dit onderdeel van de ‘zeer oude Traditie’ gesproken, en steeds benadrukt dat het verhaal zoals zij het vertelde als een kinderverhaal klonk, maar dat de symboliek ervan diepgaand was en verwees naar wat er werkelijk had plaatsgevonden.

Op zekere dag besloot ‘God’ zich te veruiterlijken ‘om zo zichzelf in al zijn bijzonderheden te leren kennen’. Hiertoe manifesteerde hij om te beginnen zijn Bewustzijn, dat de Universele en Goddelijke Moeder is, en gaf haar de taak een universum te maken. De Universele Moeder bracht toen vier wezens uit zich voort, die de vier essentiële attributen van God (en daarom ook van haarzelf) vertegenwoordigden: Waarheid, Bewustzijn (dat Licht is), Leven, en Gelukzaligheid.¹⁸ Deze vier wezens ‘waren in alle opzichten zeer hoge wezens, van de hoogste Werkelijkheid’.

Maar God had ook de wens geuit dat zijn schepping gebaseerd zou zijn op vrijheid. ‘Hij wilde dat alles wat uit hem voortkwam absoluut onafhankelijk en vrij zou zijn, zodat het zich met hem zou kunnen verenigen in vrijheid, niet onder dwang.’ Tengevolge van hun vrijheid achtte elk van deze hoge en in wezen godgelijke wezens zich de Godheid zelf, wat uiteraard een absurditeit is, want het Goddelijke is Eén. Dit betekende dat zij zich bij

wijze van spreken van hun oorsprong distantieerden, waarbij ze in hun tegendeel veranderden: Waarheid werd Onwaarheid; Bewustzijn-Licht werd de duistere Onbewustheid; Leven werd Dood; Gelukzaligheid werd Lijden. (We vinden in dit verhaal de elementen van vele grote tradities over de hele wereld, hoewel de meeste zich slechts een deel ervan herinneren. De Bijbel bijvoorbeeld heeft het alleen over het Wezen van Licht.)

De manifestatie had een ongunstige wending genomen. Toen de Universele Moeder dit zag was ze ernstig verontrust en wendde zich tot God om hem te vragen haar te hulp te komen. God zei tot haar: ‘Begin opnieuw, maar probeer het deze keer zo te doen dat de wezens minder onafhankelijk zijn.’ En zo gebeurde het dat de Grote Moeder de goden schiep. ‘Maar omdat de eerste vier wezens hen waren voorgegaan kwamen de goden bij iedere stap met hen in botsing en veranderde de wereld in een slagveld’ tussen de goden en de demonen, tussen Goed en Kwaad, zoals alle grote tradities verhalen. Steeds weer opnieuw moeten de goden strijd leveren met die eerste vier Asoera’s en hun emanaties – want de Asoera’s bezaten het vermogen zich te vermeerderen tot ‘cascaden’ van miljoenen lagere wezens, die op hen leken en hen in hun werk bijstonden.

Als de wereld op deze manier door zou moeten gaan zou ze nooit goddelijk worden; ze zou nooit weer één worden met haar goddelijke Oorsprong. Maar toen ze de goden uit zich voortbracht, stortte de Grote Schepster haar goddelijke Liefde uit in de duistere Onbewustheid. Het is deze Liefde die de drijfkracht van de wording van de wereld is, van de evolutie ervan op de weg terug – of omhoog – naar de vergoddelijking. En omdat alle krachten wezens zijn en alle wezens krachten, is ook deze Liefde een goddelijk Wezen, dat altijd in de kern van de manifestatie, door sommigen ‘schepping’ genoemd, aanwezig is. Het is dit Wezen dat zich incarneert in wat in India de ‘avatars’ genoemd wordt, de reeks directe goddelijke interventies in de ontwikkelingsgang van de evolutie.

In de *Revue Cosmique* beschreef Mirra een visioen dat ze had – een occulte ervaring – waarin ze dat Wezen van liefde in een diepe grot op de bodem van de oceaan van het bestaan ontmoette. Het straalde alle positieve krachten uit die in de evolutie van de wereld samenwerken en die op een concrete en persoonlijke manier een rol spelen in de geschiedenis ervan, als avatars (incarnaties van het wezen van God) of als vibhuti's (incarnaties van goddelijke krachten). Dat Wezen leek te slapen, schreef ze, maar toen ze het benaderde, opende het zijn ogen.

Waarom is het zo belangrijk dit alles te weten? Omdat de Asoera's nooit volledig in een menselijk lichaam incarneren, alleen in gedeeltelijke representaties of emanaties, en omdat Mirra met de directe emanaties van alle vier de oorspronkelijke Asoera's intensief te maken kreeg. Haar confrontaties met drie van hen zijn goed gedocumenteerd.

Evenals de goden bestaan ook de Asoerische wezens in niet-evolutionaire werelden en zijn daarom onsterfelijk. Om te veranderen, om zich tot een hogere staat te ontwikkelen – bijvoorbeeld tot een goddelijke – dienen ze een aards lichaam aan te nemen, en de meesten van hen weigeren dat te doen. Dat heeft als reden dat zij in een aards lichaam onderhevig zijn aan de krachten van de aardse evolutie, terwijl zij in hun eigen werelden onaantastbare en soevereine, onsterfelijke wezens zijn. De Kosmische Traditie leerde, zoals we gezien hebben, dat de aardse evolutie leidt naar een vergoddelijkte mens in een *corps glorieux* – zoals ook Sri Aurobindo ergens ver weg bezig was te ontdekken. Het was om die reden dat Mirra probeerde de Asoera's te bekeren en hen een fysieke vorm te laten aannemen. Want zonder hun bekering, of hun verdwijning door hereniging met hun Oorsprong, zou een nieuwe soort op Aarde niet tot stand kunnen worden gebracht – vanwege hun onoverkomelijke weerstand daartegen. Door hun bekering of verdwijning zou de fatale verandering van de vier essentiële aspecten van het Goddelijke in hun tegendeel – de 'zondeval' in

het begin van onze schepping, miljarden jaren geleden – bekeerd worden, en zou de manifestatie kunnen worden voortgezet in haar evolutie naar God.

Mirra ontmoette de Asoera van het Licht (in feite de Asoera van de duistere Onbewustheid) tijdens haar occulte verkenningen onder Théons leiding gedurende haar eerste verblijf in Tlemcen. In de Semitische tradities wordt deze Asoera van het Licht Lucifer of Satan genoemd. Hij ging akkoord met haar verzoek om samen te werken en verklaarde zich bereid ‘met een lichaam bekleed’ te worden, maar alleen met een fijnstoffelijk, vitaal lichaam. ‘Je kon hem voelen zoals je tocht voelt.’ Hij weigerde uit menselijke ouders geboren te worden, wat de enige manier is om een stoffelijk lichaam te hebben. (Occulte materialisaties zijn niet blijvend.) Théon wilde de bekeerde Asoera in zijn macht houden, want de superieure occultist voelde zich ook in het vitale volkomen thuis. Mirra, die heel goed wist wie Théon was, deed alsof ze hem niet begrepen had en liet de bekeerde Asoera vrij in de keuze van de manier waarop hij wilde samenwerken. ‘Hij zei dat hij van plan was de Chinese revolutie op gang te brengen ... “Let op mijn woorden, [zei hij], het gebeurt precies over vijf jaar.” ... Ik heb het opgeschreven. En precies vijf jaar later gebeurde het.’ De laatste Chinese keizer, een kind, werd in 1911 ten val gebracht door de revolutionairen, geleid door Sun Yat-sen (1866-1925). ‘Dat’, zei de Asoera, ‘zal het begin zijn, het eerste gebeuren op aarde ... dat de voorbode zal zijn van de nieuwe wereld.’

Maar wie was Théon dan? De Moeder heeft herhaaldelijk gezegd dat hij de emanatie van de Asoera van de Dood was. Dit verklaart zijn grote vermogens, zijn onverschrokkenheid, en zijn strijdlustig karakter. Het verklaart ook waarom hij zo in de Mantra van het Leven (en de Dood) geïnteresseerd was, en waarom zijn woede sterk genoeg was om Mirra’s levenskoord door te snijden.

En die woede herinnert ons aan een ander verhaal. Toen Mirra vijftien was ging ze met haar moeder naar Italië, waar Elvire, Mathilde's zuster, woonde met haar gezin. Mirra, die in die tijd goed Italiaans sprak, bezocht met haar moeder het *Palazzo ducale* in Venetië, het Dogenpaleis, gelegen naast de San Marco basiliek aan het wereldberoemde *Piazza San Marco*. Bezoekers lopen tijdens een rondgang in het paleis door de cellen waar de gevangenen waren opgesloten hadden gezeten. Deze cellen liggen naast een smal kanaal, overspannen door de Brug der Zuchten, vanwaar gevangenen op weg naar hun executie een laatste blik konden werpen over de lagune, het symbool van het machtige, zeevarende Venetië.

De muren in de gevangeniszellen zijn bedekt met graffiti, lang geleden door gevangenen erin gekrast. Vreemd genoeg voelde Mirra zich tot een van die graffiti aangetrokken en wist dat dit van haar eigen hand afkomstig was. En ze 'zag' hoe ze daar bij een gevangene op bezoek geweest was, hoe plotseling enkele mannen de cel binnengestormd waren, en hoe ze haar hadden vastgegrepen, gebonden en door een venster in het kanaal gegooid. De ervaring was zo levendig en overweldigend dat ze het paleis moest verlaten om buiten wat frisse lucht te happen.

Daar ze altijd naar verklaringen voor haar ervaringen zocht ontdekte ze wat er gebeurd was. 'Ik zocht het erop na in musea, raadpleegde archieven, en ontdekte mijn naam en de namen van andere betrokkenen.'³⁷ Een doge had de troon van zijn voorganger voor zich genomen en diens zoon in de gevangenis gegooid. Maar zonder dat de usurpator het wist was zijn eigen dochter verliefd geworden op de zoon van zijn rivaal, de jongeman die zij in het geheim een bezoek bracht in de gevangenis. Toen haar vader haar geheime bezoeken ontdekte, barstte hij in woede uit en gaf het bevel zijn dochter te laten verdrinken. Zijn bevel werd op staande voet uitgevoerd. De lezer zal inmiddels begrepen hebben wie de heetgebakerde doge en zijn dochter waren, nu, in het begin van de twintigste eeuw. Bovendien schijnt

het dat een van de Venetiaanse dogen, door Titiaan geportretteerd, een nauwe gelijkenis vertoont met Max Théon, van wie Mirra in 1906 een treffend portret heeft getekend.³⁸ In dat vorige Venetiaanse leven, en [heel even] ook in dit, was Mirra door de Asoera van de Dood om het leven gebracht.

Is ze erin geslaagd Théon te bekeren? De volgende woorden van de Moeder zijn waarschijnlijk op hem van toepassing: ‘Er is één [Asoera] die een poging heeft gedaan zich te bekeren, maar hij is daarin niet geslaagd. Toen het moment daar was, ervoer hij het als nogal onaangenaam. Dus stelde hij het uit tot een volgende keer.’ Men dient te bedenken dat Asoera’s enorme vermogens bezitten, evenredig aan hun ego. Als het voor een mens al zo moeilijk is om afstand te doen van zijn ego ter wille van de Godheid, dan moet voor wezens van die orde, sinds het begin van de manifestatie de meesters van het universum, de moeilijkheid om hun eigengereidheid te laten varen enorm zijn. En het is natuurlijk om die reden dat hun bekering voor het lot van de wereld zo cruciaal is.

Mirra’s confrontatie met een derde emanatie – een emanatie van de Asoera van de Leugen, die zichzelf ‘Heer van de Naties’ noemt – zal een deel van het volgende hoofdstuk in beslag nemen.

Mirra Morisset was vijf jaar lang met de Kosmische Beweging verbonden geweest – een periode van intense groei en verandering. Haar leven als kunstenares en haar huwelijk kwamen geleidelijk tot een einde. Een bladzijde van haar leven werd omgeslagen, en op de volgende bladzijde stonden voorlopig niets dan vragen te lezen. Mirra wist dat ze geholpen werd, precies als in haar vroege jeugd, en dat zij op zekere dag aan haar roeping gehoor zou moeten geven. Maar nu wist ze ook wie ze in werkelijkheid was, want Alma had het haar gezegd.

- [9] ‘Spiritisme’ is een minder gebruikelijk woord voor ‘spiritualisme’. We zullen in dit boek het woord ‘spiritisme’ gebruiken voor het geloof in de mogelijkheid boodschappen te ontvangen van geesten van de overledenen en praktijken die op dit geloof zijn gebaseerd. Het woord ‘spiritualisme’ zal gebruik worden voor spirituele zaken, zaken boven het normale niveau van het menselijk bewustzijn.
- [10] Dit mentale, vitale en materiële ‘geheel’ wordt in het Sanskriet de *adhara* genoemd. Daar dit een gebruikelijke term is die in het Nederlands geen equivalent heeft, zal hij in de rest van dit boek gebruikt worden.
- [11] In dit boek worden de woorden psyche (ziel) en haar afleidingen gebruikt in de letterlijke betekenis, zoals de Moeder en Sri Aurobindo ze gebruikten, en niet in betrekking tot occulte of dieptepsychologische verschijnselen – behalve wanneer anders is aangegeven.
- [12] De Kosmische Beweging (*le Mouvement Cosmique*) was gebaseerd op een occulte filosofie die door Max Théon en zijn vrouw Alma was ontwikkeld en die zij de Kosmische Traditie (*la Tradition Cosmique*) noemden. De Beweging had verschillende centra, of afdelingen, de Kosmische Groepen (*Groupes Cosmiques*), en haar maandelijkse publicatie heette de *Revue Cosmique*.
- [13] Théon vertoonde opvallende gelijkenissen met G.I. Gurdjeff (1877-1949). Beide mannen probeerden nooit hun machtshonger te camoufleren, maar ze konden ook uitermate charmant zijn. Zij hulden hun verleden in een waas van geheimzinnigheid. Ze waren ‘ergens’ in het Oosten op zoek geweest naar wijsheid en door een onbekende meester ingewijd. Beiden waren bedreven met hun handen en achtten lichamelijke arbeid een noodzakelijkheid voor de innerlijke ontwikkeling. En beiden waren totaal onverantwoordelijke autorijders en hadden bijna fatale ongelukken.
- [14] De tafel is te zien op de foto van de voorkant van Théons huis naast pagina 172 in *Glimpses of the Mother’s Life I*. Op dezelfde foto leunt Mirra uit het raam van haar logeerkamer op de eerste verdieping, vermoedelijk pratend tegen Little Boy, die op de binnenplaats te zien is.
- [15] Algerije was toen een Franse kolonie.
- [16] Het sanskritische woord *pralaya* betekent: oplossing in de Allerhoogste.
- [17] De publicaties van de *Movement Cosmique*.
- [18] Een sanskritische ‘naam’ voor het Goddelijke is *Sat-Chit-Ananda*, in de Engelse transcriptie gespeld als Sachchidananda. *Sat* (Bestaan of Waarheid), *Chit* (Bewustzijn dat Licht is) en *Ananda* (Gelukzaligheid) zijn de allerhoogste attributen van het Goddelijke. Een wezenlijk aspect van Chit is *Tapas* (Kracht die Leven is), want alles waarvan het Goddelijke zich bewust is bestaat in een van de vele modaliteiten van zijn Kracht.

4.

Een synthese in de maak

Gewend alleen uiterlijke aanwijzingen te begrijpen, zag niemand iets nieuws in haar, vermoedde niemand haar grootheid ...¹

– Sri Aurobindo

Mirra's scheiding van Henri Morisset vond plaats in maart 1908. Ze ging alleen wonen, op de vijfde verdieping van de Rue du Lévis 49, een straat die parallel liep aan de Rue de Tocqueville en die niet ver van haar vroegere woning lag. Wat haar huwelijke betreft, kunnen we iets afleiden uit wat ze een personage in een van haar toneelstukken liet zeggen: 'Ik heb altijd gedroomd van een grote liefde die we samen zouden kunnen delen, vrij van elke dierlijke activiteit, iets wat fysiek de grote liefde aan de oorsprong van de werelden zou kunnen weerspiegelen. Deze droom lag ten grondslag aan mijn huwelijk. Maar de ervaring viel niet mee. Ik heb diep bemind, met grote oprechtheid en intensiteit, maar mijn liefde werd niet beantwoord op de manier die ik had verwacht.'²

Alleen

Voorlopig was Mirra alleenstaand, wat niet wil zeggen dat ze als een ontgoochelde gescheiden vrouw of in eenzame verbittering leefde. In tegendeel, ze greep de gelegenheid aan om zoveel mogelijk van de wereld en van haar medemensen te ervaren, en waar zou ze een kleurrijker gamma van ervaringen hebben kunnen opdoen dan in *la Ville Lumière*, de Lichtstad? Immers, Mirra was van mening dat er geen scheidsmuur mocht bestaan tussen het spirituele en het gewone leven, omdat alles zonder uitzondering de Ene is. Misschien was het minder gemakkelijk een

spiritueel leven te leiden te midden van het gewone leven, maar het resultaat zou veel rijker en vollediger, veel integraler blijken te zijn.

Ze ontmoette Anatole France en vroeg hem of hij bekend was met de Kosmische Traditie, omdat hij in zijn roman *La révolte des anges* pagina's geschreven had die nauw aansloten bij die leer. Maar de beroemde auteur had nog nooit van de Kosmische Traditie gehoord. Hij had soortgelijke inzichten verkregen via zijn intuïtie als schrijver. Ze ging naar uitvoeringen van alle drie de theatervormen die Parijs te bieden had: verfijnd, bijvoorbeeld de *Comédie française*; het 'boulevardtheater', dat de gewaagde komedies bracht waar het Parijse bourgeois publiek dol op was; en de Grand Guignol, de volkse, melodramatische toneelstukken die voornamelijk vertoond in theaters in de buitenwijken van de stad voor een emotioneel en luidruchtig publiek. In een van haar gesprekken beschrijft de Moeder levendig hoezeer de toeschouwers zich tijdens een populair sensatiestuk als *le Bossu* (De Bultenaar) met de personages op het toneel identificeerden.

Mirra was ook dol op muziek en telde verschillende componisten onder haar naaste kennissen. Een van hen was Ambroise Thomas, toentertijd een beroemdheid vanwege zijn twintig opera's, waarvan *Mignon*, die nog steeds op het internationale repertoire staat, en *Hamlet* de opmerkelijkste waren. Thomas zou directeur van het Parijse Conservatorium worden. Waarschijnlijk was hij de componist die, zoals de Moeder zei, zo bedreven was in de complexe kunst van het orkestreren – 'het is net hogere wiskunde' – dat andere componisten hun arrangementen door hem lieten maken. Thomas had India bezocht en een jeugdig, knap, Indiaas meisje als kinderjuffrouw voor zijn kroost mee teruggebracht. Dit meisje was helderziend en zo bedreven in de kunst van het handlezen, dat ze in de *Moulin Rouge* optrad, waar ze voorstellingen gaf onder het mom van – wat anders? – een Indiase 'maharani'.

We weten dat Mirra op jonge leeftijd leerde pianospelen en zingen. Op haar veertiende had ze een intense spirituele ervaring toen, tijdens een huwelijksceremonie in een synagoge, meeslepende muziek van Camille Saint-Saëns werd gespeeld. Als de Moeder zei ze later dat kunst een heel goed middel is voor spirituele ontwikkeling, en vaak vertelde ze tijdens haar avondgesprekken haar jeugdig, enthousiast gehoor over de occulte niveaus, of werelden, waar de klank en de muziek hun oorsprong vinden, en over de componisten en hun muziek waarvan ze zoveel had gehouden.

César Franck, zei ze, had een psychische opening en componeerde zijn muziek onder de directe invloed van zijn ziel – iets waarmee de meeste muzikliefhebbers die zijn (enige) symfonie kennen, of zijn *Drie Koralen* voor orgel, zonder moeite mee zullen instemmen. Ze noemde Hector Berlioz, die elk gevoel in klank omzette, ‘de directe incarnatie van de muziek’ en ze rekende hem, ondanks zijn tekortkomingen, onder de grootste componisten. Ze zei dat er iets als een ongezonde ader door de composities van Frédéric Chopin liep. En ze sprak over Bach, Mozart en Beethoven, en over de aanwezigheid van het occulte in veel passages van de opera’s van Richard Wagner, wiens roem rond de eeuwwisseling zijn hoogtepunt had bereikt, zowel in Frankrijk als elders.

En dan was er Eugène Ysaye, de Belgische violist, ‘werkelijk de meest wonderbaarlijke violist van zijn tijd. Die man had beslist een reïncarnatie van Beethoven in zich – misschien niet een reïncarnatie van [Beethovens] gehele psychische wezen, maar in ieder geval die van zijn muzikaal talent. Hij leek ook op hem, hij had de kop van Beethoven. Ik heb hem gezien, ik heb hem horen spelen ... Ik kende hem niet, ik wist niets van hem af. Ik woonde een concert bij in Parijs en [Beethovens] Concert in D-majeur [voor viool en orkest] stond op het programma ... Ik zag hem het podium op komen en zei: “Is het niet vreemd hoezeer die man op Beethoven lijkt: hij is het evenbeeld van Beethoven!” Toen viel de viool in met een haal van de

strijkstok, drie, vier noten ... en alles veranderde, de hele atmosfeer veranderde. Alles werd plotseling wonderbaarlijk. Drie noten, gespeeld met zo'n kracht, zo'n grootsheid! Het was zo mooi dat alles stil bleef, iedereen bleef ademloos luisteren. En hij speelde dat concert van begin tot eind op een werkelijk unieke manier, met een begrip dat ik bij geen enkele andere artiest ben tegengekomen. En toen zag ik dat het muzikaal genie van Beethoven in hem aanwezig was.'³

Zonderlingen, zoekers en wijzen

*Het kan niet ontkend worden dat er in onze wereld van vandaag een elite kenbaar wordt, met als onderscheidend kenmerk een hoger Bewustzijn dat wil delen in een wijsheid die de rationele kennis te boven gaat.'*⁴

– M. Schwaller de Lubicz

‘Toen ik in Parijs woonde, ging ik naar veel plaatsen waar allerlei bijeenkomsten plaatsvonden en waar men alle mogelijke soorten van onderzoek deed, spiritueel (zogenaamd), occult, enzovoort.’ Deze activiteiten vormden een aparte wereld, als het ware in de schaduw van het openbaar leven, maar ze waren het onderwerp van een wijdverspreide interesse en werden druk bezocht. Het was de wereld van mediums, spiritisme, automatisch schrift, het fenomeen van de poltergeist, alchemie, astrologie, *channelling*, witte en zwarte magie, satanisme. In de woorden van Peter Washington: ‘Kerken waren in verval. Atheïsten en materialisten bekritiseerden ze fel van buitenaf. Het misbruik van het kerkelijk privilege en de collusie tussen kerk en staat stelden ze bloot aan kritiek van liberalen en radicalen ... Hun verleden, hiërarchie en wereldlijk gezag, waarop hun autoriteit zolang gestoeld was geweest, waren nu de oorzaak van interne rebellie en publieke afvalligheid.’ Bovendien ‘was de studie van Aziatische godsdienst in Europa gestaag voortgezet sinds het eind van de achttiende

eeuw, toen in Londen de Royal Asiatic Society werd opgericht en hindoeïstische geschriften in het Frans en Engels werden vertaald. Rond 1870 publiceerden Duitse geleerden prachtige vertalingen en uitgaven van de hindoeïstische Veda's en belangrijke boeddhistische teksten.⁵ Mirra was natuurlijk thuis in dit soort activiteiten. Zonder overdrijving kan men zeggen dat zij in die tijd al een van de grootste levende occultisten was, en, in elk geval in de westerse context, spiritueel gezien een van de meest ontwikkelden. Ze wilde onderzoeken wat er gaande was in die enorme mengelmoes van occulte en pseudo-occulte groepen, groepjes en bijeenkomsten. Ze wilde, zoals altijd, meer leren en waar mogelijk iets van haar kennis overdragen. Want weliswaar was een groot deel van de 'occulte rage' zwendel en voer voor zonderlingen, maar er waren ook mensen die oprecht zochten en werkelijk begaafd waren. We hebben de helderziende Madame Fraya al leren kennen, en er waren anderen als zij en met eenzelfde talent.

Mirra wilde ook, indien en waar dat nodig was, bepaalde zaken rechtzetten en de mensen waarschuwen. 'Er is een tijd geweest dat ik de mensen wilde aantonen dat wat ze opriepen niets anders was dan hun eigen zelf. Ik had er toen plezier in om, eenvoudig door een concentratie van de wil, tegen de meubels te bonken, tafels te laten bewegen en dat soort dingen.'⁶ Ze maakte vooral duidelijk dat de meeste dergelijke occulte verschijnselen veroorzaakt werden door kleine vitale wezentjes, de 'natuurgeesten', van wie we al vernomen hebben dat ze tot de lagere vitale wereld behoren, en die er lol in hebben om de over het algemeen onwetende en weerloze mensen voor de gek te houden.

'Mensen die zich aan dit soort praktijken overgeven [bijvoorbeeld tafeldansen of automatisch schrift] – en die dat uit ongezonde nieuwsgierigheid doen, krijgen hun verdiende loon. Je moet weten dat de atmosfeer waarin we leven vol is van een groot aantal kleine vitale

entiteiten die ontstaan zijn uit onvervulde begeerten, uit vitale impulsen van een heel laag allooï, en ook uit de desintegratie van grotere wezens van de vitale wereld. Werkelijk, het wemelt ervan. Het is ongetwijfeld dank zij een speciale bescherming dat de meeste mensen niet zien wat er in deze vitale atmosfeer gaande is, want het is niet bepaald aangenaam. Maar als ze zo arrogant zijn om met [die atmosfeer] in contact te willen komen en uit ongezonde nieuwsgierigheid een poging doen tot automatisch schrift of tafeldansen of iets dergelijks, wel, wat er dan gebeurt is dat een of meer van die wezentjes zich op hun kosten gaan vermaken. Ze verzamelen alle nodige informatie uit het onderbewuste [van de mensen] en verschaffen hun dan die informatie als overtuigend bewijs dat zij de opgeroepen persoon zijn! Ik zou een boek kunnen schrijven met voorbeelden en verhalen over gevallen die ik zelf heb meegemaakt.’⁷

De personen die geregeld bijeenkwamen in de studio aan de Rue Lemercier, bleef nu elke woensdagavond vergaderen op de vijfde verdieping van Mirra’s kleine flat in de Rue du Lévis. ‘Ze kwamen om me te vragen bepaalde dingen aan te tonen of erover te spreken.’ De Moeder zou later over het lot van een van de deelnemers vertellen, een jonge man die studeerde en dichte, maar die ook een vrij verdacht seksleven leidde. Hoewel andere leden van de groep hem een paar dagen tevoren nog hadden ontmoet, kwam hij op de avond van de bijeenkomst niet opdagen. ‘We wachtten een hele tijd. Toen de bijeenkomst voorbij was en ik de deur opende om de mensen uit te laten, zat daar een grote, donkergrijze kat die als een gek de kamer binnenstormde, boven op me sprong, en wanhopig miauwde. Ik keek in zijn ogen en zei tegen mezelf: “Maar dat zijn zijn ogen”, met wie ik de persoon bedoelde die niet was komen opdagen. “Er is hem vast iets overkomen.” De volgende dag hoorden we dat hij de avond tevoren vermoord was; hij was gewurgd op zijn bed gevonden ... De ogen van de kat waren totaal veranderd, het waren mensenogen geworden.’⁸

Paul Richard

Mirra had hem voor de eerste keer in Montmorency ontmoet, bij de zusters van Henry Morisset die voor haar zoon André zorgden: Paul Antoine Richard, in 1874 in het zuiden van Frankrijk geboren, intelligent, knap, en bijzonder sterk geïnteresseerd in occultisme. Ook Richard moet de *Revue Cosmique* ontdekt hebben, want hij had Tlemcen bezocht van 7 januari tot 17 februari 1907. We mogen aannemen dat hij meer had willen weten dan Max Théon en Alma hem in die paar weken konden meedelen, dat de Théons een duidelijk idee omtrent zijn persoonlijkheid en capaciteiten hadden, en dat zij hem daarom over Mirra Morisset, zoals ze nog altijd heette, hadden verteld. Mirra en Richard ontmoetten elkaar kort daarna, naar sommigen zeggen op de tennisbaan, want Mirra was dol op tennis.

Richard was onder de indruk gekomen van Max Théon. Na zijn bezoek aan Tlemcen schreef hij: ‘Ik heb veertig dagen in het gezelschap van de meest bijzondere man ter wereld doorgebracht. Ik heb het gevoel alsof ik een hoge berg heb beklommen vanwaar ik de schitterende vergezichten waarvan ik altijd heb gedroomd heb kunnen ontwaren. Het is zeker dat er altijd mensen zijn geweest die van hogerhand gekomen zijn om de goddelijke macht en goedheid te manifesteren. Dit bevestigt wat ik lange tijd gevoeld heb ... Er staan grote dingen te gebeuren.’⁹

Na een diensttijd van vier jaar bij het leger had Richard filosofie en theologie gestudeerd, en was hij van 1898 tot 1905 *pasteur* [Frans protestants geestelijke] geweest, eerst in Montauban en daarna in Lille bij de Belgische grens. In Lille had hij een aantal filantropische organisaties gesticht of zich daarbij aangesloten. Zijn humanitaire interesses deden hem steeds meer de kant van het socialisme opgaan. De twintigste eeuw, zo schreef hij in een brief, zou een eeuw van ongekende verlichting zijn, waarin ‘wetenschap en geloof uiteindelijk samen zullen komen.’

In 1905 stapte Richard uit zijn ambt om zich volledig aan humanitair werk te wijden. Hij sloot zich aan bij de *Ligue des Droits de l'Homme et du Citoyen*, een pro-Dreyfusgroep. In hetzelfde jaar begon hij rechten te studeren, slaagde er niet in een politieke carrière te beginnen, en voorzag in zijn onderhoud als journalist voor een Parijs dagblad. Hij werd ook vrijmetselaar. De vrijmetselarij was in die tijd uitermate invloedrijk en het belangrijkste element in de strijd van het rationalisme en liberalisme tegen de katholieke kerk en de *anti-Dreyfusards*. ‘De vrijmetselaarsloges wierven op grote schaal leden en vormden, in het nog goed bewaarde geheim van hun inwijdingsriten, de kaders van de Derde Republiek.’¹⁰

Na haar scheiding van Morisset in maart 1908 groeiden Mirra en Richard steeds meer naar elkaar toe. Samen met Richard studeerde Mirra rechten – we herinneren ons haar wiskundestudies samen met haar broer – en wel zo uitgebreid dat ze ‘voor het eindexamen had kunnen slagen’. In juli 1908 voltooide Richard zijn studie aan de *Académie de Lille*.¹¹ Kort daarna werd hij advocaat bij het Parijse Hof van Beroep. Hij wilde nog steeds in de politiek, en sloot zich in februari 1910 aan bij *de Ligue de Défence et de Propagande Républicaine Radicale et Radical-Socialiste*, een partij die veel kleiner was dan haar naam doet vermoeden, en die ‘een linkse ideologie met een conservatief financieel programma (en een sterke vrijmetselaarsinvloed) combineerde’.¹²

Het was vermoedelijk deze partij die Paul Richard uitzond naar Pondicherry, een Frans *comptoir* in het diepe zuiden van het Indiase subcontinent en iets meer dan honderdvijftig kilometer bezuiden van Madras aan de Coromandelkust. Een *comptoir* was een aanlegplaats waar de Fransen koloniale zaken deden en hun schepen proviandeerden op weg naar Oost-Azië of op de terugweg naar het moederland. Ze bezaten verscheidene dergelijke *comptoirs* aan de Indiase kust. Pondicherry, de belangrijkste, was in de tijd dat Richard daar aankwam een tamelijk

achterlijke plaats. K.R. Srinivasa Iyengar beschrijft het als ‘een doodse stad ... als een binnenwater van de zee, een stilstaande poel bij de kust... gelijk een kerkhof... bezocht door spoken en kwelgeesten’.¹³ Maar het was Frans territorium en had daarom het recht op vertegenwoordiging in het Huis van Afgevaardigden in Parijs. Het is niet duidelijk of het Richards missie was een zekere Paul Bluysen terzijde te staan in diens verkiezingscampagne voor de *Hindu Party*, of dat het in zijn bedoeling lag voor zichzelf campagne te voeren.

Toch ziet het ernaar uit dat Richard veel meer geïnteresseerd was in het vinden van een spirituele meester, een yogi, dan in zijn politieke activiteiten. Achter al zijn menslievendheid, socialisme, idealisme en enthousiasme voor vooruitgang van de mensheid lag een machtsdrang verborgen waarvoor we spoedig een verklaring zullen vinden. Ook hij had stellig over al die westerse occultisten gehoord of gelezen, met H.P. Blavatsky als de prominentste onder hen, die van een oosterse goeroe initiatie en spirituele vermogens hadden ontvangen, en de mensen die met Richard bij zijn aankomst in Pondicherry in contact kwamen vermelden dat een van zijn eerste vragen was waar hij een yogi kon vinden.

‘Omdat hij geïnteresseerd was in occultisme en spiritualiteit, maakte hij van de gelegenheid [de verkiezingen] gebruik om hier [naar Pondicherry] te komen en op zoek te gaan’, zei de Moeder tijdens een op de band opgenomen gesprek. ‘Hij zocht een “Meester”, een yogi. Bij zijn aankomst was het eerste wat hij zei, nog voordat hij zich met politieke zaken bezig ging houden: “Ik ben op zoek naar een yogi”. Iemand zei tegen hem: “U boft, de yogi is net aangekomen.”’¹⁴ De yogi in kwestie was Aurobindo Ghose, op dat moment de bekendste revolutionair in India, die zijn politieke revolutie had omgezet in een spirituele. Hij had het Brits grondgebied moeten ontvluchten omdat de koloniale autoriteiten op het punt stonden hem te deporteren, en hij had zijn toevlucht gezocht in de Franse enclave

Pondicherry. Hij was op 4 april 1910 per boot en onder een schuilnaam uit Calcutta aangekomen, wat betekent dat Richard kort daarna moet aangekomen zijn gearriveerd. Meneer Ghose was er echter allerm minst op uit om onbekende personen te ontmoeten. Na zijn aankomst in Pondicherry leefde hij gedurende meer dan drie maanden in afzondering, verliet nooit het huis waar hem onderdak was verleend en stond dit ook niet toe aan de jongelui die bij hem inwoonden. De Britse regering in India heeft nooit kunnen accepteren dat Sri Aurobindo naar Frans grondgebied was ontsnapt om zijn yoga te beoefenen. Voor hen waren spiritualiteit en religie alleen maar een voorwendsel ... Hier bevond zich het brein achter de Indiase onafhankelijkheidsbeweging.¹⁵

Toch stemde Aurobindo Ghose erin toe de Franse bezoeker te ontvangen. Hoewel Ghose zeer goed Frans kende was hij niet gewend het te spreken, en een Pondicherriaanse vrijheidsstrijder moest derhalve als tolk optreden, want Richard sprak slechts een paar woorden Engels. Deze tolk schreef later in zijn memoires dat de ontmoeting goed verliep en dat Aurobindo Ghose steeds meer in zijn bezoeker geïnteresseerd raakte. Paul Richard vertrok op zijn beurt met een hoge dunk van de Indiase meester, maar zijn lof betrof veeleer diens kennis dan zijn spirituele realisatie, waarvoor Paul Richard niet het nodige onderscheidingsvermogen bezat.

En de verkiezingen? Richard had de moeilijkheden waarmee hij te maken zou krijgen in een plaats als Pondicherry, waarover hij praktisch niets wist, hogelijk onderschat. 'Bij bepaalde gelegenheden leek er, tijdens de campagnes voor de politieke verkiezingen, in Pondicherry complete anarchie te heersen, terwijl rellen en moordpartijen dagenlang aanhielden en het bloed rijkelijk vloede. De mensen durfden hun huizen niet te verlaten, vooral na donker.'¹⁶ Tijdens de verkiezingen, en ook op de meeste andere tijden, werd Pondicherry geterroriseerd door bendes in dienst van de

politieke kandidaten. Richard, als onbekend Fransman en een lam onder de wolven, maakte geen schijn van kans.

De datum van Richards vertrek uit Pondicherry is niet bekend, maar zeker is dat hij voor december weer in Parijs was. Het enige wat hij kon laten zien om de enthousiaste verslagen van zijn ontmoetingen met Aurobindo Ghose te bevestigen was een tamelijk vage foto, waarop Mirra niet meer zag dan de politicus die Ghose was op het moment dat de foto genomen werd. ‘Ik had de indruk dat het een heel interessante man was, dat is alles.’

Alexandra David-Néel

Ondertussen raakte Mirra bevriend met een buitengewone vrouw, Alexandra David-Néel. Waarschijnlijk ontmoette ze haar voor het eerst toen Madame David-Néel een lezing hield over boeddhisme in het Musée Guimet, een plaats die steeds weer opduikt in de levens van westerlingen die een rol in de ontdekking van het Oosten hebben gespeeld. ‘Het Parijs van het *fin de siècle* ontdekt Azië in de voetstappen van de gebroeders Goncourt, die als een van de eersten het startsein gaven voor de rage voor Japanse prenten, Boeddha’s in jade, zijden waaiers geborduurd met melancholieke zonsondergangen gezien door de takken van bloeiende pruimenbomen ... En in Parijs had Azië zijn tempel: het Musée Guimet.’¹⁷ Mirra kende dit museum goed. Ze had het vele keren bezocht en daar zelfs als klein meisje een onverwacht contact gehad met een van de mummies en met bepaalde kunstvoorwerpen die door het Egyptische koningshuis waren gebruikt.

Mirra had het boeddhisme al in praktijk gebracht in de ministersloge van de opera. Deze keer zag ze, terwijl ze luisterde naar Madame David-Néel, die een overtuigd en praktiserend boeddhiste was, de Boeddha’s aanwezigheid in de nabijheid van de spreekster, ‘niet boven haar hoofd maar een beetje opzij.’ Toen de lezing voorbij was en Mirra Madame

David-Néel vertelde over wat ze gezien had, ontving ze het verontwaardigde antwoord dat zoiets onmogelijk was omdat Boeddha naar het nirvana was overgegaan. Niettemin kregen de beide dames respect voor elkaars kwaliteiten en raakten al gauw bevriend.

Alexandra David-Néel werd in 1868 in de buurt van Parijs geboren. Haar vader, Louis David, was bevriend met Victor Hugo en was, evenals de grote schrijver, verbannen geweest om zijn antigouvernementele gezindheid. Als gevolg hiervan groeide Alexandra op in Brussel, onderwezen door een kwezelachtige moeder en in schijnheilige nonnenscholen. Uit verzet tegen een dergelijke verstikkende omgeving werd ze non-conformiste en ascete, waar ze een natuurlijke neiging toe had en wat het onmogelijk maakte haar hoe dan ook te straffen. Ze leek ook gedreven door een drang om naar verafgelegen plaatsen te vertrekken en ging op zoek naar avonturen, maar iedere keer moest ze wegens geldgebrek naar huis terugkeren.

In 1888 was ze oud genoeg om haar eigen weg te gaan, en komen we haar tegen in het Londen dat Max Théon en Alma vlak daarvoor hadden verlaten. Daar werd Alexandra lid van de snel groeiende Theosofische Vereniging, de beweging die oosterse religie voor het Westen toegankelijk maakte. Een jaar later studeerde ze Sanskriet in Parijs bij professoren van het *Collège de France*. Ze verbeterde ook haar kennis van het Engels, nam muziek- en zanglessen, en ontdekte onvermijdelijk het Musée Guimet waar ze zich vaak voor de boeddhabeelden neerwierp, zodat die plaats voor haar werkelijk tot een soort tempel werd. Ze las uitvoerig in de religieuze literatuur van het Oosten, verdiepte haar kennis van de *Bhagavad Gita*, de *Rig Veda*, de *Dhammapada* en andere sleutelteksten, en ontdekte haar roeping als oriëntaliste en boeddhiste. Haar biograaf, Jean Chalon, wijst erop dat ‘voor Alexandra het boeddhisme geen religie maar een filosofie was’.

In 1892 reisde ze naar Ceylon voor een bezoek aan Colombo, Madurai, Benares en Darjeeling. Als lid van de Theosofische Vereniging had ze geen moeite om vrienden en onderdak te vinden. En ze zorgde altijd dat haar tasje gevuld was met aanbevelingsbrieven van beroemde of hooggeplaatste personen.

Toen nam het leven van Alexandra een verbazingwekkende wending, want treffen we haar vervolgens in de opera van Hanoi, in wat toen nog Indo-China heette, waar ze in 1895 *première chanteuse* werd onder het pseudoniem Alexandra Myrial! In 1897 zong ze in Parijs, maar zonder het succes waarop ze gehoopt had, twee jaar later in de opera van Athene, en rond de eeuwwisseling in de opera van Tunis. Van deze laatste opera werd ze de directrice, en ze trouwde met een spoorwegingenieur van Britse origine, Philippe Néel. Maar Alexandra was ook een fervent feministe en zou de huwelijksband nooit te diep in haar vlees laten snijden, hoewel we aan deze verbintenis veel interessante brieven te danken hebben, geadresseerd aan haar dierbare, gulhartige ‘Mouchy’, zoals ze haar echtgenoot noemde.

De zeer intelligente Alexandra, nu Madame David-Néel, was ook actief als journaliste en gaf lezingen over allerlei nieuwe en vooruitstrevende onderwerpen: socialisme, feminisme, oosterse religies in het algemeen en boeddhisme in het bijzonder. En zo kwam het dat Mirra haar ontmoette. Een tijd lang zagen ze elkaar bijna elke dag, zochten elkaar op voor ‘filosofische meditaties’, en gingen wandelen in het Bois de Boulogne, waar enkele van de eerste vliegtuigen als sprinkhanen met sputterende motoren een paar meter hoog opstegen, en in de meeste gevallen minder elegant landden dan de manier waarop de dames en heren in het gras zaten om ze te bewonderen.

We vinden geregeld korte notities in Alexandra’s dagboeken betreffende haar vriendschap met Mirra, over een aangenaam ‘diner met de Richards’,

of op 1 januari 1911: ‘Het jaar begonnen met een filosofische meditatie bij de Richards’. Hoewel ze “filosofisch” boeddhiste en derhalve logischerwijs atheïste was, was Alexandra toch ook in occultisme geïnteresseerd. Door enkele van haar lees- en reiservaringen bij elkaar te brengen had ze door middel van mentale formatie geprobeerd een “mahatma” te creëren – mahatma’s¹⁹ waren “in” toentertijd – en ze was daar ook in geslaagd. Maar toen liet haar mahatma haar nooit meer alleen en werd zo’n plaag voor Alexandra dat ze met alle mogelijke middelen, maar tevergeefs, van hem probeerde af te komen. Uiteindelijk moest ze Mirra, de deskundige in occulte zaken, in vertrouwen nemen en ontving het benodigde advies om de mentale formatie, die de lastige mahatma was, weer in zichzelf te absorberen.’

‘Madame David-Néel was een intense vrouw en in staat tot diepe meditatie’, zei de Moeder. En ze gaf een voorbeeld. Op haar reis naar het noorden van het Indiase subcontinent ging Alexandra, terwijl haar dragers een kamp opzetten, uit wandelen en raakte in meditatie verzonken. Later, toen ze tot haar oppervlakte-bewustzijn terugkeerde, merkte ze dat ze een heel eind van het kamp was afgedwaald en begon terug te lopen – totdat ze voor een rivier stond. Daar het kamp duidelijk aan de overkant van de rivier lag kon ze tot haar verbazing slechts concluderen dat ze deze, in meditatie en onbewust van haar omgeving, moest zijn overgestoken. Het kon niet anders of ze had over het water gelopen.

Een andere anekdote die de Moeder van Alexandra had gehoord ging erover hoe ze eens onder een boom in meditatie zat. Toen ze haar ogen opende meende ze, waarschijnlijk vanwege het zonlicht dat door de bomen scheen, dat ze voor haar een hoop dorre bladeren zag. Daarna dacht ze dat er een zebra (!) voor haar stond. Maar toen haar ogen aan het zonlicht gewend waren, zag ze dichtbij een tijger van respectabele grootte die haar geïnteresseerd aanstaarde. Als een ware boeddhiste nam ze meteen afstand

van alles wat het leven voor haar betekende en trok zich in zichzelf terug, klaar voor wat er te gebeuren stond. Toen er na enige tijd niets gebeurde, opende ze opnieuw haar ogen en zag dat de tijger verdwenen was. (Jean Chalon legt een ongemeen scherp inzicht in tijgerpsychologie aan de dag wanneer hij schrijft: ‘Van zijn stuk gebracht na voor een hoop dode bladeren en voor een zebra te zijn aangezien, getraumatiseerd door de onbegrijpelijke onbeweeglijkheid van de vrouw aan wie hij een smakelijke prooi dacht te hebben, was de tijger weggevlucht om zijn schaamte diep in de jungle te verbergen.’)

Madame David-Néel schreef in haar boek *L’Inde où j’ai vécu* (Het India waar ik geleefd heb): ‘Ik heb de best mogelijke herinneringen aan de avonden die ik met haar [Mirra] heb doorgebracht in het kleine huis waar ze woonde in de Rue du Val-de-Grâce in Parijs, en aan de wandelingen die we samen in het Bois de Boulogne hebben gemaakt. Zij noch ikzelf kon in die tijd een idee hebben gehad van de plaats die zij nu bekleedt.’ En ze karakteriseerde Mirra als ‘een vrouw van distinctie, intellectueel met een mysieke inslag, van Levantijnse origine en Frans opgebracht.’ En Jean Chalon bedenkt: ‘Het prikkelt de verbeelding, zo’n *tête-à-tête* van de toekomstige Moeder van de Sri Aurobindo Ashram en de toekomstige amazone van de Himalaya, die eerste dag van 1911.’¹⁸

Want Madame David-Néel had nog een lange weg te gaan. In datzelfde jaar vertrok ze voor een reis waarvan ze pas in 1925 zou terugkeren. In november ontmoette ze Aurobindo Ghose in Pondicherry. Op 10 en 11 januari kwam ze de tijger tegen die zo vol schaamte in de jungle van Kapilavasthu, Nepal, wegvluchtte. In 1914 nam ze een jonge Sikkimse lama in dienst, gaf hem de naam ‘Albert’ en hield hem bij zich voor de rest van haar leven. Tibet was verboden gebied en werd streng bewaakt. Na haar vergeefse poging Lhasa te bereiken keerde ze het – althans voorlopig – de rug toe en reisde via Rangoon naar Japan, dat ze intens haatte.

Daarna vervolgde ze haar reis via Korea naar China, belandde daar midden in de burgeroorlog, bracht eerst enkele maanden door in het lama-klooster van Kum-Bum, en vervolgens drie jaar in de woestijnen van Szechwan. Tenslotte kwam ze, in januari 1924, in Lhasa aan. Ze dacht dat niemand had gemerkt dat een vreemdeling het verboden gebied en zijn heilige hoofdstad was binnengekomen, want ze sprak de taal als een Tibetaan en had zich goed vermomd. Toch had ze zich verraden, want een spion vond het verdacht dat ze een bad nam, en dat niet één keer maar elke dag! Gelukkig schonk de ambtenaar aan wie hij dit bizarre feit vermeldde er geen aandacht aan, misschien omdat hij het te ongeloofwaardig vond om waar te zijn.

Na een afwezigheid van veertien jaar ontmoette ze ‘Mouchy’ weer; hij had haar trouw het geld gestuurd dat haar in staat had gesteld die fantastische reis te ondernemen. Madame David-Néel was nu beroemd. Ze liet een huis bouwen in Digne, in het zuiden van Frankrijk, en ging daar samen met Albert wonen. Het huis werd ‘Samten Dzong’ genoemd, wat in het Tibetaans ‘Burcht van Meditatie’ betekent. Maar ze droomde nog steeds van reizen voorbij de horizon en ging weer naar China, waar ze, vastzittend vanwege de Tweede Wereldoorlog, van 1937 tot 1944 moest blijven. Ze schreef verschillende boeken, die alle tot op de dag van vandaag gelezen en herdrukt worden. Madame David-Néel stierf in haar Burcht van Meditatie in 1969, een volle eeuw oud.

Ze was, al zij het sporadisch, blijven corresponderen met haar vroegere vriendin Mirra Richard, waarbij ze de Moeder ‘*Chère amie de jadis*’ (Lieve vriendin van eertijds) noemde; de Moeder antwoordde met ‘*Chère amie de toujours*’ (Lieve vriendin voor altijd).

Ja, Mirra was nu Mirra Richard. Ze was op 5 mei 1911 met Paul Richard getrouwd, en ging bij hem inwonen (in een huis dat nog steeds bestaat op 9, Rue du Val-de-Grâce). De schijnbare reden van dit huwelijk was dat

Richard, na van zijn Nederlandse vrouw gescheiden te zijn, de voogdij over de drie kinderen wilde behouden, ‘maar hij moest hiervoor zijn wettelijke stand in orde laten brengen, en dus vroeg hij me met hem te trouwen. Ik zei ja. Ik heb dit soort zaken altijd totaal onbelangrijk gevonden.’

De tweede reden voor het huwelijk was wél belangrijk. ‘Toen ik hem ontmoette wist ik wie hij was, en ik besloot hem te bekeren. Daar ging het om. Het hele geval draaide daarom.’¹⁹ Ze had Richard onmiddellijk herkend als een emanatie van de derde Asoera die we in het vorige hoofdstuk hebben ontmoet: de Asoera van de Leugen die oorspronkelijk de Engel van de Waarheid was geweest, en die zich nu ‘Heer van de Naties’ noemde (en nog steeds noemt). Zijn bekering was een immense taak die ze op zich had genomen, en de geschiedenis van hun relatie zou ‘veel spannender zijn dan elke denkbare roman’. Toen ze de uitdaging aanvaarde was ze zich voldoende bewust en had ze genoeg ervaring om te weten wat haar te wachten stond.

Dit moeten we in gedachten houden wanneer we proberen te begrijpen wat hun relatie werkelijk betekende en hoe deze zich ontwikkelde. De Moeder zou duidelijk zeggen dat zij Richards goeroe was. Alles wat hij over occultisme en spiritualiteit te weten kwam had hij van haar, en de boeken die hij schreef waren gebaseerd op haar inspiratie. Ze vergezelde hem naar Pondicherry en naar Japan, waarbij zij het was die iedere keer voor de bootreis betaalde van het geld dat ze gespaard had. Uiterlijk was ze de gecultiveerde, intelligente, verfijnde Madame Richard, terwijl ze innerlijk streed voor Richards ziel, waarbij ze het gif van zijn weerstand moest slikken en de furie van zijn Asoerische opstandigheid doorstaan. De Moeder beschreef hun relatie soms als ‘hels’ en ‘duivels’. Overdrijven lag niet in haar aard, en ze had het daadwerkelijk op zich genomen een demon, en een van het meest demonische soort, aan te pakken – ofschoon ook hij,

evenals Max Théon, uiterst aardig en innemend kon zijn, en niemand zijn ware aard zou hebben vermoed.

Mirra's zoon André, in die tijd een tiener, herinnerde zich later: 'Mijn vader en moeder gingen uit elkaar en moeder trouwde met Paul Richard. Ze gingen in de Rue du Val-de-Grâce wonen en iedere zondag ging ik bij hen lunchen. Na de lunch, vooral bij slecht weer, gingen we in [Mirra's schilders-]atelier. Paul Richard ging dan op de rustbank liggen, stak zijn pijp aan, en ze begonnen te werken, dat wil zeggen, mijn moeder schreef op wat hij dicteerde. Ik kon niet nalaten op te merken, dat zij veel van wat Richard dicteerde verbeterde. Dat kleine huisje achter in een tuin, of beter gezegd op een tamelijk grote open terrein met een paar bomen voor een groot flatgebouw, was opvallend knus en erg comfortabel.'²⁰

In die vooroorlogse jaren schreef Paul Richard twee boeken, *L'Éther vivant* (De levende Ether) en *Les Dieux* (De Goden). 'De boeken die hij schreef – vooral het eerste, *De levende Ether* – waren feitelijk op mijn kennis gebaseerd. Hij vertaalde mijn kennis in het Frans, heel mooi Frans trouwens. Ik vertelde hem mijn ervaringen en hij gebruikte ze. Later schreef hij *De Goden*. Dit was onvolledig, eenzijdig.' De Moeder zou ook zeggen dat Richard 'een vrij merkwaardig metafysisch brein had'.

Terugkijkend onderscheidde ze duidelijk verschillende periodes in haar leven. Er is bijvoorbeeld een periode geweest van emotionele ervaring en ontwikkeling, met haar eerste huwelijk, haar leven als kunstenaar tussen de kunstenaars en de verkenningen in het occultisme. Met Richard was ze een periode ingegaan van intellectuele ontwikkeling in de meest uitgebreide zin: 'een studie van alle filosofieën, al het jongleren met ideeën, systemen bestuderen tot in de kleinste details, proberen vat erop te krijgen'. Het was de ervaring en ontwikkeling van de intellectuele vermogens 'doorgedreven tot de opperste limiet, waar je met de ideeën kunt spelen. Er komt dan een moment dat de ontwikkeling van je verstand je het inzicht verschaft dat alle

ideeën waar zijn, dat een synthese zich opdringt, en dat er achter die synthese iets lumineus en waars schuilt.’²¹ Het waren tien jaren van intellectuele studies, van het uitwerken van een synthese dat haar tot Sri Aurobindo zou leiden.

Op 31 december 1911, oudejaarsavond, zag ze, toen ze de deur van haar atelier opende en naar de nachtelijke hemel keek, een vallende ster. Het is een algemeen verbreid geloof dat, als men een wens formuleert gedurende de korte tijd dat de vallende ster zichtbaar is, die wens zal vervuld zal worden. De Moeder zou op de grondgedachte achter het volksgeloof wijzen: het feit dat men in staat is de wens zo spontaan en onverwachts te uiten betekent dat deze uit een diep verlangen voort moet komen dat net onder de oppervlakte van het bewustzijn ligt. ‘Als je in staat bent op dat moment je spirituele aspiratie te verwoorden betekent het dat dát je bewustzijn overheerst. En uiteraard kan wat je bewustzijn overheerst zeer snel verwezenlijkt worden.’²² En ze uitte haar wens: ‘De vereniging met de Godheid voor het lichaam, vóór het einde van het jaar.’

Op de weg die Mirra aan het ontdekken was, in tegenstelling tot alle andere wegen, speelde het stoffelijk lichaam een zeer belangrijke rol. Het doel van deze weg was niet zo snel mogelijk aan onze materiële incarnatie te ontsnappen om een soort hemel, definitieve verlossing of nirvana te bereiken, maar de verwezenlijking van een goddelijk leven, van het *corps glorieux* op aarde. Mirra’s lichaam was uitzonderlijk verfijnd en gevoelig geworden, enerzijds omdat ze in haar ziel leefde en iedere yogische *siddhi* (permanente verwezenlijking) een uitwerking op het lichaam heeft, en anderzijds vanwege haar occult meesterschap over de verschillende lagen van de *adhara*. Een yogische discipline voor het stoffelijk lichaam, met andere woorden voor de aarde, is alleen mogelijk wanneer de yogi meester is over elk deel van dat stoffelijk lichaam alsmede over de andere samenstellende delen van zijn persoonlijkheid, en wanneer hij ze onder de

invloed brengt van zijn ziel, die de Godheid in hem is. Dit was nu juist de wens die Mirra op de drempel van het nieuwe jaar formuleerde.

Omstreeks dezelfde tijd slaagde Mirra erin de *koendalini* te doen ontwaken. De koendalini is de kracht die het leven van een mens ondersteunt, het vermogen dat normaal opgerold sluimert aan de basis van de wervelkolom. Wanneer ze ontwaakt stijgt ze als de twee vervlochten slangen in het esculaapteken²⁰ op door de *chakra's* of energiecentra van het lichaam en maakt ze actief. (Dit gebeurt in het subtiel-vitale lichaam.) Wanneer ze geheel ontvouwd is, beroert de koendalini de 'duizendbladige lotus' bovenaan het hoofd, iets dat aandoet als een plotseling stralende zon.

Deze uiterst belangrijke stap in Mirra's yoga is door haar slechts eenmaal gemeld, en dan nog slechts terloops, maar gelukkig was dat tijdens een op band opgenomen gesprek met een leerling.²³ De gebeurtenis wordt echter expliciet bevestigd door Sri Aurobindo in zijn epos *Savitri*, dat de spirituele biografie van de Moeder en hemzelf is.²⁴ In dat gesprek zei de Moeder dat het ontwaken van de koendalini plaats had gevonden voordat ze naar India ging. Ze had boeken van Vivekananda over dit onderwerp gelezen en had, zoals altijd, uitgeprobeerd wat ze gelezen had. Vreemd genoeg, toen de kracht van de koendalini in haar opsteeg, klom ze tot een plek bóven het hoofd, waar 'het bewustzijn zich dan vestigde' en waar het nadien altijd bleef. Sri Aurobindo zei later tegen haar dat hij dezelfde ervaring had gehad – en dat men hiervan normaal gesproken sterft. Waaraan de Moeder met een glimlach toevoegde dat zij het allebei overleefd hadden.

Terwijl ze aan het werken was om vóór het eind van het jaar de eenheid met het Goddelijke in haar lichaam te bereiken, paste Mirra haar gebruikelijke, éénpuntige concentratiemethode toe, waarbij ze al het andere uitsloot. Het is een feit dat ze aan haar sadhana werkte op ieder ogenblik van haar leven en op een steeds intensere manier, zoals ook Sri Aurobindo dat deed. Het was met dezelfde éénpuntige concentratie dat ze besloten had

zich te vereenzelvigen met haar psychisch wezen. Tegen het eind van het jaar had ze verwezenlijkt wat ze beoogde.

De Rue du Val-de-Grâce ligt in de buurt van de Jardin du Luxembourg, waar Mirra vaak ging wandelen onder van de bomen en te midden van het groen om even uit het voortdurende kabaal van de grootstad weg te komen. Maar om van haar huis de Jardin du Luxembourg te bereiken moest Mirra de drukke Boulevard Saint-Michel oversteken, een straat op de linkeroever van de Seine die al sinds de Middeleeuwen bekend en zelfs berucht was. Op zekere dag was ze zozeer in zichzelf verzonken dat ze vergat om zich heen te kijken toen ze van het trottoir de rijweg op stapte: pas op het laatste moment kon ze een tram ontwijken, waarvan de bestuurder scheldend tegen haar uitvoer – of, zoals ze met haar gebruikelijk gevoel voor humor zei, ‘mij zijn complimenten gaf’.

Zij die tot u spreekt ...

*Laat mij Uw gezant zijn onder de mensen ...*²⁵

– de Moeder

Van de documenten in het leven van Mirra gedurende die jaren zijn de meeste verzameld in een boek met als titel *Words of Long Ago* (woorden van lang geleden). Vergeleken met de verzamelingen van de Moeders causerieën en gesprekken van een latere datum geeft *Words of Long Ago* misschien de indruk een willekeurig samengestelde verzameling teksten te zijn. Maar het boek zo te zien en er weinig aandacht aan te schenken zou een grote vergissing zijn.

Er wordt nauwelijks één onderwerp in de acht delen van haar *Questions and Answers* aangesneden, dat niet al in een uitgewerkte vorm te vinden is in *Words of Long Ago*. Uit het niet naar waarde schatten van deze teksten zijn veel misvattingen ontstaan over de Moeders bijdrage aan Sri Aurobindo's visie en yoga.

Words of Long Ago bevat de vroegste teksten. Mirra's occulte en spirituele ontwikkeling echter toont ons echter dat 'vroeg' in dit geval niet synoniem is met 'rudimentair'. In de eerste jaren van haar huwelijk met Paul Richard was Mirra al zeer ver gevorderd op het spirituele pad; ze was al veel verder gegaan dan de meeste mensen ooit kunnen hopen te gaan. Sommigen waren zich daarvan bewust en kwamen luisteren naar wat ze te zeggen had. Ze had het over de plaats van de mens in het universele schema der dingen, het doel dat het leven de moeite waard zou kunnen maken en de middelen om het te bereiken, de waarde van de gebeurtenissen en ontmoetingen van alledag, de onzichtbare krachten achter hun fysieke manifestatie. Ze analyseerde de wakende staat met zijn verlangens en gedachten, alsook de slaap en de dromen. En waar haar gehoor voldoende ontvankelijk was sprak ze over de ziel, over spiritualiteit en de Godheid.

De eerste tientallen jaren van de twintigste eeuw waren ook een tijd dat vrouwen voor hun rechtmatige plaats in de maatschappij vochten, en dat de suffragettes niet terugschrokken voor extreme daden. (Een van hen wierp zich voor het paard van de koning gedurende de Derby, en werd gedood.) Mirra was, net als Alexandra David-Néel, een overtuigde en actieve feministe. Men zou Mirra zelfs de 'wezenlijke' feministe kunnen noemen om redenen die we spoedig zullen ontdekken. Ze sprak uiteraard over de zinloosheid van 'de eeuwige tegenstellingen tussen man en vrouw' en benadrukte het innerlijke feit van de vereniging van 'die twee complementaire helften van de mensheid' dat nu tot uitdrukking zou moeten komen in de uitwendige vormen van de maatschappij en in haar wetten. Maar ze zei ook: 'Als vrouwen de plaats die ze opeisen in het bestuur van de naties ook echt willen innemen, moeten ze eerst veel meer vorderingen maken in het meesterschap over zichzelf, in het verruimen van hun ideeën en gezichtspunten, in intellectuele soepelheid, en in het

overkomen van hun sentimentele voorkeuren, zodat het hun mogelijk zal worden aan het hoofd van een staat te staan.’²⁶

En in een van haar lezingen voor *L'Union de la Pensée Féminine* zei ze het volgende: ‘Ik heb altijd al gedacht dat, op enkele uitzonderingen na, de rol van de vrouw verstandelijk gezien niet zozeer ligt in het speculeren over de metafysische oorzaken van de voor ons waarneembare verschijnselen, maar in het afleiden van praktische conclusies uit die verschijnselen ... Vrouwen moeten niet op dezelfde manier willen denken als mannen, ze zouden gevaar lopen hun eigen kwaliteiten – scherpe intuïtie en praktische deductie – te verliezen, zonder de kwaliteiten van hun mannelijke tegenhangers te verwerven – logisch redeneren en het vermogen tot analyse en synthese.’²⁷ Een paar jaar later zei Mirra tot de vrouwen van Japan: ‘Het ware domein van de vrouwen is spiritueel.’²⁸

En vele jaren later zei de Moeder dat het alleen de vrouwen zijn die de verbinding tussen de oude wereld en de nieuwe, die nog in de maak is, tot stand kunnen brengen, en dat alleen vrouwen weten hoe ze de speciale kracht moeten gebruiken die ze winnen door de ultieme waarheid te dienen.²⁹

Mirra ontmoette ook talrijke reizigers in de bewegingen van wat nu ‘new age’ zou heten. Nadat Swami Vivekananda, op missie uitgezonden door Ramakrishna Paramhansa, in 1893 op zulk een indrukwekkende wijze de deuren van het Westen voor de oosterse religies en spiritualiteit had geopend, traden vele bezoekers uit het Oosten in zijn voetsporen. De omstandigheden in het Westen, kort beschreven in dit hoofdstuk en in vorige hoofdstukken, waren van een aard dat de meesten van die meesters en pseudo-meesters een gehoor vonden; enkelen waren daarin bijzonder goed geslaagd. In het begin was dat echter niet altijd gemakkelijk. Gedurende enige tijd voelden zij zich totaal verloren in de hun vreemde

westerse omgeving en ze hadden de grootste moeite om gewend te raken aan het voedsel en de vreemde gewoonten van hun gastheren.

In november 1912 ontmoette Mirra een van hen: de soefi-mysticus en musicus Inayat Khan (1882-1927). Hij was in het begin van dat jaar met zijn ‘Koninklijke Hindoestaanse Musici’ vanuit India naar Groot-Brittannië gereisd en in september naar Frankrijk overgestoken. Hoewel ‘de Franse hoofdstad in 1912 overspoeld was met oriëntalisme of wat er voor doorging’³⁰, was Indiase muziek nog altijd iets totaal nieuws voor het publiek van de Koninklijke Musici. Weinig westerlingen hadden ooit de instrumenten gezien die zij bespeelden: de sitar, esradj, vina en andere rare snaarinstrumenten. Het gebeurde het zelfs dat ze eens een warm applaus kregen na het stemmen van hun instrumenten, omdat het publiek dacht dat ze hun eerste *raga* gespeeld hadden! Inayat Khan en zijn broers zaten vaak financieel aan de grond, zozeer dat zij op een bepaald punt gedwongen waren Mata Hari te begeleiden. ‘Mata Hari, een eersteklas bedriegster, was op het hoogtepunt van haar roem als zogenaamde Indiase danseres; ze was geen Indiase, en ze kon niet dansen.’ Ze smeekte de broeders Khan haar niet te ontmaskeren, wat ze dan ook niet deden.

In 1953 zou de Moeder over Inayat Khan, die Mirra waarschijnlijk in de Indiase muziek ingewijd had, zeggen: ‘Ik hoorde een soefi-mysticus, een Indiër die ook een groot musicus was, zeggen dat er voor de soefi’s een staat was die hoger was dan die van aanbidding en overgave aan de Godheid, hoger dan die van devotie, dat dat niet het laatste stadium was. Het laatste stadium van de zelfontwikkeling is wanneer er niet langer enig onderscheid bestaat, wanneer je niet langer dat soort aanbidding of overgave of toewijding hebt. Het is een heel eenvoudige toestand waarin je geen onderscheid maakt tussen de Godheid en jezelf. Zij weten dat. Het staat zelfs in hun boeken.’³¹ Ze was niets vergeten.

En er was Abdoel Baha, over wie de Moeder zei: ‘Ik heb Abdoel Baha heel goed gekend, de opvolger van Baha’oellah, de stichter van de bahai-religie. Abdoel Baha was zijn zoon en leefde in de gevangenis tot zijn veertigste jaar, geloof ik ... Na Baha’oellahs dood was zijn zoon, de enige erfgenaam, vastbesloten zijn vaders godsdienstige ideeën te verbreiden, en met dit doel reisde hij naar vele landen over de hele wereld. Hij had een uitstekend karakter. Zijn eenvoud was even groot als zijn aspiratie. Ik mocht hem heel graag.’³²

Baha’oellah (1817-92) was een volgeling van de Bab, die had verkondigd dat hij een manifestatie van het goddelijke was, en die in 1850 door de Perzische regering terecht was gesteld. Na de Babs dood nam Baha’oellah het leiderschap van de gemeenschap over en noemde zich ‘Hij die door God zichtbaar zal worden gemaakt’. De volgelingen van de bahai-religie geloven dat hij de meest recente is geweest in een reeks van vroegere en toekomstige goddelijke manifestaties onder wie Zoroaster, de Boeddha, Jezus Christus en Mohammed. Baha’oellah bracht het grootste deel van zijn leven in de gevangenis door en werd herhaaldelijk gemarteld, eerst in Perzië, daarna in Bagdad en Acre, waar hij in 1892 stierf. Abdoel Baha (1844-1921), zijn oudste zoon, volgde hem op. Momenteel zijn er ongeveer drie miljoen bahai’s over de hele wereld. De bahai-religie wordt nu weer streng vervolgd in Iran na de stichting van de Islamitische Republiek in 1979.

De grondbeginselen van de bahai-religie zijn: geen rassen- en godsdienstdiscriminatie, en een universeel geloof dat gebaseerd is op de essentie van de grote religies. De bahai’s staan gelijkheid van de seksen voor, een internationale taal, universeel onderwijs en een universeel vertegenwoordigende regering. De religie kent geen professionele priesters, inwijdingen of rituelen. Abdoel Baha was een intelligente, tolerante en oprechte persoon – ‘zijn oprechtheid en zijn streven naar de Godheid waren

eenvoudig en heel spontaan’ – dus is het makkelijk te begrijpen waarom Mirra hem graag mocht.

‘Op een dag, toen ik hem bezocht, moest hij een lezing geven voor zijn volgelingen. Maar hij was ziek en kon niet opstaan. De bijeenkomst zou dus uitgesteld moeten worden. Toen ik bij hem was, zei hij ineens: “Ga jij in mijn plaats de lezing houden.” Ik was verrast, want ik was niet op een dergelijk verzoek voorbereid. Ik zei tegen hem: “Ik ben geen lid van uw sekte, ik weet er niets over. Hoe zou ik de toehoorders dan moeten toespreken?” Maar hij bleef aandringen, en zei: “Het maakt niet uit. Zeg wat er in je hoofd opkomt, het zal prima zijn. Ga de lezing geven. Concentreer je een ogenblik in de voorkamer voor je spreekt.” Zo haalde hij me over het te doen.’³³

In *Words of Long Ago* staat een ‘inleiding tot een lezing’ gegeven op 10 maart 1912. Had Mirra wat ideeën neergekrabbeld voordat ze met haar lezing voor de Parijse bahai’s begon? Had iemand anders notities gemaakt van wat ze zei? ‘Alle profeten, alle leermeesters die gekomen zijn om het woord van God tot de mensen te brengen hebben, op zijn minst op één punt, eenzelfde leer verkondigd. Allen hebben ons geleerd dat de grootste waarheden steriel blijven, tenzij ze door ons in zinvolle daden worden omgezet. Allen hebben duidelijk aangegeven hoe noodzakelijk het is om hun openbaring in ons dagelijks leven in praktijk te brengen. Allen hebben gezegd dat zij ons de weg tonen, maar dat wij die weg zelf moeten gaan. Geen enkele mens, hoe groot ook, kan dat werk voor ons doen. Baha’oellah was geen uitzondering op deze regel ... Abdoel Baha stelt zich niet tevreden met het verkondigen van zijn leer, hij brengt hem in praktijk, en daarin ligt al zijn overtuigingskracht. Wie heeft Abdoel Baha ontmoet zonder in zijn onmiddellijke nabijheid die volkomen rechtgeaardheid, die beminnelijke kalmte, die vredigheid te voelen die hij uitstraalt?...’³⁴

Op 9 juni 1913 hield Mirra weer een toespraak, ongetwijfeld eveneens voor de volgelingen van Abdoel Baha: ‘Afgelopen maandag nam Abdoel Baha afscheid van ons. Heel binnenkort zal hij Parijs hebben verlaten, en ik ken velen die in hun hart een grote leegte en droefheid zullen voelen ... Aan iemand denken betekent in diens nabijheid zijn, en het geeft niet waar twee mensen zich bevinden, als ze duizenden kilometers van elkaar verwijderd zijn en ze denken aan elkaar, dan zijn ze werkelijk samen ... Daarom kun je zeggen dat afstand niet langer bestaat, en slechts bedrieglijke schijn is. En of we ons nu in Frankrijk, in Amerika, in Perzië of in China bevinden, we zijn altijd dichtbij de persoon die we liefhebben en aan wie we denken ... Iedere ochtend bij het opstaan, voordat je de dag begint, groet in liefde, bewondering en dankbaarheid de grote familie van verlossers van de mensheid die – altijd dezelfde wezens – gekomen zijn, op komst zijn en zullen blijven komen tot aan het einde der tijden, als de gidsen en leermeesters, de bescheiden en lichtende dienaren van hun broeders, om hen te helpen de steile helling van perfectie te beklimmen.’³⁵

Enkele van haar eigen teksten becommentariëmd, opgenomen in *Woorden van Vroeger*, zei de Moeder in 1953: ‘Er was een kleine groep mensen, een twaalftal, die eens per week bijeenkwam. Er werd een onderwerp opgegeven en je moest een antwoord voorbereiden voor de volgende week. Ieder bracht zijn stukje huiswerk mee. Gewoonlijk bereidde ik ook een kort opstel voor en aan het eind las ik dat voor.’³⁶ Het loont de moeite een van die teksten moet hier *in extenso* te citeren. ‘Het voornaamste doel dat bereikt moet worden is de komst van een progressieve, universele harmonie. Het middel om dit doel te bereiken, wat de aarde betreft, is de verwezenlijking van de menselijke eenheid. Hiervoor moet in allen de ene innerlijke Godheid ontwaken, en deze moet door allen tot uiting worden gebracht. Met andere woorden, de eenheid moet verwezenlijkt worden door het Koninkrijk Gods te vestigen dat in ons allen aanwezig is.

Daarom is het nuttigste werk dat elkeen doen kan het volgende: 1. Ieder moet zich innerlijk bewust zijn van de Goddelijke tegenwoordigheid en zich ermee identificeren. 2. De niveaus van zijn wezen waarvan de mens zich tot dusver nooit bewust is geweest moeten geïndividualiseerd worden, en de aarde moet zodoende in contact worden gebracht met een of meer van de bronnen van universele kracht die voor haar nog verzegeld zijn. 3. Het eeuwige woord moet opnieuw tot de wereld gesproken worden in een nieuwe vorm, aangepast aan de huidige denkwijze. Het zal de synthese zijn van alle menselijke kennis. 4. Op collectief niveau moet er een ideale maatschappij gesticht worden op een plek die geschikt is voor de bloei van de nieuwe soort, de soort van de Kinderen van God.’³⁷ De Moeder zou in haar commentaar van 1953 over deze verklaring het volgende zeggen: ‘Het was het volledige programma van wat Sri Aurobindo heeft gedaan en de methode voor de uitvoering van dat werk op aarde, en ik voorzag dit in 1912. Ik ontmoette Sri Aurobindo pas voor het eerst in 1914, twee jaar later, en ik had het hele programma al opgesteld.’³⁸

De volgende woorden van Mirra zijn ook uit 1912: ‘Dat wat u toespreekt is een trouwe dienaar van de Godheid. Sinds de aanvang der tijden, sinds het begin van de aarde heeft zij uit naam van zijn Meester gesproken. En zo lang als de aarde en de mensheid bestaan, zal zij aanwezig zijn in een lichaam om het goddelijke woord te prediken. Dus overal waar mij gevraagd wordt te spreken, doe ik dat zo goed als ik kan, als een dienaar van de Godheid. Maar ik kan onmogelijk spreken uit naam van een bepaalde doctrine of een persoon, hoe groot hij ook mag zijn: het Eeuwig Transcendente verbiedt dit.’³⁹

Op 2 november 1912 maakte Mirra de eerste aantekening in haar spiritueel dagboek, ‘geschreven gedurende jaren van intensieve yogische discipline’, dat later onder de titel *Prayers and Meditations* (Gebeden en Meditaties) gepubliceerd zou worden. ‘Hoewel mijn hele wezen in theorie

aan U is toegewijd, Verheven Meester, aan U die het leven, het licht en de liefde in alle dingen zijt, vind ik het nog altijd moeilijk om deze toewijding in de praktijk om te zetten. Het heeft me enige weken gekost om te leren dat de reden voor deze geschreven meditatie, haar rechtvaardiging, er juist in ligt dat ik haar elke dag aan U richt. Op deze manier zal ik elke dag iets van de conversatie die ik zo vaak met U heb een materiële vorm geven; ik zal mijn ontboezemingen zo waarheidsgetrouw mogelijk opschrijven, niet omdat ik denk dat ik U iets kan meedelen, want onze kunstmatige en oppervlakkige manier van zien en begrijpen is, als ik het zo mag zeggen, U vreemd, tegengesteld aan Uw aard. Toch zal ik, door mij naar U te keren, door in Uw licht te verkeren op het ogenblik dat ik over deze dingen nadenk, ze geleidelijk aan beginnen te zien zoals ze werkelijk zijn – tot de dag komt dat ik, omdat ik mijzelf met U één heb gemaakt, U niet langer iets te zeggen zal hebben, want dan zal ik U zijn. Dit is het doel dat ik graag zou bereiken; mijn inspanningen zullen meer en meer gericht zijn op het behalen van deze overwinning. Ik zie uit naar de dag dat ik niet langer “ik” kan zeggen omdat ik U zal zijn.⁴⁰ Dit dagboek heeft niet alleen een grote spirituele betekenis; het is ook een overvloedige bron van gegevens over Mirra’s leven. We zullen het niet onbenut laten.

Op reis naar Pondicherry

*Sta toe dat ik mijn missie mag volbrengen, dat ik zal kunnen
bijstaan in Uw integrale manifestatie.⁴¹*

– de Moeder

Paul Richard reisde nog eenmaal naar Pondicherry om aan de verkiezingen voor het Huis van Afgevaardigden deel te nemen, maar dit keer wilde hij zelf verkozen worden. Misschien was het zijn wens om tegelijk met een politieke carrière in de nabijheid van Aurobindo Ghose te

blijven, en als hij van hem niet ontving wat hij zocht, om India en zijn yogi's binnen zijn bereik te hebben. Deze keer vergezelde Mirra hem.

Op 3 maart 1914 nam ze afscheid van alles wat haar omringde. 'Naarmate de dag van het vertrek nadert, leef ik in een soort stille overpeinzing; ik wend mij tot de duizend kleine onbeduidende dingen om ons heen die in stilte, zo vele jaren lang, hun rol hebben gespeeld van trouwe vrienden; ik bedank ze met erkentelijkheid voor al de charme die ze aan de uiterlijke kant van ons leven hebben verleend ...

Dan gaat mijn aandacht uit naar de toekomst en mijn blik word nog ernstiger. Wat er voor ons in het verschiet ligt weet ik niet en wil ik ook niet weten.' Dit klinkt verre van enthousiast en wekt de indruk dat ze voor lange tijd, misschien voorgoed, afscheid nam. De volgende dag schrijft zij: 'Het kan heel goed de laatste keer zijn voor lange tijd dat ik aan deze tafel zit te schrijven, in deze rustige kamer die geheel van Uw aanwezigheid vervuld is.'⁴²

Op 6 maart waren de Richards om onbekende redenen in Genève. Van daar namen ze de trein naar Marseille, waar ze op 7 maart aan boord gingen van een Japans schip, de Kaga Maru. Marseille was de grootste Franse havenstad aan de Middellandse Zee, en was welvarend geworden door de opening van het Suezkanaal, dat de reis van West-Europa naar India met verscheidene weken verkortte. Op die dag tekende Mirra in haar dagboek aan: 'Geweld werd met kalmte beantwoord, bruutheid met de kracht van vriendelijkheid, en waar een onherstelbare ramp had kunnen plaatsvinden, werd Uw macht geprezen.'⁴³ Wat was er gebeurd? Daar kunnen we niet eens naar raden.

Na twee dagen op zee beschreef ze hoe het schip haar 'een wonderlijk huis van vrede' toescheen, 'een tempel die ter Uwer ere vaart over de golven van de onderbewuste passiviteit die we moeten overwinnen en bewust maken van Uw goddelijke Aanwezigheid.' Ze dacht aan 'al

diegenen die over het schip waakten om ons veilig naar onze bestemming te brengen ... en aan alle bewoners van deze immense zee, zichtbaar en onzichtbaar⁴⁴ – terwijl ze, tussen twee werelden in, aan de dierbaren dacht die ze achter hadden gelaten en aan degenen naar wie ze op weg waren. Er is geen aanwijzing dat Mirra enig idee had wie ze zou ontmoeten of wat haar aan het einde van de reis te wachten stond.

De overpeinzingen die ze een paar maanden voor haar vertrek had neergeschreven stonden haar misschien nog voor de geest toen de Kaga Maru door het Suezkanaal voer, waar de woestijn aan beide oevers de indruk wekte dat ze door het zand gleden: ‘Aan de oppervlakte van mijn wezen, in mijn dagelijks bewustzijn, heb ik niet langer het minste gevoel dat ik in mijn eigen huis ben en dat ik iets bezit: ik ben een vreemdeling in een vreemd land ... Ik ben een bezoeker, hier net zo goed als ergens anders, overal; ik ben Uw dienaar en Uw gezant op aarde, een vreemdelinge onder de mensen, en niettemin de ziel van hun leven, de liefde van hun hart.’ Enige tijd daarna zou ze schrijven: ‘Bij dag en bij nacht komt het me vaak voor dat ik, of liever gezegd mijn bewustzijn, volkomen in mijn hart geconcentreerd is, en dat is dan niet langer een orgaan, zelfs geen gevoel, maar de goddelijke Liefde, onpersoonlijk, eeuwig; en deze Liefde zijnde, voel ik mijzelf leven in de kern van ieder ding op de hele aarde, en tegelijkertijd lijk ik onmetelijk, oneindig lange armen uit te strekken en alle schepselen met een grenzenloze tederheid te omarmen.’⁴⁵

Pournaprema schrijft: ‘Het Japanse schip waar ze op voer legde aan in Cairo, in Egypte.²¹ Zij ging aan wal en bezocht er het museum. In een van de vitrines van het museum lagen de toiletartikelen van een machtige Egyptische koningin [Hatjepsoet]. Er lagen daar een kam, haarspelden, parfumflesjes en kleine potjes voor schoonheidscrèmes. Toen ze deze voorwerpen zag, riep de Moeder uit: “Wat is dat allemaal slecht geordend! Ik schikte mijn spullen nooit op die manier.” In de auto die haar na haar

bezoek aan het museum terugbracht naar de haven realiseerde ze zich wat voor ervaring ze net gehad had, en wist ze dat zij die machtige Egyptische koningin was geweest.⁴⁶

Aan boord van het schip had Mirra, ergens op de Rode Zee, een confrontatie met een geestelijke. Er waren twee missionarissen onder de passagiers, een anglicaan en een presbyteriaan, op weg om de Chinezen te bekeren, en ze hadden bijna ruzie gekregen over wie de zondagsdienst zou houden. Later kwam de missionaris die gewonnen had (de Moeder kon zich niet herinneren wie van de twee het was) haar opzoeken omdat ze niet aanwezig was geweest. Maar toen was het die geestelijke die van haar een preek kreeg. ‘Luister, zelfs voordat jullie religie ontstond – nog geen tweeduizend jaar geleden – hadden de Chinezen al een heel hoogstaande filosofie en kenden ze een weg die hen naar de Godheid leidde, en als zij aan westerlingen denken, zien ze hen als barbaren. En u gaat daarheen om mensen te bekeren die meer weten dan u? Wat gaat u hun leren? Huichelachtig te leven, holle ceremonies te houden in plaats van een diepzinnige filosofie te volgen en van het leven afstand te nemen, wat hen tot een spiritueler bewustzijn leidt? Ik denk niet dat het erg goed is wat u gaat doen.’⁴⁷ De missionaris was niet overtuigd.

Na een reis van drie weken verlieten de Richards op 27 maart de Kaga Maru in Colombo. Zij bleven in Colombo die dag om een boeddhistische monnik te bezoeken, hun waarschijnlijk door Alexandra David-Néel aanbevolen. Toen staken zij de Straat van Talaimannar over, gingen in Dhanushkodi aan land, namen op 28 maart de Boat Mail trein, stapten over in Villupuram, en arriveerden in de ochtend van 29 maart in Pondicherry, waar ze in de Rue Suffren een kamer betrokken in het Hôtel d’Europe.

Hun komst was uiteraard niet onverwacht. Zelfs het huis waar Aurobindo en zijn jonge Bengaalse vrijheidsstrijders woonden had een soort schoonmaakbeurt gehad. Toen K. Amrita, een volgeling van Aurobindo uit

de stad, kort voor de aankomst van de Richards het huis bezocht werd hem verteld dat ‘twee mensen uit de hoogste Franse culturele kringen naar Aurobindo toegekomen waren om yoga te beoefenen’. Er waren vier elektrische lampen geïnstalleerd (voorheen waren er alleen kaarsen), het onkruid op de binnenplaats was gewied, het huis werd nu dagelijks geveegd en kreeg een ‘bijna vrolijk aanzicht’ vanwege deze hoogstnoodzakelijke veranderingen.⁴⁸

De ontmoeting tussen Aurobindo Ghose en Mirra vond plaats op zondag 29 maart, om half vier in de middag, op Rue François Martin 41. ‘Iets in mij wilde Sri Aurobindo de eerste keer alleen ontmoeten. Richard ging in de ochtend naar hem toe en ik had een afspraak in de middag. Hij woonde in het oude Guest House. Ik ging de trap op en daar stond hij, bovenaan, me op te wachten: *precies* als in mijn visioen! Op dezelfde manier gekleed, in dezelfde houding, in profiel met opgeheven hoofd. Hij keerde zijn gezicht naar me toe en ik zag in zijn ogen dat Hij het was.’⁴⁹ Eindelijk ontmoette Mirra de ‘Krishna’ voor wie ze tot haar verbazing zo vaak neergeknield was, en van wie ze geweten had dat ze hem eens in den lijve zou ontmoeten.

De volgende dag schreef ze in haar dagboek: ‘Het geeft niet dat er duizenden wezens zijn die in de diepste onwetendheid verzonken zijn. Hij die we gisteren gezien hebben is op aarde; zijn aanwezigheid is voldoende om te verzekeren dat er een dag zal komen dat de duisternis in licht getransformeerd zal worden, en dat Uw heerschappij inderdaad op aarde zal worden gevestigd.’⁵⁰

‘*Une étape nouvelle est commencée*’, lezen we op 1 april, ‘een nieuwe fase is begonnen’, en daarna schreef ze opnieuw over ‘de nieuwe periode die vóór ons ligt’. De twee wegen naar het ene doel waren samengekomen – maar slechts voor een tijdlang.

Op 14 juni schreef ze: ‘Het is een waar scheppingswerk dat we moeten verrichten: het creëren van activiteiten, nieuwe manieren van zijn voor die Kracht, tot op heden aan de aarde niet bekend, om zich in haar volheid te manifesteren. Ik heb mij aan dit werk van een nieuwe geboorte gewijd, O Heer, want dat is wat U van mij verlangt. Maar omdat U mij voor dit werk heeft gekozen, moet U mij de middelen geven, dat wil zeggen de kennis die voor de verwezenlijking ervan nodig is.’

- [19] 'Mahatma' betekent 'grote ziel'. In de theosofie zijn mahatma's onzichtbare wijzen die de loop van de geschiedenis bepalen of een occulte invloed op de activiteiten van de mensheid uitoefenen.
- [20] De caduceus is de staf van de Griekse god Hennes. Zijn staf met de twee dooreengevlochten slangen werd het symbool van de medische professie.
- [21] Dit is duidelijk een vergissing, want Cairo is door land omgeven. Het schip deed hoogstwaarschijnlijk Suez aan, vanwaar de passagiers over land Cairo gingen bezichtigen.

5.

Aurobindo Ghose

Mijns inziens hangt de waarde van een mens niet af van wat hij leert, of van zijn positie of bekendheid, of van wat hij doet, maar van wat hij is en innerlijk wordt.¹

– Sri Aurobindo

Aravinda Akroyd Ghose werd op 15 augustus 1872 in Calcutta geboren.²² ‘Aravinda’, een in die tijd ongebruikelijke naam hem gegeven door zijn plotseling geïnspireerde vader, betekent ‘lotus’ en ‘teer, aromatisch, de goden welgevallig.’ De pasgeborene kreeg ook de naam ‘Akroyd’, ter ere van Annette Akroyd, een Engelse kennis van zijn vader die een Brahmashool in Bengalen leidde, en misschien ook om zijn naam een Engels tintje te geven. Aravinda was de derde zoon van Krishna Dhan Ghose, indertijd arts in Rangpur, een stad in Oost-Bengalen, het tegenwoordige Bangladesh.

Dokter Krishna Dhan Ghose (geboren in 1844) was welbekend in Rangpur vanwege het idealisme dat hij aan de dag legde bij het uitoefenen van zijn vak – ‘plichtsbef is mijn motto’ – en zijn vrijgevigheid. Hij was een volkomen verengelste Bengaal, zozeer dat er in zijn huis alleen Engels (en soms Hindoestaans) gesproken mocht worden. ‘Na zijn diploma gehaald te hebben aan het medisch college van Calcutta, was hij in 1870 naar Aberdeen in Schotland gereisd om zijn studie in de medicijnen voort te zetten. Hij was een van de eerste Bengalezen die dit deden [en hij moet ook een van de eersten geweest zijn die door het pasgeopende Suezkanaal voeren]. Wie de “zwarte wateren” overstak in weerwil van het gebruikelijk religieus verbod riskeerde in die tijd zijn sociale status te verliezen en voor dood te worden verklaard, maar Krishna Dhan aarzelde niet om dat risico te

lopen ... Hij kwam terug naar India als een “pucca sahib” [complete gentleman], vastbesloten het Britse voorbeeld te volgen en alle Indiase levenswijzen, gewoonten en manieren overboord te gooien. Krishna Dhan bewonderde de Engelsen; tegelijkertijd had hij een zeer sterke afkeer van de inertie, de verkalkte orthodoxe ideeën en de algemene degradatie die zo wijd verspreid waren in de Indiase maatschappij van die tijd.’² ‘Ik heb zelden iemand ontmoet die zo ontwikkeld was, zo energiek en met zulk een sterke persoonlijkheid.’ (Bepin Chandra Pal) De dokter was ook ‘een verstokte atheïst’, volgens Sri Aurobindo, en hij wilde dat zijn zonen ‘stralende voorbeelden voor de wereld’ zouden worden.

Sommigen zeggen dat Swarnalata, zijn vrouw, ‘verrassend mooi’ was, zozeer dat zij in vriendenkringen ‘de Roos van Rangpur’ werd genoemd. Ze was ontwikkeld en leidde het leven van een verengelste ‘memsahib’, maar geleidelijk aan raakte ze geestelijk steeds meer in de war, een zwakke plek die kennelijk in de familie zat, daar twee van haar zusters er ook aan leden. Niettemin was haar vader, ‘Rishi’ Rajnarain Bose (1826-99), in zijn tijd een van de meest vooraanstaande Bengalezen. Zijn kennismaking met het westers rationalisme was er de oorzaak van dat hij zijn hindoeïstisch geloof verloor, en hij zocht in de islam, het christendom en de Europese filosofie een nieuwe grond voor zijn overtuiging. Net als vele anderen van zijn generatie verwierp hij de ethische zowel als de intellectuele normen van de cultuur waarin hij geboren was, en nam deel aan de protestbeweging van studenten, Jong Bengalen genaamd. De dood van zijn vrouw en van zijn vader gedurende deze periode van geestelijke en morele exploratie leidden Rajnarain tot een gekwelde introspectie. Hij vond steun in de vedantische filosofie, en door zijn contact gekomen met Debendranath Tagore werd hij lid van de vernieuwde Brahma Samaj.³

Het was de tijd van de Bengaalse Renaissance. Heel India stond onder de heerschappij van de koloniale meesters, de Britten, tijdens het bewind van

Queen Victoria, keizerin van India. Met een betrekkelijk klein leger, voornamelijk bestaand uit sepoys onder het commando van Britse officieren, en een nog kleiner maar buitengewoon bekwaam corps van ambtenaren, de Indiase Civiele Dienst, bestuurden zij het enorme subcontinent. Zij waren direct verantwoordelijk voor de Britse gebiedsdelen en indirect, via regenten, voor de honderden kleine tot vrij grote koninkrijken in het bezit van pittoreske maharadja's en maharani's. De bevolking leefde als het ware verdeeld in twee lagen: bovenaan de Britse machthebbers met de verengelse Indiërs in de lagere rangen; onderaan het traditionele India zoals het duizenden jaren lang geweest was, maar nu grotendeels stagnerend. De twee culturen hadden slechts een oppervlakkig contact met elkaar, en soms raakten zij in conflict, zoals in de muiterij van de Bengaalse troepen in 1857. Dit conflict liet een permanent litteken achter op de Britse psyche, met de altijd aanwezige vrees dat er op elk ogenblik weer iets dergelijks of nog erger zou kunnen gebeuren.

De Bengaalse Renaissance was het resultaat van twee complementaire ontwikkelingen. De eerste aanzet werd gegeven door het voorbeeld en de invloed van Europa, vooral via het Engelse onderwijs. Dit leidde ertoe, enigszins paradoxaal, dat de inboorlingen hun eigen tradities herontdekten. Sri Aurobindo's grootvader en vader stonden, net als andere denkende mensen in die tijd, onder de invloed van deze beide stromingen.⁴

De herontdekking van hun eigen tradities ging hand in hand met een kritische herwaardering ervan. Dit resulteerde, bijvoorbeeld, in de oprichting in 1828 van de reformistische Brahma Samaj door Rammohan Roy. Nadat ze geleerd hadden om hun eigen religie door de ogen van christelijke westerlingen te zien, wilden Roy en gelijkdenkenden deze ontdoen van haar overbodige en bijgelovige uitwassen en terugkeren tot de grondbeginselen. Essentieel was de Ene God (Brahman), net als in het christendom en de islam; de Veda's, het avatarschap, karma en reïncarnatie

werden niet als essentieel beschouwd. Uitwassen waren de duizenden idolen, *puja's*, offerdiensten – dierenoffers waren een nog algemene praktijk – ceremonies en pelgrimstochten. Om humanitaire redenen veroordeelden de Brahma's het verbranden van weduwen (*sati*), het verbod voor weduwen om te hertrouwen, kinderhuwelijken, en uiteraard de alomtegenwoordige stratificatie van de hindoemaatschappij in kasten. Enkele grote namen zoals Keshub Chander Sen, Debendranath Tagore en Rajnarain Bose waren met de Brahma Samaj en zijn onderafdelingen verbonden. In 1875 stichtte Dayanand Saraswati in Gujarat de veel nationalistischer Arya Samaj. Ontevreden met de verwaterde christelijke ideeën van de voornamelijk Bengaalse Brahma Samaj en zijn vertakkingen, keerde hij terug naar de Veda's en de voornaamste basisprincipes van het hindoeïsme, maar hij behield de sociale hervormingen, zo overduidelijk nodig, als onderdeel van zijn programma.

De politieke en culturele situatie ten tijde van Aravinda Ghose's geboorte beïnvloedde het leven van zijn ouders van nabij. We weten reeds dat Krishna Dhan een enthousiast anglofiel was. Swarnalata werd als Brahma grootgebracht in het huis van haar prominente Brahma-vader, en Krishna Dhan was nog steeds een Brahma ten tijde van hun huwelijk, dat volgens de Brahmoriten voltrokken werd.

Aravinda's geest zou niet van deze atmosfeer doortrokken worden, want na zijn eerste vijf levensjaren met zijn ouders in Rangpur te hebben doorgebracht werd hij, samen met zijn twee oudere broers Benoybusan en Manmohan, naar een katholieke kloosterschool in Darjeeling gezonden. Het enige voorval dat Sri Aurobindo zich later herinnerde van zijn verblijf in die school, in de uitlopers van de Himalaya, was het volgende: 'Op zekere dag lag ik op mijn bed en zag plotseling een enorme duisternis die op me afkwam en mij en het hele universum omhulde ... Daarna bleef er altijd een grote *tamas* [inertie] op me drukken die me de hele tijd dat ik in Engeland

was niet verliet. Ik geloof dat die duisternis iets te maken had met de *tamas* die op mij drukte ... Ik raakte er pas van af toen ik terugkwam naar India. Als men de hele waarheid omtrent mijn leven zou kennen, zou men nooit geloven dat er van zo iemand als ik ook maar iets had kunnen worden.’⁵

Dokter Ghose wilde niet alleen dat zijn zonen het ver zouden brengen, maar, zoals we al hebben gezien, dat ze lichtende voorbeelden voor de wereld zouden worden. Om hun een kans te geven dat doel te bereiken moest hij hun een westerse opvoeding geven. De hoogste positie die iemand in de Indiase maatschappij kon bereiken was de Indiase Civiele Dienst (I.C.S.), de staf van ongeveer vijf duizend goed opgeleide, goed betaalde en zeer gerespecteerde functionarissen die India bestuurden. De I.C.S. was ook voor ‘inlanders’ toegankelijk, maar dat was niet zo eenvoudig. Voor het examen dat ze moesten afleggen konden ze slechts slagen na een Britse schoolopleiding. Bovendien was de leeftijdsgrens voor het afleggen van het examen in 1876 verlaagd van eenentwintig tot negentien jaar, hetgeen betekende dat de veeleisende schoolopleiding in Engeland zelf moest worden gevolgd.

Dit alles schrikte Krishna Dhan niet af. In 1879 nam hij de zwangere Swarnalata, zijn drie zonen van twaalf, negen en zeven, en hun jongere zus Sarojini mee naar Groot-Brittannië. Zijn vriend, de Britse magistraat van Rangpur, had hem het adres gegeven van de aangewezen persoon om voor de jongens te zorgen: Dominee William H. Drewett, congregationalistisch predikant te Manchester. Daar liet Dokter K.D. Ghose zijn zonen achter, met de aanbeveling dat het hun toegestaan zou worden hun eigen godsdienst te kiezen wanneer ze oud genoeg waren, en met de strikte instructie dat alles wat Indiaas was verre van hen gehouden zou worden. ‘Ik wist niets over India of zijn cultuur’, schreef Sri Aurobindo met betrekking tot deze jaren.

Een geleerd gentleman

Manchester, het centrum van de katoenindustrie, was de op een na belangrijkste Engelse stad, het symbool van de nieuwe industriële maatschappij, waar je een indruk kreeg van de toekomst van de wereld. ‘Het was de “shock city” van haar tijd, druk, lawaaierig en onrustig. Het was de stad die Karl Marx’ vriend Friedrich Engels voor het toonbeeld van de industriële revolutie hield.’ Het was ook voor het grootste deel een lelijke, vuile en ongezonde stad, want de industriële revolutie hield even weinig rekening met het leefklimaat als met de mensen zelf. De jonge Aravinda moet deze toestanden van nabij hebben meegemaakt.

Dominee Drewett en zijn vrouw zorgden uitstekend voor de drie Indiase broers. Benoybhusan en Manmohan gingen naar het gymnasium in Manchester, maar Aravinda werd door de Drewetts zelf onderwezen, en heel goed ook, te oordelen naar het succes van zijn toekomstige studies. Dominee Drewett, een professor Latijn (hij had klassieke talen gestudeerd aan de universiteit van Oxford), gaf hem Latijnse les en geschiedenis, mevrouw Drewett bracht hem Frans, aardrijkskunde en wiskunde bij. ‘Terwijl de jongen opgroeide, omvatten zijn studies een brede gamma: poëzie, literatuur, geschiedenis; Shakespeare, Shelley en de Bijbel waren zijn gebruikelijke metgezellen.’⁶ ‘Auro was een heel rustige en aardige jongen, maar soms kon hij ontzettend eigenzinnig zijn’, zou zijn oudere broer zich herinneren.

Een staaltje van zijn vroeg talent is een gedicht met de titel ‘Light’, recentelijk ontdekt, dat Aravinda schreef toen hij tien jaar oud was en naar een onbekend en kortlevend blad stuurde, *Fox’s Weekly*. Het is een imitatie van ‘The Cloud’ van P.B. Shelley. Van de acht coupletten citeren het laatste:

Ik wek de bloemen in hun van dauw glinsterende bedjes,
De vogels in hun kamers van groen,
En berg en vlakte herwinnen de gloed van hun pracht,

Zich koesterend in hun ochtendtooi.
O, als zulks de verblijdende ervaring is van mijn aards verblijf,
Zo onbestendig en kort van duur,
Hoe moet dan de glorie van het hemelrijk zijn,
In de eeuwige luister van Gods glimlach.⁷²³

W.H. Drewett moet stellig een ruimdenkend mens geweest zijn; hoewel hij predikant was, probeerde hij nooit zijn gezichtspunten of geloof op te dringen aan de drie jonge Indiërs onder zijn hoede. ‘Ik ben nooit een christen geworden’, zou Sri Aurobindo zeggen, ‘en ging nooit naar de kerk.’ De jongen las echter graag gedichten van Shelley. ‘*The Revolt of Islam* was mijn favoriete gedicht, zelfs toen ik nog heel jong was, en ik las het steeds opnieuw – uiteraard nog zonder alles te begrijpen. Het wekte klaarblijkelijk een weerklank in me. De invloed die het lezen ervan op me had, was dat het de drang in me opriep om mijn leven aan een dergelijke wereldverandering te wijden en mij ervoor in te zetten.’⁸ Maar de Drewetts emigreerden naar Australië; ze reisden via Calcutta om de achterstallige gelden te innen die K.D. Ghose hen schuldig was voor het logies en het onderricht van zijn zonen. De drie broers verhuisden, onder het toezicht van grootmoeder Drewett, naar Londen. Daar werden, in september 1884, Manmohan en Aravinda toegelaten tot St Paul’s School, in die tijd een van de beste scholen.

‘Onder de indruk van Aurobindo’s bekwaamheid in het Latijn, kende [schoolhoofd] Walker hem een studiebeurs van het schoolfonds toe en plaatste hem meteen in de vijfde klas ... [Hij] bracht hem ook de beginselen van het Grieks bij ... Al snel volgde Aurobindo lessen in de Latijnse en Griekse klassieken, schreef gedichten en proza in beide talen en studeerde Engelse literatuur, “divinity” (theologie) en Frans.’⁹ Het wordt algemeen aangenomen dat Aravinda geen wiskunde en natuurwetenschap studeerde, maar dit blijkt een misvatting te zijn. Want ‘Sri Aurobindo had niet alleen

een goede kennis van algebra en meetkunde, hij studeerde ook twee jaar kegelsneden. Veel van zijn “klassieke” klasgenoten, onder wie Manmohan, studeerden helemaal geen wiskunde. Sri Aurobindo zag kennelijk vooruit naar het I.C.S.-examen.’¹⁰ Het ging goed met Aravinda, zo goed dat zijn interesse in de verplichte vakken afnam en zijn leraren hem ervan verdachten zijn opmerkelijke talenten te verspillen door luiheid. In feite bracht Aravinda het grootste deel van zijn tijd door met het lezen van boeken, en deed hij zichzelf daarmee een aanvullende opleiding op die de grondslag zou vormen van zijn enorme eruditie. Hij las vooral Engelse literatuur, in de eerste plaats poëzie, en Franse literatuur; en hij bestudeerde de geschiedenis van het klassieke, middeleeuwse en moderne Europa. ‘Hij leerde ook Italiaans, Duits en Spaans om Dante, Goethe en Calderón in hun oorspronkelijke taal te kunnen lezen. Een jongen met een dergelijk ambitieus programma kun je niet betichten van luiheid.’¹¹

De studiebeurs van het fonds hem door zijn schoolhoofd toegekend zal Aravinda goed van pas gekomen zijn. Grootmoeder Drewett was plotseling woedend geworden toen Manmohan, haar godsdienstige kwezelachtigheid moe, Mozes had beschimpt, en ze had de drie broers uit haar huis gezet. James Cotton wist van hen af door zijn vader in India, Sir Henry, die bevriend was met hun vader. Cotton betaalde Benoybhusan vijf shillings per week om hem bij zijn werk als secretaris van de South Kensington Liberal Club te helpen. Hij stond de broers ook toe een dakkamertje in de Club te betrekken. Ze leefden nu in armoede, want K.D. Ghose stuurde zijn zonen nauwelijks nog wat geld. ‘Toen zij uit hun oude overjassen gegroeid waren konden ze geen nieuwe kopen. Er waren er geen kolen voor de kachel en nauwelijks genoeg te eten. Gedurende een heel jaar moesten Aurobindo en Benoybhusan het doen met “een paar sneetjes geboterd brood en een kop thee in de ochtend en ’s avonds een stuk cervelaatworst”. Manmohan was inmiddels naar Oxford gegaan en ontving het grootste deel van de schaarse

middelen die hun vader nog overmaakte.’¹² K.D. Ghose’s redenen voor het inhouden van hun toelage zijn niet duidelijk.

Sri Aurobindo zou later zeggen dat zijn vader, toen die in Rangpur was, op vriendschappelijke voet stond met de ‘collector’ (de hoogste Britse autoriteit in een district), die niets deed zonder hem te raadplegen. Toen deze magistraat overgeplaatst werd, ontdekte de man die hem opvolgde dat hij in de stad niets te vertellen had, omdat alle macht in handen van dokter K.D. Ghose berustte. De nieuwe collector kon dit niet dulden en verzocht de regering de civiele arts over te plaatsen. Dr. Ghose werd naar Khulna overgeplaatst en voelde zich diep gegriefd door een dergelijke behandeling. Hij verloor zijn waardering voor het Britse volk en werd nationalist. Dit alles beïnvloedde Aravinda in toenemende mate, want zijn vader stuurde zijn zonen vanaf die tijd ‘de krant *The Bengalee* met onderstreepte passages die over mishandeling van Indiërs door de Engelsen gingen, en hij schreef brieven waarin hij het Britse bewind in India hekelde om zijn harteloosheid.’¹³

In het laatste jaar van zijn studie in St. Paul’s ging Aravinda over naar de I.C.S.-klas, die bestond uit studenten die zich voorbereidden op het toelatingsexamen voor de I.C.S. Vanaf die tijd nam hij een dubbele hoeveelheid werk op zich: hij volgde de lessen van het normale schoolrooster en bereidde zich tegelijkertijd voor op het examen waarmee hij een succesvolle carrière in de Indiase Civiele Dienst zou kunnen beogen. In juli 1890 sprak schoolhoofd Walker zeer lovend over de bijna achttien jaar oude Aravinda A. Ghose. Naar verluidt zei hij dat van alle studenten die hij gedurende de afgelopen vijftientig of dertig jaar had meegemaakt, Aravinda intellectueel verreweg het rijkelijkst begaafd was.

In december van het jaar ervoor had Aravinda het studiebeursexamen afgelegd voor het King’s College aan de Universiteit van Cambridge. Als gevolg van de uitslag van dit examen werd hij uitgekozen voor de eerste

vrijkomende open studiebeurs, hetgeen betekent dat hij de beste kandidaat was. Oscar Browning, een van de examinatoren en een beroemdheid in Cambridge, zou Aravinda terzijde nemen en hem zeggen: ‘Ik neem aan dat u weet dat u een uitzonderlijk examen hebt afgelegd. Ik heb dertien examensessies afgenomen en nog nooit zulke uitmuntende resultaten gezien als die van u ... Wat uw essay betreft, het was fantastisch.’

Aravinda studeerde aan het King’s College, waar hij bekend stond als A.A. Ghose, van oktober 1890 tot oktober 1892. Zijn studiebeurs leverde hem 80 pond per jaar op, en hij deelde dit geld met zijn broers; de tijd van de ergste armoede was voorbij. Zijn studietaken waren aanzienlijk. ‘Als ontvanger van een studiebeurs moest hij zich voorbereiden voor de klassieke *Tripas*²⁴, het moeilijke kandidaatsexamen dat hij na twee in plaats van de gebruikelijke driejaar moest afleggen. Tegelijkertijd moest hij, als aspirant voor de I.C.S., een totaal verschillend studierooster volgen en zijn beheersing van een half dozijn vakken aantonen in drie periodieke examens.’¹⁴ Hij slaagde in alle opzichten wonderwel. En daarbij kwam nog de algemene ontwikkeling die hij doormaakte aan die beroemde universiteit, kort maar treffend beschreven door Peter Heehs: ‘Als student klassieke talen deelde Aurobindo in een onderwijssysteem waarvan de tradities hun oorsprong hadden in de Renaissance. De beheersing van Grieks en Latijn, het lezen van Homerus en Sophocles, Vergilius en Horatius, het absorberen van de cultuur van het klassieke Griekenland en Rome – deze dingen werden beschouwd als de geschikte opleiding van een Engelse gentleman. En wat je in de klas en collegezaal leerde was slechts een deel, en niet het belangrijkste deel, van de ervaringen die je opdeed in Cambridge. De sfeer van de universiteit nam bezit van diegenen die er hun intrede deden en bracht een diep ingrijpende verandering teweeg.’¹⁵

A.A. Ghose was in het King’s College ‘een van de twee beste studenten in de klassieke talen van zijn jaar.’ In het eerste jaar won hij een prijs voor

Griekse jamben; in het tweede jaar beëindigde hij zijn studie *cum laude* en won weer prijzen voor Griekse jamben en Latijnse hexameters. In hetzelfde jaar won hij ‘boeken met het wapen van het College ter waarde van veertig pond’ door zich te onderscheiden in het klassieke examen. Hij zou nooit zijn kandidaats halen, omdat de Klassieke Tripos over drie jaar liep, en hij na twee jaar moest stoppen. Maar hij verliet Cambridge in oktober 1892 als een gentleman en een classicus, en hij zou de kennis die hij daar verwierf voor de rest van zijn leven behouden, zowel als een algemeen erkend meester in de Engelse taal en als iemand die zeer belezen was, ook in het leven van revolutionairen zoals Jeanne d’Arc, Giuseppe Mazzini, Garibaldi en Charles Parnell.

In augustus 1892 slaagde hij zonder moeite, zij het ook zonder eerezucht, voor het eindexamen voor de I.C.S. Maar het laatste deel ervan was een examen paardrijden. Nadat hij naar Londen was teruggekeerd, ontving A.A. Ghose drie keer een oproep voor het examen, en drie keer kwam hij niet opdagen. De hoofdexaminator van de Civil Service Commission gaf hem een laatste kans onder toevoeging van een serieuze waarschuwing. Weer kwam de kandidaat niet opdagen, en hij werd derhalve gediskwalificeerd.

Het is duidelijk dat de reden van Aravinda’s gedrag gewoon was dat hij niet langer bij de I.C.S. in dienst wilde. ‘Hij voelde geen roeping voor de I.C.S. en zocht naar een manier om aan die verplichting te ontsnappen’, zou Sri Aurobindo later over zichzelf schrijven. Onder zijn vaders invloed was hij met andere ogen de Britse koloniale aanwezigheid in India gaan bekijken. Bovendien verafschuwde hij het administratieve aspect van alle I.C.S.-instanties, met hun routine en saai schrijverij. En de Britse autoriteiten hadden, benevens hun wens om de I.C.S. zo Brits mogelijk te houden, redenen om deze Indiase kandidaat te wantrouwen. In Cambridge was hij lid en een tijdlang secretaris geweest van de ‘Indiase Madjlis’ (vereniging of vergadering), aan de buitenkant een soort sociale organisatie,

maar in feite een vereniging van patriottische Indiase studenten. Deze groep werd geïnfiltrerd door regeringsspionnen die verslag hadden gedaan van Aravinda's 'talrijke revolutionaire toespraken'. En in Londen had hij, samen met zijn broers, een eed afgelegd in een geheim Indiaas genootschap, 'Lotus en Dolk', waarin ieder plechtig beloofde voor de bevrijding van India in het algemeen te werken en een speciale taak op zich te nemen om dat doel te bereiken ... Dit gebeurde kort voor de terugkeer naar India.¹⁶ Het geheime genootschap was van korte duur, maar lidmaatschap ervan wees niettemin op een mentaliteit waar de koloniale meesters en hun I.C.S. geen behoefte aan hadden.

Aravinda was nu werkloos. Het toeval wilde echter dat de Maharadja van Baroda, Sayaji Rao III van de Gaekwad-familie, in Londen op bezoek was, het eerste van zijn vele bezoeken aan Europa. Met een aanbevelingsbrief van James Cotton solliciteerde A.A. Ghose naar een baan in de Maharadja's administratie. De prins had gauw door dat hij voor een schijntje een hogelijk gekwalificeerde functionaris, niet minder dan een I.C.S.-man, in dienst kon nemen, want volgens Cotton was tweehonderd roepies per maand een redelijk goed salaris was, en hij had ook zijn protégé daarvan overtuigd. A.A. Ghose werd zonder verder omhaal in dienst genomen.

Zijn vader wist van deze gang van zaken niets af. Hij was zo trots op zijn derde zoon dat hij helemaal naar Bombay reisde om hem te verwelkomen en triomfantelijk mee terug naar huis te nemen. Maar het schip waar Aravinda verondersteld werd te varen, het stoomschip *Roumania*, bleef uit en de gedesillusioneerde dokter ging alleen weer terug. Thuis gekomen, ontving hij een telegram met de melding dat het schip vergaan was in een storm voor de Portugese kust. Krishna Dhan, die aan een hartziekte leed, bezweek van de schok en overleed op 14 december 1892 'met Aravinda's naam klagelijk op zijn lippen'. Enkele jaren later zou Aurobindo in een brief schrijven: 'In al die veertien jaren dat ik in Engeland was ontving ik

hoogstens een twaalftal brieven van hem, en toch kan ik niet aan zijn genegenheid voor mij twijfelen, aangezien het onjuiste bericht van mijn dood de oorzaak van zijn overlijden was.’¹⁷

Aravinda had zijn passage niet op de door het noodlot getekende *Roumania* geboekt, maar op de *Carthage*. Hij zette in Bombay voet aan land op 6 februari 1893. Vanaf het moment dat hij de Indiase bodem betrad, op de Apollo Bunder in Bombay, overkwam hem een immense vrede; de donkere wolk die op hem was blijven drukken sinds die dag in Darjeeling, zeventien of achttien jaar geleden, verdween en hij begon spirituele ervaringen te hebben. Twee dagen later trad hij in dienst van de Gaekwad in Baroda.

In dienst van de Maharadja

Het moet voor A.A. Ghose een enorme verandering geweest zijn om in het prinselijk maar cultureel achterlijk Baroda van het eind van de negentiende eeuw terecht te komen, na meer dan dertien jaar lang in steden als Manchester, Londen en Cambridge te hebben gewoond. Hij werd eerst tewerkgesteld in kleinere administratieve departementen zoals het Stamp Revenue Department en het Survey Settlement Department, om hem aan de plaats en het ambtenarenwerk te laten wennen. Na een jaar of twee werd hij overgeplaatst naar de dienst van de Dewan, het Staatssecretariaat. Toen hem gevraagd werd wat het verschil was tussen zulke pennenlikkerij en de I.C.S., zei Sri Aurobindo: ‘Baroda was een autochtone staat onder het gezag van een autochtone regeerder. Je hoefde [zoals elders] niet te buigen voor de superieure Engelse officier die je lot in handen hield. Er was ruimte voor vrijheid en eigenwaardigheid.’¹⁸

Sayaji Rao Gaekwad III (1863-1939) was door de Britten op de troon geplaatst toen hij nog een jongen was, maar hij had zich ontpopt als een goed regeerder. Tegen zijn leraar Bengaals zei Aurobindo: ‘De huidige

Maharadja is bekwaam om over een groot rijk te regeren. Als politicus heeft hij in heel India zijn gelijke niet.' Deze mening wordt bevestigd in Elisabeth Keesings biografie van Inayat Khan, die uit Baroda afkomstig was: 'Deze prins, Sayaji Rao III, reorganiseerde de administratie, moderniseerde zelfs zijn hofhouding, hervormde het rechtssysteem, stimuleerde de stichting van nieuwe industrieën, verfraaide de stad met brede boulevards, en opende parken voor zijn onderdanen uit de verstikkende stegen. Voor zichzelf bouwde deze maharadja paleizen in de barokstijl, maar hij kende zijn eigen cultuur en bleef haar in eer houden.'¹⁹

De maharadja wilde zich zijn geschoolde I.C.S.-man ten nutte maken en nodigde hem telkens weer uit naar zijn paleis, vaak voor een werkontbijt. Aurobindo moest de Maharadja's correspondentie met de Engelsen schrijven, zijn toespraken voor allerhande gelegenheden, zijn reiservaringen, de geschiedenis van Baroda en vanzelfsprekend de Maharadja's biografie. Aurobindo was nooit zijn officiële secretaris, maar iedereen wist waar het uitstekend Engels van de Maharadja vandaan kwam.

Aurobindo liet zich nooit door zijn koninklijke werkgever intimideren. Zijn leraar Bengaals had de volgende anekdote: 'De Prins van Baroda ging [in 1904 of 1905] trouwen. In die dagen was men niet bijzonder gehecht aan monogamie. Sri Aurobindo was toen rector-adjunct van het universiteit van de Gaekwad. Tijdens de receptie voor het huwelijksdiner, kwam de koninklijke bruidegom traag en waardig ook naar hem toe. De zeer gerespecteerde rector-adjunct drukte de man op wie "aller ogen zich feestten" ernstig de hand en wenste dat hij "zo'n heuglijke dag nog vele malen opnieuw zou mogen beleven"!'²⁰

Nauwelijks zes maanden na zijn aankomst in zijn geboorteland deed Aurobindo met klank zijn intrede in de politiek. K.G. Deshpande, die samen met Aurobindo lid was geweest van de Indiase Madjlis in Cambridge, vroeg hem zijn mening te schrijven over de huidige politieke situatie in een serie

artikelen voor de *Indu Prakash*, de krant waarvan hij de redacteur was. Aurobindo ging op het voorstel in en schreef een reeks artikelen onder de titel *New Lamps for Old*, waarin hij het Indiase Nationaal Congres in zulke scherpe bewoordingen aan de kaak stelde dat Deshpande meer kreeg dan hij verwacht had. In aanmerking genomen dat de schrijver pas eenentwintig jaar oud was, waren deze artikelen een opmerkelijke prestatie en lieten zien hoe weloverwogen het politieke denken van de jonge schrijver ervan reeds was. ‘Mijn politieke ideeën waren al gevormd vóór ik naar India kwam’, schreef Sri Aurobindo, en, over zichzelf in de derde persoon schrijvend: ‘Hij had reeds in Engeland besloten zijn leven te wijden aan het dienen van zijn land en de bevrijding ervan.’²¹

Het Indiase Nationaal Congres was opgericht in 1895, minder dan acht jaar tevoren, voornamelijk op initiatief van een gepensioneerd Engelsman, Allan O. Hume (1829-1912). Het was de eerste en voorlopig de enige politieke partij in India, en haar functie bestond in het vormen van een buffer of schokdemper tussen het Indiase volk – dat wil zeggen de zich uitsprekende middenklasse – en hun koloniale meesters. Achter al haar bombastische retoriek school een houding van onderdanigheid jegens de Britse heren; ze waagde het niet verder te gaan dan beleefd om enige toegevingen te verzoeken, er tegelijkertijd goed op toeziend dat alle agressie of arrogantie jegens de regering getemperd werd. ‘Er is niet de minste aanwijzing dat we ook maar in het minst geleerd hebben samen iets te doen; de enige les die we geleerd hebben bestaat erin samen wat te kletsen, en dat is iets helemaal anders’, schreef Sri Aurobindo.²²

Het zou een illusie zijn te veronderstellen dat er in die tijd veel politieke activiteit was in India. De stemming die in dat grote, veelzijdige en verdeelde land heerste was ‘apathie en wanhoop’. ‘Het land dat de mohammedanen, wier macht constant toenam, slechts met de grootste moeite over honderden jaren konden veroveren en dat ze nooit met

volkomen zekerheid in hun macht hadden, datzelfde land aanvaardde in de loop van vijftig jaar uit eigen wil de overheersing door een handvol Engelse kooplieden, en verviel in minder dan een eeuw in de schaduw van hun opperheerschappij in een inerte slaap.’ (Sri Aurobindo) Het gevaar dat met het Indiase Nationaal Congres samenging, was volgens Sri Aurobindo dat het die toestand zou bestendigen en elke hoop op zelfbestuur en nationale waardigheid opschorten met tientallen jaren, zo niet voor altijd.

Het verbazende omtrent deze jonge Bengalees, Aurobindo Ghose²⁵, is niet alleen dat hij durfde schrijven dat de ‘Queen-Empress’ een oud dametje was ‘die zo genoemd wordt uit beleefdheid, en voor wie maar weinig Indiërs iets kunnen voelen’, en ook niet dat hij de situatie beschreef als ‘een kleine coterie van heren omgeven door een volk van heloten’. Het is dat hij op zo’n jonge leeftijd het standpunt had ingenomen van absolute onafhankelijkheid voor zijn geboorteland, zelfs toen hij nog in Engeland was, en iedereen dit als een krankzinnig idee beschouwde. Later zou Sri Aurobindo over zichzelf schrijven: ‘Hij stond altijd India’s complete onafhankelijkheid voor, die hij als eerste publiekelijk bepleitte, zonder compromis, als het enige ideaal dat een zichzelf respecterende natie waardig was.’ En ook: ‘Ik werd en bleef politiek actief... met maar één doel, namelijk om de mensen een onwankelbare vrijheidszin bij te brengen en ze de noodzaak te laten inzien van de strijd om die vrijheid te verwerven, in plaats van de doelloze en energieloze methoden van het Congres die toen in zwang waren.’²³ *New Lamps for Old* was echter een te sterke medicijn in de tijd dat de artikelen gepubliceerd werden, van 7 augustus 1893 tot 5 maart 1894. ‘De artikelen waren zo polemisch dat M.G. Ranade, de leider van de Mahraten, de eigenaar van de krant verzocht dergelijke opruiende artikelen niet te publiceren, anders zou hij wel eens gearresteerd kunnen worden en in de gevangenis terechtkomen. Deshpande kwam me dit nieuws vertellen en verzocht me iets te schrijven wat minder aggressief was. Ik begon toen

over politieke filosofie te schrijven, en liet de praktische kant van de politiek onberoerd. Maar daar had ik gauw schoon genoeg van, en toen ik hoorde dat Bepin Pal een nieuwe krant was beginnen te publiceren, de *Bande Mataram*, dacht ik aan de mogelijkheid om deze voor mijn arbeid te gebruiken.’²⁴ Aurobindo trok zich terug in de routine van zijn bezigheden in Baroda, en in een innerlijke, spirituele wereld. Hij las enorm veel, en bestelde de ene kist boeken na de andere in Calcutta en bij twee boekhandels in Bombay. We weten reeds van zijn fenomenale kennis van de voornaamste westerse talen, klassieke en moderne. Later zou hij die kennis als volgt samenvatten: ‘[Aurobindo] beheerste Grieks en Latijn, Engels en Frans, en had zich ook enigszins vertrouwd gemaakt met continentale talen zoals Duits en Italiaans.’ Nu hij in India leefde en werkte, leerde hij Gujarati en Mahratti, de talen van de staat van Baroda, beide nauw verwant met het Hindi. Hij wilde ook een grondige kennis verwerven van het Bengali, zijn ‘moedertaal’ die hij nooit gesproken had. De reden hiervoor was tweevoudig: hij wilde met zijn familie in hun eigen taal kunnen spreken, en hij raakte meer en meer betrokken bij de politieke situatie in Bengalen. Daarom wierf hij een leraar Bengaals aan, Dinendra Kumar Roy, ‘een eminent, zeer belezen man.’

Aurobindo perfectioneerde ook zijn elementaire kennis van het Sanskriet, die hij tegelijkertijd met die van het Bengaals als deel van het I.C.S.-studiepakket in Engeland had opgedaan. Hij las daarvoor veel seculiere sanskritische literatuur, vooral de werken van Kalidasa, de voornaamste dichter uit de bloeitijd van het Sanskriet. Hij vertaalde diens toneelstukken *Meghaduta* en *Vikramorvasie*, later gepubliceerd onder de titel *The Hero and the Nymph*. En het spreekt vanzelf dat hij de *Ramayana* en de *Mahabharata* las en herlas, de heldendichten die voor hindoes van alle leeftijden zelfs vandaag de dag nog springlevend zijn en in hun verbeelding leven. Hij begon ook deze te vertalen – maar kon dit werk, hoewel hij er

jarenlang interesse voor bleef hebben, nooit voltooiën, evenmin als veel andere literaire werken die hij opzette.

Aurobindo bleef creatief in de taal waarin hij dacht en die zijn feitelijke moedertaal was, het Engels. In 1895 publiceerde hij zijn eerste dichtbundel, *Songs for Myrtilla*, dat veel gedichten bevatte die in Engeland geschreven waren. Hij schreef het lange gedicht *Love and Death* praktisch in één keer, en droeg het hoffelijk op aan zijn broer, de dichter Manmohan. En hij schreef ook een eerste, korte versie van *Savitri*, gebaseerd op een verhaal uit de *Mahabharata*. *Savitri* zou in de loop der jaren uitgroeien tot het magnifieke meesterwerk van bijna 24000 regels zoals we heden ten dage kennen.

In 1897 werd Aurobindo, hoewel de Gaekwad nog altijd een beroep op hem deed als zijn secretaris, docent Frans aan de Universiteit van Baroda. In 1898 werd hij, naast zijn andere officiële werkzaamheden, aangesteld als hoogleraar Engels. Onderhand was zijn financiële positie zo zeker geworden dat hij via een advertentie in de krant in Calcutta naar een bruid zocht, en in april 1901 trouwde hij met Mrinalini, de oudste dochter van B.C. Bose, de Bengaalse minister van landbouw, die in Engeland had gestudeerd. Mrinalini, geboren op 6 maart 1887, was veertien jaar oud. ‘Ze was aantrekkelijk, ontwikkeld, en behoorde tot een aristocratische familie.’

Bruidegom en bruid werden beiden verondersteld een louteringsceremonie te ondergaan, omdat de eerstgenoemde de ‘zwarte wateren’ was overgestoken en de bruid aan de Brahma-meisjesschool in Calcutta had gestudeerd. Aurobindo weigerde kortweg, zelfs toen hij alleen nog maar zijn hoofd hoefde laten kaalscheren. Uiteindelijk werd er een priester gevonden die, mits een vergoeding, zich bereid toonde de huwelijksceremonie te voltrekken. Toen Sri Later gevraagd werd waarom hij überhaupt getrouwd was, schreef Aurobindo: ‘Denk je dat Boeddha of Confucius of ikzelf geboren werden met een voorkennis dat zij of ik zich

zouden toeleggen op het spirituele leven? Zo lang je in het gewone bewustzijn verkeert, leef je het gewone leven. Wanneer de bewustwording en het nieuwe bewustzijn zich voordoen, laatje het achter je – daar is niets onbegrijpelijks aan.’²⁵

En zo keerde Aurobindo weer terug naar Baroda in het gezelschap van zijn jonge vrouw en van zijn zuster Sarojini, na enige tijd doorgebracht te hebben in Nainital, de prachtig gelegen regeringspost in de bergen waar de Gaekwad op vakantie was. ‘Ondanks het verschil in leeftijd en intellectuele belangstelling waren Aurobindo en Mrinalini elkaar toegenegen. Maar doordat hij zeer opging in zijn literaire en politieke werk, en later in zijn spirituele praktijk, vond hij weinig gelegenheid om een conventioneel huwelijksleven te leiden.’²⁶

Baroda was in die jaren geen gemakkelijke plek om te wonen. Als zoveel andere plaatsen in India werd het in 1896 en 1899 door hongersnood geteisterd, en in de daaropvolgende jaren had het onder droogten geleden die een ernstig watertekort hadden veroorzaakt.

Een ander familielid dat in Baroda op kwam dagen was iemand die een belangrijke rol in Sri Aurobindo’s leven zou spelen: zijn jongste broer Barindra Kumar, of kortweg Barin. Zijn moeder, Swarnalata, was zoals we ons herinneren zwanger geweest gedurende het verblijf van de Ghoses in Groot-Brittannië. Barin werd in januari 1880 geboren in Upper Norwood, een voorstad van Londen. Hij had tot aan zijn tiende jaar een bijzonder ongelukkige jeugd gehad, omdat zijn moeder, met wie hij in Deoghar woonde, steeds meer aan haar geestesziekte ten onder ging. Uiteindelijk slaagde Krishna Dhan erin eerst Sarojini en toen Barin uit hun moeders huis te ontvoeren. (Deze pijnlijke episodes moeten aanzienlijk bijgedragen hebben tot de verzwakking van de dokters gezondheid.)

Toen Aurobindo Barin voor het eerst ontmoette, ergens in 1894, was hij nog een schooljongen in Deoghar. De jongen was vlug van begrip en had

talent als causeur, dichter, schrijver, musicus, en zelfs als schilder. Het zal niemand verbazen dat hij ook onstandvastig was, gezien de traumatische eerste jaren van zijn leven. Barin studeerde eerst een paar maanden aan de universiteit van Patna en beproefde daarna zijn geluk bij zijn twee oudste broers, Benoybhusan, die in dienst stond van de Maharadja van Cooch Behar, en Manmohan, toen hoogleraar Engels aan de universiteit van Dacca. Nu, na de lange treinreis dwars door India, zocht hij zijn toevlucht bij zijn *sejda* (op twee na oudste broer) Aurobindo.

Achter de schermen

Hoewel Aurobindo zich na de publicatie van *New Lamps for Old* politiek afzijdig hield, betekende dit niet dat hij zijn belangstelling voor de politiek verloren had. Hij volgde de gebeurtenissen met alle middelen waarover hij beschikte, en bestudeerde ook het karakter, de stemming en de beweegredenen van het Indiase volk. ‘Hij bestudeerde de toestand in het land zodat hij beter zou kunnen beoordelen wat er gedaan kon worden.’²⁷ De ideeën die hij zodoende opdeed en de daarop volgende politieke activiteiten die hij erop baseerde waren de volgende.

‘Ten eerste waren er de activiteiten waar hij het initiatief van nam, namelijk geheime revolutionaire propaganda en een organisatie die de voorbereiding voor een gewapende opstand als voornaamste doel hadden. Ten tweede was er een publieke propagandacampagne, bedoeld om de hele natie tot het ideaal van onafhankelijkheid te bekeren. Onafhankelijkheid werd, op het moment dat hij politiek actief werd, door de grote meerderheid van de Indiërs als onpraktisch en zelfs onmogelijk beschouwd, als een bijna krankzinnige hersenschim. Men dacht dat het Britse Rijk te machtig was en India te zwak, in feite ontwapend en niet bij machte om ook maar van het succes van zulk een onderneming te dromen. Ten derde was er de organisatie van het volk om een openlijke en eensgezinde oppositie te

voeren en de buitenlandse overheersing te ondermijnen door toenemende non-coöperatie en passief verzet.’²⁸

Later, toen Aurobindo Sri Aurobindo was geworden, zou hij bepaalde misvattingen onder zijn volgelingen rechtzetten. ‘In sommige kringen heerst het idee dat Sri Aurobindo’s politiek standpunt uitsluitend pacifistisch was, dat hij in principe en in de praktijk tegen elk geweld was, en dat hij terrorisme, openlijke opstand, enzovoort, veroordeelde als zijnde helemaal verboden door de geest en de letter van de hindoeïstische religie. Er wordt zelfs geopperd dat hij een eerste voorstander was van het principe van *ahimsa* (geweldloosheid). Dit is totaal onwaar. Sri Aurobindo is noch een impotente moralist, noch een willoze pacifist ... Sri Aurobindo heeft nooit zijn mening verhuld dat een natie het recht heeft haar vrijheid te winnen met geweld.’²⁹

Jatindranath Banerji als zijn waarnemer naar Bengalen te sturen, waarschijnlijk tegen het einde van 1901, was zijn eerste concrete politieke daad. ‘Het idee bestond erin in het geheim, of voorzover openlijke activiteiten konden worden georganiseerd, onder het mom van verschillende voorwendsels in heel Bengalen revolutionaire propaganda en de werving van rekruten op gang te brengen.’³⁰ Jatin Banerji was een jonge revolutionaire idealist die ervaring wilde opdoen met wapens die zich wilde oefenen door dienst te nemen in het leger. Omdat Bengalezen uit het Britse leger werden geweerd, had hij tevergeefs geprobeerd zich bij de legers van verschillende koninkrijken aan te sluiten. Uiteindelijk belandde hij in Baroda, in 1899, en Aurobindo zorgde ervoor dat hij in dienst werd genomen door de troepen van de Gaekwad. Jatin was een voorbeeldig soldaat, en even voorbeeldig was zijn toewijding aan het vrijheidsideaal. De dekmantel van de meeste geheime genootschappen in India in die tijd waren de *akhara's*, gymnastiekscholen, waar het ‘lathi’-spel – een lathi is een bamboestok met een metalen punt – en worstelen de voornaamste

activiteiten waren. De aankomende revolutionairen hadden zeker enige gevechtstraining nodig. ‘Jatin de militair’ deed, met zijn knap, mannelijk uiterlijk en soldatesk optreden, zijn werk goed; hij stichtte veel *akhara*’s, of blies reeds bestaande *akhara*’s in Calcutta en elders nieuw leven in.

Door een van de toevallen in de geschiedenis daagde er begin 1902 in Calcutta een Japanse baron op, wiens naam Kakuzo Okakura was. Hoewel hij geen revolutionair was, maar een kunstcriticus en geschiedschrijver, zou hij Bengalen een krachtige zet geven in de richting van de revolutie, zozeer dat Sri Aurobindo hem zelfs beschouwde als een van de oprichters van het geheime genootschap in Calcutta. Okakura was een traditionalist en een hartstochtelijk voorstander van de terugkeer, in alle Aziatische landen, tot nationale waarden en kunst, en iemand die zeer gekant was tegen de invloed en politieke overheersing door het Westen. Hij was naar Calcutta gekomen om te proberen Swami Vivekananda uit te nodigen in Japan op tournee te gaan. Gedurende zijn verblijf in Calcutta kwam Okakura in contact met de fine fleur van de Bengaalse maatschappij, en maakte indruk op hen met zijn zwarte zijden kimono, handgeschilderde waaier en onuitputtelijke voorraad Egyptische sigaretten. In een bijeenkomst zei hij tegen de aanwezige *bhadralok*, Bengalezen van de hogere kasten: ‘U bent zulk een hoogontwikkeld volk. Waarom laat u zich verdrukken door een handvol Engelsen? Doe alles wat u kunt, openlijk en in het geheim, om uw onafhankelijkheid te winnen. Japan zal u bijstaan.’ En verduidelijkend wat hij met ‘in het geheim’ bedoelde, zei hij bij een andere gelegenheid: ‘Politieke moorden en geheime genootschappen zijn de voornaamste wapens van een machteloos en ontwapend volk, dat zich van zijn politieke ellende probeert te bevrijden.’³¹ Wat voor autoriteit de baron bezat om Japans hulp te beloven, is een raadsel; er is nooit iets van gekomen.

Okakura’s aansporing droeg echter inderdaad bij tot de vorming van ‘India’s eerste ware revolutionaire genootschap,’ *Anushilan Samiti*

genaamd, onder het bekwame leiderschap van een advocaat aan het hoog gerechtshof van Calcutta, P. Mitra. Onder de invloed ervan begonnen kleine groeperingen en verenigingen van jonge mannen, die nog geen duidelijk idee of vast programma voor een revolutie hadden, hun weg te vinden, terwijl groeperingen die reeds een revolutionair doel hadden hun activiteiten beter begonnen te organiseren. Met deze *Anushilan Samiti* kwam Aurobindo in contact tijdens zijn nu bijna jaarlijkse reizen naar Bengalen. Hij was niet lang daarvoor opgenomen als lid van het Geheime Genootschap in Bombay, waartoe ook Bal Gangadhar Tilak behoorde. Aurobindo nam de voornaamste leden van de *Anushilan Samiti* de eed van geheimhouding af. Zij moesten de Bhagavad Gita in de ene hand en een getrokken zwaard in de andere houden, terwijl ze zich met hun leven, volledige toewijding en geheimhouding aan het genootschap verbonden. P. Mitra zou voorzitter worden van een raad van vijf, verder bestaande uit Aurobindo, C.R. Das, die Aurobindo in Engeland had leren kennen, Surendranath Tagore van de bekende Tagore-familie, en Zuster Nivedita.

Zuster Nivedita (1867-1911) was de opmerkelijkste westerse volgeling van Swami Vivekananda. Ze werd in Noord-Ierland geboren als Margaret Noble. In 1895 ontmoette ze de Swami, toen op tournee in Europa na zijn succesvol optreden tijdens het eerste Wereldparlement van Religies in Chicago. Ze reisde in 1898 met hem mee naar Calcutta. Swami Vivekananda introduceerde haar in de pas opgerichte Ramakrishna Missie en gaf haar de naam Nivedita. Vanaf die tijd werkte ze met de vurige intensiteit van haar liefde voor India en met al haar krachten voor de herrijzenis van het land. Ze verborg nooit haar overtuigingen voor haar Britse landgenoten. Sri Aurobindo zei over haar: ‘Ze was een waar revolutionair leider. Ze was open, rechtuit, en sprak vrijelijk over haar revolutionaire ideeën. Ze sprak rechtstreeks vanuit haar ziel ... Ze was vuur

... Ze bewees India een enorme dienst.’³² De twee sloten een vriendschap die voor de rest van haar korte leven zou voortduren.

Na Barin in het Geheime Genootschap te hebben ingewijd, zond Aurobindo hem naar Calcutta om met Jatin Banerji samen te werken. Helaas konden “Jatin de militair”, die bekend stond voor het handhaven van een strenge tucht, en Barin, eeuwig romantisch en wispelturig, niet met elkaar overweg en de relatie verslechterde nog. Zelfs Aurobindo’s bemiddeling tijdens een van zijn bezoeken aan Calcutta kon de confrontatie niet ondervangen. Jatin keerde de vele verenigingen onder zijn hoede de rug toe en werd bedelmonnik; Barin keerde met zijn *sejda* naar Baroda terug. Veel van het werk voor de revolutionaire grondvesten in Bengalen liep op niets uit. Wederom was de algemene stemming er een van ‘apathie en wanhoop’.

De rusteloze Barin was nog steeds op zoek naar goeroes – hij had er verscheidene – en naar alles wat zijn spirituele ontwikkeling kon bevorderen. Hij was het die Aurobindo bekend maakte met spiritisme en sessies met de planchette. Sri Aurobindo vond sommige van de experimenten interessant, aan andere nam hij deel voor zijn amusement. Hij ontdekte spoedig dat de meeste boodschappen uit het onderbewuste kwamen en andere van onzichtbare en onbetrouwbare wezentjes. Eén keer vroeg ‘de geest van Ramakrishna’ hen ‘een tempel te bouwen’. Vervolgens, en vooral omdat Barin erop aandrong, schreef Aurobindo het pamflet *Bhawani Mandir* (‘Mandir’ betekent Tempel, en Bhawani, net als Kali en Doerga, is een strijdbaar, schrikwekkend aspect van de Universele Moeder). De inspiratie achter dit pamflet was ten dele Bankim Chatterji’s *Anandamath* (Klooster van Vreugde), een bekende roman over een militaire orde van monniken die hun leven zouden opofferen voor de vrijheid van hun land. *Bhawani Mandir*, met zijn verering van de Universele Moeder en van het Moederland (India) als een van haar incarnaties, is een zeer

krachtige tekst die het resultaat was van Aurobindo's innerlijke ontwikkeling, hoewel de tijd om de erin vervatte ideeën te verwezenlijken nog moest komen.

Een zijdeur tot de spiritualiteit

Aurobindo's benadering van de weg van de spiritualiteit verschilde helemaal van die van Mirra Alfassa. In zijn geval was er geen vroegtijdig besef en er waren geen vroegtijdige ervaringen, behalve die negatieve ervaring van de donkere wolk die in Darjeeling bezit van hem nam. Niettemin was hij in de laatste maanden van zijn verblijf in Engeland, bij het lezen van Max Muellers vertalingen van de *Upanishads*, met het idee van de *Atman* bekend geworden, het Zelf in alle dingen, en hij had het gevoel 'dat dit het echte doel was dat in het leven gerealiseerd moest worden'. We weten van de vrede die over hem neerdaalde toen hij in Bombay voet zette op Indiase bodem. Vanaf die tijd had Aurobindo van af en toe spirituele ervaringen, zelfs heel merkwaardige. Hij heeft enkele ervan beschreven en bijna een halve eeuw later zelfs in sonnetvorm omgezet.

In Baroda had Aurobindo paard en wagen tot zijn beschikking. Het rijtuig was een vierwielige 'victoria' met een vouwdak, en een zitplaats vooraan voor de voerman. Het paard was enorm groot, maar oud, moe van de jaren werk, en daarom nukkig. Op een dag, ongeveer een jaar na de aankomst van zijn meester in Baroda, ging het op hol. 'Ik zat achter de hoevendans van het Gevaar ...' (schreef Sri Aurobindo) toen hij plotseling een kolossaal hoofd boven dat van hemzelf waarnam:

Zijn haar was verstrengeld met de zon en wind;
De wereld was in Zijn hart en Hij was ik;
Ik herbergde in mij de vrede van Hij die Eeuwig is,
De kracht van de Ene wiens substantie niet kan sterven.

Het moment ging voorbij en alles was als tevoren;
Maar die onvergankelijke herinnering bleef me bij.³³[26](#)

Een ander sonnet, ‘Adwaita’, beschrijft een ervaring van het oneindige ongeveer tien jaar later, en weer een ander, ‘The Stone Goddess’, beschrijft hoe hij voor het eerst bewust werd van het bestaan van de goden.

In 1939, toen Nirodbaran Sri Aurobindo vroeg wat hem tot het beoefenen van yoga had bewogen, antwoordde hij: ‘God mag het weten. Toen ik in Baroda was probeerden Deshpande en anderen me tot Yoga te bekeren. Mijn idee van Yoga was dat je je terug moest trekken in bergen en grotten. Ik was niet bereid om dat te doen, want mijn interesse lag in werken voor de vrijheid van mijn land.’³⁴ Niettemin leerde K.G. Deshpande ergens in 1904 Aurobindo de principes van *pranayama*, de kunst van het ademen. Grondig als hij altijd was, beoefende Aurobindo *pranayama* vier, vijf en zelfs zes uur per dag. De resultaten waren onverwacht. Hij voelde een soort elektriciteit overal om hem heen; hij begon subtiele dingen te zien; een vloed van poëzie stroomde uit zijn pen, iets wat hij naar willekeur op gang kon brengen; hij begon in gewicht toe te nemen, zijn huid werd glad en licht van kleur en er was een bijzondere substantie in zijn speeksel. En hij merkte dat, waar hij ook zijn *pranayama* beoefende, geen enkele mug hem stak, terwijl er heel wat om hem heen gonsden!

Hij redeneerde ook dat ‘de wijzen waarschijnlijk geen hersenschim najoegen’. Een van die wijzen die hij ontmoette was Swami Brahmananda, Deshpande’s goeroe, die een ashram had op de oever van de Narmada, en die verondersteld werd meer dan honderd jaar oud te zijn. ‘Hij was, toen ik hem net voor zijn dood ontmoette, een man met een magnifieke lichaamsbouw die geen tekenen van ouderdom vertoonde behalve dat zijn haar en baard grijs waren; hij was buitengewoon groot van gestalte, stevig gebouwd, en in staat om dagelijks mijlenver te lopen.’ Gewoonlijk zat Swami Brahmananda bij het ontvangen van *pranams* ‘met de ogen gesloten,

maar voor Sri Aurobindo maakte hij een uitzondering, hij keek hem aan met wijdopen ogen alsof er een buitengewoon iemand of een verwante ziel tot hem was gekomen. “Hij had heel mooie ogen”, zei Sri Aurobindo, “en zijn doordringende blik zag alles binnenin me”.³⁵

Geen ander document is welsprekender over wat er in 1905 in Aurobindo omging dan een van zijn brieven, in het Bengaals geschreven, aan zijn jonge vrouw. ‘Ik heb drie obsessies. Ten eerste geloof ik onvoorwaardelijk dat elke deugd, elk talent, het hogere inzicht en de kennis en rijkdom die God mij geschonken heeft, aan Hem toebehoren ... De tweede obsessie heeft heel onlangs bezit van me genomen; het is deze: ik moet hoe dan ook de directe ervaring van God hebben ... Als de Godheid bestaat, dan moet er een manier zijn om Zijn bestaan te ervaren, om Hem te ontmoeten; hoe moeilijk de weg ook mag zijn, ik heb het vaste besluit genomen hem te volgen. Het hindoeïstische *dharma* verklaart dat de weg er is, in je eigen lichaam, in je geest. Het heeft ook de methoden uitgewerkt die gevolgd moeten worden om die weg te betreden. Ik ben begonnen dat in praktijk te brengen, en binnen een maand ben ik erin geslaagd mezelf ervan te vergewissen dat de woorden van het *dharma* niet onwaar zijn. Ik ervaar alle tekenen die erin vermeld zijn ...

De derde obsessie is deze: terwijl anderen dit land als een inert stuk materie beschouwen en het kennen als de vlakten, de velden, de bossen, de bergen en de rivieren, ken ik mijn land als de Moeder, ik aanbid haar en vereer haar dienovereenkomstig. Wat zou een zoon doen als een demon, op zijn moeders borst gezeten, zich klaarmaakt om haar bloed te drinken? Zou hij in alle rust blijven zitten om zijn maaltijden te gebruiken of door te gaan met zijn prettig leven in het gezelschap van vrouw en kinderen, of zou hij zich liever naar zijn moeder haasten om haar te redden? Ik weet dat ik de kracht heb om dit gevallen volk te helpen opstaan; geen fysieke kracht, ik ga niet met zwaard of geweer vechten, maar met de macht der kennis ... Dit

is geen nieuw aanvoelen in mij en het heeft geen recente oorsprong: ik ben ermee geboren, het zit in mijn merg. God heeft me op aarde gebracht om deze belangrijke missie uit te voeren.’³⁶

Leider van het nationalisme

Ondanks het feit dat de Gaekwad zo vaak beslag legde op zijn tijd, werd Aurobindo Babu in 1904 adjunct-rector van de Universiteit van Baroda, en waarnemend rector in 1905. Als professor had hij faam verworven, en de studenten waren vervuld met respect voor de ‘Aurobindoniaanse legende’. De reden van deze goede naam was enerzijds zijn uitgebreide kennis en anderzijds zijn afkeuring van de Britse onderwijsmethoden en studiegewoonten. Hij voer vaak uit tegen de studenten als ze ijverig, maar volkomen gedachteloos, alles neerpenden wat de professor dicteerde, en moedigde ze in plaats daarvan aan om zelf na te denken.

Toen, in 1905, kwam de verdeling van Bengalen op initiatief van Lord Curzon, de onderkoning. In een mum van tijd resulteerde dit in een ommekeer in de politieke situatie in Bengalen met repercussies in de rest van India. Met betrekking tot Bengalen, of de ‘Provincie’ Calcutta zoals het toen in bestuurstermen heette, hadden de Britten zich lang in een moeilijk parket bevonden. Dat deel van het Britse imperium was te groot om bestuurd te worden door één luitenantgouverneur en zijn staf. Het bestond uit wat nu West-Bengalen is, plus Bangladesh, Orissa, Bihar, en Assam – een gebied groter dan het tegenwoordige Frankrijk, maar met slechts de helft van het aantal inwoners. Anderzijds wist de Britse administratie heel goed hoe gevoelig de verdeling lag bij de trotse Bengaalse hindoes, die het hoogst ontwikkelde en meest toonaangevende deel van de Provincie vormden en die door de verdeling hun positie zouden verliezen. Maar Curzon, intelligent en bekwaam, was ook rijkelijk begiftigd met het koloniale superioriteitscomplex van de Britten. Bovendien onderschatte hij

waarschijnlijk de moed en de bereidheid van de Bengalezen om met geweld te rebelleren, want ze stonden niet bepaald om zulke eigenschappen bekend.

Een andere factor die de Bengaalse situatie tot een kruitvat maakte was de Russisch-Japanse oorlog. In februari 1904 hadden de Japanners de Russische vloot in Port Arthur, Mantsjoerije, aangevallen; in mei van hetzelfde jaar versloegen zij de Russen bij de rivier de Yalu rivier en in mei 1905 te Mukden. De Japanners werden de voorvechters van een herrijzend Azië; zij toonden aan dat een westerse natie door een oosterse verslagen kon worden. Hun overwinning werd in de niet-Britse Indiase pers toegejuicht en deed het hart van elke patriottische Indiër sneller kloppen. Dankzij deze gebeurtenis en de verontwaardiging veroorzaakt door de beslissing van de verdeling van Bengalen, vond er in de publieke stemming een bijna miraculeuze ommekeer plaats, van apathie en wanhoop naar hartstochtelijk patriottisme.

Op 16 oktober 1905 werd de verdeling van Bengalen een feit. Toen Sri Aurobindo kort daarna een bezoek bracht aan Bengalen, ‘vond hij de eens apathische provincie in de greep van een ongekend enthousiasme’ voor de nationale zaak. Hij zag meteen dat dit ‘een buitenkans’ was. *Bhawani Mandir* was reeds in Baroda gedrukt, en verscheen nu in Calcutta. En toen iemand geld voor de oprichting van een Bengaals Nationaal College beschikbaar stelde, zag Aurobindo eindelijk een kans om zijn baan bij de Maharadja van Baroda op te zeggen en naar Calcutta te verhuizen om het vereerde Moederland met zijn volle inzet te kunnen dienen. Hij nam afscheid en nam op 2 maart 1906 de trein naar Calcutta. Barin volgde hem kort daarop.

De gebroeders Ghose wisten dat op dit cruciale moment de publieke opinie voorgelicht, aangemoedigd en geleid moest worden. In maart stemde Aurobindo erin toe een krant in het Bengaals te beginnen, *Yugantar* (Het Veranderende Tijdperk), ‘dat openlijk verzet en de absolute veroordeling

van het Britse bewind' moest prediken.³⁷ Het doel van deze krant was het openlijk prediken van het idee van gewelddadig verzet. De redacteuren van *Yugantar*, onder de supervisie van Aurobindo, 'waren in feite de leiders van de eerste revolutionaire groep in India die een poging deed tot georganiseerd gewapend verzet tegen de Britten'.³⁸ De krant schreef over dit alles onbeschoemd. Er verschenen artikelen in over het voeren van guerrillaoorlog, het vervaardigen van bommen en het oprichten van revolutionaire groeperingen. Daarom zou de krant niet minder dan zes keer gerechtelijk vervolgd worden, en werd ze op het laatst zo meedogenloos onderdrukt dat er geen enkel exemplaar van bewaard is gebleven. De teksten die het overleefd hebben, zijn vertalingen door ambtenaren voor inzage door de autoriteiten.

In het begin schreef Aurobindo enkele artikelen die de richting van de nieuwe wekelijkse krant bepaalden, maar hij was nog altijd de Bengaalse taal niet tenvolle en zou het bovendien spoedig heel erg druk hebben. Eerst ging hij op tournee door Oost-Bengalen om de stemming onder de mensen daar te peilen, waarna hij kort naar Baroda terugkeerde om er enkele dingen te regelen in verband met zijn verlof. In juni was hij weer terug in Calcutta, waar hij verzocht werd de rector te worden van het gloednieuwe Bengaalse Nationaal College. Het hem geboden salaris bedroeg 150 roepies, terwijl hij in Baroda meer dan driemaal keer dit bedrag had verdiend. Maar geld was niet belangrijk voor Aurobindo: hij ging meteen akkoord en werd rector van het College op 15 augustus 1906, zijn vierendertigste verjaardag.

Niet meer dan een paar weken voor het begin van zijn rectoraat waren Bepin Chandra Pal en een paar nationalistische strijdmakers een nieuw Engels dagblad begonnen, *Bande Mataram*. In dit geval was er geen taalprobleem voor Aurobindo, er was slechts een probleem van tijdgebrek. Maar omdat hij het belang van deze krant naar waarde schatte, stemde hij toe om er artikelen voor te schrijven. 'De *Bande Mataram* werd zeer snel

bekend, niet alleen in Calcutta en Bengalen, maar in heel India, als de moedigste voorstander van de idealen van de Nationalistische Partij.’ In de woorden van historicus R.C. Mazumdar: ‘Arabinda’s artikelen in de *Bande Mataram* brachten de Extremistische Partij in aanzien in heel India. De krant bracht de hoogstaande filosofie en de nationale gezindheid die de Partij bezielde, en stippelde ook haar programma uit.’³⁹

Aurobindo was rector van een gloednieuw College, waar hij ook Engels en geschiedenis doceerde; hij was de hoofdfiguur achter de *Yugantar*; hij schreef regelmatig voor de *Bande Mataram*; hij was een actief leider van de Bengaalse Nationalisten, wat meebracht dat hij soms op tournee moest gaan en vergaderingen en conferenties bijwonen; en op de koop toe had hij ook nog voldoende energie om het toneelstuk *Perseus the Deliverer* te schrijven. Geen wonder dat zijn dagelijkse beoefening van *pranayama* aan regelmaat inboette, wat niet ongestraft gebeurde. Hij werd ernstig ziek, zo ernstig dat, zoals hij later zou zeggen, de koorts ‘hem bijna de das om deed’. Gedurende zijn ziekte ontstond er een scheuring in de redactie van de *Bande Mataram*. B.C. Pal werd als redacteur terzijde geschoven en Aurobindo werd door enige van zijn vrienden in zijn plaats aangesteld. Dit gebeurde echter zonder Aurobindo’s toestemming, want hij had oprecht waardering voor Pal.

Het feit dat de Britten niet eerder reageerden op de dreiging die de *Yugantar*, de *Bande Mataram* en een paar andere extremistische kranten in Bengalen uitmaakten, verbaasde zelfs Barin toen hij vele jaren later op die tijd terugblikte. Een van de redenen was misschien dat de Britten de Bengalezen nog steeds niet als serieuze tegenstanders beschouwden en zich zodoende niet buitengewoon bezorgd maakten over de situatie. Zij zouden echter tot hun verrassing ontdekken dat het volk stoutmoedig genoeg was geworden om hun macht te tartten. Een andere reden was de ingeboren Britse zin voor *fair play*, ook in legale en politieke zaken. Ze hadden per

slot van rekening een traditie van persvrijheid. En zoals Sri Aurobindo eens zei: ‘De Engelsen hebben een wettelijk brein. Als ze een wet willen breken, moeten ze dat op wettelijk wijze doen.’⁴⁰ Daar komt nog bij dat de regering moeite had om opruiende geschriften te vinden in de *Bande Mataram*, die ondertussen in het hele land gelezen werd. ‘De krant rook naar rebellie, voor iedereen bespeurbaar tussen de regels, maar de artikelen waren zo deskundig geschreven dat er niet wettelijk tegen ingegaan kon worden.’⁴¹

Toch was het geduld van de koloniale regering niet eindeloos. Aurobindo zag de reactie waarschijnlijk aankomen, want hij nam ontslag als rector van het Bengaals Nationaal College omdat hij het niet in diskrediet wilde brengen en omdat hij veel meer geïnteresseerd was in zijn revolutionair werk. Hij was niet langer in de universiteit geïnteresseerd omdat ze niet beantwoordde aan zijn opvoedkundige denkbeelden. Het bestuur van het College wilde het baseren op de Britse modellen die Aurobindo, zoals we weten, verafschuwde omdat zij persoonlijke reflectie en ontwikkeling niet stimuleerden maar veeleer onderdrukten. Bovendien nam het College geen studenten meer aan wie door hun deelname aan demonstraties of andere activiteiten tegen het Britse gezag elders toelating geweigerd was – en dit was tenslotte de voornaamste beweegreden geweest om het op te zetten.

De politie en de rechterlijke macht slaagden er niet in de hand te leggen op de uitgever van de *Bande Mataram*, want er werd geen naam vermeld in het colofon van de krant en niemand nam de wettelijke verantwoordelijkheid op zich. Ten langen leste werd, op 16 augustus 1907, Aurobindo Ghose gearresteerd in wat bekend werd als de *Bande Mataram* Affaire. Dit was de eerste keer dat hij terecht stond. Hij had zoals vermeld rechten gestudeerd tijdens zijn opleiding voor de I.C.S., en hij was net zo bevoegd om op de rechterstoel plaats te nemen als de Britse rechter die zijn zaak voorzat, en die in dit geval de gehate Douglas H. Kingsford was. Het resultaat van zijn vervolging was dat Aurobindo Ghose ‘onmiddellijke

bekendheid' in heel India verwierf. Omdat de *Bande Mataram* geen erkende uitgever had, moest Aurobindo vrijgesproken worden, hetgeen op 23 september gebeurde. Na zijn vrijspraak werd hij de erkende leider van het nationalisme in Bengalen. De man die er de voorkeur aan had gegeven om 'achter de schennen te blijven, en van daaruit actief te zijn en zelfs leiding te geven zonder dat zijn naam bekend zou worden', was nu door het toedoen van de regering vanzelf in de openbaarheid gekomen door zijn vervolging als redacteur van de *Bande Mataram*.⁴²

Het was in die tijd dat Rabindranath Tagore in de *Bande Mataram* zijn nog altijd welbekende gedicht ter ere van Aurobindo publiceerde, met de volgende beginregels:

Rabindranath, O Aurobindo, buigt voor U!

*O vriend, van mij, van mijn land, O vleesgeworden stem, vrij, van India's
ziel!* (...)*⁴³

De trouwe gematigde aanhangers van het Indiase Nationaal Congres, de eerste politieke partij in India, waren allen personen van nationaal aanzien geworden, zelfgenoegzaam en vastgeroest in hun politieke overtuiging. 'Het Congres was voor ons alles wat de mens het dierbaarst is, het hoogste en heiligste, een bron van levend water in woestijnen groter dan de Sahara, een trotse banier in de strijd voor vrijheid, en een heilige tempel van eendracht waar de volkeren bijeen kwamen en zich onderling vermengden.'⁴⁴ Nu werd de positie van haar leiders, van wie de meeste van gevorderde leeftijd waren, steeds meer verbeterd aangevochten door jonge extremistische 'nieuwkomers' zoals Aurobindo Ghose en B.G. Tilak, met hun programma voor *swaraj* (onafhankelijkheid), *swadesh* (het gebruik en consumptie van producten van eigen bodem), boycot (van alles wat Brits was) en de verheffing van het Indiase volk. Ghose en Tilak hadden elkaar reeds vier of vijf jaar eerder ontmoet en konden, hoewel de laatste zestien jaar ouder was dan de eerste, heel goed met elkaar overweg. 'Degenen die

de extremere standpunten innamen waren niet eens een georganiseerde groep; het was Aurobindo die in 1906 deze groep in Bengalen overhaalde om publiekelijk als partij stelling te nemen, Tilak als hun leider uit te roepen, en de strijd aan te gaan met de gematigde leiders om de zeggenschap over het Congres over te nemen, zowel als de leiding van de publieke opinie en activiteiten in het land.⁴⁵

De algemene conferentie van het Indiaas Nationaal Congres (I.N.C.) van 1906 en de districtsconferentie in Midnapore een jaar later hadden tot ernstige botsingen tussen Gematigden en Extremisten geleid. Een beslissende confrontatie was onvermijdelijk. Ze zou op de volgende algemene conferentie in Surat plaatsvinden.

In deze kleine stad aan India's westkust zat Aurobindo op 24 december 1907 een conferentie voor van de Nationalisten, zoals de Extremisten ook bekend stonden. De algemene I.N.C.-conferentie begon op 26 december en eindigde de volgende dag toen er een tumult losbarstte en de Nationalisten hun eigen weg gingen. Tilak had dit niet gewild, maar Aurobindo Ghose wel. 'Het was bekend dat de Gematigde leiders een nieuwe constitutie voor het Congres hadden voorbereid; deze zou het voor de extreme partij voor jaren praktisch onmogelijk zou maken in enige jaarlijkse zitting een meerderheid van stemmen te verkrijgen. De jongere Nationalisten, vooral die uit Maharashtra, waren vastberaden dit hoe dan ook te voorkomen en zij besloten het Congres op te breken in het geval dat ze niet aan de leiding konden komen; deze beslissing was buiten het weten van Tilak en de oudere leiders genomen. Maar Sri Aurobindo wist ervan.'⁴⁶ De geschiedenis vermeldt heel zelden gebeurtenissen van beslissende aard maar die achter de schermen plaatsvonden; zij vermeldt alleen wat op het toneel zichtbaar was. Heel weinigen weten dat ik het was die (zonder Tilak te raadplegen) die het bevel gaf dat leidde tot de splitsing van het Congres ...⁴⁷

Aurobindo slaagde erin Tilak van zijn gezichtspunt te overtuigen. ‘De splitsing tussen de twee partijen bleef meer dan tien jaar lang van kracht. “Het Congres hield een tijdlang op te bestaan ...” De Gematigde Partij stierf tenslotte een natuurlijke dood. In 1929, meer dan twintig jaar nadat Sri Aurobindo *Swaraj* als volledige onafhankelijkheid definieerde, kondigde Jawaharlal Nehru aan: “Het woord ‘Swaraj’ in Artikel 1 van de constitutie van het Congres zal Volledige Onafhankelijkheid betekenen.” Nog enkele jaren later werd het ideaal verwezenlijkt.’⁴⁸

De Extremisten besloten hun eigen conferentie op de laatste dag van het jaar 1907. Daarna ging Aurobindo, vergezeld door Barin, op bezoek in Baroda, de stad waar hij dertien jaar van zijn leven had doorgebracht. Toen hij op het station aankwam, spanden de studenten van het College de paarden uit van zijn rijtuig, waarin ook Sakharia Swami en Barin zaten, en trokken het in een triomfantelijke optocht naar het huis waar hij zou logeren. Barin was niet naar Surat gekomen om deel te nemen aan de I.N.C.-conferentie, want hij voelde, als terrorist, een diepe minachting voor de politieke spelletjes die daar gespeeld werden. Hij was meegereisd om contact te zoeken met eventuele Mahrattische terroristen, maar hij had daar geen activiteit van die aard gevonden en was ten zeerste ontgoocheld.

Aurobindo wilde weer yoga gaan beoefenen en verzocht Barin de yogi Vishnu Bhaskar Lele te vragen naar Baroda te komen om hem te ontmoeten. Barin had Lele in september ontmoet, en deze was op dat moment in Gwalior. Barin stuurde Lele een telegram en deze gaf dadelijk gehoor aan het verzoek. Plotseling verdween Aurobindo voor tien dagen uit de drukte en het gewoel, sociaal en politiek, die hem omringden. Niemand wist waar hij zich bevond of wat er met hem aan de hand was.

Lele en Aurobindo zich terug hadden getrokken op de bovenste verdieping van het huis van een vriend. ‘Op dit belangrijke moment werd ik ertoe aangezet een mij onbekende en onbegaamde man te ontmoeten, een

bhakta met een beperkt intellect, maar met enige yogische ervaring en suggestieve kracht’, zou Sri Aurobindo later schrijven. ‘We waren alleen en ik voerde absoluut nauwkeurig uit wat hij me opdroeg, terwijl ik geen idee had waar hij me heen wilde brengen of waar ik zelf heenging. Het eerste resultaat was een reeks enorm sterke ervaringen en radicale bewustzijnsveranderingen die hij nooit bedoeld had – want ze behoorden tot de Adwaita en de Veda en hij was tegen Adwaita Vedanta [Lele was een *bhakta*] – en die geheel tegen mijn eigen ideeën indruisten, want ze lieten me met een overweldigende intensiteit de wereld zien als was het een projectie van lege vormen in de onpersoonlijke universaliteit van het Absolute Brahman.

Wat er uiteindelijk gebeurde was dat hij, gehoor gevend aan een innerlijke Stem, mij overdroeg aan de Godheid in mij en me aanmaande mij onvoorwaardelijk aan de wil daarvan over te geven aan de wil van die Godheid in mij – een stelregel of liever een dynamisch beginsel waar ik nooit van afweek en dat ik in steeds toenemende mate volgde, totdat het me door alle labyrinten van een onvoorspelbare yogische ontwikkeling heen voerde die door geen enkele regel of stijl of dogma of Shastra gebonden is, naar waar en wat ik nu ben, en naar wat ik hierna zijn zal.’⁴⁹ Het was een ervaring ‘die de meeste Yogi’s pas krijgen als het resultaat van een langdurige Yoga’. Aurobindo had die ervaring ‘in drie dagen – eigenlijk in één’. Het was de eerste van zijn vier fundamentele ervaringen, en de stilte in zijn geest zou hem nooit meer verlaten.

In de schaduw van de galg

Na zijn terugkeer in Calcutta raakte Barin geobsedeerd door het idee rechter Kingsford te doden. Douglas H. Kingsford was geen populair man: hij had verscheidene rechtszaken tegen nationalistische publicaties geleid, waaronder *Yugantar* en *Bande Mataram*, en had een jongen veroordeeld tot

geseling om zijn protest tegen het optreden van de politie. De autoriteiten wisten dat de rechter een vooraanstaand doelwit vormde voor een terreuraanslag en plaatsten hem daarom op 26 maart 1908 als districtsmagistraat over naar Muzzaffarpur, een kleine stad ten noorden van Patna, in Bihar, waar nooit iets van belang gebeurde.

Barin koos zijn handlangers: Sushil Kumar Sen en Prafulla Chaki, beiden nog geen twintig. Ze reisden op 4 april naar Bihar. Maar in Barins groep verliep nooit iets zoals het hoorde. Sushils vader lag op sterven en de amateur-terrorist vertrok om aan zijn zijde te zijn. Hij werd vervangen door Khudiram Bose, achttien jaar oud. Er gingen verscheidene dagen voorbij voordat Khudiram, die de bom bij zich had, in Muzzaffarpur aankwam. Op 30 april speelde Kingsford 's avonds bridge in de plaatselijke Club, met zijn vrouw en een paar vrienden, mevrouw en mejuffrouw Kennedy. Toen hun rijtuigen de club verlieten wachtten Prafulla en Khudiram hen op, maar ze wierpen hun bom in het verkeerde rijtuig. Juffrouw Kennedy stierf ter plaatse, haar moeder twee dagen later.²⁷

De Engelsen hadden ondertussen hun laatzinnige houding tegenover het Bengaalse volk herzien. Ze straffen met ijzeren hand alle mensen, organisaties en publicaties in heel West- en Oost-Bengalen die bekend stonden voor of verdacht werden van nationalistische tendensen. Op 1 mei arresteerde de politie zonder moeite Barins groep in de Maniktola Tuin door een inval voor dageraad, en vond er ook een behoorlijk aantal wapens en bewijsmateriaal. Aurobindo, die pas vier dagen tevoren met zijn vrouw Mrinalini en zuster Sarojini naar het kantoor van het Bengaalse weekblad *Navashakti* in Grey Street was verhuisd, werd dezelfde ochtend uit zijn slaap gehaald en gearresteerd. Aurobindo werd op 5 mei naar de gevangenis van Alipore, een voorstad van Calcutta, gebracht; hij zou daar tot 6 mei 1909, precies een jaar, achter slot en grendel blijven. De Alipore Bom

Affaire was ‘de eerste staatsrechtzaak van enig belang in India’ en ‘de belangrijkste staatsrechtszaak die ooit in Calcutta gehouden is’.

Aurobindo werd opgesloten in een aparte cel, ‘negen voet lang en vijf voet breed; de cel had geen ramen maar aan een kant dikke ijzeren staven, en deze kooi was de verblijfplaats die mij toegewezen was’.⁵⁰ Eerst was hij ‘een tijdlang in zijn vertrouwen geschokt’, maar heel spoedig begon zijn Innerlijke Stem hem te bemoedigen en te begeleiden. Iemand bezorgde hem een exemplaar van de *Bhagavad Gita* en van de *Upanishads*, en zijn cel werd tot een ‘grot van *tapasya*’ waar hij met een ononderbroken spirituele beoefening begon en het toepassen in de praktijk van wat hij in die onvergankelijke teksten las.

Weer waren de resultaten veel sterker dan hij had verwacht. ‘Ik keek naar de gevangenis die mij van de mensen afzonderde en ik werd niet langer door haar hoge muren ingesloten; nee, het was Vasudeva die mij omgaf. Ik wandelde onder de takken van de boom voor mijn cel, maar het was niet de boom, ik wist dat het Vasudeva was, het was de Heer Krishna die ik daar zag staan en die mij beschermde. Ik keek naar de staven van mijn cel, naar het traliehek dat dienst deed als deur, en weer zag ik Vasudeva. Het was Narayana die me beschermde, die over me waakte.’ Narayan en Vasudeva zijn namen van Krishna en Vishnu, en staan hier voor de hoogste Godheid. Aurobindo had het kosmisch bewustzijn verwezenlijkt, de tweede fundamentele realisatie in zijn yoga.

Gedurende een bepaalde periode werd hij bezocht door de geest van Swami Vivekananda, die in 1902, zes jaar eerder, overleden was. ‘Ik wist niets over de niveaus [van zijn]. Het was Vivekananda die mij, toen hij mij bezocht gedurende mijn meditatie in de Alipore gevangenis, het niveau van de Intuïtie toonde.

Ongeveer een maand lang gaf hij mij aanwijzingen betreffende de Intuïtie. Daarna begon ik de nog hogere niveaus te zien ... Het was de geest van

Vivekananda die mij het eerst een aanwijzing gaf die naar het supramentale bewustzijn leidde. Deze aanwijzing liet me zien hoe het waarheidsbewustzijn in alles aan het werk is ... Hij noemde dat niet “supramentaal bewustzijn”. “Supramentaal bewustzijn” is mijn eigen term. Hij zei enkel tegen me: “Dit is dit, dit is dat”, enzovoort. Op die manier ging hij te werk, door aan te wijzen en te bepalen. Hij bezocht me vijftien dagen lang in de gevangenis van Alipore ... Hij wilde niet weggaan voordat hij het me allemaal had aangebracht... Ik had hem nooit verwacht en toch kwam hij me onderrichten. En hij was precies en nauwgezet, zelfs tot in de kleinste details.’⁵¹

In zijn slotrede aan het eind van de rechtszaak sprak C.R. Das, nu Aurobindo’s advocaat, de volgende historische woorden uit over Aurobindo: ‘Lang nadat dit geredetwist verstomd is, lang nadat deze beroering, deze onrust ophoudt, lang nadat hij dood en begraven is zal hij beschouwd worden als de poëet van het patriottisme, als de profeet van het nationalisme en een man die de mensheid heeft liefgehad. Lang nadat hij dood en begraven is zullen zijn woorden steeds weer herhaald worden, niet alleen in India maar in verre landen overzee. Daarom zeg ik dat de man hier aanwezig niet slechts in dit gerechtshof terechtstaat, maar ook in het gerechtshof der Geschiedenis.’⁵²

Het vonnis werd op 6 mei 1909 uitgesproken. Barin en Ullaskar Dutt, de voornaamste bommaker, werden ter dood veroordeeld; tien anderen werden tot levenslange verbanning veroordeeld; nog zeven anderen werden veroordeeld van tien tot één jaar ballingschap of gevangenschap. De rest van de aangeklaagden, waaronder Aurobindo Ghose, werden ‘vrijgesproken en moesten op staande voet in vrijheid worden gesteld.’

De Britse autoriteiten waren niet tevreden met het vonnis. Voor hen was Aurobindo Ghose ‘de leider van de hele beweging van revolutionairen,’ wat hij ook inderdaad was. Voor de jongens van de Maniktola Tuin was

Aurobindo de *bara karta* geweest, de grote baas, en Barin de *chhota karta*, de kleine baas. ‘Eenieder heeft respect voor en spreekt over [Aurobindo] op de manier waarop discipelen een groot Meester respecteren. Hij is overal in de voorste gelederen geweest, terwijl hij opruiende geschriften hielp schrijven en zijn toestemming gaf tot moord. Maar hij is, als een voorzichtig en bedreven generaal, buiten het schootsveld van de “vijand” gebleven.’ Dit werd geschreven door niemand minder dan Sir Andrew Fraser, de luitenant-gouverneur-generaal van Bengalen.⁵³

Op 30 mei hield een getransformeerde Aurobindo zijn eerste toespraak als een vrij man in Uttarpara, een kleine stad aan de oevers van de Ganges ten noorden van Calcutta. Het is een van de sleutelteksten in zijn leven. Hij besloot die toespraak, gehouden in het Bengali, als volgt: ‘Ik kan slechts datgene zeggen wat mij ingegeven wordt... Ik sprak al eens eerder met deze kracht in mij en zei toen dat deze beweging niet een politieke beweging is, en dat nationalisme geen politiek is maar een religie, een credo, een geloof. Vandaag zeg ik dat weer, maar ik zeg het op een andere manier. Ik zeg niet langer dat nationalisme een credo, een religie, een geloof is; ik zeg dat het nationalisme onze *sanatana dharma* [Eeuwige Wet] is ... De Sanatan Dharma, *dat* is nationalisme. Dit is de boodschap die ik u te brengen heb.’⁵⁴

Het valt te betwijfelen of het publiek zich rekenschap gaf van wat Aurobindo zei; zijn woorden werden hoogstwaarschijnlijk opgevat als die van een profeet van het religieus nationalisme. Nu echter sprak hij, hoewel hij alle respect toonde voor de hindoe-natie, als de profeet van de Sanatan Dharma, van de Geest die de wereld heeft geschapen, die haar in stand houdt, en die haar tot vervulling zal brengen. ‘Wanneer ik opnieuw de wereld van de activiteit zal ingaan, zal het niet als de oude vertrouwde Aurobindo Ghose zijn. Het zal veeleer een nieuw wezen zijn dat uit de ashram van Alipore gekomen is, een nieuwe persoonlijkheid met een nieuw zienswijze, een nieuw leven, en die een nieuwe weg zal gaan.’⁵⁵

Het vertreksein

Aurobindo probeerde zijn vroegere politieke activiteiten te hervatten. ‘Na de arrestaties en deportaties hielden we bijeenkomsten op het plein voor het College en zo’n zestig of zeventig personen, de meesten voorbijgangers, bleven luisteren. Ik had de eer om verscheidene zulke bijeenkomsten voor te zitten ... Het gaf me een inzicht in mijn landgenoten’, zei een ironische Sri Aurobindo later.⁵⁶ Na Muzaffarpur volgde er een reeks bomaanslagen in Bengalen, voornamelijk georganiseerd door de terroristengroep van Midnapur nu de jongens van de Maniktola Tuin in de gevangenis zaten. Maar de politie was overal op zoek, en de terechtstellingen door ophanging, de deportaties – geen enkele prominente nationalistische leider was nog vrij – en andere straffen hadden hun bedoelde demoraliserende effect.

Toch gaf Aurobindo, niet langer vatbaar voor ontmoediging, de strijd niet op. Hij begon op 19 juni een nieuw Engels weekblad, *Karmayogin*, en op 23 augustus een weekblad in het Bengaals, *Dharma* geheten. Enkele van zijn schrijvers waren de jonge mannen die tot de groep van de Maniktola Tuin hadden behoord. Hun *chhota karta*, Barin, was er niet meer om voor hen te zorgen en hun leiding te geven. Aurobindo had nauwelijks iemand van hen persoonlijk gekend vóór zijn opsluiting in de gevangenis van Alipore. Nu zochten Nolini Kanta Gupta, Bejoy Nag, Suresh Chakravarti, Surin Bose en anderen bescherming bij hem en werden bemoedigd door zijn aanwezigheid. Ze waren praktisch allemaal studenten geweest voordat ze activisten werden, en Aurobindo deed al het mogelijke om hun wat onderricht te geven en om de plaats in te nemen van hun beschermer en oudere broer.

Degenen die veroordeeld waren in de Alipore Bom Affaire stonden van 9 augustus tot 12 oktober weer, in hoger beroep terecht in het Hoog Gerechtshof. Het doodvonnis van Barin en Ullaskar Dutt werd omgezet in levenslange verbanning naar de Andaman Eilanden. Zij zouden vergezeld

worden door acht anderen wier straftijden voor het grootste deel verkort waren. Maar het leven in Cellular Jail in Port Blair was verschrikkelijk. De vaste grap van de Britse gevangenvaarder wanneer hij pas aangekomenen toesprak was: ‘God komt niet binnen drie mijlen van Port Blair.’ De terroristen werden uitgepikt voor een bijzonder hardvochtige behandeling, zo ondraaglijke dat Ullaskar Dutt waanzinning werd. (De gevangenis in Port Blair is nu een nationaal monument.)

Aurobindo was door Zuster Nivedita gewaarschuwd dat de regering van plan was hem te verbannen of in hoger beroep te gaan tegen Beachcrofts vonnis. Om de Britten een stap voor te zijn en te vermijden dat hij gedeporteerd zou worden, publiceerde hij in de *Karmayogin* ‘Een Open Brief aan mijn Landgenoten’, waarin hij de plannen van de regering publiek maakte en zijn politieke testament voluit uitschreef. Het manoeuvre werkte en de Britten herzagen hun plannen, maar niet voor lang. Aurobindo werd door sommige Britse autoriteiten ‘de gevaarlijkste man in India’ genoemd, en ‘gevaarlijk’ is een epitheton dat telkens weer naast zijn naam te vinden is in de brieven van de hoogste staatsambtenaren, onder wie de onderkoning, Lord Minto.

Op de avond van 15 februari 1910 ging Aurobindo als gewoonlijk naar zijn kantoor en deed wat automatisch schrift op verzoek van zijn jonge metgezellen. ‘Ze lachten en hadden pret’ toen er plotseling een redacteur van de *Karmayogin* binnenkwam en tegen Aurobindo zei dat hij van een hoge politiefunctionaris had gehoord dat er een arrestatiebevel tegen hem was uitgevaardigd. ‘Een ogenblik lang heerste er gespannen stilte terwijl we daar totaal onthutst zaten’, schrijft Suresh Chakravarti. Toen zei Aurobindo rustig: ‘Ik ga naar Chandernagore.’⁵⁷ ‘Gewoonlijk hield de politie Aurobindo’s komen en gaan in het oog, maar die avond stond er, toen hij uit zijn kantoor kwam, niemand op wacht.’ Een kwartier later arriveerde hij met drie metgezellen op een *ghat* (traptreden die naar beneden tot aan de

rivier leiden) aan de Ganges. Ze riepen een van de boten die daar te huur waren, en Aurobindo samen met twee metgezellen werd per roeiboot naar Chandernagore geroeid, een Franse enclave ongeveer vijftien mijlen stroomopwaarts van Calcutta. De reis nam de hele nacht in beslag, onder een volle maan.

Waarom nam Aurobindo dat plotselinge besluit zonder er ook maar met iemand over te spreken, zelfs niet met zijn vrouw, en zonder voorbereidingen te treffen? 'Terwijl ik naar de levendige commentaren over de aanstaande gebeurtenis (zijn arrestatie) van de mensen om me heen aan het luisteren was, kreeg ik plotseling een bevel van bovenaf, van een Stem die ik goed kende, in drie woorden: "Ga naar Chandernagore." Binnen tien minuten zat ik in de boot naar Chandernagore ... Ik mag hieraan bij wijze van verklaring toevoegen dat ik, vanaf de dagen dat ik met Lele in Baroda samen was, het bevel had aanvaard de innerlijke leiding onvoorwaardelijk te volgen en alleen te handelen wanneer de Godheid mij ertoe aanzette. De spirituele ontwikkeling gedurende het jaar in de gevangenis had dit tot een absolute regel van mijn hele bestaan gemaakt. Dit verklaart mijn onmiddellijke reactie op de door mij ontvangen *adesja* [gebod].'⁵⁸

In Chandernagore weigerde Charu Chandra Roy Aurobindo onderdak te verlenen, hoewel hij daartoe bij eed verplicht was. Hij was immers lid van het geheime genootschap en een van de beschuldigen in de Alipore Bom Affaire, maar was nu bang geworden en hij ried Aurobindo aan India te verlaten en naar Frankrijk te gaan. Er was daar geen kamer vrij. Aurobindo werd echter met open armen ontvangen in het huis van Motilal Roy, een andere jonge revolutionair, die Aurobindo's medewerker en vertrouweling zou worden. Aurobindo zond een briefje naar Zuster Nivedita om haar te vragen het verschijnen van de *Karmayogin* te blijven voortzetten – wat ze enige tijd heeft gedaan. Ook Chandernagore krioelde van de spionnen, want deze Franse enclave stond bekend om haar wapenhandel, en de

burgemeester daar was door Barins jongens aangevallen en ternauwernood aan de dood ontsnapt. De volgende zes weken verbleef de stille gast uit Calcutta in zo'n volkomen afzondering en veranderde hij zo vaak van schuilplaats, dat zelfs Motilals vrouw niet wist voor wie ze extra eten maakte.

Toen hoorde Aurobindo de Stem opnieuw, die hem gebood: 'Ga naar Pondicherry', de voornaamste Franse enclave aan de Coromandel Kust. Via Motilal Roy nam hij contact op met zijn jonge metgezellen in Calcutta en verzocht hun de nodige maatregelen te treffen. Een daarvan was dat er een passage geboekt moest worden op een Frans passagiersschip van de *Messageries Maritimes* dat tussen Calcutta en Colombo voer, en onderweg Pondicherry aanded. Een tweede was dat hij van Chandernagore naar Calcutta gebracht moest worden. En een derde regeling bestond erin dat een betrouwbare persoon (Suresh Chakravarty) vooruitgestuurd moest worden naar Pondicherry, om samen met de plaatselijke vrijheidsstrijders daar alle noodzakelijke voorbereidingen te treffen.

Alles liep goed af. Aurobindo ging aan boord van de Dupleix vergezeld door Bejoy Nag; beiden reisden onder een valse naam. De Dupleix vertrok op 1 april in alle vroegte van Chandpal Ghat. Schepen die de haven van Pondicherry aandeden, moesten voor anker gaan en de passagiers werden in roeiboten naar de pier gebracht. Aurobindo betrad die pier op 4 april 1910, om vier uur in de namiddag. Hij dacht dat Pondicherry voor hoogstens twee jaar zijn toevluchtsoord zou zijn – hij ging er nooit meer weg.

Op dezelfde dag werd in Calcutta een arrestatiebevel tegen Aurobindo Ghose en tegen de uitgever en drukker van de *Karmayogin* uitgevaardigd, maar Aurobindo zou bij verstek moeten worden berecht.

We hebben gezien hoe Aurobindo Paul Richard ontmoette kort na zijn aankomst. Pondicherry was een toevluchtsoord voor veel nationalistten, vooral uit het zuiden, en ze hadden hun eigen krant in het Tamil, *India*.

Toen hij zich wat veiliger voelde in zijn nieuwe schuilplaats, ontmoette de beroemde Aurobindo Ghose hen allemaal, ook de dichter Subramania Bharati, die regelmatig bij hem aan huis kwam.

De kleine groep jonge mannen uit Calcutta verenigde zich weer rondom Sri Aurobindo. Bejoy Nag had hem vergezeld; Suresh Chakravarti had zijn aankomst in Pondicherry voorbereid; Nolini Kanta Gupta en Sauren Bose arriveerden een paar maanden later. Nolini bracht het goede nieuws dat de derde gerechtelijke vervolging van Aurobindo, deze keer (net als de eerste) voor opstand tegen de Kroon, uitgelopen was op een beroep op de regering om het aanhoudingsbevel tegen hem in te trekken. Aurobindo was nu vrij om naar Brits-Indië terug te gaan, maar zijn innerlijke Stem had Pondicherry aangeduid als zijn ‘grot van tapasya’. Zijn jonge Bengaalse metgezellen werden plaatselijk beroemd als eersteklas voetballers, Nolini op de rechtervleugel, Moni als middenvoor en Bejoy als centrale achterspeler. Aurobindo hen onderrichten in wat ze ook maar wilden leren.

Het duurde niet lang voordat de Britse politie de verblijfplaats van de ‘gevaarlijkste man in India’ ontdekte. Omdat Pondicherry Frans grondgebied was, moesten ze toestemming vragen om ter plaatse een detachement te onderhouden dat een oogje op Aurobindo Ghose zou houden. ‘De Brits-Indiase politie zette hier een afdeling op, in een huurhuis en met verscheidene permanente agenten, schrijft Nolini in zijn *Reminiscences*. ‘Het waren natuurlijk agenten in burger, want ze hadden het recht niet om uniform te dragen op Frans grondgebied. Ze hielden zowel onze bezoekers als onszelf in de gaten.’ Ook betaalden ze plaatselijk gespuis om vervalste documenten weg te stoppen in het pand waar de revolutionairen woonden. Een spion uit Bengalen slaagde er zelfs om zich te laten opnemen onder de bewoners van Aurobindo’s huis, dacht ineens dat hij ontmaskerd was, viel neer aan Sri Aurobindo’s voeten en bekende zijn sluike activiteiten.

Financieel zaten Aurobindo en zijn metgezellen er verre van warmpjes bij, en hij moest Motilal Roy vaak aanschrijven om om geld te vragen. ‘Ieder van ons bezat een mat en deze mat moest dienst doen als bed, matras, kussensloop en kussen, het was ons hele meubilair. En klamboes? [Pondicherry is berucht om zijn vele muggen.] Dat was een luxe waar we niet eens van konden dromen. Als er te veel muggen waren, brachten we de matten naar buiten op het terras om wat frisse lucht te kunnen happen, aangenomen dat er frisse lucht was. [Zuid-India is drukkend heet in de zomer.] Alleen voor Sri Aurobindo hadden we op de een of andere manier een stoel, een tafel en een kampeerbed bemachtigd. We leidden een echt kampleven.’⁵⁹

Een andere persoon uit Frankrijk die Sri Aurobindo eind november 1911 kwam bezoeken was Alexandra David-Néel, aan het begin van een lange reis die haar uiteindelijk naar Lhasa zou brengen. Ze schreef aan ‘Mouchy’, haar echtgenoot: ‘In de avond had ik een conversatie met een hindoe over wie ik je nog nooit heb geschreven omdat ik geen briefwisseling met hem heb gehad, ik kende hem alleen door vrienden [Mirra en Paul Richard]. Ik heb twee fantastische uren doorgebracht in een gesprek over de oude filosofische ideeën van India met een persoon van een zeldzame intelligentie. Hij behoort tot die uitzonderlijke categorie die ik zo bewonder, de redelijke mystici. Ik ben de vrienden die mij aanraadden deze man te bezoeken waarlijk dankbaar. Hij denkt met zo’n helderheid, hij redeneert met zo’n logica, er is zo’n licht in zijn ogen dat je de indruk krijgt de geest van India geschouwd te hebben zoals je veronderstelt dat hij moet zijn na het lezen van de meest hoogstaande geschriften over de hindoeïstische filosofie.’⁶⁰

Maar Alexandra’s bezoek was niet onopgemerkt gebleven en de Britse spionnen hadden hun hoofdkwartier ervan op de hoogte gebracht. ‘Toen ik in Madras aankwam wachtte het hoofd van het C.I.D. [Central Intelligence

Department] me op in eigen persoon. Hij vroeg me – heel hoffelijk en beleefd moet ik zeggen – waarom ik in Pondicherry het huis van die verdachte persoon bezocht had.’ Het hoofd van de politie was het ermee eens dat Aurobindo Ghose een ontwikkeld persoon was, maar hij achtte hem ook verantwoordelijk voor de dood van de “district collector” van Tirunelveli, die door in Pondicherry gevestigde extremisten om het leven was gebracht. Het laatste deel van de informatie was correct, maar Aurobindo was op geen enkele manier betrokken bij deze terreuraanslag. Hoe dan ook, Madame David-Néel, met haar tasje vol aanbevelingsbrieven, werd verder niet lastig gevallen.

In 1912 begon Aurobindo de details van de beoefening van zijn yoga op te schrijven – hetzelfde jaar waarin Mirra Alfassa haar spiritueel dagboek begon. Aurobindo’s unieke schriften werden onlangs ontcijferd en gepubliceerd in het tijdschrift van de *Sri Aurobindo Archives and Research* onder de titel *Record of Yoga*. Peter Heehs, die nauw bij dit project betrokken was, schrijft: ‘Dit document is opmerkelijk in tenminste drie opzichten. Om te beginnen is het een beschrijving uit de eerste hand van de dagelijkse aangroei van de spirituele vermogens van een vergevorderd yogi ... Sri Aurobindo schreef zijn ervaringen in *Record of Yoga* neer zo gauw ze zich hadden voorgedaan, en soms zelfs terwijl ze nog plaatsvonden. Dit maakt het lezen ervan uniek ... Het is een realistisch verslag van vele gebeurtenissen, belangrijk en minder belangrijk, innerlijk en uiterlijk, in het leven van een ernstige zoeker. Sri Aurobindo schreef eens aan een volgeling: “Ik denk dat ik kan zeggen dat ik [mijn spirituele kennis en ervaring] dag en nacht, jarenlang, nauwgezet heb getoetst dan enige wetenschapper dat met zijn theorie of methode in het fysieke vlak heeft gedaan.” Het verslag illustreert dit tot in de details. Het kan beschouwd worden als het aantekenboek van een laboratorium dat een uitgebreid geheel van experimenten in de yoga beschrijft.’⁶¹

Sri Aurobindo zelf maakte de balans op van zijn politieke leven en schreef in de derde persoon: ‘Het openbaar aandeel dat Sri Aurobindo in de Indiase politiek had was van korte duur, want hij keerde er zich in 1910 van af en trok zich terug in Pondicherry; een groot deel van zijn programma ging in zijn afwezigheid verloren, maar er was genoeg gedaan om het hele uitzicht van de Indiase politiek en de hele geestesgesteldheid van het Indiase volk zodanig te veranderen dat onafhankelijkheid zijn doel werd en non-coöperatie en verzet zijn methode; zelfs een gedeeltelijke toepassing van deze principes, die nu en dan weer geactiveerd werden en tot perioden van rebellie leidden, is voldoende geweest om de overwinning te behalen. Het verloop van de daaropvolgende gebeurtenissen volgde in grote trekken de lijn van Sri Aurobindo’s idee.’⁶²

Nirodbaran schrijft: ‘Zij die betrokken waren bij de dagelijkse politiek betreurden zijn terugtrekking en dachten dat hij voor India en de wereld verloren was, en dat hij alleen geïnteresseerd was in zijn eigen spirituele verwezenlijking. Derhalve werd hij een afvallige en een escapist genoemd. Zelfs heden wordt nog niet goed begrepen wat hem tot zijn besluit heeft gebracht.’

‘Ik mag ook zeggen dat ik de politiek niet verlaten heb omdat ik dacht dat ik er niets meer kon doen’, schreef Sri Aurobindo in 1932, ‘een dergelijk idee was verre van mij. Ik ging eruit weg omdat ik niet wilde dat ook maar iets mijn yoga zou belemmeren en omdat ik een heel duidelijk *adesj* ontving. Ik heb het contact met de politiek totaal verbroken, maar voordat ik dat deed wist ik van binnenuit dat het werk dat ik begonnen was voorbestemd was om door anderen te worden voortgezet op de manier die ik had voorzien, en dat het uiteindelijk succes van de door mij op gang gebrachte verzekerd was zonder mijn persoonlijke inzet of aanwezigheid. Mijn terugtrekking was geenszins het resultaat van hopeloosheid of van een gevoel van nutteloosheid.’⁶³

Deel twee:
De weg tezamen

Aurobindo Ghose, omstreeks 1916

- [22] ‘24 minuten voor zonsopgang ... Als men rekent dat de zonsopgang om 5:40 plaatsgevonden moet hebben, is de geboortetijd 5:16 plaatselijke tijd of 4.52 Indiase Standaardtijd.’ *Sri Aurobindo Archives and Research*, April 1977, p. 78. In een voetnoot op dezelfde pagina staat echter: ‘De precieze tijd van Sri Aurobindo’s geboorte is niet bekend. Hij schrijft... over “de onmogelijkheid om het exacte moment van mijn geboorte vast te stellen.”’
- [23] ‘I waken the [flowers] in their dew-spangled bowers, / The birds in their chambers of green, / And mountain and plain glow with beauty again, / As they bask in their matinal sheen. / O, if such the glad worth of my presence on earth, / Though fitful and fleeting the while, / What glories must rest on the home of the blessed, / Ever bright with the Deity’s smile.
- [24] De *Tripas* is meer algemeen bekend als het examen voor het baccalaureaat in de letteren.
- [25] Aravinda wijzigde de spelling van zijn naam in ‘Aurobindo’ op 25 augustus 1894, toen hij een brief aan zijn zuster Sarojini ondertekende. ‘Aurobindo’ is eigenlijk hoe je Aravinda in het Bengaals uitspreekt. De grotere sonoriteit van zijn naam in deze nieuwe spelling is duidelijk.
- [26] His hair was mingled with the sun and breeze; / The world was in His heart and He was I; / I housed in me the Everlasting’s peace, / The strength of One whose substance cannot die. / The moment passed and all was as before; / Only that deathless memory I bore.
- [27] Prafulla Chaki doodde zichzelf met zijn revolver toen hij op het punt stond door de politie gearresteerd te worden. Khudiram Bose werd opgepakt, veroordeeld en opgehangen. Ze werden nationale helden.

6.

Het Woord spreken

Toen ik naar Pondicherry kwam werd mij van binnenuit een programma voor mijn sadhana ingegeven. Ik volgde het en maakte vooruitgang voor mezelf, maar slaagde er niet in anderen te helpen. Toen kwam de Moeder en met haar hulp vond ik de benodigde methode.¹

– Sri Aurobindo

Eerste vragen

Mirra had haar vragen klaar toen ze A.G. (zoals Aurobindo Ghose sinds zijn aankomst in Pondicherry bekend stond) ontmoette. Deze vragen waren het natuurlijk resultaat van haar inspanning tot innerlijke ontwikkeling, en enkele ervan kennen we omdat ze erover gesproken heeft.

Eén vraag ging over de staat van *samadhi* of trance. Later zou de Moeder haar gehoor in de Ashram Playground het volgende vertellen: ‘In allerlei soorten zogenaamde spirituele literatuur had ik altijd wonderbaarlijke dingen gelezen over deze staat van *samadhi* of trance, maar ik had hem nooit ervaren. Dus wist ik niet of dit misschien een teken van onbekwaamheid was. Toen ik hier kwam was een van mijn eerste vragen aan Sri Aurobindo: “Wat denkt u van *samadhi*, de staat van trance waarvan men zich niets herinnert? Men gaat over in een toestand die gelukkig schijnt te zijn, maar als men eruit komt, heeft men geen idee van wat er gebeurd is.” Hij keek me aan, zag wat ik bedoelde en zei: “Het is onbewustheid ... Je gaat over in wat ‘*samadhi*’ wordt genoemd wanneer je je bewuste wezen verlaat en een deel van je wezen binnengaat dat volkomen onbewust is, of beter gezegd wanneer je een domein binnengaat

waar je bewustzijn niet mee overeenstemt: je overschrijdt de grens tot waar je bewust bent en je gaat een gebied binnen waar je niet langer bewust bent. Je verkeert dan in de onpersoonlijke staat, dat wil zeggen een toestand waarin je onbewust bent, en dat is de reden waarom je je uiteraard niets herinnert, omdat je je nergens meer van bewust was.” Dit stelde me gerust en ik zei: “Welnu, zoiets is mij nooit overkomen.” Hij antwoordde: “Mij ook niet.”²

Een andere vraag van Mirra was waarom ze, ondanks haar vele begaafdheden, altijd zo middelmatig was in alles wat ze deed: schilderen, schrijven, muziek ... Aurobindo's antwoord was gewoon dat dit essentieel was voor haar ontwikkeling. We kunnen hieruit afleiden dat mensen die buitengewoon getalenteerd zijn op een bepaald terrein hun leven uitsluitend moeten wijden aan de realisatie van dat ene talent, terwijl Mirra van een zo breed mogelijke scala van ervaringen moest doormaken om dan iets volkomen nieuws te ondernemen dat op een synthese berustte.

Een derde vraag – in feite haar allereerste – zou van immens belang blijken voor de toekomst. ‘Het was de allereerste vraag die bij me opkwam toen ik Sri Aurobindo ontmoette’, zei de Moeder later. ‘Moet je je yoga doen, het doel bereiken, en pas daarna het werk samen met anderen beginnen, of moet je van meet af aan degenen die dezelfde aspiratie hebben om je heen verzamelen en allen samen op het doel afgaan? Vanwege mijn vroeger werk en alles wat ik had uitgeprobeerd, kwam ik tot Sri Aurobindo met deze heel concrete vraag. Want beide mogelijkheden bestonden: ofwel een intensieve individuele sadhana doen door zich uit de wereld terug te trekken, dat wil zeggen door niet langer enig contact te hebben met anderen, ofwel de groep zich op natuurlijke en spontane wijze te laten vormen, de vorming ervan niet in de weg te staan, hem zich vanzelf te laten vormen en zich allen samen op weg te begeven. Welnu, de beslissing was helemaal geen beredeneerde keuze, ze kwam spontaan. De omstandigheden

ontwikkelden zich zodanig dat het niet nodig was te kiezen. Waarmee ik bedoel dat, heel natuurlijk, spontaan, de groep zich vormde, op zo'n manier dat het een onontkoombare en noodzakelijke werkelijkheid werd. En als je eenmaal zo begonnen bent, dan is het een feit, en dan moet je op die manier tot het einde gaan.'³

Op de dag na haar aankomst en haar eerste ontmoeting met Aurobindo had Mirra een overweldigende ervaring. We weten dat ze zich reeds bewust geworden was van de Godheid in haar hart en dat de koendalini in haar volledig ontwaakt was. Nu, door haar openheid, gevoeligheid en geoefend vermogen om zich in anderen te verplaatsen, ontving ze van Aurobindo iets wat ze niet verwachtte. 'Ik zat dicht bij hem, zomaar op de grond. Hij zat op een stoel, achter een tafel, en tegenover hem zat Richard, en zij waren met elkaar aan het praten. Ik luisterde niet, ik zat daar zomaar. Ik weet niet hoe lang ze doorgingen met praten, maar plotseling voelde ik binnenin me een grote Kracht – Vrede! Stilte! Massief. Dat kwam, het deed zó [*gebaar ter hoogte van het voorhoofd, alsof ze iets wegveegt*], daalde zo neer, en stopte hier [*gebaar op borsthoogte*]. En toen ze klaar waren met praten stond ik op en ging weg. En toen ontdekte ik dat ik geen enkele gedachte meer in mijn hoofd had – dat ik niets meer wist, niets meer begreep, dat ik absoluut in een complete léégte verkeerde. Toen dankte ik de Heer, en bedankte Sri Aurobindo in mijn hart.'⁴

Aurobindo had zijn 'nirwanische' stilte op haar overgebracht, de eerste grote realisatie die hij had toen hij met V.B. Lele in Baroda samen zat en die hem sindsdien nooit meer verlaten had. Net voordat ze op de grond ging zitten had Mirra hem toevertrouwd dat ze, hoezeer ze ook probeerde die stilte in haar geest te brengen, niet bij machte was het te doen. Aurobindo had haar deze stilte gegeven 'zelfs zonder het uitdrukkelijk te willen,' enkel en alleen door occulte communicatie en dank zij haar complete openheid, die in hun Yoga 'overgave' zou gaan heten. Jaren later, toen hem door Barin

gevraagd werd wat hem het meest was opgevallen toen hij Mirra voor het eerst ontmoette, zou Aurobindo inderdaad zeggen dat het haar overgave was, ‘zo absoluut en zonder enige terughoudendheid.’

Dit betekent dat hun beider geest vervuld was van stilte en Aurobindo noch Mirra nog ‘dacht’ zoals gewone mensen dat doen. In hun absolute overgave aan de Godheid kwamen hun ‘gedachten’ naar hun toe, ze werden hun gegeven zoals en wanneer dat nodig was, of wanneer erom verzocht. Een gedachte, zo had Mirra van Théon geleerd en zo onderrichtte zij haar toehoorders in Parijs, is voor ons onzichtbaar zijn omdat ze tot een subtiele, geestelijke wereld behoort, maar ze is niettemin een werkelijk bestaand iets. Ieder mens woont in een occult bouwsel dat uit gedachteconstructies bestaat. In mensen die niet in staat zijn tot helder denken is zo’n bouwsel slordig geconstrueerd; bij mensen die voornamelijk ‘in hun hoofd’ leven of in een onwrikbare overtuiging kan zo’n bouwsel even ondoordringbaar zijn als een vesting en hen insluiten als in een gevangenis. In de loop van haar occulte en spirituele verkenningen had Mirra zorgvuldig ‘een magnifieke constructie’ opgebouwd die Aurobindo, enkel door zijn manier van zijn, nu in een ogenblik teniet had gedaan, en ze was er hem enorm dankbaar voor. Ze zorgde er goed voor het nieuwe evenwicht niet te verstoren, en verloor het nooit meer.

Zoals altijd wanneer een ingrijpende nieuwe spirituele zich voordoet, voelde Mirra dat al haar voorgaande werk niets betekende. ‘Het komt me voor dat ik een nieuw leven begonnen ben en dat alle methoden, alle gewoonten uit het verleden niet langer enig nut hebben. Het komt me voor dat wat ik als resultaten beschouwde, niet meer dan voorbereidingen bleken te zijn. Ik voel me alsof ik nog niets gedaan heb, alsof ik geen spiritueel leven heb gekend, alsof ik nu pas de weg opga die er naartoe leidt; het lijkt me dat ik niets weet, dat ik niet in staat ben ook maar iets te formuleren, dat alle ervaring nog komen moet. Het is alsof mijn hele verleden van mij is

weggenomen, met zijn nederlagen en zijn overwinningen, alsof dat alles verdwenen is en plaats heeft gemaakt voor een pasgeboren kind dat zijn hele leven nog te leven heeft.’

Wat er toen gebeurde was iets wat regelmatig voorkomt bij elke echte spirituele vooruitgang: de weerslag, de neergaande beweging na een verheffende ervaring of spirituele realisatie. Dit is, volgens Sri Aurobindo, de Zwarte Draak die met haar staart slaat om te proberen de spirituele aanwinst ongedaan te maken. ‘Mijn fysiek organisme leed een nederlaag zoals het dat de laatste jaren niet meer had meegemaakt, en een paar dagen lang faalden al mijn lichamelijke vermogens ... Iets in dit aggregaat [haar lichaam], dat het instrument vormt dat ik U ter beschikking kan stellen, is nog altijd duister en ondoordringbaar; er is iets wat niet op Uw invloed reageert zoals het dat zou moeten doen, en dat Uw manifestatie vervormt en verduistert.’⁵ Het probleem waarmee ze aan het eind zou moeten worstelen was er al aan het begin.

De publicatie van de Arya

In Mirra’s dagboekantekeningen van deze weken vinden we steeds weer toespelingen op de drukke praktische bezigheden waar ze bij betrokken was en die haar helemaal in beslag namen. Met haar scherp inzicht had ze al gauw begrepen dat de afmattende, agressieve buitenwereld het ware terrein was voor de nieuwe Yoga, en niet de onverstoorde heilige hoogten van meditatie en afzondering zoals aanbevolen door alle traditionele spirituele scholen.

Het is verbazend hoeveel activiteiten de Richards in de eerste maanden van hun verblijf in Pondicherry ondernamen. Ze waren op 29 maart gearriveerd en de verkiezingen zouden op 26 april gehouden worden, minder dan een maand later. In zijn poging om bekendheid te verwerven, zodat hij een kans zou maken om verkozen te worden, moet Paul Richard

druk bezig zijn geweest met het houden van toespraken en met reizen voor zijn campagne, want de verkiezingen zouden niet alleen in Pondicherry plaatsvinden maar ook in Karaikal (waar de Richards hun kiesdistrict gingen bewerken) en in de andere Franse *comptoirs* zoals Chandernagore. (A.G. schreef een brief aan Motilal Roy om hem aan te zetten stemmen te winnen voor Richard.) Een van Mirra's aantekeningen in haar dagboek is gedateerd 'Karaikal, 13 april 1914', en het lijkt geen twijfel dat Mirra haar echtgenoot gedurende de hele campagne terzijde heeft gestaan.

Zo gauw hij wat tijd over had, zocht Richard Aurobindo op en sprak met hem over alle mogelijke onderwerpen. Hoewel Richard niet openstond voor Aurobindo's spirituele realisaties, had hij een enorm respect voor zijn intellectuele vermogens. Wie van hen was de eerste die met het idee voor de dag kwam van een tijdschrift dat Aurobindo's inzichten bekend zou maken? In een brief aan een volgeling schreef Sri Aurobindo dat het Paul Richard was. 'Richard stelde me voor samen te werken aan een filosofisch tijdschrift, en aangezien mijn theorie luidde dat een Yogi in staat hoorde te zijn om alles aan te pakken, kon ik niet zomaar nee zeggen.'⁶

In die tijd sprak Aurobindo vrij waarderend over Richard. In een brief in april aan Motilal Roy geschreven, zegt hij: 'Richard is niet alleen een persoonlijke vriend van me en een broeder in de Yoga, maar hij verlangt zoals ikzelf naar een algemene vernieuwing van de wereld waarbij de huidige Europese beschaving vervangen zal worden door een spirituele beschaving ... Hij en Madame Richard zijn zeldzame voorbeelden van Europese *Yogins* die niet op een zijspoor zijn gebracht door theosofische en andere afwijkingen. Ik heb in de afgelopen vier jaar materieel en spiritueel met hen gecorrespondeerd.'⁷ (Deze 'materiële correspondentie' blijkt verloren te zijn gegaan.) In dezelfde brief karakteriseert hij Richard als een Europeaan 'die praktisch een Indiër is in zake geloof, persoonlijke ontwikkeling, sympathieën en aspiraties, een van het Nivedita-type'.

Wist Aurobindo wie Richard in wezen was, namelijk een incarnatie van de Asoera van de Leugen? Gezien zijn vergevorderde yogische vermogens lijdt het geen twijfel dat hij dat wist; ook moet de relatie tussen Mirra en Richard spoedig duidelijk zijn geworden, als Mirra daar zelf al niet in vertrouwen over had gesproken. Als dit juist is, dan kunnen we begrijpen waarom Aurobindo in een brief met de datum 5 mei schrijft dat Richard ‘niets over tantrisme te weten mag komen’.⁸ Men mag veronderstellen dat het vanzelf sprak dat Aurobindo Mirra wilde helpen bij haar poging om Richard te bekeren. Om dit te kunnen ondernemen moesten ze het hele wezen van de te bekeren persoon in zichzelf opnemen en zijn yoga van bekering voor hem doen, en hem zodoende helpen de drempel te bereiken waar de allerlaatste stap dan door de persoon zelf genomen moet worden. En zo kwam het dat op de voorpagina van de *Arya*, het tijdschrift dat het Nieuwe Tijdperk aankondigde, deze drie namen naast elkaar op de omslag gedrukt staan: Sri Aurobindo Ghose en Paul en Mirra Richard.²⁸

Van de vier kandidaten voor die ene zetel in het Huis van Afgevaardigden in Parijs bereikte Paul Richard een armzalige vierde plaats met een belachelijk klein aantal stemmen – in elk stembureau minder dan tien – terwijl de winnaar, Paul Bluysen, tussen de 1000 en de 4000 stemmen kreeg. (Het was deze Bluysen wie Richard vier jaar eerder was komen steunen.) ‘Wat M. Richards stemmen betreft’, schreef Sri Aurobindo aan Motilal Roy, ‘in Pondicherry en Karaikal hebben ze zich van hem afgemaakt door overal waar Paul Richard gedrukt stond eenvoudigweg Paul Bluysen te lezen. Zelfs door het stembureau waar hij zijn kiezers in Karaikal zelf heen had gebracht, werden de resultaten gepubliceerd als “Richard – 0.”’⁹

Ondanks de teleurstellende resultaten van de verkiezing, was Richard volgens dezelfde brief ‘zinnens twee jaar in India te blijven en voor het volk te werken’. ‘Hij heeft een kwart van het (klein) vermogen van zijn vrouw

gebruikt om te komen werken voor India, en het geldt dat hij nog bezit is slechts toereikend voor de twee jaar dat hij hier denkt te blijven.’ Gedrieën besloten ze toen, op 1 juni, om een tijdschrift in zowel het Engels als het Frans te publiceren; de Engelse uitgave zou *Arya* gaan heten, en de Franse uitgave, met een oplage van 600 exemplaren, *Revue de la Grande Synthèse*.

Aanvankelijk was het echter de bedoeling het tijdschrift *The New Idea / L’Idée Nouvelle* te noemen. Deze titel, ongetwijfeld een voorstel van Mirra, herinnert aan de naam van de Parijse groep die ze kort geleden nog had geleid. ‘Idée’ moet in dit geval in de platonische betekenis worden opgevat als een spirituele werkelijkheid die zich op verscheidene wijzen in de materiële wereld manifesteert. De voorgestelde titel zegt ons twee dingen: ten eerste dat Mirra in Sri Aurobindo’s visie en realisatie een voortzetting zag van alles wat zij zelf had geleerd en gerealiseerd voordat ze hem ontmoette; ten tweede, dat haar kennis tot zijn visie en de formulering ervan bijdroeg. Sommige sleutelwoorden in zijn filosofie – zoals psychisch, mentaal en vitaal, die alle terug te vinden zijn in *Words of Long Ago* – heeft hij rechtstreeks of onrechtstreeks van Mirra; hetzelfde geldt, bijvoorbeeld, voor zijn aanduiding van het supramentale als ‘*the Real-Idea*’ een term die in *The Life Divine* gebruikt wordt, zij het zelden in latere geschriften.

Van het ‘programma’ dat Mirra had opgesteld, en dat in *Words of Long Ago* afgedrukt staat²⁹, luidt het derde punt als volgt: ‘Het eeuwige Woord moet opnieuw tot de wereld gesproken worden in een nieuwe vorm aangepast aan haar huidige denkwijze. Het zal de synthese zijn van alle menselijke kennis.’ Dit komt overeen met wat ook Sri Aurobindo als een essentieel onderdeel van zijn missie beschouwde, ‘de intellectuele kant van mijn werk voor de wereld’. In zijn toespraak in Uttarpara had hij gezegd: ‘Hij [de Godheid] gaf me een Woord om te spreken en een Werk om te doen.’¹⁰ ‘Het eeuwige woord’, het *sanatana dharma*, hadden hij en Mirra reeds ontdekt in de respectievelijke tradities die ze geassimileerd hadden;

‘de nieuwe vorm’ zou hun nieuwe formulering zijn van het eeuwige Woord, aangepast aan het huidige cruciale stadium van de universele evolutie.

De datum voor het verschijnen van het eerste nummer van de *Arya* werd vastgesteld op 15 augustus, Sri Aurobindo’s tweeënveertigste verjaardag. ‘Op 1 juni 1914 had Sri Aurobindo nog niets klaar voor de pers. Half juni, toen de prospectus voor het nieuwe tijdschrift uitkwam, had hij een gedeelte van zijn vedische geschriften tot het eerste deel van zijn “Selected Hymns” omgewerkt. Vóór 15 augustus, toen het eerste nummer van de *Arya* verscheen, had hij een of meerdere afleveringen geschreven van vier verschillende boeken: *The Secret of the Veda*, *The Life Divine*, *The Isha Upanishad* en *The Synthesis of Yoga*.’ Twee van deze werken, *The Life Divine* en *The Synthesis of Yoga*, behoren tot de belangrijkste boeken van de twintigste eeuw, een waardeschatting die er niet minder om is door het feit dat nog altijd zovelen niet eens van het bestaan ervan afweten. ‘Gedurende dezelfde twee maanden dat Sri Aurobindo deze verbazingwekkende intellectuele krachtsinspanning verrichtte, hield hij ook alle details de productie en distributie van het nieuwe tijdschrift in het oog. Ondertussen vertaalde de Moeder Sri Aurobindo’s artikels voor de Franse editie.’¹¹ Ze nam ook alles wat de publicatie betrof op zich.¹² Haar ervaring met het publiceren van Théons *Revue Cosmique* kwam haar goed van pas. Richard schreef *The Wherefore of the Worlds* en *The Eternal Wisdom*, series die Sri Aurobindo naast zijn andere taken ook nog uit het Frans moest vertalen.

Sri Aurobindo was zijn theorie, dat een yogi in staat moet zijn alles aan te pakken, meer dan voldoende aan het bewijzen. Toch beweerde hij dat hij geen filosoof was. ‘Laat ik u in vertrouwen vertellen dat ik nooit, nooit, nooit een filosoof ben geweest’, schreef hij aan een volgeling, ‘hoewel ik filosofie heb geschreven, wat een totaal ander verhaal is. Ik wist heel weinig af van filosofie voordat ik de Yoga deed en naar Pondicherry kwam – ik was dichter en politicus, geen filosoof ... Ik hoefde alleen maar in

verstandelijke termen op te schrijven wat ik ervaren had, en wat ik te weten was gekomen door Yoga dagelijks in praktijk te brengen, en de filosofie was er vanzelf.’¹³

Na het ongeluk met zijn been, vele jaren later, zei hij tegen enkele volgelingen in zijn kamer: ‘Als je “denken” bedoelt, dat doe ik nooit. Het denken heeft lang geleden opgehouden – het is gestopt sinds ik die ervaring had met Lele, de Stilte en het nirvana in Baroda. Gedachten komen zoals ik zei van alle kanten en van bovenaf naar me toe, maar de geest die ze doorgeeft blijft stil of verruimt zich om ze te ontvangen. Ware gedachten komen altijd op deze manier. Je kunt zulke gedachten niet uitdenken. Als je dat probeert te doen, maak je alleen maar wat de Moeder mentale constructies noemt.’ Een volgeling vroeg: ‘Werd de *Arya* met zijn duizenden pagina’s op deze manier geschreven?’ Sri Aurobindo antwoordde: ‘Nee, dat werd direct in de pen doorgegeven. Het is een grote opluchting om de verantwoordelijkheid niet te moeten dragen ... Ik heb het niet over verantwoordelijkheid in het algemeen, maar over het moeten nadenken over alles. Sommige gedachten worden van bovenaf gegeven, sommige worden van bovenaf gereflecteerd. Het is niet zo dat ik niet naar kennis zoek. Wanneer ik kennis wil, vraag ik erom. Het hogere vermogen van de geest ziet gedachten alsof ze op een muur geschreven staan.’¹⁴

Over de betekenis van de naam *Arya*, die op de voorpagina van het tijdschrift als een hiëroglief in het devanagari-schrift gedrukt staat, schreef Sri Aurobindo in een van de eerste nummers het volgende: ‘Alle hoogste aspiraties van het menselijk ras in zijn begintijd, zijn edelste godsdienstige geaardheid, zijn meest idealistische gedachtegangen zijn in deze ene klank samengevat ... In latere tijden drukte het woord “Arya” een specifiek ethisch en sociaal ideaal uit, een streven naar een bedachtzaam leven, oprechtheid, hoffelijkheid, voortreffelijkheid, rechtschapenheid, moed, bedaardheid, zuiverheid, menselijkheid, medeleven, bescherming van de

zwakken, vrijgevigheid, inachtneming van de sociale plichten, verlangen naar kennis, respect voor de wijzen en geleerden, de sociale vaardigheden. Het was het gecombineerde ideaal van de Brahmana [de geleerde priester] en de Kshatriya [de man van adel]. Alles wat van dit ideaal afweek, alles wat neigde naar het laaghartige, zelfzuchtige, duistere, grove, wrede of onware werd on-Arisch genoemd. Er is geen woord in de menselijke spraak dat een nobeler geschiedenis heeft.’¹⁵

En zo liet, aan het begin van de eeuw, die machtige stem zich horen. ‘Wat de mens vanaf het eerste moment dat hij bewust begon te denken beziggehouden heeft, en wat hem naar het lijkt altijd zal blijven bezighouden – want het overleeft de langste perioden van scepticisme en komt weer terug na iedere verbanning – is ook het hoogste dat hij zich kan indenken. Het komt tot uiting als het aanvoelen van de Godheid, de drang naar volmaaktheid, het zoeken naar zuivere waarheid en onvermengde gelukzaligheid, het gevoel van een verborgen onsterfelijkheid. Het allereerste ontwaken van menselijke kennis getuigt van deze blijvende aspiratie; heden zien we een mensheid die verzadigd maar niet voldaan is door de succesvolle analyse van de uiterlijke eigenschappen van de Natuur, en die langzaam bereid wordt naar haar oeroude verlangens terug te keren. De allereerste formulering van de Wijsheid belooft de laatste te zijn – God, Licht, Vrijheid, Onsterfelijkheid.’ Dit staat in de eerste alinea van de eerste bladzijde van het eerste nummer van de *Arya*. Het is nog even levend als toen het geschreven werd, een eeuw geleden.

Inmiddels was de Eerste Wereldoorlog uitgebroken.

Naast de activiteiten rond de oprichting van de *Arya* startte Mirra een nieuw genootschap, *L’Idée nouvelle* (De Nieuwe Idee). Dit maakt alweer duidelijk dat ze haar programma was begonnen uit te werken, waarvan het vierde punt was: ‘Het vestigen, op collectieve schaal, van een ideale maatschappij, op een gunstige plek voor het tot bloei komen van de nieuwe

soort, de soort van de Zonen van God.’ Hoewel het niet lang zou bestaan, iets wat Mirra niet wist toen ze ermee begon, was het nieuwe genootschap van belang als een voorloper van wat later de Sri Aurobindo Ashram en Auroville zouden worden.

De lezer zal zich de vragen herinneren die Mirra aan Sri Aurobindo stelde toen ze hem voor het eerst ontmoette, vooral de vraag of het de bedoeling was dat ze de weg eerst alleen zouden opgaan, of dat ze anderen meteen met zich mee zouden nemen. De Moeder zou later zeggen dat het niet nodig was geweest een keuze te maken: enkelen hadden zich rond hen verzameld, geleid door hun psychisch instinct.

De eersten waren Sri Aurobindo’s metgezellen, van wie de trouwste Nolini Kanta Gupta, Bejoy Nag, Saurin Bose en Suresh Chakravarti waren. Een jonge Tamil-brahmaan uit Pondicherry, K. Amrita, had zich bij hen gevoegd. ‘Met degenen die mij vergezelden of die zich in Pondicherry bij mij aansloten’, schreef Sri Aurobindo, ‘had ik aanvankelijk een vriendschappelijke of kameraadschappelijke relatie, niet zozeer die van een goeroe tegenover zijn discipelen; ik had ze in het politieke leven leren kennen, niet op spiritueel gebied.’¹⁶ Ze hadden gewoonlijk maar weinig centen en leidden hun ‘kampleven’ zozeer van de ene dag in de andere dat Motilal Roy, tijdens een van zijn bezoeken uit Chandernagore, gechoqueerd was door de zorgeloosheid waarmee ze om Sri Aurobindo bekommerden.

Maar ze speelden uitstekend voetbal. Daardoor raakten ze bevriend met enkelen van de jongeren uit de stad. Nolini schrijft in zijn *Reminiscences* (Memoires) het volgende: ‘Onder onze eerste kennissen in Pondicherry waren enkele jongeren hier ... Sada, Benjamin, Jules Rassendren, David ... Geleidelijk werden zij een groepje volgelingen van Sri Aurobindo. Merkwaardig was dat ze allen christenen waren. We hadden maar weinig respons van de plaatselijke hindoes, misschien waren zij veel te orthodox en ouderwets. De Cercle Sportif was onze ontmoetingsplaats. Daar deden we

spelletjes, organiseerden we picknicks, voerden toneelstukken op, en hielden we ook studiedagen ... Later, in 1914, toen de Moeder gekomen was, legde ze samen met een paar mensen uit deze groep de eerste grondslag voor het werk hier; zij vormden het genootschap dat “*L’Idée nouvelle*” heette.’¹⁷

Het doel ervan werd in het eerste nummer van de *Arya* uiteengezet. ‘Het doel van het Genootschap bestaat erin degenen samen te brengen in een gemeenschappelijk intellectueel leven en broederlijk samenzijn die de spirituele intentie en de idee waarvoor zij staat accepteren, en die ernaar streven haar in hun eigen individuele en sociale activiteit te verwerkelijken ... Het Genootschap heeft al een begin gemaakt door jonge mensen van verschillende kasten en godsdiensten bijeen te brengen onder een gemeenschappelijk ideaal. Alle sektarische en politieke standpunten zijn per definitie vreemd aan zijn doelstelling en activiteiten. Eenheid kan worden verwerkelijkt op een hoger intellectueel niveau dat boven de externe verschillen van ras, kaste, godsdient en persoonlijke mening uitgaat ... Het Genootschap heeft zijn zetel in Pondicherry, met een leeszaal en een bibliotheek. Er is een afdeling opgericht in Karaikal en andere zullen waarschijnlijk volgen in Yanam en Mahé [Franse gebieden afhankelijk zijn van de administratie in Pondicherry].’¹⁸ Om wat geld in het laatje te brengen begon Mirra ook een winkel, *Aryan Stores* geheten, uitgebaat door Saurin – die, helaas, niet erg zakelijk ingesteld was.

Een bescheiden begin, dat was zeker, maar dit begin vereiste een enorme inzet van Mirra. Het schijnt dat aanvankelijk de jonge mannen rond Sri Aurobindo nogal wantrouwig stonden tegenover die Europese dame, Madame Richard. ‘Toen het gerucht de ronde begon te doen dat een dame van hoge stand onder ons zou komen wonen’, schrijft Nolini, ‘zaten we met een probleem: hoe moesten we ons gedragen? Moesten we onze manier van doen veranderen? We werden het algauw eens dat we zelfs ons in de nieuwe

omstandigheden zoveel mogelijk aan onze gevestigde gewoonten moesten houden, want waarom zouden we toestaan dat onze vrijheid en ongedwongen manier van leven bedreigd werden of zouden moeten veranderen?’¹⁹

Amrita herinnert zich uit de tijd dat hij bij Madame Richard om onderricht ging: ‘Als iemand de Moeder en mijzelf daar elk of een stoel had zien zitten, tegenover elkaar, bijna als gelijken, met het boek *Yogic Sadhana* in de hand, zou hij niet geweten hebben wie wie aan het onderrichten was.’²⁰ Amrita was toen nog een student, en hij behoorde tot een hoge orthodoxe kaste van brahmanen. Sinds Sri Aurobindo’s aankomst in Pondicherry had hij zich sterk tot hem aangetrokken gevoeld om redenen die hij niet eens verstandelijk kon verklaren. Dit veroorzaakte een ernstig conflict met zijn brahmaanse vader en verwanten, want de kleding en de gebruiken van een kaste behoorden duidelijk niet bij datgene waar Sri Aurobindo voor stond. Op een nacht, toen Amrita sliep, knipte Nolini (in opdracht van Sri Aurobindo) zijn *shikha* af, het kleine plukje haar op het kaalgeschoren hoofd van een brahmaan. ‘Ik had de schrik van mijn leven. Hoe kon ik mijn ouders en familie nu nog onder ogen komen? Een brahmaanse jongere zonder een shikha was niet beter dan een paria!’ Maar hij liet de storm over zich heen gaan, werd lid van de kring van intimi rond Sri Aurobindo, die hem had geholpen de beslissende stap te zetten door de symbolische band met zijn verleden door te knippen, en werkte later, als een van de secretarissen van de Ashram, nauw samen met de Moeder.

Wegens Mirra’s respectvolle houding tegenover Sri Aurobindo werden zijn jonge metgezellen zich langzamerhand bewust wie hij eigenlijk was en hoe ze zich tegenover hem moesten gedragen. ‘De Moeder kwam en plaatste Sri Aurobindo op zijn hoge voetstuk van Meester en Heer van de Yoga’, schrijft Nolini. ‘Voor ons was hij tot dusver een gewaardeerde vriend en vertrouwde metgezel geweest, en hoewel hij in onze gedachten en

gevoelens de positie van goeroe innam, schenen we ons te gedragen alsof hij een van ons was. Hij had trouwens een afkeer van het gebruik van de woorden “goeroe” en “ashram” waar het hemzelf betrof, want in zijn werk voor de nieuwe schepping was er nauwelijks plaats voor de oude traditionele associaties aan deze woorden verbonden. Niettemin liet de Moeder ons door de manier waarop ze zich gedroeg en sprak in de praktijk zien wat de relatie van discipel en meester betekende; ze deed altijd zelf wat ze van anderen verwachtte. Door niet tegenover of op dezelfde hoogte als Sri Aurobindo te gaan zitten, maar op de grond, liet ze ons zien wat het betekende om de Meester te respecteren, wat echt respect was.’²¹

Het is opmerkelijk hoe deze periode van koortsachtige activiteit er ook een was van de meest intensieve spirituele beoefening, zowel voor Sri Aurobindo als voor Mirra. Het *Record of Yoga* en de *Prayers and Meditations* getuigen hiervan. Er is geen aantekening in Mirra’s dagboek met de datum 15 augustus 1914, Sri Aurobindo’s verjaardag en de dag dat het eerste nummer van de *Arya* verscheen. Er is echter een aantekening van de dag daarop, die aangeeft dat de problemen er niet minder om waren geworden; integendeel, de innerlijke strijd die met de uiterlijke activiteiten gepaard ging was nog altijd even intens als voorheen.

‘Wanneer Uw kracht op de aarde neerdaalt om zich te manifesteren [zoals op 15 augustus waarschijnlijk gebeurd was], wil elk van de grote Asoerische wezens die toegestemd hebben om Uw dienaren te zijn maar die hun eigenzinnige en koppige aard hebben behouden, haar voor zichzelf alleen naar beneden brengen en pas daarna aan anderen doorgeven; elk denkt altijd dat hij de enige of tenminste de hoogst geplaatste tussenpersoon moet zijn, en dat alle anderen niet met Uw kracht in aanraking kunnen of moeten komen, behalve door zijn bemiddeling. Deze betreurenswaardige zelfzucht is slechts min of meer bewust, maar zij is altijd aanwezig, en vormt een onophoudelijke belemmering. Als het zelfs voor de grootsten in

de integrale manifestatie onmogelijk is aan deze betreuenswaardige beperkingen te ontsnappen, waarom dan, O Heer, legt u me de pijnlijke ervaring van deze restrictie op? ... Als U wilt dat het zo zij moet U de laatste sluier verscheuren en moet Uw heerlijkheid in al haar zuiverheid de wereld komen herscheppen! Volbreng dit wonder, of sta me toe mij in U terug te trekken.’²² Voor de lezer is het onmogelijk om zelfs maar te raden wat deze diepgevoelde kreet van het hart zou kunnen hebben veroorzaakt – net zoals het gedurende die Pondicherriaanse zomer voor hun vrienden en kennissen onmogelijk was de ware relatie tussen Monsieur en Madame Richard te vermoeden.

De integrale visie en de Integrale Yoga

*De mens is de schakel tussen wat is en wat zijn moet; hij is de brug die over de afgrond gebouwd is, hij is de grote kruisvormige X, de vierledige verbinding!.*²³

– *De Moeder*

Dit is misschien de aangewezen plaats om, in beknopte vorm, een idee te geven van de visie en yoga van Sri Aurobindo en de Moeder die ten grondslag lag aan de werken gedurende zeseneenhalf jaar in de *Arya* gepubliceerd.

De oorsprong van Sri Aurobindo’s visie is vedisch-vedantisch. Er is het Brahman, het Ene zonder een tweede, dat alles is en waarnaast niets anders is. ‘Alleen het Brahman is, en dankzij dat bestaan alle dingen, want alle dingen zijn het Brahman.’²⁴ Het bestaat van alle eeuwigheid tot alle eeuwigheid, absoluut in zichzelf. Zijn hoogste attributen zijn Bestaan (*sat*), Bewustzijn (*chit-tapas*) en Gelukzaligheid (*ananda*). Alles is Dat, niets kan bestaan zonder dat het Dat is. ‘Gij zijt Dat, O Shvetaketu.’ (*Chandogya Upanishad*)

Om redenen die het menselijk bevattingvermogen te boven gaan, wilde Dat zichzelf leren kennen: het wilde Zich objectiveren om een concrete kennis te hebben van Zichzelf. Daartoe activeerde Het zijn Bewustzijnskracht, die de Grote Moeder is van al wat is. Wat deze Kracht ziet, bestaat. Door alles te zien dat in zich bestond, schiep Het de werelden, en deze werelden vertegenwoordigden de hele immense, bonte scala van Zijn in zijn eindeloze verscheidenheid, en ze waren elk bevolkt met myriaden wezens die een gradatie van de almachtige, alomtegenwoordige en al-vreugdevolle staat van Zijn belichaamden, waarin ze eindeloos leefden. Op deze manier werd de wereld van Bestaan, Bewustzijn en Gelukzaligheid gemanifesteerd, en zo ontstonden de werelden van het supramentale, het waarheidsbewustzijn met zijn ontelbare gradaties, die alle bestaan in de Eenheid die de fundamentele eigenschap is van het Brahman. De schepping door de Grote Moeder was wonderbaarlijk, feilloos, oneindig in dimensies en detail, en het Brahman weerspiegelde zichzelf erin en kende Zichzelf in het geheel van Zijn onbegrensde omvang.

Maar in die oneindigheid van het Brahman bestond ook de mogelijkheid om Zichzelf te zien in zijn tegengestelden (die ook het Brahman zijn, want er is niets anders)– om zijn Waarheid als Leugen te zien; zijn Licht als Duisternis; zijn Macht en Leven als zwakheid die de Dood met zich meebrengt; zijn Gelukzaligheid als Lijden. Zoals we weten: wanneer zich in het Ene iets voordoet, wanneer er iets in wordt gezien, dan bestaat dat iets. En zo is het gebeurd dat de vier grote wezens, die we aan het einde van het derde hoofdstuk hebben leren kennen, ‘gevallen’ zijn.

Op dit punt volgen Sri Aurobindo en de Moeder de vedantische leer niet langer. In het uitgestrekte, eeuwig onveranderlijke universum verschijnt de evolutionaire manifestatie waarvan onze wereld deel uitmaakt. Toen deze evolutionaire manifestatie van het Brahman via zijn executieve kracht, de Grote Moeder, verkeerd bleek te zijn gegaan, wendde Zij zich tot haar Heer

om hulp, en Hij vroeg Haar haar Liefde uit te laten stromen in de donkere wereld van het Onbewuste, en uit deze stroom van Haar Liefde werden de Goden geboren. Haar Liefde wekte in de onwrikbare, ondoordringbare duisternis van het Onbewuste ook het verlangen om weer terug te keren naar zijn Oorsprong. En de instrumenten van de evolutie naar dat einddoel – dat eveneens het begin is – zijn de avatars, incarnaties in de evolutie van de Goddelijke Liefde die eeuwig straalt in de diepten van onze evolutionaire wereld.

Dit alles moet door het Ene gewild zijn, want niets kan bestaan of tot wording komen zonder Zijn toestemming, en alles bestaat uit Zijn eeuwige Essentie. Het heeft het gevaarlijke en langdurige avontuur van de evolutie gewild, vanaf de duistere nacht van zijn (schijnbare) tegengestelden tot de extase van de herontdekking van zijn goddelijke Zelf, want ook dit is een van de aspecten van zijn ananda of Gelukzaligheid.

Wij, mensen, behoren tot dat avontuur. We hebben een ziel; onze ziel is goddelijk; zij is de Godheid. Als dit waar is, zijn we een deeltje van het Ene dat het avontuur van de duisternis en het lange lijden gewild heeft om de herontdekking van ons diepste Zelf te ervaren. Een deeltje te zijn van het Ene staat gelijk met het Ene te zijn, want een deel van het oneindige is eveneens oneindig. We hebben het avontuur van de evolutie gekozen als een manier om tot Zelfkennis te komen, we hebben gekozen aan dat avontuur deel te nemen – hoewel de meesten van ons dit vergeten zijn, en onze geest bestaat uit onwetendheid. We zijn vergeten wie we zijn, waar we vandaan komen en waar we naartoe gaan. Maar omdat we ons uit vrije wil uit de stralende hemelen van ons eeuwig bestaan in de duisternis van deze lagere regionen van de manifestatie hebben gestort, kunnen we geen rechtsomkeert maken, kunnen we niet ontsnappen, en onze uiteindelijke bestemming is onafwendbaar: de goddelijke extase om weer te worden wie we zijn en altijd geweest zijn. Omdat we echter mensen zijn hebben we

geen notie van wat goddelijkheid is, of wat goddelijke extase is, of van de vaste zekerheid van de gelukkige afloop van ons schijnbaar eindeloos avontuur. Daarom lijden we, en voelen we ons terneergeslagen, en genieten we van onze wanhoop.

Evolutie wordt nu algemeen aanvaard als een wetenschappelijk feit. In India is het eeuwenlang een spiritueel feit geweest, getuige de ‘processie’ van avatars, van de Vis tot Kalki, waarvan elk de aanzet geeft tot een hoger niveau van evolutie. Dat de Materie, het Leven en het Bewustzijn de gradaties zijn van de evolutie van onze moeder, de aarde, is duidelijk voor allen die hun ogen open hebben. Het is minder duidelijk dat de materie zelf voortgekomen is uit het Onbewuste, waarin ons evolutionair universum bij zijn ontstaan was gedompeld. En wat helemaal niet begrepen wordt is het belangrijke Aurobindoniaanse begrip van de *involutie*, die noodzakelijkerwijs aan de evolutie moet zijn voorafgegaan. ‘Niets kan uit de materie evolueren wat er niet al in aanwezig is’, schreef Sri Aurobindo in *The Life Divine*.²⁵ ‘De evolutie van het Leven in de materie veronderstelt een involutie die eraan voorafgegaan is, tenzij we aannemen dat het een nieuwe schepping is die op magische en onverklaarbare wijze in de Natuur is verschenen ... De evolutie van bewustzijn en kennis kan niet worden verklaard tenzij er reeds een verborgen bewustzijn aanwezig was in de dingen, met zijn eigen inherente krachten die stukje bij beetje aan het daglicht komen.’²⁶ En Sri Aurobindo vergelijkt de neerdalende en opgaande hiërarchie van bestaansniveaus met een dubbele ladder die eerst tot in de onwetendheid van het Onbewuste en de materie afdaalt, en dan weer opklimt ‘via het ontluiken van leven en ziel en geest tot in de oneindigheid van de Geest’.

Niemand kan zeggen hoe lang de involutie – symbolisch voorgesteld door de tragedie van de vier Asoera’s – geduurd heeft; alles is misschien gebeurd in een oogwenk. Noch weten we hoe lang de evolutie zal duren, hoewel het

zeker een lange tijd zal zijn. Als mensen dragen we alle tot dusver doorgemaakte stadia van de evolutie in ons mee. We bestaan uit materie, de levenskrachten en (mentaal) bewustzijn; we dragen ook het onderbewuste en het Onbewuste in ons, en de perspectieven van de Geest en zijn oneindige sferen boven het bewustzijn. De mens staat ergens halverwege op de opwaartse ladder van de evolutie, in een vrij ongemakkelijke positie: half dier, half god. Als de evolutie ook maar enige betekenis heeft, zou het onlogisch zijn dat zij bij de mens ophoudt. De Goddelijke Schepster moet ongetwijfeld in staat zijn beter te doen.

‘De evolutie is niet ten einde; de rede is niet het laatste woord evenmin als het redenerend dier de hoogste vorm van belichaming van de Natuur is. Zoals de mens uit het dier verrees, zo verrijst uit de mens de supermens’, luidt een van Sri Aurobindo’s aforismen.²⁷ En op een van de eerste pagina’s van *The Life Divine* schrijft hij: ‘Het dier is een levend laboratorium waarin de Natuur, zo zegt men, de mens heeft ontwikkeld. De mens zelf kan net zo goed een denkend en levend laboratorium zijn in wie en met wiens bewuste medewerking ze de intentie heeft om de supermens, de god te ontwikkelen.’²⁸

Deze hoofdpunten in de visie van Sri Aurobindo en de Moeder verdienen benadrukt worden omdat zij de grondslag vormen van hun Integrale Yoga. Als ‘yoga’ een (her)eniging met de Godheid betekent, dan is evolutie als zodanig de yoga van de Godheid: na van Zichzelf afstand genomen te hebben, gaat Hij door middel van de evolutie op een Zelf-hereniging toe in de extase van Zelfherkenning. De mens, die een incarnatie is van een goddelijke ziel en die deel uitmaakt van de evolutie, doet mee aan deze Yoga van de Godheid. Tot dusver is de mensheid zich echter niet bewust geweest van de evolutionaire betekenis van de wereld en van zichzelf. Zij heeft de wereld voornamelijk als statisch of cyclisch gezien, en als zij in de opeenvolging van haar vele reïncarnaties al enig idee heeft gehad van een

ontwikkeling, dan werd deze verondersteld individueel te zijn, zonder verband met de menselijke soort als geheel.

Het revolutionair aspect van de visie en yoga van Sri Aurobindo en de Moeder wordt op deze manier duidelijk. Voor hen is de wereld statisch noch cyclisch, maar evolutionair en op weg naar een hoger doel: haar Godwording. De evolutie is de Yoga van de Godheid en alles in deze evolutionaire wereld heeft deel in deze Yoga, of het zich ervan bewust is of niet, of het dat wil of niet. De tijd is gekomen dat de mensheid zich bewust moet worden van dit proces en van het feit dat er een nieuwe soort, die de mensheid overstijgt, op komst is. De aanzet tot een nieuw evolutionair niveau kan, net als bij iedere voorafgaande gelegenheid, slechts worden gegeven door een directe tussenkomst van de Godheid die zich in de materie belichaamt als avatar.

De yoga van Sri Aurobindo en de Moeder is nieuw omdat het doel ervan niet langer een persoonlijke bevrijding is of het bereiken van de hemel, wat het streven van alle andere spirituele en godsdienstige scholen is geweest en tot op heden nog is. Wat deze yoga nastreeft is een actieve deelname in het overgangsproces van het menselijk wezen naar een meer-dan-menselijk, supramentaal of goddelijk wezen. Wie de Integrale Yoga beoefent kan geen persoonlijke oogmerken hebben. En de yoga van Sri Aurobindo en de Moeder is integraal omdat een verandering de bestaande wereld tot een supramentale wereld de transformatie vereist van alle elementen; de transformatie kan niet volledig zijn zolang een element onveranderd blijft. Al die elementen zijn, in verschillende mate, in ieder menselijk wezen aanwezig. De mens die zich aan deze yoga wijdt moet daarom volledig getransformeerd worden, inclusief de materie van zijn lichaamcellen.

De Moeder schreef in de maanden juni en juli 1914 het volgende in haar dagboek: 'Degenen die Gij tot Uw vertegenwoordigers op aarde hebt benoemd kunnen zich niet tevreden stellen met de resultaten die op zo'n

manier [door een egoïstisch werken voor hun eigen verlossing] bereikt zijn ... Hij die in Uw manifestatie de volmaaktheid wil, kan daar niet tevreden mee zijn; hij moet U op alle niveaus manifesteren, in alle wezensstaten, en zo de kennis die hij verworven heeft op de beste manier ter beschikking stellen van het hele universum ... Het is een waar scheppingswerk dat we moeten verrichten ... Gij hebt ons een belofte gedaan, Gij hebt degenen die, en datgene wat, deze belofte kunnen en kan waarmaken naar deze werelden gezonden ... En omdat dit gedaan móet worden, *zal het gedaan worden ... De Kracht is aanwezig*. Verheug U, gij allen die wacht en hoopt: de nieuwe manifestatie is een zekerheid, de nieuwe manifestatie is nabij. *De Kracht is aanwezig*.¹⁹

Geen mens kan enig idee hebben wat een vergoddelijking van de wereld werkelijk betekent, omdat geen mens een voldoende idee heeft van wat de Godheid is. Daarom is de hoeksteen van de Integrale Yoga wat Sri Aurobindo de ‘overgave’ aan de Godheid heeft genoemd. (We hebben gezien dat hijzelf deze overgave in praktijk bracht vanaf zijn ontmoeting met V.B. Lele in Baroda, en wie de Moeder’s *Prayers and Meditations* leest zal de overgave op praktisch elke pagina vinden.) Een onvoorwaardelijke overgave is niet zonder gevaar voor een beginneling op de spirituele weg, want hij zal, vanwege zijn innerlijke keuze en overtuiging, onmiddellijk worden aangevallen door allerlei soorten onzichtbare wezens voor wie de transformatie van de wereld het einde van hun heerschappij betekent. Er zijn maar weinig aspiranten die, als ze een dergelijke yoga beginnen, het onderscheidingsvermogen hebben om de demonische inspiraties van de goddelijke te onderscheiden. Daarom is het een absolute noodzaak in de Integrale Yoga een tweede eigenschap te ontwikkelen: oprechtheid, messcherp, waarmee eenieder zijn inspiraties, gevoelens en intenties hoort te ontleden.

Mensen die zich overgeven zonder daarvoor een beloning te verwachten zijn zeldzaam. (Het ontbreken van het vooruitzicht op een spirituele beloning op korte termijn maakt deze yoga voor veel zoekenden onbegrijpelijk.) De *siddhi* (realisatie) van deze yoga kan geen andere zijn dan de vergoddelijking van de hele persoonlijkheid, met inbegrip van het lichaam. De nieuwe goddelijke soort is geen verbetering van de menselijke soort; zij is een nieuwe soort voorbij de menselijke soort. Daarbij is de Integrale Yoga, omdat deze een inspanning tot transformatie van alle delen van het menselijk wezen vergt, in alle opzichten een bijzonder zware onderneming. (Sri Aurobindo vergeleek zijn yoga met een oorlog op alle fronten.) Want al het goede en slechte van de wereld is in ons aanwezig en we moeten dat meester worden, in de wetenschap dat menselijk ‘goed’ niet zo heel veel beter is dan menselijk ‘slecht.’ Hieruit kunnen we concluderen dat aan de Integrale Yoga beginnen veeleer het resultaat is van een roeping dan van een persoonlijk beslissing. Het is een werk voor tot volle wasdom gekomen zielen, ‘de enkele pioniers’ die weer eens een lichaam aangenomen hebben om hun menselijke broeders en -zusters te helpen in een incarnatie gewijd aan het werken voor een wereld waar lijden, haat, duisternis en dood niet soeverein meer zullen zijn.

In feite is de Integrale Yoga van Sri Aurobindo en de Moeder hét utopia, de poging om ten langen leste de belofte waar te maken die de mensheid van het begin af is gedaan, en die zo vaak herhaald werd maar nooit waargemaakt. Daarom, en dat is te begrijpen, is de mensheid beloften en utopia’s moe geworden; dat geldt echter niet voor de rijpe zielen die weten dat er een nieuwe wereld op komst is, omdat zij ervoor gekozen hebben zich te incarneren om aan zijn verwezenlijking mee te werken, alhoewel ze een andere keuze konden hebben gemaakt en in de gelukzaligheid van hun zielenwereld of in de Oorsprong hadden kunnen blijven.

Alles zal gedaan worden waarvoor onze pijn werd doorstaan.

Zoals lang geleden de mens na het dier kwam,
Zo zal deze hoge goddelijke opvolger zeker komen
Na het weinig daadkrachtige sterfelijke gedoe van de mens,
Na zijn vergeefse arbeid, zweet en bloed en tranen:
Hij zal weten wat de sterfelijke geest nauwelijks waagde te denken,
Hij zal doen wat het hart van de sterveling niet kon aandurven.
Het labeur van de menselijke tijd overervend,
Zal hij de last der goden op zich nemen;
Al het hemelse licht zal de gedachten van de aarde bezoeken,
De macht van de hemel zal de aardse harten sterk maken;
De aardse daden zullen die van de supermens nabijkomen,
Het aardse zien zal zich tot in het oneindige verwijden.³⁰ [30](#)

De Moeder

*Er is maar één ding waarvan ik absoluut zeker ben, en dat is wie ik ben. Sri Aurobindo wist het ook en heeft het bekendgemaakt. Zelfs de twijfels van de gehele mensheid zouden niets aan dit feit veranderen.*³¹

– De Moeder

‘In 1914 vond de vereenzelviging met de Universele Moeder plaats, de vereenzelviging van het lichamelijk bewustzijn met haar. Uiteraard wist ik voordien reeds dat ik de Moeder was, maar de volledige vereenzelviging vond pas in 1914 plaats,’³² zei de Moeder vele jaren later.

Wie is de Universele Moeder? Enkele pagina’s hogerop hebben we gezien dat toen het Ene zichzelf wilde objectiveren om zich ‘concreet’ te kennen, Het zijn bewustzijnskracht activeerde. De Moeder is de bewustzijnskracht van de Godheid, hetgeen betekent dat zij zijn manifesterende kracht is. Twee punten moeten hier worden benadrukt. Ten eerste is de Moeder op geen enkele manier minder dan de Godheid zelf omdat zij in wezen,

intrinsiek de Godheid is. Ten tweede, de moeder-kracht in de Godheid zou ook in hem aanwezig zijn als Hij niets van zichzelf zou manifesteren. Hij is Haar, Zij is Hem; zij zijn Eén.

In zijn brieven over de Moeder, later in een boekje onder de titel *The Mother* gepubliceerd, schrijft Sri Aurobindo in indrukwekkend proza: ‘Zij die we als de Moeder eren is de goddelijke bewuste Kracht boven alle bestaan, één en toch zo veelzijdig dat het onmogelijk is haar bewegingen te volgen zelfs voor de vlugste geest en voor het grootste, meest onbeperkte bevattingsvermogen. De Moeder is het bewustzijn en de kracht van de Allerhoogste en staat ver boven alles wat zij scheidt ...

Er zijn drie zijnswijzen van de Moeder, waarvan men zich bewust kan worden wanneer men in contact komt en één wordt met de bewuste kracht die ons en het universum in stand houdt. Zij is transcendent, en staat als de oorspronkelijke allerhoogste Shakti boven de werelden, en verbindt de schepping met het eeuwig ongemanifesteerde mysterie van de Allerhoogste. Zij is universeel, en scheidt als de kosmische Mahashakti alle wezens, bevat in zich de miljoenen processen en krachten, en doordringt, steunt en begeleidt ze. Als individu belichaamt Zij de kracht van deze twee meer extensieve wijzen van haar bestaan, brengt ze tot leven en houdt ze binnen haar bereik, en bemiddelt tussen de menselijke persoon en de goddelijke Natuur.’³³

‘Vier grote Aspecten van de Moeder, vier van haar voornaamste Krachten en Persoonlijkheden zijn van hoedbelang geweest bij haar begeleiding van dit universum en bij haar betrekkingen met het aardse gebeuren. Een daarvan [Maheswari] is haar persoonlijkheid van kalme onpartijdigheid en begripvolle wijsheid en rustige welwillendheid, van onuitputtelijk mededogen en soevereine majesteit, en van alles overheersende grootheid. Een ander aspect [Mahakali] belichaamt haar vermogen tot enorme energie en onweerstaanbare hartstocht, haar krijgshaftig gemoed, haar

overweldigende wil, haar onstuimige gezwindheid en wereldschokkende kracht. Een derde aspect [Mahalakshmi] is vol leven en aanminnelijk en wonderbaarlijk, met haar onpeilbaar geheim van schoonheid en harmonie en ritmische volmaaktheid, haar complexe en subtiële rijkdom, haar onweerstaanbare aantrekkingskracht en fascinerende charme. Het vierde aspect [Mahasaraswati] is toegerust met een direct en diep doordringend vermogen tot gedegen kennis en zorgvuldig onberispelijk werk, en rustige en precieze perfectie in alle dingen. Wijsheid, Kracht, Harmonie, Perfectie zijn hun respectievelijke attributen waarvan zij de vermogens in de wereld brengt ...³⁴ Deze vier krachten van de Godin vinden we over de hele wereld, weergegeven op de manier zoals de volkeren haar en haar emanaties waargenomen of zich verbeeld hebben.

Mirra wist dat zij een incarnatie van de Goddelijke Moeder was, niet slechts in een van haar aspecten, maar in Haar hele wezen. Alma, de uitermate begaafde helderziende, had de ‘twaalf parels’ als een kroon boven Mirra’s hoofd gezien. In feite had Mirra altijd, vanaf haar vroegste kindertijd, gevoeld wie zij was. Haar grotere Zelf had haar ouders uitgekozen, de plaats waar ze geboren zou worden en de manier waarop ze zou worden grootgebracht. Haar grotere Zelf had haar talrijke occulte ervaringen gegeven, zoals die wonderbaarlijke ervaring toen ze in een gouden kleed boven Parijs uitsteeg, troost biedend aan allen die om hulp naar haar toekwamen. Toch moest ze, zoals alle geïncarneerde zielen, de inspanning leveren om de degradatie te overkomen die het gevolg is van de geboorte in een menselijk, stoffelijk lichaam – ook al had ze al die tijd de herinnering aan de ware natuur van haar ziel levend gehouden.

Nu was de tijd gekomen voor de identificatie van haar zelf met haar Zelf. Deze beslissende gebeurtenis in Mirra’s spirituele ontwikkeling moet in de laatste dagen van augustus 1914 plaatsgehad hebben, want we lezen in haar dagboekantekening van 31 augustus de aanspreking: ‘O Moeder, lieve

Moeder die ik ben ...' wat de directe formulering is van de bereikte vereenzelviging. De volgende dag schrijft zij; 'Ik ben definitief Uzelf geworden', en op 4 september: 'O lieve Moeder, ik ga in U op in een immense liefde ... Ik ben het louterende vuur van Uw liefde geworden.' De aantekening van 13 september begint als volgt: 'Ik begroet U met groot enthousiasme, O goddelijke Moeder, en met diepe genegenheid vereenzelvig ik me met U. Verenigd met onze goddelijke Moeder keer ik mij, O Heer, naar U toe en buig voor U met stille eerbied, en in een vurige aspiratie vereenzelvig ik me met U.' En de volgende dag schrijft zij: 'Er is niet langer een ik, niet langer een individualiteit, niet langer een persoonlijke begrenzing. Er is slechts het onmetelijke heelal, onze sublieme Moeder, die in een intens vuur van loutering te Uwer ere brandt, O Heer, goddelijke Meester, soevereine Wil, opdat deze Wil op de weg naar zijn verwerkelijking geen verder obstakel moge ontmoeten.'

Deze buitengewone opeenvolging van spirituele verklaringen laat geen twijfel bestaan omtrent de werkelijkheid van Mirra's vereenzelviging met de Grote Moeder. 'O goddelijke en aanbiddelijke Moeder, wat zal er met Uw hulp nog onmogelijk zijn?' schreef ze op 25 september. 'Het uur van de verwezenlijking is nabij en Gij hebt ons van uw hulp verzekerd opdat we integraal de hoogste Wil ten uitvoer mogen brengen. U hebt ons aanvaard als geschikte tussenpersonen tussen de ondenkbare werkelijkheden [van de hogere werelden] en de betrekkelijkheden van de fysieke wereld, en uw blijvende aanwezigheid in ons midden is een teken van uw actieve medewerking.' En dan volgen er vier regels die tijdens de rest van haar aardse leven zouden blijven naklinken:

De Heer heeft het gewild, en Gij volbrengt het:

Een nieuw licht zal op aarde aanbreken.

Een nieuwe wereld zal geboren worden,

En de gedane beloften zullen worden vervuld.³⁵

In *Savitri*, de spirituele biografie van de Moeder en hemzelf, heeft Sri Aurobindo de gedenkwaardige gebeurtenis van haar vereenzelving als volgt onder woorden gebracht:

In zijn diepgelegen lotusverblijf zat haar wezen
Als op de marmeren stoel van concentratie,
De machtige Moeder van de werelden aanroepende
Om dit aardse onderkomen tot haar woning te maken.
Als in een flits van een bovennatuurlijk licht
Daalde een levende beeltenis van de oorspronkelijke Macht,
Een gezicht, een vorm neer in haar hart
En maakte het tot zijn tempel en reine verblijfplaats ...
Iets van de machtige Moeder verenigde zich
Met haar als was zij haar menselijk bestanddeel.³⁶[31](#)

De Eerste Wereldoorlog en Richards uitwijzing

*Dit is een beslissend moment voor de aarde ...*³⁷

– De Moeder

Historici zijn het erover eens dat het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog over het algemeen ervaren werd als de plotselinge ontlading van een spanning die zich in de loop van de laatste decennia in de mensheid had opgehoopt, en die ondraaglijk was geworden. Documentaires tonen ons nog altijd de lachende gezichten van de jonge mannen die trots hun noodlot tegemoet gingen met bloemen in hun geweerlopen, en de hysterische vreugde waarmee de vrouwen hen uitzwaaiden. Niemand had enig idee van de bloedbaden die in hen wachtten, de staatslieden en generaals net zo min als alle anderen; en toen ze zich eenmaal in de dodendans hadden begeven volhardden zij erin als robotten, als marionetten die door onzichtbare krachten bewogen werden – wat inderdaad het geval was.

In hoofdstuk 2 hebben we gezien hoe de mensheid er onweerstaanbaar toe gedreven werd de deuren tot haar innerlijk wezen te openen, na vele eeuwen van vastgeroeste tradities, zeden en gewoonten, en werktuiglijk gedrag. Zoals de impressionisten de directe expressie van de artistieke gewaarwording zochten, pelden psychologen de buitenste lagen af van het gedrag van de mensen dat reeds lang verdord was tot conventies; sociologen en filosofen beoogden een radicale verandering teweeg te brengen in de gevestigde sociale opvattingen, en fysici ontmaskerden de natuurverschijnselen en begonnen aan een ontdekkingsreis die nog altijd verre van beëindigd is. Er werden enkele diepg en gevoelige plekken aangeraakt, enkele wezenlijke zaken waarvan het bestaan voordien niet werd vermoed, en er stond in de mensheid een angstaanjagende innerlijke Schaduw op, maar door een paar mensen met het onderscheidingsvermogen of de moed ertoe herkend als die van henzelf.

Aansluitend op dit ontwaken van de vitale krachten in de mensheid volgde een massale neerdaling van vijandige occulte krachten uit de occulte vitale werelden. ‘Monsterlijke krachten hebben zich als een wervelwind op de aarde gestort’, schreef Mirra op 8 augustus in haar dagboek, terwijl de onderscheidene landen hun posities in ‘het oorlogsspel’ aan het kiezen waren.³⁸ En de Moeder zou vele jaren later zeggen: ‘De Eerste Wereldoorlog was het resultaat van een enorme invasie van de krachten van de vitale wereld – *vijandige* krachten van de vitale wereld – in de materiële wereld. Zelfs degenen die zich van deze invasie bewust waren en er zich zodoende tegen konden wapenen, leden onder de gevolgen ervan. De hele mensheid, de hele aarde leed onder de gevolgen ervan ... Uiteraard wisten de mensen niet wat hen overkwam; al wat ze zeiden is dat sinds de oorlog alles verslechterd was. Dat was alles wat ze konden zeggen.’³⁹

Het Duitse volk stelde zich, niet voor het eerst en niet voor het laatst, in dienst van die duistere krachten. ‘De Duitsers wisten dat ze de sterkste

militaire macht ter wereld waren, de efficiëntste handelaars, de bedrijvigste bankiers, die tot op ieder continent doordrongen, de Turken financierden, een spoorweg van Berlijn naar Bagdad aanlegden, grote handelsbelangen in Latijns-Amerika verwierven, Engeland als zeemogendheid probeerden te overtreffen, en op intellectueel gebied elke tak van menselijke kennis onder het begrip *Wissenschaft* systematisch organiseerden. Zij waren [in hun eigen ogen] de wereldheerschappij waardig en ertoe in staat. Overheersing door de besten was aan de orde van de dag,' schrijft Barbara Tuchman in *A Proud Tower*. En ze herinnert ons aan de Duitse slogan uit die tijd: *Den Deutschen gehört die Welt* – de wereld behoort aan de Duitsers.

Op 28 juni 1914, een week na de beslissing de *Arya* te publiceren, werd de Oostenrijkse kroonprins, Aartshertog Franz Ferdinand, in Sarajevo vermoord; de volgende dag verklaarde Oostenrijk de oorlog aan Servië; op 1 augustus stond Duitsland zijn Oostenrijkse bondgenoot terzijde en verklaarde de oorlog aan Rusland, en twee dagen later aan Frankrijk; op 4 augustus vielen Duitse troepen het neutrale België binnen en verklaarde Engeland de oorlog aan Oostenrijk; op 23 augustus verklaarde Japan de oorlog aan Duitsland ...

De Duitse legers leken onstuitbaar. Hun rechterflank marcheerde naar de havens aan het Kanaal terwijl hun linkerflank recht naar het hart van Frankrijk oprukte. De Franse troepen en de Britse Expeditionaire Strijdmacht trokken in paniek terug. In het nauw gebracht door de tangbeweging van de Duitse aanval stonden ze op het punt vernietigd te worden, en de val van Parijs, de culturele hoofdstad van de wereld en het symbool van de westerse beschaving, leek een vaststaand feit. De Franse regering was in het midden van de nacht naar Bordeaux gevlucht.

Op dit kritieke moment in de wereldgeschiedenis vond er in Pondicherry de volgende gebeurtenis plaats, door de Moeder zelf beschreven: 'Ik zat

gewoonlijk elke ochtend op het terras om te mediteren, naar Sri Aurobindo's kamer toegekeerd. Die dag bevond ik me in mijn kamer, maar ik kon er door een klein raam Sri Aurobindo's kamer zien. Ik was in meditatie, maar mijn ogen waren open. Ik zag Kali [de zwarte godin van macht en vernietiging] door de deur mijn kamer binnenkomen. Ik vroeg haar: "Wat wilt u?" Ze aan danste, echt een wilde dans. Ze zei tegen me: "Parijs wordt ingenomen, Parijs wordt verwoest!" We hadden geen nieuws, het was net aan het begin van de oorlog. Ik was in meditatie. Ik keerde me naar haar toe en zei tegen haar: "Nee, Parijs wordt niet ingenomen, Parijs wordt gered" – rustig, zonder stemverheffing, maar wel met een zekere kracht. [Bij een andere gelegenheid zou de Moeder zeggen dat het Mahashakti zelf was die "nee" zei.] Ze trok een scheef gezicht en ging weg. En de volgende dag ontvingen we de officiële berichtgeving, aangeplakt was op het hek van het Government House. We ontvingen het nieuws dat de Duitsers naar Parijs opgerukt waren en dat Parijs onverdedigd was; de weg lag helemaal open, ze hoefden nog maar een paar kilometer verder te gaan om de stad binnen te trekken.⁴⁰ Maar ze zetten hun opmars niet door.

In feite had generaal Von Kluck, die het bevel voerde over de Duitse rechterflank, de wanorde in de Franse en Britse legers overschat. In plaats van de opmars voort te zetten en Parijs in te nemen, wat gemakkelijk zou zijn geweest, sloeg hij te vroeg naar links af om te proberen de vijand te omsingelen. Dit gaf de verdedigers van Parijs de kans om hem in de flank aan te vallen. De Duitse opmars kwam tot stilstand en aan de rivier de Marne werden de eerste loopgraven gegraven.

De oorlog zette ook Sri Aurobindo en de andere vrijheidsstrijders, of *Swadeshi's* zoals ze in Pondicherry werden genoemd, onder toenemende druk. De Britten waren hem bij lange na niet vergeten. Had Lord Minto niet gezegd dat hij niet zou rusten voordat hij Aurobindo Ghose te pakken had gekregen? De Britse regering en heel wat anderen konden niet geloven dat

Sri Aurobindo volledig met politieke actie was gestopt.⁴¹ We hebben gezien dat hij ervan verdacht werd de man achter de moord op de District Collector van Tirunelveli te zijn geweest. De Britten oefenden alle mogelijke druk uit om Sri Aurobindo uit het Franse grondgebied te laten deporteren, maar vijf inwoners van Pondicherry werden bereid gevonden een getuigschrift betreffende Sri Aurobindo's goed gedrag te ondertekenen. In zijn *Reminiscences* noemt Nolini hen 'de vijf nobele mannen'.

Aan het begin van de oorlog had een Duits oorlogsschip, de kruiser *Emden*, verwarring veroorzaakt in de Golf van Bengalen door een paar kanonschoten op de Britse koloniale bezittingen af te vuren. Madras was eveneens een doelwit geweest en de helft van de bevolking daar was mijlen landinwaarts gevlucht. Hoewel Pondicherry niet was geraakt werd, waren honderden de stad in paniek op de vlucht geslagen toen het schip voorbij voer. Deze zichtbare Duitse aanwezigheid maakte de vrijheidsstrijders nog meer verdacht als mogelijke spionnen, en de Fransen leken nu bereid zich van hen af te maken.

'De Britse regering oefende grotere druk uit op de Fransen: ze moesten drastische actie ondernemen wat hun politieke vluchtelingen betrof', herinnert Nolini zich. 'Ofwel moesten zij hen aan de Britten uitleveren, ofwel toestaan dat ze uit India gezet werden. De Franse regering stelde bijgevolg voor dat ze een plek voor ons zou vinden in Algerije ... Als we dit aanbod afwezen, zou het gevaar kunnen dreigen dat het de Britse autoriteiten vergund werd ons te arresteren. Ik kan me nog heel goed herinneren wat er toen gebeurde. Sri Aurobindo zat in zijn kamer in wat later het "Guest House" zou worden genoemd, in de rue Francois Martin. Wij waren er ook. Twee of drie vooraanstaande Tamil nationalistes die in Pondicherry hun toevlucht hadden gezocht kwamen binnen en brachten Sri Aurobindo op de hoogte van het aanbod om naar Algerije te gaan; ze lieten ook doorschemeren dat ze er niet tegen gekant waren. Sri Aurobindo zweeg

even en zei toen, op een rustige, duidelijke manier: “Ik blijf waar ik ben” ... Sri Aurobindo had gesproken en ze konden daar maar moeilijk tegen opkomen.⁴²

De Britse regering in Londen had over deze zaak direct contact opgenomen met de Franse regering in Parijs, waar Mirra's broer Mattéo toentertijd een leidinggevende positie had op het Ministerie van Buitenlandse Zaken. ‘Hij [Mattéo] deed veel voor Afrika [waar hij gouverneur-generaal van de Franse Kongo zou worden], maar anderen profiteerden ervan. Mensen zoals hij hebben Frankrijk helpen opbouwen, en maakten het ook mogelijk dat de Ashram hier kon blijven. Anders had ik misschien naar Frankrijk gemoeten, ofwel naar Amerika ... Toen de Moeder hier kwam en wij elkaar ontmoetten, begon haar broer geïnteresseerd te worden. Zulke dingen lijken toeval maar zijn het niet. Er is een beschikking achter zulke gebeurtenissen.’⁴³ Het dossier betreffende de Swadeshi's in Pondicherry kwam in handen van Mattéo; hij sloot het in zijn onderste la en er gebeurde verder niets mee.

Bejoy Nag ontdekte echter dat het de Britse politie ernst was. Hij werd gearresteerd zodra hij in oktober 1914 het grondgebied van Pondicherry verliet, onder de Verordening van Toegangsrecht tot India. Bejoy werd ‘door de Bengaalse politie als een uiterst gevaarlijke man beschouwd’, stond er in zijn politiedossier, ‘en de documenten van de geheime politie in Madras in Pondicherry bevestigen deze mening’. Want Bejoy was niet alleen een van de aangeklaagden in de Alipore Bom Affaire geweest, hij had ook een schriftelijke machtiging op zich die hem in staat stelde als agent voor de *Arya* op te treden, wat zijn connectie met Aurobindo Ghose bewees.

Paul Richard had geprobeerd met de autoriteiten te bemiddelen ten gunste van Bejoy vóór deze vertrok. Hij had weinig kans op welslagen omdat hij zelf een van de hoofdverdachten was op de lijst van de Britse politie, die

hem kenschetsten als ‘een fanatiek socialist’ en antikolonialist, omdat ze wisten dat hij op goede voet stond met Aurobindo Ghose. ‘Monsieur Richard is een Frans onderdaan en een verslagen kandidaat voor de zetel van Pondicherry in de Franse Kamer van Afgevaardigden. Naar verluidt houdt hij er gevaarlijke meningen op na en heeft hij een genootschap opgericht dat “Union de la jeunesse Hindoue” heet, voor het politieke, religieuze en literaire onderricht van jonge mannen in Pondicherry. Hij is voortdurend in het gezelschap van de extremisten daar, en zegt zelf dat hij vijf jaar lang bevriend geweest is met Arabindo Ghose.’⁴⁴

‘Richards situatie in Pondicherry verslechterde eveneens door het uitbreken van de oorlog, maar in zijn geval kon geen tussenkomst, van binnen of van buiten af, zijn uitwijzing uit de kolonie verhinderen. Zoals alle Franse dienstplichtigen werd Richard opgeroepen in de algemene mobilisatie van 3 augustus 1914. Hij bleef nog zes maanden in Pondicherry en gebruikte ze voor een late poging deed om op goede voet te staan met de Britten ... Tegen eind januari [1915] willigde de regering van Pondicherry de Britse eis in en gelastte zijn uitwijzing. Richards beroep tegen deze beslissing bleef zonder gevolg, en op 22 februari, de dag na de Moeder’s zevenendertigste verjaardag, vertrokken ze beiden uit Pondicherry.’⁴⁵

Men mag veronderstellen dat ze Colombo met de *Dupleix* of de *Messageries Maritimes* bereikten. Daar gingen ze op 26 februari aan boord van het Japanse schip *Kamo Maru*. Het schijnt dat in Colombo de Britse politie de Sanskriet grammatica, die Sri Aurobindo voor Mirra had samengesteld, in beslag nam. De eerste aantekening in Mirra’s dagboek aan boord van de *Kamo Maru*, ook de eerste na haar vertrek uit Pondicherry, toont aan wat een ontzettende slag de scheiding van Sri Aurobindo voor haar was. ‘Eenzaamheid, een kille, diepe eenzaamheid, en altijd de indruk dat ik met het hoofd voorover in een duistere hel ben geworpen! Nooit heb ik op enig ogenblik in mijn leven, in welke omstandigheden ook, gevoeld

dat ik in een omgeving leef die zo volkomen de tegenstelling is van alles waarvan ik mij als waar bewust ben, zo in strijd met alles wat de essentie van mijn leven is ... Voor het moment is er niets dat helder is; nooit was de toekomst zo versluierd.’ De volgende dag schreef ze: ‘Elke slag van de propeller in de diepe oceaan lijkt me verder weg te brengen van mijn ware bestemming, die welke het best uitdrukking verleent aan de goddelijke Wil; ieder uur dat voorbijgaat lijkt me weer dieper in dat verleden te sleuren, waarmee ik gebroken had omdat ik er zeker van was dat ik geroepen was tot nieuwe en grotere verwezenlijkingen ...’⁴⁶

‘Dit is een verbanning uit alle spiritueel geluk ... Sterk is het groeiende gevoel van verstoten te zijn, en een intens en onverwoestbaar vertrouwen is nodig om te zorgen dat het oppervlaktebewustzijn, op deze manier aan zijn lot overgelaten, niet ten prooi valt aan ongeneeslijke smart ... Was het maar mogelijk om voor altijd uit dit oppervlaktebewustzijn weg te ontkomen, om mijn toevlucht te nemen in het goddelijk bewustzijn! Maar dat hebt U verboden, en U verbiedt het nu nog en altijd. Geen vlucht uit de wereld!’ (Vele jaren later en in even dramatische omstandigheden zullen we gelijksoortige uitlatingen vernemen.) ‘De last van zijn duisternis en lelijkheid moet tot het einde toe gedragen worden, zelfs als alle goddelijke hulp me ontnomen lijkt.’⁴⁷ Mirra bevond zich in de Donkere Nacht van de Ziel.

Waarom moest ze Sri Aurobindo verlaten? Alle antwoorden op deze vraag zijn gebaseerd op veronderstellingen. Een belangrijke factor was zeker de aanwezigheid van Paul Richard. De Moeder zou later zeggen dat Sri Aurobindo zich opgelucht voelde door zijn vertrek. Zij kon hem, vastbesloten als ze was om hem te bekeren, niet alleen laten vertrekken. Een ander aspect van de situatie was dat Sri Aurobindo geheel in beslag genomen was door zijn Yoga, waarvan zijn aantekeningen in het *Record of Yoga* getuigen. Hoe ver hij in vergelijking met gewone stervelingen ook

gevorderd was, hij was nog altijd onderweg naar de supramentale verwezenlijking, waarvan hij het mentale deel in 1920 zou bereiken. Een groot deel van de *Arya* was niet vanuit een supramentaal maar vanuit een bovenmentaal gezichtspunt geschreven, zoals hij later zou toegeven en zoals de Moeder verschillende keren zou opmerken toen ze commentaar gaf op zijn *Thoughts and Aphorisms* becommentarieerde, die in 1914-'15 geschreven waren. Een derde punt was dat de tijd nog niet gekomen was voor de uitwerking van haar 'programma' op de manier zoals ze daarmee begonnen was sinds haar aankomst in Pondicherry, omdat haar persoonlijke conditie en de staat van de wereld het nog niet toelieten.³²

Op 18 maart arriveerden de Richards in een Parijs op voet van oorlog, en op de 29e verlieten ze de stad weeren reisden naar Lunel, in het zuiden van Frankrijk. Mirra's ziekte, die begonnen was toen de Kamo Maru de Middellandse Zee binnenvoer, werd nu ernstig. 'Het is nog geen tijd voor vreugdevolle verwezenlijkingen in uiterlijke, fysieke dingen. Het fysieke wezen wordt nogmaals in de eenzame, geestdodende nacht gestort waaruit het zich in te grote haast wilde terugtrekken ... Het lichaam is, ondanks zijn onbetwistbare goede wil, zodanig geschokt dat het zijn evenwicht niet meer weet te hervinden.'⁴⁸ Later zou de Moeder bij deze notitie opmerken: 'Het gebed heeft te maken met een ervaring die ik had toen ik niet in goede gezondheid verkeerde en in feite ternauwernood de dood ontsnapt was. Ik had een ontstekikng van de zenuwen.'⁴⁹ Dit is een uiterst pijnlijke conditie die ze beschreef als 'de hoogste intense pijn' overal in het lichaam. De reden was dat ze, door middel van een daad van spiritueel occultisme die ze zelf later als 'roekeloos' zou bestempelen, haar ziel bij Sri Aurobindo had achter gelaten, zodat haar *adhara* alleen bleef temidden van de ontredde toestand van de wereld.

Maar hoe hels de ervaringen die ze moest doorstaan ook waren, wat ze geworden was kon niet meer ongedaan gemaakt worden, en het werd

geleidelijk aan weer actief. Zelfs toen haar toestand kritiek was begon ze weer met haar occult werk, in Lunel en later in Marsillargues, de geboorteplaats van Paul Richard, waar hij om redenen van zijn mobilisatie heen moest. Daar ontving ze het bezoek van haar zoon André, nu officier in het leger, die voor het eerst over Sri Aurobindo hoorde. ‘De hemelen zijn definitief veroverd’, schreef Mirra in Marsillargues, ‘en niets en niemand is bij machte ze mij te ontnemen. Maar de verovering van de aarde moet nog plaatsvinden; de strijd wordt voortgezet temidden van de verwarring; en zelfs wanneer de overwinning bereikt is, zal het nog slechts een betrekkelijke zijn; de overwinningen in deze wereld zijn slechts stadia die geleidelijk aan tot nog meer glorieuze overwinningen leiden.’⁵⁰

De oorzaken van haar pijnlijke ervaringen werden haar duidelijk. In de Integrale Yoga betekent transformatie van de materie in de eerste plaats transformatie van het lichaam, dat ons onmiddellijk contact met de materie is. We herinneren ons hoe ze op de oudejaarsavond van 1913 – een dag nog niet zo lang geleden maar die reeds tot een totaal andere wereld behoorde – de vereenzelviging met de Godheid ‘voor het lichaam’ had gewenst, en hoe haar wens binnen datzelfde jaar vervuld was geweest. Spoedig zou ze schrijven: ‘Gij hebt dit ellendige instrument [haar lichaam, of liever haar *adhara*] geheel en al in bezit genomen. Daar het nog niet voldoende vervolmaakt voor U is om zijn transformatie, zijn transmutatie te bereiken, bent U in elk van zijn cellen aan het werk om deze te kneden, soepel te maken en te onderrichten, en in het wezen als geheel om dit te organiseren en te harmoniseren. Alles is in beweging, alles is aan het veranderen; Uw goddelijke actie is voelbaar als een onuitsprekelijke bron van een louterend vuur dat in alle atomen brandt.’⁵¹ Zo vroeg was ze al aan het werken aan wat een van de voornaamste taken zou zijn van haar aardse incarnatie: de yoga van de cellen, de poging om een goddelijk lichaam te vormen door het menselijk lichaam te transformeren.

Begin november 1915 waren de Richards weer terug in Parijs. ‘In Parijs, gedurende de oorlog, hadden er twee soorten bombardementen plaats. Het eerste soort werd uitgevoerd door een groot kanon, de *Dikke Bertha* geheten, en deze Dikke Bertha vuurde enorme granaten op Parijs af. En het andere soort werd uitgevoerd door zeppelins volgeladen met bommen die de Duitsers uitstuurden over Parijs ... Op een nacht, toen ze het raam ging dichtdoen, zag ze [Mirra] een zeppelin in de lucht. Ze hoorde het bomalarm, en tegelijkertijd was er een enorme explosie die het hele huis deed schudden.’⁵²

‘Ik heb treinen bezocht’, zei de Moeder, ‘die elk tussen de vijf- en zeshonderd gewonden van het front brachten. Het doet je iets dat te zien, niet zozeer vanwege al het lijden van die gekwetste jonge mannen, maar vooral vanwege de nobele manier waarop de meesten hun lijden droegen. Hun ziel straalde uit hun ogen, want het minste contact met de diepere krachten maakt ze wakker. En door de intensiteit, de volheid van de krachten van ware liefde die zich, in hun aanwezigheid, in volmaakte stilte konden manifesteren, was het niet moeilijk om de graad van hun ontvankelijkheid aan te voelen.’⁵³ ‘De laatste maanden die ik in Parijs doorbracht waren echt bizar. En je kunt het niet navertellen. Het leven in de loopgraven, bijvoorbeeld, is iets wat je niet na kunt vertellen ... Alle verschrikkingen uit de vitale wereld waren op aarde neergedaald ..’⁵⁴

‘Ik herinner me heel goed dat toen de oorlog – de Eerste Wereldoorlog – begon, en ik mijn lichaam als offerande aan de Heer aanbood opdat de oorlog niet tevergeefs zou zijn, ieder deel van mijn lichaam, het een na het ander [*de Moeder raakt haar benen, haar armen enzovoort aan*], of soms hetzelfde deel verschillende keren, een slagveld vertegenwoordigde: ik kon dat zien, ik kon het voelen, ik beleefde het. Iedere keer was het ... Het was heel vreemd, ik hoefde alleen maar rustig te blijven kijken en ik zag hier, en daar, en daar, het hele gebeuren in mijn lichaam, alles wat zich voordeed.

En terwijl het gebeurde, richtte ik de goddelijke Kracht erop, zodat alles – al die pijn, al dat lijden, dat allemaal – de voorbereiding van de aarde en de neerdaling van de Kracht zou verhaasten. En dat bleef bewust zo doorgaan, gedurende de hele oorlog.’⁵⁵

‘Alle vijandige krachten in de spirituele wereld zijn in een voortdurende staat van oppositie en proberen al onze vorderingen ongedaan te maken; want de complete overwinning van één enkeling onder ons zou de algemene ondergang voor hen betekenen’, schreef Sri Aurobindo aan Mirra. ‘We kunnen alles wat er gebeurt uiteindelijk ten goede keren, maar dat “goede” is soms vanuit het gezichtspunt der uiterlijke omstandigheden niet zo goed ... De hele aarde is nu aan één wet onderhevig en reageert op dezelfde vibraties, en ik betwijfel of er ergens een plaats is waar het gewoel van de strijd ons niet zou bijhalen.’⁵⁶ Dit betekent dat ook hij, in Pondicherry, deelde in de universele ontredde. Want in de Integrale Yoga is het bereiken van een universeel bewustzijn een van de noodzakelijke stadia, en we weten dat Sri Aurobindo dat bewustzijn in de gevangenis van Alipore reeds verwezenlijkt had. En universeel bewustzijn betekent universele tegenwoordigheid en ontvankelijkheid.

Het volgende is het eerste deel van Mirra’s notitie in haar dagboek op 26 november 1915: ‘Terwijl het bewustzijn in goddelijke beschouwing verzonken was, ervoer het hele wezen een opperste, grenzeloze gelukzaligheid. Toen werd het fysieke lichaam onderhevig, eerst in zijn lagere delen en dan in zijn geheel, aan een heilige siddering die geleidelijk alle persoonlijke begrenzings deed verdwijnen, zelfs in de meest materiële gewaarwording. Het wezen werd geleidelijk, op een methodische manier groter, en doorbrak iedere belemmering, vernietigde ieder obstakel, zodat het een kracht en een macht kon bevatten en tot uiting brengen die onophoudelijk toenamen in omvang en intensiteit. Het was een geleidelijke uitdijning van de cellen totdat er een volledige identificatie met de aarde

plaatshad: het lichaam van het ontwaakte bewustzijn van de aarde bewoog zich harmonisch door de etherische ruimte. En het bewustzijn wist dat zijn wereldomvattend lichaam op deze manier in de armen van het universele Zijn bewoog; en het gaf zichzelf, het gaf zich over aan Dat in een extase van vredige gelukzaligheid. Toen voelde het dat zijn lichaam opgenomen werd in het lichaam van het universum en ermee één werd; het bewustzijn werd het bewustzijn van het universum, onbeweeglijk in zijn totaliteit, eindeloos bewegend in zijn interne complexiteit ...⁵⁷ Dit alles deed zich voor terwijl de oorlog aan het woeden was.

[28] Dit was de eerste keer dat Aurobindo Akroyd Ghose de naam 'Sri Aurobindo' aannam, echter nog altijd gevolgd door 'Ghose'. Van nu af aan zullen we de naam 'Sri Aurobindo' gebruiken, behalve in citaten die zijn naam in een andere vorm vermelden.

[29] Zie hoofdstuk 4.

[30] All shall be done for which our pain was borne. / Even as of old man came behind the beast / This high divine successor surely shall come / Behind man's inefficient mortal pace, / Behind his vain labour, sweat and blood and tears: / He shall know what mortal mind barely durst think, / He shall do what the heart of the mortal could not dare. / Inheritor of the toil of human time, / He shall take on him the burden of the gods; / All heavenly light shall visit the earth's thoughts, / The might of heaven shall fortify earthly hearts; / Earth's deeds shall touch the superhuman's height, / Earth's seeing widen into the infinite.

[31] In its deep lotus home her being sat / As if on concentration's marble seat, / Calling the mighty Mother of the worlds / To make this earthly tenement her house. / As in a flash from a supernal light, / A living image of the original Power, / A face, a form came down into her heart / And made of it its temple and pure abode ... / A portion of the mighty Mother came / Into her as into its own human part.

[32] Er is een curieuze alinea in M.P. Pandits boek *An Early Chapter*. 'Er zijn veel speculaties [aangaande Mirra's vertrek]. Maar de enige gegronde speculatie waarvan ik heb gehoord is dat hij [Sri Aurobindo] er op dat tijdstip niet zeker van was of ze zijn Shakti zou worden. Of hij verwachtte dat Mrinalini zijn Shakti zou worden weten we niet, hoewel er een zinspeling op is in zijn welbekende brieven aan haar en ook later.' Als Sri Aurobindo was wie hij verondersteld wordt te zijn, en als Mirra was wie zij verondersteld werd te zijn, dan kan het niet anders of ze was Sri Aurobindo's Shakti. Om deze reden zou Sri Aurobindo zeggen: 'De Moeders bewustzijn en het mijne zijn hetzelfde, het ene Goddelijke Bewustzijn in twee personen, omdat dit nodig is voor het spel.' En de Moeder zou zeggen: 'Sri Aurobindo en ik, wij zijn altijd een en hetzelfde bewustzijn, een en dezelfde persoon.' Bovendien zou Mrinalini's eigen vader over haar zeggen: 'Ze legde [in haar jeugd] geen uitzonderlijke talenten of begaafdheden aan de dag, eigenlijk in geen enkele fase van haar leven', hetgeen haar nauwelijks kwalificeert om een instrument te zijn in de vergoddelijking van de aarde.

7.

In Japan

In de wereld der vormen is onvolkomen Schoonheid een even groot gebrek als onvolkomen Waarheid in de wereld der ideeën.¹

– De Moeder

Nadat ze wat tijd had doorgebracht met het ordenen van vertrouwde voorwerpen, schreef Mirra op 2 november 1915 in haar dagboek: ‘Zoals er op zee een krachtige bries opsteekt en de talloze golven met schuim bedekt, zo blies een windvlaag over het geheugen en bracht de talloze herinneringen erin vervat weer tot leven. Intens, veelzijdig, samengepakt kwam het verleden plotseling weer terug zonder iets van zijn smaak, van zijn rijkdom verloren te hebben. Toen werd het hele wezen verheven in een aandrang van aanbidding, en plaatste al zijn herinneringen, na deze als een rijke oogst vergaard te hebben, aan Uw voeten, O Heer, als een offergave. Want het is zijn hele leven lang, zonder het te weten of alleen maar met een vaag aanvoelen, naar U op zoek geweest...’² Paul en Mirra Richard waren weer in Parijs; zij zouden daar, betrekkelijk veilig, tot begin maart 1916 blijven. Paul Richard was om (voorgewende?) gezondheidsredenen van militaire dienst vrijgesteld. Voor Mirra was, na de zware lichamelijke en spirituele beproeving die ze had doorgemaakt, alles weer tot rust gekomen. ‘Vergissingen zijn tot aansporingen geworden, onhandige pogingen tot overwinning. Uw glorie heeft nederlagen omgezet tot overwinningen in de eeuwigheid, en alle schaduwen zijn voor uw stralend licht gevluht.’³

Maar de oorlog woedde onverminderd voort en veroorzaakte verschrikkingen die de mensheid voorheen onbekend waren. Het was alsof ze er met elke zenuw in haar lichaam mee verbonden was. Een paar dagen later schreef ze in het midden van de nacht: ‘De laatste twee dagen lijkt de

aarde door een beslissende crisis heen te zijn gegaan; het ziet ernaar uit dat de grote, ontzettende krachtmeting tussen de materiële weerstand en de spirituele machten op zijn einde loopt, of dat hoe dan ook een belangrijk iets in het drama tussenbeide is gekomen of tussenbeide gaat komen.’ De taak die voor hen lag, nu en in zoveel toekomstige omstandigheden, was veel moeilijker dan zij of Sri Aurobindo had vermoed. De reden waarom deze stoffelijke wereld nooit vergoddelijkt was werd voor hen steeds duidelijker naarmate ze op onbekend maar zeer concreet en ontoegeeflijk fysiek-spiritueel terrein vooruitgang maakten. (Later zou een ironische Sri Aurobindo zelfs zeggen dat hij veel minder enthousiast zou zijn geweest als hij geweten had wat hem te wachten stond.)

En Mirra voegde eraan toe: ‘Hoe weinig doen individuen ertoe in zulke tijden! Ze zijn als stro in de wind, ze wervelen slechts een ogenblik boven de grond, om er dan op terug te vallen en tot stof te worden gewreven.’⁴ En ja, de jonge lichamen aan flarden gescheurd door kogels, granaten en bomscherven werden bij vele duizenden tot stof gemaald. Niettemin was ‘de Heer’ er, temidden van die holocaust, want Hij is overal. ‘O Gij die ik mijn God mag noemen, Gij die de persoonlijke vorm zijt van het transcendente eeuwige, de oorzaak, bron en werkelijkheid van mijn individuele wezen, Gij die door de eeuwen en millennia heen deze materie langzaam en op een subtiele manier gekneet hebt, opdat het eenmaal bewust met U vereenzelvigd zou kunnen worden en niets anders dan U zou kunnen zijn; o Gij die aan mij verschenen zijt in al Uw goddelijke pracht – dit individuele wezen in al zijn complexiteit offert zichzelf aan U aan in een daad van opperste aanbiddinge... Zal het grote wonder van het integrale goddelijke leven in het individu eindelijk werkelijkheid worden?’⁵

Alle hoofdthema’s van de taak door Sri Aurobindo en de Moeder op zich genomen, alle hoofdpunten op de agenda van hun spirituele werk voor de mensheid – die, naar de meesten van hun biografen aannamen, pas jaren en

zelfs tientallen jaren later uitgevoerd werden – waren reeds in dit vroege stadium in hun bewustzijn en hun yogisch beoefening aanwezig. Hun yoga was even intens in het beginstadium als halverwege of aan het einde – ook hun yoga van de materie van het lichaam, van de cellen.

‘Het was voor hen niet mogelijk om naar India te gaan’, schrijft Pournaprema, ‘maar de omstandigheden veranderden zodat ze naar Japan konden gaan.’⁶ In de Eerste Wereldoorlog was Japan een bondgenoot van Groot-Brittannië en dus ook van de bondgenoten van Groot-Brittannië, waaronder Frankrijk. Paul Richard ontving een opdracht om de export van Franse producten naar China en Japan te bevorderen, zoals de volgende brief, gedateerd 28 februari 1916, duidelijk maakt: ‘Drager dezes, M. Paul Richard, advocaat aan het hof van beroep te Parijs en afgezant van de Nationale Unie voor de Export van Franse Producten, is onderweg naar Japan en China. Wij verzoeken u M. Richard hartelijk te verwelkomen mocht hij uw bijstand nodig hebben.’ De brief was ondertekend ‘in opdracht van de minister-president’.⁷ De Moeder zou later zeggen dat het niet zo heel erg moeilijk was om een dergelijke aanstelling in het buitenland te bekomen, want niemand anders wilde de riskante reis ondernemen.

Niet alleen maakten een paar Duitse slagschepen, zoals de *Emden*, de zeeën onveilig, de Duitse Kaiser had tegen die tijd ook carte blanche gegeven aan zijn 150 onderzeeërs om ieder vijandig schip binnen schootsafstand aan te vallen. Op 7 mei 1915 was het Britse passagiersschip *Lusitania* door torpedo's tot zinken gebracht, en op 15 november ook het Italiaanse lijnschip *Ancona*, allebei met een groot aantal civiele slachtoffers. Een favoriet jachtgebied van de Duitse onderzeeërs was het Kanaal tussen Frankrijk en Groot-Brittannië, en dit was vanzelfsprekend de zeeëngte die de Richards moesten oversteken om in Groot-Brittannië te komen en van daaruit helemaal om Zuid-Afrika heen naar het Oosten te varen, want het Suezkanaal was gesloten. Was Mirra er zich op 4 maart 1916 van bewust

dat ze definitief van haar huis, van Parijs en van Frankrijk afscheid nam? Er is daar geen aanwijzing van, want de volgende aantekening in haar dagboek heeft als datum 7 juni, vier maanden later, en daarin beschrijft ze die maanden als een periode van overgang, de tijd waarin ze een nieuw, groter en completer evenwicht had gevonden.

In Londen moesten er vele formaliteiten afgehandeld worden voordat ze, op 11 maart, aan boord konden gaan van de *Kamo Maru* – hetzelfde Japanse schip dat hen een jaar eerder van Colombo naar Frankrijk had gebracht. Deze keer reisden de Richards niet alleen. Ze werden vergezeld door een Engelse dame, mejuffrouw Dorothy Hodgson, van wie slechts bekend is dat haar verloofde gestorven was, dat ze daarom nooit wilde trouwen, en dat ze Mirra als haar spirituele mentor gekozen had. Dorothy Hodgson, later door Sri Aurobindo Datta genoemd, zou voor de rest van haar leven bij de Moeder blijven.

Pournaprema doet verslag van een verhaal dat de Moeder haar kennelijk had verteld, namelijk dat de *Kamo Maru* ergens op de Atlantische Oceaan dreigend werd benaderd door een ‘heel groot schip’, waarschijnlijk een Duits slagschip. Het incident deed zich voor rond vier uur in de ochtend, en Mirra, zoals altijd vroeg uit de veren, was de enige van de passagiers die het zag. Er was een uitwisseling van signalen, het oorlogsschip cirkelde langzaam rond de *Kamo Maru* en voer toen plotseling weg. Toen Mirra de Japanse kapitein, met wie ‘ze vanaf het begin van de reis op voet van sympathie had gestaan’ en van wie ze een schets had getekend, vroeg wat er gebeurd was, verzocht hij haar niemand te vertellen wat ze gezien had. Want hij had het oorlogsschip geseind dat hij een kanon aan boord had en dat hij zou vuren als ze werden aangevallen. In feite was er geen kanon en had zijn lef zijn passagiers en zijn schip in gevaar gebracht.

Op 6 april ging de *Kamo Maru* in de Tafelbaai voor anker, en de Richards bezochten Kaapstad, de hoofdstad van Zuid-Afrika, vanwaar ze André een

kaart stuurden. Meer dan een maand later, op 9 en 10 mei, deed het schip Shanghai aan, waar Mirra even met China kennis maakte. Op 18 mei gingen de Richards aan land in Yokohama, de grootste Japanse haven.

Tokyo

Ze brachten het eerste jaar van hun verblijf grotendeels in Tokyo door, in het huis van Dr. Shumei Okawa en zijn vrouw. Okawa was professor in Aziatische geschiedenis aan de universiteit van Tokyo. Hij was ook lid van de Black Dragon Society en ‘de drijvende kracht achter de pan-Aziatische beweging in Japan ... een persoon van aanzienlijke invloed, die zeer in Indiase aangelegenheden geïnteresseerd is en fel gekant tegen de Britse overheersing in India’ – dit volgens een document van de Indiase regering dat de publicatie vermeldt van ‘een foto van Arabindo Ghosh en een lovend artikel over zijn werk’ door Okawa in *Asia Jiron*.⁸ (De Richards werden gedurende hun hele verblijf in Japan geschaduw door mensen die voor de Britten spioneerden.)

Okawa, die aan de Universiteit van Tokyo Indiase filosofie had gestudeerd, was in Sri Aurobindo geïnteresseerd geraakt na het lezen van een krantenartikel over hem. Hij had tevergeefs geprobeerd Sri Aurobindo’s adres te vinden. Hij verschaftte ook enige tijd lang onderdak aan Rashbehari Bose (1880-1945), die het brein was achter de bomaanslag op Viceroy Lord Hardinge en die in 1915 naar Japan gevlucht was, alwaar hij met een Japanse vrouw trouwde en in 1924 de Indiase Onafhankelijkheidsbond oprichtte. ‘Rashbehari Bose had grote invloed op Indiase studenten en bezoekers in Japan, en maakte indruk op ze met zijn kalme, gestrengte en kosmopolitische persoonlijkheid.’ (Surjit Mansingh) Vanzelfsprekend ontmoetten de Richards hem ook.

Shumei Okawa heeft gezegd: ‘Ik woonde elke bijeenkomst bij waar een Indiase geleerde sprak. Ik ging luisteren ... in de hoop dat ik mijn ziel zou

vinden.’ Hij ontmoette de Richards na een lezing door ene Hara Prasad. Onder zijn gehoor was ‘een jongedame die mij diep trof. Iets in haar trok mij aan ... Er was een licht in haar ogen als van de grote ochtend van de wereld die op het punt stond aan te breken ... Ik zag Hara Prasad de volgende ochtend. En wat was ik verrast toen hij zei dat deze zelfde dame de wens had geuit mij te ontmoeten! ... Ik ontmoette haar als een broer en een vriend en had het voorrecht haar medewerker te zijn ... Zij en haar vrienden droomden van een nieuw Azië, een nieuwe wereld ... We woonden een jaar lang samen. We zaten elke avond een uur samen in meditatie. Ik beoefende Zen en zij beoefenden Yoga.’⁹ Zo heeft V.K. Gokak enkele van de gegevens genoteerd die hij samen met K.R. Srinivasa Iyengar verzamelde toen hij Okawa in 1957 ontmoette. Okawa was praktisch blind geworden en invalide, maar zijn geest was nog springlevend en zijn herinneringsvermogen helder.

Na al die jaren beschouwde hij Sri Aurobindo, over wie hij van de Richards veel geleerd had, als zijn goeroe. In bovenvermeld artikel dat in het verslag van de Indiase regering werd genoemd, schreef hij: ‘Arabinda Ghosh is een groot man, voortgebracht door India, of liever gezegd, India alleen kan zo iemand voortbrengen ... Hij is de meest authentieke Indiër van alle Indiase denkers in de strikte zin van het woord, en tegelijkertijd de meest nationalistische van alle leiders van de nationale bewegingen in de radicale zin van het woord ... Er wordt in dit land [Japan] algemeen aangenomen dat Tagore hun beste denker is waar ze trots op mogen zijn. Zeker is hij India’s beroemde dichter, maar hij is op verre na geen groot denker, en nog veel minder is hij gelijk aan Ghosh wat betreft de diepzinnigheid en de reikwijdte van zijn denken ... Omdat ik weet dat het “Aziatisch tijdschrift” [*Asia Jiron*] een recente foto van hem op de voorpagina gaat afdrukken en deze verheven geest, die ons al veel eerder bekend had moeten zijn, aan het Japanse volk en in het Oosten gaat

introduceren, zou ik graag de gelegenheid en de eer hebben om mijn enthousiaste bewondering uit te spreken voor zijn sublieme aspiratie, mijn diep respect voor zijn waarlijk patriottische geest, en mijn welgemeende sympathie voor de moeilijkheden waarmee hij heden ten dage te kampen heeft.’¹⁰

In juni 1916 ontmoetten de Richards Rabindranath Tagore, die in Japan was op een tournee van lezingen. Mirra maakte een mooie potloodschets van hem op 11 juni, de dag dat hij een toespraak hield aan de Universiteit van Tokyo, ‘De Boodschap van India aan Japan’. Tagore was in 1913 wereldberoemd geworden toen hij de Nobelprijs ontving voor zijn dichtbundel *Gitanjali*.

‘Ik ontmoette [Rabindranath Tagore] in Japan. Hij beweerde dat hij de vrede van het nirvana had bereikt en dat deed hem stralen van vreugde. Ik dacht: “Hier is een man die beweert dat hij de vrede gevonden heeft en het nirvana heeft bereikt. Laten we eens kijken.” Ik vroeg hem samen met mij te mediteren. Ik volgde hem in meditatie en zag dat hij net achter het denken een soort leegte had bereikt. Ik wachtte en wachtte om hem ergens anders heen te volgen, maar hij ging niet meer verder. Ik kwam tot de conclusie dat hij zich tot zijn grote tevredenheid inbeelde dat hij het nirvana had bereikt.’¹¹

De Richards zouden Tagore in 1919 weer ontmoeten, toen ze enige tijd in hetzelfde hotel verbleven. In 1901 had Tagore een opvoedingscentrum opgericht, *Shantiniketan* (Oord van Vrede), ‘waar onderwijs zou worden gegeven in een vrije en liefhebbende gemeenschap’. In 1918 werd dit centrum tot universitair niveau verheven en kreeg de nieuwe naam *Vishva Bharati* (Wereld-universiteit). Tagore heeft waarschijnlijk met Mirra over onderwijs van gedachten gewisseld, want naar het schijnt stelde hij haar voor de leiding van Vishva Bharati op zich te nemen. Mirra, die wist dat haar lotsbestemming ergens anders lag, beleefd geweigerd hebben.

Niettemin schonk Tagore haar, als blijk van zijn achting, zijn schrijfmachine, die nog altijd samen met andere memorabilia van de Moeder in de Sri Aurobindo Ashram wordt bewaard.

Een ander persoon die de Richards in Tokyo ontmoetten was ‘een zoon van Tolstoi’, op wereldtournee om zijn bizarre ideeën voor de redding van de wereld te verspreiden. Omdat de wereld duidelijk in een grote crisis verkeerde waren de voorstellen voor een ideale oplossing talrijk en vaak eerder excentriek. ‘In Japan ontmoette ik Tolstoi’s zoon die de wereld rondreisde “ten bate van de grote eenheid van de mensheid”. Zijn oplossing was heel eenvoudig: iedereen moest dezelfde taal spreken, hetzelfde soort leven leiden, zich op dezelfde manier kleden, hetzelfde voedsel eten ... Ik maak geen grapje, dat waren zijn eigen woorden. Ik ontmoette hem in Tokyo. Hij zei: “Maar allen zouden gelukkig zijn, allen zouden elkaar begrijpen, niemand zou nog ruzie maken als iedereen hetzelfde deed.” Het was niet mogelijk hem te doen inzien dat zoiets niet erg redelijk was. Hij was zijn wereldreis met dat idee begonnen, en als de mensen hem vroegen hoe hij heette, zei hij “Tolstoi”. Nu, Tolstoi ... Sommigen wisten niet dat [de grote schrijver Leo] Tolstoi dood was, en dachten: “Hé, nu gaan we iets buitengewoons horen!” En toen kwam hij daarmee voor de dag!’¹²

Nauwelijks twee maanden na hun aankomst, op 7 juli, verscheen van Mirra een artikel in *Fujoshimbun*, een Japanse krant, onder de titel ‘De vrouw en de oorlog.’ Het artikel begint als volgt: ‘U hebt mij gevraagd wat ik van de feministische beweging denk en wat voor gevolgend de huidige oorlog voor de vrouw zal hebben. Een van de eerste gevolgen van de oorlog is ongetwijfeld geweest dat hij een geheel nieuw facet van het vraagstuk naar voren heeft gebracht. De nutteloosheid van de eeuwigdurende verschillen tussen mannen en vrouwen werd meteen zonneklaar, en achter het conflict tussen de seksen, dat slechts te maken heeft met uiterlijkheden, werd door de ernst van de situatie de ontdekking mogelijk van het niet altijd

klaarblijkelijke maar wel altijd aanwezige feit van de werkelijke samenhang, de ware eenheid van deze twee complementaire helften van de mensheid.’¹³

Verder laat ze zien hoe moeiteloos de vrouwen de meeste taken op zich genomen hebben achtergelaten door de mannen, nu aan het front, en hoe moedig de vrouwen in hun taken bleken te zijn. ‘Maar vrouwen hebben vooral blijk gegeven van een uitzonderlijk organisatietalent.’ In het Westen ‘heeft het Semitische denken, gepaard met de Romeinse wetgeving, de gebruiken zozeer beïnvloed dat vrouwen nooit de gelegenheid hadden om van hun organisatievermogen blijk te geven ... Dit wil niet zeggen dat alleen de buitengewone kwaliteiten van de vrouw door de huidige oorlog aan het licht gekomen zijn. Haar zwakheden, haar gebreken, haar enggeestigheid hebben ook de kans gekregen om aan bod te komen. Het is een feit dat, als vrouwen de plaats die ze opeisen in het bestuur van de naties ook echt willen innemen, dat ze dan eerst veel grotere vorderingen moeten maken en leren meester worden van zichzelf, hun ideeën en denkwijzen te verbreden, intellectueel soepeler te worden, en hun sentimentele voorkeuren opzij te zetten, zodat ze bekwaam zullen worden een staat te besturen.’

Mirra benadrukt de noodzaak voor ‘een samenwerking tussen de twee seksen ... De rol van de vrouwen te beperken tot bezigheden binnenshuis en de rol van de mannen tot bezigheden buitenshuis en op het sociale vlak, en daardoor te scheiden wat verbonden zou moeten zijn, zou het voortbestaan betekenen van de huidige betreurenswaardige stand van zaken, waar beide in gelijke mate onder lijden ... Het vraagstuk dat opgelost moet worden, het ware vraagstuk is dan ook niet alleen hoe hun uiterlijke activiteiten beter benut kunnen worden, maar vooral hoe een innerlijke, spirituele groei kan worden bevorderd. Zonder innerlijke groei is er geen uiterlijke groei mogelijk.’

Wanneer Mirra precies haar lezing ‘Voor de vrouwen van Japan’ gaf, is niet bekend. Later vond ze deze tekst belangrijk genoeg om hem verschillende keren te laten herdrukken. Om te beginnen benadrukt ze opnieuw de spirituele rol van vrouwen. ‘Waar moederschap begint met het bewust scheppen van een wezen, met de wil om een ziel aan te trekken die komt om een nieuw lichaam te ontwikkelen en te gebruiken. Het ware domein van vrouwen is spiritueel. We vergeten het maar al te vaak.’¹⁴ Dan zet ze een gezichtspunt uiteen dat aantoonbaar Lamarckiaans is, om haar vrouwelijk gehoor te laten inzien dat hun geestestoestand en -houding een onmiddellijke, vormende invloed hebben op het embryo dat in hun lichaam groeit. Ze geeft een paar concrete voorbeelden en voegt daaraan toe: ‘Als we dergelijke resultaten kunnen bereiken op het fysieke vlak, waar het materiaal het minst soepel is, hoeveel meer kunnen we dan niet doen op het geestelijk vlak waar de invloed van het denken en de wil zo sterk is.’

Verder licht ze haar en Sri Aurobindo’s visie toe omtrent het belang van het punt in de wereldgeschiedenis dat de mensheid heeft bereikt: ‘We leven in een uitzonderlijke tijd en bevinden ons op een uitzonderlijk keerpunt in de wereldgeschiedenis. Wellicht nooit tevoren is de mensheid door zo’n donkere periode van haat, bloedvergieten en verwarring heen gegaan. En tegelijkertijd is er nooit zo’n vurige hoop ontwaakt in de harten van de mensen ... Nooit is de nacht zo duister als vlak voor de dageraad ... De beschaving die nu op zo’n dramatische manier ten einde loopt was gebaseerd op de macht van het denkvermogen, het denkvermogen dat zich in de materie en het leven mengt. Wat dat voor de wereld heeft betekend, hoeven we hier niet te bespreken. Maar er komt een nieuwe heerschappij, die van de Geest: na het menselijke, het goddelijke.’

Ze schetst kort de evolutie die naar verwachting zal culmineren in de neerdaling van het supramentale. ‘Alleen een nieuwe spirituele instroming, die in de mens een nieuw bewustzijn schept, kan de enorme moeilijkheden

overwinnen die de werkers [zij die meewerken aan het verwerklijken van de toekomst] in de weg staan, een nieuw spiritueel licht, een manifestatie op aarde van een tot dusver onbekende goddelijke kracht, een Idee van God, nieuw voor ons, die in deze wereld neerdaalt en hier een nieuwe vorm aanneemt ... Deze vorm, die de spirituele kracht moet manifesteren welke de huidige omstandigheden op aarde kan transformeren, wie anders dan de vrouwen kunnen deze nieuwe gestalte scheppen?

Derhalve zien we dat, in deze kritieke periode van het leven op de wereld, het niet langer voldoende is het leven te schenken aan een wezen dat ons hoogste persoonlijke ideaal belichaamt: we moeten proberen te ontdekken wat voor soort mens de Natuur in de toekomst op het oog heeft. Het volstaat niet een mens te vormen die gelijkenis vertoont met de grootsten onder de mensen zoals die ons bekend zijn, of zelfs groter en talentvoller dan zij; we moeten proberen om geestelijk, door de aanhoudende aspiratie van onze gedachten en wil, met de hoogst mogelijke vorm in contact te komen die boven alle menselijke normen en eigenschappen uit zal stijgen en het leven schenken aan de supermens ...

Door in ons hart en onze gedachten de dynamiek te bewaren, de onweerstaanbare aandrift ons geschonken door een oprechte en vurige aspiratie, door in onszelf een bepaalde staat van onbevooroordeelde ontvankelijkheid te handhaven ten opzichte van de allerhoogste Idee van de nieuwe soort die zich op aarde wil manifesteren, kunnen we een beslissende stap vooruit gaan in het vormen van de kinderen van de toekomst, en onszelf voorbereiden om als tussenpersonen te dienen voor de schepping van diegenen die de mensheid zullen redden.' Dergelijke ideeën, uitgesproken in de dramatische historische omstandigheden op een van de eilanden van de Japanse natie in het Verre Oosten, zouden steeds weer, in de een of andere vorm, haar hele leven lang terug blijven komen.

Mirra had haar ziel bij Sri Aurobindo achtergelaten, terwijl deze in zijn fysieke lichaam op de zuidpunt van het Indiase subcontinent zijn yoga aan het ontwikkelen was. Ze zou later tegen een volgeling zeggen dat hij altijd bij haar was in Japan en dat hij haar verblijf daar begeleidde. Rond de tijd dat ze de hierboven geciteerde woorden schreef en uitsprak, schreef hij aan een onbekende correspondent: ‘De gewone yoga legt zich gewoonlijk toe op één enkel doel en is daarom minder blootgesteld aan zulke terugslagen; de onze is complex en veelzijdig, en heeft zulke veelomvattende doelstellingen dat we niet kunnen verwachten probleemloos vorderingen te maken voordat we dichter bij het einddoel van ons streven zijn – vooral omdat alle vijandige krachten in de spirituele wereld in een voortdurende staat van tegenwerking verkeren en al onze vooruitgang ongedaan proberen te maken; want de totale overwinning van één enkele onder ons zou voor hen een algemene ondergang betekenen. In feite kunnen we niet hopen op eigen kracht te slagen ... Het uiteindelijke doel ligt ver in het verschiet, maar de gemaakte vooruitgang in weerwil van een dergelijke onaflatende en massale oppositie garandeerd dat het uiteindelijk bereikt zal worden. De tijd is evenwel in andere handen dan de onze.’¹⁵

Mirra Richard in Japan met mevrouw Kobayashi

Kyoto

Vier jaar lang beleefde ik, artistiek gezien, het ene wonder na het andere.¹⁶

– De Moeder

De volgende drie jaar verbleven de Richards voornamelijk in de prachtige stad Kyoto, de voormalige hoofdstad van Japan. Daar waren de arts Kobayashi en zijn vrouw zeer goede vrienden van hen. Toen K.R. Srinivasa Iyengar en V.K. Gokak in 1957 naar Japan gingen om deel te nemen aan het Internationale P.E.N.-congres, was dokter Kobayashi, een chirurg, niet

langer in leven, maar zijn vrouw, Nobuko, ontving hen met grote hoffelijkheid en onverminderde genegenheid voor haar vroegere vriendin Mirra. ‘Ze kwam hier om Japans te leren en om een van ons te zijn. Maar er waren zoveel dingen die we van haar en haar charmante en onvoorspelbare gedragingen konden leren ... Ze vereerde een meester uit het eeuwenoude land van de Boeddha ... Ik hield heel veel van haar. Heb je die mooie blauweregenbloemen gezien, die van het dak van de Kasuga-tempel in Nara naar beneden hangen? We noemen die *hoedji*. Mijn vriendin [Mirra] was dol op die bloemen. Ze was er één mee. Ze noemde zich *Hoedjiko*³³ toen ze erover dacht een Japanse naam aan te nemen.’¹⁷

Mevrouw Kobayashi had ondertussen de leiding overgenomen van de beweging ‘De Kunst van het Stilzitten’, opgericht door een zekere dokter Okata. Omdat hij niet tevreden was met de resultaten van de allopathische geneeskunde, had deze dokter zijn patiënten verzocht met hem samen in meditatie te zitten, zich op hun navel te concentreren en ernaar te streven het Licht naar beneden te trekken in het zieke orgaan om het weer beter maken. De resultaten waren verbazingwekkend. Dokter Kobayashi verliet zijn bloeiende praktijk als chirurg om Okata’s volgeling te worden. Na de dood van dokter Kobayashi zette zijn vrouw de beweging en de meditaties voort. De oorlogsjaren waren buitengewoon moeilijk geweest voor de beweging, maar nu ging alles weer goed en waren er een paar duizend beoefenaars.

‘Voor U is zij de Moeder, maar voor mij altijd een lieve, lieve vriendin’, zei mevrouw Kobayashi tegen de twee Indiase schrijvers over Mirra. ‘Het was mijn groot geluk dat ik, in deze vreemde maar verklaarbare wereld, dit juweel van mijn hart en deze vriendin van mijn ziel heb ontmoet. Het parfum van die twee jaren, toen we als één paar rozen op dezelfde stengel leefden, blijft als wierook rond het goddelijk altaar hangen en zweeft sereen in het heiligdom van mijn geest.’ Later zou Nobuko haar vriendin opnieuw

ontmoeten toen ze, in 1959, India en de Sri Aurobindo Ashram in Pondicherry bezocht. ‘Wanneer ik haar weerzie, zal ik mijn armen om haar heen slaan en haar stevig vasthouden, en mijn smachtende liefde van zevenendertig lange jaren voeden. Zullen de leden van jullie Ashram boos op me zijn als ik me zo gedraag? Want ze is nu – de Moeder! ’ Het was altijd Mirra’s gewoonte geweest zich aan haar omgeving aan te passen. Ditmaal leefde ze het Japanse leven, in kimono, zoals op verscheidene foto’s te zien is, leerde de Japanse taal spreken en schrijven, en nam zelfs een Japanse naam aan. ‘Deze mensen hebben een bewonderenswaardige moraal, leven volgens strikte morele regels, en hebben mentale constructies zelfs tot in het kleinste detail van het leven: je moet op een bepaalde manier eten en niet anders, je moet op een bepaalde manier buigen en niet anders, je moet bepaalde woorden zeggen en geen andere. Wanneer je bepaalde mensen aanspreekt moet je je op een bepaalde manier uitdrukken, wanneer je met anderen spreekt moet je je op een andere manier uitdrukken ... Niet één keer krijg je het gevoel dat je met iets anders in contact bent dan met een fantastisch georganiseerd mentaal-fysiek domein ... Als je je daar niet aan de regels houdt, kun je leven als de Europeanen doen, die als barbaren beschouwd worden en als indringers; maar als je een Japans leven wilt leiden onder Japanners, dan moet je alles op hun manier doen, anders maak je hen zo ongelukkig dat je zelfs niet de minste relatie met hen kunt hebben.’¹⁸

Mirra was overweldigd door het Japans gevoel voor fysieke en natuurlijke schoonheid. ‘Ik had zoveel te leren in Japan. Vier jaar lang beleefde ik, artistiek gezien, het ene wonder na het andere. Vanuit artistiek oogpunt denk ik niet dat er nog een ander land is dat even mooi is.’¹⁹ En ze beschreef de steden, toen grotendeels nog in de traditionele Japanse stijl gebouwd, de magnifieke landschappen met hun seizoenen van irissen en bloeiende esdoorns en kersenbomen, en de artistiek ontworpen tuinen die

nu over de hele wereld nagebootst worden. ‘Van de week had ik het over die landschappen in Japan. Welnu, ik had ze bijna allemaal – de mooiste, de meest kenmerkende – in Frankrijk in een visioen gezien, en toch had ik voorheen geen enkele afbeelding of foto van Japan gezien, ik wist niets van Japan. En ik had deze landschappen zonder mensen gezien, enkel het landschap, heel zuiver, zomaar, en ik had aangenomen dat het visioenen waren van een wereld die niet de fysieke was, ze leken me te prachtig voor de fysieke wereld, te volmaakt.’²⁰

Op 1 april 1917 schreef Mirra in haar dagboek: ‘Opnieuw zie ik overal kersenbomen; Gij hebt een magische kracht in deze bloemen gelegd; ze schijnen van Uw uitsluitende aanwezigheid te spreken; ze bevatten de glimlach van de Godheid ... O Japan, het is uw feestelijke versiering, de uitdrukking van uw goede wil, het is uw zuiverste offergave, de belofte van uw trouw; het is uw manier om te laten zien dat gij de hemel weerspiegelt.’²¹ Een paar dagen later vereenzelvigde ze zich met de kersenbloesems:³⁴ ‘Een diepe concentratie nam bezit van me, en ik merkte dat ik mij met één enkele kersenbloesem aan het vereenzelvigen was, vervolgens, door die ene, met alle kersenbloesems, en terwijl ik dieper in dat bewustzijn afdaalde en een stroom van blauwachtige kracht volgde, werd ik plotseling de kersenboom zelf, die zijn ontelbare takken, beladen met hun offerande van bloesems, als evenzovele armen naar de hemel uitstreckte. Toen hoorde ik duidelijk de volgende woorden: “Aldus hebt gij u één gemaakt met de ziel van de kersenbomen, en zo kunt gij beseffen dat het de Godheid is die de offergave van dit bloemengebied aan de hemel aanbiedt.” Toen ik dit had opgeschreven, verdween alles uit mijn geheugen; maar nu stroomt het bloed van de kersenboom in mijn aderen, en ermee samen stroomt een onvergelijkelijke vrede en kracht.’²²

Ze begon weer te schilderen en tekenen, maar in een stijl die anders was dan die van de schilderijen die ze in Parijs had gemaakt; ze was nu

beïnvloed door Japanse houtsneden. Verscheidene van die schilderijen en tekeningen zijn bewaard gebleven en niet zo lang geleden gereproduceerd in *The Mother: Paintings and Drawings*. Dankzij dit boek hebben we een idee hoe mevrouw Okawa en Nobuko Kobayashi eruitzagen, en de dichter Hirasawa Tetsuo, die ze in één zitting schilderde en van wie er weinig of niets bekend is, en de dichter Hayashi, nog mysterieuzer. Ze schilderde of tekende een paar plaatsen die ze bezocht – waaronder de Daiunji-tempel – en personen die ze ontmoette, zoals Rabindranath Tagore. ‘De kunst van Japan is een soort directe uitdrukking van het mentale in het fysieke leven. De Japanners gebruiken de vitale wereld heel weinig. Hun kunst is uitermate cerebraal; hun leven is uitermate cerebraal. Het is een gedetailleerde uitdrukking van heel precieze mentale formaties. Alleen in het fysieke hebben ze een spontaan gevoel voor schoonheid.’²³

‘Het was een Japanse straat, stralend verlicht door veelkleurige lantaarns. En terwijl datgene wat bewust was [dat wil zeggen Mirra zelf] langzaam de straat door liep, verscheen de Godheid, zichtbaar in alles en iedereen. Een van de lichtgebouwde huizen werd doorzichtig, een vrouw werd zichtbaar die op een *tatami* zat, gehuld in een luxueuze violette kimono met gouden en kleurig borduursel. De vrouw was mooi en was waarschijnlijk tussen de vijfendertig en veertig. Ze bespeelde een gulden *samisen*. Aan haar voeten lag een klein kindje. En ook in de vrouw was de Godheid zichtbaar.’ Deze exquisite schets van het leven in Japan werd op 5 december 1916 door Mirra in haar dagboek genoteerd. De lezer zal zich misschien Sri Aurobindo’s verwezenlijking van het kosmisch bewustzijn herinneren toen hij de god Krishna in alle personen en dingen in de gevangenis van Alipore zag. Mirra moet hetzelfde bewustzijn hebben gehad sinds haar vereenzelviging met de Grote Moeder.

De aantekeningen in haar dagboek van die periode zijn uitzonderlijk krachtig en affirmatief hoewel ze, zoals we zullen zien, een dagelijks

gevecht zonder respijt moest leveren. Keer op keer wordt ze herinnerd aan ‘het gebruikelijk gebod’ om ‘zich op de aarde te richten’. Voor haarzelf, die zich altijd bewust gebleven was van haar ziel, was het niet moeilijk zich van de materiële, aardse werkelijkheid af te wenden naar hemelen waar stervelingen geen idee van hebben. Maar de taak die zij en Sri Aurobindo zich gesteld hadden was de Yoga van de materie in de materiële omstandigheden die ons allen toebedeeld zijn – onbetekenend, vervelend, verward, saai, kwetsend, teneerdrukkend, en zonder einde. Het lichaam, aan zichzelf overgelaten, is een ellendige last waar je nooit van af komt, wat de reden is dat mensen hun troost zoeken in substanties die even de kwellingen van het menszijn doen vergeten. Sri Aurobindo en de Moeder moesten het lot van de stervelingen op zich nemen om het te veranderen, er was geen andere manier. ‘Gij hebt gewild, O Heer, dat het wezen ruimer en rijker zou worden. Het kon dit niet zonder nog eenmaal, op zijn minst gedeeltelijk en tijdelijk, de onwetendheid en de duisternis in te gaan.’²⁴

‘Wat tegen U spreekt is Uzelf in mij’²⁵, schreef ze. En dan: ‘O mijn goddelijke Meester, U die vannacht aan mij verschenen bent in al Uw stralende pracht ...’²⁶ En weer eens werd haar de bevestiging gegeven: ‘Ik heb u in alle eeuwigheid aangewezen om mijn uitzonderlijke vertegenwoordigster op aarde te zijn, niet alleen onzichtbaar, op verborgen wijze, maar ook openlijk zichtbaar voor alle mensen. En dat waarvoor gij geschapen werd, zult gij zijn.’²⁷

De aantekeningen in haar spirituele dagboek worden spaarzaam – of heeft ze later de meeste eruit gescheurd omdat ze te persoonlijk waren, en ze in de boiler van de Ashram verbrand, zoals enkele volgelingen hebben gezien? Als dat zo is, is het verrassend dat de volgende notitie, een directe communicatie van de Boeddha Shakyamuni, bewaard gebleven is. ‘... Zijt gij bang verkeerd begrepen te worden? Maar waar hebt gij gezien dat de mens in staat is de Godheid te begrijpen? En als de eeuwige waarheid in u

een middel vindt om zich te manifesteren, wat voor zorgen maakt gij u dan om al het andere? Gij zijt als de gezondene die uit het heiligdom komt en op de drempel staat voor de menigte; hij aarzelt voordat hij zijn kostbaar geheim openbaar maakt, dat van zijn hoogste ontdekking ... “Keer u tot de aarde en de mensen”, is dit niet het gebod dat gij altijd in uw hart hoort? – in uw hart, want het is uw hart dat een gezegende boodschap in zich draagt voor diegenen die dorsten naar barmhartigheid ... Gij twijfelt aan uw macht en vreest wegens uw onwetendheid? Dat is het nu juist wat uw kracht in de duistere mantel van een sterrenloze nacht hult. Gij aarzelt en beeft als op de drempel van een mysterie, want nu schijnt het mysterie van de manifestatie u verschrikkelijker en meer onpeilbaar toe dan dat van het Eeuwige Doel. Maar gij moet uw moed weer bijeenrapen en het gebod vanuit de diepten gehoorzamen. Ik ben het die u dit zegt, want ik ken u en heb u lief zoals gij mij eens hebt gekend en liefgehad. Ik ben duidelijk voor u verschenen zodat gij niet de minste twijfel aan mijn woorden zoudt hebben ...’²⁸ Zoals gij mij eens gekend en liefgehad hebt ...?

V.K. Gokak heeft enkele van zijn conversaties met Shumei Okawa en Nobuko Kabayashi in een mooie poëtische vorm opgetekend, maar poëzie in een context als deze komt vaak dichterbij de waarheid dan gewoon proza. De volgende woorden, toegeschreven aan Shumei Okawa, zijn welbekend hier op hun plaats: ‘Je zou willen weten, mijn jonge vriend, wat me trof in je Moeder? Ze had een wil die bergen kon verzetten en een intellect scherp als de snede van een zwaard. Haar denken was de helderheid zelve en haar vastberadenheid sterker dan de wortels van een reuzeneik. Haar mystieke diepten waren dieper dan de oceaan, maar haar intellect was een schietlood dat die diepste diepten kon peilen. Als kunstenaar kon ze schilderijen maken van een onaardse schoonheid. Als muzikante betoverde zij mijn ziel wanneer ze het harmonium of de gitaar speelde. Als wetenschapper kon ze een nieuwe Hemel en Aarde, een

nieuwe kosmogonie formuleren. Ik zou niet weten wat Mirra niet al geworden was of niet in staat was te worden.’²⁹

Een calvarieberg

*Ik heb de Calvarieberg van opeenvolgende. desillusies hoog
genoeg bestegen om de Verrijzenis te bereiken.*³⁰

– De Moeder

Wat was er ondertussen van Paul Richard geworden? Hij was de hele tijd actief gebleven, als spreker, schrijver en waarschijnlijk ook als leraar, want in het klad van een brief aangaande het huren van een huis schrijft hij: ‘U zult begrijpen dat het voor ons niet mogelijk is Tokyo in het midden van de winter gedurende de schooltijd te verlaten en onze verplichtingen desbetreffende niet na te komen.’³¹

In januari 1917 schreef en publiceerde hij in Tokyo een traktaat van zeventien pagina’s, getiteld *Au Japon* (Aan Japan) en in het Engels vertaald door Mirra. Het begint als volgt: ‘Ik zoek de hele wereld af naar een rechtvaardige natie, een natie van de toekomst. Want de toekomst behoort aan de rechtvaardige naties. Zij zullen de wereld erven.’ En hij gaat voort in zijn verheven, profetische en niet zelden bombastische stijl: ‘Als eerste van alle naties waarin de afgezonderde tendensen van de geest weer tezamen komen, en, tot dusver, de enige die weet hoe het denken van Europa en dat van Azië met elkaar verenigd moeten worden, zijt gij [Japan] voorbestemd om het land te worden dat die twee complementaire helften van de toekomstige wereld tot één maakt; gij zijt de eerste natie van die toekomst ... Land waarvan de kusten zich naar alle kusten openen en ze minder veraf maakt; land waarin de wereld de verspreide lichtstralen van haar ziel schijnt te zoeken, gij zijt uit een hoopvolle verwachting van de Mensheid ontstaan; gij zijt geboren als een hoopvolle verwachting van de geboorte van de Mensheid!’

Dan wordt de toon ophitsend en oorlogszuchtig: ‘Dag aan dag vechten al uw strijders, van de laagste tot de hoogste, reeds in hun harten en sterven met vreugde voor u in hun dromen ... Gij rilt als het strijddros dat de voetstap van zijn meester hoort naderen. Reeds voelt gij zijn hand op u. Gij die klaar staat voor de strijd, deze meester is een goddelijke strijder. Laat uw oorlog de god in u waardig zijn! Want gij zult ten strijde trekken! Tegen wie? Het doet er niet toe, zolang gij weet waarom ... Bevrijd en verenig Azië, want Azië hoort u toe. Azië is uw actie terrein en, als dat nodig is, uw slagveld; gij weet het goed genoeg ... Heel Azië hoort u toe ... U hoeft het alleen maar te bevrijden ... Zie aan uw deur dat immense land [China] waar een kwart van de mensheid zich verdringt, dat land dat uitgestrekter is dan alle andere ... Ga naar China; het is op u dat het wacht! ’

En Richard beëindigt deze hoogdravende aansporing van Japan met de vermelding van ‘de Heer van de Naties’. ‘... Het is de stem van de Heer van uw werk. Hij zal dit werk samen met u volbrengen, maar hij kan het ook zonder u volbrengen. Welke natie kan lang verzet bieden aan de Heer van de Naties, die heden de aarde bewerkt om er het koninkrijk van zijn gerechtigheid te vestigen? ... Ik heb uw ziel gezien, ik heb ze gezien. Zij had zich in stilte voor zijn voeten geworpen, om van hem het bevel en de belofte, het zwaard der Overwinningen, en de Kroon van de Toekomst te ontvangen.’

We weten wie de ‘Heer van de Naties’ is: hij is een van de vier grote Asoera’s wiens eigenlijke naam ‘Heer van de Leugen’ is, en van wie Paul Richard een emanatie was. De Moeder zou later zeggen dat de ‘Heer van de Naties’ botweg weigerde mee te werken aan de transformatie van de wereld, dat hij integendeel zwoer dat hij tot het bittere einde tegen de komende veranderingen zou vechten, en dat hij zoveel mogelijk onheil en verwoesting zou stichten. Hij is de directe oorzaak geweest, zou de Moeder

zeggen, van alle oorlogen en massale uitroeiingen waarvan de twintigste eeuw getuige is geweest.

Het is niet te verwonderen dat de Indiase regering nogmaals een rapport ontving betreffende de Richards, nu over *Aan Japan*. ‘Er wordt beweerd dat M. Paul Richard op het punt staat een boek te publiceren, getiteld *Aan Japan*, waarin hij Japan aanspoort Azië van de Europese overheersing te bevrijden. Het boek zal in het Engels, Japans en Chinees verschijnen, en exemplaren zullen verspreid worden door de Pan-Aziatische Bond ... Tijdens zijn verblijf in Pondicherry was hij een goede vriend van Arabindo Ghosh en andere Indiase extremisten ... Toen Tagore en zijn entourage Japan bezochten, probeerden de Richards hun sympathieën te werven voor het pan-Aziatisme ...’³² Richard had Sri Aurobindo in het openbaar geprezen: ‘Het Uur is op komst van grote dingen, grote gebeurtenissen, en ook van grote mannen, de goddelijke mannen van Azië. Mijn hele leven lang heb ik de wereld naar hen afgezocht, want mijn hele leven lang heb ik gevoeld dat ze ergens in de wereld moesten bestaan. Want zij zijn haar licht, haar warmte, haar leven. Het is in Azië dat ik de grootste van hen heb gevonden – de leider, de held van morgen. Zijn naam is Aurobindo Ghose.’³³

Op deze plaats zal een blik op de historische context van Japan misschien nuttig zijn. Deze natie, die uit eilanden bestaat, was altijd bijna volledig van de rest van de wereld afgescheiden gebleven, in het bijzonder van elke westerse invloed. Net als de Hebreërs, de Indiase brahmanen en de Duitsers geloofden zij traditioneel dat zij een superieur volk waren dat niet door de rest van de mensheid besmet mocht worden. Rond 1870 echter – niet lang voordat de Richards er woonden – had het land na een rijksverordening zijn grenzen geopend, en daardoor officieel gebroken met zijn ‘middeleeuws’ en nog altijd diepgeworteld verleden. Democratisering, industrialisatie en verwestering waren aan de orde van de dag, evenals een

uitbreiding van het leger die elk naburig land het hoofd kon bieden en zelfs overtreffen. De militaire macht van Japan werd bewezen toen het in de laatste jaren van de negentiende eeuw China versloeg en daarna, zoals we hebben gezien, Rusland in 1905. Deze laatste overwinning had Japan tot een wereldmacht gemaakt. Dit was misschien de reden dat Paul Richard, uit India verbannen, zijn invloed daar probeerde uit te oefenen. De jaren tijdens dewelke de Richards in Japan verbleven waren relatief vredig en democratisch, en het land bleef gevrijwaard van de slachting die in andere delen van de wereld plaatsvond, maar het meerderwaardigheidsgevoel van de Japanners, hun ontembare wilskracht en het gevoel voor discipline dat hen er individueel toe dreef zichzelf volledig weg te cijferen, zochten naar een gelegenheid om zich te doen gelden.

In zijn werken uit die tijd zette Paul Richard enerzijds de wereldvisie uiteen die hij van Sri Aurobindo had overgenomen: een wereld in opschudding die het symptoom was van een diepgaande verandering, een nieuwe fase in de evolutie die tot eenheid in de wereld zou leiden en tot een ‘supramenselijke’ toekomst. Anderzijds was, zoals we hebben kunnen zien in die paar citaten uit *Aan Japan*, voor hem werldeenheid een noodzakelijke voorwaarde voor de totale onderwerping van allen aan de ‘Heer van de Naties’, wat betekende dat zijn ‘supermens’ veel leek op een ontmenslijkt wezen, meedogenloos in zijn dominantie over anderen maar onvoorwaardelijk in zijn overgave aan die ‘Heer’. De gelijkenis met Hitlers ‘supermens’ is opvallend.³⁵ Zoals de Moeder zou zeggen, Richard had geen idee van de spirituele verworvenheden van Sri Aurobindo, hij bewonderde hem slechts als geleerde en filosoof.

We hebben een beeld gekregen van Mirra’s opvattingen in die tijd uit haar lezing ‘Aan de Vrouwen van Japan’. Ze waren, uiteraard, volkomen in overeenstemming met die van Sri Aurobindo. Niettemin had ze de gelofte afgelegd dat ze haar echtgenoot zou bekeren, en samen met hem de essentie

van zijn wezen, de Heer van de Leugen. Dit kon ze alleen door tot het einde te gaan en zich niet alleen aan zijn zijde te bevinden maar ín hem, door hem te zijn en zijn yoga van bekering te doen door middel van een directe vereenzelviging – een bekering die moeilijk te volbrengen is voor een gewoon mens, maar bijna onmogelijk voor de Asoera zelf. Ze had gezworen dat ze het zou doen, ook al zou ze in de hel zou moeten afdalen. Hoewel de bladzijden van haar dagboek ons hier nauwelijks iets over meedelen, was haar verblijf in Japan een ‘eindeloos gevecht met de vijandige krachten’ – niet een gevecht op menselijke schaal, maar een gevecht tussen supermenselijke, goddelijke en anti-goddelijke krachten. K.R. Srinivasa Iyengar schrijft in zijn biografie van de Moeder: ‘De vier jaar die Mirra in Japan doorbracht waren een oase in de tijd, en een buitengewone “theeceremonie” van teruggetrokkenheid, bezinning en voorbereiding op de toekomst.’³⁴ Niets is minder waar.

In Japan schreef Paul Richard nog twee boeken die hij als één werk beschouwde, *To the Nations* en *The Lord of the Nations*. *To the Nations* werd door Sri Aurobindo vertaald met een inleiding door Rabindranath Tagore eindigend met de woorden: ‘Toen gigantische krachten van vernietiging hun orgiën van razernij vierden zag ik deze eenzame, onbekende jonge Fransman, met zijn gezicht dat straalde van het licht van de nieuwe dageraad en zijn stem die trilden met de boodschap van nieuw leven, en ik voelde me er zeker van dat de grote dag van Morgen reeds gekomen is, hoewel deze nog niet in de kalender van de staatslieden staat genoteerd.’³⁵ ‘In alle naties zijn er mensen, onopmerkelijk in de menigte’, schrijft Richard, ‘die dit bewustzijn van een nieuwe wereld in zich dragen. Zij behoren niet langer tot de voorbije eeuw. Zij lijken uit de toekomst te komen.’

Nogmaals, geen mens die Sri Aurobindo gelezen heeft zou het hiermee oneens zijn, maar het perspectief van waaruit het gelezen moet worden

verschilt totaal van dat van Sri Aurobindo; dat wordt expliciet duidelijk in *The Lord of the Nations*. Daarin schreef Richard: ‘Toen ik dit boek schreef gedurende de winter van 1917 in Kyoto, Japan, keek ik uit over de wereld van mensen en volkeren vanuit de bovenste kamer van een huisje van hout en papier, bevroren en besneeuwd, en ik luisterde in de stilte van dit toevluchtsoord naar de geheime woorden van mijn Heer – de Heer van de Naties ... Door de feilbare woorden van dit boek heen kan de onfeilbare stem worden gehoord van Hem “die de naties met een ijzeren vuist regeert” – de Heer van de Yoga van de Naties.’³⁶ (Dit doet weer denken aan Adolf Hitler, die zich in zijn villa in Berchtesgaden, in de Alpen, terugtrok om met zijn ‘God’ te communiceren.) En Richard schrijft in een voorwoord: ‘[*To the Nations*] betekent een stap nader tot de openlijke veroordeling van de internationale anarchie en tot het aankondigen van de bezoeken die de hoogmoedige en roofzuchtige naties zich op de hals hebben gehaald. Wie was ik om op zo’n vastberaden en overtuigende manier tegen grote volkeren, waaronder zelfs mijn eigen geboorteland, te protesteren, en terecht te wijzen? Niet meer dan een eenzame en onbekende getuige, zwervend over de aarde op zoek naar de Toekomst.’

We lezen verder: ‘We beleven het cruciale moment voor de wereld, het moment dat bepalen moet of de hemel dan wel de hel over de wereld zal heersen ... Vandaag moet zij kiezen tussen twee wegen: de weg naar beneden en de weg naar omhoog; de weg waarnaar zij aangetrokken wordt door de krachten van beneden, van het lagere leven; waarnaar zij door bloed en slijk gedreven wordt door de machten van de beschaving van de onderwereld – want deze weg leidt naar de hel; of de andere, de hoge weg, nog niet voor de wereld toegankelijk, die nu echter met vuur opengebrand gaat worden door de Machten van het Licht, om haar naar de nieuwe Beschaving te leiden – die van de Geest!’ Wat op een vreemde manier het motto van het boek tegensprekt, overgenomen uit de Bijbel en naar Jehova

verwijzend: ‘Hij zal over de Naties heersen met een ijzeren vuist.’ Richard: ‘Ze hebben het over de oorlogsplannen van alle partijen die in de oorlog betrokken zijn. Maar ze hebben het nooit over de enige plannen die er werkelijk toe doen – want die alleen zullen worden verwerkelijkt: de oorlogsplannen van de Heer van de Naties ... Men zegt dat deze oorlog de laatste zijn zal ... Nee! Het is pas de eerste; de eerste van de grote oorlogen – van de grote oorlogen van de Geest!’³⁷ Alle uitroepetekens zijn de zijne.

In mei 1940, kort na het uitbreken van vijandelijkheden in West-Europa, voerde Sri Aurobindo in zijn kamer een gesprek met een handjevol volgelingen. Hij zei dat het niet Hitler was die de doorslaggevende beslissingen nam, maar ‘het Wezen’ achter hem. ‘Er zijn er meer dan één, maar dit is een heel machtig Wezen ... [Paul Richard] stond in nauw contact met dit Wezen, en de plannen en methoden waarover hij in het boek [*The Lord of the Nations*] schreef zijn dezelfde als die welke nu ten uitvoer worden gebracht [door Hitler]. Hij zei dat de huidige beschaving vernietigd moest worden, maar in feite is het de bedoeling de hele menselijke beschaving te vernietigen.’³⁸

‘Oiwake, 3 september 1919. – Aangezien de man de maaltijd weigerde die ik met zoveel liefde en zorg toebereid had, riep ik de God aan deze tot zich te nemen.

Mijn God, Gij hebt aan mijn uitnodiging gehoor gegeven, gij zijt aan mijn tafel komen zitten, en in ruil voor mijn armzalige en nederige offergave hebt Gij mij de laatste verlossing geschonken. Mijn hart, vanochtend nog zo zwaar van smart en zorg, en mijn hoofd, overbelast met zorgen, zijn van hun last bevrijd. Nu zijn ze licht en blij zoals mijn innerlijk wezen het sinds lang is. Mijn lichaam lacht U toe met blijdschap zoals voordien mijn ziel U toelachte. En Gij zult zeker in het vervolg deze vreugde nooit meer van mij wegnemen, o mijn God! Want deze keer, denk ik, is de les geleerd, ik heb de Calvarieberg van opeenvolgende ontgoochelingen hoog genoeg

beklommen om de Verrijzenis te bereiken. Niets blijft uit het verleden over dan een machtige liefde, die me het pure hart van een kind schenkt en de lichtheid en vrijheid van denken van een god.' (*Prayers and Meditations*)

Mirra Richard in Japan

Tegen het einde van de oorlog brak er een ernstige epidemie uit van ‘Spaanse griep’, die aan meer dan twintig miljoen mensen het leven kostte, meer dan er in de oorlog zelf waren omgekomen.³⁶ De epidemie woedde ook in Japan. De Moeder vertelde hoe een klein dorpje erdoor getroffen werd zonder dat iemand buiten het dorp ervan wist, want het was wintertijd, het platteland lag onder een laag sneeuw en het dorp was helemaal afgezonderd. Toen er dan toch een brief was voor een van de dorpingen, vond de postbode geen teken van leven meer in het dorp; allen waren dood en de sneeuw was hun gezamenlijke lijkwade.

Mirra zelf ontkwam ternauwernood. ‘Ik was in Japan. Het was begin januari 1919. Het was de tijd dat er in heel Japan een verschrikkelijke griep heerste, die aan honderdduizenden mensen het leven kostte. Het was een van die epidemieën zoals je er zelden een meemaakt. In Tokyo waren er vele honderden nieuwe slachtoffers per dag. De ziekte ... duurde drie dagen en op de derde dag stierf de patiënt ... Als je op de derde dag niet gestorven was, was je na zeven dagen weer helemaal beter ...

Het was nu eenmaal zo dat ik met iemand samenleefde [Paul Richard] die maar niet ophield met me lastig te vallen: “Maar wat is dit voor een ziekte? Wat zit er achter deze ziekte?” Wat ik deed, weet je wel, was eenvoudigweg mijzelf met mijn kracht, met mijn bescherming omhullen, zodat ik ze niet zou krijgen, en ik dacht er verder niet over na en ging door met mijn werk ... Maar ik kreeg telkens weer te horen: “Wat is dit voor iets? Ik zou graag willen weten wat er achter deze ziekte zit. Zou je me niet kunnen zeggen wat deze ziekte is, waarom zij uitgebroken is?” Enzovoorts.

Op een dag werd ik uitgenodigd door een jonge vrouw aan het andere eind van de stad. Ik was met haar bekend, en zij wilde mij aan enkele vrienden voorstellen en me bepaalde dingen laten zien ... Ik moest met de tram de hele stad door. En in de tram zag ik al die mensen met maskers voor hun neus, en er heerste een atmosfeer van constante angst, en zo rees er een suggestie op – ik begon me af te vragen: “Wat is dit eigenlijk voor ziekte? Wat zit er achter deze ziekte? Wat voor krachten zijn er bij deze ziekte betrokken?” ... Toen ik weer naar huis ging had ik een verschrikkelijke koorts. Ik had de ziekte te pakken.’

Mirra weigerde de medicijn die de dokter haar wou geven. ‘Aan het eind van de tweede dag, terwijl ik helemaal alleen in bed lag, zag ik duidelijk een wezen dat een stuk van zijn hoofd kwijt was, in een militair uniform – of wat er van een militair uniform over was – op me af komen en zich plotseling op mijn borst storten, met dat halve hoofd, om mijn levenskracht

op te zuigen. Ik keek goed toe, en realiseerde me toen dat ik de dood nabij was. Hij was mijn leven uit me aan het opsorpen ... Ik lag plat op mijn bed als het ware vastgenageld, zonder de minste beweging, in diepe trance. Ik kon me niet verroeren en hij was maar aan het zuigen. Ik dacht: dit is het einde. Toen deed ik een beroep op mijn occulte kracht, ik begon uit alle macht weerstand te bieden en slaagde erin hem van mij af te duwen zodat hij me niet langer kon blijven uitzuigen. En ik werd wakker ...

Ik had gezien dat de ziekte veroorzaakt werd door wezens die op gewelddadige wijze uit hun lichaam waren gegooid. Ik zag dit tijdens de Eerste Wereldoorlog, naar het eind toe, wanneer zovelen in loopgraven vochten en in beschietingen gedood werden. Ze waren volkomen gezond, helemaal, en in een oogwenk werden ze uit hun lichaam geslingerd, en ze waren zich er niet van bewust dat ze dood waren. Ze wisten niet dat ze geen lichaam meer hadden en probeerden in anderen de levenskracht te vinden die ze zelf niet meer bevatten. Wat betekent dat ze tot ontelbare vampiers geworden waren. En ze leefden van menselijke energie ... Ik alleen weet hoeveel kennis en sterkte ik nodig had om weerstand te bieden. [Gewone mensen] konden daar niet aan ontkomen.³⁹

Mirra vroeg toen een paar dagen lang alleen te worden gelaten, concentreerde zich op het kwaad dat het leven aan zovele mensen onttrok, en bracht de zaken in orde. Na twee of drie dagen was er in de stad geen enkel geval van griep meer.

Maar Mirra was niet in staat geweest Paul Richard te bekeren. Toen ze alles aan 'de Heer' voorlegde, verscheen Hij aan haar in een visioen 'mooier dan dat in de *Gita*'. Hij tilde haar op in beide armen en keerde haar naar het westen toe, naar India, waar Sri Aurobindo wachtte.⁴⁰ Met behulp van de Japanse regering en ondanks Britse protesten verkregen de Richards hun reisdocumenten en vertrokken naar Pondicherry.

- [33] De Moeder gaf later aan vele bloemen namen die hun essentiële, spirituele betekenis aanduiden. Ze noemde *Wisteria* ‘dichterlijke extase’, met als commentaar: ‘Zeldzaam en bekoorlijk is je aanwezigheid!’
- [34] Het epistemologische probleem staat centraal in de westerse filosofie in zijn geheel. Het antwoord van de Moeder en Sri Aurobindo daarop is dat men iets wat men niet zelf is slechts door vereenzelviging kan kennen.
- [35] Zie Georges Van Vreckhem, *Voorbij de Mens*, hoofdstuk 16, ‘De Heer van de Naties’.
- [36] Mrinalini Devi, Sri Aurobindo’s vrouw, was een van de slachtoffers. Ze stierf op 17 december 1918.

8.

Zeven stille jaren

Wat bekend staat als Sri Aurobindo's Yoga is de gezamenlijke schepping van Sri Aurobindo en de Moeder.¹

– Sri Aurobindo

De bezegeling

Paul en Mirra Richard, vergezeld door Dorothy Hodgson, verlieten Japan in maart 1920 en arriveerden op 24 april in Pondicherry. Ze landden waarschijnlijk in Colombo aan boord van de *Kamo Maru* of een ander Japans schip, en stapten over op een van de schepen van de *Messageries Maritimes* met als eindbestemming Calcutta, en Pondicherry als aanloophaven. ‘Ik was op dat schip, op zee, en was nergens op bedacht – ik was uiteraard bezig met mijn innerlijk leven maar bevond me lichamelijk op de boot – toen plotseling, onverwachts, ongeveer tien³⁷ zeemijlen van Pondicherry vandaan, de kwaliteit van de atmosfeer, van de lucht, zozeer veranderde dat ik wist dat ik de aura van Sri Aurobindo binnenging. Het was een fysieke ervaring, en ik garandeer dat iedereen met een voldoende ontwaakt bewustzijn hetzelfde kan voelen.’²

Hun reis werd vanzelfsprekend nauwlettend in de gaten gehouden door de Britse politie, waarvan een rapport van de gouverneur van Frans India in Pondicherry getuigt. Het was aan de minister van Koloniën in Parijs gericht. ‘Ik heb de eer u te informeren betreffende de aankomst in Pondicherry van M. Richard, advocaat ... M. Richard, die uit Japan komt, waar hij als afgevaardigde heen was gegaan, wordt vergezeld door mevrouw Myrrha [*sic*] Richard, zijn vrouw, en een mejuffrouw Houdgson [*sic*]. Hij schijnt zich voor onbepaalde tijd in de kolonie te hebben gevestigd. Omdat M.

Richard lange tijd in aanhoudend contact met ongewenste extremistische Indiase elementen is geweest, werd zijn overtocht door de Britse politie aan de regering van Brits-Indië gerapporteerd in de onderscheidene havens in het Verre Oosten die hij op weg naar Pondicherry aandeed. Onze burens [de Britten] werden bezorgd door zijn aankomst in India, en de gouverneur van Madras ... heeft me gevraagd zijn regering op de hoogte te houden van het verdere doen en laten van de heer en mevrouw Richard en mejuffrouw Houdgson, die hij verdenkt van het overbrengen van correspondentie van extremisten die zich in Japan ophouden voor vluchtelingen in Pondicherry, met name Aurobindo Ghose.’ Tien jaar na zijn terugtrekking in Pondicherry werd Aurobindo Ghose nog altijd gevreesd.

Misschien was het omdat de Britse autoriteiten hen bleven lastigvallen dat Mirra op 20 februari, toen ze nog in Japan was, de volgende verklaring neerschreef: ‘Ik hoor thuis in geen natie, geen beschaving, geen maatschappij, geen volk, ik hoor bij de Godheid alleen. Ik gehoorzaam aan geen meester, geen wet, geen sociale conventie, ik gehoorzaam alleen de Godheid. Aan hem heb ik alles overgegeven, mijn wil, mijn leven en mijzelf; voor Hem ben ik bereid mijn bloed te geven, druppel voor druppel als dat Zijn wil is, in alle blijmoedigheid; en niets kan in zijn dienst een opoffering zijn, want alles is volmaakte vreugde.’³

De ‘helse’ jaren van spanning en strijd in Japan hadden hun sporen nagelaten. ‘Toen ik hier kwam [uit Japan] was ik niet veel waard’, schreef de Moeder, ‘en ik gaf mezelf niet veel maanden meer te leven.’ Tuberculose, reumatiek, griep, filariasis en neuritis, fibrillatie van het hart ... ze had alles wat men maar kon bedenken.⁴ Toch beschouwde ze haar terugkeer naar Pondicherry als ‘het concrete teken van de onbetwifelbare overwinning over de vijandige krachten’, hetgeen lijkt te bevestigen dat Paul Richard in feite de voornaamste factor was geweest van haar vertrek uit Pondicherry zes jaar eerder.

Richards relatie met Mirra en met Sri Aurobindo bereikte nu een kritiek punt. Mirra en Sri Aurobindo hadden al het mogelijke gedaan om hem de kans te geven zich te bekeren, maar zonder succes. De tijd en ‘bezegeling’ waren nu daar voor de definitieve samenwerking tussen Sri Aurobindo en Mirra. Richard voelde dit aan, uiteraard, maar in het begin weigerde hij zich gewonnen te geven en werd hij nog vijandiger dan tevoren. Hij wist heel goed wie Mirra was, maar hij eiste dat ze Sri Aurobindo niet als haar ‘Heer’ zou aanvaarden, dat ze in plaats daarvan hem zou nemen. Zijn uitbarstingen van frustratie en woede werden zo gewelddadig dat hij soms het meubilair door de ramen gooide of Mirra bij de keel greep om haar te wurgen. Ze riep dan Sri Aurobindo’s spirituele kracht aan, en zijn yogische vermogens reddden haar elke keer dat zo iets zich voordeed, en dreven Paul Richard er uiteindelijk toe te vertrekken.⁵

Lang daarna zei Sri Aurobindo in een conversatie met enkele discipelen: ‘Deze yoga is als een pad dat in de wildernis uitgehakt moet worden, en wanneer dat pad er eenmaal is, zal het gemakkelijk zijn voor degenen die erna komen. Maar voor het zover is zal het één langdurig gevecht zijn. Hoe sterker je wordt, des te groter ook de weerstand van de vijandige krachten wordt. Ikzelf kreeg keer op keer de suggestie dat het niet zou lukken. Maar ik herinner me altijd het visioen dat de Moeder had. Het was als volgt. De Moeder, Richard en ik gingen ergens heen. We zagen Richard afdalen naar beneden, naar een plek waarvandaan het onmogelijk was weer omhoog te klimmen. Dan bevonden we ons in een rijtuig en de voerman ervan reed een aantal keren een heuvel op en neer. Uiteindelijk stopte hij op de hoogste top. De betekenis daarvan was ons volkomen duidelijk.’⁶

Ergens in november van dat jaar vertrok Richard. Hij trok eerst de Himalayas in en probeerde er als een sannyasin te leven. Daar, in Kotgarh, schreef hij nog drie boekjes: *Aan India – de Boodschap van de Himalayas*; *Nieuw Azië*, dat verondersteld werd ‘een praktisch programma te zijn voor

ons mogelijke werk in Azië’, zoals Mohandas K. Gandhi hem dat had gevraagd; en *Berichten uit de Toekomst*. Zijn uitgever in Madras introduceerde hem als ‘een profeet in zijn grot op de flanken van de Himalayas’, ‘een van de belangrijkste levende filosofen ter wereld’, en ‘een man die de opvolger is in de reeks van ware profeten’. ‘India’, schreef Richard, ‘gij zijt het hart van Azië. [Dit zijn letterlijk de woorden van Sri Aurobindo.] Hoe zult gij er afgescheiden van leven! Gij zijt het hart van Azië zoals China zijn brein is en Japan zijn sterke arm. Hoe zult gij afgescheiden van hen leven!’ En andermaal kondigde hij aan: ‘Een man is in aankomst die niemand kent; en op wie allen wachten. Een man, als het ware de Nieuwe God van dit Universum, de God van de nieuwe mens – van de supermens.’⁷

Na twee of drie jaar keerde Richard terug naar Frankrijk, en ging toen naar Engeland. Hij trouwde opnieuw, wat hem tot een bigamist maakte. Daarom trof hij maatregelen voor een scheiding van Mirra, waar ze dadelijk in toestemde. Dilip Kumar Roy, die zich kort daarop bij de Sri Aurobindo Ashram zou voegen, ontmoette Richard in Nice, de bekende Franse badplaats aan de Côte d’Azur, in 1927, ‘een tot een wrak vervallen briljant man eens door zovelen bewonderd’ ... ‘Op een dag, overmand door zwaarmoedigheid in de onthullende stilte van het middemachtelijk uur, zei hij dat hij de laatste tijd vaak over zelfmoord dacht.’ Toen begon hij over Sri Aurobindo te praten, ‘de enige man voor wie ik in mijn leven het hoofd gebogen heb omdat hij boven me stond ... en de enige ziener die waarlijk mijn geloof heeft versterkt in een Goddelijk Doel dat in het leven zelf aan het werk is en het, als was het een desem, ongezien transformeert, en dat degenen die niet willen veranderen terzijde schuift.

Toch heeft mijn geloof mij geen baat gebracht en ik weigerde samen te werken met de Auteur van dat Doel omdat Hij mij niet tot zijn enige spreekbuis maakte, omdat mij door Hem niet het exclusieve copyright van

de komende openbaringen werd toevertrouwd – in één woord omdat ik te eigengereid was om gewoon een medewerker te zijn aan zijn Boek des Levens. Ik had geen nederigheid ... Ja, ik had de nederigheid moeten hebben om het licht te aanvaarden dat hij [Sri Aurobindo] gewonnen had en aan anderen kon geven die er werkelijk naar verlangden. Ik had me moeten scharen onder het vaandel van dienstbaarheid. Daarom moest ik zijn machtige aura van de nieuwe schepping verlaten, waar de heerschappij van de rede vervangen zal worden door het supramentale bewustzijn, *le nouveau Dieu* [de nieuwe God] ...

Sri Aurobindo is de enige die erin geslaagd is deze visie te verwerven en die bovendien het vermogen heeft om ze in het leven zelf om te zetten in een nieuw tijdperk, dat van de supramentale openbaring ... Ja, hij en niemand anders heeft de sleutel tot de wereld die komen moet, en is mijn tragisch lot dat ik hield aan mijn koppigheid dat ik gedwongen werd zijn invloedssfeer te verlaten en als alternatief een doelloos leven te kiezen, ver weg van die *ene* man wiens gezelschap ik meer op prijs stelde dan dat van alle anderen samen. Ziet u nu waarom ik steeds weer over zelfmoord praat?’ En D.K. Roy voegt hieraan toe: ‘De laatste woorden die hij die laatste nacht zei waren: “*Oui, pour moi Sri Aurobindo, c’est le Shiva incarné*” [Ja, voor mij is Sri Aurobindo de belichaamde Shiva], een avatar temidden van stervelingen.’⁸

Later ging Richard naar de Verenigde Staten, waar hij als hoogleraar aan een universiteit doceerde; hij schreef er in augustus 1950 *The Seven Steps to the New Age*. Gedurende het bezoek van V.K. Gokak en K.R. Srinivasa Iyengar in 1957 aan Japan liet dokter Okawa hun een brief zien die Richard hem het jaar tevoren geschreven had: ‘Beste Vriend, ik zag u van de week in een droom en ik dacht aan u ... Ik ben blij dat mijn dromen van een nieuw Azië uitgekomen zijn. [Dit was een jaar na de Conferentie in Bandung.] Ik heb een aantal jaren in de spirituele woestenij van Amerika

doorgebracht, maar het verheugt me dat een nieuw Azië op het punt staat geboren te worden ... ' Paul Richard stierf in 1968.

Als de politie Sri Aurobindo al niet was vergeten, anderen waren het ook niet. Een van hen was Joseph Baptista, die Sri Aurobindo verzocht naar Brits-Indië terug te keren om een nieuw Engels dagblad uit te geven. Het zou het orgaan worden van een nieuwe politieke partij die Tilak en anderen van plan waren op te richten. Een ander, Dr. Munje, stelde Sri Aurobindo voor het voorzitterschap van het Indiaas Nationaal Congres op zich te nemen. Sri Aurobindo wees beide voorstellen beleefd van de hand.

Aan Baptista schreef hij: 'Pondicherry is mijn toevluchtsoord, mijn grot van *tapasya* [concentratie van de wil voor yogische doeleinden] ...'⁹ En in zijn antwoord aan Munje zei hij: 'Ik ben niet langer in de eerste plaats een politicus; ben definitief met een ander soort werk op spirituele basis begonnen, een arbeid van spirituele, sociale, culturele en economische reconstructie van een schier revolutionaire aard, en ik ben zelfs een soort praktisch laboratoriumexperiment in die richting aan het maken, of op zijn minst aan het overzien, dat al mijn aandacht en energie zal opeisen.'¹⁰

Na de oorlog had Barin geprofiteerd van een algemene Britse amnestie voor alle politieke gevangenen. Thuisgekomen na zijn verblijf in de helse gevangenis in Port Blair, waar hij zich overeind had gehouden door yoga te beoefenen, wilde hij zijn *sejda's* discipel worden. In april 1920 schreef Sri Aurobindo een lange brief aan de man die zijn broer, zijn kameraad in de extremistische politiek en bij gelegenheid zijn metgezel in de spirituele zoektocht was geweest. Deze brief is een van de documenten waarin Sri Aurobindo de balans van zijn leven opmaakt. Hij maakt duidelijk dat zijn weg 'een speciale weg' is, die hij de Integrale Yoga noemt, hem gegeven door 'de goeroe van de wereld binnen in ons' en die 'mij de volledige instructie gegeven heeft voor mijn weg, de volledige theorie, de tien ledematen van het lichaam van de Yoga.' Het oude pad van de yoga 'zou de

Geest en het leven niet met elkaar in harmonie brengen of verenigen. Het verwierp de wereld als Maya [illusie] of een voorbijgaande Lila [goddelijk spel]. Het verlies van zijn levenskracht en de teleurgang van India is er het resultaat van geweest ... Als men daar niet bovenuit kan stijgen, dat wil zeggen naar het niveau van het supramentale bewustzijn, is het nauwelijks mogelijk het laatste geheim van de wereld te leren kennen.’¹¹

En Sri Aurobindo vervolgt: ‘Na deze vijftien jaar [sinds het begin van zijn yoga in 1905] ben ik er nu pas mee bezig de laagste van de drie niveaus van het supramentale bewustzijn te bereiken, en ik probeer alle lagere activiteiten hiernaartoe op te trekken. Maar wanneer deze *siddhi* [realisatie] volledig is ben ik er absoluut zeker van dat God via mij de Siddhi van het supramentale bewustzijn gemakkelijker aan anderen zal geven. Dan zal mijn werkelijke arbeid beginnen. Ik popel niet van ongeduld om dit werk met welslagen te bekronen. Wat gebeuren moet zal gebeuren wanneer God het zo beschikt; ik ben niet zinnens om van hot naar haar te rennen en me met mijn eigen kleine ego op het werk te storten. Zelfs als ik niet in mijn werk zou slagen, zou dat me niet ontmoedigen. Dit is niet mijn werk, maar dat van God. Ik zal aan geen andere roep gehoor geven. Wanneer God me doet bewegen, dan zal ik bewegen.’

Hij geeft een overzicht van de toestand in India: ‘Ik heb niet het idee dat de voornaamste oorzaak van de zwakheid van India onderworpenheid is, of armoede, of gebrek aan spiritualiteit, of zijn dharma, maar dat het het verval van de denkkraft is, de toenemende onwetendheid in het Moederland van de kennis. Overal zie ik een onvermogen of een onwil om te denken, een onmacht of een schrik om te denken. Hoe de situatie in de Middeleeuwen ook geweest mag zijn, deze staat van zaken is nu het teken van een ontzettende degeneratie ... We zijn geen aanbidders meer van *Shakti* [de Kracht van God]. We zijn de aanbidders van de gemakkelijke weg ... Onze beschaving is tot een *acalayātana* [iets wat niet beweegt] geworden, onze

religie tot een verslaving aan oppervlakkigheden, onze spiritualiteit tot een flauwe lichtschijn of een kortstondige golf van religieuze vervoering. En zolang deze toestand voortduurt is een blijvende heropleving van India niet waarschijnlijk.’

Hij geeft ook een overzicht van de toestand in Bengalen en vindt daar voorlopig geen stabiele basis om op te bouwen. Want het is duidelijk niet Sri Aurobindo’s intentie om in Pondicherry in afzondering te blijven. ‘Deze tien jaren heeft Hij [de Goeroe van de wereld] mij zijn Yoga in de praktijk laten ontwikkelen. Maar het werk is nog niet af. Het zal misschien nog twee jaar vergen, en zolang het werk nog niet af is betwijfel ik of ik in staat zal zijn om naar Bengalen terug te keren. Pondicherry is de mij toegewezen plaats voor mijn Yogasiddhi, op één deel na, en dat is de actie. Het voornaamste centrum van mijn werk is Bengalen, hoewel ik hoop dat het zich zal uitbreiden tot geheel India en de hele wereld.’

Deze brief is interessant en verbazingwekkend tegelijk omdat hij duidelijk laat zien in welke mate Sri Aurobindo en de Moeder zich voor hun spirituele vooruitgang een weg moesten banen ‘in een maagdelijk woud’ – deze uitdrukking zullen ze vaak gebruiken. Tot aan het einde van zijn leven zou Sri Aurobindo uit blijven zien naar het moment dat hij in staat zou zijn zijn toevluchtsoord, ‘zijn grot van tapasya,’ zou kunnen verlaten om zijn werk in de wereld – fysiek, lichamelijk – te hervatten. De brief laat ook het belang beseffen van Mirra’s terugkeer en haar rol in Sri Aurobindo’s Yoga, zoals we in de volgende onderdeel van dit hoofdstuk zullen zien.

‘Ik hoef geen honderdduizenden discipelen’, schrijft Sri Aurobindo aan Barin. ‘Het zal volstaan als ik honderd volledige mensen kan krijgen, vrij van kleinzielig egoïsme, die Gods instrumenten zullen zijn. Ik heb geen vertrouwen in de gebruikelijke praktijk van de goeroe. Ik wens geen goeroe te zijn. Wat ik wil is dat, door contact met mij of met iemand anders, enkelen ontwaken, en van binnenuit de sluimerende Godheid openbaren en

het goddelijk leven aanvatten. Dit soort mensen zal het land doen herrijzen ... Ook ga ik nu nog niet terug naar Bengalen. Niet omdat Bengalen niet klaar is, maar omdat ik niet klaar ben. Als de onrijpe zich onder de onrijpen begeeft, wat voor nuttigs kan hij verrichten?’

De afdaling

*De sadhana en het werk waren op de komst van de Moeder aan het wachten.*¹²

– Sri Aurobindo

‘Toen ik uit Japan teruggekeerd was en onze samenwerking begon’, zei de Moeder, ‘had Sri Aurobindo reeds het supramentale Licht tot in de mentale wereld gebracht en hij was aan het proberen het mentale bewustzijn te transformeren. “Vreemd is dat,” zei hij tegen me, “het is een eindeloos werk! Het lijkt wel of er niets gebeurt – alles wat je doet moet steeds weer helemaal overgedaan worden.” Toen gaf ik hem mijn persoonlijke mening, die terugging tot de tijd met Théon, lang geleden: “Het zal zo blijven voortgaan totdat we helemaal op de bodem gekomen zijn.” En dus daalden we allebei (ik was degene die de ervaring – hoe zal ik het zeggen? – in de praktijk, objectief doormaakte; hij ervoer het alleen in zijn bewustzijn, niet in zijn lichaam, maar mijn lichaam heeft altijd meegedaan) bijna onmiddellijk van het mentale bewustzijn naar het vitale bewustzijn af, en zo voort, vrij snel, en we lieten het mentale bewustzijn zoals het was: helemaal in het Licht, maar niet blijvend getransformeerd.’¹³

Deze cruciale stap in de Yoga van Sri Aurobindo en de Moeder vereist enige uitleg. Neem de Moeders terloopse opmerking dat Sri Aurobindo ‘het supramentale licht tot in het mentale bewustzijn had gebracht’. Hiermee zegt ze eigenlijk dat hij het supramentale in zijn mentale bewustzijn had verwezenlijkt. Deze wellicht mysterieuze woorden betekenen niets minder dan dat Sri Aurobindo tegen het einde van 1920 zijn mentale bewustzijn

goddelijk gemaakt had. ‘De denker en zwoeger’ was, op het mentale niveau waar we ons allemaal bevinden, de Goddelijke Ziener en daarom Doener in dat vlak geworden.

Om een idee te krijgen wat het ‘supramentale’ is, moeten we aannemen dat onze wereld een evolutie doormaakt. Je hebt de materie (mineralen), het vitale (planten en dieren), het mentale (de mensheid, voorbereid in de primaten), en het bovenmentale (goden en hogere spirituele wezens), alle met hun talrijke gradaties. We zijn gewoon deze niveaus van lager naar hoger te rangschikken, omdat het lagere voor ons waarneembaar en tastbaar is, terwijl het hogere iets vaags is waar naartoe we (misschien) op weg zijn. Deze evolutie is echter voorafgegaan door een ‘involutie’. De oorzaak van alle dingen is niet beneden, in de materie of in het onderbewuste en onbewuste, het is – zoals de Indiase wijsheid altijd geweten heeft – bovenaan: de Ashwatta-boom van het heelal heeft zijn wortels bovenaan, in Datgene dat alles wat we zijn of wat we met ons huidige bewustzijn kunnen kennen gemanifesteerd heeft. Dat is het Zijn, de Kracht van Bewustzijn en de Gelukzaligheid, niet slechts denkbeelden maar bestaanswerelden in de hoogste sferen van de goddelijke manifestatie.

De vierde wereld van manifestatie, waarin Dat nog volledig Zichzelf is, is wat de Veda’s *turiyam svid* noemen, een vierde wereld die ook bestaat uit ontelbare gradaties, maar waarin alles in wezen Dat is, zich bewust van Dat, en daarom Eén. Voor deze vierde wereld van manifestatie, de concrete belichaming van het goddelijke eenheidsbewustzijn, gebruikte Sri Aurobindo in zijn artikelen in de *Arya* voor het eerst de term ‘Supermind’ of ‘Supramental’ [het supramentale]. Het supramentale is een goddelijk bestaansniveau boven alles wat wij, mentale wezens, normaal zijn en alles waarvan we ons bewust kunnen zijn. Het is zelfs boven de niveaus van de bovenmentale wereld, de wereld van de Goden, die de manifestatie op dit

moment overheersen, al zij het dat ze onverbiddelijk tegengewerkt worden door de antigoden of Asoerische krachten (en krachten zijn altijd wezens).

De supramentale wereld behoort tot de hogere hemisfeer van de goddelijke manifestatie gezien als een geheel of een sfeer, waar alles in eenheid bestaat en zich van die eenheid bewust is. De (schijnbare) fragmentering of eindeloze verdeling van die eenheid tot de wereld zoals we die kennen, is het resultaat van de Val, toen de vier in wezen goddelijke Krachten zich van hun oorsprong afkeerden, en daardoor de lagere hemisfeer van het (zogezegd) afgescheiden bestaan van de God tot aan het atoom schiepen. De hogere hemisfeer is het domein van het goddelijke eenheidsbewustzijn, of *vidya*; de lagere hemisfeer is het domein waarin het eenheidsbewustzijn versluierd is en tot *avidya*, onwetendheid is geworden. De Goden, die kosmische Krachten zijn, maken als het ware deel uit van beide hemisferen, want zij zijn zich nog volledig bewust van de eenheid maar tegelijkertijd instrumenten van de menigvuldigheid. Wij mensen leven in onwetendheid.³⁸

Het was dus op Mirra's advies, op haar ervaringen in Tlemcen en latere jaren gebaseerd, dat zij en Sri Aurobindo van het Mentale afdaalden in het Vitale. Dit was een doorslaggevende beslissing met vele concrete gevolgen. Een daarvan was dat Sri Aurobindo ophield met schrijven voor de *Arya*, die na januari 1920 niet meer verscheen. 'Wanneer je de sadhana in het mentale bewustzijn doet, dan kunnen uiterlijke activiteiten zoals de *Arya* en schrijven en dergelijke doorgaan. Maar toen ik in het Vitale bewustzijn afdaalde, stopte ik met dat alles.'¹⁴ Een ander gevolg was een waarneembare fysieke verandering in Mirra zowel als in Sri Aurobindo. Zoals de Moeder zei: 'Na zich bewust met de Godheid geïdentificeerd te hebben, ondergaat het hele wezen, zelfs in zijn uiterlijke aspecten – mentaal, vitaal en fysiek – de gevolgen van deze identificatie, en doet zich

een verandering voor die soms zelfs in de fysieke verschijning waarneembaar is.’¹⁵

De getuigenissen van dit verbazende feit zijn ondubbelzinnig.

‘Toen ik met Sri Aurobindo voor de yoga begon af te dalen’, zei de Moeder, ‘een afdaling van het mentale bewustzijn in het Vitale, zag ik er binnen een maand – ik was toen veertig, ik zag er niet oud uit, ik zag er jonger uit dan veertig maar was het niettemin – na een maand van yoga zag ik er geen dag ouder uit dan achttien. Iemand die me vroeger gezien had, die in Japan bij me had gewoond en nu hierheen kwam, vond het moeilijk mij te herkennen. Hij vroeg me: “Ben jij het echt?” Ik zei: “Natuurlijk!”’¹⁶ Deze bezoeker was William W. Pearson, een volgeling van Rabindranath Tagore. Pearson is met name genoemd in het politierapport over Tagore’s eerste bezoek aan Japan en werd ervan verdacht beïnvloed te zijn door de pan-Aziatische propaganda van Richard en Okawa. Hij kwam in april 1923 van Tagore’s Vishva Bharati naar Pondicherry toen Mirra vijfenveertig was.

A.B. Purani bezocht Sri Aurobindo voor het eerst in 1918 en een tweede keer in 1921. Hij schrijft het volgende: ‘In die twee jaar tijd had [Sri Aurobindo’s] lichaam een transformatie ondergaan die niet anders dan wonderbaarlijk genoemd kan worden. In 1918 was de kleur van zijn lichaam die van een typische Bengali – nogal donker – hoewel zijn wangen glommen en zijn blik indringend was. [In 1921] ging ik naar boven om hem (in hetzelfde huis) te bezoeken en ik zag dat zijn wangen een rozige kleur hadden en zijn hele lichaam gedompeld was in een zacht roomwit licht. De verandering was zo groot en zo onverwacht dat ik ondanks mezelf uitriep: “Wat is er met u gebeurd?” In plaats van een direct antwoord te geven repliceerde hij met een vraag, want ik had mijn baard laten groeien: “En wat is er met u gebeurd?” Maar later in ons gesprek legde hij me uit dat, wanneer het hoger bewustzijn neerdaalt, eerst tot het mentale niveau en dan

tot in het vitale en zelfs lager dan het vitale, er een transformatie plaatsvindt in het zenuwstelsel en zelfs in het fysieke wezen.’¹⁷

T.V. Kapali Shastry vertelt een soortgelijk verhaal. Hij had Sri Aurobindo voor het eerst gezien in 1917, en nam een grote verandering waar toen hij hem in 1923 weer terug zag. ‘Sri Aurobindo’s fysieke voorkomen bleek totaal veranderd te zijn; zijn huid had een goudkleurige tint en was licht van kleur geworden, terwijl die de vorige keer donker of bruin van kleur was geweest.’¹⁸ Het feit wordt ook bevestigd in de memoires van, onder anderen, V. Chidanandam, G.V. Subbarao, Dr. Rajangam en T. Kondaraman Rao, die het volgende schrijft: ‘Sri Aurobindo scheen te lijken op de grote Shiva die ik enige tijd lang vereerd heb. Hij was helemaal goudkleurig, niet in overdrachtelijke zin maar letterlijk ... Met een soepel goudkleurig lichaam dat licht uitstraalde, golvend haar dat tot op zijn schouders hing en een heldere weerschijn had, en glanzende ogen die diep in alles doordrongen, was Sri Aurobindo’s gestalte majestueus. Zijn gang was koninklijk, en wanneer hij op de veranda heen en weer liep scheen hij kracht naar zich toe te trekken en deze naar zijn goddelijke wil te gebruiken.’¹⁹

Het is frappant hoe diegenen die Mirra in die jaren zagen haar als heel mooi beschrijven. Zo zegt Kanailal Ganguly: ‘Het was de eerste keer dat ik de Moeder zag. Ze keek een seconde lang naar mij. Ze was heel mooi, zag er veel jonger uit dan haar leeftijd.’²⁰ A.B. Purani schrijft: ‘Deze keer [in 1921] zag ik de Moeder voor het eerst. Ze stond bij de trap toen Sri Aurobindo na de lunch naar boven ging. Zo’n onaardse schoonheid had ik nog nooit gezien – ze leek ongeveer twintig te zijn terwijl ze meer dan zevenendertig jaar oud was.’²¹ In feite was ze drieënveertig. D.K. Roy herinnert zich: ‘Ze was bijzonder aardig tegen me en hoorde me aan met grote sympathie. Ik was gecharmeerd door haar persoonlijkheid die zowel uitstralend als geruststellend was. Haar wezen was omgeven door een halo

van schoonheid, maar het was geen aardse schoonheid.’²² Champaklal zei: ‘Toen ik de Moeder zag, voelde ik een buitengewone vertrouwdheid met haar, en voelde en zag ik in haar een belichaming van schoonheid.’²³

Naar de datums te oordelen, kan men concluderen dat de neerdaling in het vitale bewustzijn plaatsvond tegen het einde van 1920, kort na Paul Richards vertrek. Zijn afwezigheid maakte het voor Sri Aurobindo en Mirra meteen mogelijk om in een hogere versnelling met de Yoga verder te gaan. De Moeder zou later zeggen dat het werk in het vitale bewustzijn verscheidene maanden duurde. Als we enkele van Sri Aurobindo’s uitlatingen in gedachten houden, moeten ze tussen 17 april 1923, de datum van Pearsons bezoek, en 15 augustus 1924 in de materie – waar ‘al de ellende begon’ – afgedaald zijn. Want Sri Aurobindo zei op zijn verjaardag van dat jaar: ‘Ik ben op het ogenblik het supramentale bewustzijn tot in het fysieke bewustzijn omlaag aan het brengen, zelfs lager, tot beneden de materie. Het fysieke bewustzijn is van nature inert en wil niet bewust gemaakt worden. Het biedt veel groter verzet [dan het Vitale] omdat het niet wil veranderen. Het voelt aan alsof je “in de aarde aan het wroeten” bent, zoals de Veda zegt ... Ik merk dat, zolang de materie niet gesupramentaliseerd is, het mentale en het vitale bewustzijn ook niet volledig gesupramentaliseerd kunnen worden.’²⁴ Sri Aurobindo zei ook dat 1923 een heel moeilijk jaar was wat zijn sadhana betreft. Ze moeten bijna onmiddellijk nog dieper afgedaald zijn, tot in het onderbewuste en het Onbewuste. Zoals eerder gezegd is de materie niet de onderste trede van de ladder van het zijn; de onderste trede is een formatie van het onderbewuste en het Onbewuste – de absolute Duisternis, het Niets, en deze zijn het tegendeel van het absolute Licht en het Al.

‘Pas toen ik tot in het Onbewuste neerdaalde’, zei de Moeder, ‘vond ik de goddelijke Aanwezigheid – daar, in het diepst van de Duisternis. Het was niet de eerste keer. Toen ik met Théon in Tlemcen aan het werken was

(wanneer ik daar voor de tweede keer was), daalde ik neer tot in het totale, ongeïndividualiseerde – dat wil zeggen algemene – Onbewuste. (Het was de keer dat hij wilde dat ik de Mantra van het Leven zou vinden.) En daar bevond ik me plotseling voor iets als een gewelf of een grot... en toen deze zich voor me opende zag ik een Wezen dat een regenboogkleurig licht uitstraalde, en dat, met zijn hoofd in zijn hand leunend, in een diepe slaap verzonken was. Al het licht om hem heen was regenboogkleurig. Toen ik Théon vertelde wat ik zag, zei hij dat het de immanente God in de diepten van het Onbewuste was, die door zijn uitgestraalde licht langzaam het Onbewuste tot Bewustzijn aan het wekken was. Maar toen gebeurde er iets merkwaardigs: toen ik naar hem keek, werd hij wakker en opende zijn ogen, waarmee hij zijn bewuste activiteit in de waaktoestand begon.’²⁵

De dame uit het buitenland

Er waren in die tijd maar weinig metgezellen en volgelingen van Sri Aurobindo die afwisten van de unieke yogische sadhana waarmee hij en Mirra bezig waren, en nog minder, als ze er al waren, die de revolutionaire betekenis ervan begrepen. Bovendien werd de aanwezigheid van mevrouw Richard aan de zijde van Sri Aurobindo niet als vanzelfsprekend aanvaard. Want zij en mejuffrouw Hodgson woonden nu in hetzelfde huis in de Rue François Martin 41 als Sri Aurobindo en zijn metgezellen Zoals Nolini in zijn *Reminiscences* schrijft, ‘ontstak er op een dag [24 november 1920] een zware storm met stortregens. Het huis [waar de Moeder toen woonde] was oud en zag eruit alsof het zou weggespoeld worden. Sri Aurobindo zei: “De Moeder mag daar niet langer blijven. Ze moet bij ons komen wonen.” Zo kwam de Moeder in ons midden en bleef voorgoed, als onze Moeder. Maar ze nam die naam nog niet aan.’²⁶

‘De verhuizing van Mirra en Dorothy Hodgson naar Sri Aurobindo’s huis veroorzaakte, begrijpelijk genoeg, een zekere mate van beroering (zo niet

verontwaardiging) bij enkele van de jonge mannen die bij Sri Aurobindo woonden’, schrijft K.R. Srinivasa Iyengar in zijn biografie van de Moeder. ‘Deze plotselinge “indringing” door twee Europese dames – hoe onvermijdelijk dat onder de omstandigheden ook was – betekende een verstoring van het weinig conventionele kampleven dat ze tot dusverre hadden geleid.’ Hij citeert ook Purani, die schreef: ‘Dit [het feit dat Mirra bij hen was komen wonen] had bij de meeste huisgenoten een gevoel van wrevel veroorzaakt. De mens wordt dermate door zijn sociale, religieuze en culturele gewoonten bepaald dat het moeilijk voor hem is ze overboord te zetten. Bovendien vinden mannen met diepe nationalistische gevoelens het waarschijnlijk moeilijk om iemand die kennelijk geen landgenote is als medebewoonster van hun huis te accepteren.’²⁷

Maar Purani moest, tijdens zijn bezoek in 1921, wel constateren dat ‘het huis een grote verandering had ondergaan. Er was een keurige tuin in de binnenplaats; elke kamer was eenvoudig en fatsoenlijk bemeubeld met een mat, een stoel en een klein tafeltje. Er heerste een sfeer van orde en netheid. Dit was ongetwijfeld het gevolg van de Moeders aanwezigheid. Maar toch was de sfeer gespannen doordat Sri Aurobindo en de Moeder bezig waren te vechten tegen krachten op het vitale niveau.’

‘Ik bewoonde de kamers aan de binnenzijde en ontving niemand. [Sri Aurobindo] ging op de veranda, ontving iedereen en praatte en besprak dingen met hen. Ik zag hem alleen wanneer hij weer naarbinnen kwam.’ De Moeder zei dit van de periode waarin zij en Sri Aurobindo in het ‘Library House’ woonden, een van de vier huizen die het huidige gebouw vormen van de Sri Aurobindo Ashram in de Rue de la Marine, en waar ze in 1922 vanuit de Rue François Martin naartoe verhuisd waren. Bezoekers bleven komen, sommigen met de bedoeling als discipelen aanvaard te worden en voorgoed te blijven. ‘Je had mensen in de Ashram [of wat de Ashram zou worden] die dachten dat de Moeder geen sadhana had gedaan voordat ze

naar India kwam'²⁸, herinnerde Sri Aurobindo zich, en hij schreef later in een brief: 'De Moeder werd niet onvoorwaardelijk erkend of geaccepteerd door sommigen die hier in het begin waren.'²⁹

Daarom moest, toen zowel als later, Sri Aurobindo de zaken recht zetten. 'In mijn eigen geval was het [samenkomen van mijzelf en Mirra, de Moeder] een noodzakelijke voorwaarde voor het werk dat ik te doen had. Als ik aan mijn eigen transformatie had moeten werken, of een nieuwe yoga of een nieuw ideaal aan een paar zorgvuldig gekozen mensen had moeten doorgeven die met mij persoonlijk in contact gekomen waren, zou ik dat hebben kunnen doen zonder een *Shakti* te hebben. Maar voor het werk dat ik doen moest was het nodig dat de twee samenkwamen. Door het samenkomen van de Moeder en mijzelf worden er bepaalde voorwaarden geschapen die het voor u gemakkelijk maken om de transformatie uit te werken. U kunt uw voordeel doen met die voorwaarden.'³⁰

Sri Aurobindo zinspeelt hiermee op de diepere spirituele waarheid die aan de universele manifestatie ten grondslag ligt, en die we onder woorden hebben proberen te brengen toen Mirra zich bewust identificeerde met de Grote Moeder. Het Ene dat Alles is, is ongeslachtelijk. Om zichzelf te manifesteren, moest het zijn manifesterende Kracht activeren, d.i. zijn Bewustzijnskracht of *Shakti*, die de Grote Moeder is. Om deze waarheid te illustreren noemden de wijzen het deel van het Ene 'dat de beslissing nam' *Purusha*, de 'mannelijke' initiator, en het deel dat de beslissing uitvoerde *Prakriti*, de 'vrouwelijke' uitvoerende, scheppende kracht. Dit is, enerzijds, een spirituele metafoor; in een van haar conversaties op de Playground zou de Moeder nadrukkelijk ontkennen dat er een dergelijk verschil binnen het Ene bestaat. Anderzijds zijn, in het universum zoals we dat kennen, de geslachten de concrete uitdrukking van de spirituele waarheid van een initiërende en een manifesterende Godheid. Ieder God heeft zijn *Shakti*: Brahma en Brahmani, Shiva en Parvati, Vishnu en Lakshmi. Maar het mag

niet vergeten worden dat deze verdeling van het scheppingswerk in mannelijk en een vrouwelijk een van de eigenschappen is van de ‘lagere hemisfeer,’ en dat het oneindige Spel van de Godheid in de ‘hogere hemisfeer’ op geen enkele manier genoodzaakt is zich op een geslachtelijke manier uit te drukken.

Dit geeft ons een inzicht in de uniciteit van Sri Aurobindo en de Moeder als de avatar van de Godheid – de fysieke incarnatie van de Godheid – in twee lichamen. Voor het eerst in mensenheugenis is de Godheid, voor zijn interventie in de evolutie, belichaamd geweest in een ‘complete’, dubbelpolige avatar, in een mannelijk en een vrouwelijk lichaam, die de initiërende én de scheppende aspecten van Zijn wezen bevatten. ‘De Moeder en ik zijn één, maar in twee lichamen’, schreef Sri Aurobindo, en: ‘De Moeder en ikzelf staan voor dezelfde Macht in twee gedaanten.’ En hij benadrukte: ‘Er is slechts één kracht, de kracht van de Moeder – of, als je het zo wilt stellen, de Moeder is de Kracht van Sri Aurobindo’, met andere woorden zijn Shakti.³¹ En de Moeder zou de essentie van hun relatie bondig als volgt formuleren: ‘Zonder hem besta ik niet, zonder mij is hij niet manifest.’

‘Sri Aurobindo noemde de Moeder in het begin gewoonlijk Mira’, herinnert Nolini zich. ‘Later (en dit kan wel na een periode van jaren geweest zijn) merkten we dat hij na M gezegd te hebben even stopte en dan de naam Mira als het ware na een lichte aarzeling helemaal uitsprak. Dat deed ons vrij vreemd aan in die tijd, maar later kwamen we erachter waarom. Sri Aurobindo’s lippen stonden op het punt “Moeder” te zeggen, maar we waren daar nog niet klaar voor, dus eindigde hij met Mira in plaats van Moeder. Niemand is er zeker van op welke datum en op welk heuglijk moment het woord “Moeder” over Sri Aurobindo’s lippen kwam.’³²

‘De meeste discipelen begrepen niet echt wat de Moeder deed’, schrijft Mritunjoy, die zelf een discipel geworden was. ‘Ze hielden zich op een

respectvolle afstand van haar toen ze vaststelden dat Sri Aurobindo haar een bijzonder vooraanstaande plaats had gegeven waar het de sadhana betrof. Zij, van haar kant, liet zich niet vaak zien en was niet gemakkelijk te benaderen. De discipelen wisten dat zij een speciale persoonlijkheid was, maar niet veel meer dan dat. Sinds april [eigenlijk november 1920] woonde ze in hetzelfde huis als Sri Aurobindo en een paar anderen, maar ze had zich enigszins apart gehouden van de dagelijkse routine van de *sadhaks*. Ze hadden niet echt de kans om te begrijpen wie ze was of wat ze voor de toekomst aan het voorbereiden was ... Zelfs eind 1925, toen Pavitra arriveerde, begrepen alleen Amrita en Nolini wie de Moeder was; de anderen hadden hoogstens een formele devotie.’³³

Voor sommigen was het ‘ondenkbaar’ dat een Franse dame een avatar kon zijn. Toen een zekere vrouw in de Ashram wilde komen wonen, zag haar schoonmoeder, die altijd al geloofd had dat de vrouw gek was, haar vermoedens bevestigd. ‘Wat? Je vereert Rama, Krishna en Shiva niet, en nu ga je een Franse vrouw vereren? Je moet wel gek zijn!’³⁴ Voor velen, vooral voor de meer traditiegetrouwen, was het een bijna onoverkomelijke hindernis te aanvaarden dat een buitenlandse dame op gelijke voet kon staan met Sri Aurobindo, nog daargelaten dat zij de incarnatie van de Goddelijke Moeder zou zijn.

Ondertussen zorgde Mirra, die we voortaan ‘de Moeder’ zullen noemen, voor Sri Aurobindo’s huishouden, hield zich zoveel mogelijk op een afstand, en genoot zeven jaar lang van ‘een integrale vrede’ – zelfs terwijl ze volledig opging in haar Yoga samen met Sri Aurobindo, een spirituele exploratie en innovatie die de menselijke verbeelding te boven gaat.

De stenenregen

Het volgende voorval, hier in de woorden van de Moeder weergegeven³⁵, vond plaats in december 1921, toen zij, Sri Aurobindo, Dorothy Hodgson

en de anderen die het embryo van de toekomstige Ashram vormden nog in de Rue François Martin woonden. Dat huis op nummer 41 werd later het ‘Guest House’ genoemd.

‘Eens, toen we in het Guest House woonden ... Met hoeveel waren we toen in dat huis? Amrita was er al. [*Ze keert zich naar de bewuste discipel.*] Nietwaar, Amrita? Herinner je je die dag nog? ... We hadden een kok die Vatel heette. Die kok was nogal humeurig en werd niet graag terechtgewezen waar het zijn werk betrof. Bovendien had hij contact met enkele mohammedanen die naar het schijnt magische vermogens hadden – ze hadden een boek met magische formules en ze waren in staat magie te bedrijven. Op een dag had deze kok iets verkeerd gedaan en op zijn kop gekregen – ik weet niet of iemand van jullie Datta [Dorothy Hodgson] gekend heeft, het was Datta die hem een uitbrander had gegeven – en hij was woedend. Hij uitte dreigementen en zei tegen ons: “Jullie zullen wel zien, jullie zullen gedwongen worden dit huis te verlaten.” We schonken er geen aandacht aan.

Twee of drie dagen later, denk ik, kwam iemand me vertellen dat er op de binnenplaats stenen waren gevallen – een paar stenen, drie of vier, stukken baksteen. We vroegen ons af wie er vanuit het huis naast ons stenen aan het gooien was ... We klommen op muren en daken om te zien of we iemand konden betrappen, of stenen vinden, of wat dan ook. We vonden niets. Dat gebeurde geloof ik tussen vier en vijf uur in de middag.

Naargelang het donkerder werd, nam het aantal stenen toe. De volgende dag vielen er nog meer. Ze begonnen vooral de keukendeur te raken, en een ervan trof Datta’s arm terwijl ze over de binnenplaats liep. Het aantal nam aanzienlijk toe. De belangstelling nam ook toe, en naarmate de belangstelling toenam had dit een soort vermenigvuldigend effect. En de stenen begonnen in verscheidene richtingen tegelijkertijd te vallen, op plaatsen [binnen in het huis] waar er geen deuren of ramen waren. Er was

een trappenhuis, maar daar was geen toegang toe in die dagen, alleen een kleine ronde opening om wat licht naar binnen te laten, en de stenen vielen zo op de trap [*gebaar verticaal*]. Als ze door de opening gekomen waren, zouden ze zó [*gebaar diagonaal*] gevallen zijn, maar ze vielen recht omlaag. Dus, ik denk dat iedereen echt geïnteresseerd begon te raken.

Ik moet je vertellen dat die Vatel ons had laten weten dat hij ziek was, en de laatste twee dagen – sinds de stenen waren beginnen te vallen – was hij niet komen opdagen. Maar hij had zijn hulpje bij ons achtergelaten, een jongen van dertien of veertien, ietwat apathisch en onmondig, misschien een beetje achterlijk. En we merkten dat het aantal stenen toenam precies op de plaatsen waar deze jongen zich bevond. De jonge mannen die in het huis woonden, onder wie Amrita, sloten de jongen op in een kamer met alle deuren en ramen dicht! En er vielen meer en meer stenen, zoveel dat de jongen een schram aan zijn been opliep ...

Ik was bij Sri Aurobindo. We waren rustig aan het werk, samen in meditatie. De jonge mannen wierpen een steelse blik naar binnen om te zien waar we mee bezig waren, en vertelden ons wat er gaande was, want het werd tijd om ons te laten weten dat de zaak uit de hand scheen te lopen.’ Om alle mogelijkheden van een gewone fysieke verklaring uit te sluiten, werd de politie geroepen. Toen een van de politieagenten hoorde dat er een probleem met Vatel was geweest, zei hij onmiddellijk dat hij wist wat er aan de hand was. Maar vanaf het ogenblik dat de politie er was, viel er geen enkele steen meer. De Moeder stond vanaf het terras toe te kijken; toen ze tegen Sri Aurobindo zei dat ze dat vervelend vond, omdat de politie nu misschien zou denken dat ze voor niets waren geroepen, begonnen de stenen meteen weer te vallen – ‘een heel eind van het terras vandaan’, er viel geen enkele steen in haar of Sri Aurobindo’s nabijheid. De politiemannen vertrokken omdat er niet veel was dat ze konden doen. De

Moeder liet de achterlijke jongen onmiddellijk uit het huis verwijderen en vroeg iedereen rustig te blijven en niet bang te zijn.

‘Ik was bij Sri Aurobindo in zijn kamer en dacht: laten we eens kijken wat dit is. Ik ging in meditatie en eiste een verklaring. Ik zei: “Kom op, wie is het die stenen gooit naar ons? Iemand moet ons komen zeggen wie er met stenen gooit.”³⁹ Toen zag ik drie kleine wezentjes uit het vitale niveau, van die kleine wezentjes die zo goed als geen macht hebben en net genoeg bewustzijn voor maar één soort handeling. Ze zijn totaal onbelangrijk, maar ze staan in dienst van mensen die magie beoefenen. Wanneer mensen magie beoefenen bevelen ze [deze kleine wezentjes] hen te komen helpen en ze zijn gedwongen te gehoorzamen. Er zijn symbolen, er zijn formules om dit te doen.

Dus kwamen [die kleine wezentjes naar mij toe]. Ze waren bang, ze waren vreselijk bang. Ik zei: “Waarom gooien jullie zo met stenen? Wat heeft deze kwalijke grap te betekenen?” Ze antwoordden: “We worden gedwongen, we worden gedwongen! Het is niet onze schuld, ons werd bevolen dit te doen. Het is niet onze schuld!” Ik moest me inhouden om niet te lachen, maar ik zette een ernstig gezicht en zei tegen ze: “Jullie moeten hiermee stoppen, hoor je wel!” Toen vroegen ze me: “Wil je ons hier niet houden? We zullen alles doen wat je verlangt.” Ik zei tegen ze: “Maar wat kunnen jullie doen?” – “We kunnen met stenen gooien.” – “Dat interesseert me geen zier, ik wil naar niemand stenen gooien. Kunnen jullie me misschien bloemen brengen? Kunnen jullie me wat rozen brengen?” Ze keken elkaar ontsteld aan en antwoordden: “Nee, daar zijn we niet voor gemaakt, we weten niet hoe we dat moeten doen.” Toen zei ik: “Ik heb jullie niet nodig, verdwijn, en pas op dat je hier nooit meer terugkomt, anders komt het jullie duur te staan!” Ze namen de benen en zijn nooit meer teruggekomen.

De volgende morgen ging ik naar beneden om de keuken te inspecteren. Er stonden pijlers in die keuken, en op een van de pijlers vond ik tekens met

nummers, alsof ze met een stuk houtskool waren aangebracht, schots en scheef geschreven – ik herinner me nu niet meer wat voor tekens het waren – en ook woorden in het Tamil. Toen veegde ik alles zorgvuldig uit, sprak een magische formule uit – en dat was dat, de komedie was voorbij.

Maar niet helemaal. Vatels dochter was de *ayah* in huis, de hulp in de huishouding. Ze kwam in de vroege middag heel angstig naar ons toe en zei: “Mijn vader is in het ziekenhuis, hij ligt op sterven. Vanochtend is er iets met hem gebeurd. Plotseling voelde hij zich heel ziek en hij ligt op sterven, hij is naar het ziekenhuis gebracht. Ik ben ontzettend bang.” Ik wist wat het was. Ik ging naar Sri Aurobindo toe en zei tegen hem: “Weet u, Vatel is in het ziekenhuis, hij ligt op sterven.” Toen keek Sri Aurobindo me aan en glimlachte: “O, voor die paar stenen!” Diezelfde avond was Vatel weer beter – maar hij is nooit meer met iets dergelijks begonnen.’

De Moeder vertelde ook dat ze te weten was gekomen wie de magiër was, en dat hij er goed voor gezorgd had geen enkele steen binnen een straal van twintig of vijfentwintig meter rond Sri Aurobindo te laten vallen, want hij wist dat deze een groot yogi was. Zwarte magie waarvan de uitwerking verhinderd wordt heeft een terugslag op degene die haar gebruikt heeft, en daarom zou Vatel gestorven zijn als Sri Aurobindo niet tussenbeide was gekomen en hem had laten leven. De Moeder legde ook uit dat de kleine stenengooiers een dodelijke angst voor haar hadden omdat haar licht het Witte Licht van de schepping is. ‘Het ware, zuiver Witte Licht is het fundamentele Licht dat de dingen maakt. Je hoeft maar een druppeltje op hen te aan te brengen en ze lossen op zonder een spoor achter te laten. En toch is dit [Licht] geen vernietigende kracht, het is een scheppende kracht, maar zo in strijd met hun aard dat ze totaal verdwijnen. En daar waren ze bang voor, want ik had hen opgeroepen door hun dit Witte Licht te tonen. Ik had tegen hen gezegd: “Kijk eens wat ik hier heb. Kom zo meteen!”’

De komst van de discipelen

Ik neem niet zo gauw discipelen aan, want dit pad van de Yoga is een moeilijke pad en kan alleen gevolgd worden als er een speciale roeping voor is.³⁶

– Sri Aurobindo

Zoals in een vorig hoofdstuk uiteengezet had de Moeder een aantal vragen klaar toen ze Sri Aurobindo in 1914 voor het eerst ontmoette. De ‘allereerste’ vraag was geweest: ‘Moet je eerst je yoga doen, het doel bereiken, en pas daarna met anderen aan het werk gaan, of moet je onmiddellijk allen die dezelfde aspiratie hebben om je heen verzamelen en dan samen op het doel afgaan?... De beslissing was helemaal geen beredeneerde keuze, zij kwam spontaan. De omstandigheden waren zodanig dat het niet nodig was te kiezen. Wat ik bedoel is dat de groep heel natuurlijk, vanzelf werd gevormd, op zo’n manier dat hij een onvermijdelijke noodzaak werd.’ Toch klinkt dit veel eenvoudiger dan de manier waarop het in feite gebeurde.

We weten dat het nooit Sri Aurobindo’s bedoeling was voor altijd in Pondicherry te blijven (en nog minder in afzondering op zijn kamer te blijven). Hij gaf zich volledig over aan de Goddelijke Wil die zijn vooruitgang stap voor stap leidde, maar hij zou tot het einde toe uitzien naar het moment dat hij met ‘zijn werk in de wereld’ zou kunnen beginnen, waar dat ook mocht zijn. En voor hem was de noodzaak om een groep te vormen van toegewijde personen, die in de transformatie van de mensheid en de wereld geïnteresseerd waren, niet aan twijfel onderhevig. De reden hiervan was dat één persoon wel kosmisch verruimd kan zijn in zijn of haar mentaal bewustzijn, en zelfs in zijn of haar vitale wezen, maar niet fysiek, want het fysieke wezen is materieel gezien beperkt tot het lichaam en de cellen waaruit het bestaat. De Moeders ‘allereerste vraag’ kwam zeker uit dezelfde

overweging voort. Ze realiseerde zich, net als Sri Aurobindo, dat het noodzakelijk was dat andere lichamen, de menselijke soort in haar geheel vertegenwoordigend, in hun nabije omgeving waren om te proberen de Yoga van de aarde uit te werken, of om er op zijn minst de grondslag voor te leggen.

In de brief aan zijn broer Barin had Sri Aurobindo geschreven: ‘Je zult misschien vragen: “Wat is de noodzaak van een *sangha* [gemeenschap]? Laat mij vrij blijven en elk vat vullen. Laat allen één worden, laat alles binnen die onbegrensde gemeenschap plaatsvinden.” Dit is allemaal waar, maar het is slechts één kant van de waarheid. We hebben niet alleen met de vormenloze Geest te maken, we moeten ook een doelstelling geven aan het leven. Zonder vorm en gestalte heeft het leven in feite geen doelstelling. Het is het vormenloze dat een vorm heeft aangenomen, en dat aannemen van naam en vorm is geen gril van Maya. De positieve noodzaak van vorm heeft het aannemen van vorm tot resultaat gehad. En om de Integrale Yoga te ontwikkelen moet de vorm getransformeerd worden, wat niet mogelijk is als een individuele poging maar enkel als een *sangha*.’ En Sri Aurobindo voegde daaraan toe: ‘We willen geen enkele activiteit in de wereld uitsluiten.’³⁷

Sri Aurobindo had de eerste poging tot een spirituele gemeenschap met behulp van Motilal Roy gedaan, de jonge Bengali die hem onder zijn hoede had genomen gedurende zijn kort verblijf in Chandernagore, en die hem en zijn metgezellen van wat geld voorzien had om hun armoede gedurende de eerste jaren in Pondicherry te verlichten. Motilal Roy was ook een paar keer naar Pondicherry gekomen om Sri Aurobindo te bezoeken. Over zijn laatste bezoek, in het gezelschap van zijn vrouw, schrijft Iyengar: ‘Motilal Roy en zijn vrouw, die uit Chandernagore waren gekomen, waren niet erg gelukkig met de veranderingen die zij in Sri Aurobindo’s huis zagen [namelijk de aanwezigheid van de Moeder]. Bovendien wilde de *Prabartak Sangha*

[Motilal's gemeenschap] hen in Chandernagore terug hebben, terwijl Motilal zelf in tweestrijd stond of hij terug zou gaan of bij Sri Aurobindo blijven. Na de ontvangst van een dringend telegram uit Chandernagore verlieten Motilal en zijn vrouw Pondicherry in augustus 1921, en de poging om de breuk te herstellen slaagde niet. Niet lang daarna brak Sri Aurobindo met Motilal en zijn *Prabartak Sangha*, en besloot dat hij voortaan op de meest zekere basis zou proberen te bouwen.³⁸

Maar dat ging niet zo meteen. Sri Aurobindo stuurde eerst Barin naar Bengalen om de mogelijkheden omtrent het verzamelen van fondsen, het leggen van contacten met geïnteresseerde mensen en het stichten van een of meerdere gemeenschappen daar te verkennen. 'De tijd nadert, maar is nog niet helemaal rijp', schrijft hij aan Barin op 18 november 1922, 'om een groot werk in de buitenwereld op te nemen dat uit de spirituele basis van deze Yoga voortvloeit. Het is daarom noodzakelijk een aantal centra te vestigen – aanvankelijk slechts een paar en niet groot, maar steeds groter in omvang en aantal naarmate ik verder vooruit ga – voor onderricht in deze sadhana, één [centrum] onder mijn direct toezicht, andere in nauw contact met mij ... Het eerste [centrum], dat naar Brits-Indië zal worden overgebracht wanneer ik daarheen ga, bestaat al in Pondicherry, maar ik heb vrienden nodig om het in stand te houden en ook om het uit te breiden. Het tweede ben ik met jouw hulp in Bengalen aan het oprichten. Ik hoop er volgend jaar nog een in Gujarat te beginnen. Er zijn veel meer mensen die deze sadhana wensen aan te vatten, en die er geschikt voor zijn, dan ik voor het ogenblik kan aanvaarden, en alleen met aanzienlijke middelen tot mijn beschikking kan ik dit werk, dat nodig is als voorbereiding op mijn terugkeer in de actie, voortzetten.'³⁹

Op dezelfde dag schreef Sri Aurobindo aan C.R. Das, de nationalistische politicus en advocaat die hem met zo'n goed gevolg had verdedigd in de Alipore Bom Affaire, en die sindsdien zijn vriend en medestander was

gebleven: ‘Ik heb nu een betrouwbare basis, een uitgebreide kennis en een bepaalde beheersing van het geheim. Nog niet ten volle, en er is nog geen dwingende aanwezigheid – daarom moet ik nog in afzondering blijven. Want ik heb me vast voorgenomen niet op het uiterlijke vlak te werken voordat ik in het onfeilbare en volledige bezit ben van dit nieuwe vermogen tot handelen – niet te bouwen zolang het niet op een volmaakte fundering is. Maar ik ben wel ver genoeg gevorderd om in staat te zijn één werk op grotere schaal te verrichten dan voorheen – anderen te onderrichten om deze sadhana te ontvangen en zich voor te bereiden zoals ik heb gedaan, want zonder dat kan mijn toekomstige werk niet eens beginnen. Er zijn er velen die naar hier wensen te komen en die ik voor het doel kan toelaten, er zijn er nog meer die op een afstand onderricht kunnen worden; maar ik ben niet in staat daarmee door te gaan tenzij ik over voldoende geldmiddelen beschik om hier een centrum in stand te kunnen houden, en minstens een of twee ergens anders.’⁴⁰

In deze brief distantieert Sri Aurobindo zich van Motilal Roy. ‘Een paar woorden om een mogelijk misverstand te vermijden. Lang geleden gaf ik aan Motilal Roy uit Chandannagar [d.i. Chandernagore] de ideeën en enkele principes en richtlijnen voor een nieuwe sociale en economische organisatie en onderwijsmethode, en dat heeft hij met mijn spirituele kracht achter zich op eigen houtje proberen toe te passen in zijn Sangha. Dit is iets heel anders dan waar ik nu over schrijf – mijn eigen werk dat ik zelf moet doen en dat niemand voor mij kan doen.’

Een voor een begonnen de discipelen te komen, en velen vroegen toestemming om dicht bij Sri Aurobindo te mogen wonen – de reden waarom Rue Francois Martin 41 een gastenhuis werd. Dit was geen gevestigde gemeenschap of ‘ashram’⁴⁰, want er waren geen richtlijnen of organisatie, geen regels, en weinig ruimte om de aspiranten die wilden blijven onderdak te bieden. Niettemin hebben we gezien dat Sri Aurobindo

al in november 1922 aan Barin schreef dat er reeds ‘een centrum’ in Pondicherry bestond. En hoewel de Moeder zich op de achtergrond hield, werd geleidelijk aan haar invloed voelbaar, niet alleen in Sri Aurobindo’s huishouden maar in de ogenschijnlijk lukrake uitbreiding van de gemeenschap. ‘Al mijn verwezenlijkingen – nirvana en andere – zouden als het ware theoretisch gebleven zijn voor zover het de buitenwereld betrof’, zou Sri Aurobindo vele jaren later zeggen. ‘Het is de Moeder die ons liet zien hoe het in de praktijk moest gaan. Zonder haar zou een georganiseerde manifestatie niet mogelijk zijn geweest. Ze heeft dit soort sadhana en arbeid al vanaf haar vroege jeugd gedaan.’⁴¹

Onder de aspiranten kunnen we met name Kanailal Ganguli noemen, die stomverbaasd was toen hij bij hun eerste ontmoeting twee katten op Moeders schouders zag zitten; Dr. Rajangam, die getroffen was door de Moeders schoonheid; K.V. Kapali Shastri, geleerde en tantrist; en V. Chidambaram, die ons zijn waardevolle aantekeningen van de avondgesprekken met Sri Aurobindo zou nalaten. Er waren uiteraard ook nog steeds de trouwe volgelingen die een rol hadden gespeeld in Sri Aurobindo’s politieke leven: Nolini, Moni, Sauren, Bejoy Nag (die zich weer bij de groep had gevoegd na zijn periode in Britse gevangenschap tijdens de Eerste Wereldoorlog) en Amrita, die iedereen die een afspraak met Sri Aurobindo wilde maken nu moest benaderen.

Sri Aurobindo’s aanwezigheid in Pondicherry trok personen uit heel India aan: politici, intellectuelen, echte yogi’s en pseudo-yogi’s, de onvermijdelijke bizarre figuren – en natuurlijk de tevoren genoemden samen met anderen die Sri Aurobindo’s discipelen wilden worden. Het is vermeldenswaard dat, volgens Purani, Sri Aurobindo al in november of december 1920 zei dat de gemeenschap van diegenen die tot zijn en de Moeders Yoga geroepen waren ‘reeds tezamen hoorde, al was het onbewust’.⁴² Nu begonnen ze te arriveren, bijna allemaal aangetrokken tot

Sri Aurobindo om redenen die ze niet konden verklaren. Het is onmogelijk al hun verhalen te vertellen, maar we zullen hier toch een paar korte karakterschetsen geven, want de discipelen van Sri Aurobindo en de Moeder vormden een wezenlijk deel van hun leven en werk.

A.B. Purani was een intellectueel en een hartstochtelijk vrijheidsstrijder. ‘Mijn hele leven is geconcentreerd op India’s onafhankelijkheid. Ik kan niet rusten voordat die verworven is.’⁴³ Hij kwam uit Baroda en had Sri Aurobindo daar horen spreken na de conferentie in Surat, ten tijde van zijn eerste ontmoeting met Lele. ‘Vanaf het ogenblik dat ik hem zag, had ik voortdurend het gevoel dat ik hem al kende.’ Purani had een abonnement op de *Arya* en vertaalde het tijdschrift zelfs in het Gujarati. Hij ontmoette Sri Aurobindo voor het eerst in december 1918. Toen hij hem zijn hartstocht voor de vrijheid van zijn moederland toevertrouwde, bleef Sri Aurobindo een paar minuten stil. ‘Toen zei hij: “Veronderstel dat u de verzekering gegeven wordt dat India vrij zal zijn?” – “Wie kan me die verzekering geven?”’ ‘Ik kon’, schrijft Purani, ‘twijfel en uitdaging in mijn eigen vraag horen doorklinken. Weer bleef hij drie of vier minuten lang stil. Toen keek hij me aan en zei: “Veronderstel dat ik u de garantie geef?” Ik bleef een moment zwijgen, dacht over de vraag na en zei dan: “Als u de verzekering geeft, kan ik ze aanvaarden.” – “Dan geef ik u de verzekering dat India vrij zal zijn”, sprak hij op ernstige toon ... “U kunt het van mij aannemen, net zoals u er zeker van kunt zijn dat morgen de zon opgaat. Het is reeds zo beschikt – het zal misschien niet lang meer duren.”’ Purani bezocht Sri Aurobindo weer in 1921, kort na de stenenregen, toen hij versteld stond van de fysieke verandering die Sri Aurobindo had ondergaan; en in 1923 bleef hij voorgoed en nam de leiding van het Guest House op zich. We hebben de waardevolle aantekeningen van vele conversaties met Sri Aurobindo, de eerste gegevens over het leven van Sri Aurobindo, en andere belangrijke geschriften, aan hem te danken.

Champaklal was een brahmaan uit Gujarat, geboren in een familie van *puraniks*, wier beroep het is de heilige geschriften te lezen tot stichting van de plaatselijke hindoe-gemeenschap. Vanaf jonge leeftijd waren de heilige geschriften en de eindeloze hoeveelheid verhalen uit de Purana's en andere bronnen hem ingeprent. Ook hij was onweerstaanbaar aangetrokken door de naam van Sri Aurobindo en de verhalen over hem van mensen die hem kenden of zijn discipelen waren. Samen met elf anderen besloot hij helemaal van Gujarat naar Pondicherry te lopen, en dus het Indiase subcontinent te doorkruisen vanaf de westkust ten noorden van Bombay naar de oostkust ten zuiden van Madras! Al gauw gaven de meesten het op, maar toen verkocht een sympathisant de gouden sieraden van zijn vrouw om treinkaartjes voor Champaklal en twee metgezellen te kopen. Het trio arriveerde in Pondicherry op 1 april 1921. Amrita riep hen 'om tien voor vijf', zoals Champaklal zich herinnerde, om Sri Aurobindo te ontmoeten. 'Toen we op de bovenverdieping kwamen zat Sri Aurobindo daar. Ik zag alleen hém, en toen ik voor hem neerknielde lag ik daar een heel uur lang. Niemand vroeg me op te staan. Na een uur legde Sri Aurobindo zijn hand op mijn hoofd, zegende me en zei: "Morgen", en ik stond op ... Je vraagt me wat mijn eerste reactie was toen ik Sri Aurobindo zag? Welnu, toen ik opstond na mijn *pranam* besepte ik dat ik niets anders meer in mijn leven te doen had. Er was het duidelijk gevoel dat ik aangekomen was.'⁴⁴ Champaklal zou in 1923 voorgoed naar Pondicherry terugkeren en zijn hele leven lang Sri Aurobindo en de Moeder dienen. Zijn broer, Bansidhar, zou vier jaar later medelid van de Ashram worden.

Dilip Kumar Roy kwam voort uit 'een van de meest aristocratische brahmaanse families in Bengalen'. Zijn vader was dichter en toneelschrijver, en Dilip verwierf, toen hij nog jong was, bekendheid als zanger voornamelijk van religieuze gezangen, nadat hij in Cambridge wiskunde en muziek had gestudeerd. Naast verscheidene Indiase talen sprak

hij Engels, Frans en Duits. Tot zijn kennissenkring behoorden Mohandas K. Gandhi, Rabindranath Tagore, Romain Rolland, Bertrand Russell, Georges Duhamel en Subhas C. Bose. Hij zou de schrijver worden van niet minder dan vijfenzeventig boeken in het Bengaals en zesentwintig in het Engels. Zijn belangstelling voor Sri Aurobindo was gewekt door Ronald Nixon, een vroegere Britse oorlogspiloot en professor Engels aan de Universiteit van Lucknow.[41](#)

Dilip K. Roy ging Sri Aurobindo opzoeken in 1924. Sri Aurobindo maakte zo'n diepe indruk op hem dat hij de wens te kennen gaf als zijn discipel te worden aangenomen. Sri Aurobindo vond dat het daar nog niet de tijd voor was, maar Roy dacht dat hij afgewezen was. Hij ging op zoek naar een andere goeroe, totdat een van de yogi's waarmee hij in contact kwam hem vertelde dat zijn aanvaarding door Sri Aurobindo uitgesteld was vanwege een liesbreuk aan de linkerzijde. 'Yoga heeft sterke druk tot gevolg op deze delen, de vitale organen. Misschien is dit waarom hij [Sri Aurobindo] u vroeg te wachten tot dat genezen is.' Hoe kon deze yogi ergens in een dorpje in Noord-India dat weten?

'[Sri Aurobindo] is hier zopas verschenen – daar, net achter u – en vroeg me u aan te raden om te wachten. Hij zei dat hij u naar zich toe zou halen zo gauw u er klaar voor bent.'⁴⁵ Zoals we gezien hebben reisde Dilip K. Roy in 1927 naar Europa – eigenlijk om een reeks opnamen te maken voor de Edison Grammofoonmaatschappij in New York, maar de opname werden geannuleerd – waar hij Paul Richard ontmoette. Hij werd lid van de Sri Aurobindo Ashram in 1928, maar was 'geen klein beetje ontmoedigd' omdat Sri Aurobindo zich tegen die tijd had teruggetrokken en niemand meer ontving.

Dilip K. Roy was als discipel humeurig, opstandig en gauw gedeprimeerd, en Sri Aurobindo moest hem in brief na brief – in totaal meer dan 4000 – telkens weer tot rede brengen en moed inspreken. Sri Aurobindo zou hem

zelfs schrijven: ‘Ik ben u tegemoet getreden als een vriend en een zoon...’ en: ‘Vanaf het ogenblik dat we elkaar ontmoetten heb ik altijd een sterke en duurzame persoonlijke band met u gevoeld ... Zelfs voordat ik u voor het eerst ontmoette, wist ik van u af en voelde ik meteen het contact van iemand met wie ik het soort band had dat zonder onderbreking door vele levens heen voortloopt, en ik volgde uw levensloop ... met diepe sympathie en belangstelling. Het is een gevoel dat nooit bedriegt en dat het gevoel geeft van iemand die niet alleen dicht bij je staat maar een deel van je bestaan is ... Het was dezelfde innerlijke herkenning (zelfs zonder te spreken van de diepere spirituele band) die je hier heeft gebracht.’⁴⁶ Dilip K. Roy zou de Moeder nooit echt aanvaarden ondanks alle zorg, materieel en spiritueel, die zij en Sri Aurobindo aan hem besteedden.

Philippe Saint-Hilaire was een Fransman met een ingenieursdiploma van de befaamde *École polytechnique* in Parijs. Hij was net twintig toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak, en hij nam dienst in het leger als artillerieofficier. Zelfs gedurende de oorlog werd hij meer en meer in occultisme geïnteresseerd en voelde hij zich sterk tot spiritualiteit aangetrokken – in weerwil van zijn opvoeding en het cartesiaanse intellectuele milieu in Frankrijk. Na de oorlog werkte hij als ingenieur voor het Ministerie van de Waterstaat, maar in 1920 vertrok hij naar Japan om zenboeddhisme te studeren. ‘Ik wist ... ja, *ik wist*, want het stond voor mij vast, dat mijn leven er een van spirituele verwezenlijking zou zijn, dat niets anders voor mij de moeite loonde, en dat er ergens op aarde, en ik bedoel daarmee daadwerkelijk op aarde, iemand moest zijn die mij dat kon schenken ... die mij naar het licht kon leiden.’⁴⁷ De Richards hadden Japan een paar maanden voor Saint-Hilaire’s aankomst verlaten. Gedurende de volgende vier jaar had hij de leiding van een laboratorium en was bezig met ‘veel ervaringen, de studie van het boeddhisme, vooral zenboeddhisme, het

leven in de tempels en, 's avonds thuis, de voortzetting van mijn studie van Indiase, Japanse en Chinese spiritualiteit'.

In 1924 reisde Saint-Hilaire in het gezelschap van een Mongoolse lama naar Mongolië. Daar verbleef hij negen maanden in een klooster. Nadien voelde hij zich gedwongen om naar India te reizen, en belandde tenslotte in Pondicherry. (In Frankrijk had hij nummers van de *Revue de la Grande Synthèse* gelezen, maar voelde er zich niet bijzonder door aangesproken.) '[Sri Aurobindo] vertelde me toen dat datgene waar ik naar zocht mij gegeven zou kunnen worden door verschillende personen in India, maar dat het niet gemakkelijk was ze te benaderen, vooral voor een Europeaan. En hij zei verder dat hijzelf van mening was dat dat waar ik naar zocht – de vereenzelviging met God, de verwezenlijking van het Brahman – als het ware de eerste stap was, een noodzakelijke fase. Maar er was meer, want er was een tweede fase: de neerdaling van de macht van de Godheid in het menselijk bewustzijn om het te transformeren, en dat hij, Sri Aurobindo, dit aan het proberen was. En hij zei tegen me: "Als u dat wilt proberen, dan kunt u hier blijven." Ik wierp mij aan zijn voeten, en dat was dat.' Sri Aurobindo zou hem Pavitra noemen, 'de Zuivere,' en hij zou de Moeders volstrekt toegewijde secretaris worden, en later hoofd van de ashramschool. Van zijn eerste ontmoeting met de Moeder herinnerde hij zich vooral haar ogen, 'haar ogen van licht'.

Katten

*Een dierlijk schepsel zo wonderbaarlijk menselijk,
Een betovering en wonder van Brahman op pootjes van bont,
Of zij een geest is, een vrouw of een kat
Is de vraag waar ik nu mee zit.*⁴⁸[42](#)

'Ik heb katten intensief bestudeerd; als je ze goed kent, zijn het bijzondere dieren', zei de Moeder. De jonge mensen om haar heen begrepen de

Moeders speciale relatie met deze dieren niet goed – want in India worden ze zelden als huisdieren gehouden – en dus kun je wel zeggen dat hun houding op zijn zachtst gezegd niet erg begrijpend was. Champaklal zou later zeggen: ‘In het begin maakte de Moeder zelf pudding. Van die pudding deed ze dan een kleine hoeveelheid op een apart schoteltje; ze goot er wat melk over en roerde dat met een lepel totdat het goed vloeibaar was. Ze liet me zien hoe ik het moest doen en stond erop dat ik alle brokstukjes fijnmaakte. Toen ze dit werk aan mij overliet, volgde ik haar instructies heel precies. En weet je voor wie dit schoteltje met pudding bedoeld was? Voor *katten!* Later ontdekte ik dat dat niet gewoon katten waren, maar meer dan dat. U zult het interessant vinden te weten dat Sri Aurobindo soms ook vis voor deze “katten” klaarmaakte, de graten eruit haalde, enzovoorts.’⁴⁹ Nolini is nog altijd verbaasd wanneer hij zijn herinneringen ophaalt: ‘De stijl waarmee deze katten werden behandeld was iets buitengewoons. De manier waarop hun voedsel werd toebeïdeid was eerder feestelijk, met melk en vis en de juiste sauzen, alsof ze kinderen van de een of andere koninklijke familie waren – alles ging volgens een bepaald ritueel. Ze werden ook goed zindelijk opgebracht: ze maakten het huis nooit vuil, want ze waren getraind om de kattenbak te gebruiken.’⁵⁰ Iedereen dacht dat de Moeder bijzonder aan deze katten gehecht was, maar de waarheid lag helemaal anders.

Toen de Moeder in Tlemcen was en intensief bezig met occulte praktijken, sloot ‘de koning der katten’ een overeenkomst met haar die haar speciale invloed gaf op zijn soortgenoten. Mensen hebben een individueel bewustzijn, minder of meer ontwikkeld, maar dieren hebben een collectief bewustzijn, meestal instinct genoemd en in de ‘koning’ van hun soort geconcentreerd –dit laat maar weer eens zien hoeveel waarheid er schuilt in legenden en volksverhalen. ‘De koning der katten’ is een wezen uit de vitale wereld, wat wil zeggen dat zijn soortgenoten vitale krachten

belichamen. Katten worden in het algemeen als onafhankelijke dieren beschouwd, maar de Moeder zei dat men met ze kan communiceren mits men weet hoe zijn vitale kracht toe te passen. Haar relatie met de katten in het huishouden was inderdaad speciaal: ze wilde onderzoeken of het mogelijk was om ze een of meer treden in de evolutie te laten overslaan. Haar experimenten met deze dieren waren experimenten in evolutie.

Ze heeft veel verhalen over katten verteld, bijvoorbeeld over die die altijd onder haar muskietennet door glipte en met haar hoofd tegen de Moeders schouder sliiep, uitgestrekt alsof ze een mens was. Deze kat wilde ook haar jongen op haar rug baren, als een vrouw, en de Moeder moest ingrijpen om haar de juiste houding te laten aannemen. Toen de Moeder naar de reden van dit vreemde gedrag zocht, zag ze op een nacht een Russische vrouw met drie kleine kinderen die ze aanbad, en voor wie ze een veilig onderkomen probeerde te vinden. De Moeder kende de juiste omstandigheden niet, maar de vrouw en haar geliefde kinderen hadden kennelijk in nood verkeerd en waren in ontzettende omstandigheden omgekomen. Het vitale, moederlijke deel van die Russische vrouw had zich op een of andere manier in de kat gereïncarneerd en die wilde, toen ze eens drie jongen had, ze niet alleen laten, zelfs niet om te eten of haar behoefte te doen. Toen de Moeder haar te verstaan gaf dat ze nergens bang voor hoorde te zijn, bracht de kat haar jongen een voor een naar haar toe en legde ze tussen de Moeders voeten, en pas toen ging ze naar buiten om voor haarzelf het nodige te doen.⁵¹

Kiki gedroeg zich op een nog ongebruikelijker manier. Als het tijd was voor de dagelijkse meditatie, sprong hij op Sri Aurobindo's stoel en niets en niemand kon hem daar weggagen. Pujalal herinnert zich: 'Soms vond een van de huiskatten het gemakkelijk om, voordat Sri Aurobindo kwam, zijn stoel in bezit te nemen – hij vond dat misschien zijn goed recht – en wilde de stoel niet aan de Meester afstaan ... De altijd attente Meester stoorde de

vrijmoedige kat op geen enkele manier, maar ging eenvoudigweg in een ongemakkelijke houding op de rand van de stoel zitten zolang de kat er was.’⁵² De Moeder zei: ‘Hij wachtte niet totdat iemand op de stoel ging zitten, hij sprong er zelf het eerst op! En hij ging geregeld in trance! Hij was niet slapen dat hij deed ... hij was in trance; hij ging soms plots rechtop zitten; hij had beslist visioenen ... Hij was diep in trance. Hij bleef urenlang in die toestand. Dit was heel gevaarlijk aan het worden voor een katje ... Maar het was geen gewone kat.’⁵³

Kiki was een kat ‘die heel, heel ongelukkig was als kat, hij wilde mens zijn. Hij stierf voortijdig. Hij mediteerde, hij deed beslist op zijn manier een soort sadhana, en toen hij stierf ging een gedeelte van zijn vitale wezen over in een mens. Het kleine psychische element dat in de kern van zijn wezen aanwezig was ging direct over in de menselijke soort, en zelfs dat wat bewust was in het vitale van de kat ging over in een mens. Maar dit zijn veeleer uitzonderlijke gevallen.’⁵⁴ Het was een dier waarvan het psychisch wezen heel wat incarnaties had overgeslagen, veel evolutionaire psychische gradaties, om direct in een menselijk wezen over te gaan. De Moeder wist aan wie dat menselijk lichaam toebehoorde, want ze zei dat het nogal een domkop was, maar dit neemt niet weg dat de psychische sprong uitzonderlijk en aanzienlijk groot was geweest. ‘Het was een kat die yoga deed – dat was het – om een mens te worden.’⁵⁵

Dezelfde Kiki speelde graag met schorpioenen en op een dag werd hij gestoken. ‘Maar hij was een uitzonderlijke kat. Hij kwam naar me toe – hij was de dood nabij – en hij liet me de poot zien waarin hij gestoken was. Ik pakte mijn katje op – hij was echt lief – legde hem op de tafel en riep Sri Aurobindo. Ik zei tegen hem: “Kiki is door een schorpioen gestoken, hij moet genezen worden.” De kat strekte zijn nek uit en keek naar Sri Aurobindo, zijn ogen al een beetje glazig. Sri Aurobindo ging voor hem zitten en bleef hem aankijken. Toen zagen we hoe deze kleine kat

geleidelijk aan begon te herstellen, bij te komen, en een uur later sprong hij op en liep weg, volkomen genezen.’⁵⁶ Sri Aurobindo was twintig of vijftwintig minuten naar Kiki blijven kijken, waarna de kat in slaap viel en gezond en wel was toen hij een uur later wakker werd.

Gedurende die jaren ontmoetten de discipelen die daarvoor toestemming hadden gekregen Sri Aurobindo en vroegen hem uit over van alles en nog wat. Sri Aurobindo’s antwoorden werden opgeschreven door Chidambaram en Purani, die in zijn inleiding tot die ‘avondgesprekken’ schrijft: ‘Naarmate de jaren voorbijgingen hadden de avondlijke bijeenkomsten plaats op een steeds veranderend uur, en vaak kregen die discipelen die voor hun sadhana tijdelijk in Pondicherry verbleven toestemming om ze bij te wonen. Naarmate het aantal sadhaks die de yoga beoefenden toenam, kwamen er ook meer naar de avondzittingen, en de veranda in het hoofdgebouw werd er te klein voor. Leden van de Ashram kwamen elke dag op het afgesproken uur samen en begonnen in afwachting zachtjes met elkaar te praten. Sri Aurobindo verscheen gewoonlijk als laatste, en pas nadat hij er was begon de zitting echt.

Hij was gewoonlijk gekleed in een *dhoti* (een lendendoek tot aan de voeten reikend), waarvan een uiteinde het bovendeeel van zijn lichaam bedekte. Hij kwam zelden met een *chaddar* of sjaal om en dat was dan “om rekening te houden met het klimaat” zoals hij dat uitdrukte. Soms staarde hij minutenlang naar de lucht door een kleine opening boven de rolgordijnen die de veranda in de Rue de la Marine nr. 9 afschermden. Hoezeer deze sessies op hem gericht waren kan worden afgeleid uit het feit dat op sommige dagen meer dan driekwart van de tijd in stilte voorbijging, zonder enige uiterlijke aanleiding tot een gesprek van zijn kant, of met slechts een abrupt “ja” of “nee” op alle pogingen om hem aan het spreken te krijgen. Zelfs wanneer hij aan het gesprek deelnam voelde je altijd dat hij niet met zijn hele wezen betrokken was bij wat hij zei, er was een

terughoudendheid, en wat ongezegd bleef was misschien belangrijker dan wat gezegd werd. Wat gezegd werd was niet meer dan wat hij noodzakelijk achtte.

Heel vaak werd het gesprek op gang gebracht door het een of ander krantenbericht, door geruchten in de stad, door een interessante brief die hij of een discipel had ontvangen, door een vraag van een van de aanwezigen, of bij gelegenheid door een opmerking of vraag van hemzelf. Het hele gebeuren was zo informeel dat je nooit kon voorzien welke wending het gesprek zou nemen. Alle aanwezigen waren daarom klaar voor elke verrassing die zich voor kon doen. Er waren soms lachsalvo's en salonconversatie, grapjes of persoonlijke kritiek— er was ernst en lichthartigheid in overvloed.⁵⁷ Maar dan zouden de avondgesprekken tot een onverwacht einde komen.

[37] De transcriptie van de opname van de originele gesproken Franse tekst geeft hier ‘deux’ (twee), maar dit moet ongetwijfeld ‘dix’ (tien) zijn geweest, want de Moeder schreef bij een andere gelegenheid: ‘Toen ik hier de eerste keer kwam, voelde ik de atmosfeer van Sri Aurobindo, fysiek, op een afstand van tien mijlen, tien zeemijlen, niet kilometers.’ (*Words of the Mother I*, p. 75)

[38] We moeten bedenken dat het menigvuldig bestaan slechts ‘schijnbaar’ menigvuldig is, want ‘alles is Dat’ en kan niets anders zijn dan ‘Dat’, wat de schijn ook mag zijn. Yoga is alleen mogelijk dankzij deze fundamentele waarheid.

[39] Vreemd genoeg waren alle stenen met mos bedekt. Amrita bewaarde er maandenlang een paar van om ze aan ongelovigen te laten zien.

[40] Een *ashram* is een spirituele gemeenschap met een *goeroe* als middelpunt. Geen van beide termen beviel Sri Aurobindo, maar de gemeenschap rondom hem en de Moeder zou op den duur, in 1926, de Sri Aurobindo Ashram genoemd worden, waarschijnlijk bij gebrek aan een beter woord en om verwarring te voorkomen.

[41] Zie de voetnoot op pagina 31.

[42] An animal creature wonderfully human
A charm and miracle of fur-footed Brahman,
Whether she is spirit, woman or cat,
Is now the problem I am wondering at.

9.

Drie draken

[De Moeder] is op aarde gekomen om aan de natuur [van haar kinderen] deel te hebben. Want als ze niet aan hun natuur deelhad, zou ze hen niet verderop kunnen leiden. Als ze in haar allerhoogste bewustzijn was gebleven waar geen lijden is, in haar allerhoogste kennis en bewustzijn, zou ze geen enkel contact met mensen kunnen hebben gehad. Daarom was ze verplicht het menselijk bewustzijn en de menselijke vorm aan te nemen: om in staat te zijn met hen in contact te treden.¹

– De Moeder

Siddhidag

‘In 1926 was ik aan een soort bovenmentale schepping begonnen’, zei de Moeder, ‘dit wil zeggen, ik had het bovenmentale bewustzijn doen neerdalen in de materie, hier op aarde (er begonnen zich wonderen en allerlei ongewone dingen voor te doen). Ik vroeg al die Goden een lichaam aan te nemen, zich met een lichaam [op aarde] te vereenzelvigen. (Enkelen van hen weigerden pertinent.) Wel, met mijn eigen ogen zag ik Krishna, die altijd al in contact met Sri Aurobindo was geweest, erin toestemmen om in [Sri Aurobindo’s] lichaam neer te dalen. Dat was op 24 november, en het was het begin van “Moeder”.

Vóór die tijd ging hij gewoonlijk elke dag op de veranda, om de mensen die hem kwamen bezoeken te ontvangen ... Ik woonde in de binnenkamers en ontving niemand; hij ging op de veranda en ontving iedereen, en hij praatte en discussieerde. Ik zag hem alleen wanneer hij weer naar binnen kwam. Na een tijdje begon ook ik gezamenlijke meditaties te houden. Ik

was een soort van “bovenmentale schepping” begonnen, om iedere God in een wezen [op aarde] te doen neerdalen. Er was een buitengewone opwaartse tendens! Wel, ik had contact met deze wezens, en ik zei tegen Krishna (omdat ik hem altijd omheen Sri Aurobindo zag): “Dit is allemaal goed en wel, maar wat ik nu wil is een schepping op aarde. U moet een lichaam aannemen.” Hij zei “ja”. Toen zag ik hem ... ik zag met mijn eigen ogen (met mijn innerlijk zicht uiteraard) dat hij zich met Sri Aurobindo verenigde.

Ik ging toen Sri Aurobindo’s kamer binnen en zei tegen hem, “Dit is wat ik gezien heb.” “Ja, ik weet het”, antwoordde hij. “Het is prima. Ik heb besloten mij in mijn kamer terug te trekken, en jij zult de verantwoordelijkheid voor de mensen op je nemen. Jij neemt de leiding over.” (Er ware toen ongeveer dertig personen in de Ashram.)²

Het is duidelijk dat er rond 15 augustus 1926 een nieuwe fase begonnen was in het werk van Sri Aurobindo en de Moeder.⁴³ Op de vraag: ‘Op welke datum in 1926 nam de Moeder de volledige leiding van de Ashram over?’ was Sri Aurobindo’s antwoord: ‘De Moeder herinnert zich de juiste datum niet meer. Het is waarschijnlijk een paar dagen na 15 augustus geweest. Ze nam het werk helemaal over toen ik me terugtrok.’³ In de praktijk had ze voor Sri Aurobindo’s huishouden gezorgd vanaf de dag dat ze in hetzelfde huis was komen wonen. Ze was echter op de achtergrond gebleven, zozeer dat het zelfs moeilijk was met haar in contact te treden. Maar nu begon ze samen met anderen te mediteren. En ze begon ook een ‘bovenmentale schepping’ om de Goden in menselijke lichamen op aarde te doen incarneren, niet alleen in Sri Aurobindo’s lichaam – dat, wie hij ook in essentie geweest mag zijn, een menselijk lichaam was – maar ook in dat van enkele discipelen. Dit kan slechts betekenen dat ze de tijd en de betrokken personen rijp moet hebben bevonden voor een dergelijke enorme onderneming.

Sri Aurobindo wist daarvan, uiteraard. Op 6 november 1926 zei hij in de loop van de gespreksavond: ‘Ik heb over de wereld van de Goden gesproken omdat het riskant zou zijn er nu niet over te spreken. Ik heb erover gesproken opdat het gebeuren verstandelijk begrepen zou worden wanneer de neerdaling plaatsvindt. Ik ben aan het proberen deze wereld in het fysieke niveau neer te halen omdat dit niet langer uitgesteld kan worden, en dan kunnen er bepaalde dingen gebeuren. Vroeger zou het niet wenselijk geweest zijn hierover te spreken, maar nu zou het riskant kunnen zijn er niet over te spreken.’⁴ 22 en 24 augustus waren de twee datums waarop hij over de Goden had gesproken, wat zo ongeveer overeenstemd met de tijd dat de Moeder een actieve rol ging spelen.

Wat er op 24 november 1926 gebeurd is, staat te lezen in het verslag van een ooggetuige, A.B. Purani. ‘Vanaf begin november 1926 begon de druk van de Hogere Macht ondraaglijk te worden. Toen kwam eindelijk de grote dag ... 24 november. De zon was aan het ondergaan, en iedereen was begaan met zijn eigen bezigheden – sommigen waren op de zeedijk gaan wandelen – toen de Moeder alle discipelen liet ontbieden om zo gauw mogelijk bijeen te komen op de veranda waar gewoonlijk de meditatie werd gehouden. Het duurde niet lang voordat allen de boodschap hadden ontvangen. Tegen zessen waren de meeste discipelen bijeen. Het was donker aan het worden.

Op de veranda, aan de muur bij Sri Aurobindo’s deur, net achter zijn stoel, was een zwart zijden doek opgehangen met gouden kantwerk dat drie Chinese draken voorstelde. De drie draken waren zo afgebeeld dat de staart van de ene tot aan de bek van de andere reikte, en met zijn drieën besloegen ze het gordijn over zijn hele breedte. We kwamen later te weten dat er in China voorspeld was dat de Waarheid zich op aarde zou manifesteren wanneer de drie draken (van de aarde, van de geestelijke regionen en van de hemel) elkaar ontmoeten ...

Nadat de discipelen zich daar verzameld hadden, heerste er een diepe stilte. Velen zagen een vloed van Licht als een zee van bovenaf neerstromen. Alle aanwezigen voelden een soort druk bovenop hun hoofd. De hele atmosfeer was geladen met een soort elektrische energie. In die stilte, in die atmosfeer vol geconcentreerde verwachting en aspiratie, in die elektrisch geladen atmosfeer, hoorde iedereen de gebruikelijke, maar op deze dag eerder ongebruikelijke, tik achter de deur van de ingang. De verwachtingen werden nog hoger gespannen. Sri Aurobindo en de Moeder werden zichtbaar door de deur die op een kier stond. De Moeder verzocht Sri Aurobindo met haar ogen als eerste naar buiten te treden. Sri Aurobindo vroeg haar hetzelfde met een gebaar. Langzaam, waardig kwam de Moeder het eerst naar buiten, gevolgd door Sri Aurobindo met zijn majestatische tred. De kleine tafel die gewoonlijk voor Sri Aurobindo's stoel stond was op deze dag verwijderd. De Moeder ging rechts van hem zitten op een laag bankje.

Absolute stilte, een levende stilte – levend niet alleen, maar vervuld van goddelijkheid. De meditatie duurde ongeveer vijfenveertig minuten. Daarna bogen de discipelen een voor een voor de Moeder. Zij en Sri Aurobindo gaven hun zegen. Telkens wanneer een discipel voor de Moeder boog, kwam Sri Aurobindo's rechterhand naar voren achter die van de Moeder alsof hij hem door bemiddeling van de Moeder zegende. Na de zegeningen vond er in dezelfde stilte een korte meditatie plaats ... Sri Aurobindo en de Moeder gingen naar binnen. Datta werd ineens geïnspireerd. In die stilte sprak ze: "De Heer is vandaag in het fysieke neergedaald." Purani noemt de vierentwintig aanwezigen, waarvan de meesten ons bekend zijn, bij naam.⁵ In de Sri Aurobindo Ashram is 24 november 1926 bekend als de datum van de stichting ervan, en als 'Siddhidag' (Dag van de Verwezenlijking) of 'Dag van de Overwinning'.

De Moeder zei vele jaren later over die 24e november: ‘Hij riep iedereen bijeen voor een laatste ontmoeting. Hij ging zitten, verzocht mij naast hem plaats te nemen, en zei: “Ik heb u gevraagd hier te komen om u mee te delen dat ik, vanaf vandaag, mij terugtrek om me op mijn sadhana te concentreren, en de Moeder zal nu voor iedereen verantwoordelijk zijn. U moet u voortaan tot haar richten. Zij zal mij vertegenwoordigen en ze zal al het werk doen.” ... Deze mensen hadden altijd op heel vertrouwelijke voet gestaan met Sri Aurobindo, dus vroegen ze: “Waarom, waarom, waarom?” Hij antwoordde: “Het zal jullie uitgelegd worden.” Ik was niet zinnens wat dan ook uit te leggen en verliet de kamer samen met hem, maar toen verhief Datta haar stem ... Ze zei dat ze voelde dat het Sri Aurobindo was die door haar sprak, en dat Sri Aurobindo nu een intensieve sadhana ging doen voor de neerdaling van het supramentale; dat dit betekende dat Krishna achter de supramentale neerdaling op aarde stond en dat, omdat Sri Aurobindo nu te druk bezig zou zijn om nog mensen te woord te staan, hij mij de leiding had gegeven en dat ik al het werk zou doen.’⁶

(De verslagen over wat Datta eigenlijk gezegd heeft verschillen nogal van elkaar. Rajani Palit schrijft: ‘Nu sprak Datta, geïnspireerd, en ze verklaarde: “De Meester heeft dood en verval, honger en slaap overwonnen!”’ Volgens Nolini ging het als volgt: ‘Datta ... riep plotseling met luide stem, alsof ze een geïnspireerde Profetes van de oude mysteriën was: “De Heer is neergedaald. Hij heeft dood en verdriet overwonnen. Hij heeft onsterfelijkheid op aarde gebracht.”’⁷ En Champaklal herinnerde zich: ‘Datta sprak: “Krishna de Heer is gekomen. Hij heeft een einde gemaakt aan de hel van het lijden. Hij heeft pijn overwonnen. Hij heeft de dood overwonnen. Hij heeft alles overwonnen. Hij is vanavond neergedaald. Hij brengt onsterfelijkheid en gelukzaligheid.”’⁸)

Dit betekent dat van dat ogenblik af Sri Aurobindo’s *adhara* twee grote wezens bevatte, hemzelf en de god Krishna. Het betekent ook dat de god

Krishna van 24 november 1926 tot 5 december 1950 op aarde belichaamd was – zonder dat iemand ervan wist. Er was altijd al een nauwe relatie geweest tussen Sri Aurobindo en Krishna, zoals we bij verschillende gelegenheden hebben gezien. Sri Aurobindo zou schrijven dat het Krishna was ‘die de gids was van mijn Yoga en met wie ik volledige vereenzelviging verwezenlijkt heb’.⁹ Het was Krishna die hem de geboden (*adesh*) gaf die, dankzij Sri Aurobindo’s onmiddellijke en onvoorwaardelijke gehoorzaamheid, zulke ingrijpende veranderingen in zijn leven hadden teweeggebracht, zoals het ook Krishna was die de methode van zijn sadhana (de *saptachatushtaya*) had gedicteerd. Enkele uitspraken van de Moeder suggereren zelfs dat Sri Aurobindo Krishna was geweest, ‘een formatie uit het verleden’, en het feit dat het licht van hun beider aura’s hetzelfde is lijkt dit te bevestigen. ‘Witachtig blauw is Sri Aurobindo’s licht of Krishna’s licht’, schreef Sri Aurobindo zelf.¹⁰

Het scheppende Woord

‘Ik was met een soort bovenmentale schepping begonnen’, zei de Moeder, en ze ging er na 24 november ‘enkele maanden lang’ mee door. De lezer zal zich herinneren dat het bovenmentale bewustzijn het hoogste niveau van de lagere hemisfeer van de manifestatie is. Het is de gradatie van het bestaan die onmiddellijk beneden het supramentale ligt en er zich in essentieel contact mee bevindt. Het supramentale zelf is een wereld van talloze gradaties, elk afzonderlijk binnen het goddelijke eenheidsbewustzijn, waar alwetendheid, alomtegenwoordigheid en almacht heersen. In het bovenmentale is de goddelijke Eenheid, via het proces van de involutie, opgedeeld in een eindeloze verscheidenheid van kosmische krachten. Deze krachten worden ook Goden genoemd, want elke kracht is een wezen.

‘Als we de Machten van de Werkelijkheid allemaal als Godheden beschouwen’, schrijft Sri Aurobindo in *The Life Divine*, ‘dan kunnen we

stellen dat het bovenmentale een miljoen Godheden uitstuurt om hun werk te doen, allen bij machte om hun eigen wereld te scheppen, en elk van deze werelden is in staat tot contact, communicatie en interactie met de andere werelden. De Veda bevat verschillende formuleringen betreffende de aard van de Goden: er staat dat ze allen één Bestaan zijn waaraan de wijzen verschillende namen geven; en toch wordt iedere God aanbeden alsof hij alléén dat Bestaan is, alsof hij alle Goden tezamen is of hen in zijn wezen bevat; en toch is elk een aparte Godheid die, soms in samenwerking met andere Goden, soms op zichzelf, soms zelfs in schijnbare strijd met andere Godheden, vanuit hetzelfde Bestaan handelt.’¹¹

‘De Goden ... zijn in hun oorsprong en wezen permanente emanaties van de Godheid, die door de Transcendente Moeder uit de Allerhoogste voortgebracht zijn’, schrijft Sri Aurobindo in een brief.¹² En in zijn correspondentie met Nirodbaran verduidelijkt hij dit: ‘Mensen kunnen vormen [van de Goden] uitvinden die [de Goden] zullen accepteren, maar ook deze vormen worden in de geest van de mensen ingegeven vanuit de niveaus waartoe de Goden behoren. Elke schepping heeft twee kanten, dat wat gevormd is en dat wat vormenloos is; de Goden zijn ook zonder vorm, en toch hebben ze vormen, maar een God kan vele vormen aannemen, hier Maheshwari, daar Pallas Athene. Maheshwari zelf heeft vele vormen in haar mindere manifestaties, Doerga, Oema, Parvati, Tsjandi, enzovoort. De Goden zijn niet tot menselijke vormen beperkt, en de mens heeft ze niet altijd alleen in menselijke vormen gezien.’¹³ Zoals de Goden afstammen van het Ene, of Dat, of Brahman, maar er deel van blijven, zo stammen wij mensen via involutie af van de Goden. (Met andere woorden, we zijn kinderen van Moeder Aarde en via haar van de Kosmos.) ‘Eenieders innerlijk wezen is geboren in de *ansha* [een deel] van de een of andere Devata’ of God, schreef Sri Aurobindo.¹⁴

Dit stelt ons in staat om Nolini's woorden te begrijpen over wat er gebeurde na die belangrijke 24ste november. 'De Moeder werkte toen voor een nieuwe schepping ... Ze had ieder van ons in contact gebracht met zijn innerlijke godheid. Ieder individu heeft om zo te zeggen zijn eigen spirituele lijn van afstamming en ook van ontwikkeling, want in ieder individueel bewustzijn is uit de opperste Maha Shakti een individueel goddelijk wezen neergedaald, een speciale godheid die een speciale lijn volgt van manifestatie van goddelijke macht, *vibhuti*. Innerlijk het contact met deze godheid te kunnen verdragen en ze een secure basis in jezelf te geven, je erop te concentreren en er één mee te worden, en er dan uiting aan te geven in je dagelijks leven, dát was het doel van de sadhana in die dagen.'¹⁵ 'Is de neerdaling van het bovenmentale bewustzijn een noodzaak in de sadhana?' vroeg een discipel. 'Beslist', antwoordde Sri Aurobindo, 'het is nodig voor diegenen die de supramentale verandering willen [wat het uiteindelijke doel van het werk van Sri Aurobindo en de Moeder was]. Als het bovenmentale bewustzijn zich niet opent, kan er geen directe supramentale opening van het bewustzijn plaatsvinden. Als je in het mentale bewustzijn blijft, of zelfs in het verlichte bewustzijn of het intuïtieve bewustzijn, kun je indirecte boodschappen of een werking van het supramentale ervaren, maar geen directe supramentale bezitneming van het bewustzijn of de supramentale verandering.'¹⁶ Dit maakt duidelijk waarom Sri Aurobindo begonnen was over de Goden te praten en het voor de discipelen 'gevaarlijk' achtte als ze er niet van wisten: de Moeder was aan het proberen de Goden met hun vermogens in hen te doen neerdalen, zij het met gemengde resultaten.

'Tussen eind 1926 en eind 1927,' schrijft Narayan Prasad, 'was de Moeder aan het proberen de Goden uit het bovenmentale in onze personen te doen neerdalen. Maar de *adharas* waren niet in staat om ze te verdragen; er deden zich onbeheerste reacties voor, ook al hadden sommigen heel

positieve ervaringen. Er was een sadhak wiens bewustzijn zo open was dat hij kon weten waar de Moeder en de Meester over aan het praten waren. Eén sadhak stond op terwijl de meditatie aan de gang was en raakte het punt van tegenwerking aan in het lichaam van anderen. Er waren er ook die dachten dat het supramentale bewustzijn in hen was neergedaald. Een of twee werden geestelijk gestoord omdat ze niet in staat waren de druk te verdragen. T. hield op met eten en zei dat hij door nectar gevoed werd en geen gewoon voedsel meer nodig had, maar hij hield dat niet lang vol. Dus moest de hele procedure van de sadhana veranderd worden.’¹⁷

‘In de tijd waar je het over hebt waren we in het vitale, de briljante periode van de Ashram’, zou Sri Aurobindo later zeggen. ‘Er waren er die briljante ervaringen hadden, boordevol energie zaten, enzovoort. Als onze Yoga die richting uit was gegaan, hadden we als resultaat een grote religie kunnen stichten, we hadden iets grandioos teweeg kunnen brengen; ons echte werk is evenwel anders, dus moesten we tot in het fysieke neerdalen. En het werk in het fysieke is alsof je in de grond aan het graven bent; het fysieke is totaal inert, hard als steen. Toen het werk daar begon verdween alle energie die er geweest was, de ervaringen hielden op, of als ze kwamen, duurden ze niet lang. De vooruitgang ging daarna uitermate langzaam.’¹⁸

K.D. Sethna schrijft: ‘De maanden na de neerdaling [van Krishna op 24 november] waren inderdaad van een bijna miraculeuze aard. Ze bereikten hun hoogtepunt toen de Moeder, naar wat ze mij vertelde en wat ze ook in een van haar gesprekken op de Playground heeft vermeld, de beschikking kreeg over “het Scheppende Woord,” zoals ze het noemde.’¹⁹ Ergens anders schrijft hij: ‘Ze zei [tegen Sethna] dat ze in het bezit van het Scheppende Woord was gekomen. Toen ik wat verbluft keek voegde ze eraan toe: “Je weet dat het verhaal gaat dat Brahman scheidt door middel van zijn Woord. Op dezelfde manier zou alles wat ik uitsprak plaats kunnen vinden. Ik wilde toen een heel nieuwe wereld van supermenselijke werkelijkheid

vormgeven. Alles was in de fijnstoffelijke dimensies voorbereid en wachtte om in de wereld ingebracht te worden.”²⁰

De Moeder zelf geeft het volgende verslag van de gebeurtenissen: ‘Sri Aurobindo had me de leiding gegeven over de dagelijks bezigheden, want hij wilde zich terugtrekken om de manifestatie van het supramentaal bewustzijn te bespoedigen, en hij had tegen de mensen hier gezegd dat hij het werk om hen te helpen en te leiden aan mij toevertrouwde, dat ik vanzelfsprekend met hem in contact zou blijven, en dat hij het werk door mijn bemiddeling zou doen.

Plotseling, onmiddellijk daarna, namen de dingen een bepaalde vorm aan: een heel briljante schepping werd tot in het kleinste detail uitgewerkt, met wonderbaarlijke ervaringen, ervaringen met goddelijke wezens, en allerlei soorten gebeurtenissen die men als miraculeus beschouwt. Er volgde ervaring op ervaring, en, welja, alles ontwikkelde zich op een schitterende en ik mag wel zeggen buitengewoon interessante manier.

Op een dag ging ik Sri Aurobindo als gewoonlijk meedelen wat er zich zoal had voorgedaan. We waren op een werkelijk interessant punt beland, en misschien legde ik gedurende mijn verslag wat enthousiasme aan de dag. Sri Aurobindo keek me toen aan en zei: “Ja, dit is een schepping van het bovenmentale. Heel interessant, heel goed uitgevoerd. U zult wonderen doen die u over de hele wereld beroemd zullen maken. U zult in staat zijn de loop der gebeurtenissen in de wereld op hun kop te zetten. Kortom ...” hij glimlachte, en zei: “Het zal een gróót succes zijn. Maar het is een schepping van het bovenmentale bewustzijn. En succes is niet waar we op uit zijn, we willen het supramentale bewustzijn op aarde vestigen. Je moet aan direct succes weten te verzaken om de nieuwe wereld, de supramentale wereld, in haar totaliteit te scheppen.” Met mijn innerlijk bewustzijn begreep ik meteen wat hij bedoelde: een paar uur later bestond de schepping niet meer, en vanaf dat moment begonnen we opnieuw, op andere

grondslagen.’²¹ In een andere conversatie zei ze dat ze alles ‘in een halfuur tijds’ had uitgeveegd, en de dingen die in de subtiële dimensie waren voorbereid ongedaan had gemaakt. Als de Moeder met deze nieuwe schepping met de hulp van de Goden, van wie sommigen in mensen geïncarneerd waren, was doorgedaan, zou er een nieuwe religie op aarde verschenen zijn met een kracht en luister zoals we die niet eens kunnen dromen. Nu weet niemand ervan. K.D. Sethna schrijft dienaangaande: ‘Dit was beslist de indrukwekkendste daad van verzaking in de geschiedenis van de spiritualiteit.’

De Moeder aanvaarden

*Ik ben niet van plan de regeling ongedaan te maken die ik heb getroffen voor alle discipelen zonder uitzondering, dat ze het licht en de kracht van [de Moeder] moeten ontvangen en niet rechtstreeks van mij, en dat ze door haar spirituele vooruitgang geleid moeten worden.*²²

– Sri Aurobindo

Vanaf 24 november was er een soort ‘taakverdeling’ tussen Sri Aurobindo en de Moeder. Ze bleven uiteraard in wezen één, en ‘alle realisaties die hij had, had ik ook, vanzelf.’ Maar nu was het Sri Aurobindo die ‘verborgen’ bleef, zoals hij zei ‘om dingen uit te werken’, en was het de Moeder die naar voren kwam. We herinneren ons hoe ze, in Japan, de rol van vrouwen als overwegend uitvoerend en organisatorisch kenschetste, als evenbeeld van de Grote Schepster die de werelden heeft gemanifesteerd, georganiseerd, en die ze ondersteund. En zoals altijd – bijvoorbeeld toen ze aan haar bovenmentale schepping aan het werken was – stortte ze zich op haar werk met een algeheel enthousiasme en met een Kracht die zij had van de alles-manifesterende Shakti. Sri Aurobindo zei dat ze ‘een Kracht in actie’ was, en zijzelf zei, met een vleugje humor, dat de manier waarop zij

vooruitging ‘in galop’ was. Ze vergeleek zichzelf met een cycloon en zelfs met een ‘straaljager’.

De taak die voor haar lag bestond in het tot stand brengen van een wereld in miniatuur, die representatief en symbolisch zou zijn voor de wereld als geheel. Voor dit doel waren er veel meer ‘specimens’ van de mensheid nodig, en het is veelbetekenend dat het aantal discipelen snel toenam van vijftwintig in 1926 tot tachtig in 1928. Dit vereiste het organiseren van meer accommodatie, voeding, enzovoort, met beperkte middelen. ‘De diensten in de Ashram moesten in departementen verdeeld worden, er moest zoveel mogelijk bezuinigd worden, de sadhaks moest werk worden toegewezen, en er moesten diensthooften voor de onderscheidene departementen aangewezen worden’, schrijft Iyengar. ‘Er was heel wat aanleiding voor rivaliteit, wrijving, misverstanden, ontevredenheid, zelfs tegenwerking. Maar naast dit alles was er nog steeds het probleem van het spirituele Moederschap zelf, en de autoriteit die zij had over het reilen en zeilen in de Ashram. Er was gemopper en ontevredenheid, en sommigen schreven rechtstreeks aan Sri Aurobindo om hun beklag te doen of om opheldering te vragen.’²³

Sri Aurobindo schreef een paar jaar later: ‘Het verzet tegen het bewustzijn van de Moeder was een verzinsel uit de dagen van weleer (voornamelijk te wijten aan X, Y en anderen in die tijd) en het kwam tot uiting toen de Moeder niet als zodanig erkend of aanvaard werd door enkelen die hier vanaf het begin geweest waren. Zelfs nadat ze haar erkend hadden bleven ze doorgaan met dit zinloze verzet, en berokkenden zichzelf en anderen enorm veel schade.’²⁴

Toen de situatie een kritiek punt bereikte moest hij de zaken recht zetten. Hij deed dat in deze brief van april 1930: ‘De Moeder heeft de leiding, en ze regelt de zaken zo goed mogelijk met de middelen waarover ze beschikt en naargelang de mogelijkheden van haar instrumenten. Ze is niet verplicht

om naar de mentale maatstaven of de vitale verlangens en eisen van de sadhaks te handelen, ze hoeft geen democratische gelijkheid toe te passen in haar omgang met hen. Ze is vrij om aan ieders ware behoeften tegemoet te komen in de mate waarin zij dat nodig vindt of zoals dat het beste is voor zijn spirituele vooruitgang. Niemand kan over haar oordelen of haar zijn eigen regel en maatstaf opleggen; zij alleen kan regels maken, en ze kan er ook van afwijken als ze dat nodig acht, maar niemand kan eisen dat ze dat doet. Persoonlijke eisen en verlangens kunnen haar niet worden opgelegd... Dit is de spirituele discipline waarvan zij die de Goddelijke Waarheid vertegenwoordigt of belichaamt het middelpunt is. Ofwel is ze dat en is dit alles niet meer dan gezond verstand, of ze is het niet en dan hoeft niemand hier te blijven. Ieder kan zijn eigen weg gaan en er is dan geen Ashram en geen Yoga.’²⁵

‘Wat de Moeder betreft, ik kon me er niet mee verzoenen dat een Europese dame zich kon opstellen als de Moeder in de Pondicherry Ashram, en meer nog als de Goddelijke Moeder’, schrijft Rakhal Bose.²⁶ En M.P. Pandit schrijft: ‘Er was heel wat herrie omtrent deze ontwikkeling [dat Sri Aurobindo aan de Moeder de leiding gaf over de Ashram]. Het was moeilijk een toestand te aanvaarden waarin ashramleden geen toegang meer hadden tot Sri Aurobindo. Voor sommigen was het nog moeilijker Mirra als de Moeder te aanvaarden. Waarom is zij de Moeder? Wie is de Moeder? Dat waren de vragen die sommigen stelden en anderen verzwegen.’²⁷

‘Haar status na 24 november 1926 als spiritueel hoofd van de Ashram, als de “Moeder” ... deed sommigen de wenkbrauwen optrekken. Het leed geen twijfel dat ze een goede beheerder was, altijd vriendelijk en spiritueel gezien een eminent persoon. Maar toch ... de Moeder van de Ashram? ... met opbeperkt gezag om deze te besturen en over het lot van zijn leden te beschikken? Per slot van rekening was het uitstekend gegaan met de sadhana van sommige sadhaks onder het oude systeem. Waarom dan deze

drastische verandering? Vond die haar rechtvaardiging in de Indiase traditie? Zou ze überhaupt wel slagen?

Het nieuwe systeem betekende: ten eerste, haar onvoorwaardelijk te accepteren als de Moeder; ten tweede, je hele leven in haar handen over te geven; en ten derde je bereidwillig te onderwerpen aan de discipline die ze je oplegde opdat de Ashram vlot en efficiënt zou kunnen functioneren. Dit alles schiep problemen voor verscheidene sadhaks, vooral voor sommige oudgedienden die gewend waren aan een minder beperkte “vrijheid”. Terwijl sommigen de nieuwe orde openlijk bekritiseerden, was het probleem voor anderen alleen dat ze niet aan de eisen van de veranderde situatie konden voldoen. Uiteraard hadden sadhaks als Nolini, Amrita, Champaklal en Pavitra alles wat Sri Aurobindo voorstelde of goedkeurde al onvoorwaardelijk aanvaard. Maar dat gold niet voor rebelse individuen zoals Sri Aurobindo’s jongere broer Barin.’²⁸

Na uit Bengalen terug te zijn gekeerd, waar zijn inspanningen om centra op te richten en fondsen te werven weinig hadden opgeleverd, fungeerde Barin als kok voor Sri Aurobindo, zorgde voor een kleine tuin vlakbij het centrale ashramgebouw, en leerde van de Moeder schilderen met olieverf. Hoewel hij in zijn leven vaak abrupt van koers was veranderd, had hij altijd groot respect voor zijn *sejda* en aanvaardde zijn gezag, maar hij schijnt niet in staat geweest te zijn te aanvaarden dat zijn broer door een Franse dame als hoofd van de gemeenschap werd vervangen. Hij verliet de Ashram op 25 december 1929 zonder iemand daarover op voorhand in te lichten. Een van de toenmalige ashramieten schrijft: ‘Toen de distributie bijna voorbij was, ontdekte Nolini-da⁴⁴ dat Barin-da nog niet gekomen was en vroeg me hem onmiddellijk te gaan halen. Wat een vreemde gewaarwording Barin-da niet in zijn kamer te vinden. Tegen de tijd dat ik terugkeerde om daarvan verslag uit te brengen, was de Moeder naar boven [naar haar kamer] gegaan. De volgende ochtend bezochten Nolini-da en Amrita-da allebei

Barins kamer en vonden op een tafel een brief aan Sri Aurobindo. Later hoorde ik dat hij aan Sri Aurobindo en de Moeder geschreven had om te zeggen dat hij uit de Ashram wegging.’²⁹

Toen Nirodbaran tien jaar later opmerkte dat ‘Barin een grote energie had en veel mogelijkheden in zich droeg,’ was Sri Aurobindo’s commentaar: ‘Ja, hij had geniale flitsen, maar hij was altijd te enggeestig en beperkt. Hij wilde zich niet verruimen. [*Sri Aurobindo gaf de verruiming aan met een beweging van zijn handen boven zijn hoofd.*] Daarom zullen de dingen die hij doet nooit bestendig zijn. Hij was bijvoorbeeld een briljant schrijver, en hij schreef ook devotionele poëzie, maar niets daarvan zal van blijvende waarde zijn vanwege zijn beperktheid. Hij was een amusant causeur, hij was enigszins muzikaal, hij was goed in de revolutionaire actie. Hij deed al deze dingen goed, maar niet meer dan dat. Hij schilderde ook, maar dat had ondanks zijn tentoonstellingen niet veel te betekenen.’³⁰

Barin – die de Ashram ongeveer tegelijkertijd met Bejoy Nag verliet, een andere metgezel van het eerste uur – speelde zo’n belangrijke rol in het leven van Sri Aurobindo dat we hier met recht enige regels ten afscheid op hun plaats zijn. Men zegt dat hij op 21 februari 1940 schreef: ‘Vandaag is het de Moeders verjaardag. Op deze gezegende dag legt haar dwalend kind hiermee een blijk van waardering aan haar voeten. Wat mijn dwalingen ook geweest mogen zijn, hoe ernstig mijn misvattingen ook geweest zijn, mijn labyrintische levensweg zal me uiteindelijk naar de Tempel van de Moeders bewustzijn leiden, want waar anders dan in de schoot van de Moeder kan haar zoon het einde van zijn reis vinden?’³¹

Sommigen gingen weg maar veel meer kwamen aan, onder wie verscheidene van de in de toekomst meest bekende discipelen. K.D. Sethna en zijn vrouw Daulat, beiden Parsen, werden lid van de Ashram in 1927, toen Sethna drieëntwintig was. Sri Aurobindo zou haar Lalita noemen, naar een van de metgezellen van Radha, en hem Amal Kiran, wat ‘de heldere

lichtstraal' betekent. (Gezien het feit dat de meeste van zijn geschriften onder de naam K.D. Sethna gepubliceerd zijn, zullen we deze naam blijven gebruiken.) Sethna was afgestudeerd in de filosofie, een 'briljant academicus' met gevoel voor humor en een veelzijdige 'renaissancegeest'. Naast zijn ontelbare geschriften over Sri Aurobindo en de Moeder en hun Yoga heeft hij boeken geschreven over vergelijkende theologie, het christendom, de oorsprong van de Ariërs, fysica en de wetenschappelijke paradigma's, het oude Griekenland en zijn cultuur, en nog veel andere onderwerpen. Hij wordt ook beschouwd als de *primus inter pares* onder de dichters in de Ashram en stond hierom hoog bij Sri Aurobindo aangeschreven. Sethna werd later hoofdredacteur van *Mother India*, een publicatie waarmee in 1949 begonnen was en die door Sri Aurobindo als zijn orgaan werd beschouwd. Hij heeft op onschatbare wijze bijgedragen tot de kennis en het begrip van het leven en werk van Sri Aurobindo en de Moeder. [45](#)

Chunnibhai Patel, wiens ashramnaam Dyuman was, kwam een paar maanden eerder in de Ashram wonen dan K.D. Sethna. Als kleine jongen had hij een ingeving gehad dat niets anders dan het spirituele leven hem zou bevredigen. Hoewel hij al getrouwd was op achtjarige leeftijd, was hij overal in India op zoek geweest naar zijn goeroe, maar zonder de juiste te vinden. Hij was ook nauw betrokken geweest bij de non-coöperatiebeweging en kende leiders als Vallabhai Patel en Mohandas K. Gandhi persoonlijk; met de laatste bleef hij tot 1947 corresponderen. In de Ashram werd Dyuman vanwege zijn oprechtheid en betrouwbaarheid zeer gerespecteerd als het lichtend voorbeeld van 'de werker', de karmayogin. De Moeder gaf hem de leiding over de eetzaal en over alles wat te maken had met de voeding van de ashrambevolking; ze stelde hem ook aan als een van de Ashram beheerders.

Chandulal Shah en zijn jongere zus Vasudha arriveerden begin 1928. Chandulal werd de ingenieur van de Ashram. Zijn zus, in die tijd pas veertien of vijftien, zou in de vele brieven en briefjes die de Moeder aan haar schreef 'mijn lieve glimlach' worden genoemd. De Moeder tekende ook verscheidene portretten van haar, nu gepubliceerd in *The Mother: Paintings and Drawings*. Vasudha zou haar persoonlijke assistente worden totdat ze door ziekte gedwongen werd haar werk te stoppen.

Samen met Dilip K. Roy kwam Sahana Devi, 'over wiens muziek Rabindranath Tagore in de zevende hemel was'. (Iyengar) In die tijd was het aantal vrouwelijke leden van de Ashram 'nauwelijks een dozijn'. Het is echter van belang erop te wijzen dat dit de enige Ashram in India was waar vrouwen en mannen op gelijke voet leefden, en waar gemeenschappelijk zonder discriminatie werd omgegaan. Sahana zou verscheidene recitals geven samen met Dilip K. Roy. Ze behoorde ook bij de groep ashramdichters die hun inspiratie rechtstreeks van Sri Aurobindo ontvingen en door hem gecultiveerd werden. Hij en de Moeder beschouwden alle soorten van artistieke inspiratie en expressie als een hulp in de yoga en een opening voor de hogere werelden.

Een andere ashramdichter was de Engelsman John A. Chadwick, 'stijf maar beleefd', door Sri Aurobindo Arjava genoemd. Hij was een voormalig wiskundig filosoof aan de Universiteit van Cambridge, waar hij 'een vooraanstaande don was en ook een Fellow van Trinity College'. Hij had de Rozenkruisers ontdekt, en via Krishnaprem daarna ook Sri Aurobindo, in wie hij zijn goeroe had gevonden en 'aan wie hij zonder ooit af te dwalen trouw bleef tot zijn dood'. (Dilip K. Roy) Arjava leed aan een samenstel van ziektes van mysterieuze oorsprong die Nirodbaran nachtmerries bezorgden bij het stellen van diagnoses, maar die zeer reëel waren in hun vernietigende uitwerking. Na alle mogelijke innerlijke en uiterlijke zorg in de Ashram ontvangen te hebben, zakte hij ten slotte ineen in de trein naar

Bangalore, terwijl hij voor behandeling onderweg was naar een Duits specialist. ‘Totalitarian’ is een van zijn gedichten, door Sri Aurobindo gewaardeerd als ‘uitzonderlijk origineel en levendig – de beschrijving met haar spaarzaamheid van woorden en stilistische vondsten is erg treffend.’³²

De nacht omsloot de reiziger
Toen hij dat binnenplein betrad,
leeg, spookachtig, zonder naam.
Hij riep met luide stem, geen echo antwoordde;
Niets dat bewoog:
Tenzij een wassende maan, wiegend lusteloos,
Wit als kwark.
Toen hij het lemmer van zijn zwaard
door het donker deed flitsen,
Bood niemand verzet – tot hij als gek,
Blind in zijn ondergang,
Zijn wapen door het donker zwaaide,
Zonder doel;
Zijn evenbeeld rond zich
Zag hij hetzelfde doen:
Duizend zwaardloze schaduwen
Zag hij als de zijne –
Daar, voor het eerst in dat koude sterrenlicht
Ervoer hij de hel, alleen.[46](#)

De meest onwaarschijnlijke van alle dichters in de Ashram was Nirodbaran Talukdar, de reeds eerder vermelde ashramdokter. Nirodbaran had medicijnen gestudeerd in Edinburgh, net als Sri Aurobindo’s vader. Bij toeval ontmoette hij Dilip K. Roy in Parijs (rond de tijd dat Roy Richard in Nice ontmoette); Roy ging dan Nirodbaran en diens nicht in Edinburgh bezoeken en vertelde hun over Sri Aurobindo en zijn eigen plannen om lid

te worden van zijn Ashram. Het schijnt dat het eigenlijk de nicht was die, na hun terugkeer in India in 1930, Nirodbaran meenam naar Pondicherry. Dokter Talukdar, die zich als een empiricus beschouwde en heel achterdochtig stond tegenover spirituele hocus-pocus, was op zijn hoede, maar toch deden de Moeder en Sri Aurobindo hem iets.

Na enige rampzalige wederwaardigheden in Birma keerde Nirodbaran naar Pondicherry terug en werd aangenomen als lid van de Ashram. Eerst werkte hij in het constructiedepartement; daarna hield hij toezicht op het departement voor het schilderen van de huizen; en weer later werd hem de leiding toevertrouwd van de houtopslagplaats – tot hij er uiteindelijk in toestemde tewerkgesteld te worden in zijn meest nuttige functie, die van ashramdokter. Aangezien alles aan Sri Aurobindo via de Moeder gerapporteerd werd, moest Nirodbaran nu een uitgebreide correspondentie met hen aangaan. Tegen alle verwachtingen in werd Sri Aurobindo's toon in deze correspondentie meer en meer vertrouwelijk en humoristisch. Het is niet overdreven te zeggen dat Nirodbaran's *Correspondence with Sri Aurobindo* uniek is in de spirituele literatuur, en zowel de meest verheven als de meest alledaagse onderwerpen behandelt op een manier zoals dat nooit eerder gedaan is.

Nirodbaran wilde echter ook 'een man van de letteren' worden en keek op naar dichters als Sethna, Roy, Sahana, Harin en Nishikanto. Helaas had hij niet het minste literair talent. Maar Sri Aurobindo begon zich op hem te concentreren, en Nirod ontpopte zich als een merkwaardige surrealistische dichter, die er echter geen idee van had hoe hij schreef wat hij schreef, of wat de kwaliteit was van de vruchten van zijn dichterlijke inspanningen. Zijn getuigenissen in *Correspondence* en andere boeken van gebeurtenissen in het leven van Sri Aurobindo en de Moeder zijn, naast die van Purani, Nolini en Sethna, van onschatbare waarde.

Om het leven van de Moeder en Sri Aurobindo enigszins te begrijpen is het belangrijk een idee te hebben van de personen die zij om zich heen hadden, omdat deze deel uitmaakten van hun spiritueel werk. Hun discipelen dragen het antwoord op vele onopgeloste vragen omtrent het leven van de Meesters in zich mee. Het is jammer dat er ruimte tekort is om meer over ashramleden zoals Nishikanto, de grote Bengaalse dichter, en minder bekende sadhaks te vertellen. Het feit dat ze minder bekend zijn doet niet noodzakelijk af aan hun spirituele verwezenlijking, alleen door hun goeroes gekend. Laten we besluiten met de beschrijving van een vrouw die ‘er uitzag als een volleybal bovenop een ballon’, de twistzieke Mridoe.

Mridoe werd in 1901 geboren in een dorp in Bengalen, verloor haar echtgenoot op jeugdige leeftijd – een ramp voor een Indiase vrouw – en werd in 1930 lid van de Ashram. ‘Ze was een uitstekende kokkin, een van de beste, en ze kookte zestien jaar lang voor de Meester [Sri Aurobindo]. Ze maakte uitgelezen schotels voor hem klaar en Hij had geen andere keus dan ervan te eten, of toch minstens ervan te proeven.’³³ Als Sri Aurobindo er om de een of andere reden niet van at en ze dat te weten kwam, brak de hel los. Ze dreigde dan, net als bij elke andere gelegenheid wanneer ze haar zin niet kreeg, een einde aan haar leven te maken. Iedere keer moest Sri Aurobindo haar weer troosten, vaak met de woorden: ‘Wie zal er dan *luchis* [een Bengaalse lekkernij] voor me klaarmaken?’

Nirodbaran schrijft echter in zijn *Twelve Years With Sri Aurobindo*: ‘Een regelmatig intermezzo gedurende [Sri Aurobindo’s] maaltijd was het verschijnen van onze ontembare *luchi*-maakster, Mridoe. Ik weet niet hoe ze dit uitzonderlijk privilege verkregen had. [Door de band mocht niemand Sri Aurobindo benaderen.] Ze kwam dan als een onschuldig lam met wat wierook en bloemen, knielde in de deuropening neer en wachtte met gevouwen handen op “haar vaders zegen”. We maakten Sri Aurobindo attent op haar aanwezigheid, en hij hield dan op met eten en keek even

rustig naar haar. Haar onstuimige, onhandelbare aard werd in Sri Aurobindo's aanwezigheid een ogenblik lang gedwee. Als er weer een verslag kwam van een van haar driftbuien, wat niet zelden gebeurde, werd ze bedreigd met het verlies van haar *darshan*.³⁴ Vreemder nog, de Moeder zou het veel later hebben over enkele overleden sadhaks die met Sri Aurobindo samen waren in zijn verblijfplaats in de subtiële werelden, nadat hij zijn lichaam in 1950 verlaten had. Ze noemde de namen van verscheidene van deze sadhaks, en een ervan was Mridoe! Wat weer eens aantoonde hoe moeilijk het is op uiterlijkheden af te gaan met onze gewone menselijke kennis.

[43] Het moet benadrukt worden dat de Moeder geen discipel van Sri Aurobindo was. Sri Aurobindo liet zijn amanuensis aan Arindam Basu schrijven: ‘De Moeder is geen discipel van Sri Aurobindo. Ze heeft dezelfde realisatie en ervaring gehad als ikzelf.’ (Aangehaald in K.D. Sethna, *Our Light and Delight*, p. 1.) En Sri Aurobindo schreef zelf in een brief: ‘Wat bekend staat als Sri Aurobindo’s Yoga is de gezamenlijke schepping van Sri Aurobindo en de Moeder.’ (*On Himself*, p. 459.) De gelijkwaardigheid van Sri Aurobindo en de Moeder blijkt vanzelf als men hun elementaire verklaringen in ogenschouw neemt: ‘Het bewustzijn van de Moeder en dat van mij zijn hetzelfde, het ene Goddelijk Bewustzijn in twee, want dit is nodig voor het spel.’ (Sri Aurobindo) En: ‘Zonder hem besta ik niet, zonder mij is hij niet gemanifesteerd.’ (De Moeder) Deze uitspraken weerspiegelen de waarheid van de Goddelijke essentie en haar manifestatie. ‘Er is geen verschil tussen het pad van de Moeder en het mijne’, schreef Sri Aurobindo, ‘wij hebben hetzelfde pad, het pad dat naar de supramentale verandering en de goddelijke verwerkelijking leidt; niet alleen aan het einde maar vanaf het begin zijn ze hetzelfde geweest.’ (*On Himself*, p. 459)

[44] In het Bengaals is ‘-da’ het toevoegsel aan de namen van oudere broers of oudere mannelijke personen voor wie men respect wil tonen.

[45] In *Our Light and Delight* vertelt Sethna een interessante anekdote over Rabindranath Tagore. ‘Enige tijd nadat ik mij hier in december 1927 had gevestigd, besloot Tagore, die zich aan boord bevond van een schip dat Pondicherry aandeed, Sri Aurobindo te bezoeken. Nolini nam hem mee naar boven, waar Sri Aurobindo aan het andere eind van de meditatieruimte stond om hem te ontvangen. [Sri Aurobindo had zich toen al teruggetrokken.] Zo gauw Tagore binnenkwam en Sri Aurobindo zag, gooide hij zijn hoofddekseel weg, rende naar hem toe en stond op het punt hem te omhelzen. Sri Aurobindo strekte zijn armen uit en ving Tagore op bij de handen. Toen gingen ze zitten praten. De Moeder zat op een bankje naast Sri Aurobindo. Nolini was ook bij de ontmoeting aanwezig en zo kwamen we te weten wat daar gebeurde ... Toen het gesprek voorbij was, nam Nolini Tagore mee naar beneden, gevolgd door de Moeder die onderaan de trap bleef staan. Later vroeg Tagore aan Nolini: “Wie was die dame die naast Sri Aurobindo zat? Is zij zijn secretaresse?” Nolini antwoordde: “Zij is de Moeder.” Tagore riep uit: “O, Mirra Richard! Ik herkende haar niet.”’

[46] Night was closing on the traveller / When he came / To the empty eerie courtyard / With no name. / Loud he called; no echo answered; / Nothing stirred: / But a crescent moon swung wanly, / White as curd. / When he flashed his single sword-blade / Through the gloom, / None resisted – till he frantic, / Filled with doom, / Hurling his weapon through the gloaming, / Took no aim; / Saw his likeness around him / Do the same: / Viewed a thousand swordless figures / Like his own – / Then first knew in that cold starlight / Hell, alone.

10.

Het laboratorium

Mijn kinderen, jullie behoren tot een toekomst die in voorbereiding is, en wel hier, zij wordt hier voorbereid.¹

– De Moeder

De grondvesten

Alles was klaar voor de beslissende fase van de poging om het supramentale in de materie neer te doen dalen, om de materie te transformeren, om de wereld goddelijk te maken. Sri Aurobindo en de Moeder hadden sinds lang, vanaf de vroege verwezenlijkingen in hun Yoga, geweten dat deze schijnbaar onmogelijke stap in de evolutie – een dermate gecondenseerde en versnelde evolutie dat zij tot een revolutie werd – het Werk was waarvoor zij in de wereld waren gekomen. Dankzij hun intense sadhana waren zij zelf klaar; nu waren de eerste vertegenwoordigers van de mensheid naar hen toegekomen, en ze bleven komen. ‘We hebben elkaar allemaal in vorige levens ontmoet’, zei de Moeder, ‘anders zouden we niet samengekomen zijn in dit leven. We behoren tot één familie en we hebben door de eeuwen heen voor de overwinning van de Godheid en zijn manifestatie op aarde gewerkt.’²

Niet alleen de pioniers, Sri Aurobindo en de Moeder, hadden in de materie moeten neerdalen, de mensheid moest hen volgen. Sri Aurobindo schreef: ‘Vanaf dat moment is de sadhana in haar geheel met ons mee neergedaald in het fysieke bewustzijn. Velen zijn gevolgd – sommigen meteen, zonder voldoende voorbereiding in hun mentale en vitale bewustzijn, anderen terwijl ze zich aan het vitale en mentale bewustzijn blijven vastklampen en nog tussen de drie in leven, nog anderen helemaal maar met een mentaal en

vitaal bewustzijn dat er klaar voor was. De volledige afdaling in het fysieke is een erg moeilijke zaak – het vergt een langdurige, moeizame strijd, want het fysieke is normalerwijs duister, inert, en sluit alle Licht uit. Het bestaat uit gewoonten, het is voor een heel groot deel de slaaf van het onderbewuste en zijn automatische reacties ... We zouden liever al het harde werk [in het fysieke] zelf gedaan hebben en anderen pas gevraagd hebben erin af te dalen wanneer het gemakkelijker was geweest, maar dat bleek niet mogelijk te zijn.’³ Een jonge discipel stelde de volgende vraag aan Sri Aurobindo: ‘We geloven dat u zowel als de Moeder avatars zijn. Maar hebt u beiden alleen in dit leven uw goddelijkheid getoond? Men zegt dat u en zij voortdurend op aarde geweest zijn sinds de schepping. Wat deed u gedurende die vorige levens?’ Sri Aurobindo’s antwoord was kort en bondig, en onvergetelijk: ‘De evolutie voortzetten.’ De jonge discipel, Nagin Doshi, antwoordde: ‘Ik vind het moeilijk zo’n beknopte verklaring te begrijpen. Kunt u er niet wat meer over zeggen?’ Sri Aurobindo antwoordde: ‘Dat zou betekenen dat ik de hele geschiedenis van de mensheid zou moeten schrijven. Ik kan alleen zeggen dat er, net zoals er speciale neerdalingen zijn om de evolutie een stap verder te brengen, ook altijd iets van de Godheid aanwezig is om elk stadium zelf te ondersteunen in zijn ontwikkeling in de een of andere richting.’⁴

De Moeder gaf haar eigen verklaring: ‘Sinds het begin van de aarde, waar en wanneer de mogelijkheid bestond een straaltje Bewustzijn te manifesteren, daar was ik.’⁵ In latere jaren stelde een meisje van de Ashram haar vier vragen. ‘Wat is precies dat we van u mogen verwachten?’ Antwoord: ‘Alles.’ – ‘Wat voor verwachtingen hebt u van ons en van de mensheid in het algemeen voor de voltooiing van Uw werk op aarde?’ Antwoord: ‘Geen.’ – ‘Hebt u op basis van uw zestig jaar lange ervaring kunnen besluiten dat wij en de mensheid in haar geheel aan uw verwachtingen hebben voldaan?’ Antwoord: ‘Daar ik niets verwacht heb,

kan ik deze vraag niet beantwoorden.’ – ‘Hangt het welslagen van uw werk voor ons en voor de mensheid op enigerlei wijze af van de vervulling van wat u van ons en van de mensheid verwacht?’ Antwoord: ‘Gelukkig niet.’⁶

Sri Aurobindo gaf een overzicht van zijn en de Moeders werk wanneer hij aan Nirodbaran schreef: ‘Het Goddelijke daalt ook af in de cyclus van wedergeboorten, maakt het grote offer, verduurt schaamte en smaad, marteling en kruisiging, de last van de menselijke natuur, seksualiteit en hartstocht en verdriet en lijden, en incarneert zich in veel geboorten voordat hij zich als de avatar kenbaar maakt’⁷ – zoals nu het geval was.

Van dit kaliber waren de leiders van de onmogelijke missie. Maar als de avatar de Godheid zelf is, waarom moet hij dan al deze beproevingen doorstaan? Is de Godheid niet almachtig, en zo ja, kan hij niet alles in een oogwenk naar willekeur veranderen? Wie de vraag zo stelt vergeet echter dat alles de Godheid is – de wereld die hij gemanifesteerd heeft en ook de wetten van deze wereld, de evolutionaire ontwikkeling ervan. De Godheid in de avatar moet zich onderwerpen aan de restricties die hij zichzelf heeft opgelegd. Sri Aurobindo heeft dit telkens opnieuw benadrukt. ‘Mijn sadhana is geen gril of truc of mirakel, en wordt niet buiten de natuurwetten en de voorwaarden van het leven en het bewustzijn op aarde om gedaan.’ En: ‘Er zijn voor het spel bepaalde voorwaarden vastgelegd, en zolang deze voorwaarden onveranderd blijven worden bepaalde dingen niet gedaan ... Het Goddelijke Wezen handelt ook volgens de voorwaarden van het spel. Hij kan ze veranderen, maar hij moet ze dan ook eerst veranderen en niet door middel van een reeks wonderen te werk gaan terwijl hij de voorwaarden tot handelen in stand houdt.’⁸ Sri Aurobindo en de Moeder, de Twee-in-Eén, waren gekomen om de voorwaarden van het spel te veranderen.

Daarom moesten ze die voorwaarden op zich nemen en in zich toelaten. Dit was iets wat alle avatars hebben moeten doen, of ze nu Rama, Krishna,

Boeddha of Christus heetten. Dit is ook waarom een avatar, een directe belichaming van de Godheid op aarde, onmisbaar is in het evolutieproces. Welk element *binnen* een soort zou anders groot, machtig en wijds genoeg zijn om het geheel van de voorwaarden op zich te nemen? Of welk element binnen een soort zou zelfs de noodzaak inzien van een verandering, een transformatie, een stap vooruit in de evolutie? (De tussenkomst van avatars geldt trouwens niet alleen voor de mensheid; in de oude kennis van de Indiase traditie vinden we ook avatars die de beslissende verandering teweeg hebben gebracht bij het verschijnen van de vissen, de amfibieën, de zoogdieren, enzovoort.)

Daarom hoorde hun Yoga alomvattend te zijn, wat de reden is waarom ze hem ‘integraal’ noemden. ‘Wat er gedaan moet worden omvat het hele menselijke leven’, schreef Sri Aurobindo, ‘en daarom zullen zij die voorgaan op het pad het hele menselijke leven als hun actieterrein beschouwen. Niets zal deze pioniers vreemd zijn, niets zullen ze als buiten hun terrein beschouwen. Want het spirituele moet ieder aspect van het menselijk leven doordringen, niet alleen het intellectuele, esthetische, ethische, maar ook het dynamische, vitale, fysieke; daarom zullen zij voor geen van deze aspecten, of voor de activiteiten die eruit voortkomen, minachting of afkeer betonen.’⁹

‘[Deze Yoga] is nieuw in vergelijking met de oude Yoga’s: 1. Omdat hij er niet naar streeft deze wereld en het leven te verlaten om naar de hemel of het nirvana te gaan, maar om het leven en het bestaan te veranderen, niet als iets wat van minder belang of bijkomstig is, maar als een vastomlijnd en centraal doel ... Zelfs het tantrisme en het vaisjnavisme beogen de verlossing uit het leven; het doel hier nu is de goddelijke vervulling van het leven zelf. 2. Omdat er niet naar een individuele verwezenlijking gestreefd wordt, niet naar een goddelijke verwezenlijking ten gunste van het individu, maar naar iets dat gewonnen moet worden voor het aardebewustzijn hier,

een kosmische en niet alleen maar een supra-kosmische verworvenheid ...
3. Omdat er een methode ontworpen is om dit doel te bereiken, een methode die even totaal en integraal is als het doel dat zij beoogt, namelijk de totale en integrale verandering van het bewustzijn en de natuur. Zij kan daarbij ook vroegere methoden gebruiken, maar alleen als een tijdelijk hulpmiddel naast andere die nieuw zijn ... Onze Yoga is geen herbetreden van oude paden, maar een spiritueel avontuur.’¹⁰ Aldus Sri Aurobindo.

Hij schreef ook iets wat alle traditionalisten en fundamentalisten in overweging zouden moeten nemen: ‘De tradities van het verleden zijn uitstekend waar ze thuishoren, in het verleden; ik zie echter niet in waarom we ze alleen maar zouden herhalen en niet verder gaan. In de spirituele ontwikkeling van het bewustzijn op aarde zou het stralend verleden gevolgd moeten worden door een nog stralender toekomst.’¹¹

Zoals we gezien hebben zijn de basiskwaliteiten die in de Integrale Yoga ontwikkeld moeten worden aspiratie, overgave, oprechtheid en gelatenheid of gelijkmoedigheid. Maar ‘het is altijd het psychisch wezen dat er de werkelijke, hoewel vaak geheime, oorzaak van is dat de mens zich naar het spirituele leven keert, en het is daarbij’ zijn grootste hulp, lezen we in *The Synthesis of Yoga*. ‘Het is eigen aan de ziel of het psychisch wezen zich naar de Goddelijke Waarheid te keren zoals de zonnebloem zich naar de zon toekeert.’¹² Het psychisch wezen is ‘het ware zich ontwikkelende individu in onze natuur.’

Het is ons centrale, ware wezen dat zich met materie heeft omhuld omwille van de vreugde aan de evolutie deel te nemen en, in een opperste verrukking van ontdekking, de godheid te worden die het geweest is en tot in alle eeuwigheid zal zijn. Rond de ‘goddelijke vonk’ groeit het psychisch wezen en ontwikkelt zich, gevoed door zijn ervaringen in leven na leven. Om deze reden werd de verwezenlijking van het psychisch wezen door Sri Aurobindo en de Moeder beschouwd als de eerste en fundamentele van de

drie essentiële verwezenlijkingen in hun Yoga, waarin de andere twee de spirituele en de supramentale realisaties zijn.

Naarmate Sri Aurobindo's Yoga voortschreed had er een belangrijke verandering plaatsgevonden. De techniek die hij aanvankelijk beoefende en ook anderen aanraade bestond in het afstand scheppen tussen het innerlijk wezen en de uiterlijke natuur, Purusha en Prakriti, in navolging van het Sankhya systeem. Geleidelijk aan echter, en vooral na de definitieve komst van de Moeder, gaf hij steeds vaker het advies de hele ziel en de hele persoonlijkheid naar de Moeder toe te keren. 'Al het werk van schepping en transformatie is de Moeders werk'¹³, schreef hij later. Als, naar iemand zei, het zo was dat de Moeder Sri Aurobindo op een hoog voetstuk zette, dan deed hij van zijn kant hetzelfde met haar. Deze belangrijke ommekeer in de Integrale Yoga was ongetwijfeld het resultaat van zijn eigen ervaringen en ontdekkingen die we in *Savitri* beschreven vinden, en die resulteerden in 'Het boek van de Goddelijke Moeder'. Om te begrijpen wat Sri Aurobindo en de Moeder aan het doen waren, is het van wezenlijk belang niet te vergeten dat zij een incarnatie van de transcendente, kosmische en individuele Goddelijke Moeder was in een menselijk lichaam, net zoals hij een incarnatie was van de transcendente, kosmische en individuele Ishwara in een menselijk lichaam. 'Ofwel is zij dat of ze is het niet' en is hij dat of hij is het niet – en als ze 'dat' niet waren en niet zijn, is de hele zaak een hersenspinsel.

Als zij 'dat' is, dan is zij de Moeder van alle zielen, want de Goddelijke Moeder is de moeder van alles wat authentiek goddelijk of het Goddelijke is, en onze zielen zijn 'een vonk', een deeltje van het Goddelijke. Het logisch gevolg daarvan is dat de Integrale Yoga de Moeder als middelpunt heeft, niet alleen vanwege de 'taakverdeling' die inhield dat de Moeder op de voorgrond getreden was terwijl Sri Aurobindo teruggetrokken leefde 'om dingen uit te werken', maar ook, en in de wezenlijke zin, omdat zij de

moeder van alle manifestatie is, en daarom van alle veranderingen in de manifestatie, van alle transformatie. Als de kosmische Moeder heeft zij dit universum en alle andere mogelijke universums geschapen; zij houdt de evolutie gaande en begeleidt haar als Moeder Natuur of Moeder Aarde.

Daarom kon Sri Aurobindo in 1929 in een brief schrijven: ‘De relatie die er is tussen de Moeder hier en X (en tussen de Moeder en allen die haar aanvaarden) is een psychisch en spiritueel moederschap. Het is een veel ruimere relatie dan die welke een fysieke moeder met haar kind heeft; zij geeft alles wat menselijk moederschap kan geven, maar op een veel hogere wijze, en zij omvat oneindig veel meer. Zij kan daarom, omdat zij groter en vollediger is, de plaats van de fysieke relatie geheel innemen en haar zowel in het innerlijk als in het uiterlijk leven vervangen. Er is hierin niets raadselachtigs voor iemand met gezond verstand en een oprechte intelligentie. Het fysieke feit kan niet in het minst in de weg staan van de grotere psychische en spirituele waarheid of ze beletten waar te zijn. X heeft volkomen gelijk als hij zegt dat dit zijn ware moeder is; want ze heeft hem een nieuwe geboorte gegeven tot een innerlijk leven en opnieuw gevormd voor een goddelijker bestaan.’¹⁴ ‘Door psychisch voor de Moeder open te blijven ontwikkelt zich geleidelijk alles wat nodig is voor het werk of de sadhana; dit is een van de voornaamste geheimen, het centrale geheim van de sadhana,’ schreef Sri Aurobindo. ‘Het doel is transformatie, en de transformatie kan alleen tot stand komen door een kracht die oneindig veel groter is dan de uwe; ze kan alleen tot stand komen door werkelijk als een kind te zijn in de handen van de Goddelijke Moeder.’ En: ‘Eenieder die zich naar de Moeder toekeert doet mijn Yoga. Het is een grote vergissing te veronderstellen dat men de Purna [Integrale] Yoga kan “doen,” dat men alle aspecten van de Yoga op eigen houtje kan verwezenlijken. Niemand kan dat. Wat men doen moet is zich aan de Moeder overgeven en zich voor haar te openstellen door haar te dienen, door *bhakti*, door aspiratie; dan werkt de

Moeder in de persoon door middel van haar licht en kracht zodat de sadhana verwerkelijkt wordt.’¹⁵

De Ashram in wording

*Je begint pas met de Yoga wanneer je denkt dat je niet anders kunt.*¹⁶

– Sri Aurobindo

Uit de verhalen van enkele aspiranten die discipelen van Sri Aurobindo en de Moeder werden, hebben we kunnen opmaken dat elk van hen de tijd kreeg om hun toetreding te overdenken, zelfs als ze, vanaf het eerste moment dat ze Sri Aurobindo en de Moeder ontmoetten, wisten dat het hun lotsbestemming was bij hen te blijven. ‘Ik probeer niemand ervan te overtuigen met de Yoga te beginnen’, zei de Moeder. ‘Maar als je eenmaal begonnen bent, moet je tot het einde doorgaan. Soms zeg ik tegen personen die naar me toekomen in een opwelling van enthousiasme: “Denk erover na, het is geen gemakkelijke weg. Het zal lang duren, het zal geduld vergen. U zult blijk moeten geven van veel uithoudingsvermogen, veel doorzettingsvermogen en moed en onvermoeibare goede wil. Zie of je in staat bent dit alles op te brengen, en begin dan pas. Maar als je eenmaal begonnen bent, is het een voldongen feit: je kunt niet meer terug. Je moet tot het einde doorgaan.”’¹⁷

Toen Nirodbaran, onder de invloed van Dilip K. Roy en anderen, aan Sri Aurobindo schreef dat hij naar discipelen viste, reageerde Sri Aurobindo scherp: ‘Je denkbeeld van visserij is totaal misplaatst. Ik vis naar niemand; mensen worden hier niet naar toe gehaald of geroepen, ze komen uit zichzelf door hun psychisch instinct. En ik vis vooral niet naar gewichtige en beroemde of succesvolle mensen. Zulke personen zijn misschien mentaal of vitaal gezien belangrijk, maar ze zijn gewoonlijk erg ingenomen met dat soort belangrijkheid en hebben geen behoefte aan spirituele zaken, of, als ze

er wel behoefte aan hebben, dan staat hun aanzien hun meer in de weg dan dat het hen helpt ... Het kan de Godheid geen barst schelen of iemand die zich naar hen toekeert al dan niet beroemd is, of succesvol, of belangrijk. Er heerst het vreemde idee dat de Moeder en ik erop uit zijn discipelen te hebben, en dat, als iemand hier weggaat, dat voor ons een zware klap betekent, een schromelijke nederlaag, een ontzettende ramp. Velen denken zelfs dat ze ons door hier te zijn een grote dienst bewijzen waarvoor we niet dankbaar genoeg kunnen zijn. Dat is allemaal onzin.’¹⁸

Omdat dit een integrale yoga is waarin aan alle aspecten van het leven in aanmerking moeten worden genomen⁴⁷, was het opleggen van onveranderlijke voorwaarden en richtlijnen niet mogelijk. (Dit heeft tot veel verwarring geleid wat de Integrale Yoga betreft, en tot herhaalde pogingen, ondanks Sri Aurobindo en de Moeders veelzijdigheid en ruimdenkendheid, om boeken te schrijven over hun ‘systeem’ van yoga.) De eenvoudige reden voor het individueel karakter van deze weg is dat elk menselijk wezen een uniek en uiterst complex geheel vormt. Niet alleen bestaat de menselijke geest uit verschillende lagen en delen die hem alleen en niemand anders eigen zijn, hij is ook het product van een onoverzienlijke reeks ervaringen doorheen vele levens, voor het ogenblik verborgen en vergeten, maar deel uitmakend van zijn ziel en zijn *adhara* [lichaam]. Dit alles behoort tot het materiaal dat de mens gegeven is om zijn of haar yoga te doen.

‘Iedere sadhak moet behandeld worden naar zijn eigen aard, zijn begaafdheden, zijn werkelijke noden (niet zijn verlangens en wensen) en naar wat het beste is voor zijn spiritueel welzijn’, schreef Sri Aurobindo. En ook: ‘Ieder heeft zijn eigen manier om de sadhana te doen en benadert het goddelijke op de wijze hem eigen, en niemand hoeft zich zorgen te maken over hoe de anderen het doen.’¹⁹ ‘Ik geloof in een zekere mate van vrijheid’, zei hij, ‘vrijheid om op je eigen manier de dingen voor jezelf uit te vinden, zelfs vrijheid om blunders te begaan. De Natuur leidt ons door verscheidene

dwalingen en langs vreemde dwaalwegen. Toen de Natuur de mens schiep met al zijn mogelijkheden van goed of kwaad wist ze heel goed wat ze deed. Vrijheid om te experimenteren in het menselijk leven is iets fantastisch. Zonder vrijheid om risico's te nemen en fouten te maken is vooruitgang uitgesloten.'²⁰ En in een brief schreef hij: 'Wat de Moeder wil is dat mensen voor hun ziel de volle kans krijgen, of de methode nu kort en snel is dan wel lang en omslachtig. Ze moet ieder volgens zijn eigen aard behandelen.'²¹

En de Moeder zei: 'Iedereen hier vertegenwoordigt een onmogelijkheid waarvoor een oplossing moet worden gevonden.'²² De transformatie van het fysieke bewustzijn in een goddelijk bewustzijn is op zichzelf een onmogelijkheid. Iedere sadhak en sadhika, zoon en dochter van Moeder Aarde, droeg die onmogelijkheid in zijn of haar persoon. Het is het doel van de Integrale Yoga van Sri Aurobindo en de Moeder het onmogelijke mogelijk te maken. De medewerkers in hun Yoga werden daarom verondersteld hetzelfde te doen, te beginnen met henzelf.

Op een avond vertelde de Moeder haar jonge toehoorders op de Playground: 'Aan het begin van mijn huidig aards bestaan kwam ik in contact met velen die zeiden dat ze een sterke innerlijke aspiratie hadden, een drang naar iets wat dieper en waarachtiger was, maar dat ze vastzaten in de noodzaak om slaafs hun brood te verdienen, en dat ze daar diep onder gebukt gingen, want dat het zoveel van hun tijd en energie opeiste dat ze aan geen enkele andere activiteit, innerlijk of uiterlijk, konden denken. Ik heb dit vaak horen zeggen, ik ontmoette veel van die arme mensen – en ik bedoel niet arm financieel gezien, maar arm omdat ze zich gevangen voelden in hun materiële behoeften, eng en afstompend.

Ik was toen heel jong, en ik zei altijd tegen mezelf dat, als ik er ooit de kans toe had, ik een kleine wereld zou scheppen – een heel erg kleine, maar niettemin ... – een kleine wereld waar mensen zouden kunnen leven zonder

zich zorgen te hoeven maken om voedsel, onderdak en de andere elementaire levensbehoeften, om te zien of alle energie die zou vrijkomen doordat de middelen van bestaan nu verzekerd waren, spontaan op het goddelijk leven en de innerlijke realisatie zouden worden gericht. Welnu, op middelbare leeftijd – ik bedoel wat doorgaans voor de middelbare leeftijd wordt gehouden – werden de middelen mij daartoe geschonken en kon ik dat verwezenlijken, met andere woorden kon ik zulke levensomstandigheden scheppen.’²³

Zoals we gezien hebben was Mirra’s eerste vraag, toen ze Sri Aurobindo in 1914 ontmoette, of ze zich eerst zelf een weg in de wildernis zouden banen en dan pas de anderen laten volgen, dan wel of ze allemaal samen verder zouden gaan. Het bleek een belangrijke vraag geweest te zijn, hoewel het antwoord erop niet van hen afhing: de omstandigheden, van bovenaf beschikt, hadden de eerste medewerkers als het ware vanzelf naar hen toegebracht, en allen waren samen op pad gegaan. ‘De hele zaak [de Ashram] is ontstaan, gegroeid en heeft zich als een levend wezen ontwikkeld onder druk van het hoger bewustzijn (Chit-Tapas) die voortdurend werd aangehouden, vermeerderd en versterkt. Wanneer de bewustzijnskracht in de materie afdaalt en er haar werk doet, zoekt zij naar geschikte instrumenten om haar te belichamen en aldus te manifesteren.’²⁴

‘Wanneer mensen, die verspreid over de wereld op grote afstanden van elkaar geboren zijn, door omstandigheden of door een innerlijke drang ertoe gedreven worden hier bij elkaar te komen’, zei de Moeder, ‘is het bijna altijd omdat ze elkaar in een of ander leven – niet allen in hetzelfde leven – ontmoet hebben, en omdat hun psychisch wezen aan gevoeld heeft dat ze tot dezelfde familie behoren. Ze hebben dan een innerlijke gelofte afgelegd om samen voort te blijven werken. Daarom is er, hoewel ze ver van elkaar geboren zijn, iets wat hen dwingt weer bij elkaar te komen: het is het psychisch wezen, het psychisch bewustzijn dat die drang teweegbrengt.

Zulke mensen kunnen elkaar pas vinden wanneer het psychisch bewustzijn sterk genoeg is om de levensomstandigheden te regelen en organiseren, dat wil zeggen sterk genoeg om niet door krachten van buitenaf, door uiterlijke activiteiten van het leven gedwarsboemd te worden. Dit is een feit dat op een diepere waarheid berust. Er zijn grote families van [menselijke] wezens die voor hetzelfde doel werken, die al eerder samen geweest zijn in wisselende aantallen, en die als het ware in groepen [in de wereld] neerdalen.’²⁵

Aangezien zo’n ‘familie van wezens’ gevormd wordt door een hogere Kracht die een bepaald doel wil verwezenlijken, bestaat zo’n familie uit elementen die een zinvol en werkingsvol geheel vormen opdat het doel bereikt zou worden. Naar de Moeder zei: ‘Ik heb een specimen hier [in de Ashram] van alle mogelijke [geesteshoudingen].’²⁶ En tegen de jongeren in de Ashram zei ze: ‘Van een occult gezichtspunt [zijn jullie] uitverkoren. Uit een oppervlakkig gezichtspunt kunnen jullie me zeggen dat er mensen in de wereld zijn die veel beter zijn dan jullie, en ik zal dat niet tegenspreken. Maar van het occulte gezichtspunt [zijn jullie] uitverkoren. Het kan zonder meer geconstateerd worden dat de meeste jongeren hier hierheen gekomen zijn omdat hun [in een vorig leven] beloofd werd dat ze hier zouden zijn op het moment van de Realisatie. Ze herinneren het zich niet.’²⁷

‘Dit is de plaats van de verwezenlijking,’ verklaarde ze met klem. Ongetwijfeld heeft ze, vanaf het moment dat ze de leiding op zich nam, de Ashram op een occulte manier gevormd en beschermd, als was het een *yantra*. We weten dat ze Sri Aurobindo’s atmosfeer, of aura, op tien zeemijlen afstand had waargenomen toen ze de tweede keer op weg was naar Pondicherry. Nu was haar atmosfeer versmolten en één geworden met die van Sri Aurobindo. De talrijke vermeldingen van het speciale gevoel dat mensen hadden, en nog hebben, als ze de Sri Aurobindo Ashram bezoeken vinden hun oorsprong, zonder dat ze daarvan weten, in deze onzichtbare en

heel sterke aanwezigheid, die zorgde dat de ‘plaats van de verwezenlijking’ bleef bestaan en zich voort kon ontwikkelen. Talrijke verhalen in de oude Indiase geschriften gaan over aanvallen door Asoera’s, Rakshasa’s en Pishacha’s op de rituele vuren en op de ashrams van rishi’s en andere heilige personen. Deze verhalen zijn bij lange na geen zuivere verbeelding, ze stammen uit een occult feit waar alle spirituele ondernemingen rekening mee moeten houden – vooral een onderneming die erop gericht is een einde te maken aan de heerschappij van zulke vijandige wezens. Er was een speciale kracht nodig om het allereerste begin van de nieuwe schepping in de materie, en allen die daarbij betrokken waren, te beschermen, en dat dit een belangrijk aspect van Sri Aurobindo’s en de Moeders sadhana was wordt niet vaak beseft. ‘De Ashram is een eerste vorm die onze inspanning heeft aangenomen, een veld waarin het voorbereidende werk gedaan moet worden.’²⁸

De Moeder en de discipelen

*Ik ben er niet op uit de Goeroe van wie dan ook te zijn. Het is voor mij natuurlijker de universele Moeder te zijn en mijn werk in stilte via de weg van liefde te verrichten.*²⁹

– De Moeder

‘Wanneer iemand aanvaard wordt zendt de Moeder iets van haarzelf naar hem [of haar] uit, en dit blijft in die persoon waar hij ook heengaat, en het staat altijd in verbinding met haar wezen hier’³⁰, schreef Sri Aurobindo. De Moeder zelf zei: Tussen mij en diegenen die ik als discipelen heb aanvaard, tegen wie ik “ja” heb gezegd, is er meer dan een band; in hen bevindt zich een emanatie van mij. Deze emanatie waarschuwt mij wanneer dat nodig is en laat me weten wat er [in die persoon] aan de hand is. In feite ontvang ik boodschappen zonder ophouden, maar die worden niet allemaal in mijn actief geheugen geregistreerd, want dan zou het overspoeld worden; het

fysieke bewustzijn werkt als een filter. De gebeurtenissen worden op een subtiel vlak opgeslagen, ze zijn daar latent aanwezig, zo ongeveer als een stuk muziek dat opgenomen is maar niet wordt afgespeeld. Als ik iets met mijn fysieke bewustzijn te weten wil komen, treed ik in contact met het subtiel fysieke vlak en de schijf wordt afgedraaid. Dan zie ik hoe het met de zaken staat, hun ontwikkeling binnen een bepaalde tijdsruimte, en het resultaat op dat bepaalde moment.’³¹

Wat is een emanatie van de Moeder? Sri Aurobindo legde uit: ‘De Emanatie treedt niet in de plaats maar is de Moeder zelf. De Moeder is niet tot haar lichaam beperkt, maar kan zichzelf uitstralen (emaneren) op de manier zoals zij dat wil. Dat wat zich uitstraalt past zich aan aan de aard van de persoonlijke relatie die ze met de sadhak heeft en die voor iedereen verschillend is, maar dat neemt niet weg dat het de Moeder zelf is. De emanatie is aanwezig in de sadhak, of hij er zich van bewust is of niet. Als alles zou afhangen van het oppervlakkig bewustzijn van de sadhak, dan zou er voor de Godheid geen mogelijkheid bestaan om ergens actief te zijn; de menselijke worm zou de menselijke worm blijven en de menselijke ezel de menselijke ezel, voor eeuwig en altijd. Want als de Godheid niet achter de sluier aanwezig zou kunnen zijn, hoe zouden mensen, al zouden er eeuwen voorbij gaan, zich ooit bewust kunnen worden van iets anders dan hun wormachtigheid en ezelachtigheid?’³² (Dit is duidelijk een citaat uit zijn correspondentie met Nirodbaran.)[48](#)

Wat men een tweede, intiemer niveau van het contact tussen de Moeder en de discipelen zou kunnen noemen was haar ‘vereenzelviging’ met hen. Zoals we weten werd ‘vereenzelviging’ door Sri Aurobindo en de Moeder beschouwd als de enig mogelijke weg tot ware kennis, aangezien alle andere kennis uiteindelijk gebaseerd is op zintuiglijke gegevens die onbetrouwbaar zijn. ‘Alle [ware] kennis is kennis door vereenzelviging. Dit betekent: wat men weten wil, moet men worden’³³, zei de Moeder.

Zou een nog nader contact mogelijk zijn, een derde niveau? Het antwoord schijnt bevestigend te zijn, want de Moeder zei van de eerste discipelen: ‘Ze waren in mijn bewustzijn bevat als in een eierschaal, zo innig dat ik al hun bewegingen, zowel innerlijk als uiterlijk, kon leiden, de hele tijd. Alles was op elk ogenblik, dag en nacht, volledig onder controle ... Het was volkomen waar dat ik *de hele tijd* de sadhana voor hen deed!’³⁴ Niet alleen was ze voortdurend in hen aanwezig door middel van een emanatie van haar, niet alleen wist ze door vereenzelviging alles wat er in hen gaande was: ze droeg hun innerlijke persoonlijkheid letterlijk in zich mee en deed hun sadhana, zo nieuw en moeilijk, voor hen.

Dit wordt door Sri Aurobindo bevestigd: ‘Juist omdat het haar werk was, moest de Moeder zich met de sadhaks vereenzelvigen, hun steun geven in al hun moeilijkheden, al het vergif in hun natuur in zichzelf opnemen, en daarbij aan alle moeilijkheden van de universele natuur van de aarde werken, inclusief de mogelijkheid van dood en ziekte, om ze te overwinnen. Als ze dat niet gedaan had, was geen enkele sadhak in staat geweest deze Yoga te beoefenen. De Godheid moet menselijk worden opdat de mens naar de Godheid zou kunnen opklimmen. Het is een eenvoudige waarheid, maar niemand in de Ashram schijnt te kunnen begrijpen dat de Godheid dat doen kan en toch verschillend van hen kan blijven – dat ze nog steeds de Godheid kan blijven.’³⁵ In een andere brief schreef hij: ‘De Moeder doet de sadhana in iedere sadhak – alleen wordt die bepaald door de mate van hun enthousiasme en ontvankelijkheid.’³⁶

Het feit dat de sadhaks in zo’n nauw contact met de Moeder leefden, had tot gevolg dat de Moeder al hun beden om spirituele en occulte hulp ontving, want de sadhaks hadden het advies ontvangen zo te leven alsof ze altijd bij hen aanwezig was – wat ze inderdaad ook was – en haar aan te roepen wanneer het nodig bleek. Vaak deden zulke oproepen de Moeder middenin een zin of een gebaar stokken, en dit soort werk, samen met haar

activiteiten ‘elders’, hield haar dag en nacht bezig. Sri Aurobindo ontving verscheidene vragen over dit onderwerp. Een van zijn antwoorden was: ‘Alle kennis is voorhanden in haar universele zelf, maar ze brengt alleen datgene naar voren wat nodig is opdat het werk gedaan zou worden ... Moeder kan zien wat de mensen doen door beelden die ze ontvangt in het subtiel domein dat met de slaap of concentratie overeenkomt, of door beelden of tekens die ze in de gewone staat ontvangt; maar veel van wat er aldus automatisch tot haar doorkomt is overbodig, en altijd alles na te gaan zou ondoenbaar zijn omdat het bewustzijn dan in beslag zou worden genomen door een miljoen onbenulligheden; dus gebeurt dat niet. Wat belangrijker is, is de innerlijke toestand [van de sadhaks] te kennen, en dit is hoofdzakelijk wat tot haar doorkomt.’³⁷

Toch kon ze, als dat wenselijk was, ‘de plaat’ afdraaien, de opname in haar universeel bewustzijn, en de relevante feiten eruit pikken, zelfs als ze onbenullig waren. ‘Je verwacht toch niet dat haar bewustzijn een encyclopedie zou zijn van alles wat er op alle niveaus en in alle universums gebeurt? Of zelfs alleen maar op deze aarde, bijvoorbeeld wat Lloyd George⁴⁹ gisteravond gegeten heeft?’ vroeg Sri Aurobindo. ‘Van bewustzijnskwesties heeft ze uiteraard altijd weet, zelfs met haar fysieke verstand. Materiële feiten kan ze te weten komen, maar ze is niet verplicht dat altijd te doen. Men kan het zo stellen dat ze dingen weet als ze zich erop concentreert of als haar aandacht op iets wordt gevestigd en ze het wil weten. Ik verneem vaak van haar wat er gebeurd is voordat iemand het me zegt. Maar ze vindt het over het algemeen niet nodig om dat te doen.’³⁸

De Moeder zei eens met een glimlach dat keer op keer sadhaks die iets voor haar verborgen wilden houden haar zelf kwamen zeggen wat ze haar niet gingen zeggen! En ze sprak de volgende woorden, zo aangrijpend in hun eenvoud: ‘Probeer niet deugdzaam te lijken. Zie hoezeer je verenigd bent, één bent met alles dat de Godheid ontkent. Neem jouw deel van de

last op, aanvaard onzuiver en onwaar te zijn, en zo zul je de Schaduw kunnen aanvaarden en ze als offer opdragen. En in de mate dat je in staat bent ze te aanvaarden en als offer op te dragen, zullen dingen veranderen.’³⁹

Haar intieme vereenzelviging met de discipelen betekende ook dat ze al hun ‘menselijke, al te menselijke’ reacties moest slikken. Weliswaar waren de echte sadhaks zielen die neergedaald waren om aan het Werk deel te nemen en die door een innerlijke drang of roeping de plaats van samenwerking, de ‘plaats van de verwerkelijking,’ gevonden hadden. Maar ze waren ook heel menselijk. Was het niet de menselijkheid in hen die getransformeerd moest worden – iets wat mogelijk was geworden doordat Sri Aurobindo en de Moeder hun eigen menselijkheid hadden getransformeerd? Sri Aurobindo stelde het zo: ‘Ik heb iedere aanval doorstaan die mensen doorstaan, anders zou ik niet in staat zijn om iedereen te verzekeren “ook dit kan overwonnen worden”. Ik zou tenminste geen recht hebben om dat te zeggen.’ En: ‘Je schrijft alsof ik nooit enige twijfel of moeilijkheid heb gehad. Ik heb er ergere gehad dan iemand zich kan indenken. Niet omdat ik moeilijkheden uit de weg ben gegaan, maar juist omdat ik ze duidelijker heb gezien, en ze op grotere schaal heb ervaren dan onverschillig wie die nu leeft of vóór mij heeft geleefd, omdat ik ze het hoofd heb geboden en ze gezien heb voor wat ze zijn, daarom ik zeker van de resultaten van mijn werk.’⁴⁰ Hetzelfde gold voor de Moeder.

Nu moest ze alle duistere impulsen van de mensheid opvangen, welke ze onderging via de sadhaks die ze hielp veranderen – alsook die van de vijandige krachten die, in hun bestaan bedreigd, de sadhaks gebruikten om haar aan te vallen. Je moet een yogische discipline beoefend hebben om te weten wat dit betekent. Zogauw je met de discipline begint, steekt alles wat eraan tegengesteld is en ertegen gekant is, in jezelf en in je omgeving, de kop op. De machten die de wereld regeren worden niet graag in vraag gesteld, tegengesproken of bedreigd; en aangezien zij van nature boosaardig

zijn, is hun reactie altijd vijandig, vaak op een vernietigende manier. Wie een yoga van transformatie wil doen moet zijn kruis dragen, in de ware betekenis van de uitdrukking. De Moeder droeg de kruisen, vrijwillig, van allen die in haar en Sri Aurobindo's voetsporen volgden en die zij in haar bewustzijn had opgenomen.

We beschikken over geen direct verslag van de moeilijkheden in de sadhaks en sadhika's waaraan de Moeder het hoofd moest bieden. Deze waren vertrouwelijk tussen haar en haar kinderen – en ze had heel goed geweten wat haar te wachten stond toen ze de zware taak op zich nam. Maar soms krijgen we onrechtstreeks een idee van wat als het ware een voortdurende onrust was onder een schijnbaar kalm oppervlak. 'Er zijn sadhaks die bij iedere stap in opstand komen, zich tegen de Moeder verzetten, haar woorden loochenen, haar beslissingen bekritisieren', schreef Sri Aurobindo; en in een andere brief: 'Ik heb gezien met wat voor toegeeflijkheid, verdraagzaamheid, geduld en vriendelijkheid ze het enorme aantal gevallen van ongedisciplineerdheid, ongehoorzaamheid, aanmatiging en verzet om haar heen tegemoet trad.' (Sri Aurobindo was niet geneigd tot overdrijven.) En hij schreef over 'de op uiterlijkheden gerichte mentaliteit en hoofdzakelijke bekommernis met het fysieke die de atmosfeer beheersen.'⁴¹

Een kwestie die vaak problemen veroorzaakte was de fysieke nabijheid van de Moeder. Er waren mensen die ze vaker zag dan anderen, uit praktische noodzaak of om andere redenen. Sri Aurobindo moest bij talrijke gelegenheden tussenbeide komen.⁵⁰ 'De sadhaks verbeelden zich in hun onwetendheid altijd dat, wanneer de Moeder een persoon vaker ziet dan een ander, dat uit persoonlijke voorkeur is en dat ze meer liefde betoont en hulp verleent aan die persoon. Dat is volkomen onjuist. Lichamelijke nabijheid en contact kunnen een ware beproeving zijn voor de sadhak; de verlangens en eisen, uitingen van jaloezheid, enzovoort, van het vitale kunnen erdoor

aangewakkerd worden; anderzijds kan het uiterlijke contact hem zodanig tevreden stellen dat hij niet langer een ernstige poging doet om een innerlijke band te smeden; of de relatie wordt iets mechanisch en voor een innerlijke verwezenlijking zonder enige uitwerking, omdat ze normaal en vertrouwd is – zulke dingen zijn niet alleen mogelijk, ze zijn in veel gevallen gebeurd. De Moeder weet dat en haar maatregelen wat zulke zaken betreft worden daarom uit geheel andere overwegingen genomen dan die welke aan haar worden toegeschreven.’⁴²

Soms was Sri Aurobindo gedwongen dingen onverbloemd te zeggen, zonder er doekjes om te winden: ‘Uw oppervlakkig bewustzijn kan niet begrijpen wat de Moeder doet, de waarden en maatstaven en ideeën die het erop na houdt zijn de hare niet.’ En: ‘Als mensen willen begrijpen waarom de Moeder bepaalde dingen doet, laat hen hetzelfde innerlijk bewustzijn hebben als dat van waaruit zij ziet en handelt.’ Of: ‘De Moeder handelt niet vanuit een mentaal bewustzijn, dus het is nutteloos met het mentale bewustzijn haar handelwijze te beoordelen.’⁴³

Het bouwen van een wereld in miniatuur

*Alle schepping en transformatie is het werk van de Moeder.*⁴⁴

– Sri Aurobindo

‘In de jaren nadat ze de leiding over de Sri Aurobindo Ashram op zich had genomen’, schrijft Iyengar, ‘moesten de middelen van de Moeder – spiritueel, menselijk, materieel – in verschillende richtingen tegelijkertijd aangewend worden. Aangezien het aantal sadhaks gestadig toenam, was er een voortdurende behoefte om meer huizen te huren, ze op te knappen, in te richten en te meubileren, en ervoor te zorgen dat ze goed onderhouden werden ... Bovendien waren er de bezoekers die toestemming hadden in de Ashram te verblijven. Er was ook de toevloed van bezoekers ten tijde van

de darshans ... De huisvesting en voeding van al deze mensen kon niet zomaar geïmproviseerd worden ...

Dit alles betekende het organiseren van een aantal diensten: de bouwdienst, onder Chandulal de ingenieur; het Atelier (werkplaats) onder Pavitra; de dienst van de tuinen en bloemen; de bakkerij en de eetzaal; de huishoudelijke dienst, een departement voor het aangroeiend aantal betaald huishoudelijk personeel; de dienst van de meubelen; enzovoort. Bijna alles in de buitenwereld moest ook in de Ashram aanwezig zijn – maar op een andere manier. De Ashram was waarlijk een wereld in miniatuur binnenin de grotere wereld die Pondicherry, of India was; het was ook een wereld in een proces van verandering of transformatie.’⁴⁵

Het is interessant de ontwikkeling van de Ashram te volgen in de correspondentie van de Moeder met haar zoon André. 16 januari 1927, twee maanden na de Siddhidag: ‘Onze gemeenschap groeit en groeit; er zijn nu bijna dertig personen (naast diegenen die over heel India verspreid zijn); en ik ben voor dit alles verantwoordelijk; ik bevind me in het centrum van de organisatie, materieel zowel als spiritueel; en je kunt je allicht voorstellen wat dit betekent.’⁴⁶

Een maand later, op 16 februari 1927, schreef de Moeder: ‘Ik geloof dat ik je over onze vijf huizen geschreven heb, waarvan er vier één enkel blok vormen met straten aan alle kanten eromheen; het bevat verscheidene gebouwen met hofjes en tuintjes. [Dit is het huidige centrale Ashramgebouw.] We hebben net een van deze huizen aangekocht, hersteld en bewoonbaar gemaakt [het Library House] en we zijn we daar heel onlangs gaan wonen, Sri Aurobindo en ik, en vijf van de naaste discipelen.’

Op 25 augustus 1929 stuurde de Moeder een paar foto’s van de Ashram die ‘momenteel uit zeventien huizen bestaat waar vijfentachtig of negentig personen in wonen (het aantal varieert aangezien er zijn die komen en gaan).’ Op 23 augustus 1930 schreef ze: ‘De Ashram wordt een steeds

interessantere instelling. We hebben ons eenentwintigste huis aangeschaft; het aantal betaalde werkers van de Ashram (arbeiders en huishoudelijk personeel) heeft de zestig of vijfenzestig bereikt en het aantal leden van de Ashram (Sri Aurobindo's discipelen die in Pondicherry wonen) varieert van vijftientachtig tot honderd. Vijf auto's, twaalf fietsen, vier naaimachines, een dozijn schrijfmachines, verscheidene garages, een autowerkplaats, een elektriciteitsdienst, een bouwdienst, departementen voor naaiwerk (Europese en Indiase kleermakers, borduursters enz.), een bibliotheek en leeszaal met een paar duizend boeken, een fotografische dienst en warenhuizen met een grote verscheidenheid aan goederen die bijna allemaal uit Frankrijk zijn ingevoerd, grote tuinen voor bloemen, groenten en fruit, een melkveestapel, een bakkerij, enzovoort – je ziet dat dit geen kleine aangelegenheid is. En daar ik het ben die voor dit alles zorg, mag ik wel zeggen dat ik het druk heb.'

In een brief van 10 februari 1933 schreef ze aan André: 'Ik zou je graag onze onderneming laten zien. We hebben er net vier huizen bij die ik in mijn naam heb gekocht om de wettelijke details zou eenvoudig mogelijk te houden; maar het behoeft geen betoog dat *ik niet de eigenares ben*. Ik geloof dat ik je de situatie al heb uiteengezet. De Ashram met al zijn roerend en onroerend goed behoort toe aan Sri Aurobindo, zijn geld stelt me in staat de enorme kosten te dekken die het geheel met zich meebrengt ... Als mijn naam soms voorkomt op bankrekeningen, aankoop van huizen, auto's enzovoort, is dat, zoals ik je al heb laten weten, gemakshalve in verband met de documenten en handtekeningen, aangezien ik over alles beschik, maar niet omdat ik dat werkelijk bezit. Je zult meteen inzien waarom ik je dit alles vertel; het is maar dat je het in gedachten kunt houden "voor het geval dat." Want André was haar wettelijke erfgenaam.

Er zijn verscheidene verslagen van de Moeders dagelijkse bezigheden, waarvan het programma over de jaren veranderde naargelang de

omstandigheden en behoeften. Sri Aurobindo geeft er een algemene samenvatting van: ‘De Moeder heeft altijd haar hele dag, van ’s ochtends vroeg tot ’s avonds laat, gewijd aan bezigheden die met de sadhana te maken hadden – niet die van haar, maar die van de sadhaks – *pranam*, zegeningen, meditatie en ontmoetingen met de sadhaks op de trap en elders, soms twee uur lang, en het luisteren naar wat ze te zeggen hebben, vragen over sadhana, resultaten van hun werk of hun zaken, klachten, disputen, ruzies, allerlei soorten besprekingen over wat beslist en gedaan moet worden – er is geen einde aan de lijst; voor de rest moet ze hun brieven afhandelen, plus verslagen over het materiële werk in de Ashram en zijn vele departementen, briefwisseling en allerlei soorten dingen in verband met de contacten met de buitenwereld, met inbegrip van vaak ernstige narigheden en moeilijkheden en het afhandelen van heel belangrijke zaken.’⁴⁷

In een van haar brieven aan André schrijft de Moeder: ‘Het is waar dat ik al lang niet meer slaap in de gewone zin van het woord. Daarmee bedoel ik dat ik geen moment meer terugval in de onbewustheid die het teken is van gewone slaap. Maar ik geef mijn lichaam de rust die het nodig heeft, hetgeen betekent dat ik twee of drie uur absoluut bewegingsloos lig, waarbij het hele wezen, mentaal, psychisch, vitaal en fysiek, helemaal tot rust komt, een rust die bestaat uit volmaakte vrede, absolute stilte en totale bewegingsloosheid, terwijl het bewustzijn volkomen wakker blijft; of ik begin met innerlijke activiteit die het occulte werk vormt en die, dat spreekt vanzelf, ook volmaakt bewust is. Ik kan dus in alle waarheid zeggen dat ik de hele vierentwintig uur van de dag bewust ben, aan een stuk door, en dat ik niet langer de gewone slaap ervaar, terwijl ik toch mijn lichaam de rust schenk die het nodig heeft.’⁴⁸

Om de volgende gemeenschappelijke activiteiten in de Ashram te begrijpen, moeten we ons voor de geest houden dat de Moeder de Ashram

tot een soort occult krachtveld had gemaakt, speciaal gecreëerd om de algemene sadhana te bevorderen die tot een fysieke transformatie moest leiden. In het centrum van dit krachtveld bevonden zich Sri Aurobindo en zijzelf, en de verschillende elementen die het vormden waren de sadhaks, de ‘specimens’ van de mensheid die daar aanwezig waren om deel te nemen aan het Grote Werk, de alchemistische transformatie van de materie. [Deze vergelijking werd meer dan eens door Sri Aurobindo en de Moeder gebruikt. Zij heeft een diepe betekenis als men begrijpt wat het eigenlijke doel van alchemie was.] De activiteiten of ceremonies van de Ashram lijken wellicht vreemd voor iemand die hun occulte grondredenen niet begrijpt. Bovendien betekent het woord ‘ceremonie’ in dit geval geen religieus ritueel, namelijk een van te voren vastgelegde formele activiteit die volgens vaste voorschriften wordt uitgevoerd; hier was het een levende gebeurtenis die steeds op verschillende manieren plaatsvond, die werd uitgevoerd zolang dat nuttig was, en gewijzigd of afgeschaft als de noodzaak ervoor niet langer aanwezig was.

Verscheidene jaren lang was het eerste evenement van de dag een ontmoeting tussen de sadhaks en de Moeder die *pranam* genoemd werd, wat ‘diepe buiging, eerbetoon’ betekent. De sadhaks gingen een voor een voor de Moeder langs, boden haar bloemen aan, raakten haar voeten aan, werden door de Moeder aangekeken, en ontvingen op hun beurt bloemen van haar. ‘Wanneer ik bloemen geef’, legde ze eens uit, ‘is het in antwoord op de aspiratie die uit de diepte van uw wezen komt... Ik geef u bloemen opdat u de Goddelijke kwaliteiten die ze symboliseren zoudt ontwikkelen. Zij kunnen alles wat zij inhouden rechtstreeks aan het psychisch wezen overbrengen, zuiver en onvermengd. Ze hebben een heel subtiele en heel diepe kracht en uitstralingsvermogen ... Ik kan een staat van bewustzijn gemakkelijker aan een bloem overdragen dan aan een mens.’⁴⁹

Wat een probleem werd was de manier waarop de sadhaks de blik van de Moeder interpreteerden. Ze waren niet in staat om die correct te interpreteren, maar ze probeerden het niettemin, met totaal verdraaide resultaten. Er werden talloze brieven aan Sri Aurobindo geschreven over de blik van de Moeder gedurende de pranam. De fundamentele reden van hun verkeerde interpretaties was dat iedere sadhak zijn eigen gevoelens, angsten of verwachtingen in haar ogen las. De Moeder zei daarover: ‘Veel gevallen hebben me aangetoond dat mijn gezicht als een spiegel is die voor ieder het beeld van zijn eigen innerlijke toestand weergeeft.’⁵⁰ Ze schreef ook: ‘U moet het idee dat er iets is wat me niet bevalt eens en voor altijd uit uw hoofd zetten – het komt me zo vreemd voor! Als ik zo licht door menselijke zwakheid geërgerd word, zou ik zeker niet geschikt zijn om het werk te doen dat ik doe, en mijn komst op aarde zou van geen belang zijn.’⁵¹ En ze schreef aan een sadhika: ‘Ik kijk niet naar onvolkomenheden maar naar mogelijkheden.’⁵²

Toch bleven de klachten over het al dan niet glimlachen van de Moeder, of over haar ‘streng’, ‘beschuldigende’, of ‘verwijtende’ blikken doorgaan, ook in Nirodbarans correspondentie, hoewel Sri Aurobindo hem geschreven had: ‘Al deze opmerkingen over de Moeders glimlach en haar ernst zijn eenvoudigweg een list van het vitale. Heel vaak merk ik dat sommigen het beweren dat de Moeder tijdens pranam ernstig keek, streng, geërgerd, boos, wanneer het helemaal niet zo was – ze hebben misschien iets van hun eigen vitale verbeelding op haar geprojecteerd. Afgezien daarvan heeft het glimlachen of niet-glimlachen van de Moeder niets te maken met de verdiensten of tekortkomingen, [spirituele] geschiktheid of ongeschiktheid van de sadhaks – het wordt niet opzettelijk gedaan als een beloning of bestraffing.

De Moeder glimlacht naar allen zonder op deze dingen te letten. Als ze niet glimlacht is de reden dat ze ofwel in trance is of in zichzelf gekeerd, of

omdat ze zich op iets in de sadhak concentreert wat haar aandacht vraagt – iets wat voor hem gedaan moet worden, of dat ze wil doen neerdalen, of waar naar gekeken moet worden. Het betekent niet dat er iets slechts of verkeers in hem is. Ik heb dit honderd keren tegen zoveel sadhaks gezegd – maar in velen wil het vitale dat niet accepteren omdat het dan zijn voornaamste reden zou verliezen van wrok, verzet, *abhimān* [veeleisende of aanmatigende trots], zijn verlangen om weg te gaan of de Yoga op te geven, allemaal dingen die er heel dierbaar aan zijn. Het feit alleen dat het dit soort resultaten heeft en tot niets anders dan tot deze donkere dingen leidt, zou moeten volstaan om u te laten inzien dat dit soort verbeelding, dat als de Moeder niet glimlacht het een teken is van de afwezigheid van haar genade of liefde, een list en influistering van de Duivel is.’⁵³

Het leven in de Ashram was in het begin erg strikt, maar de Moeder kende de menselijke natuur goed genoeg om erop toe te zien dat het ook zijn ontspannen, fleuriger momenten had. Ze speelde zelfs spelletjes met de discipelen, maar ze deed dit altijd voor de Yoga, en volgens vaste spirituele en occulte waarheden en werkelijkheden. Van belang was het eigen aspect van hun persoonlijkheid, hun *amshān*, en ook hun namen en de posities die ze innamen met betrekking tot haarzelf en de anderen.

Zo liet ze hen soms, bijvoorbeeld, na een korte concentratie op goed geluk een tekst uit een boek kiezen. Het antwoord dat ze van het bij voorkeur spiritueel boek ontvingen, had direct betrekking op hun persoonlijkheid of hun innerlijke staat op het moment dat ze de tekst ‘trokken’. Of ze stelde zinnen samen met bloemen en liet de discipelen de betekenis van de zin ontcijferen, want ze had een betekenis toegeschreven aan de meeste bloemen die in Zuid-India groeiden of bekend waren. ‘Hoe geef je een betekenis aan een bloem?’ vroeg iemand. De Moeder antwoordde: ‘Door in contact te treden met de aard zelf van de bloem, de innerlijke waarheid ervan; dan weet je wat ze vertegenwoordigt.’⁵⁴ En de betekenis die ze gaf

was over het algemeen in overeenstemming met die welke in vroeger tijden al ontdekt was en opgeschreven in de heilige teksten van de hindoes, of in de teksten van de ayurveda, de eeuwenoude geneeskunst.

Dan waren er de verjaardagen van de sadhaks en sadhikas, die door de Moeder als bijzondere gelegenheden beschouwd werden. ‘Het is echt een speciale dag in je leven’, zei de Moeder tegen een jonge sadhak. ‘Het is een van die dagen van het jaar dat de Allerhoogste in ons neerdaalt – dat we van aangezicht tot aangezicht staan met dat wat eeuwig is – een van die dagen dat onze ziel in contact komt met de Eeuwige, en als we een beetje bewust blijven kunnen we dan Zijn aanwezigheid in ons voelen. Als we ons op deze dag een klein beetje inspannen, kunnen we het werk van vele levens in een oogwenk afmaken ... Deze dag is echt een gunstig moment in je leven. Je bent zo open en ontvankelijk dat je alles wat je gegeven wordt in je kunt opnemen. Ik kan [op deze dag] zoveel doen, daarom is hij belangrijk.’⁵⁵ De verjaardag is, met andere woorden, een dag die de kans van een speciale Genade brengt.

En er waren ook de ‘darshandagen’, voor de Ashram de hoogtepunten van het jaar. ‘Darshan’ betekent ‘zien’, en bij implicatie de zelfopenbaring van de Godheid aan de gelovige. De drie darshandagen in de Sri Aurobindo Ashram waren de enige dagen waarop de discipelen Sri Aurobindo even konden zien. Op 15 augustus, zijn verjaardag, zaten Sri Aurobindo en de Moeder samen in een kleine, speciaal daarvoor ingerichte kamer in zijn appartement, en de discipelen die toestemming hadden gekregen kwamen een na een voor hen langs, stonden even stil, legden hun hoofd op de voeten van Sri Aurobindo en de Moeder als ze zich daartoe gedrongen voelden, en ontvingen hun zegen.

‘In die beginjaren werd op de dag vóór de darshan op een bord een lijst geplakt met namen van diegenen die de darshan mochten hebben. Ieder kreeg anderhalve minuut. De namen van diegenen die permanent in de

Ashram woonden stonden bovenaan de lijst. Een halfuur vóór de aanvangstijd kwamen de mensen naar de meditatiezaal en wachtten op hun beurt. De Meester had een kopie van de lijst. Nu en dan zocht hij de naam op van degene die binnenkwam.’⁵⁶

De Moeder ontmoette de ashramieten niet alleen verscheidene keren per dag in het centrale ashramgebouw, ze ging hen ook af en toe in hun kamer opzoeken, en ze bezocht ook geregeld de departementen en elk werk dat in uitvoering was. Hier volgt een verslag van zo’n bezoek. ‘Eens had ik het privilege een bejaarde sadhak te ontmoeten die vroeger de leiding had van de bouwwerken in de Ashram. Hij vertelde me het volgende voorval. “Toen ik aarzelde om de verantwoordelijkheid op me te nemen van de constructie van de zeemuur in het Park Guest House [een van de gastenverblijven] gaf de Moeder het contract aan een firma uit Madras. Die probeerden het twee jaar lang, en verdwenen plots toen ze niet in hun opzet slaagden vanwege het aanhoudend binnendringende zeewater. Toen liet de Moeder mij roepen en zei: ‘Vanavond kom ik naar het Park [Guest House]. Ik hoop je daar te ontmoeten.’ Ze kwam en vroeg me hoe ik de constructie zou kunnen uitvoeren. Ik zei eenvoudigweg tegen haar dat, als er geen water was, ik de muur binnen een week zou kunnen klaarhebben. Hierop zei ze: ‘Neem me mee ter plekke en laat me zien waar je wilt dat het water stopt. Ik ging de zee in tot het water op kniehoogte kwam. Ze concentreerde zich een moment lang en zei op besliste toon: ‘Breng morgen je gemakkelijke stoel en zet hem daar neer. Ik geef je een week om de fundamenteën tot boven het niveau van het water op te trekken, en zolang je stoel op deze plek staat zal het water er niet voorbij komen.’ En gebeurde het, tot ons aller verrassing. Na een week kwam ik om haar op de hoogte te brengen van wat er door haar genade en met volledig succes gedaan was.”⁵⁷ De muur staat er nog altijd.

De soepdistributie, ook de soepceremonie geheten, vond in de avond plaats. Er bestaan verschillende beschrijvingen van, die allemaal kloppen met de volgende herinnering, opgehaald door K.D. Sethna tijdens een toespraak tot de ashramstudenten. ‘Het was een heel belangrijke plechtigheid, elke avond. De sfeer was als in een geheime tempel in Egyptische of Griekse tijden. In gedimd licht zaten de sadhaks op matten in de ruimte die nu de Ontvangkamer van de Ashram is. Om acht uur ongeveer kwam de Moeder van boven, uit de huidige Prosperity Room, naar beneden en nam plaats naast een afgeschermd lamp. Champaklal bracht een grote ketel hete soep naar beneden en zette die op een krukje voor haar neer. De Moeder ging dan in trance. Tijdens haar trance strekte ze haar armen uit over de ketel soep. Daar bleven ze ongeveer een minuut lang alsof ze iets van haar subtiel-fysieke substantie in de vloeistof liet overstromen ... Dan opende de Moeder haar ogen. Champaklal schoof de ketel opzij en overhandigde haar een grote lepel. Wij gingen dan ieder op onze beurt naar haar toe, knielden voor haar neer en hielden haar onze mok voor ... Soms ging ze tijdens het vullen van onze mok weer in trance en moesten we daar zelfs drie of vier minuten lang neergeknield blijven. Dan opende ze plotseling haar ogen en glimlachte als het ware ietwat verlegen of verontschuldigend. Na de mok gevuld te hebben nipte ze ervan.’⁵⁸

Sri Aurobindo gaf de volgende verklaring: ‘We begonnen met de soep[ceremonie] om een middel te vinden waardoor de sadhak iets van de Moeder zou kunnen ontvangen door een uitwisseling in het materieel bewustzijn.’⁵⁹ Deze ongewone ceremonie was in feite een gelegenheid tot contact met de Moeders wezen, bedoeld om de transformatie van het fysieke wezen van de discipelen mogelijk te maken of te verhaasten. Toen iemand naar de betekenis van de ceremonie vroeg, stelde de Moeder hem de vraag: ‘Heb je nooit van goddelijke Communie gehoord?’ doelend op de christelijke transsubstantiatie. ‘Mijn vlees en bloed moeten in u overgaan en

uw vlees en bloed vormen, maar in plaats van u mijn vlees en bloed echt te geven, neem ik een slokje van de soep, draag mijn kracht erin over en geef dat aan u te drinken.’ En Iyengar, die deze woorden in zijn biografie van de Moeder vermeldt, voegt eraan toe: ‘Het was alsof het lichaam en de geest van de Moeder helemaal tot in de cellen en weefsels van de sadhaks doordrongen.’⁶⁰ Soep is misschien een minder gewone substantie dan een hostie van tarwemeel, hoewel beide substanties ongetwijfeld materie zijn. Het feit dat de Moeder haar gespiritualiseerde substantie in die van de discipelen overdroeg was een verheven daad van spiritueel occultisme, en het was iets nieuws omdat de Integrale Yoga en het doel van fysieke transformatie nieuw waren. Narayan Prasad schreef echter: ‘Het is jammer dat we de uitwerking ervan niet konden assimileren.’⁶¹

De Moeder en Sri Aurobindo tijdens hun laatste gezamenlijke darshan, 1950

De Moeders lichaam was niet langer een gewoon menselijk lichaam (en dat van Sri Aurobindo ook niet). We hebben reeds gezien hoe verfijnd en gevoelig het geworden was na haar occulte scholing in Tlemcen en de reeks ervaringen beschreven in haar *Prayers and Meditations*. ‘Achter het fysieke lichaam [van de Moeder] zijn er veel vormen en machten en persoonlijkheden van de Moeder’, schreef Sri Aurobindo, en: ‘Ze heeft veel persoonlijkheden en het lichaam is plastisch genoeg om iets van elke persoonlijkheid die naar voren komt tot expressie te brengen.’⁶² Heel wat discipelen en bezoekers hebben verteld hoe aspecten van de Moeders fysieke verschijning plots goddelijk werden, of hoe ze licht of lichten rond

haar of in haar zagen. K.D. Sethna, hoewel een toegewijd sadhak, was zeker geen kritiekloze naïeveling, zoals zijn veelzijdige en weldoordachte werken bewijzen. In een van zijn causerieën vertelt hij het volgende: ‘Eens tijdens een meditatie hield ik, zoals ik vaak deed, mijn ogen open en bleef ik rondkijken. Toen de meditatie enkele minuten aan de gang was bleef mijn blik ineens op de Moeder rusten. Welnu, zó had ik de Moeder nooit eerder gezien. Ze was niet langer menselijk. Haar hele lichaam leek groter, er straalde een licht door haar heen en haar gezicht was dat van een Godin. Ik kan niet anders zeggen dan dat dat het gezicht van Maheshwari was.’⁶³

Waarom is het nodig dit alles te vermelden? Omdat het te maken heeft met de ernstige fysieke crisis die de Moeder in 1931 doormaakte. Van 18 oktober tot 24 november moest ze zich terugtrekken en werden al haar activiteiten stopgezet. Op de laatstgenoemde datum schreef ze de het een na laatste van haar *Prayers and Meditations*, die ze in die tijd maar zelden meer schreef. ‘O mijn Heer, mijn lieve Meester, voor de voltooiing van Uw werk ben ik afgedaald tot in de onpeilbare diepten van de materie. Ik ben fysiek met de verschrikking van de leugen en onbewustheid in aanraking gekomen. Ik heb de grond van de vergetelheid en een uiterste duisternis bereikt. Ik weet dat we onwaardig zijn, ik weet dat de wereld niet klaar is. Maar ik roep U aan met een absoluut vertrouwen in Uw Genade en ik ben zeker dat Uw Genade de verlossing zal brengen.’⁶⁴

Wat was er gebeurd? Men kan aannemen dat, vanwege haar voortdurend contact met de ongetransformeerde fysieke substantie van de discipelen, de Moeder naar beneden getrokken was ‘tot in de onpeilbare diepten van de materie’ die in ons allen aanwezig zijn. Haar ‘ziekte’ was het uiterlijke teken van de gevechten die ze daar moest leveren. Een bezorgde Sri Aurobindo schreef hierover aan Nirodbaran: ‘De Moeder heeft een heel zware aanval te verduren gekregen en ze moet haar krachten absoluut in reserve houden met het oog op de zware inspanning die 24 november

[darshandag] voor haar zal zijn. Er is geen kwestie van dat ze vóór die tijd weer zal beginnen iedereen te ontmoeten en te ontvangen – één enkele ochtend van dien aard zou haar totaal uitputten. Je moet in gedachten houden dat een dergelijk fysiek contact met anderen voor haar niet alleen maar een sociaal of werktuiglijk contact is, met een paar oppervlakkige handelingen die geen groot verschil uitmaken. Voor haar betekent dat een uitwisseling met de anderen, een uitstroming van haar krachten en een ontvangst van dingen die goed, kwaad of gemengd zijn, wat vaak een moeilijk werk van aanpassing en uitzuivering betekent, en in veel, hoewel niet alle gevallen een zware belasting voor het lichaam.’⁶⁵

Een week later schreef hij aan dezelfde Nirodbaran: ‘Ik heb nog niets gezegd over de Moeders ziekte, want om dat te doen zou een langdurige overweging nodig geweest zijn over wat degenen zijn moeten die het middelpunt vormen van een dergelijk werk, wat ze op zich moeten nemen van de natuur van de mens of van de aarde en de beperkingen ervan, en hoeveel van de moeilijkheden van de transformatie zij moeten dragen ...’ Maanden later verduidelijkte hij dit enigszins. ‘De aard van haar werk heeft met zich meegebracht dat de Moeder zich met de sadhaks moet vereenzelvigen, al hun moeilijkheden in zich opnemen, alle negatieve invloeden in hun natuur in zich verwerken, en dat ze bovendien alle moeilijkheden van de universele natuur van de aarde het hoofd bieden, met inbegrip van de mogelijkheid van ziekte en dood, om ze uit te bannen.’⁶⁶

Dit is een concrete illustratie van wat ‘degenen die het middelpunt vormen van een dergelijk werk’ te verduren hebben, en hoe concreet de Moeder de discipelen in haarzelf meedroeg en hun sadhana deed.

De Moeder zelf legde uit: ‘Wat ze liefhebben is het mentale en vitale beeld dat ze van me gevormd hebben, niet mezelf. Dit feit wordt me meer en meer duidelijk. Iedereen heeft zich een beeld van mij gevormd dat strookt met zijn behoeften en verlangens, en het is met dit beeld dat hij in

contact staat. Door dit beeld heen ontvangt hij het geringe aantal universele krachten en het nog geringere aantal supramentale krachten die erin slagen om door deze formaties heen te sijpelen. Jammer genoeg blijven zulke personen zich aan mijn fysieke aanwezigheid vastklampen, anders zou ik mij in mijn innerlijke eenzaamheid kunnen terugtrekken en mijn werk van daaruit rustig en ongehinderd doen. Maar mijn fysieke aanwezigheid is voor hen een symbool en daarom klampen ze zich eraan vast, want in feite hebben ze heel weinig contact met wat mijn lichaam werkelijk is, en met de enorme accumulatie van bewuste energie die het vertegenwoordigt.’⁶⁷

Toen de Moeder zich een beetje hersteld had, begonnen haar ‘Balkondarshans’. Onze oude bekende, de luidruchtige en eigenzinnige Mridoe, was bij het tot stand komen van deze dagelijkse darshans betrokken. Prabhakar schrijft: ‘Mridoe-di had het in haar hoofd gehaald dat ze geen kruimel eten tot zich zou nemen voordat ze de darshan van de Moeder had gehad. En zo ontstond de dagelijkse gebeurtenis die voor ons allen van groot belang was. De Moeder stemde erin toe om op het “Oude Balkon” te verschijnen, zodat Mridoe haar vanuit haar raam kon zien. Honderden anderen deden daar [iedere ochtend] hun voordeel mee. Het lijkt wel alsof de Goden een of ander excuus nodig hebben om ons te zegenen, als we ons maar stilhouden en misschien onze hoofden buigen en onze ogen naar boven richten. Misschien was Mridoe dat excuus.’⁶⁸

De Moeder heeft ons enig inzicht gegeven in wat er gebeurde als ze daar stond, op dat balkon aan de achterkant van het hoofdgebouw van de Ashram. ‘Elke ochtend, op het balkon, treed ik bewust in contact met iedere aanwezige, en dan identificeer ik mij met de Allerhoogste en ga volkomen in Hem op. Dan is mijn lichaam helemaal passief en is het niets dan een kanaal waardoor de krachten van de Heer vrijelijk stromen en waardoor hij over allen zijn Licht, zijn Bewustzijn en zijn Vreugde uitstort, in de mate waarin ieder er ontvankelijk voor is.’⁶⁹ En voor de jeugd van de Ashram zou

ze uitleggen: ‘Wanneer ik op het Balkon verschijn concentreer ik me op een speciale manier. Je ziet dat ik naar iedereen kijk, nietwaar. Ik kijk van de een naar de ander, ik kijk, ik zie iedereen. Ik ken allen die daar zijn, en ik geef ieder precies wat hij nodig heeft. Ik zie de toestand waarin hij zich bevindt en geef hem wat nodig is ... Dat is de enige reden waarom ik naar buiten kom, want normaal draag ik jullie in mijn bewustzijn met me mee. Ik draag jullie altijd mee in mijn bewustzijn zonder jullie te zien, en ik doe wat nodig is. Maar dit [gedurende de Balkondarshan] is een moment waarop ik het kan doen door een direct contact met het fysieke, begrijp je, anders gaat het via het mentale of vitale bewustzijn. Maar hier raak ik het fysieke direct door mijn blik, door oogcontact. Dat is wat ik elke keer doe.’⁷⁰

Sri Aurobindo gaat door ...

Ondertussen ging Sri Aurobindo in zijn appartement door met zijn Yoga. Dag aan dag, jaar in jaar uit vocht hij daar voor de toekomst van de wereld, om de transformatie van de materie te bewerken die dit ‘tranendal’ radicaal en permanent zou veranderen in ‘een goddelijke wereld’. Hij had zo’n controle over zijn lichaam verkregen dat niemand zelfs kon vermoeden wat er gaande was of wat hij deed. ‘Al wat voor het oog zichtbaar was, was dat hij daar stil op zijn bed zat, of in de ruime leunstoel, met zijn ogen wijdopen, net zoals wie dan ook’, herinnert Nirodbaran zich uit de jaren dat hij Sri Aurobindo’s assistent was. ‘Het enige verschil was dat hij uren en uren op deze manier doorbracht. Af en toe ging hij verzitten, de ogen bewogen eventjes, maar ze waren nooit als bij tratak op één punt gericht, ook al staaarde hij gewoonlijk naar de muur voor hem. Soms straalde zijn gezicht en glimlachte hij zonder enige merkbare reden, zoals een kind in zijn slaap glimlacht, wat wij geamuseerd gadesloegen. Maar het was een wakende slaap, want als we door de kamer liepen was er een vage herkenning van onze schaduwachtige bewegingen. Soms keek hij in de

richting van de deur. Dat was wanneer hij een gerucht hoorde dat had kunnen beduiden dat de Moeder eraan kwam. Wanneer hij iets verlangde, leek zijn stem als uit een diepe grot te komen; we vonden hem zelden naar binnen gekeerd, met de ogen dicht.’⁷¹ Sri Aurobindo heeft ons in enkele van zijn gedichten en in zijn episch gedicht *Savitri* een gedeeltelijk inzicht gegeven in wat er werkelijk gaande was. Een paar regels van dat wonderbaarlijk eenvoudig en toch zo diep gedicht ‘A God’s Labour’ (de last van een God), geschreven in 1935, moeten hier volstaan.

Diep en lang heb ik gegraven
In een verschrikking van vuil en slijk
Aan een bed voor de zang van de gouden rivier,
Aan een tehuis voor het eeuwige vuur ...

Mijn gapende wonden zijn zonder tal
En de koningen der Titanen vallen voort aan,
Maar ik kan niet rusten vóór mijn werk gedaan is
En de eeuwige wil uitgevoerd ...

Een stem riep, ‘Ga waar niemand is gegaan!
Graaf dieper, dieper nog
Tot gij stoot op de onverbiddelijke basissteen
En klopt aan de poort waar geen sleutel voor is.’

Ik zag dat een leugen haar wortels had
In de diepste grond der dingen
Waar de grauwe Sfinx waakt over Gods raadselslaap
Op de uitgespreide zwingen van de Draak.

Ik liet de oppervlakte-goden der gedachte achter mij
En de onvoldane wateren van het leven
En dook door de blinde stegen van het lichaam
Tot in de mysteriën onderaan.

Ik heb gespit in het schrikwekkend hart der stille aarde
En de klok van haar zwarte mis gehoord.
Van haar doodsangst heb ik de oorzaak gezien
En de innerlijke reden van de hel ...⁷²[51](#)

Hier is poëzie niet de complexe bekwaamheid om zich te uiten, maar de eenvoudigste, meest beknopte manier om occulte waarheden en feiten vast te leggen – ‘occult’ omdat ze onzichtbaar zijn voor gewone stervelingen, maar werkelijk en concreet voor wie bij de werking ervan is betrokken. Als men zich dit realiseert, begrijpt men ook waarom Sri Aurobindo zei: ‘Mijn leven heeft zich niet aan de oppervlakte afgespeeld waar het gezien kon worden’ – en dat van de Moeder uiteraard ook niet.[52](#)

Iyengar beschrijft de jaren 1931-38 als ‘het Gouden Tijdperk van yogische correspondentie in de Ashram’. ‘We konden Sri Aurobindo op ieder moment van de dag schrijven, tot elf uur ’s avonds, de sluitingstijd van de Ashrampoort’, schrijft Narayan Prasad. ‘Brieven werden over het algemeen aan de Moeder geadresseerd en in een bakje gedeponneerd dat bij de trap op de eerste verdieping stond. We kregen de volgende ochtend vroeg antwoord ... Stapels brieven, soms wel tegen de honderd, vroegen iedere avond zijn aandacht.’⁷³ ‘Champaklal nam het bakje met brieven mee naar Sri Aurobindo’s kamer, waar Sri Aurobindo ze las en met de Moeder de antwoorden besprak ... Over het algemeen was het Sri Aurobindo die de antwoorden schreef, maar soms voegde de Moeder er haar eigen commentaar aan toe of haar zegen ... In de ochtend was het Nolini’s taak om de brieven en schriften aan de sadhaks terug te bezorgen, gaandeweg zou hij bekend worden als “Gods postbode.”’⁷⁴

Sri Aurobindo bracht acht uren per dag door, soms meer, met correspondentie met de discipelen. ‘Als mensen je vier brieven per dag schrijven van bijna tien kantjes en in kleine lettertjes, en je ’s middags twintig brieven te lezen krijgt en ’s avonds veertig (ze zijn natuurlijk niet

allemaal zo, maar toch!) dan wordt het een beetje té', schreef hij aan Nirodbaran. Drie jaar later, toen Nirodbaran vroeg of enkele gedichten die hij ter beoordeling had gestuurd aan het overwinteren waren, antwoordde Sri Aurobindo: 'Mijn beste, als je me vandaag de dag zou zien met mijn neus op papier van de vroege ochtend tot de late avond, alsmaar aan het ontcijferen en schrijven, ontcijferen en schrijven, dan zou dat zelfs het stenen hart van een discipel vermurwen, en zou je niet over getypte kopij en overwinteren reppen. Ik heb (tenminste voor het ogenblik) de poging opgegeven om de vloed van correspondentie tot een minimum te herleiden.'⁷⁵

Het is duidelijk dat Sri Aurobindo aan een dergelijke epistolaire arbeid niet begonnen zou zijn als er geen diepere reden voor was. 'Als ik belang heb gehecht aan de correspondentie', legde hij uit, 'is het omdat zij een effectief middel was om mijn voornaamste doel te bereiken – zij heeft een aantal sadhaks geholpen om uit hun lethargie te ontwaken en zich op het pad van de spirituele verwezenlijking te begeven, anderen heeft zij van wat mindere ervaringen tot een vloed van verwezenlijkingen gebracht, sommigen waren jarenlang absoluut hopeloos geweest, hebben plotseling een bekering ondergaan en zijn vanuit de duisternis een opening in het licht ingegaan ... Ik denk dat we kunnen zeggen dat er voor de meerderheid van degenen die geschreven hebben echte een vooruitgang is geweest. Ongetwijfeld was dat niet van de correspondentie zelf, maar van de Kracht die, door haar toenemende druk op de fysieke natuur, in staat was om dit alles te doen; maar een kanalisatie was nodig, en hierin heeft de correspondentie haar nut bewezen.'⁷⁶

Het is vanwege deze ongehoorde inspanning van Sri Aurobindo dat we zoveel informatie over de Integrale Yoga hebben, over de problemen die zich erin voordoen en over de manier om ze aan te pakken. Nirodbarans *Correspondence With Sri Aurobindo* bevat alleen al 1200 pagina's; Sri

Aurobindo heeft ongeveer 4000 brieven aan Dilip K. Roy geschreven; zijn brieven aan Nagin Doshi zijn in drie boekdelen gepubliceerd; K.D. Sethna heeft veel van zijn eigen overvloedige correspondentie gepubliceerd; en de drie delen *Letters on Yoga* in Sri Aurobindo's eeuwfeestuitgave tellen alles bij elkaar 1774 pagina's.

Sri Aurobindo's verwijzing naar de positieve uitwerking van zijn correspondentie laat ons begrijpen dat er in de Ashram discipelen waren die een aanzienlijke vooruitgang hadden geboekt. 'Is de kwaliteit van de sadhaks dan zo laag?' vroeg hij als antwoord op een opmerking door Nirodbaran. 'Ik ben veeleer van mening dat er een aanzienlijke dosis talent en bekwaamheid in de Ashram is. Er is hier een half dozijn mensen die in het bewustzijn van Brahman leven – elders zouden ze van zich doen spreken en als grote Yogi's worden beschouwd, hier weet men van hen niet af, en in de [Integrale] Yoga wordt [het bewustzijn van Brahman] niet als een siddhi [eindverwezenlijking] beschouwd maar slechts als een begin.'⁷⁷

Over hetzelfde onderwerp schreef Sri Aurobindo hem: 'Als je het over de vedantische verwezenlijking hebt, er zijn er verscheidenen [in de Ashram] die deze hebben gehad. De bhakti verwezenlijking eveneens. Als ik de brieven zou publiceren die ik over ervaringen in de sadhana ontvangen heb, zou men verbaasd opkijken en denken dat de Ashram vol zat met grote Yogi's! Wie iets van Yoga afweet, zou zich niets aantrekken van perioden van duisternis, recessie, vijandige aanvallen, wanhoop of struikelingen, want hij weet dat zulke dingen gebeuren met Yogi's. Zelfs de mislukkelingen hier zouden goeroes geworden zijn als ik het had toegelaten, met groepen shishya's [discipelen] aan hun voeten!'⁷⁸ [53](#)

Het zou echter verkeerd zijn te veronderstellen dat Sri Aurobindo in zijn appartement afgezonderd bleef en alleen maar brief na brief schreef, zijn maaltijden gebruikte, en in zijn grote leunstoel zittend zijn spiritueel werk deed. Hij was tenslotte de Mahayogi, de Grote Yogi. Hij schreef over

zichzelf: ‘Ook teruggetrokken hield Sri Aurobindo alles wat er in de wereld en in India gebeurde nauwlettend in het oog en trad, wanneer nodig, actief tussenbeide, maar alleen met een spirituele kracht en een onopgemerkte spirituele invloed ... Deze kracht gebruikte hij zodra hij zich haar had eigen gemaakt, eerst alleen op het beperkt terrein van zijn persoonlijk werk, maar later door het uitoefenen van een constante invloed op de krachten die in de wereld aan het werk waren.’⁷⁹ In het volgend hoofdstuk zullen we hierop enkele toelichtingen geven.

Keer op keer deed Sri Aurobindo bij Nirodbaran vertrouwelijk zijn beklag dat de correspondentie hem belette ‘zijn echte werk’ te verrichten. Zijn echte werk was uiteraard het doen neerdalen van het supramentale bewustzijn in de materie, op aarde. De lezer zal zich herinneren dat na het experiment met de bovenmentale schepping de hele Yoga in de materie was afgedaald en dat het werk daarin als ‘graven in de aarde’ was. Zeven jaar later, op 4 april 1935, schrijft Sri Aurobindo: ‘Ik heb het te druk met de aanpak van die verduivelde moeilijkheden met de materie’, en de volgende dag: ‘Voor het ogenblik ben ik de dag en nacht ononderbroken aan het vechten.’ *A God’s Labour* geeft wellicht extra betekenis aan deze simpele, prozaïsche woorden. Men moet ook in gedachten houden dat Sri Aurobindo en de Moeder allebei bezig waren met dit werk.

Op 11 april 1935 schreef Sri Aurobindo: ‘Ik neem aan dat het [supramentale bewustzijn] hoe dan ook zal neerdalen, maar zijn komst is erg vertraagd, want als ik de hele tijd bezig moet zijn met drama’s, zenuwtoevallen, tragikomische correspondentie (ruzies, sentimentele troebelen, lamentaties), hoe kan ik er dan tijd hebben voor het enige echte werk, het enig nodige?’ Op 19 april schreef hij: ‘Nog nooit is er zo’n stroom van modder en zwavel opgeweld als tijdens de afgelopen paar maanden ... Het was niet onvermijdelijk – als de sadhaks een minder neurotisch gezelschap waren geweest, had alles rustig gedaan kunnen

worden. Nu is er de Opstand in het Onderbewuste.’ En op 14 mei: ‘Het [supramentale] was vóór 24 november aan het neerdalen, maar daarna welde al die dekselse modder op en is het tot stilstand gekomen.’

Maar op 16 augustus kwam er plotseling een overwinningsbulletin van het avatarisch front: ‘Ik ben als de gesmeerde bliksem vooruit aan het gaan, wel in zigzag maar toch aardig snel. Nu krijg ik de gang van het hele geval te pakken – als een Einstein heb ik de mathematische formule van de zaak te pakken (net als de zijne voor eenieder onbegrijpelijk behalve mijzelf) en ik ben deze cijfer voor cijfer aan het uitwerken.’ Deze belangrijke mijlpaal in zijn Yoga was de dag tevoren bereikt, op 15 augustus, zijn verjaardag. Spoedig zal hij op een humoristische, speelse manier verklaren dat hij ‘de staart van de walvis’ (‘the tail of the whale’) te pakken had, dat wil zeggen een eerste iets van het supramentale. En op 25 november schreef hij: ‘Mijn formule werkt zich snel uit, maar zij heeft niets te maken met een of andere darshanneerdaling. Het is mijn eigen privé-neerdaling, als ik het zo mag zeggen, en voorlopig volstaat dit voor mij. De staart van het supramentale bewustzijn is aan het neerdalen, aan het neerdalen, aan het neerdalen. Voor het ogenblik is het alleen maar de staart, maar waar de staart kan komen, kan de rest volgen.’⁸⁰ Het was een geweldige stap vooruit, en alles wat Sri Aurobindo over het onderwerp schreef doet ons veronderstellen dat hij het doel van de Yoga in zicht had. Maar de Vijand moest niet onderschat worden.

Slechts een terugblik op de omstandigheden in Pondicherry toentertijd kan ons laten beseffen wat voor moeite de Moeder gedaan heeft om de Ashram op te bouwen. Ze was verantwoordelijk voor elke beslissing, elk initiatief, elke materiële actie, en ze regelde alles tot in de minste details. En al dat zonder regelmatig financieel inkomen, zonder vaste middelen. ‘Het is een zwaar en moeilijk werk geweest voor de Moeder en mijzelf om deze Ashram met zijn toenemend aantal inwoners in stand te houden’, schreef

Sri Aurobindo in 1937, toen er meer dan 150 leden waren, ‘om de eindjes aan elkaar te knopen en soms financiële tekorten en de gevolgen ervan te vermijden ...’⁸¹

Tot dan toe had de Moeder bestaande gebouwen en voorzieningen gebruikt, aangepast en uitgebreid, en vandaag de dag zijn die nog altijd uitmuntende voorbeelden van de zorg die aan hun onderhoud besteed werd. Maar in haar was er altijd een droom – of een herinnering die een permanente verwerkelijking zocht? – om concreet, zichtbaar een eerste begin te maken met de nieuwe wereld die zij en Sri Aurobindo op aarde probeerden te realiseren. In 1937 nam de eerste poging vorm aan van een veel grotere onderneming, die uiteindelijk tot Auroville zou leiden, op een stuk land vlakbij het centrale Ashramgebouw. Dankzij een financiële schenking van de Nizam van Hyderabad, verkregen dankzij zijn diwan Hyder Ali –een volgeling van Sri Aurobindo en de Moeder – begon ze met de bouw van Golconde.

De hoofdarchitect was Antonin Raymond, een Tsjech en leerling van Frank Lloyd Wright, die zijn leraar in 1923 naar Japan was gevolgd om Tokyo na een ramspoedige aardbeving te helpen herbouwen. Daar had hij Pavitra leren kennen, toen nog Philippe Saint-Hilaire, die hem nu aan de Moeder aanbeval. De architecten die hem hielpen waren Franticek Sammer, ook een Tsjech, en George Nakashima, een Japans-Amerikaan. De ingenieur van de Ashram was Chandulal, en Udar, een nieuwe Anglo-Indiase discipel die vroeger Lawrence Pinto heette, kreeg de leiding over het vervaardigen van de werktuigen, onderdelen en hulpstukken, die bijna allemaal niet in serie maar elk afzonderlijk speciaal gemaakt werden.

Sri Aurobindo schrijft: ‘In Golconde heeft de Moeder via Raymond, Sammer en anderen haar eigen idee vorm gegeven. Ten eerste gelooft de Moeder in schoonheid als een onderdeel van spiritualiteit en het goddelijk leven; ten tweede gelooft zij dat het Goddelijk Bewustzijn net zo goed ten

grondslag ligt aan materiële dingen als aan levende wezens; en ten derde gelooft zij dat materiële dingen een eigen individualiteit hebben en op de juiste manier behandeld en gebruikt moeten worden, niet misbruikt of verkeerd gebruikt of beschadigd of verwaarloosd zodat ze snel kapot gaan en hun schoonheid of waarde verliezen; ze voelt het bewustzijn erin aan en heeft er zoveel begrip voor dat dingen, die in andermans handen al gauw beschadigd raken of kapotgaan, bij haar jaren of zelfs tientallen jaren lang meegaan. Op basis hiervan heeft zij het plan van Golconde opgevat.’⁸²

Over het werk aan Golconde schreef Antonin Raymond: ‘We leefden als in een droom. Tijd en geld waren niet in het contract vastgelegd. Er was geen contract. Hier had je werkelijk een ideale situatie waar het doel van alle bedrijvigheid duidelijk spiritueel was. In feite was het doel van het gebouw [dat later zou het als gastenhuis gebruikt zou worden] niet in de eerste plaats de behuizing van de discipelen; het doel was het scheppen van een activiteit, de verwerkelijking van een idee waardoor de discipelen zouden kunnen leren, ervaringen opdoen, zich ontwikkelen door betrokken te zijn bij het tot stand komen van een mooi gebouw. Tijd en geld kwamen op de tweede plaats. Deze situatie was totaal anders dan de gebruikelijke, waarbij [de architect] vastzit tussen een cliënt en een aannemer. Hier werd alles gedaan om de architect de vrijheid te geven zich geheel aan zijn kunst en kennis te kunnen wijden. En toch werd tegelijkertijd op het werk een perfecte orde gehandhaafd ... Onder de onzichtbare leiding van de leiders van de Ashram, wier aanwezigheid altijd voelbaar was, aan wie dagelijks over alles verslag werd gedaan, die zich om de spirituele groei van elk lid van de gemeenschap bekommerden, heb ik het beste gebouw van mijn carrière gemaakt.’⁸³

De Tweede Wereldoorlog brak uit en was er de oorzaak van dat de constructie van Golconde tien jaar duurde, maar het werk bleef doorgaan, zelfs in de moeilijkste omstandigheden en ondanks prijzen die tien keer zo

hoog of hoger opschoten. Het resultaat staat er nog, voor iedereen zichtbaar. Maar omdat mensen die niet van de feiten op de hoogte zijn vaak veronderstellen dat uitlatingen omtrent dergelijke dingen vaak overdreven zijn, is de volgende vermelding van Golconde op het *Solar World Congress*, dat in 1983 in Perth, Australië, werd gehouden, hier op haar plaats: ‘In een van de meest afgelegen streken van India is er, onder de meest strikte voorwaarden wat de materialen en vaklui betref, een van de meest geavanceerde gebouwen ter wereld ontstaan. Dit bouwwerk van gewapend beton werd voornamelijk door ongeschoolde vrijwilligers opgetrokken, met een uiterst onzekere bevoorrading, en met vrijwel ieder onderdeel speciaal vervaardigd. Toch is dit goed ogende gebouw van wereldklasse, in architectonisch opzicht en ook omdat het in een tropisch klimaat, 13° ten noorden van de evenaar, goed bewoonbaar blijft.’⁸⁴

- [47] Het motto van Sri Aurobindo's belangrijk werk, *The Synthesis of Yoga*, luidt: 'Alle leven is Yoga.'
- [48] Sri Aurobindo en de Moeder hadden beiden een groot gevoel voor humor. Ze konden er echter zelden uitdrukking aan geven, omdat de meeste discipelen dit gevoel misten, en aangezien ze al de woorden van Sri Aurobindo en de Moeders letterlijk opvatten en hun daden ernstig namen, had iets wat humoristisch bedoeld was verkeerde gevolgen kunnen hebben.
- [49] Lloyd George was toentertijd een prominent Brits politicus.
- [50] Als er met betrekking tot dit onderwerp meer commentaren zijn van Sri Aurobindo dan van de Moeder, dan is het omdat de brieven van de sadhaks, hoewel aan de Moeder geschreven, door Sri Aurobindo beantwoord werden.
- [51] I have been digging deep and long / Mid a horror of filth and mire / A bed for the golden river's song, / A home for the deathless fire ... / My gaping wounds are a thousand and one / And the Titan kings assail, / But I cannot rest till my task is done / And wrought the eternal will ... / A voice cried, 'Go where none have gone! / Dig deeper, deeper yet / Till thou reach the grim foundation stone / And knock at the keyless gate.' / I saw that a falsehood was planted deep / At the very root of things / Where the grey Sphinx guards God's riddle sleep / On the Dragon's outspread wings. / I left the surface gods of mind / And life's unsatisfied seas / And plunged through the body's alleys blind / To the nether mysteries. / I have delved through the dumb Earth's dreadful heart / And heard her black mass' bell. / I have seen the source whence her agonies part / And the inner reason of hell ...
- [52] Dit maakt dat een biograaf heel voorzichtig te werk gaat.
- [53] Champaklal vertelt de volgende, veelbetekenende anekdote: 'Toen de Moeder eens haar ontbijt gebruikte [na de Balkondarshan], zei ze dat ze iets heel interessants had meegemaakt. Ze had op het voorhoofd van Mritunjoy's oudere zuster (die net tevoren was overleden) het symbool van Sri Aurobindo gezien. De Moeder zei dat ze daardoor erg verrast was geweest ... Toen hoorde ze Sri Aurobindo zeggen: "Van nu af aan zal ik mijn zegel aanbrengen op eenieder die hier [in the Ashram] sterft, en hij [of zij] zal in alle omstandigheden onvoorwaardelijke bescherming genieten.'" (*Champaklal Speaks*, p. 135)

11.

De Moeders Oorlog

Ik verzeker u nog eens ten stelligste dat dit [de Tweede Wereldoorlog] de Moeders oorlog is. Beschouw hem niet als een strijd vóór bepaalde naties tegen andere, of zelfs voor India; het is een strijd voor een ideaal dat zich op aarde in het leven van de mensheid moet vestigen, voor een Waarheid die zich nog ten volle moet verwezenlijken, en tegen een duisternis en onwaarheid die de aarde en de mensheid in de nabije toekomst pogen te overweldigen.¹

– Sri Aurobindo (29 juli 1942)

De aanval op Sri Aurobindo

De Ashram werd overspoeld door bezoekers die allemaal vol verwachting naar de darshan van 24 november uitzagen. De driejaarlijkse darshandagen waren altijd feestelijke gelegenheden, want het waren de enige dagen dat de discipelen en de volgelingen Sri Aurobindo van nabij konden zien. Velen hebben hun indrukken weergegeven. We halen hier de ervaringen aan van Rhoda Le Cocq, een Amerikaanse filosofe, zoals beschreven in haar boek *The Radical Thinkers*: ‘Als een Westerlinge leek het me een beetje een belachelijk idee om alleen maar vóór die twee [Sri Aurobindo en de Moeder] langs te gaan zonder dat er iets werd gezegd. Ik was nog niet met de hindoeïstische opvatting vertrouwd dat zo’n stille ontmoeting een intense spirituele ervaring zou kunnen zijn. Ik keek toe terwijl ik in de rij stond, en ik zag dat het de procedure was rustig en in stilte een paar ogenblikken vóór de twee te staan en dan door te lopen als Sri Aurobindo het teken ertoe gaf. Wat er toen gebeurde was volkomen onverwacht.

Op het moment dat ik binnen een straal van ruim een meter kwam had ik het gevoel dat ik een soort krachtveld binnenstapte. Intuïtief wist ik dat het de kracht van Liefde was, maar niet wat gewone mensen normaal met die term bedoelen. Deze twee waren afgestemd op het hoogste; ze schonken me niet hun aandacht zoals gewone ouders dat gedaan zouden hebben, en toch scheen deze individuele vrijheid precies dat te zijn wat genezend werkte. Plotseling had ik hen beiden lief, als spirituele “ouders”.

Toen viel al het denken stil, maar ik was me helemaal bewust waar ik was; het was geen “hypnotisme” zoals een vriend van [de Universiteit van] Stanford later suggereerde. Het was gewoon zo dat mijn geest gedurende die paar minuten helemaal stil werd. Het leek alsof ik daar heel lang stond, een tijd die niet verstreek, want er was geen tijd. Pas jaren later beschreef ik deze ervaring als het ervaren van het Tijdeloze in de Tijd. Tijdens die darshan had ik niet de geringste twijfel dat ik twee mensen ontmoet had die ervaren hadden wat zij voorhielden. Zij *waren* Gnostische Wezens. Ze hadden het nieuwe bewustzijn gerealiseerd dat Sri Aurobindo het supramentale noemde.’²

In die novemberdagen van 1938 was het middelpunt van aller aandacht in de Ashram een nieuwkomer, eveneens een Amerikaanse: Margaret Wilson, de dochter van de voormalige president Woodrow Wilson. Ze had boeken van Sri Aurobindo en de Moeder gelezen en was begonnen met hen te corresponderen. Sri Aurobindo had haar terecht gewaarschuwd voordat ze de lange reis vanuit de Verenigde Staten ondernam: ‘Wij [hij en de Moeder] betwijfelen of het aan te bevelen is dat u deze winter hierheen komt. Uw ziekte [ze had artritis en andere klachten] en het feit dat u de hitte niet verdraagt, zouden het kunnen verhinderen.’³ Miss Wilson had niettemin haar plannen doorgezet en was een paar dagen tevoren aangekomen. Sri Aurobindo had haar op haar verzoek de sanskritische naam ‘Nishta’ gegeven.

De nacht voor de darshan van 24 november was alles rustig, want iedereen was tijdig naar bed gegaan om uitgerust te zijn voor de volgende ochtend. Zoals elke nacht kon je de brekers van de zee niet veraf horen donderen en met een sissend geluid op het strand uiteenspatten. Toen gebeurde het onverwachte. De verteller is Nirodbaran.⁴

‘Het gerinkel van een belletje vanuit de Moeders kamer verbrak de diepe stilte. Purani (die altijd nachtdienst had) spoedde zich de trap op en kwam de Moeder bovenaan tegen. Ze zei: “Sri Aurobindo is gevallen. Ga dokter Manilal roepen.” Gelukkig was hij voor de darshan uit Gujarat gekomen. Hij kwam meteen en zag Sri Aurobindo in zijn slaapkamer op de grond liggen. Op weg naar de badkamer was hij gestruikeld over een tijgerhuid.’ Volgelingen hadden hem verscheidene panter- en tijgerhuiden geschonken. Hij was met zijn rechterknie op de schedel van een daarvan terechtgekomen. Toen hij niet op kon staan moet hij de Moeder op een occulte manier geroepen hebben. De Moeder had dan het alarmsignaal gegeven. ‘Toen wij, de andere dokters, in het appartement op de eerste verdieping kwamen, zagen we dat dokter Manilal Sri Aurobindo’s been aan het onderzoeken was. De Moeder zat aan Sri Aurobindo’s zijde, en wuifde hem zachtjes koelte toe. Ik kon niet geloven wat ik zag ... Maar ik herwon snel mijn kalmte en hielp de dokter met zijn onderzoek ... Uiteindelijk verklaarde de dokter dat het een breuk van het dijbeen was.

De hoofddokter van het ziekenhuis in Cuddalore werd erbij gehaald, en ook nog een orthopedisch chirurg en een radioloog uit Madras. Dezen arriveerden ’s avonds laat, en hun oordeel was ‘een ingeklemde breuk van het rechter dijbeen boven de knie’; de twee fragmenten zaten vast ineengeklemd. ‘Zowel de specialist als de radioloog beschouwde de breuk als een ernstig,’ schrijft Nirodbaran, die toen de ashramdokter was. Sri Aurobindo’s been werd in een rekverband gedaan.

Het nieuws van Sri Aurobindo's ongeval had een verpletterende uitwerking op de discipelen en volgelingen. Niet alleen waren ze getroffen omdat ze geen darshan van Sri Aurobindo zouden hebben – een glimlachende Moeder gaf 's avonds alleen darshan – ze waren ook verbijsterd doordat iemand als Sri Aurobindo een ongeval kon overkomen. Achteraf gezien kunnen we de omstandigheden als volgt reconstrueren.

Iedere darshan was een gevaarlijke onderneming voor Sri Aurobindo en nog meer voor de Moeder. De Moeder heeft eens gezegd dat er tegelijk met haar een Titan geboren was wiens enige doel was alles wat zij deed ongedaan te maken en haar zo mogelijk uit de weg te ruimen. In zijn correspondentie met Nirodbaran schreef Sri Aurobindo in februari 1934: 'Er is gewoonlijk een neerdaling [ten tijde van de darshan] maar er is tegelijkertijd ook een grote weerstand tegen de neerdaling.'⁵ In het eerste deel van de *Talks with Sri Aurobindo* lezen we: 'De vijandige krachten hebben dikwijls geprobeerd gebeurtenissen zoals de darshan te voorkomen, maar ik ben erin geslaagd al hun aanvallen af te weren. In de tijd dat het ongeval met mijn been gebeurde was ik zozeer bezig met over de Moeder te waken dat ik mezelf vergat. Ik dacht niet dat de vijandige krachten mij zouden aanvallen. Dat was mijn vergissing.'⁶ En toen iemand hem vroeg: 'Maar hoe was het ongeval mogelijk?' antwoordde hij: 'Het was mogelijk omdat ik niet op mijn hoede was en iets zich een weg tot in het onderbewuste heeft kunnen banen. Er is een stadium in de yogische ontwikkeling dat de minste onachtzaamheid noodlottig kan zijn.'⁷

De vijandige krachten zijn, zoals we weten, echt bestaande, bewuste wezens. Ze zijn ondergedeelde in een dubbele hiërarchie. Er is enerzijds de hiërarchie met op het hoogste niveau de Asoera's (in het mentale en hogere vitale vlak), dan de Rakshasa's (in het lagere vitale vlak) en onderaan de Pishacha's (in het laagste vitale vlak); er zijn anderzijds zijn er de hiërarchieën van wezens in een ontelbaar aantal niveaus die van de

hoofdkrachten in elk van drie voornoemde categorieën afstammen. De lagere categorieën zijn er altijd rondom ons; ze amuseren zich met ons en veroorzaken de ontelbare moeilijkheden die ons het leven zuur maken. Voor de hogere zijn wij, gewone mensen, nauwelijks van belang. De atmosfeer rond Sri Aurobindo en de Moeder was grotendeels vrij van de aanwezigheid van de lagere en laagste vijandige wezens. De aanval op Sri Aurobindo moet uitgevoerd of opgezet zijn door een van die heel hoge gentlemen van de duisternis, misschien de Heer van de Leugen zelf. Waarom?

We hebben gezien dat Sri Aurobindo sinds 1935 aanzienlijke vorderingen aan het maken was met de neerdaling van het supramentale bewustzijn sinds hij zijn ‘Einsteiniaanse formule’ had ontdekt. Verschillende auteurs maken er gewag van dat hij en de Moeder de manifestatie van het supramentale in de aardatmosfeer verwachtten in 1938. K.D. Sethna doet het volgende verslag, over zichzelf in de derde persoon schrijvend: ‘[De Moeder] had hem verteld dat ze in de loop van het jaar [1938] een belangrijke en beslissende gebeurtenis verwachtte, en dat hij voor die gebeurtenis terug moest zijn uit Bombay, waar hij op familiebezoek heen was gegaan. De sadhak noteerde het volgende in zijn dagboek: “Dit is het jaar waarin het waarheidsbewustzijn, naar ik geloof, de beslissing zou kunnen nemen neer te dalen. Ik verwachtte een telegram van de Moeder in mei. Ze had de gebeurtenis voor zo ongeveer het midden van het jaar gezien en beloofd mij meteen op de hoogte te brengen.”’⁸

De ‘enorme weerstand’ was zichtbaar geworden in de vorm van de zwarte en bruine krachten van het fascisme en nazisme in Europa. Mocht de lezer zich afvragen wat deze krachten te maken hadden met Sri Aurobindo’s en de Moeders evolutionaire inspanning, dan is het antwoord dat ze er alles mee te maken hadden, zoals zo dadelijk zal worden aangetoond. De opkomst van Hitler, die in 1933 kanselier van het Duitse *Reich* werd, liep parallel met hun occulte spirituele inspanning. De gebeurtenissen bereikten

een kritiek punt, en einde 1938 werd het bevel gegeven tot een algemene mobilisatie. Ondertussen werd de Spaanse Burgeroorlog uitgevochten, de ‘voorroefening’ van de op komst zijnde wereldwijde oorlog; een gemilitariseerd Japan breidde zich agressief uit in het Oosten, Mussolini wilde de eer van Italië herstellen naar het voorbeeld van het oude Rome; en Stalin bleef, na zijn eigen volk op demonische wijze te hebben gedecimeerd en zijn hoogste militaire kaders uit de weg te hebben geruimd, een mysterie dat niemand kon ontraadselen.

Het is duidelijk dat de Tweede Wereldoorlog een jaar vroeger had kunnen begonnen zijn. Nirodbaran stelt het zo: ‘Er was een goede kans dat de oorlog in december had kunnen beginnen, een paar weken na de nacht van 23 november, toen Sri Aurobindo zijn been brak. Maar, zoals hij in onze gesprekken aangaf, zijn Kracht stelde dat moment uit tot een latere datum, want oorlog zou toen een grote belemmering geweest zijn voor zijn werk. Het is mogelijk dat de onstuitbare krachten die door geen enkel menselijk vermogen kunnen worden tegengehouden zich keerden tegen degene die ze voorlopig tot stand had gebracht.’⁹ Op 14 december 1938 vroeg Nirodbaran aan Sri Aurobindo: ‘Hebt u de oorlog tegengehouden toen hij de laatste keer dreigde uit te breken?’ – Sri Aurobindo: ‘Ja, om vele redenen was oorlog toen niet wenselijk.’ – Nirodbaran: ‘Maar werden daardoor niet een paar grote mogendheden vernederd?’ – Sri Aurobindo: ‘Dat was de minste van mijn bekommernissen.’¹⁰ Enerzijds hadden de grote mogendheden in kwestie niet gearzeld om een hulpeloos Tsjecho-Slowakije in de steek te laten en legden ze weinig doorzicht aan de dag in hun omgang met de mogendheden van ‘de As’; anderzijds, zelfs als ze het waard geweest waren om rekening mee te houden, was het belang van de neerdaling van het supramentale bewustzijn, of de voorbereiding voor de neerdaling ervan, oneindig meer belangrijk.

Op 22 oktober 1938 schreef de Moeder een brief aan haar zoon André: ‘Je had het over de recente gebeurtenissen, en je vraagt me “of het gevaarlijke bluf was” en “of we ternauwernood aan een ramp ontsnapt zijn”. Het zou dichter bij de waarheid zijn als we beide veronderstellingen zouden aannemen. Het lijdt geen twijfel dat Hitler blufte [in München] ... Er werd met politieke tactiek en diplomatie gewerkt, maar achter iedere menselijke wilsuïting zijn er tevens krachten aan het werk die niet menselijk van oorsprong zijn, en die bewust bepaalde doeleinden nastreven. Het spel van deze krachten is erg ingewikkeld en ontgaat over het algemeen het menselijk verstand. Maar ze kunnen, om het duidelijk te maken, onderverdeeld worden volgens twee belangrijke tegengestelde tendensen: de krachten die voor de vervulling van het goddelijke Werk op aarde werken en die welke zich tegen deze vervulling teweer stellen. De eerstgenoemde hebben weinig bewuste instrumenten tot hun beschikking, al is het waar dat wat dit betreft kwaliteit veel belangrijker is dan kwantiteit. De antigoddelijke krachten, daarentegen, hebben keuze te over en vinden altijd mensen wier wil ze aan hun wil onderwerpen en individuen die ze tot gedweeë maar bijna altijd onbewuste marionetten maken.’¹¹

Na het ongeluk veranderde Sri Aurobindo’s dagelijkse levenswijze drastisch. Tot op dat moment waren de Moeder en Champaklal, zijn trouwe dienaar, de enigen geweest die vrijelijk zijn appartement konden betreden. Nu werd er een team gevormd om voor hem te zorgen. Het bestond voornamelijk uit discipelen die arts waren: Nirodbaran, Becharlal, Satyendra en, wanneer hij op bezoek kwam, Manilal; de leken waren Mulshankar, enigszins medisch geschoold, Champaklal en Purani. ‘Langzamerhand verdween het gevoel van onwennigheid toen Sri Aurobindo aandacht begon te schenken aan de nieuwe situatie en de veranderde omstandigheden om hem heen’, schrijft Nirodbaran.¹² Ook de Moeder veranderde haar programma om Sri Aurobindo’s herstel in haar

dagelijkse bezigheden centraal te stellen. Ze bracht hem zijn maaltijden, kamde zijn haar en overzag zijn dagelijkse oefeningen toen hij zijn been weer leerde gebruiken door op krukken te lopen.

Er was echter een tijd dat de Moeder in een staat was van bijna voortdurende staat van trance verkeerde. We weten hoe vaak ze op occulte wijze geroepen werd door discipelen en volgelingen in lichamelijke of psychische nood. ‘Waar mensen de Godheid aanroepen in welke vorm dan ook, beantwoord ik hun roep.’¹³ Niet alleen hield dit soort oproepen haar bezig, het waren ook tijden van heel wat plotselinge geopolitieke omwentelingen die tot mogelijk onheil hadden kunnen leiden – om niet te spreken van de persoonlijke aanvallen die zij en Sri Aurobindo het hoofd moesten bieden en de occulte gevechten die zij moesten leveren. In december 1938 zei Sri Aurobindo tegen Dr. Manilal: ‘Ik houd me niet bezig met de details van het occulte werk. Ik laat dat aan de Moeder over. Zij hoort vaak wat er op een afstand gezegd wordt, ontmoet sadhaks op de subtiële niveaus en spreekt met hen. Ze zag precies wat er te gebeuren stond tijdens de recente Europese problemen. We weten wat we voor ons werk horen te weten.’¹⁴ Bovendien is het goed en wel van plan te zijn de oorlog uit te stellen, hem feitelijk uitstellen is iets helemaal anders, en dit had hun voortdurende occulte aandacht en ‘aanwending van de Kracht’ nodig.

Nirodbaran schrijft over de geregeld terugkerende toestand van trance van de Moeder: ‘Het was werkelijk een heel moeilijke periode. Ze kwam toen Sri Aurobindo’s kamer op een slaapdronken manier binnen, als het ware, en ging lichtelijk heen en weer waggelend weer weg, terwijl wij met angst en verbijstering toekeken hoe ze nog net haar evenwicht bewaarde. Sri Aurobindo keek haar dan geconcentreerd na tot ze uit het gezicht verdwenen was, maar het was verwonderlijk hoe ze haar onzeker evenwicht bewaarde. Soms bleef haar hand tijdens het kammen van zijn haar ineens stil; de kam bewoog niet meer, of het lint dat zijn vlechten bijeenhield

raakte los. Ook als ze de maaltijden opdiende bleef de lepel wel eens stil of sneed het mes niet meer, en Sri Aurobindo moest dan, door stilletjes te kuchen, haar aandacht trekken. Een kwartier werk kostte op die manier dubbel zoveel tijd en dan haastte ze zich om dat weer in te halen.

Zulke toestanden van trance kwamen 's avonds nog meer voor, gedurende de gemeenschappelijke meditatie beneden, en in een dergelijke toestand kwam ze daarna naar Sri Aurobindo's kamer met een pak brieven, rapporten, kasboeken enzovoorts, om ze voor te lezen, te ondertekenen of te beantwoorden gedurende Sri Aurobindo's loopoefeningen. Maar er kwam maar weinig van haar goede bedoelingen terecht, want niet zo gauw begon ze te werken of ze verzonk weer in trance. Sri Aurobindo stapte dan een paar extra rondjes en ging in zijn stoel de Moeder zitten aankijken terwijl zij met een boek open, pen in de hand, naar een andere wereld was gegaan van waar het misschien moeilijk was terug te keren. Hij sloeg haar dan met een toegeeflijke glimlach gade en probeerde van alles om haar uit haar trance te halen ... Gedurende de meditatie was haar toestand ook zo ongewoon. Iemand in pranam moest soms wel een kwartier of een halfuur lang voor haar blijven staan terwijl ze in een trancetoestand was, een ander had lange tijd haar hand op zijn gebogen hoofd; niets was te voorzien.'¹⁵

Nadat er een nieuwe dagindeling gevonden was en iedereen aan de nieuwe situatie gewend was geraakt, vonden zij die het privilege hadden in Sri Aurobindo's nabijheid te zijn een manier om hem in een gesprek te betrekken. Het meest volledige verslag van deze interessante gesprekken is te vinden in Nirodbaran's *Talks with Sri Aurobindo*, dat de periode van het ongeval tot augustus 1941 beslaat. Nirodbaran bekent dat hij uit luiheid of nalatigheid op zijn minst eenderde van de gesprekken niet heeft neergeschreven. Ter verdediging moet gezegd worden dat hij en Champaklal iedere nacht in Sri Aurobindo's kamer sliepen en dat hij soms de conversaties op een ongoddelijk uur en na een hele dag werken moest

neerpennen. Geleidelijk aan werd hij Sri Aurobindo's secretaris. Het feit dat hij van 1938 tot 1950 voortdurend in de tegenwoordigheid van zijn Meester verkeerde heeft zijn *Twelve Years With Sri Aurobindo* tot onontbeerlijk leesmateriaal gemaakt voor eenieder die in het leven van Sri Aurobindo en de Moeder geïnteresseerd is.

Nirodbaran schrijft over de gesprekken: 'Er was geen onderwerp dat niet werd aangesneden, geen mysterie waarin hij geen inzicht verschaftte, geen fenomeen dat onopgemerkt bleef, grappig of serieus, oppervlakkig of diepgaand, werelds of esoterisch. Herinneringen, verhalen, gesprekken over kunst en cultuur, over wereldproblemen stroomden rijkelijk uit een anders stille en terughoudende, onuitputtelijke bron van kennis en liefde en geluk. Het was een onvergetelijke beloning die hij ons gaf in ruil voor onze bescheiden hulp.'¹⁶ '[Sri Aurobindo] had een zuiver Cambridge accent', schrijft Udar, 'en als je hem niet zag had je gedacht dat er een Engelsman aan het woord was.'¹⁷

Door Sri Aurobindo's gehoorzame uitvoering van alle voorgeschreven oefeningen, en misschien nog meer door zijn yogische kracht, werden alle hindernissen die zich bij de genezing van zijn been voordeden overwonnen. 'Sri Aurobindo's snelle vooruitgang werd alom bekend en men begon om een darshan te roepen.'¹⁸ Zo ontstond de vierde jaarlijkse darshan op 24 april, de gedenkdag van de Moeders definitieve aankomst in Pondicherry. 'De volgelingen kwamen gewoon om eventjes voor de Moeder en de Meester stil te staan, voor hun darshan, en dan rustig weer weg te gaan ... Vroeger vond de darshan met groot ceremonieel vertoon plaats. Hij begon om half acht 's ochtends en ging, met één adempauze, door tot drie uur in de middag. De volgelingen boden hun bloemen en bloemenslingers aan, en deden twee en soms drie of vier pranams voor de Moeder en de Meester, die gedurende de hele beproeving niet van hun plaats weken.'¹⁹

‘De Heer van de Naties’

Zoals wij het zien is dit niet alleen een strijd in rechtmatige zelfverdediging en ter verdediging van de naties bedreigd door Duitslands wereldoverheersing en het Nazi systeem van leven, maar dat hij de verdediging is van de beschaving en de hoogste sociale, culturele en spirituele waarden die zij heeft bereikt, en van de hele toekomst van de mensheid.²⁰

– Sri Aurobindo (19 september 1940)

In de reeds gedeeltelijk geciteerde brief van oktober 1938 aan haar zoon André schreef de Moeder ook: ‘Hitler is een uitgelezen instrument van de antigoddelijke krachten die geweld, ontreding en oorlog willen teweegbrengen, want ze weten dat zulke dingen de werking van de goddelijke krachten verhinderen. Daarom was een ramp zeer nabij, alhoewel geen menselijke regering dit bewust wilde. Maar er mocht tot elke prijs geen oorlog komen en daarom hebben we de oorlog afgewend – voorlopig.’²¹ Men kan zeggen dat de Tweede Wereldoorlog nog steeds niet begrepen is, ondanks de duizenden boekdelen die eraan gewijd zijn en het feit dat de mensheid er nog altijd door gefascineerd is. De reden waarom de drijfveer achter die oorlog aan het algemeen begrip ontsnapt, is dat ze buiten de beperkingen van het ‘objectieve’ denken gezocht moet worden, de enige manier waarop wetenschappelijke historici in staat zijn de onderwerpen van hun studies te interpreteren. ‘Het is een algemene tekortkoming van schrijvers over Hitler dat ze aannemen dat er niets mysterieus of moeilijks aan hem te begrijpen is’, schrijft Kimberley Cornish. ‘En toch, als we de morele dimensie van wat hij gedaan heeft – het overweldigend kwaad ervan – niet willen zien, dan lijkt het me dat Hitler er aanspraak op kan maken de meest uitzonderlijke man te zijn geweest die het Europese vasteland ooit heeft voortgebracht. Wat had hij ontdekt dat

hem in staat stelde te doen wat hij deed? De waarheid is dat niemand daar enig idee van heeft.’²² En Louis Pauwels schrijft: ‘Het is welbekend dat de Nazi-partij anti-intellectualistisch bleek te zijn op een botte en zelfs aanstellerige manier, dat zij boeken verbrandde en de theoretische fysici tot de joods-marxistische vijanden rekende. Het is minder bekend welke wereldbeschouwingen ten grondslag lagen aan hun verwerping van de officiële westerse natuurwetenschappen. En nog minder weet men over de opvattingen van de menselijkheid waarop het nazisme gebaseerd was, tenminste in de gedachtenwereld van sommige van zijn leiders. Als we dit weten, is het gemakkelijker de laatste Wereldoorlog binnen het kader van de grote spirituele conflicten te plaatsen; de geschiedenis herwint de adem van de Legende der Eeuwen.’²³

‘Men kan het zo stellen dat Hitler geen duivel is, maar dat hij door een duivel bezeten is’, zei Sri Aurobindo.²⁴ Hij noemde hem ook ‘een infrarationeel mysticus’. Sri Aurobindo en de Moeder wisten heel goed door welke macht Hitler bezeten was. ‘Hitler was een medium, een uitstekend medium’, zei de Moeder later. ‘Bovendien raakte hij bezeten gedurende spiritistische seances. Het was bij zulke gelegenheden dat hij aangegrepen werd door aanvallen die als epileptisch werden beschreven. Ze waren niet epileptisch: het waren crises van bezetenheid. Daarom had hij een soort macht, hoewel niet zo’n grote macht. Maar als hij iets van de Macht wilde weten, trok hij zich in zijn kasteel terug, en daar riep hij in “meditatie” werkelijk met grote intensiteit aan wat hij zijn “God” noemde, zijn opperste God, die de Heer van de Naties was ... Het was een wezen dat aan hem verscheen in een zilveren wapenrusting, met een zilveren helm en een gouden plumeau. Prachtig was dat. En dat wezen verscheen in zo’n schitterend licht dat je ogen het zicht van die felle gloed nauwelijks konden verdragen. Het was bij zulke gelegenheden dat [Hitler] zijn aanvallen had ... Dat wezen was de “Heer van de Naties”. En het was niet eens de Heer van

de Naties in zijn oorspronkelijke vorm, het was een emanatie van de Heer van de Naties, maar een heel machtige emanatie.’²⁵

Op basis hiervan en van de gegevens over Hitlers leven kunnen we tot enige conclusies komen. Hitler was een gewoon mens, met een ziel en een vrij elementaire, sentimentele, maar wrede psychologische persoonlijkheid. ‘Het is de vitale bezetenheid die [Hitler] zijn aanzien en belangrijkheid verlenen’, zei Sri Aurobindo. ‘Zonder die vitale Macht zou hij een min of meer gemoedelijke kerel geweest zijn met een paar hobby’s en buitenissigheden. Het is dit soort mensen, wier psychisch wezen onontwikkeld is en zwak, dat licht bezeten kan raken. Er is in hun wezen niets in hen wat de Macht kan weerstaan.’²⁶ Hitler onderging een occult leerproces heen dat niet moeilijk te volgen is. Het is immers welbekend dat hij zeer beïnvloed was door personen als Dietrich Eckart, die hem initieerde in de legende van Thule en zijn mediamieke begaafdheden ontwikkelde, en Karl Haushofer, verantwoordelijk voor de meeste van Hitlers geopolitieke opvattingen, inclusief de behoefte aan *Lebensraum* voor het Duitse volk. Het ‘kasteel’ waar de Moeder over sprak was Hitlers villa *Berghof* op de Obersalzberg in Berchtesgaden, in de Alpen, door zijn biograaf John Toland ‘Hitlers plaats van inspiratie’ genoemd.

Hitler was een instrument van de ‘Heer van de Naties’, die in feite de Heer van de Leugen is. Deze Asoera, die de Moeder zonder succes had proberen te bekeren in de persoon van Paul Richard, is ons reeds bekend. De belangrijke rol die hij gedurende haar hele leven en dat van Sri Aurobindo, en gedurende de hele geschiedenis van de twintigste eeuw, heeft gespeeld, wordt steeds duidelijker. In wezen is alles waar Hitler voor staat, en de opeenvolging van oorlogen in de twintigste eeuw, waarvan de Tweede Wereldoorlog de meest verwoestende was, het resultaat van de activiteit van de demonische krachten die de wereld beheersen. Ze hebben met alle mogelijke middelen geprobeerd de poging te verijdelen van Sri Aurobindo

en de Moeder om een einde te maken aan hun overheersing, wat de voorwaarde is voor de transformatie van de bestaande wereld in een betere, goddelijke wereld. ‘Hitler staat voor diabolische waarden of voor menselijke waarden die verkeerdelijk overdreven zijn totdat ze diabolisch worden (bijvoorbeeld de deugden van het Herrenvolk, het superieure ras)’, schreef Sri Aurobindo. ‘De overwinning van de ene zijde (de geallieerden) zou de weg openhouden voor de evolutionaire krachten; de overwinning van de andere zijde zou de mensheid doen terugvallen, haar op een afschuwelijke manier degraderen, en zou zelfs, in het ergste geval, leiden tot haar eventueel falen als soort, zoals andere soorten in de evolutie gefaald hebben en ten onder zijn gegaan.’²⁷

Heel weinig mensen zijn zich bewust van de diepere gronden van Adolf Hitlers inspiratie, zelfs als ze met de doctrines van de Nazi’s en met die van de SS, de ‘Orde van het Doodshoofd,’ bekend zijn. Eén persoon die Hitlers gedachtegang een tijdlang mocht volgen was Hermann Rauschning, die hun conversaties publiceerde in *Hitler Speaks*. Daarin schrijft hij: ‘[Hitler] zag zijn eigen opmerkelijke carrière als een bevestiging van verborgen machten. Hij beschouwde zichzelf als uitverkorene voor supermenselijke opdrachten, als de profeet van de wedergeboorte van de mens in een nieuwe vorm. De mensheid, verklaarde hij, had was aan een enorme gedaanteverandering onderhevig. Een veranderingsproces dat letterlijk duizenden jaren had geduurd was bijna afgerond ... Eén ding is zeker: Hitler heeft de geest van een profeet. Hij is er niet tevreden mee alleen maar een politicus te zijn.’

‘... “Ja”, vervolgde Hitler, “de mens moet voorbijgestreefd worden. Nietzsche heeft, inderdaad, op zijn manier iets hiervan ingezien. Hij ging zover dat hij de supermens als een nieuwe biologische soort erkende. Maar hij was daar toch niet al te zeker van. De mens is God aan het worden – dat is het simpele feit. De mens is God in de maak. De mens moet zich gestadig van zijn beperkingen willen ontdoen. Vanaf het ogenblik dat hij dit opgeeft

en zich er tevreden mee stelt te blijven zoals hij is, raakt hij in verval en zakt tot onder het menselijk niveau. Hij wordt een soort dier. Goden en dieren, daar bestaat de wereld uit ... Maar zij die naar de eeuwenoude boodschap van de mens luisteren, die tot aan onze eeuwige beweging toetreden, worden geroepen tot een nieuwe mensheid. Besef je nu de grond van onze nationaal-socialistische beweging? Is er ook maar iets dat belangrijker en meer omvattend is? Wie in het nationaal-socialisme niets méér zien dan een politieke beweging weten er zo goed als niets van af. Het is zelfs meer dan een religie: het is de wil om de mensheid opnieuw te scheppen ...”²⁸

Het is misschien een verrassing in die woorden als het ware het tegenbeeld te ontdekken van Sri Aurobindo's en de Moeders visie van de vergoddelijking van de wereld met een goddelijke supermens als resultaat. Hitler kon dat alles nauwelijks zelf hebben uitgedacht. Een dergelijke inspiratie kon hem alleen ingegeven zijn door zijn 'God', de Heer van de Leugen, ook al was zij hem bijgebracht door tussenpersonen zoals Eckart en Haushofer. De stukjes van de puzzel passen in elkaar en tonen aan dat wat er op het spel stond veel meer was dan iemand zich realiseerde. 'De vitale wereld is tot op het fysieke niveau neergedaald', zei Sri Aurobindo. 'Daarom zijn de intellectuelen nu verbijsterd bij het aanzien van de verwoesting van hun beschaving, van alle maatstaven die ze hadden opgesteld en waar ze voor stonden. Zij ontkennen de werelden die buiten de fysieke wereld bestaan en dus moeten ze wel verbijsterd zijn.'²⁹

Sri Aurobindo en de Moeder spraken zich al begin februari 1939 duidelijk uit over het wereldprobleem. Sri Aurobindo zei het volgende: 'Het probleem bestaat erin de wereld te vrijwaren voor een overheersing door Asoerische (demonische) krachten. Het zou vreselijk zijn geregeerd te worden door de Nazi's en de fascisten. Hun dominantie zou wat men noemt "de Vier Machten van de Hel" op de mensheid loslaten – onwetendheid,

leugen, lijden en dood. Lijden en dood betekenen de verschrikkingen van de oorlog.’³⁰ De Vier Machten van de Hel zijn geen andere dan de machten van de vier grote Asoera’s.

De Ashram in het gedrang

In de Ashram was er heel weinig begrip voor de betekenis van de oorlog. ‘Helaas waren er in de Ashram zelf enkelen die hoopten op een overwinning door Hitler, niet omdat ze Hitler aanhingen, maar vanwege hun haat jegens de Britse overheersing’, schrijft Nirodbaran.³¹ Ze redeneerden als volgt: de Britten zijn de vijanden van India, want zij zijn de koloniale macht die haar bezet en uitzuigt; de Duitsers en hun bondgenoten zijn de vijanden van de Britten; de Duitsers en hun bondgenoten zijn daarom de vrienden van India. Onder de ashramieten bevonden zich, zoals we gezien hebben, vroegere vrijheidsstrijders, en voor hen was het bovenstaande elementaire logica. Bovendien, was Sri Aurobindo zelf niet een van de meest vooraanstaande vrijheidsstrijders geweest? ‘Velen, vooral in India, waren eerder verheugd dat Engeland aangevallen werd’, bevestigt Udar. ‘Indiërs, nog altijd onder Britse overheersing, dachten dat als Engeland verslagen werd, India vrij zou zijn.’³²

Dit soort redenering werd versterkt door het feit dat veel idealistische ashramieten de zijde van Subhash Chandra Bose kozen. Zijn vriend in de Ashram was Dilip K. Roy, die ooit geprobeerd had hem over te halen om ashramiet te worden. Subhash C. Bose was een Bengaal die net als Sri Aurobindo aan de Universiteit van Cambridge had gestudeerd als kandidaat voor de Indiase Civiele Dienst. Hij had echter zijn ontslag ingediend voordat hij in dienst was getreden en had zich in de nationale politiek begeven onder de bescherming van C.R. Das, de advocaat, nu politicus, die Sri Aurobindo in de Alipore Bom Affaire had verdedigd en sindsdien altijd een vriend was gebleven. De talentvolle en ambitieuze Bose steeg snel naar

de top en werd, in 1927, gezamenlijk met Jawaharlal Nehru secretaris-generaal van de Congres Partij.

Hij werd gefascineerd door de fascistische dictators en ging naar Europa om hen persoonlijk te ontmoeten. In 1938 werd hij tot nationaal voorzitter van het Congres gekozen. Hij kreeg het onvermijdelijk aan de stok met Mohandas K. Gandhi en richtte binnen het Congres zijn Voorwaarts Blok op. In 1941 ontsnapte hij aan het waakzame oog van de Britten en bereikte Duitsland na een avontuurlijke reis. Daar richtte hij het Indiase Legioen op. Hitlers steun aan India voldeed hem echter niet en hij zocht hulp bij de Japanners, die tot aan de Indiase grenzen waren opgerukt. Met Japanse hulp richtte Netaji S.C. Bose – ‘Netaji’ betekent, net als Führer, Duce en Caudillo, ‘leider’ – het Indiase Nationale Leger op en vormde een voorlopige regering.

Het volgende citaat uit Nirodbaran's *Talks With Sri Aurobindo* geeft een idee van de dreigende situatie die in de Ashram ontstaan was. Sri Aurobindo: ‘Het schijnt dat niet vijf of zes van onze mensen maar meer dan de helft met Hitler sympathiseert en hoopt dat hij wint.’ – Purani (lachend): ‘De helft?’ – Sri Aurobindo: ‘Nee, dit is niet grappig. Het is een heel serieuze zaak. De [Franse] regering kan de Ashram elk ogenblik ontbinden. In [Frans] Indo-China zijn alle religieuze organisaties ontbonden. En hier is heel Pondicherry tegen ons. Alleen omdat gouverneur Bonvin ons vriendelijk gezind is kunnen ze niets doen. Maar zelfs hij – als hij hoort dat mensen in de Ashram voor Hitler zijn – zal gedwongen zijn stappen te ondernemen, om op zijn minst diegenen die voor Hitler zijn eruit te zetten. Als deze personen willen dat de Ashram ontbonden wordt, kunnen ze het mij komen zeggen, en dan zal ik hem zelf ontbinden in plaats dat de politie het doet. Ze hebben geen idee van de wereld en praten als kinderen. Hitler is de grootste bedreiging die de wereld ooit gekend heeft. Als Hitler wint, denken ze dan dat India enige kans heeft om vrij te worden?’³³

‘Ik heb mijn hele leven lang de ondergang van het Britse Rijk gewild’, zei Sri Aurobindo, ‘maar de manier waarop het nu blijkt te gebeuren is buiten alle verwachting en doet me op een Britse overwinning hopen. Als ik wil dat Engeland wint, is dat niet omwille van het Britse Imperium, maar omdat de wereld onder Hitler veel slechter zou zijn.’³⁴ Hij zei ook: ‘De Asoera heeft ons meer op het oog dan iets anders. Hij is nieuwe situaties aan het bedenken om het ons moeilijk te maken.’³⁵

De ernst van de situatie dwong Sri Aurobindo en de Moeder hun standpunt openbaar te verklaren. Dat deden ze bij twee gelegenheden. De eerste was in de vorm van een bijdrage aan het ‘Viceroy’s War Purposes Fund’, ‘gedaan als sympathiebetuiging voor de zaak van de geallieerden’. Nirodbaran schrijft: ‘Toen India gevraagd werd deel te nemen aan de oorlog, en de Moeder en Sri Aurobindo, zeer tot de verbazing en verontwaardiging van onze landgenoten, bijdroegen aan het Oorlogsfonds, maakte Sri Aurobindo voor het eerst de natie duidelijk wat de oorlog betekende ... Hij verklaarde dat de oorlog gevoerd werd “ter verdediging van de beschaving en van de hoogste sociale, culturele en spirituele waarden die zij ontwikkeld heeft, en van de hele toekomst van de mensheid ...” Door dit initiatief te nemen was hij een voorbeeld voor anderen om te volgen. Maar in het hele land vielen hem protestbetuigingen, lasterpraat en valse geruchten ten deel. Zelfs zijn discipelen stonden perplex, ondanks zijn uitleg waarom hij dat uitzonderlijke gebaar had gemaakt.’³⁶ Wat Nirodbaran niet schrijft is dat velen de Moeder, een Frans onderdaan, ervan beschuldigden dat ze Sri Aurobindo beïnvloed had en hem van zijn nationalistische gezindheid had doen afwijken ten gunste van de geallieerden.

De tweede gelegenheid was Cripps’ voorstel (‘Cripps Offer’, ook wel ‘Cripps Proposal’ genoemd). Groot-Brittannië, volledig in beslag genomen door zijn strijd op leven en dood met de van de As-mogendheden, wilde

zeker zijn dat India, zijn ‘Kroonjuweel’, zonder enig voorbehoud aan zijn kant stond. Daarom kondigde Winston Churchill op 11 maart 1941 aan dat het oorlogskabinet ingestemd had met enkele voorstellen die een einde zouden maken aan de crisis in India. Sir Stafford Cripps, Lord Zegelbewaarder en voorzitter van het Britse Lagerhuis, ‘zou zo snel mogelijk naar India vertrekken om persoonlijk de oplossing uiteen te zetten waarmee het kabinet had ingestemd.’ Wat Cripps India aanbood was dominionstatus, ‘vrijheid om in het gelijke deelgenootschap van de landen van het Britse Gemenebest te blijven of om zich ervan af te scheiden’.

Sri Aurobindo zag onmiddellijk de voordelen en mogelijkheden in voor India. ‘Als de Congres Partij dominionstatus kan verkrijgen zonder enige strijd of moeite’, zei Sri Aurobindo, ‘dan zie ik niet in waarom het dat niet zou aanvaarden. Ze kan onze strijdkrachten daarna opbouwen, en wanneer die klaar zijn kan ze de Britse band gemakkelijk verbreken. Je krijgt alles wat je verlangt zonder enige nodeloze strijd. Als je naar eigen wil de Britse band kunt verbreken, betekent dat praktisch gezien onafhankelijkheid.’³⁷ En de Moeder zei: ‘India ... moet zich bewust zijn van de Genade achter dit aanbod. Het is niet zomaar een menselijk aanbod. Naar de vorm is het uiteraard een product van de menselijke geest, en het bevat elementen van onvolkomenheid. Maar dat geeft niet... Het is mijn dringend verzoek aan India het niet van de hand te wijzen. Het moet niet dezelfde fout begaan als Frankrijk onlangs begaan heeft [toen het een nauwe federale band met Groot-Brittannië afwees] en waardoor het ten onder is gegaan.’³⁸

Sri Aurobindo en de Moeder zonden Duraiswamy naar New Delhi om voor een aanvaarding van de voorstellen te pleiten bij de leiders van de Congrespartij. Duraiswamy was een advocaat uit Madras, een betrouwbare discipel van vele jaren en die veel diensten aan zijn Goeroes had bewezen, hoewel hij niet in de Ashram woonde. Nirodbaran beschrijft Duraiswamy’s vertrek. ‘Het moment ligt ons nog vers in het geheugen. Het was avond. Sri

Aurobindo zat op de rand van zijn bed, net voor zijn dagelijkse loopoefeningen. We waren er allemaal. Duraiswamy, de eminente advocaat en discipel uit Madras, was als afgezant gekozen, misschien omdat hij een vriend was van Rajagopalachari, een van de vooraanstaande Congresleiders. Hij vetrok diezelfde nacht nog naar Delhi. Hij kwam om Sri Aurobindo's zegen te ontvangen, strekt zich voor hem uit op de grond, stond op, en keek even met gevouwen handen naar de Meester, en vertrok.³⁹

De Congresleiders, van wie sommigen misschien niet vergeten waren dat Sri Aurobindo zich uit de politiek terug had getrokken en het hem niet vergaven, deden niet wat hij hun aanried. Indra Sen, die Duraiswamy vergezelde, herinnert zich: 'We ontmoetten de leiders [van het Congres] een voor een en hun reacties kwamen min of meer neer op het volgende: Sri Aurobindo heeft ons in moeilijkheden gebracht door zijn boodschap aan Cripps.' Sri Aurobindo had Cripps een telegram gestuurd waarin hij zijn voorstellen goedkeurde. 'Hij kent de huidige situatie niet, wij zijn er direct bij betrokken, wij weten het beter, enzovoort.'⁴⁰ Hadden ze echter geluisterd naar Sri Aurobindo 'die er geen verstand van had,' dan zouden de opdeling van India en de ellendige gevolgen vanden misschien nooit plaatsgevonden hebben. In zijn korte biografie van de Moeder citeert Wilfried *The Oxford History of India* aangaande dit onderwerp: 'Zo ging het gouden moment voorbij en daarmee de laatste werkelijke kans om een verenigd onafhankelijk India te vormen. De verwerping van het aanbod was het begin van de opdeling.'⁴¹

Tussenkomen

We hebben gezien hoe sterk Sri Aurobindo benadrukte dat de Tweede Wereldoorlog de Moeders oorlog was. Dit betekent niet dat het niet ook de zijne was, en we zullen zien dat hij er telkens weer in tussenkwam. Hij

schreef het volgende over zichzelf in de derde persoon: ‘In zijn afzondering bleef Sri Aurobindo nauwlettend alles volgen wat er in de wereld en in India gebeurde, en hij kwam er daadwerkelijk in tussen wanneer dat noodzakelijk was, maar uitsluitend met een spirituele kracht en een ongemerkte spirituele invloed.’⁴²

We herinneren ons dat Sri Aurobindo zei dat hij noch een impotente moralist noch een zwakke pacifist was (zie pag. 91). ‘Het is de ervaring van degenen die ver in de Yoga gevorderd zijn dat er, naast de gewone krachten en activiteiten van de geest en het leven en het lichaam in de materie, andere krachten en machten bestaan die de dingen van achter de schermen en van bovenaf kunnen beïnvloeden; er is ook een spiritueel, dynamisch vermogen tot handelen dat degenen kunnen bezitten die vergevorderd zijn in het spirituele bewustzijn, hoewel niet allen dat graag willen bezitten, of als ze het bezitten, niet graag gebruiken, en dit vermogen is groter dan enig ander en meer effectief. Het was deze kracht die hij gebruikte zo gauw hij haar had verworven – eerst alleen in een beperkt bestek van zijn persoonlijk werk, maar later om een voortdurende werking op de krachten in de wereld uit te oefenen. Hij had geen reden om niet met de resultaten tevreden te zijn of de noodzaak te voelen van enig ander soort actie.’⁴³ Hetzelfde geldt voor de Moeder.

De Tweede Wereldoorlog was niet het resultaat van een bankroet van de politieke en economische systemen, of van nationale of rassenverhoudingen, alhoewel dit alles er een rol in speelde. Het ging in wezen, zoals we hierboven gezien hebben, om het lot van de wereld. Het was, na de Eerste Wereldoorlog, de grootste uitbarsting van krachten in een eeuw die de veranderingen heeft geproduceerd welke leiden tot een versnelling van de lange evolutie van de aarde. ‘De Geallieerden staan aan de zijde van de revolutionaire krachten’, schreef Sri Aurobindo. ‘Ik heb dit niet zomaar gezegd, maar op grond van wat voor mij klinkklare feiten zijn

... We hebben in een brief duidelijk gemaakt dat we de oorlog niet als een strijd tussen naties en regeringen beschouwen (en nog minder tussen goede en slechte volkeren) maar tussen twee krachten, de Goddelijke en de Asoerische ... De overwinning van de ene zijde (de Geallieerden) zou de weg openhouden voor de evolutionaire krachten; de overwinning van de andere zijde zou de mensheid doen terugvallen, haar op een afschuwelijke wijze doen ontaarden, en zou zelfs, in het ergste geval, leiden tot haar uiteindelijk falen als ras, zoals andere eerder in de evolutie gefaald hebben en ten onder gegaan zijn. Dat is waar het om gaat, en alle andere overwegingen zijn ofwel van geen tel of van minder belang.’⁴⁴

Dit betekent dat deze wereldoorlog direct te maken had met het zich van hun Oorsprong afkeren van de vier fundamentele goddelijke Machten, waardoor ze de vier grote Asoera’s werden die aan de basis staan van onze wereld, en die gedurende het hele verleden van de mensheid erover hebben geheerst, ondanks de oppositie van de Goden. Het is waar dat in de loop van de evolutie van de mensheid de Goden hun deel van de wereld hebben veroverd, zoals door het ontstaan van de religies aangetoond, maar het is eveneens waar dat alle religies door de Asoera’s en hun helpers geperverteerd zijn, en dat de antigoddelijke machten nog altijd de wereld in hun hand houden. De bekering of uitschakeling van de Asoera’s, en het mogelijk maken van een goddelijke wereld op aarde, was de missie van Sri Aurobindo en de Moeder. Het was ook waar de Tweede Wereldoorlog om draaide.

De lezer zal zich herinneren hoe, aan het begin van de schepping, de Universele Moeder zich tot ‘de Heer’ keerde en hem smeekte om goed te maken wat verkeerd was gegaan. Op dat moment droeg de Heer de Moeder op de manifestatie met haar goddelijke Liefde te bezielen. Het gevolg hiervan was enerzijds de schepping van de Goden, anderzijds de ‘bezieling’ van de manifestatie – een bezieling geleid heeft tot de individualisering van

de Wereldziel in de vele zielen van de mensheid, en tot het ontstaan van het individuele psychisch wezen in elke mens. Wanneer we de Moeders rol in de evolutie in verband brengen met wat er op het spel stond in de Tweede Wereldoorlog, en we in beschouwing nemen dat de Moeder op aarde de transcendentale, universele en individuele Moeder belichaamde, wordt het begrijpelijk waarom Sri Aurobindo deze oorlog ‘de Moeders oorlog’ noemde. Udar vertelt in zijn *Reminiscences* dat aan het begin van de Tweede Wereldoorlog, toen Sri Aurobindo Hitler nog vijftig procent kans gaf om de heerser over de wereld te worden, de Heer van de Leugen vaak naar de Moeder toe kwam om ‘op te scheppen over alle moeilijkheden en nederlagen die hij de Geallieerden toebracht.’⁴⁵ De Moeder heeft zelf gezegd dat zij en de Asoera elkaar vaak ontmoetten en gesprekken hadden met elkaar. ‘Tenslotte’, zei ze, ‘ben ik zijn moeder’, en: ‘Er is een heel diepe relatie.’ Want wie anders dan zij had hem en zijn drie kameraden oorspronkelijk voortgebracht, en wie anders was verantwoordelijk voor de manifestatie zoals die is? Er is niets anders dan Dat, en zij was (en is) Dat in zijn creatief aspect.

De Moeder en Sri Aurobindo volgden de gebeurtenissen van nabij. Ze lazen de kranten, voornamelijk *The Hindu*, maar de verslagen kwamen vaak pas dagen na de gebeurtenissen. Daarom luisterden ze ook iedere avond zonder uitzondering naar de nieuwsberichten van de BBC. Er was geen radio in de Ashram, maar Udar had een goeie radio met al het nodige om de BBC te ontvangen. Dus ging Pavitra, samen met Pavita, iedere avond naar zijn huis voor het nieuws van half tien. Pavita, een Engelse vrouw die in het gewone leven Margaret Aldwinckle heette, was voordat ze zich bij de Ashram aansloot de secretaresse van Paul Brunton geweest, de nog steeds veel gelezen schrijver over occulte en spirituele zaken. ‘Pavita schreef het nieuws dan stenografisch op, ging naar huis, typte het uit en stuurde het naar Sri Aurobindo, zodat hij het nieuws dezelfde nacht nog kon lezen ...

Later, toen de situatie nog verergerde, werd een radio in de Ashram zelf aangebracht. Ik denk dat in die dagen het hele programma van de Ashram zo geregeld was dat Sri Aurobindo naar uitzendingen van de BBC kon luisteren.’⁴⁶

We hebben al gezien dat Sri Aurobindo en de Moeder de oorlog in 1938 deden uitstellen, en hoe de Asoera wraak nam met een directe aanval op Sri Aurobindo. Een andere tussenkomst door Sri Aurobindo was bij Duinkerken eind mei 1940. De Duitse tanks hadden België overrompeld en de Belgische koning, Leopold III, had zich overgegeven. Plotseling was de BEF (British Expeditionary Force) van haar reserves en havens afgesneden, en stond op het punt zich over te geven of vernietigd te worden. ‘Er is geen uitweg voor hen tenzij Duinkerken stand kan houden of ze door de opening in de Franse linies kunnen ontsnappen’⁴⁷, zei Sri Aurobindo. Dit was een cruciale situatie, want als de BEF uitgeschakeld zou worden, zou Groot-Brittannië zo goed als weerloos zijn, en zou Hitler zonder veel moeite heerser over Europa geworden zijn, en volgens Sri Aurobindo, misschien wel over de wereld.

Sri Aurobindo schrijft over zichzelf: ‘Innerlijk zette hij zijn spirituele kracht achter de Geallieerden vanaf de gebeurtenissen in Duinkerken, toen iedereen de onmiddellijke val van Engeland en de definitieve triomf van Hitler verwachtte, en tot zijn voldoening zag hij dat de Duitse stormloop naar de overwinning bijna meteen tot staan kwam en het oorlogstij begon te keren.’⁴⁸ Tot op deze dag weet niemand waarom Hitler, die de BEF gemakkelijk had kunnen vernietigen, aarzelde en uiteindelijk Goering het werk liet doen met zijn bommenwerpers – een opdracht die hij verknalde. En niemand weet waarom er, in die zonnige meidagen, letterlijk uit een blauwe hemel over die kuststreek mist neerdaalde. ‘Niet alleen was Duinkerken zelf in mist gehuld, alle vliegvelden van de Luftwaffe waren overdekt met een laaghangende bewolking die hun drieduizend

bommenwerpers aan de grond hield’, schrijft John Toland in zijn standaardbiografie van Adolf Hitler.⁴⁹ Toen de Luftwaffe uiteindelijk in actie kwam, had tussen 24 mei en 4 juni een krakkemikkige vloot van zo’n 900 schepen, boten en bootjes 338.226 Britse en geallieerde troepen het Kanaal overgezet, en kon de oorlog worden voortgezet. ‘[Groot-Brittannië] werden tijdens deze oorlog door goddelijke interventie gered’, zei Sri Aurobindo een paar maanden later. ‘Ze zouden verpletterd zijn geweest als Hitler Engeland op het juiste moment had aangevallen, na de val van Frankrijk.’⁵⁰

Een van de problemen waar de Moeder en Sri Aurobindo mee af te rekenen hadden was dat ze aanvankelijk aan de kant van de geallieerden voor hun actie geen geschikt menselijk instrument konden vinden. Zoals de geschiedenis ons leert waren de geallieerde staatslieden die een rol speelden vóór het uitbreken van de oorlog niet van indrukwekkend kaliber. Maar toen werd Winston Churchill eerste minister van Groot-Brittannië. Hij legde een vermogen tot leiderschap en een kracht aan de dag die iedereen aan de geallieerde zijde opnieuw bemoedigde en voldoende vertrouwen gaf om de strijd met de As-mogendheden voort te zetten. Maggi Lidchi-Grassi, die een nauw contact met de Moeder had, schrijft: ‘De Moeder vertelde de schrijfster hoe Sri Aurobindo haar de woorden placht voor te zeggen die hij Churchill voor zijn beroemde radio-uitzendingen ingaf, en bepaalde passages werden door Churchill woordelijk uitgesproken. Ik heb geen verwijzingen hierover gevonden in teksten die Sri Aurobindo zelf heeft geschreven, maar zijn secretaris Nirodbaran had hiervan gehoord, en Dyuman ... heeft het bevestigd ... Anu Purani vertelt me dat haar vader, A.B. Purani, een van de paar mensen die Sri Aurobindo dagelijks zagen, haar hetzelfde had meegedeeld.’⁵¹ Ook Udar bevestigt dit.⁵²

Voor iemand die de *Talks* leest zoals die door Nirodbaran opgetekend, zijn Sri Aurobindo’s inzicht in Hitlers plannen en manoeuvres, en zijn

voorkennis van de wending die de gebeurtenissen zouden nemen eenvoudigweg verbazend. Hij nam Hitlers programma, zoals in *Mein Kampf* nauwkeurig omschreven, ernstig en wist reeds van zijn plan om het Joodse ras uit te roeien toen velen in en buiten Duitsland de Führer nog altijd hemelhoog prezen. Toen Neville Chamberlain, de Britse premier, dwepend sprak over ‘vrede voor onze tijd’, vergeleek Sri Aurobindo, na een foto in een krant te hebben gezien, Hitler in München met een spin klaar om een vlieg, Chamberlain, te bespringen. Hij zag dat, na Duinkerken, de Britse vloot nog de enige macht was die Duitsland weerstand kon bieden en dat daarom de Franse vloot in geen geval in Hitlers handen mocht vallen. Dat gebeurde dan ook niet; het grootste deel ervan viel in Britse handen en de rest werd bij Toulon door de eigen bemanningen tot zinken gebracht. Hij zag dat Hitler, van achter de schermen door de Asoera geleid, op wereldheerschappij uit was.

Hij zag eveneens dat Hitlers uiteindelijke doel, hoe vergezocht dit ook mag lijken voor de academische geschiedschrijver, de verovering van India was, omdat het de behoedster was van de spirituele wereldbestemming. ‘Het is heel eenvoudig om in te zien dat Hitler de wereldheerschappij nastreeft en dat zijn volgende manoeuvre in de richting van India zal zijn’, zei Sri Aurobindo op 23 mei 1940. Hij bevestigde daarmee wat hij een paar dagen tevoren reeds had gezegd: ‘Het is een duidelijk feit dat Hitler op India uit is. Hij spreekt openlijk over een wereldrijk. Hij zal op de Balkan afgaan en Italië onderweg uitschakelen, wat een zaak van drie weken zal zijn; dan volgen Turkije en daarna Klein-Azië. Klein-Azië betekent uiteindelijk India. Als hij daar [in Klein-Azië] Stalin ontmoet, dan is het een kwestie van wie er de overhand behaalt en naar India komt.’ Hitler was door Eckart en Haushofer onderwezen in Indiaas occultisme en mysticisme, en hij was bovendien het instrument van de Asoera, die het best van allen wist waar India voor stond. Dit verklaart de tangbeweging van de As-mogendheden

(via het zuiden van Rusland, Afrika en het Midden-Oosten) en Japan (door Birma heen) naar het Indiase continent toe. Dat dit inderdaad Hitlers plan was, is in mijn boek *Voorbij de mens* gedocumenteerd.

Maar er waren ook andere diabolische krachten op aarde geïncarneerd en aangezien deze van nature allemaal bikkelharde egoïsten zijn, bestreden zij elkaar, zelfs terwijl ze tegen alle anderen vochten. Een van deze andere vijandige krachten, en misschien de meest meedogenloze van allemaal, was Joseph Stalin. Volgens Sri Aurobindo en de Moeder was Stalin geen gewoon mens, maar een vitaal wezen zonder ziel dat direct in een lichaam geïncarneerd was. Zoals het geval is met zoveel andere dingen waar het Sri Aurobindo en de Moeder betreft, wordt deze bewering door feiten gestaafd. Stalins onmenselijke daden zijn in de geschiedenis vastgelegd en kunnen daar door iedereen gelezen worden.

In 1939 had hij een geheim pact met Hitler gesloten, maar niemand kon eraan twifelen dat beide dictators alleen maar tijd wilden winnen voordat ze elkaar naar de keel vlogen. Had Hitler in *Mein Kampf* niet ten overvloede duidelijk gemaakt wat hij van het communisme en de Slavische volkeren dacht, die ‘Untermenschen’? Al in juni 1940 had Sri Aurobindo gezegd: ‘Ik denk dat de volgende oorlog tussen Rusland en Duitsland zal gevoerd worden.’⁵³ En zo gebeurde het. Hitler lanceerde Operatie Barbarossa tegen Rusland in juni 1941, tot radeloosheid en wanhoop van alle ervaren officieren in de Wehrmacht, die wisten dat op dat moment Duitsland niet in staat was een oorlog op twee fronten te voeren, en die uiteindelijk gelijk zouden krijgen. Sri Aurobindo had al eens gezegd dat hij nooit iemand had gekend die de orders van de Asoera zo getrouw uitvoerde als Hitler. Had de Asoera in dit geval een fout gemaakt?

De occulte toedracht van de zaak is dat de Moeder zich voor de Heer van de Leugen had uitgegeven en een weifelende Hitler – de plannen voor Operatie Barbarossa lagen al maandenlang klaar maar de aanval werd

steeds opnieuw uitgesteld – ervan had overtuigd van de invasie van Rusland werk te maken. Twee dagen later begonnen de kanonnen te bulderen, de Stuka's te gieren, de tanks knerpend te rollen. We zien de Moeders occulte interventie bevestigd door Udar, die schrijft: 'De Moeder vertelde me dit de ochtend na haar bezoek aan Hitler'; door K.D. Sethna, die er in *Mother India* over schreef; en door de Moeder zelf die het er tijdens tenminste twee op band opgenomen gesprekken over had, eerst op 5 november 1961 en daarna op 12 januari 1965.⁵⁴ De lezer zal zich haar beschrijving herinneren van de manier waarop de Heer van de Leugen aan Hitler als zijn God verscheen. (Als ze dit wist, moet ze ook een hoop andere dingen geweten hebben waarover ze nooit met een woord heeft gerept. 'De mensen hebben er geen idee van wat er [in het occulte vlak] gebeurt, niets weten ze,' zei ze wel eens.) Toen ze echter van haar ontmoeting met Hitler terugkeerde ontmoette ze de Asoera, die woedend was en haar verzekerde dat hij zoveel mogelijk onheil zou veroorzaken voordat ze in staat zou zijn hem weer in zijn Oorsprong te doen oplossen.

We herinneren ons hoe de Moeder in 1914 Parijs redde door de Duitsers te verhinderen 'de culturele hoofdstad van de wereld' in te nemen. Ze schijnt hetzelfde gedaan te hebben gedurende de Tweede Wereldoorlog. Op 13 juni 1940, toen de Duitsers minder dan 30 kilometer van Parijs verwijderd waren, zei Sri Aurobindo: 'Parijs is drie eeuwen lang het centrum van de menselijke beschaving geweest. Nu zal hij [Hitler] het verwoesten. Dat is het teken van de Asoera. De geschiedenis herhaalt zich. Ook de Grieks-Romeinse beschaving werd door Duitsland vernietigd.'⁵⁵ Weliswaar gaf Hitler geen bevel tot de verwoesting van Parijs zolang hij het in zijn greep had, maar hij deed het zo gauw hij zag dat het hem ontglipte. Collins en Lapierre citeren in hun bestseller *Is Paris Burning?* het bevel van het Duitse hoofdkwartier, dat Hitlers bevel was: 'Parijs mag niet in handen van de vijand vallen, of, als dat toch gebeurt, mag hij daar niets dan een puinhoop

vinden.’ Maar de Moeder waakte over de metropool waar ze het eerste deel van haar leven had doorgebracht, want ze zei later, in een op band opgenomen gesprek van 5 november 1961, dat een emanatie van haar Parijs ‘gedurende elke nacht van de voorbije oorlog’ had beschermd.⁵⁶ En Collins en Lapierre schrijven dat op de dag van de bevrijding van Parijs ‘iedere Parijzenaar van uit zijn raam ... op een van de wonderen van de oorlog kon neerkijken: Parijs stond er nog.’

Helaas gaan de gepubliceerde *Talks With Sri Aurobindo* slechts tot aan de eerste dagen van 1941, op een paar uitzonderingen na. De voornaamste reden waarom de *Talks* ophielden was, volgens Nirodbaran, dat Sri Aurobindo meer en meer bleef zwijgen en in concentratie was. ‘In de laatste jaren was er een praktisch stil dienstbetoon aan een stille Aanwezigheid.’⁵⁷ Dit was hoogstwaarschijnlijk te wijten aan de enorme occulte taak waar hij en de Moeder uur na uur mee bezig waren. De Moeder zal later spreken van de onophoudelijke spanning waaraan ze onderhevig waren, en dat het precies de Asoera’s bedoeling met de oorlog was hun yogisch werk tot stilstand te brengen. Ze hadden geen andere keuze dan zich zonder onderbreking tegen de Asoera te keren, want ze waren er anders niet zeker van dat ze in staat zouden zijn de supramentale manifestatie te bewerkstelligen voordat de hele aarde aan de vijandige krachten onderworpen zou zijn, of door hen vernietigd.

Men mag veronderstellen dat de Moeder en Sri Aurobindo zich ook in de veldslag om Stalingrad tussenbeide zijn gekomen en de Verenigde Staten in de oorlog hebben betrokken. Er is echter nog een andere gebeurtenis in welke ze hebben ingegrepen en waarvan we zeker zijn: het stoppen en keren van de Japanse invasie in India. Op 19 maart 1944 trok een Japans leger van 230.000 man de Indiase grens over in het noordoosten en koos de stad Imphal als zijn doel. Drieduizend soldaten van Boses Indiaas Nationaal Leger namen aan de aanval deel. Het was ‘een uitgemaakte zaak’ dat

Imphal zou vallen, ondanks het hardnekkig verzet van de Britse en Indiase troepen die vochten onder de Britse Kroon. Maar plotseling zetten de moessonregens in, meer dan een maand te vroeg, en ‘de Japanse kansen op succes werden weggespoeld’, schrijft Hugh Toye. ‘Het werd een militaire catastrofe van de eerste orde.’⁵⁸

Sri Aurobindo schrijft over zichzelf in de derde persoon: ‘Toen de onderhandelingen [met Stafford Cripps] op niets uitliepen, verliet Sri Aurobindo zich weer uitsluitend op het gebruik van zijn spirituele kracht tegen de agressor en stelde tot zijn voldoening vast dat het tij van de Japanse opmars, die tot dusver alles op zijn weg had weggevaagd, onmiddellijk keerde en veranderde in een snelle, vernietigende en uiteindelijk immense en overweldigende [geallieerde] zege.’⁵⁹ Nirodbaran beschrijft hoe, op een bepaald moment, de situatie voor de Geallieerden overal wanhopig was, in Afrika, in Azië en in Europa. Dan vervolgt hij: ‘Op dit triomfantelijk moment voor de vijand liet India’s lotsbestemming zich gelden. Zwarte stortregens zetten de dichte wouden van Assam dagenlang onder water zodat het binnenvallende [Japans] leger met zijn [Indiaas] bevrijdingsfront, vastgelopen in water en slijk, zich moest losmaken van de toom der natuur en zich snel en oneervol terugtrekken. Regen was zo vroeg in het seizoen nooit eerder voorgekomen.’⁶⁰

Toen de Tweede Wereldoorlog, onder de donkere schaduwen waarvan we nog altijd ten dele leven, tot een einde kwam, schreef de Moeder het volgende gebed: ‘De overwinning is er, Uw overwinning, Heer, waarvoor we U oneindig veel dank betuigen. Maar nu zenden wij ons vurig gebed tot U op. De zegevierenden hebben met Uw kracht en door Uw kracht de overwinning behaald. Sta toe dat zij dit in de goede afloop niet vergeten en dat ze zich aan de beloften houden die zij U gedaan hebben in de uren van gevaar en angst. Ze hebben Uw naam gebruikt om oorlog te voeren, mogen zij Uw genade niet vergeten wanneer zij vrede moeten sluiten.’⁶¹ De oorlog

eindigde toen de Japanse keizer Hirohito, die zich voor het eerst in de geschiedenis persoonlijk tot zijn volk richtte, op 15 augustus 1945 over de radio de onvoorwaardelijke overgave van zijn land aankondigde. 15 augustus is de verjaardag van Sri Aurobindo.

De komst van de kinderen

Op 2 december 1943 begon de Moeder een school voor zo'n twintig kinderen. De dreigende aanwezigheid van de Japanse troepen aan de grenzen van India, hun poging om het land binnen te vallen en een paar kleinere bombardementen hadden de bevolking bang gemaakt, en veel Bengalen met familie in de Ashram zochten er een onderkomen. Uiteraard brachten ze hun kinderen mee. Zoals de Moeder later zei: 'Toen men ontdekte dat Pondicherry de veiligste plaats op aarde was [vanwege Sri Aurobindo's bescherming en die van haarzelf], en toen ze hier aankwamen met een menigte kleine kinderen en vroegen of we hen onderdak konden verlenen, konden we hen toch niet terugsturen, of wel soms?'⁶² Ze zei vervolgens dat in de beginjaren het leven in de Ashram 'heel, heel, heel strikt was ... Hoe kunnen we tot het goddelijke behoren zolang we niet alle banden breken die ons met het leven binden, die ons tot slaven van het gewone leven maken? ... We probeerden een sfeer te scheppen waar slechts één iets telde: het goddelijk leven.' Nu ging het er anders aan toe, en tot niemands voordeel naar heel wat sadhaks en sadhikas oordeelden, vastgekit in de gewoonten van hun sobere ashramleven. Kinderen betekent leven, beweging, lawaai, dringende behoeften, verlangens waar meteen op ingegaan moet worden. Kinderen storen en zijn vaak lastig, en de serieuze discipelen konden het doen zonder dat alles. Waarom hadden ze er anders voor gekozen in de Ashram te blijven? Maar weer eens beschikten 'de omstandigheden' of 'het lot' of 'de Voorzienigheid' het anders. Net zoals de vorming van de Ashram vanzelf was geschied, maakte nu een samenloop

van omstandigheden zijn uitbreiding noodzakelijk. Bovendien: was dit niet een ‘Integrale Yoga’, had Sri Aurobindo niet geschreven dat alle leven yoga is, en moesten daarom de beoefenaars ervan niet in staat zijn om alle aspecten van het leven aan te pakken in hun miniatuurwereld?

De Moeder had uiteraard onmiddellijk de betekenis van dit alles en de noodzaak om het leven in de Ashram uit te breiden ingezien, want hiermee ging een uitbreiding van de Yoga gepaard. Later zou ze zeggen: ‘[De aanwezigheid van de kinderen in de Ashram] heeft een voordeel: we bevonden ons te veel in de kantlijn van het leven. Er waren vele problemen die zich niet stelden [toen de Ashram nog op de vroegere wijze functioneerde] en die, indien we ons volledig wilden ontwikkelen, plotseling aan bod gekomen zouden zijn. We hebben de problemen [van een alzijdig gemeenschapsleven] wat te vroeg op ons genomen, maar het was nodig ermee te beginnen. Op deze manier leer je een hoop, je wordt meester van een hoop moeilijkheden. Maar het wordt meer ingewikkeld. En het is mogelijk dat in de huidige omstandigheden, met zo’n groot aantal mensen zonder het flauwste idee waarom ze hier zijn, grotere inspanningen van de discipelen verlangd worden dan vroeger.’⁶³

‘Ik heb er geen spijt van dat we [de kinderen] hebben opgenomen,’ zei de Moeder, ‘want ik geloof dat er onder de kinderen, die niets weten, veel meer materiaal voor de toekomst aanwezig is dan onder de volwassenen die menen alles te weten.’ Maar ja, ‘kinderen leggen beslag op je. Alles moet voor hen gedaan worden, alles moet geregeld worden met het oog op hun welzijn, en de hele levenswijze [in de Ashramgemeenschap] verandert. Kinderen zijn de meest belangrijke personen, waar zij zijn draait alles om hen – en de hele organisatie van de Ashram is totaal veranderd.’⁶⁴

De Moeder begon zelf onderwijs te geven, bijgestaan door enkele ashramieten die kort geleden tot de gemeenschap waren bijgetreden, want de Ashram bleef groeien ondanks de in financieel en materieel opzicht

moeilijke tijden. Er was Sisir Kumar Mitra, voormalig professor aan Tagore's Vishva Bharati en die nu hoofd van de school werd; er was Pranab Kumar Bhattacharya, die het hoofd van de afdeling voor lichamelijke opvoeding en de naaste assistent van de Moeder zou worden.⁵⁴ We zullen in een later hoofdstuk meer over de ashramschool vernemen.

Als men van op een afstand ziet hoe de Ashram zich ontwikkelde, zou men kunnen zeggen dat hij groeide zoals een mooie boom: eerst wordt hij stevig geplant, krijgt water en wordt met zorg beschermd (de vroege jaren); dan wordt hij tijdens zijn groei ondersteund zodat hij in de beste voorwaarden een sterke stam kan vormen (de heel 'strikte' periode); dan ontwikkelt hij een weelde van takken en bladeren (de uitbreiding en de komst van de kinderen); dan brengt hij zaden en vruchten voort (bijvoorbeeld Auroville en andere huidige en toekomstige ontwikkelingen). Een evolutionaire revolutie is een enorme onderneming; wat we tot op heden van de materiële realisatie ervan gezien hebben is pas het begin.

En wie kan die helderogige ashramjeugd bezien zonder te denken aan hun kleine broertjes en zusjes over de hele wereld, die in dit nieuwe millennium voor een toekomst staan die weinigen nog durven beschrijven of voorspellen? Wie twijfelt of bang is kan door Sri Aurobindo's belofte in *Savitri* gerust gesteld worden:

Ik zag de vlamme pioniers van de Almachtige
De hemelse rand overschrijden die naar het leven is gekeerd
In drommen langs de amberen trap der geboorte;
Als voorlopers van een goddelijke menigte
Kwamen ze vanuit de regionen van de morgenster
De enge ruimte van het sterfelijke leven in.
Ik zag hen door de late schemering van een era komen,
De zonogige kinderen van een luisterrijke dageraad,
De machtige scheppers met hun open, kalm gelaat...

Eens zullen hun voetstappen de lijdende aarde veranderen .. ⁶⁵[55](#)

[54] Opmerkelijk was ook de komst van Sudhir Kumar Sarkar. Hij was een metgezel van Barin geweest ten tijde van de Maniktola Garden, een van de beschuldigen in de Alipore Bom Affaire, en een van de jongemannen rond Sri Aurobindo vóór zijn vertrek naar Chandernagore. Sudhir Sarkar werd in 1943 lid van de Ashram, samen met zijn vrouw en kinderen; hij was de laatste van de oudgedienden die dat deed.

[55] I saw the Omnipotent's flaming pioneers / Over the heavenly verge which turns towards life /
Come crowding down the amber stairs of birth; / Forerunners of a divine multitude, / Out of the
paths of the morning star they came / Into the little room of mortal life. / I saw them cross the
twilight of an age, / The sun-eyed children of a marvellous dawn, / The great creators with wide
brows of calm ... / Their tread one day shall change the suffering earth ...

12.

Sri Aurobindo's afdaling in de dood

Sri Aurobindo is op aarde gekomen niet om ons een leerstelling of geloofsovertuiging te brengen die met andere geloofsovertuigingen of leerstellingen zou moeten wedijveren, maar om aan te tonen hoe het verleden voorbijgestreefd kan worden en daadwerkelijk de weg te openen naar een wachtende en onvermijdelijke toekomst.¹

– De Moeder

Mahananda

In 1946 vond er een belangrijke gebeurtenis plaats waar niemand toen van wist en die men zich tegenwoordig nauwelijks herinnert. Zoals we in het vorig hoofdstuk hebben gezien, is veruit het grootste deel van wat de Moeder en Sri Aurobindo in het occulte en spirituele vlak voor de wereld gedaan hebben niet bekend; wat ze deden vond in het verborgene plaats en 'niet aan de oppervlakte waar de mensen het konden zien', en zichzelf hebben er niet openlijk over gesproken. Van het weinige dat bekend is worden, zoals gebruikelijk, de zogenaamd belangrijke commentaren en exegeses van de zogenaamd minder belangrijke gescheiden, waardoor na verloop van tijd een standaard verhaal of mythe ontstaat. Zo'n mythe zou bij elke mogelijke gelegenheid aan de werkelijkheid moeten worden getoetst door opnieuw de beschikbare documenten te bestuderen.

In augustus 1954 las de Moeder uit hoofdstuk 6 van Sri Aurobindo's boekje *De Moeder* de passage voor die volgt op zijn beschrijving van haar vier universele persoonlijkheden: Maheshwari, Mahakali, Mahalakshmi en Mahasaraswati.⁵⁶ 'Er zijn andere grote Persoonlijkheden van de Goddelijke

Moeder, maar zij waren niet zo makkelijk naar beneden te brengen en hebben niet zo'n duidelijke rol gespeeld in de spirituele evolutie van de aarde. Onder hen bevinden zich persoonlijkheden die onmisbaar zijn voor de supramentale verwezenlijking – vooral de Persoonlijkheid van de mysterieuze en machtige extase en ananda die voortvloeit uit een allerhoogste goddelijke liefde, de ananda die als enige de kloof kan overbruggen tussen de hoogste hoogten van de supramentale verwezenlijking en de diepste diepten van de materie, de Ananda die de sleutel is tot een wonderbaarlijk goddelijk leven, en die zelfs nu, achter de schermen, het werk van alle andere machten van het universum ondersteunt.² 'Ananda' betekent zaligheid, absolute vreugde zonder schaduwzijde, de hoogste extase. Samen met het Zijn en de Bewustzijnskracht is het een van de drie allerhoogste attributen van de Godheid, en daarom een van de aspecten of persoonlijkheden van de Grote Moeder.

Een van de toehoorders vroeg wat voor Persoonlijkheid dat was en wanneer zij zich zou manifesteren. De Moeder had de vraag verwacht en ze had haar antwoord klaar. 'Ze *is* gekomen, en ze heeft een rijkdom aan kracht en liefde meegebracht, een goddelijke vreugde van een intensiteit die tot dan toe op aarde onbekend was. De fysieke atmosfeer werd door haar volkomen veranderd en doordrongen van nieuwe en wonderbaarlijke mogelijkheden. Maar om in staat te zijn zich hier te vestigen en er te werken, moest ze met een minimum van ontvankelijkheid tegemoet worden getreden; ze moest op zijn minst één menselijk wezen vinden dat de vereiste kwaliteiten bezit in zijn vitale en fysieke natuur, dat begiftigd is met een spontane en integrale zuiverheid, en dat tegelijkertijd een lichaam heeft dat sterk en evenwichtig genoeg is om in staat te zijn de intensiteit van de Ananda die zij met zich meebrengt te verdragen. Tot nu toe heeft ze niet gevonden wat nodig was. Mensen blijven halsstarrig mensen en kunnen of

willen geen supermensen worden. Ze kunnen slechts een liefde ontvangen en uitdrukken die beantwoordt aan hun eigen natuur: een menselijke liefde. De wonderbaarlijke vreugde van de goddelijke Ananda gaat hun mogelijkheden te boven.

Ze denkt er dus soms over zich terug te trekken, omdat ze vaststelt dat de wereld niet klaar is om haar te ontvangen. Dit zou een betreuenswaardig verlies betekenen. Het is waar dat voor het ogenblik haar aanwezigheid eerder passief dan actief is, omdat ze niet de gelegenheid krijgt zich te manifesteren. Maar ze is niettemin een fantastische hulp bij het Werk. Want van alle aspecten van de Moeder is zij hetgene dat het grootste vermogen voor de transformatie van het lichaam bezit. Het is een feit dat de cellen die, wanneer ze in contact komen met goddelijke vreugde, ermee kunnen meetrillen en haar kunnen ontvangen en behouden, getransformeerde cellen zijn die onsterfelijk aan het worden zijn. De vibraties van goddelijke vreugde en die van [de gewone menselijke] vreugde kunnen niet samen bestaan in hetzelfde vitale en fysieke systeem. Dus moet men *volledig* afstand gedaan hebben van de ervaring van alle genot om in een toestand te verkeren waarin men de Ananda kan ontvangen. Maar er zijn er maar weinig die van alle genot afstand kunnen doen zonder daarbij elke vorm van deelname aan de activiteiten van het leven te verzuimen en zich aan een strikt ascetisme over te geven. Ook zijn er onder hen die weten dat de transformatie in het actieve leven moet plaatsvinden, sommigen die het genot proberen te zien als een min of meer vertekende vorm van Ananda, waarbij ze zodoende voor zichzelf het najagen van persoonlijke genoegens rechtvaardigen, en creëren in zichzelf een bijna onoverkomelijk obstakel voor hun eigen transformatie aanbrengen.'

De aanwezigheid van Ishwari, Kali, Lakshmi en Saraswati en hun macht over de mensen is eeuwenoud. Wanneer was deze nieuwe Persoonlijkheid van de Moeder, de Ananda, dan neergedaald? De vraag werd gesteld door

een van de toehoorders, en ze antwoordde: ‘Ik weet de datums niet. Ik heb geen geheugen voor datums. Alles wat ik weet is dat het gebeurde voordat Sri Aurobindo zijn lichaam verliet, dat hij het daarvóór te weten was gekomen en het als een feit had erkend.’

Na een stilte vervolgde ze: ‘Er was een ontzettende strijd aan de gang met het Onbewuste. Want toen ik zag dat de ontvankelijkheid niet was wat zij zijn moest, beschouwde ik het Onbewuste als verantwoordelijk daarvoor en daar probeerde ik die strijd uit te vechten. Ik zeg niet dat dat geen resultaat had, maar er was een groot verschil tussen het bereikte en het verhoopte resultaat. Maar ik zeg jullie dit... Jullie zijn allemaal zo dichtbij, jullie baden in de atmosfeer, maar wie was zich van wat dan ook bewust? Jullie bleven gewoon doorgaan met je leven, nietwaar? ...’ Toen zei Pavitra: ‘Ik denk dat het in 1946 was, Moeder, want u hebt ons toen zoveel dingen verteld.’ – ‘Correct’, zei de Moeder.

‘[De Ananda] daalde neer omdat er een mogelijkheid was, omdat de situatie een bepaald stadium had bereikt en de tijd gekomen was dat ze neer kon dalen. In feite daalde ze neer omdat ik dacht dat het mogelijk was dat ze zou slagen. Er zijn altijd mogelijkheden, maar ... ze moeten in de materie werkelijk worden gemaakt.’ Men vergete niet dat, hoewel de Moeder in de derde persoon over de Ananda spreekt, dit aspect of deze persoonlijkheid een integraal deel van haar vormde. ‘Zie je, een bewijs van wat ik jullie gezegd heb is dat, toen de neerdaling gebeurde, twee of drie weken lang de atmosfeer, niet alleen van de Ashram maar van de aarde, geladen was met zo’n kracht, ja, met zo’n intense goddelijke vreugde die zo’n wonderbaarlijke kracht voortbracht, dat dingen die daarvóór moeilijk waren bijna onmiddellijk gedaan konden worden. Er deden zich gevolgen voor in de hele wereld. Ik geloof niet dat ook maar iemand onder jullie ervan geweten heeft. Jullie konden me niet eens zeggen wanneer het zich heeft voorgedaan, of wel?’³

India wordt onafhankelijk

*De ware spiritualiteit bestaat er niet in het leven te verzaken, maar het leven perfect te maken met een Goddelijke Perfectie. Dit is wat India nu aan de wereld moet meedelen.*⁴

– De Moeder

India werd onafhankelijk op 15 augustus 1947 om middernacht. Lord Mountbatten was verantwoordelijk geweest voor de keuze van de datum, en bracht zo met grote snelheid een aaneenschakeling van zeer belangrijke en vóerstrekkende beslissingen op gang. Larry Collins en Dominique Lapierre hebben, in *Freedom at Midnight*, beschreven hoe Mountbatten gedurende een persconferentie de datum in een spontane opwelling koos, hoewel hij het deed voorkomen alsof hij de datum in gedachten had gehad. ‘Mountbatten nam een ogenblikkelijk besluit. Het was een datum die in zijn herinnering verbonden was met de meest triomfantelijke uren van zijn eigen leven, de dag waarop zijn lange kruistocht door de oerwouden van Birma geëindigd was met de onvoorwaardelijke overgave van het Japanse Rijk ... Met een brok in de keel werd aangekondigd de overwinnaar van de Birmese oerwouden, die op het punt stond de bevrijder van India te worden: “De uiteindelijke machtsoverdracht aan India zal op 15 augustus 1947 plaatshebben.”⁵

De lezer zal zich herinneren dat Sri Aurobindo in het begin van de jaren twintig aan Purani de verzekering gaf dat India vrij zou zijn – een gewichtige uitspraak want, zoals Sri Aurobindo ongetwijfeld wist, ze zou tot een belangrijke beslissing in Purani’s leven leiden. Hoe kon Sri Aurobindo zo zeker zijn van zijn zaak? De Moeder geeft ons het verrassende antwoord op deze vraag. ‘Nadat ik naar een bepaalde plaats [in de occulte werelden] was gegaan, zei ik tegen Sri Aurobindo: “India is vrij” ... Dat was in 1915 ... En op een vraag die Sri Aurobindo me stelde,

antwoordde ik vanuit dezelfde [occulte] plaats: “Er zal absoluut geen geweld mee gemoeid zijn. Het zal zonder een omwenteling gebeuren. De Engelsen zelf zullen de beslissing nemen te vertrekken omdat ze niet in staat zullen zijn het land te blijven bezetten vanwege bepaalde omstandigheden in de wereld.”⁶

(Toen vroeg een jongen van de ashramschool haar: ‘U zei dat India in 1915 vrij was, maar was het toen vrij op de manier dat het nu is? Want India is niet vrij als één geheel, het is opgedeeld.’ En de Moeder antwoordde: ‘De details waren toen nog niet vastgelegd. Nee, er moet een mogelijkheid bestaan hebben dat het anders ging, want toen Sri Aurobindo [de leiders van het Congres] adviseerde een bepaald iets te doen, toen hij hun dat bericht stuurde [in 1942, in verband met het Cripps-aanbod], wist hij heel goed dat het mogelijk was te vermijden wat er later gebeurde. Als men toen naar hem geluisterd had, zou er geen opdeling geweest zijn. Dus was de verdeling niet voorbeschikt, het was een menselijke vervorming [van de bestaande mogelijkheden]. Het is zonder twijfel een menselijke vervorming.’)

Op de dag van India’s onafhankelijkheid liet de Moeder de volgende invocatie ronddelen: ‘O Moeder van ons, O Ziel van India, Moeder die haar kinderen nooit in de steek hebt gelaten, ook niet in de dagen van grootste moedeloosheid, ook niet toen zij niet langer naar uw stem luisterden, andere meesters dienden en u verloochenden, nu dat ze opgestaan zijn en het licht weer schijnt op uw gelaat in deze dageraad van uw bevrijding, in dit grote uur groeten wij u. Leid ons opdat de horizon van vrijheid die zich voor ons opent ook een horizon mag zijn van ware grootheid en van uw waarachtige tegenwoordigheid in de gemeenschap der naties. Leid ons opdat we ons altijd achter grote idealen scharen en toon uw ware gelaat aan de mensen, als gids in de dingen van de geest en vriend en helper van alle volkeren.’⁷

Bij deze gelegenheid liet de Moeder haar vlag boven de Ashram ten top hijsen, boven het terras aan Sri Aurobindo's kamer. Ze noemde haar de spirituele vlag van India. 'Het is de vlag van India's spirituele missie. Door het volbrengen van deze missie zal India's eenheid tot stand komen'⁸, verklaarde ze op 15 augustus. Op de Moeders vlag is haar symbool afgebeeld, in goud op een lichtblauwe achtergrond. 's Middags verscheen ze op haar terras', schrijft Nirodbaran, en werd begroet door de leden van de Ashram die *Bande Mataram* zongen, waarna ze "Jai Hind!" riep, met zo'n blik en gebaar dat we ons dat nog altijd herinneren.'⁹

Dit veelbetekenend symbolisch gebaar van de Moeder, die de vlag drie dagen lang wilde laten hangen, werd verkeerd geïnterpreteerd door bepaalde politieke groeperingen in Pondicherry en 'er ontstond een rel tegen de Ashram waarbij een sadhak vermoord werd – Mulshankar, die elke dag Sri Aurobindo's rechterbeen gemasseerd had. Vijandig gezinde elementen dreigden zelfs het gebouw te beklimmen en de vlag neer te halen. De Moeder weigerde haar in te halen voordat de drie dagen voorbij waren.'¹⁰ Dit was de eerste van verscheidene opstootjes tegen de Ashram in de komende jaren.

Later zou de Moeder haar kaart van India opmaken, die nog altijd op de Playground hangt. Op deze kaart omvat 'India' ook Pakistan (het toenmalige West-Pakistan), Sikkim, Bhutan, Bangladesh (het toenmalige Oost-Pakistan), een deel van Birma, en Sri Lanka (het toenmalige Ceylon). De Moeder legde uit: 'De kaart werd gemaakt na de verdeling. Het is de kaart van het ware India ondanks alle voorlopige schijn, en het zal altijd de kaart van het ware India blijven, wat de mensen er ook van mogen denken.'¹¹

Om dit te begrijpen moet men weten dat elke ware natie niet alleen een deel van het aardoppervlak is dat op een kaart staat afgebeeld, maar een levend geheel. Sri Aurobindo schreef hierover: 'Iedere natie is een Shakti of

een macht van de evoluerende geest in de mensheid en leeft volgens het principe dat zij belichaamt. India is the Bharata Shakti, de levende energie van een grote spirituele conceptie, en trouw daaraan is het absolute beginsel van haar bestaan. Want alleen daardoor is zij een van de onsterfelijke naties; dit alleen is het geheim geweest van haar verbazingwekkende doorzettingskracht en haar eeuwige kracht om te overleven en zich te vernieuwen.’¹² En de Moeder zei eens: ‘India is niet de aarde, de rivieren en de bergen van dit land, en het is ook niet de collectieve naam van de inwoners van dit land. India is een levend wezen, net zo levend als Shiva, bijvoorbeeld. India is een godin zoals Shiva een god is. Als ze dat zou willen, zou ze zich in menselijke gedaante kunnen vertonen.’¹³

Er is nergens een meer diepgaande en positieve visie van India te vinden dan bij Sri Aurobindo en de Moeder. We hebben een idee gekregen van Sri Aurobindo’s liefde voor Moeder India en zijn eerbied voor haar in zijn politieke geschriften. Hij heeft haar verleden en haar culturele rijkdommen bestudeerd zoals weinig anderen dat gedaan hebben, een studie die resulteerde in boeken als *The Secret of the Veda*, *The Upanishads*, *The Foundations of Indian Culture* en *Essays on the Gita*. Zelfs zijn magistraal episch gedicht *Savitri* is gebaseerd op een verhaal uit de *Mahabharata*. In feite is zijn hele werk doordrongen van de levende tegenwoordigheid van de eeuwige Indiase waarden.

‘Het eeuwenoude India is niet dood, noch heeft het zijn laatste creatief woord gesproken’, schreef hij, ‘het leeft en heeft nog altijd iets voor zich en voor de mensheid te doen. Dat wat nu moet proberen te ontwaken is niet een verengelt oosters volk, gedweë leerling van het Westen en gedoemd om de cyclus van het welslagen en falen van de Occident over te doen, maar nog altijd de eeuwenoude Shakti uit onheuglijke tijden die haar diepere zelf hervindt, het hoofd verheft naar de allerhoogste bron van licht en sterkte, en de volledige betekenis en wijdere vorm van haar dharma

begint te ontdekken.’ ‘God behoudt voor zichzelf altijd een uitverkoren land waarin de hogere kennis ononderbroken, door alle toevallige gebeurtenissen en gevaren heen, door weinigen of velen bewaard wordt, en in de huidige tijd, in elk geval in deze Chaturyuga (het Vierde of IJzeren Tijdperk), is dat land India.’¹⁴ Op haar beurt zei de Moeder: ‘De toekomst van India is duidelijk. India is de Goeroe van de wereld. De toekomstige structuur van de wereld hangt van India af. India is de levende ziel. India is de belichaming van de spirituele kennis in de wereld.’ En ze schreef: ‘In de hele schepping heeft de aarde een bijzondere plaats omdat zij, in tegenstelling tot de andere planeten evolutionair is en een psychisch wezen als kern heeft. Op de aarde is speciaal India een door God uitverkoren land.’ ‘India is de symbolische vertegenwoordiging geworden van alle moeilijkheden van de moderne mensheid. India zal het land zijn van haar wederopstanding – de wederopstanding tot een hoger en waarachtiger leven.’¹⁵

Als we de veelvuldige en kolossale problemen van het huidige India in ogenschouw nemen, klinkt dit misschien wat bombastisch. Maar Sri Aurobindo en de Moeder waren ‘spirituele realisten’ die de moeilijkheden even duidelijk zagen als de mogelijkheden. ‘We moeten erkennen dat er een grote kloof bestaat tussen wat we zijn en wat we zouden kunnen zijn of zouden moeten nastreven om te zijn’¹⁶, schreef Sri Aurobindo. K.D. Sethna heeft in *Our Light and Delight* een grappige anekdote. ‘Twee generaties geleden zei Tagore dat, hoewel India in het stof lag, zelfs het stof waarin het lag heilig was. Het was duidelijk dat hij in gedachten had dat dit stof betreden was door de voeten van de Rishi’s, heilige mannen en Avatars. Naar verluidt was Sri Aurobindo’s commentaar daarop dat, hoe dan ook, stof niet iets is voor een mens om in te liggen, en dat de mens niet geschapen was om op zijn buik te liggen.’¹⁷

Dat de Indiase spiritualiteit (en de oosterse takken ervan), zich over de hele wereld aan het verspreiden is, zoals door Sri Aurobindo en de Moeder voorspeld, is een vaststaand feit. De Waarheid is één; en de manier waarop de mens in elkaar zit, zijn psychologische eigenschappen en spirituele mogelijkheden zijn dat ook. Het Westen heeft hard gewerkt en zijn beste talent opgeofferd om iets essentieels te verwerven: de individualisatie van de menselijke persoonlijkheid. Wat het niet heeft, echter, is de praktijk en zelfs ook maar het idee van een spirituele realisatie, behalve in enkele van zijn heiligen en mystici. India, ‘het Azië van Azië’ zoals Sri Aurobindo het noemde, heeft de spirituele realisatie in haar vele vormen van eenwording met de Godheid behouden en behoed. Wat het op zijn beurt mist is het noodzakelijke vermogen tot individualisatie binnen de sociale en materiële context (echter niet in zijn yogi’s). Het Oosten en het Westen moeten, nu de ‘*global village*’ deze unieke mogelijkheid biedt, elkaar ontmoeten en het potentieel van de mensheid ten volle realiseren in een inspanning die de wereld daadwerkelijk één zal maken, en die de menselijke soort voorbij zichzelf zal brengen naar een Nieuwe Wereld.

Vijf ‘dromen’

*Een nieuwe geest van eenheid zal de mensheid beginnen te beheersen.*¹⁸

– Sri Aurobindo

All India Radio had Sri Aurobindo om een boodschap gevraagd, die door een nieuwslezer voorgelezen en op India’s Onafhankelijkheidsdag uitgezonden zou worden. Zijn boodschap begon als volgt⁵⁷: ‘15 augustus 1947 is de geboortedag van het vrije India. Deze datum betekent voor haar het einde van een oud tijdperk en het begin van een nieuw. Maar we kunnen hem, door als een vrije natie te leven en te handelen, ook tot een belangrijke

datum maken in een nieuw tijdperk dat zich opent voor de hele wereld, voor de politieke, sociale, culturele en spirituele toekomst van de mensheid.

15 augustus is mijn eigen verjaardag, en het doet mij natuurlijk genoeg dat hij deze vérstrekkende betekenis heeft gekregen. Ik beschouw deze samenloop van omstandigheden niet als toevallig, maar als de goedkeuring van en bekrachtiging, door de Goddelijke Sterkte die mijn gids is, van het werk waarmee ik mijn leven begon en het begin van zijn volledige verwezenlijking. Meer nog, op deze dag kan ik bijna alle ontwikkelingen in de wereld, waarvan ik hoopte dat ze tijdens mijn leven zouden plaatsvinden ook al leken ze toen onuitvoerbaar dromen, tot vervulling of op weg van hun vervulling zien komen. Bij al deze ontwikkelingen zou India heel goed een grote rol kunnen spelen en een leidende positie innemen.’

Dan noemt Sri Aurobindo de vijf grote ontwikkelingen in de wereld – zijn vijf ‘dromen’ – een voor een op en neemt ze kort in ogenschouw. ‘De eerste van deze dromen was een revolutionaire beweging die een vrij en verenigd India zou scheppen.’ Hoofdstuk 5 in dit boek gaf ons enig idee van de prominente rol die Sri Aurobindo speelde in de verwezenlijking van deze droom, en zijn tussenkomst ten tijde van het aanbod van Cripps-aanbod laat zien hoezeer hij zich om India’s vrijheid bekommerde en hoe na ze hem aan het hart lag. We weten praktisch niets van de yogische kracht die hij toepaste om dat doel te bereiken, maar het lijdt geen twijfel dat hij met een waakzaam oog alle relevante ontwikkelingen volgde. Men moet in gedachten houden dat hij, in zijn onopgesmukte woorden, ‘India’s volledige onafhankelijkheid altijd voorstond, en dat hij de eerste was die dit publiekelijk en zonder compromis bepleitte als het enige ideaal een zichzelf respecterende natie waardig.’¹⁹

Maar het lichaam van Bharat Mata, Moeder India, was in twee delen opgebroken, India en Pakistan, zelf op een groteske manier verdeeld in Oost- en West-Pakistan, die op een afstand van maar liefst 1300 kilometer

van elkaar lagen. Sri Aurobindo's nadrukkelijke uitspraak aangaande dit betreurenswaardige feit – aangaande deze ‘menselijke de vervorming,’ zoals de Moeder het noemde – is nu net zo van belang als ze dat in 1947 was. ‘De oude communautaire verdeling in hindoes en moslims lijkt zich verhard te hebben in een permanente politieke verdeling van het land. Het is te hopen dat dit voldongen feit niet voorgoed als voldongen geaccepteerd zal worden, of als meer dan een tijdelijk hulpmiddel. Want als de verdeling van blijvende aard is, kan India erdoor ernstig verzwakt worden, zelfs verlamd: ongeregelheden kunnen altijd mogelijk blijven; zelfs een nieuwe invasie en verovering door een andere natie zijn mogelijk. India's binnenlandse ontwikkeling en welvaart kunnen belemmerd worden, zijn positie onder de naties verzwakt, het bereiken van zijn bestemming gehinderd of zelfs gedwarsboemd.’ Het kan leerzaam zijn deze prognoses te toetsen aan wat er sinds 1947 gebeurd is.

En Sri Aurobindo vervolgt: ‘Dit mag niet gebeuren; de verdeling moet ongedaan worden gemaakt. Laten we hopen dat dit op natuurlijke wijze gebeurt, door een toenemende onderkenning van de noodzaak niet alleen van vrede en eendracht, maar van een gemeenschappelijke actie, door het nemen van gezamenlijke maatregelen en het scheppen van de middelen voor dat doel. Op deze manier kan eenheid uiteindelijk ontstaan in welke vorm dan ook – de concrete vorm is van pragmatisch maar niet van fundamenteel belang. Maar ongeacht door welk middel of op welke manier, de verdeling moet verdwijnen; eenheid moet en zal er komen, want zij is nodig voor de vervulling van India's toekomst.’ Bij een andere gelegenheid heeft Sri Aurobindo deze voorspelling expliciet bevestigd: ‘India zal herenigd worden. Ik zie het duidelijk.’²⁰ De Moeder heeft zelfs voorspeld hoe dit zou gebeuren: Pakistan, verdeeld in provincies volgens zijn etnische bevolkingsgroepen, zou uiteenvallen en de zelfstandige gebieden zouden om een confederatie met India verzoeken – dat zelf ook, als oplossing van

zijn binnenlandse problemen, nog meer een bondsstaat zou worden dan het op het ogenblik is.²¹

Sri Aurobindo's tweede droom 'was de heropleving en bevrijding van de volkeren van Azië, dat zijn belangrijke rol in de vooruitgang van de menselijke beschaving weer moet opnemen. Azië is opgestaan; grote delen zijn nu bijna geheel vrij of worden op dit moment bevrijd; de andere, die nog geheel of gedeeltelijk onderworpen delen, zijn eveneens gewikkeld in hun vrijheidsstrijd. Er rest maar weinig dat nog gedaan moet worden, en dat zal vandaag of morgen worden uitgevoerd.'

'De derde droom was een wereldunie als fundament van een rechtvaardiger, mooier en waardiger leven voor de hele mensheid. Die eenwording van de menselijke wereld is in de maak ... De nodige energie is aanwezig, en die moet onvermijdelijk toenemen en haar doel bereiken ... Het is mogelijk dat zich een catastrofe voordoet die de poging onderbreekt of tenietdoet, maar zelfs dan is het uiteindelijke resultaat zeker. Want eenwording is een noodzaak van de natuur, een onontkomelijke tendens ... Een nieuwe geest van eenheid zal de mensheid beheersen.'

Voor een vollediger inzicht in de noodzaak en de problemen van een wereldunie mogen we de lezer verwijzen naar Sri Aurobindo's *The Human Cycle* en *The Problem of Human Unity*, twee boeken die nu nog net zo actueel en relevant zijn als toen ze bijna een eeuw geleden geschreven werden, en die nu beter begrepen kunnen worden omdat er zoveel in staat dat toen slechts gissing en projectie leek, en dat ondertussen een concrete vorm heeft aangenomen of bezig is het te doen.

In een brief aan de Moeder tijdens de Eerste Wereldoorlog schreef Sri Aurobindo: 'De hele wereld is nu aan één wet onderhevig.' Al mag dit tegenwoordig dit een feit zijn dat iedereen kan ervaren, toen die brief geschreven werd was het verre van duidelijk. Heeft niet ieder volk vanaf het begin van de geschiedenis van de mensheid zich als de 'navel der wereld'

beschouwd en alle andere als barbaren, of zelfs als niet tot het menselijk ras behorend?

In *A Message to America*, door Sri Aurobindo geschreven in 1949, lezen we: ‘Er is een gemeenschappelijke hoop, een gemeenschappelijke bestemming, zowel spiritueel als materieel, waarvoor [Oost en West] beide als medewerkers nodig zijn. We moeten ons niet langer bekommeren om verdeeldheid en verschil, maar om solidariteit, eendracht, zelfs één-zijn, nodig voor het streven naar en realiseren van een gemeenschappelijk ideaal, het voorbestemde doel, door de Natuur vanaf haar beginperiode vagelijk nagestreefd en waarin ze, in een toenemend licht van kennis die haar aanvankelijke onwetendheid vervangt, moet volharden.’

In dezelfde boodschap schreef hij ook: ‘Sommige denkers hebben de nadruk gelegd op de spiritualiteit van het Oosten en het materialisme van het Westen; maar het Westen heeft niet minder dan het Oosten zijn spirituele zoekers en, zij het niet in zo’n grote mate, zijn heiligen en wijzen en mystici; het Oosten heeft zijn materialistische perioden gekend, zijn materiële pracht en praal, zijn verwante of identieke omgang met het leven en de materie en de wereld waarin we leven.’²²

‘De boodschap van het Oosten aan het Westen is een waarachtige boodschap’, schreef Sri Aurobindo in de *Arya*. “Alleen door zichzelf te vinden kan de mens gered worden,” en: “Wat zal een mens er baat bij hebben, zelfs al wint hij de hele wereld, als hij zijn eigen ziel verliest?” Het Westen heeft de boodschap gehoord en zoekt naar de wet en de waarheid van de ziel en de bewijzen van een innerlijke realiteit die groter is dan de materiële. Het gevaar bestaat erin dat het, met zijn passie voor techniek en zijn overdreven intellectualiteit, afwijkt in een uiterlijk en vals psychisme ...

De boodschap door het Westen aan het Oosten gebracht is een ware boodschap. Ook de mens is God, en door middel van zijn zich ontwikkelend menszijn komt hij nader bij de godheid; ook het leven is

goddelijk, de geleidelijke expansie ervan is de zelfexpressie van het Brahman, en de ontkenning van het leven is de ontkenning van de Godheid in ons ... Het gevaar is dat Azië de Europese normen adopteert, zijn eigen wet en natuur vergeet en het Westen blindelings nabootst, of een rampzalige mengelmoes maakt van datgene wat het in zich draagt in zijn meest inferieure vorm en de grofheden die erin worden binnengebracht.²³ En hij waarschuwde het Westen: ‘Het heil van Europa [d.i. het Westen] moet gezocht worden in de onderkenning van het spirituele doel van het menselijk bestaan, anders zal het onder het gewicht van zijn onverlichte kennis en ziellose organisatie verpletterd worden.’²⁴

De vierde droom, ‘de spirituele gift van India aan de wereld, is al begonnen’, schreef Sri Aurobindo voor de radio-uitzending. ‘India’s spiritualiteit dringt in steeds toenemende mate tot Europa en Amerika door. Die trend zal toenemen; temidden van de rampen van de eeuw stellen steeds meer mensen er hun hoop in, en men zoekt steeds meer toevlucht niet alleen tot haar leringen, maar tot haar psychische en spirituele praktijk.’ Inmiddels heeft de spiritualiteit van het Oosten zich over het hele Westen verspreid in een mate die vijftig jaar geleden alleen Sri Aurobindo voorzien kon hebben.

De vijfde droom was ‘een stap verder in de evolutie die de mens tot een hoger en ruimer bewustzijn zou verheffen en die het begin zou zijn van de oplossing van problemen die hem, vanaf de tijd dat hij van individuele vervolmaking en een volmaakte maatschappij begon te dromen, verbijsterd en in de war hebben gebracht. Dit is nog altijd een persoonlijke hoop en idee, een ideaal dat nu zowel in India als in het Westen vooruitziende denkers bezighoudt. De moeilijkheden op de weg zijn formidabeler dan in enige andere nastreving, maar moeilijkheden zijn er om overwonnen te worden, en als de Allerhoogste Wil erin aanwezig is, zullen ze ook overwonnen worden.’ De ‘persoonlijke hoop’ zou in minder dan tien jaar in

vervulling gaan, maar de ‘moeilijkheden’ waren zo ‘formidabel’ dat ze een drastische stap vereisten.

‘Dit is de zin die ik aan deze datum van India’s bevrijding geef; of deze hoop gerechtvaardigd zal zijn, en hoe, hangt af van het nieuwe en vrije India’, besloot Sri Aurobindo. Het kan zonder overdrijving gezegd worden dat toen niemand beseftte dat wat All India Radio uitzond Sri Aurobindo’s testament kon worden genoemd.

De Overmens – het overgangsstadium

Ondertussen waren de ashramschool en haar afdeling voor lichamelijke opvoeding zozeer uitgebreid dat de Moeder een kwartaalblad wilde uitgeven, het *Bulletin of Physical Education*, waarvan het eerste nummer op 21 februari 1949 verscheen. (Het kreeg later een nieuwe naam: *Bulletin of Sri Aurobindo International Centre of Education*.)

Sri Aurobindo was kort na het ongeval met zijn been begonnen met het herzien van *The Life Divine*. In 1945 verslechterde zijn gezichtsvermogen aanzienlijk, hij had waarschijnlijk staar in beide ogen. Van toen af dicteerde hij alles aan Nirodbaran, die zodoende zijn privé-secretaris werd, of zijn ‘scribe’ zoals Nirodbaran het zelf uitdrukte. In die jaren herzag Sri Aurobindo niet alleen *The Life Divine* voor publicatie, maar ook enkele andere werken, waaronder *The Synthesis of Yoga*, en we zullen spoedig zien hoe hij aan de herziening en uitbreiding van *Savitri* werkte. De correspondentie met de discipelen kwam tot stilstand, behalve met Dilip K. Roy, met wie Sri Aurobindo een eindeloos geduld leek te hebben, en K.D. Sethna, die zijn constante leiding en advies nodig had voor de inhoud van het (toen) tweewekelijkse *Mother India*, door Sri Aurobindo als zijn eigen spreekbuis beschouwd.

De serie van acht artikelen die Sri Aurobindo op verzoek van de Moeder voor het *Bulletin* schreef, en die daarin van februari 1949 tot november

1950 verschenen, wordt sindsdien onder de titel *The Supramental Manifestation Upon Earth* gepubliceerd. Ze zijn ten zeerste belangrijk omdat Sri Aurobindo hier voor het eerst uitgebreid schrijft over de noodzaak van een overgangsstadium tussen de mens en de supermens, tussen wat menselijk is en wat supermenselijk is. Aangezien alles wat hij schreef het resultaat van zijn eigen ervaring en die van de Moeder was, moet hij dit overgangsstadium in zijn eigen lichaam verwezenlijkt hebben. (Zijn mentale en vitale bewustzijn waren lang voordien gesupramentaliseerd.) Niet alleen maakte dit *The Supramental Manifestation Upon Earth* tot een vervolg op *The Life Divine*, ook bleek dit een verklaring te zijn van een cruciale ervaring die de Moeder spoedig zou hebben, en voor het yogisch werk dat ze er in de komende jaren op zou baseren. Laten we het daarom van wat naderbij bezien.

In de eerste plaats hebben Sri Aurobindo en de Moeder duidelijk gezegd dat de supramentale mens een nieuwe schepping zal zijn op aarde, en dat deze niet door de mens zoals hij nu is voortgebracht kan worden. De reden is dat, hoe vergevorderd of ontwikkeld een mens ook mag zijn, hij altijd in zijn substantie een element van het Onbewuste blijft meedragen dat de basis vormt van zijn stoffelijkheid. ‘Wij zijn zo omdat we op de gewone manier, de dierlijke manier zijn gemaakt’, zei de Moeder, ‘en dus zal er, zelfs als we onszelf transformeren, iets van deze dierlijke oorsprong overblijven. De supramentale mens zoals [Sri Aurobindo] er zich een beeld van heeft gevormd is helemaal niet op de gewone dierlijke manier gevormd, maar rechtstreeks door middel van een proces dat ons vooralsnog occult voorkomt.’²⁵

De noodzaak van een overgangswezen werd duidelijk, en zo ontstond ook het inzicht dat elke beslissende stap in de evolutie teweeggebracht is door de schepping van overgangswezens, waarschijnlijk in grote aantallen. De Moeder zei tijdens hetzelfde gesprek: ‘Het is heel erg duidelijk dat

overgangswezens noodzakelijk zijn, en dat het deze overgangswezens zullen zijn die het middel moeten vinden om wezens met een supramentaal bewustzijn te scheppen, en toen Sri Aurobindo [*The Supramental Manifestation*] schreef was hij ongetwijfeld overtuigd dat dit onze taak is.²⁶ De Moeder noemde dit overgangswezen ‘le surhomme’, de overmens, hoewel we in gedachten moeten houden dat de ‘overmens’ niet uit één soort bestaat, maar hij uit veel verschillende individuele gradaties van bewustzijn en fysieke transformatie kan bestaan.

Ten tweede, een wezen is wat zijn bewustzijn is: met andere woorden, de stoffelijke gedaante van een schepsel is de uitdrukkingvorm van zijn bewustzijn. Als Sri Aurobindo deze nieuwe, meer-dan-menselijke staat in zijn lichaam heeft gerealiseerd, moet hij eerst een nieuwe staat van bewustzijn in zijn lichaam hebben gebracht, in de cellen van zijn lichaam. Deze nieuwe bewustzijnsstaat noemde hij ‘het Mentale van Licht’, en het is aan dit Mentale van Licht dat hij een groot deel van *The Supramental Manifestation Upon Earth* heeft gewijd. (Deze titel was niet van hem en dekt de algemene inhoud van de artikelen niet. *Towards the Supramental Manifestation Upon Earth* zou meer ter zake zijn geweest.)

‘We hebben niet alleen de neerdaling van het supramentale bewustzijn op aarde verondersteld’, schrijft Sri Aurobindo, ‘maar tevens de belichaming ervan in een supramentale soort, met alle natuurlijke consequenties vandien, en een nieuwe globale atmosfeer waarin de nieuwe mensheid haar volledige ontwikkeling zou kunnen vinden en haar gewaarborgde plaats in de nieuwe orde. Maar het is duidelijk dat dit alleen mogelijk is wanneer de evolutie die reeds op aarde aan het plaatsvinden is zich veel verder uitbreidt en in een radicaal nieuwe ontwikkeling uitloopt, beheerst door een nieuw principe waarbij het denken en de mens ondergeschikte elementen zullen zijn en waarbij het denken niet langer het hoogste zal zijn wat de mens bereikt heeft, of waarbij de mens niet langer aan het hoofd staat of de leider is ...

Een nieuwe mensheid zou dan een soort zijn van denkende wezens op aarde en in een aards lichaam, maar vrij van haar huidige omstandigheden in de invloedssfeer van de kosmische Onwetendheid, in die zin dat zij in het bezit zou zijn van een mentaal bewustzijn dat vervolmaakt is, een mentaal bewustzijn van licht dat zelfs een ondergeschikte activiteit van het supramentale bewustzijn of waarheidsbewustzijn zou kunnen zijn, en dat hoe dan ook volledig kan beschikken over de mogelijkheden van het denken dat als een ontvangpost van die waarheid functioneert, en op zijn minst als een secundaire activiteit ervan in het denken en het leven.²⁷

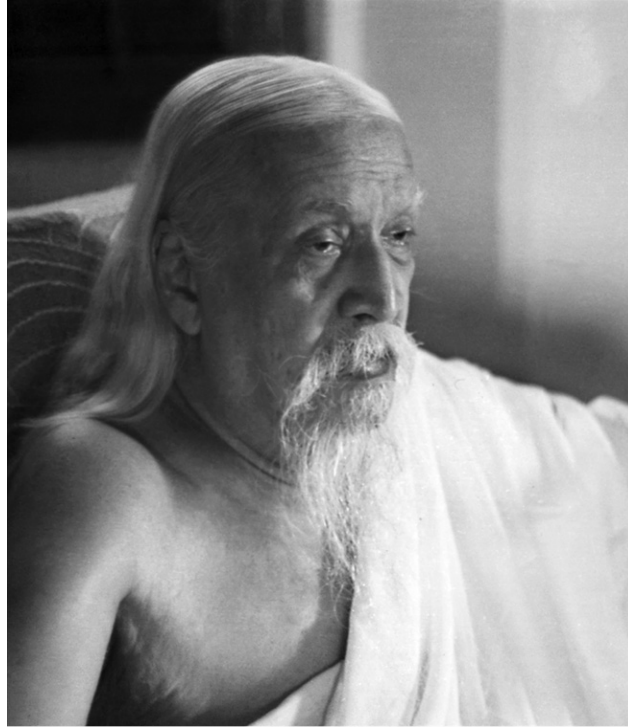
Het algemene doel van Sri Aurobindo's en de Moeders avatarische inspanning was de neerdaling van het supramentale in de atmosfeer van de aarde. Beiden hadden het supramentale in hun mentale en vitale bewustzijn verwezenlijkt. Sri Aurobindo had in de cellen, dit is in de materie van zijn lichaam, een gradatie van het supramentale gerealiseerd die hij het Mentale van Licht noemde – waarschijnlijk omdat puur bewustzijn ook puur licht is, iets wat we niet zien of ervaren omdat we letterlijk in de duisternis van de Onwetendheid leven. De volgende stap in de avatarische yoga zullen we spoedig zien.

In november 1949 ontmoette de Moeder haar zoon André, die voor het eerst op bezoek naar Pondicherry was gekomen; hun laatste ontmoeting dateerde van 1916, toen André achttien was. In oktober 1916 was André in de oorlog artillerieofficier geworden en daarna met verscheidene medailles voor opmerkelijke dienst onderscheiden. Na de oorlog had hij aan de *École polytechnique* in Parijs gestudeerd, en was, zo gauw hij zijn ingenieursdiploma behaald had, een carrière begonnen in het bedrijfsleven. In de drieëndertig jaar dat ze van elkaar gescheiden waren geweest had de Moeder, hoewel ze altijd in innerlijk contact met hem bleef, nauwelijks twintig brieven geschreven.

Nu zouden Moeder en zoon elkaar weer ontmoeten. Volgens Champaklal zei de Moeder tegen Sri Aurobindo: ‘Misschien zou ik hem niet eens herkennen als we elkaar op straat tegen zouden komen zonder aan elkaar voorgesteld te zijn, en hij mij waarschijnlijk ook niet.’²⁸ Ze had het zo geregeld dat hij door een volgeling uit Madras opgehaald zou worden, zodat ze ‘op 21 november om vijf uur ’s middags in de Ashram zouden zijn. Ze legde uit dat ze alles in orde had gebracht om dan wat tijd met mij alleen door te kunnen brengen’, herinnerde André zich.

Maar Pondicherry was in die tijd nog Frans, en er waren documenten nodig om vanuit de staat Madras het Franse grondgebied te betreden. Door een moeilijkheid bij het ophalen van de papieren werden André en zijn begeleider opgehouden. ‘De zon was aan het ondergaan toen we in de Ashram arriveerden. Daar wist Pavitra me te zeggen dat Moeder in Golconde op me wachtte, in de kamer waar ik een enkele dagen zou verblijven. Het was helemaal donker toen ik in Golconde kwam. Ik besteed haastig de trappen naar de tweede verdieping en toen zag ik, in het halfduister van de gang, een witte gestalte met haar rug naar de deur in een heel vertrouwde houding.’²⁹ De Moeder had drie of vier uur op hem gewacht.

Later vroeg K.D. Sethna de Moeder waarom André haar in al die jaren niet was komen opzoeken. Ze antwoordde: ‘Waarom zou hij? Hij had zijn eigen leven in Frankrijk; en eigenlijk waren we, zelfs terwijl hij daar was, niet echt van elkaar gescheiden. Tot nu toe is het geweest alsof er een scherm in mijn kamer was en André achter dat scherm aanwezig was. Wat er nu gebeurd is, is gewoon dat hij erachter vandaan is gekomen.’³⁰ Voor de rest van zijn leven werd André een regelmatig bezoeker, en verdeelde zijn tijd tussen Frankrijk en Pondicherry. Na Pavitra’s overlijden zou hij zelfs het feitelijk hoofd van de ashramschool worden.

Sri Aurobindo, omstreeks 1950

Savitri

Hij heeft het hele universum in één enkel boek samengebald.³¹

– De Moeder

Sri Aurobindo's episch gedicht *Savitri* bestaat uit bijna 24 000 regels – 724 gedrukte pagina's in de standaardeditie. Hij heeft een halve eeuw lang gewerkt aan de twaalf steeds meer uitgebreide versies ervan, vanaf de laatste jaren in Baroda tot een paar weken voordat hij zijn lichaam verliet.

Sri Aurobindo noemde *Savitri* 'een legende en een symbool'. De legende is een verhaal uit de *Mahabharata* dat kort samengevat als volgt gaat. Savitri, de dochter van koning Aswapati van Madra, kiest Satyavan, de zoon van koning Dyumatsena van Shalwa, als haar echtgenoot. Satyavan

leeft in de wouden waarnaar zijn blinde vader door een usurpator verbannen is. De hemelse zanger en ziener Narad onthult haar echter dat een er een vloek op Satyavan rust en dat hij over precies een jaar moet sterven. Savitri blijft desondanks trouw aan de keuze van haar ziel, keert terug naar het woud waar Satyavan leeft, trouwt met hem en leeft daar met hem samen tot de fatale dag. Wanneer Satyavan dan inderdaad sterft en Yama, de God van de Dood, met zijn strop komt om hem mee te nemen, wil Savitri hem niet laten gaan. Ze volgt hem tot in de onzichtbare werelden en verkrijgt van Yama, na een heftige occulte en spirituele strijd met hem, de uitzonderlijke gift van Satyavan's terugkeer in zijn lichaam en de wereld.

Sri Aurobindo's eerste versie was een betrekkelijk kort verhalend gedicht, vergelijkbaar met zijn *Love and Death*, waarin hij zich aan de oorspronkelijke legende hield. Geleidelijk aan, naarmate zijn yoga steeds meer ging omvatten, en vooral nadat de Moeder was gekomen, zag hij een symbolische overeenkomst tussen het verhaal uit de *Mahabharata* en hun eigen werk als avatars. Savitri werd het symbool van een incarnatie van de universele Moeder, en Satyavan een incarnatie van de ziel van de aarde die de Moeder, uit Liefde ervoor en door middel van haar Yoga, terugwint uit de Dood, die voor het Onbewuste staat. Sri Aurobindo trad meer en meer in de plaats van Aswapati, en gebruikte de rol van deze laatste om zijn eigen spirituele ervaringen, ontdekkingen en overwinningen te beschrijven.

Na zijn werk aan *The Life Divine* begon Sri Aurobindo de bestaande versies van *Savitri* te herzien en uit te breiden. Omdat zijn zicht geleidelijk aan verslechterde deed hij dit met de hulp van zijn 'schrijver,' Nirodbaran. Het verslag van deze laatste in zijn *Twelve Years with Sri Aurobindo* is, in zijn naakte eenvoud, niet alleen interessant maar ook ontroerend. 'Je verbaast je gewoonweg over de enorme moeite die [Sri Aurobindo] zich getroostte om *Savitri* tot op het ideale niveau van perfectie te brengen', schrijft Nirodbaran.³²

‘Ik schreef *Savitri* als een middel om steeds hoger te klimmen’, schreef Sri Aurobindo in een van zijn vele brieven over zijn epos aan K.D. Sethna, de allereerste persoon die er een paar regels van te lezen kreeg. ‘Ik begon ermee op een bepaald mentaal niveau, en elke keer als ik een hoger niveau kon bereiken herschreef ik het van daaruit ... In feite werd *Savitri* door mij niet beschouwd als een gedicht dat gewoon geschreven moest worden, maar als een experiment om te zien in hoeverre poëzie geschreven kon worden vanuit je eigen yogische bewustzijn en hoe dit creatief zou kunnen worden gemaakt.’³³

‘Ik vraag me af hoe hij zo door kon gaan met het dicteren van regels’, schreef Nirodbaran, ‘alsof er een kraantje geopend werd en het water eruit liep, niet in een straal natuurlijk, maar langzaam, heel langzaam. Passages moesten soms herlezen worden om het verband of de volgorde te hervinden, maar toen *The Book of Yoga* en *The Book of Everlasting Day* aan de beurt kwamen, begon regel na regel over zijn lippen te komen als een regelmatige en zacht vloeiende stroom ...’³⁴

Aan Mona Sarkar, toen een nog jonge sadhak, onthulde de Moeder iets over *Savitri* uit de eerste hand. ‘Dit alles is zijn eigen ervaring, en wat het meest verrassende is: het is ook mijn eigen ervaring. Het is mijn sadhana die hij erin verwerkt heeft. Ieder voorwerp, iedere gebeurtenis, iedere realisatie, alle beschrijvingen, zelfs de kleuren zijn net wat ik zag, en de woorden en zinnen zijn ook net wat ik hoorde. Ik heb *Savitri* later vele keren gelezen, maar daarvoor, toen hij aan het schrijven was, las hij mij eruit voor. Elke ochtend luisterde ik naar hem terwijl hij uit *Savitri* voorlas. In de nacht schreef hij, en ’s ochtends las hij het me voor wat hij geschreven had. En ik ontdekte iets vreemds: dat dag aan dag de ervaringen die hij me ’s ochtends voorlas woordelijk dezelfde waren als die welke ik de vorige nacht had gehad. Ja, alle beschrijvingen, de kleuren, de taferelen die ik had gezien, de woorden die ik had gehoord, alles, alles hoorde ik weer terug,

door hem in poëzie omgezet, in wonderbaarlijke poëzie. En dat ging niet zo toevallig één dag, maar dagen en dagen achter elkaar. En elke keer vergeleek ik wat hij me voorlas met mijn ervaringen die ik tevoren gehad had, en ze waren altijd dezelfde. Ik herhaal, het was niet zo dat ik hem mijn ervaringen had verteld en dat hij ze daarna had opgeschreven, nee, hij wist alles wat ik meegemaakt had. Het waren mijn ervaringen die hij uitvoerig neerschreef, en het waren ook zijn ervaringen. Het is bovendien het relaas van ons gezamenlijk avontuur in het onbekende, of liever in het supramentale bewustzijn.’³⁵

De Moeder zei ook tegen dezelfde jongeman: ‘Echt, *Savitri* is iets concreets, levends, het is helemaal volgepakt met bewustzijn, het is de allerhoogste kennis die boven alle menselijke filosofieën en godsdiensten uitgaat. Het is het spirituele pad, het is yoga, tapasya, sadhana, alles in één. *Savitri* heeft een buitengewone kracht, het zendt vibraties uit voor wie ze kan ontvangen, de authentieke vibraties van ieder stadium van bewustzijn. Het is onvergelijkbaar, het is de Waarheid in haar volheid, de Waarheid die Sri Aurobindo op aarde heeft doen neerdalen.’³⁶

‘Hoewel er tijd werd voorbehouden voor het werk aan *Savitri*, en de correspondentie naar de ochtend was verplaatst, konden we toch voor *Savitri* erg weinig tijd vinden,’ herinnert Nirodbaran zich. ‘Er waren veel onderbrekingen. Het voorbereidende werk van het lezen van oudere versies, uittreksels, enzovoort, nam veel tijd in beslag voordat we met het eigenlijke schrijven konden beginnen ... tot [Sri Aurobindo] op een dag in 1950 uitriep: “Mijn voornaamste werk wordt steeds weer uitgesteld”³⁷ – tot Nirodbarans verbazing, die nog nooit had meegemaakt dat Sri Aurobindo ergens haast mee had. ‘In deze twaalf jaar was dit de eerste keer dat ik hem rekening hoorde houden met de tijdsfactor.’³⁸ Er zijn andere stemmen die het feit bevestigen dat hij zich zorgen maakte, hoewel niemand enig idee had waarover. Toen Satyendra al zijn moed bijeenraapte en vroeg: ‘Waarom

bent u zo ernstig, meneer?’ antwoordde Sri Aurobindo somber: ‘De tijd is kritiek.’

Om terug te keren naar Nirodbaran’s verhaal: ‘Toen de laatste herziening [van Savitri] klaar was en de Canto’s afgerond, zei ik: “Het is nu klaar.” Zijn reactie was een onpersoonlijke tevreden glimlach, en hij zei: “O, is het klaar?” Hoe goed herinner ik mij die zweem van een glimlach waar we allemaal zo lang naar uitzagen! “Wat blijft er nu nog te doen?” was zijn volgende vraag. “Het Boek van de Dood en de Epiloog.” – “O, dat? Daar zullen we ons later wel eens mee bezighouden.” Dat “later” kwam nooit en het was ook niet de bedoeling dat het zou komen. Nu hij de beslissing genomen had zijn lichaam te verlaten, moet hij op het juiste moment gewacht hebben om te gaan, en om redenen die hij alleen kende liet hij de twee laatstgenoemde Boeken bijna onaangeroerd. Zo werd het werk aan *Savitri* ongeveer twee weken voor de darshan van de 24 november [1950] beëindigd onder het zegel van een onvoltooide voltooiing. Ook aan ander literair werk werd een einde gesteld.’³⁹

De ‘redenen die hij alleen kende’ zijn misschien niet zo moeilijk te raden. *Savitri* was de neerslag, in de mantrische dichtvorm van de toekomst, van Sri Aurobindo’s en de Moeders ervaring. Er waren twee dingen waarvan zij de ervaring niet hadden en niet konden hebben: de fysieke dood en haar geheimen, en ‘de epiloog’, die een beschrijving had moeten zijn van de komst van de Nieuwe Wereld, de vervulling van hun avatarisch werk – iets wat slechts in de toekomst mogelijk zal zijn, maar dat nog niet in de tijd is vastgelegd en nog minder in de concrete materialisatie ervan.

Savitri werd twee weken voor de darshan van 24 november door Sri Aurobindo als afgerond beschouwd. In de vroege uren van 5 december, minder dan twee weken na die darshan, zou hij vrijwillig de dood ingaan.

De confrontatie met de Dood

*Sri Aurobindo heeft in een daad van allerhoogste onzelfzuchtigheid van zijn lichaam afstand gedaan, en hij zag af van de [supramentale] verwezenlijking in zijn eigen lichaam om de komst van de collectieve verwezenlijking te bespoedigen.*⁴⁰

– De Moeder

Tegen het einde van zijn leven had Sri Aurobindo af en toe last gehad van ‘een lichte prostaatzwelling’. ‘Gedurende zijn laatste maanden verschenen de symptomen opnieuw en begonnen geleidelijk aan te veerergeren,’⁴¹ schrijft Nirodbaran. Zo’n tien dagen voor de darshan van 24 november – bijna onmiddellijk na de ‘onvoltooide voltooiing’ van *Savitri* – werden de symptomen weer erger en dokter Satyabrata Sen, een chirurg en volgeling die in de Ashram op darshanbezoek was, werd geraadpleegd. Sen bevestigde de diagnose dat de prostaatklier gezwollen was en raadde aan te opereren, maar dit was een ingreep die voor Sri Aurobindo en de Moeder niet in aanmerking kwam.

De darshan was, als gewoonlijk, een fysiek uitputtende zaak voor Sri Aurobindo en de Moeder, die daar urenlang moesten zitten in een voortdurende spirituele uitwisseling met honderden discipelen en volgelingen. Na de darshan werden de symptomen ernstiger en er werd een katheter aangebracht. Op de 29e liet de Moeder een telegram sturen aan dokter Prabhat Sanyal, een vooraanstaand chirurg in Calcutta die ook een volgeling was. Sanyal arriveerde de volgende dag en zijn diagnose was ‘een lichte nierinfectie, maar niets ernstigs’.⁵⁸

2 december, de verjaardag van de stichting van de school, is ieder jaar een feestdag in de Ashram. Ook deze keer ‘was de hele Ashram in de weer ... Niemand vermoedde dat er zich een drama aan het voltrekken was in Sri Aurobindo’s kamers.’⁴² Sanyal zelf blijkt niets ergs te hebben vermoed, want hij vond de ziekte zo weinig verontrustend dat hij plannen maakte om op de 3e te vertrekken. Hij veranderde van gedachten toen de Moeder

negatief op dit plan reageerde. Later in de dag rees Sri Aurobindo's temperatuur snel en voor het eerst waren er tekenen van ademhalingsnood. Hij 'verzonk in trance' en bleef bijna de hele dag lang in die staat. De Moeder woonde zeer uitzonderlijk de activiteiten in de Sportsground niet bij. Voor het eerst zei ze: 'Hij is niet langer in zichzelf geïnteresseerd.' Ze zou dit laat in de avond tegen Sanyal herhalen.

In de ochtend van de 4e wilde Sri Aurobindo rechtop zitten en 'drong er sterk op aan' toen de dokters bezwaar maakten. De Moeder hielp hem bij het gebruiken van een licht ontbijt. 'We waren zo blij met deze plotselinge verandering, en dachten dat ons gebed eindelijk verhoord was', schrijft Nirodbaran. 'We durfden hem nu de vraag stellen: "Gebruikt u uw kracht niet om uzelf te genezen?" "Nee!" was het verbluffende antwoord. We konden onze oren niet geloven; voor de zekerheid herhaalden we onze vraag. Geen twijfel mogelijk! Toen vroegen we: "Waarom niet? Hoe zal de ziekte anders genezen worden?" "Ik kan het niet uitleggen, u zoudt het niet begrijpen", was het beknopte antwoord. We waren met stomheid geslagen.'⁴³

Vanaf het midden van de dag namen de symptomen weer toe, vooral de ademhalingsnood. 'Hij is zich aan het terugtrekken', zei de moeder tegen Sanyal. 'Hij was nu steeds naar binnen gekeerd', schrijft Nirodbaran, 'en werd alleen wakker wanneer hij verzocht werd iets te drinken. Dat bevestigde de Moeders uitspraak dat hij innerlijk volledig bewust was en weerlegde de diagnose dat hij zich in een uremisch coma bevond. Gedurende de hele loop van de ziekte was hij nooit buiten bewustzijn.'⁴⁴ Sanyal bevestigt dit: 'Hoewel het er uitzag alsof hij buiten bewustzijn was, werd hij wakker en aanvaardde iets te drinken zodra het hem aangeboden werd, en hij veegde zelf zijn mond af met zijn zakdoek. Het leek ons allen toe dat een bewustzijn van buitenaf kwam wanneer hij bijna normaal was,

en zich weer terugtrok wanneer het lichaam lichtjes trilde en weer in de pijn terugzonk. Hij was er dan niet langer!⁴⁵

‘Tegen vijf uur vertoonde hij weer tekenen van beterschap. Hij deed alles wat we voorstelden. We hielpen hem opstaan uit bed, waarna hij naar de grote stoel liep om erin te gaan zitten. Hij leek nu een andere persoon. Hij zat daar met de ogen dicht – kalm en beheerst met een bewustzijn dat van hem uitstraalde. Maar dat duurde niet lang.’⁴⁶ Na drie kwartier keerde de ademhalingsnood terug met verdubbelde kracht.

‘Hij ging op zijn bed liggen en verzonk diep in zichzelf’, schrijft Nirodbaran. Maar: ‘Het was tijdens deze periode gebeurde dat hij vaak uit zijn trance kwam, iedere keer naar voren leunde en Champaklal, die aan zijn bed zat, omhelsde en kustte. Champaklal omhelsde hem op zijn beurt. Het was een wonderbaarlijk gezicht ook al was het zo onkarakteristiek voor Sri Aurobindo, die ons in die twaalf jaar zelden bij onze naam genoemd had.’⁴⁷ Is het niet duidelijk dat de avatar, in zijn liefde voor de mensheid, hier afscheid aan het nemen was van die mensheid in de persoon van de pure Champaklal? Het was ‘de omhelzing door welke het lichaam van God de mens omsluit’, zoals Sri Aurobindo had geschreven in *The Synthesis of Yoga*.

Toen kwam de Moeder, die die dag weer naar de Playground was gegaan, de kamer binnen. ‘Ze legde haar bloemenslinger aan het voeteneind van het bed, iets wat ze dagelijks deed’, schrijft Sanyal, ‘en stond, en keek naar Sri Aurobindo. Ze zag er zo ernstig en stil uit dat het me bijna pijn deed. Ik ging naar de voorkamer en wachtte daar op haar. Toen ze kwam bracht ik rapport uit, zeggend dat er glucose was gegeven door Satya [Sen] en dat we onder andere een intraveneuze infusie wilden toedienen. Ze zei rustig maar vastbesloten: “Ik heb u gezegd dat dit niet nodig is. Hij heeft geen interesse meer in zichzelf, hij is zich aan het terugtrekken” ...

Om ongeveer elf uur 's avonds kwam de Moeder de kamer in en hielp Sri Aurobindo met het drinken van een half kopje tomatensap. Een vreemd fenomeen was dat: een lichaam dat het ene moment veel pijn lijdt, niet reageert en met moeite ademhaalt, wordt plotseling rustig, een bewustzijn komt in het lichaam, hij is wakker en normaal. Hij drinkt de kop leeg, en terwijl het bewustzijn zich weer terugtrekt, vervalt het lichaam weer in de greep van de pijn.⁴⁸

Om middernacht kwam de Moeder Sri Aurobindo's kamer weer binnen en 'keek hem een tijdlang heel intens aan alsof er een stille uitwisseling van gedachten tussen hen plaatshad. Dan ging ze weg, om op 5 december om één uur in de nacht opnieuw terug te keren. In Sanyal's woorden: 'Ze keerde terug en keek weer de Heer aan en stond aan het voeteneinde van het bed. Er was geen spoor van pijn, angst of zorg op haar gezicht ... Met een beweging van haar ogen verzocht ze me naar de andere kamer te gaan en volgde me. Ze vroeg: "Wat denkt u ervan? Kan ik me een poosje terugtrekken?" ... Ik mompelde: "Moeder, daar durf ik niet over beslissen." Ze zei: "Roep me wanneer de tijd gekomen is."'

'Het mag misschien vreemd lijken voor ons gewone verstand dat de Moeder Sri Aurobindo op dit kritieke moment verliet', merkt Nirodbaran op.⁴⁹ Maar de Moeder verklaarde later: 'Zolang ik in de kamer was kón hij zijn lichaam niet verlaten. Dus verwekte dat een ontzettende spanning in hem: de innerlijke wil om te gaan, en dan dit hier [namelijk de Moeder] dat hem in zijn lichaam vasthield – want ik wist dat hij leefde en niet anders dan in leven kon zijn ... Hij moest me een teken geven opdat ik naar mijn kamer zou gaan, zagezegd om te rusten (wat ik niet deed). En zo gauw als ik de kamer had verlaten, vertrok hij. Ze riepen me toen onmiddellijk terug.'⁵⁰

Sanyal zag het einde als volgt: 'Ik stond achter de Meester en begon over zijn haar te strijken, wat hij altijd graag had. Nirod en Champaklal zaten aan

zijn bed en streelden zijn voeten. We sloegen hem allemaal rustig gade. We wisten nu dat alles mogelijk, op elk ogenblik ... Ik bemerkte een lichte siddering van zijn lichaam, bijna onmerkbaar. Hij vouwde zijn armen en legde ze op zijn borst, over elkaar. Toen viel alles stil ... Ik vroeg Nirod de Moeder te gaan halen. Het was tien voor half twee.

De Moeder kwam bijna onmiddellijk de kamer binnen. Ze stond daar aan de voeten van Sri Aurobindo: haar haar was losgemaakt en hing over haar schouders. Haar blik was zo intens dat ik niet naar die ogen kon kijken. Met een stekende blik stond ze daar. Champaklal kon het niet langer uithouden en smeekte snikkend: “Moeder, zeg me dat dokter Sanyal zich vergist, dat hij leeft.” De Moeder keek hem aan en hij werd rustig en zelfbeheerst alsof hij door een toverstaf was aangeraakt. Ze stond daar meer dan een halfuur lang. Mijn handen lagen nog op zijn voorhoofd.’⁵¹

Niet lang daarna werden de voornaamste personen in de Ashram op de hoogte gebracht en de ashramfotografen gewekt voordat er zich een eindeloze rij zou vormen om de laatste eer te bewijzen aan de Meester. Het loont de moeite twee van de getuigenissen van de fotografen met elkaar te vergelijken. De eerste zei nadien: ‘Ik herinner me duidelijk dat de Moeder in de middenste kamer naast die van Sri Aurobindo zat, daar waar zich de tijgerhuiden en de Moeders schilderijen bevinden. Ze zag er erg terneergeslagen uit. Ze zat voorovergebogen met haar hoofd in haar hand. Ze merkte me niet op toen ik binnenkwam.’⁵² De tweede fotograaf daarentegen herinnert zich: ‘Toen ik Sri Aurobindo’s kamer binnenkwam door de deur bovenaan de trap die naar de meditatiehal leidt, verstijfde ik zodra ik de Moeder op een stoel in de middenste kamer zag zitten, de kamer waar haar schilderijen opgehangen zijn en de tijgerhuiden de divan sieren. Ze zat tussen de twee deuren aan de zuidkant van de smalle kamer met haar ogen dicht, verzonken in diepe meditatie. Ik heb haar nooit meer zo gezien.

Ze kwam mij voor als de verpersoonlijking van Moeder Kali zelf, zo'n kracht ging van haar uit. Ik bleef een possje vóór haar staan.'⁵³

De omstandigheden van Sri Aurobindo's laatste dagen zijn tot in enig detail beschreven om een idee te hebben van een gebeurtenis die zeker uniek was in de geschiedenis van de yoga. Want het is een feit dat Sri Aurobindo de dood vrijwillig is ingegaan. Sommigen zullen misschien bedenken dat veel yogi's in staat geweest zijn om vrijwillig de dood in te gaan, en dat ze dat inderdaad ook hebben gedaan. In dit geval was het echter Sri Aurobindo's bedoeling niet een einde aan zijn leven te maken door de normale procedure, die erin bestaat naar de andere werelden over te gaan door achtereenvolgens de materiële, vitale en mentale 'lichamen' af te leggen. Zijn meesterlijke daad bestond in een confrontatie met de dood bij vol bewustzijn en met behoud van zijn vitale en mentale lichamen, die, zoals we weten, supramentaal getransformeerd waren. (Volgens een latere beschrijving van de Moeder bezat hij, toen ze toegang kreeg tot zijn verblijfplaats ergens in de supramentale werelden, dat gesupramentaliseerde lichaam.) Hij onderwierp zich niet aan de dood, hij confronteerde haar door erin over te gaan met het vuur van zijn goddelijk bewustzijn. Een bewijs van de vrije wil waarmee dit gebeurde, was de snelheid waarmee hij de ziekte toeliet te verergeren van een 'lichte infectie' tot een fatale oorzaak. Een nog sterker bewijs was het feit dat hij steeds weer uit het innerlijk bewustzijn, waar hij een gevecht moet hebben geleverd waar niemand van weet, in het oppervlaktebewustzijn ontwaakte, in de loop in een hoogst merkwaardig uremisch 'coma'.

De Moeder heeft herhaaldelijk verklaard dat Sri Aurobindo zijn lichaam niet om 'natuurlijke' redenen moest verlaten, hij hoefde niet aan de dood te sterven. 'Hij was niet gedwongen zijn lichaam te verlaten, hij verkoos het te doen om zulke sublieme redenen dat ze het menselijke denkvermogen te

boven gaan'⁵⁴, zei ze. Ze zou herhaaldelijk bevestigen, bijvoorbeeld tegen K.D. Sethna en Satprem, dat Sri Aurobindo niet aan de dood is 'bezweken'; dat hij niet door fysieke oorzaken gestorven was; dat hij de volledige macht had over zijn lichaam. Sri Aurobindo heeft dat zelf geschreven in enkele passages in *Savitri* (bijv. pag. 83), die duidelijk autobiografisch zijn, en bijvoorbeeld in zijn sonnet *Transformation*:

Ik ben niet langer een vazal van het vlees,
Een slaaf van de Natuur en haar ijzeren heerschappij ...⁵⁵

Waarom heeft hij dan zijn lichaam verlaten? We hebben gezien dat Sri Aurobindo, met steeds toenemende nadruk, zei dat de tijden kritiek waren en dat hij zo vlug mogelijk zijn hoofdwerk wilde afmaken. Kritiek waren de tijden zeker, zelfs na de uitschakeling van Adolf Hitler, instrument van de Heer van de Leugen. Maar de Asoera had andere instrumenten te zijner beschikking op aarde. In de eerste plaats was er Stalin, door Sri Aurobindo en de Moeder zelfs als een groter kwaad beschouwd dan de Führer. De Koude Oorlog was op een hoogtepunt, met de productie van wapens die niet alleen de hele beschaving maar al het leven op aarde konden vernietigen. Mao Tse Tung was de heerser van China geworden. De Koreaanse Oorlog was uitgebroken. Sri Aurobindo's veelbetekenende commentaar op deze oorlog luidde als volgt: 'De hele zaak is zo klaar als een klontje. Het is de eerste zet in het communistische plan de campagne om eerst deze noordelijke streken te overheersen en in bezit te nemen, gevolgd door Zuidoost-Azië als een springplank voor hun manoeuvres om de rest van het vasteland in te palmen – en met in het voorbijgaan Tibet als een doorgang naar India. Als ze daarin slagen is er geen reden waarom overheersing van de hele wereld niet geleidelijk aan zal volgen, totdat ze klaar zijn om zich tegen Amerika te keren.'⁵⁶ [59](#)

Samen met deze uiterlijke omstandigheden moet er echter een diepe, onbekende innerlijke reden geweest zijn om in de dood te gaan. Wat we

weten is dat het supramentale bewustzijn in 1938 op het punt stond zich te manifesteren. We weten ook dat, zoals Sri Aurobindo in zijn gedicht *A God's Labour* had geschreven, iets onmogelijks mogelijk gemaakt moest worden, iets onoverwinnelijks overwonnen.

Een stem riep, 'Ga waar niemand is gegaan!
Graaf dieper, dieper nog
Tot gij stoot op de onverbiddelijke basissteen
En klopt aan de poort waar geen sleutel voor is.'⁵⁷

Nu was hij naar 'de absolute oorsprong der dingen' gegaan / 'Waar de grauwe Sfinx waakt over Gods raadselslaap / Op de uitgespreide vleugels van de Draak.' – niet alleen in yogische concentratie, maar met zijn avatarische persoonlijkheid, om het onmogelijke mogelijk te maken. Het resultaat van zijn daad, en daardoor wordt onze veronderstelling bevestigd, zal de manifestatie zijn van het supramentale bewustzijn, slechts zes jaar later, in 1956. Het lijkt geen twijfel dat manifestatie uiteindelijk mogelijk werd gemaakt door Sri Aurobindo's nooit voorher bekende yogische 'master act.'

In 1924 zei Sri Aurobindo dat er drie dingen waren die zijn dood nog konden veroorzaken: 1. een gewelddadige actie en een ongeval; 2. de gevolgen van ouderdom; 3. zijn eigen keuze, wanneer hij het niet mogelijk zou achten deze keer in zijn poging te slagen, namelijk het vestigen van het supramentale bewustzijn op aarde, of als iets hem ervan zou overtuigen dat het niet mogelijk was. Wat er in 1950 plaatshad was een vierde mogelijkheid die in 1924 niet kon voorzien worden: dat hij vrijwillig de dood in zou moeten gaan, nu hij inmiddels de vermogens daartoe had verworven, om zijn doel te verwezenlijken. Deze 'tactische' actie was alleen mogelijk (de woorden van onze onwetendheid zijn zo ontoereikend) omdat de avatar op aarde aanwezig was in zijn/haar fysieke volledigheid, dat wil zeggen in twee lichamen. Als de avatar in slechts één lichaam

aanwezig was geweest, zou de dood van dit lichaam elke mogelijkheid tot het uitvoeren van de huidige missie uitgesloten hebben. Dit toont aan dat het plannen en de uitvoering van de missie van een avatar bepaald wordt en reeds vooraf bestaat buiten de begrenzings van de stoffelijke wereld.

We kunnen niet eens raden waarin Sri Aurobindo's grote daad eigenlijk bestond – 'U zoudt het niet begrijpen', zei Sri Aurobindo tegen zijn helpers. De Moeder zelf heeft er nooit een volledige verklaring van gegeven en zei jaren later dat ze voor een raadsel stond. 'Waarom? Waarom? Hoe vaak heb ik me dat niet afgevraagd!' Om de gemoederen van de geschokte discipelen en volgelingen te bedaren, liet ze 5000 exemplaren drukken van een essay door K.D. Sethna, *The Passing of Sri Aurobindo*. Deze formuleerde zijn stelling aldus: 'Niets dan een kolossale strategische opoffering, opdat de fysieke transformatie van de Moeder oneindig veel sneller zou kunnen gebeuren en absoluut zeker gesteld worden, en opdat daardoor een goddelijk leven voor de mensheid op aarde zou kunnen geplant en tot bloei gebracht worden – dit en niets minder kan het overlijden van Sri Aurobindo verklaren.'⁵⁸ Toen hij dit schreef, kon K.D. Sethna nog niet van de imminente manifestatie van het supramentale weten.

In veel geschriften staat te lezen dat er aanwijzingen geweest zijn die het overlijden van Sri Aurobindo voorspelden. Er was Sri Aurobindo's haast geweest om *Savitri* te voltooien. Er was ook het feit geweest dat hij zich voor het eerst sinds de Moeders komst had laten fotograferen, door de wereldberoemde Franse fotograaf Henri Cartier-Bresson. Beide voorvallen kunnen slechts achteraf als positieve aanwijzingen gewaardeerd worden.

Eigenlijk was de enige ware aanwijzing iets dat begin 1950 gebeurd was en dat alleen de Moeder wist. Ze zei tegen Sanyal al in de ochtend na Sri Aurobindo's overlijden: 'Ongeveer een jaar geleden, toen ik bepaalde dingen met hem aan het bespreken was, merkte ik op dat ik ervoor voelde dit lichaam van mij te verlaten. Hij sprak zich op een heel besliste toon

daartegen uit: “Nee, dat is niet mogelijk. Als het voor deze transformatie nodig is, dan zal ik gaan; u zult onze Yoga van de supramentale neerdaling en transformatie tot een goed einde moeten brengen.”⁵⁹ Een andere keer herinnerde ze zich dezelfde conversatie als volgt: ‘Ik zei tegen hem: “Als een van ons moet gaan, dan wil ik dat ik het ben.” – “U kunt het niet zijn”, antwoordde hij, “omdat alleen jij de materiële kant van de zaak aankunt.” En dat was alles. Meer heeft hij niet gezegd. Hij verbood me mijn lichaam te verlaten ... Daarna – dit vond vroeg in 1950 plaats – liet hij zich geleidelijk aan ziek worden. Want hij wist heel goed dat, als hij gezegd had “ik moet gaan”, ik hem niet gehoorzaamd zou hebben en dat *ik* gegaan zou zijn. Want zoals ik het aanvoelde, was hij veel onontbeerlijker dan ik. Maar hij zag de zaak van de andere kant. En hij wist dat ik het vermogen had om mijn lichaam naar goeddunken te verlaten. Dus zei hij niets – hij zei niets helemaal tot de allerlaatste minuut.’⁶⁰

Toen Sri Aurobindo tegen de Moeder zei ‘alleen jij kunt de materiële kant van de zaak aan,’ keek hij naar de toekomst, naar de tijd van het ontzettend moeilijk werk van de transformatie van het lichaam. Er wordt zelfs gezegd dat hij zei: ‘Uw lichaam is beter dan het mijne.’ Dit brengt ons terug naar de Moeders keuze van haar ouders, en de fysieke kracht en het evenwicht van Maurice Alfassa, haar vader.

En dan is er de verbazende bekentenis van de Moeder dat ze niet geweten schijnt te hebben dat Sri Aurobindo beetje bij beetje, onwaarneembaar, de dood inging. Ze heeft dit zelf meer dan eens bevestigd. Bijvoorbeeld: ‘Zie je, hij had besloten te gaan. Maar hij wilde niet dat ik wist dat hij het opzettelijk deed. Hij wist dat, als ik ook maar vermoedde dat hij het opzettelijk aan het doen was, ik zo heftig gereageerd zou hebben dat hij niet in staat zou zijn geweest om te gaan. En dit is wat hij deed: hij verdroeg het allemaal alsof het een onbewustheid was, een gewone ziekte, gewoon om te maken dat ik het niet wist – en hij ging precies op het moment dat hij gaan

moest.’⁶¹ Sri Aurobindo had als het ware een blinde vlek gecreëerd in de perceptie van haar die de Moeder van de werelden was en overal toegang had, tot alle kennis als ze dat wenste! We herinneren ons dat ze zei dat ‘hij de interesse in zichzelf aan het verliezen was’ voordat iemand ook maar een idee had van wat er gebeurde. Toch verhinderde Sri Aurobindo uit liefde en uit praktische noodzaak dat ze ervan wist, want zij zou in zijn plaats gegaan zijn, of ze zou hem gevolgd zijn.

‘Ze stond daar, aan Sri Aurobindo’s voeten: haar haar was losgemaakt en hing over haar schouders’, schrijft Sanyal. ‘Met een stekende blik stond ze daar.’ Nog eens moeten we ons tot de Moeder wenden om een idee te krijgen van wat er op dat belangrijke moment gebeurde: ‘Hij had in zijn lichaam veel supramentale Kracht verzameld, en zo gauw hij ging ... Zie je, hij lag op zijn bed, ik stond aan zijn zijde, en op een geheel concrete manier – concreet met zo’n sterke gewaarwording dat je bijna dacht dat het zichtbaar was – stroomde al deze supramentale Kracht die in hem was van zijn lichaam over in het mijne. En ik voelde de wrijving van die stroming. Het was buitengewoon. Het was een buitengewone ervaring.’⁶²

Dit was toen de Moeder het Mentale van Licht in de cellen van haar lichaam ontving. We hebben reeds gezien wat het Mentale van Licht is. We hebben ook gezien dat, sinds november 1926, er een soort van ‘taakverdeling’ tussen Sri Aurobindo en de Moeder geweest was. Vanwege de eenheid van hun Bewustzijn bleef ze in direct contact met zijn yogische inspanningen en verwezenlijkingen; ze wist meteen alles wat er in hem gebeurde en had er deel aan. Hij, op zijn beurt, had deel aan wat er in de Ashram gebeurde en in de discipelen, via de correspondentie en op yogische wijze. Zij had de leiding gekregen van de materiële uitbouw, terwijl hij zich concentreerde op het vestigen van het supramentale in de materie, wat in de eerste plaats de materie van zijn eigen lichaam betekende. Nu was hij volledig bewust en met al zijn yogische

verworvenheden de dood ingegaan – maar zonder de verworvenheden van het fysieke lichaam, want ‘doodgaan’ is nu juist het afleggen van het fysieke lichaam. Daarom bestond een ander onderdeel van zijn grote yogische daad erin de supramentale verworvenheden, de supramentale substantie van zijn fysieke lichaam in de Moeder over te brengen, die van nu af aan alleen door moest gaan en beide aspecten van de taak op zich moest nemen.

‘Zo gauw Sri Aurobindo zich uit zijn lichaam terugtrok, werd wat hij het Mentale van Licht heeft genoemd in mij gerealiseerd’, zei de Moeder tegen K.D. Sethna. ‘Het supramentale bewustzijn was lang geleden – heel lang geleden – in het mentale en zelfs in het vitale bewustzijn neergedaald; het was ook in het fysieke werkzaam maar indirect, via die tussenschakels. De kwestie was hoe het supramentale bewustzijn het fysieke direct zou kunnen beïnvloeden. Sri Aurobindo zei dat het alleen mogelijk was als het fysiek-mentale bewustzijn zich voor het supramentale licht zou openen: het fysiek-mentale was het instrument om directe invloed op het meest materiële uit te oefenen. Dit fysiek-mentaal bewustzijn dat zich opent voor het supramentale licht noemde Sri Aurobindo het Mentale van Licht.’⁶³

De overheveling van het Mentale van Licht van Sri Aurobindo’s lichaam naar het lichaam van de Moeder, ‘met zo’n sterke gewaarwording dat je dacht dat het zichtbaar was’, vond plaats onmiddellijk nadat Sanyal aangekondigd had dat het leven van zijn fysieke lichaam geëindigd was.

‘Op 6 december ging ik vóór het aanbreken van de dag Sri Aurobindo’s kamer binnen’, schrijft Sanyal. ‘De Moeder en ik keken naar hem; hoe wonderbaarlijk, hoe mooi zag hij eruit, met een gouden huidstint. Er waren geen symptomen van de dood zoals de wetenschap mij die had geleerd, geen teken van ook maar de minste verkleuring of ontbinding. De Moeder fluitsterde: “Zolang het supramentale licht blijft, zal het lichaam geen tekenen van ontbinding vertonen, en dat kan een dag of verscheidene dagen

duren.” Ik fluisterde haar toe: “Waar is het licht waar u over spreekt – kan ik het niet zien?” Ik zat op dat moment geknield bij Sri Aurobindo’s bed, aan de voeten van de Moeder. Ze glimlachte naar me en met oneindig meedogen legde zij haar hand op mijn hoofd. Daar was hij – met een lichtend waas van een blauwachtig-gouden tint om hem heen.’⁶⁴ Majoor Barbet, de Franse arts van het ziekenhuis, onderzocht Sri Aurobindo’s lichaam en ondertekende de overlijdensakte samen met Sanyal.

De Amerikaans filosofe Rhoda Le Cocq heeft haar indrukken van die dagen in haar reeds genoemde boek opgenomen. Ze schrijft over de 6e: ‘Men had al besloten, ondanks de bezwaren van de Franse koloniale gouverneur, dat Sri Aurobindo op de binnenplaats van het hoofgebouw [van de Ashram] begraven zou worden. De mannelijke ashramieten, onder wie de bezoekende arts [waarschijnlijk Sen], begonnen de graftombe uit te graven ... Er was geweest, maar geen hysterie. Tegen de middag gaven mannen en vrouwen manden aarde door van hand tot hand, terwijl het graven onder de boom werd voortgezet. Toen kwam er een nieuw bericht. Voor allen die daar waren zou er nu een tweede darshan plaatshebben ...

De volgende ochtend gingen we allemaal nogmaals in een rij aan het lichaam voorbij. Het “krachtveld” waar ik het eerder over had bleek rond het lichaam en in de hele kamer aanwezig te blijven. In het wit gekleed, op een wit bed voor het raam, lag Sri Aurobindo nu opgebaard ... Onverwacht was er in de middag nog een darshan. Sri Aurobindo’s gezicht had nog altijd geen lijkkleur. De huid was van een gouden kleur, de witte haren wapperden op het kussen in de luchtstroom van een ventilator. Zijn profiel met de gebogen neus bleef een profetische uitdrukking hebben. Er hing geen lijkenlucht en er brandde maar weinig wierook. Tot mijn verbazing hadden de herhaalde bezichtigingen van zijn lichaam een troostend effect. Voorheen had ik altijd het idee om naar dode lichamen te kijken verafschuwd ... ’

7 december. ‘Uit de Franse kolonie, die toch al van haar diepe afkeuring blijk had gegeven, en waar de ambtenaren zeer verstoord waren over de begrafenisplannen, kwam het gerucht dat het lichaam in het geheim “volgespoten moest zijn met formaldehyde”, om het te bewaren. Bovendien, zeiden de ambtenaren, brak de Ashram niet alleen de wet door [een lijk] in de tuin te begraven, het was nog erger om hem zo lang boven de aarde te laten ... Op de ochtend van de 7e december arriveerde daarom een Franse arts die de regering vertegenwoordigde, een dokter Barbet, om het lichaam van Sri Aurobindo te onderzoeken. Uiteindelijk gaf hij toe dat het een “wonder” was: er was geen spoor van bederf, geen rigor mortis. Niemand had ooit eerder van zoiets gehoord; het weer was al die tijd erg warm gebleven.’⁶⁵

8 december. ‘Toen ik Hem vroeg in zijn lichaam terug te komen’, zei de Moeder later, ‘antwoordde hij duidelijk: “Ik heb dit lichaam met opzet verlaten. Ik zal het niet terug opnemen. Ik zal terugkomen in het eerste supramentale lichaam dat op supramentale wijze is ontstaan.”’⁶⁶

9 december. Rhoda Le Cocq schrijft: ‘In de late middag van 9 december, om vijf uur, vond de begrafenisceremonie eindelijk plaats na nog een laatste darshan. Er waren nog steeds een waarneembare kracht en energie in de atmosfeer omheen Sri Aurobindo, maar die kracht was nu zwakker geworden ... Er werd geen orthodoxe religieuze dienst gehouden tijdens de begrafenis. De doodskist, van rozenhout met ringen van goudkleurig metaal, veel lijkend op een mooie oude hutkoffer gelijkend, werd vanuit Sri Aurobindo’s kamer de binnenplaats op gedragen en men liet hem neer in de aarde. Franse ambtenaren, allen in het wit gekleed, stonden met strakke en ietwat hautaine gezichten op een rijtje aan de linkerkant, en keurden het hele gedoe zichtbaar af. Betonnen platen werden over de doodskist gelegd. Toen werd er een rij gevormd en we strooiden een voor een uit rieten manden een handvol aarde in het graf. Het was donker onder de

uitgespreide takken van de boom toen we allen dit laatste afscheidsgenaar hadden gemaakt.’

‘Met treuren doe je Sri Aurobindo, die hier bij ons is, bewust en levend, onrecht aan’, verklaarde de Moeder op 14 december. Dit was geen holle retoriek. In de volgende jaren zal ze keer op keer wijzen op zijn concrete aanwezigheid en het enorme werk dat hij ‘achter de schermen’ aan het doen was om de manifestatie van het supramentale en de transformatie van haar eigen lichaam te bespoedigen. Bovendien weten we iets van enkele van Sri Aurobindo’s verwezenlijkingen, alsook dat zijn ‘dood’ niet was wat de dood over het algemeen verondersteld wordt te zijn.

Hoe kan men beter afscheid nemen van Sri Aurobindo dan met de volgende regels uit *Savitri*, uit het Book of the Traveller of the Worlds (het Boek van de Reiziger door de Werelden), waarvan het grootste deel in de laatste maanden van zijn leven geschreven was. De reiziger is niemand anders dan Sri Aurobindo zelf.

Hij belandde in het afgrondelijk mysterie
Waar de duisternis loert op haar matras, grauw en naakt,
En stond op de laatste besloten grond van het onderbewuste
Waar, onbewust van zijn gedachten, het Zijn sliep
En de wereld maakte zonder te weten wat het deed.
Daar, haar tijd afwachtend, lag de onbekende toekomst,
Daar staan de uitgedoofde sterren te boek.
Daar, in de sluimer van de kosmische Wil,
Vond hij de verborgen sleutel om de Natuur te veranderen ...
Hij zag de Nacht als de schaduwsluier van de Eeuwigheid,
Kende de dood als een kelder in het huis des levens,
Voelde vernietiging als de haastige tred van de schepping,
Wist dat verlies de prijs van bovenaardse winst was
En de hel een binnenweg naar de hemelpoorten.

Dan, in het occulte werkhuis van de Illusie
En in de magische drukkerij van het Onbewuste,
Werden de formules van de Oernacht verbroken
En de stereotypen van de Onwetendheid verbrijzeld.
Levend, diep ademhalend in de geest,
Schrapte de Natuur haar strakke mechanische code
En de artikelen van het contract van de gebonden ziel,
De Leugen deed aan de Waarheid afstand van haar verdraaiingen.
De tafelen van de wet van Pijn werden uitgeveegd ...
Hij legde aan het verholen atoom en de slome massa
Het diamanten script van de Onvergankelijke op,
Graveerde op het donker hart der gevallen dingen
Een hymne van de vrije Oneindigheid
En de Naam die de grondslag is van de eeuwigheid,
En etste op de ontwaakte, jubelende cellen
In de ideogrammen van de Onuitsprekelijke
Het lied van de liefde dat wacht in alle Tijd
En het mystieke deel van het Boek der Zaligheid
En de boodschap van het bovenbewuste Vuur.⁶⁷ [60](#)

Daarheen is de ‘Reiziger door de Werelden’ gegaan en dat deed hij gedaan. Het is waar Sri Aurobindo heenging en wat hij deed, geheel buiten medeweten van de wereld. En hij regelde alles zodat de voortzetting van zijn werk niet gehinderd zou worden. ‘[Hij] vormde zijn daden als brons om de jaren te trotseren.’⁶⁸

Deel drie:
De weg alleen

[56] Zie de bladzijden over *De Moeder* in hoofdstuk 6 in dit boek.

[57] De passages die hier geciteerd worden, uit *On Himself*, pp. 404 e.v., zijn van de tweede versie, de versie die uitgezonden is geweest. De eerste versie was ‘een beetje te lang voor de beschikbare radiotijd.’

[58] Het verslag van Sri Aurobindo’s laatste dagen is voornamelijk gebaseerd op Nirodbarans *Twelve Years with Sri Aurobindo* en op dokter Sanyals memoires *A ‘Call’ From Pondicherry*, gepubliceerd in *Mother India*, december 1991. De lezer zal zich herinneren dat Nirodbaran Talukdar ook arts was.

[59] Toen Sudhir Ghosh de Amerikaanse president John F. Kennedy over Sri Aurobindo vertelde en hem zijn tekst over Korea liet lezen, zei de president: ‘Dit moet ongetwijfeld een typefout zijn.’ Onder het document staat de datum: 28.6.1950. ‘De datum moet 1960 zijn geweest, niet 1950. Wil je beweren dat een man die zich aan meditatie en contemplatie wijdt ergens in een uithoek van India, dit al in 1950 over de plannen van communistisch China zei?’ (*Beautiful Vignettes of Sri Aurobindo and the Mother*, p. 48)

[60] Into the abysmal secrecy he came / Where darkness peers from her mattress, grey and nude, / And stood on the last locked subconscious’s floor / Where Being slept unconscious of its thoughts / And built the world not knowing what it built. / There waiting its hour the future lay unknown, / There is the record of the vanished stars. / There in the slumber of the cosmic Will / He saw the secret key of Nature’s change ... / He saw in Night the Eternal’s shadowy veil, / Knew death for a cellar in the house of life, / In destruction felt creation’s hasty pace, / Knew loss as the price of a celestial gain / And hell as a short cut to heaven’s gates. / Then in Illusion’s occult factory / And in the Inconscient’s magic printing-house / Torn were the formats of the primal Night / And shattered the stereotypes of Ignorance. / Alive, breathing a deep spiritual breath, / Nature expunged her stiff mechanical code / And the articles of the bound soul’s contract, / Falsehood gave back to Truth her tortured shape. / Annulled were the tables of the law of Pain ... / He imposed upon dark atom and dumb mass / The diamond script of the Imperishable, / Inscribed on the dim heart of fallen things / A paean-song of the free Infinite / And the Name, foundation of eternity, / And traced on the awake exultant cells / In the ideographs of the Ineffable / The lyric of the love that waits through Time / And the mystic volume of the Book of Bliss / And the message of the superconscient Fire.

13.

De Yoga van de lichaamscellen

*Soms is één leven verantwoordelijk voor het lot van de aarde.*¹

– Sri Aurobindo

Het heengaan van Sri Aurobindo was een verschrikkelijke schok voor de Moeder, later door haar vergeleken met de slag van een mokerhamer en een totale vernietiging. Dertig jaar lang had ze op hem gesteund met een absoluut vertrouwen in zijn aanwezigheid, zijn kennis en zijn vermogens. Eén met hem in haar bewustzijn, dat in beiden hetzelfde was, had ze ook haar lichaam door zijn fysieke aanwezigheid geschraagd geweten, een relatie zo intiem en sterk dat fysieke afstand van geen betekenis was. Bij elke belangrijke spirituele gebeurtenis die hij ervoer was zij aanwezig; aan elke spirituele verwezenlijking die hij verwierf had zij deel. Er was de taakverdeling zonder welke het werk niet gedaan kon worden, maar er was tevens aan de basis de eenheid: transcendent, supramentaal, en als belichaamde individuen.

‘[In] al die dertig jaren van mijn leven had ik geen seconde lang enig gevoel van verantwoordelijkheid’, zou ze later zeggen, ‘ondanks al het werk dat ik deed, al het organiseren en zo meer. Hij had zagezegd de verantwoordelijkheid aan mij overgedragen, zie je, maar hij stond er achter – hij deed eigenlijk alles. Ik deed dingen, maar zonder de minste verantwoordelijkheid. Ik voelde me nooit één minuut lang verantwoordelijk, hij nam de volle verantwoordelijkheid op zich.’²

Het is waar dat de supramentale kracht die in zijn cellen geconcentreerd was, het Mentale van Licht, in haar was overgegaan – wat betekent dat Sri Aurobindo in haar was overgegaan, want op dat niveau is het deel gelijk aan het geheel. Na zijn overlijden zal ze zeggen dat Sri Aurobindo op occulte

wijze altijd bij haar aanwezig bleef: ‘... de Sri Aurobindo die ik ken en met wie ik dertig jaar lang fysiek samengeleefd heb, en die mij niet verlaten heeft, geen ogenblik lang – want hij is nog altijd bij me, dag en nacht, denkend door mijn brein, schrijvend door mijn pen, sprekend door mijn mond en handelend door mijn organisatievermogen.’³ Toch was de fysieke, materiële aanwezigheid er niet meer. En daarom moest ook de Moeder een grote yogische daad stellen.

‘Toen hij uit zijn lichaam wegging en het mijne binnenkwam (het meest materiële deel van hem, het deel dat zich met uiterlijke zaken bezig hield) en ik begreep dat ik de volledige verantwoordelijkheid had voor al het werk *en* voor de sadhana, wel, toen sloot ik een deel van mezelf weg, een diep psychisch deel dat buiten alle verantwoordelijkheid in de extase van de realisatie leefde, [in] de Allerhoogste. Ik nam het terzijde en sloot het weg, ik verzegelde het en zei: “Je houdt je stil totdat de rest klaar is.”’⁴ Om haar lichaam in staat te stellen op aarde te blijven, sloot ze het deel van haar ziel weg dat het meest intiem verbonden was met Sri Aurobindo in hun gemeenschappelijke goddelijkheid. ‘Anders zou ik hem gevolgd zijn.’ Dat deurtje zou pas tien jaar later weer geopend worden, in omstandigheden die later beschreven zullen worden.

Alle activiteiten in de Ashram werden twaalf dagen lang stilgelegd, waarna de Moeder haar beslissing bekend zou maken of de Ashram voort zou blijven bestaan dan wel ontbonden worden. ‘Degenen onder jullie die hier toen niet waren, kunnen geen idee hebben van de neerslachtigheid die van de ashramgemeenschap bezit nam, de schok die vrienden van de Ashram over de hele wereld ondervonden,’ zei M.P. Pandit.⁵ En Nirodbaran schrijft: ‘Na het overlijden van Sri Aurobindo werd er in sommige kringen gevreesd dat de Ashram te gronde of tenminste bergafwaarts zou gaan.’⁶ In *Memorable Contacts with the Mother* schrijft dezelfde auteur: ‘Er waren enkele oude sadhaks die de Ashram na het overlijden van Sri Aurobindo

verlieten.’ En: ‘De belangrijkste aangelegenheid na het heengaan van Sri Aurobindo was de Moeders relatie met de Ashram. Het was noodzakelijk te getuigen dat de Moeder de hele tijd de leiding over de Ashram had gehad en dat ze nog altijd de uitvoerende macht was. Een document werd opgesteld en ten overstaan van een *notaire* [notaris] door een paar door de Moeder gekozen ashramleden getekend. Ik was een van de ondertekenaars.’⁷ De Moeder zou later zeggen dat alles na drie dagen gezien, besloten en geregeld was. Niettemin bleef de Ashram nog negen dagen stil. Toen nam de Moeder het uiterlijke werk samen met het innerlijke werk op zich. Er kon niet langer sprake van een taakverdeling zijn, ze moest nu de hele last in de fysieke wereld dragen. ‘Soms is één leven verantwoordelijk voor het lot van de aarde.’⁸

De ashramschool en haar onderwijs

*Het leven moet in zijn geheel aanvaard worden, met alle lelijkheid, onwaarheid en wreedheid dat het nog in zich draagt, maar we moeten ervoor zorgen dat we in onszelf de bron van alle goedheid, alle schoonheid, al het licht en alle waarheid vinden, om deze bron bewust met de wereld in contact te brengen om de wereld te transformeren.*⁹

– De Moeder

Gedurende de jaren twintig en dertig was de Moeders activiteit in het onderwijs beperkt geweest tot het geven van Franse les aan een paar ashramleden en wat begeleiding in andere studierichtingen. In die tijd was het in de regel kinderen niet toegelaten niet in de Ashram te wonen. In het begin van de jaren veertig werd een aantal families tot de Ashram toegelaten en werd er een begin gemaakt met onderwijs voor de kinderen. Op 2 december 1943 opende de Moeder formeel een school voor ongeveer

twintig kinderen. Zijzelf was een van de leraren. Het aantal leerlingen groeide gedurende de volgende zeven jaar geleidelijk aan.

‘Op 24 april 1951 zat de Moeder een vergadering voor waarin besloten werd een “internationaal universitair centrum” op te richten. Op 6 januari 1952 opende zij het Sri Aurobindo International University Centre. De naam werd in 1959 veranderd in Sri Aurobindo International Centre of Education.

‘Op het ogenblik [ca. 1978] heeft het Centre of Education ongeveer 150 fulltime en parttime leraren, 500 leerlingen, en scholen gaan van de crèche tot hoger onderwijs. Het lesrooster omvat geesteswetenschappen, talen, de schone kunsten, natuurwetenschappen, techniek, technologie en beroepsonderwijs. Er zijn ook bibliotheken, laboratoria, werkplaatsen, en een theater en studio’s voor toneel, dans, muziek, schilderkunst enzovoort.’¹⁰

Deze simpele opsomming geeft ons een idee van het buitengewone, allesomvattende opvoedkundig werk dat de Moeder met de ashramkinderen voorhad, en door hen met de mensheid (want de vertegenwoordigers van de mensheid waren daar om haar werk in zijn geheel mogelijk te maken). Het benadrukt worden dat het doel van het onderwijs in de Ashram nooit het kweken van ashramieten was. De Moeder zei vaak tegen de leerlingen dat ze tot ‘dezelfde familie’ behoorden, tot ‘de familie van de aspiratie, degenen die streven naar spiritualiteit’¹¹, en dat ze een representatieve keuze vormden, het puikje van de mensheid, zelfs als ze zich daar niet zelf van bewust waren. Niettemin heeft zij noch Sri Aurobindo ooit beweerd dat de zielen die zich belichaamd hadden om de Nieuwe Wereld te helpen voorbereiden zich uitsluitend op één enkele plek in de wereld bevonden, namelijk de Sri Aurobindo Ashram in Pondicherry. De Ashram speelde, zoals we gezien hebben, een hoofdrol bij het scheppen van de voorwaarden voor de materiële transformatie, door ze in het lichaam van de mensheid te

doen ontstaan. Maar de supramentale transformatie is een zaak van de mensheid als geheel, en dus vonden sommige bevoorrechte of baanbrekende personen hun weg naar het Sri Aurobindo International Centre of Education. Van deze personen werden sommigen lid van de Ashram, maar veel meer kozen voor een leven in de wereld en gingen weer weg. Bij een bepaalde gelegenheid zei de Moeder zelfs tegen de leraren: ‘Als er van 150 leerlingen zeven zijn die uitzonderlijke persoonlijkheden zijn, is dat uitstekend.’¹² ‘Zij zijn degenen die hongeren en gevoed moeten worden’, zei ze.

De jaren van 1950 tot 1958 waren ongetwijfeld de meest ‘zichtbare’ jaren van de Moeder. Van ‘s ochtends vroeg tot ‘s avonds laat ontmoette ze discipelen en liet haar kracht en zegen over hen uitstromen, bezocht en leidde ze de departementen (want de Ashram met zijn nu ruim duizend leden en vijfhonderd schoolgaande jongeren was tot een instelling van aanzienlijk formaat uitgegroeid), werkte ze samen met de secretarissen aan de officiële transacties en de correspondentie, en was ze ‘s middags aanwezig bij de jongeren op het tennisveld, speelveld of sportveld, hen aanmoedigend en begeleidend – en nam ze zelf deel aan een partijtje tennis, wat ze tot aan haar tachtigste zou spelen.

Het onderwijssysteem dat in de Ashram ontwikkeld werd, als je het een systeem kan noemen, is voornamelijk dat van de Moeder. Sri Aurobindo heeft eerder weinig over het onderwerp geschreven, het meest in zijn vroege jaren, zich baserend op het verschil tussen zijn eigen studies in Engeland en zijn ervaring als docent en professor in Baroda.⁶¹ Het voornaamste doel van zijn geschriften over opvoeding bestond erin de interesse en aangeboren intelligentie in de Indiase student te stimuleren, en hem de afstompende gewoonte van de geheugendril af te leren, een gewoonte die leerlingen toen zowel als nu in zovele Indiase onderwijsinstututen wordt ingestampt – hoewel India tegenwoordig enkele

uitmuntende instituten en colleges telt waar de creatieve intelligentie tot volle bloei kan komen. Zijn belangrijkste bijdrage betreffende de opvoeding en haar oogmerken was echter de reeks artikelen, hem door de Moeder verzocht te schrijven voor het *Bulletin of Physical Education*, en die hij in de laatste maanden van zijn leven had gedicteerd.

Bij het onderwijzen van de ashramkinderen maakte de Moeder gebruik van haar levenslange praktische ervaring en nog meer van haar spirituele kennis en intuïtie. De basis van deze opvoeding vormde het geheel van de onderscheidene aspecten van de mens: fysiek, vitaal, mentaal, psychisch en spiritueel. Deze kennis, die zij door een uitgebreide yogische en mystieke ervaring had verworven, is op zich nieuw en revolutionair in vergelijking met de manier waarop de mens vooral in het Westen wordt gezien: als een materieel lichaam dat op onverklaarbare wijze functioneert in combinatie met een niet nader te bepalen geest, en dat bovendien, voor degenen die nog religieus denken, een ziel heeft waarvan moeilijk iets gezegd kan worden, behalve dat zij verondersteld is eeuwig te zijn.

‘Als we hier een school hebben, is het met de bedoeling dat ze anders zal zijn dan de miljoenen scholen elders in de wereld’, zei de Moeder. ‘Zij is er om de kinderen een kans te geven onderscheid te maken tussen het gewone leven en het goddelijke leven, het leven in waarheid – om dingen op een andere manier te zien. Het is nutteloos hier het gewone leven opnieuw te willen leven. De opdracht van de leraar bestaat erin de ogen van de kinderen te openen voor iets dat ze ergens anders niet zullen vinden.’¹³ En ze zei ook: ‘We zijn hier niet om gemakkelijke dingen te doen.’¹⁴

Laten we even een blik werpen op het onderwijs in de Ashram zoals het gebaseerd was op de vijf hierboven aangegeven.

Ten eerste was er de ontwikkeling van *het lichaam*. ‘De perfectie van het lichaam, een zo groot mogelijke perfectie met de middelen die ons ter beschikking staan, moet het uiteindelijke doel van de lichamelijke

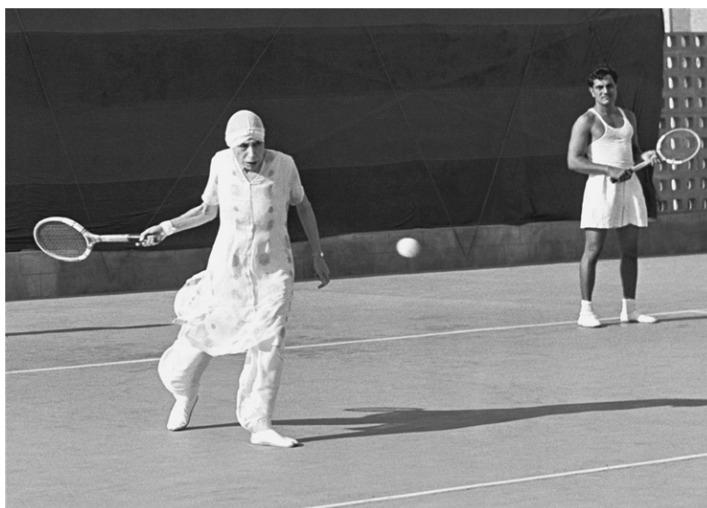
opvoeding zijn,' schreef Sri Aurobindo in de in het *Bulletin of Physical Education* gepubliceerde artikelen zijn. 'Perfectie is het ware doel van alle cultuur, spiritueel en psychisch, mentaal en vitaal, en zij moet ook het doel zijn van onze lichaamscultuur. Als we streven naar een totale perfectie van ons hele wezen kan het fysieke aspect daarvan niet verwaarloosd worden; want het lichaam is onze materiële basis, het instrument dat we moeten gebruiken ... Een totale perfectie is het uiteindelijke doel dat we nastreven, want ons ideaal is het Goddelijk Leven dat we hier mogelijk willen maken, het leven van de Geest dat op aarde tot vervulling komt, het leven dat zijn eigen transformatie teweegbrengt, zelfs hier op aarde, in de omstandigheden van het materiële universum. Dat is niet mogelijk zonder dat ook het lichaam een transformatie ondergaat, zonder dat het een groot vermogen tot handelen en functioneren verwerft, en de perfectie bereikt waartoe het in staat is of in staat kan worden.'¹⁵

De Moeder zei hetzelfde als volgt: 'De ontwikkeling van het lichaam houdt in dat je de cellen van je lichaam bewust maakt. Of je dit weet of niet, het is een feit. Wanneer we ons erop concentreren onze spieren naar willekeur te bewegen, wanneer we onze ledematen proberen te versoepelen om ze behendiger of sterker te maken, of om ze meer weerstand te geven of een plasticiteit die ze niet van nature bezitten, dan brengen we een bewustzijn in de lichaamscellen dat er tevoren niet in aanwezig was, en dan maken we het aldus tot een steeds homogener en ontvankelijker instrument, dat zich tijdens en door zijn activiteit steeds meer ontwikkelt.'¹⁶

De Moeder heeft zich enorm ingespannen om de ashramjeugd, en ook de volwassen ashramieten, de mogelijkheid te schenken hun lichaam in goede conditie te behouden en voort te ontwikkelen. Stukje bij beetje kreeg de Afdeling van Lichamelijke Opvoeding er een gymlokaal bij, een speelterrein (waar ook films werden vertoond en waar de Moeder 's avonds

haar lessen gaf), een tennisbaan, en ‘last but not least’ een prachtig sportterrein.

Nirodbaran, die zelf vroeger dolgraag tennis speelde, schrijft over de tennisbaan, die er nog altijd is aan het blauwe water van de Golf van Bengalen: ‘De Moeder praatte vaak met Sri Aurobindo over haar project [het aanleggen van een tennisbaan]. Op een dag hoorden we dat de hele wildernis aan de noordoostelijke zee kant door de Moeder van de regering op lange termijn gehuurd was, en dat een gedeelte ervan tennisbanen zou worden en het overige een speelterrein. Men kan zich niet voorstellen wat voor plek dat vroeger was. Het was een van de smerigste plaatsen in Pondicherry, een wildernis vol kreupelhout en distels, een hoek waar mensen hun behoefte gingen doen en varkens vrij rondliepen! De stank en het weerzinwekkende voorkomen maakten de plaats tot een schandvlek voor de koloniale regering. De Moeder veranderde deze wildernis in een open en ruim speelterrein ... Indien niet voor iets anders, dan zou Pondicherry toch minstens voor deze omtovering de Moeder eeuwig dankbaar moeten zijn. Maar wie herinnert zich wat aan het heden voorafgegaan is?’¹⁷ Net als de tennisbaan is elke plaats en elk gebouw in de Afdeling van Lichamelijke Opvoeding, en elke plaats en gebouw in de hele Ashram er op bijna onwaarschijnlijke wijze gekomen.

De Moeder, op zeventigjarige leeftijd, speelt een partijtje tennis

We weten dat de Sri Aurobindo Ashram de enige ashram was waar mannen en vrouwen op voet van gelijkheid samenleefden. Het was ook de enige ashram waar kinderen een integraal onderdeel van het leven vormden, en waar lichamelijke opvoeding een integraal onderdeel van hun leven was. In Zuid-India kan het soms gloeiend heet zijn. Hoe kleed je je dan voor de lichaams oefeningen? Voor de jongens was er geen probleem, maar hoe stond dat voor de meisjes? We wenden ons weer tot Nirodbaran: ‘De oefeningen [van de meisjes] werden [aanvankelijk] in hinderlijke pyjama’s uitgevoerd die een vrije beweging belemmerden. Op een avond vond ik, toen ik naar de het speelterrein ging, de poort gesloten. De portier zei me dat de Moeder niet wilde dat er iemand op het speelterrein kwam behalve de groepsleden. Toen de poort dan openging zagen we tot onze verbazing dat de meisjes in shorts aan het oefenen waren!’¹⁸

Wat was de reactie op deze drastische stap? Nirodbaran beantwoordt de vraag zelf: ‘Sommigen, vooral oudere mensen, waren geschokt toen ze zagen hoe hun dochters schaars gekleed [dit is in shorts, blouse en hoofddeksel] oefeningen deden, op de koop toe samen met de jongens; een

paar conservatieve ouders waren zinnens hun kinderen uit een dergelijke gemoderniseerde Ashram weg te halen. Ik voor mij had enerzijds bewondering voor de revolutionaire stap die de Moeder had genomen en die voor oosterse landen zo ver op zijn tijd en op de moderne kledingscode vooruitliep; daarentegen kon ik niet nalaten me bedenkingen te maken betreffende het risico dat deze progressieve houding inhield.¹⁹ Narayan Prasad formuleert het in zijn *Life in Sri Aurobindo Ashram* aldus: ‘Toen jonge meisjes van aristocratische families in shorts en blouses aan sport gingen doen, en hun verlegenheid en schroom terzijde schoven, was het voor allen een verwonderlijke ervaring.’²⁰

De discipel die van de Moeder de leiding kreeg over de lichamelijke opvoeding in de Ashram was Pranab Kumar Battacharya, algemeen bekend als Dada (Bengaals voor ‘oudere broer’). Pranab was in 1945 lid van de Ashram geworden, samen met zijn vier broers. Hij kwam uit Calcutta, waar hij jarenlang een grondige fysieke training had gehad. Een maand na zijn komst begon hij in zijn eigen woning te trainen. Enige jonge ashramieten vroegen Pranab hun lichamelijke oefeningen aan te leren. Toen Pranab de Moeder voorstelde om met regelmatige activiteiten op het speelterrein te organiseren, stemde ze toe. ‘Zo begon de lichamelijke opvoeding in de Ashram, met veertien jongeren.’²¹ De meesten van hen zouden zelf onderrichters worden – of ‘captains’ zoals zij in de Ashram genoemd worden. Pranab zou persoonlijk een speciale relatie met de Moeder ontwikkelen, en zij tekende enkele opmerkelijke portretten van hem.

Het tweede hoofdpunt van de opvoeding in de Ashram was *het vitale* bewustzijn. ‘Van alle aspecten van de opvoeding is die van het vitale misschien het belangrijkste, het meest onontbeerlijk,’ schreef de Moeder.²² En ze legde uit: ‘Het vitale wezen in ons is de zetel van onze aandriften en verlangens, van enthousiasme en geweld, van dynamische energie en neerslachting, van hartstochten en opstandigheid. Het kan alles in

beweging zetten, het kan opbouwen en verwezenlijken, maar het kan ook alles kapotmaken en bederven. Daarom is het misschien het moeilijkste aspect in de mens om gedisciplineerd te worden. Het is een werk dat veel tijd en veel geduld vraagt, en een volmaakte oprechtheid, want zonder oprechtheid bedriegt men zichzelf van bij de aanvang en wordt elke inspanning om vooruit te gaan tevergeefs. Met de medewerking van het vitale lijkt geen verwezenlijking onuitvoerbaar, geen transformatie onmogelijk. Maar de moeilijkheid bestaat erin de onvoorwaardelijke medewerking van het vitale te verzekeren. Het vitale is een goede werker, maar het zoekt meestal zijn eigen voldoening.²³

Het vitale is het domein van de levenskrachten, die van een hogere of van een lagere orde kunnen zijn, en soms van een heel lage orde. Aangezien ieder niveau van de menselijke persoonlijkheid – en daarom van een volledige opvoeding – ons openstelt voor de onzichtbare werelden typisch voor dat niveau, zijn we toegankelijk voor allerlei krachten en wezens, meestal zonder dat we ons daarvan bewust zijn. Sterker nog, het grootste deel van ons leven worden we door die krachten en wezens beïnvloed. En omdat mensen zijn wat ze nog altijd zijn, zijn de krachten en wezens die het leven van de mensen op aarde beheersen van het laagste, onplezierigste vitale soort. Het is daarom een belangrijk onderdeel van elke opvoeding onszelf en zij die we proberen op te voeden open te stellen voor de hogere vitale impulsen.

De Moeder zei hierover: ‘Het vitale is een wonderlijk wezen. Het is een wezen van hartstocht, van geestdrift en natuurlijk ook van begeerte. Het is echter heel goed in staat geestdrift te betonen voor iets moois, bijvoorbeeld voor iets wat groter en edeler is dan zichzelf te bewonderen. En als er werkelijk iets moois in het wezen omgaat, als er zich een gevoel van buitengewone waarde voordoet, dan kan het geestdriftig worden en is het in staat zichzelf totaal over te geven – met een generositeit die niet te vinden

is, bijvoorbeeld niet in het mentale of het fysieke te vinden is.’²⁴ Om de lagere vitale impulsen te beheersen en de hogere te verrijken, moeten er drie vermogens worden aangekweekt. Het eerste is de wil; het tweede is het vermogen tot aandacht en concentratie; het derde is de verfijning van de zintuigen door harmonie, schoonheid en kunst in al haar vormen.

Er is geen karaktertrek, geen occult vermogen of yogische verwezenlijking die, volgens de Moeder, niet verworven of beheerst kan worden door een aanhoudende, vastberaden werking van de wil. Dit is een van de rode draden die door haar *Entretiens* lopen, haar antwoorden op vragen van de jongeren in de Ashram. Zo zei ze in maart 1951: ‘In de eerste plaats moet je, om je bewust te worden van wat dan ook, het willen. En als ik zeg “willen”, bedoel ik daarmee niet dat je op een dag zegt: “O, ik zou dit of dat heel graag willen”, en dat je het een paar dagen later compleet vergeten bent. Iets willen vraagt een aanhoudende, ononderbroken, geconcentreerde aspiratie, een bijna exclusieve bezigheid van het bewustzijn.’²⁵ Aandacht is als het ware de basis van alle zintuiglijke waarnemingen, het is onze bewuste aanwezigheid in de zichtbare en onzichtbare werelden. ‘Wat jullie ook in je leven willen doen’, zei de Moeder tegen die jeugd om haar heen, ‘één iets is absoluut onontbeerlijk en ligt aan alles ten grondslag: het vermogen om de aandacht te concentreren. Als je in staat bent je aandacht en je bewustzijn op één punt te concentreren, en je in deze concentratie kunt volharden, dan kan *niets* daaraan weerstaan, wat het ook mag zijn, van de meest materieel-fysieke ontwikkeling tot de hoogste spirituele. Maar deze discipline moet op een aanhoudende en men zou kunnen zeggen onverstoorbare manier doorgezet worden. Niet dat je altijd op hetzelfde geconcentreerd moet zijn, dat is niet wat ik bedoel: ik bedoel dat je moet leren je te concentreren, want materieel gezien, in studie en sport, en voor alle fysieke en mentale ontwikkeling, is het absoluut

noodzakelijk. De waarde van een mens hangt af van de hoedanigheid van zijn aandacht.²⁶

Omgeven te zijn door harmonie en schoonheid, er voortdurend in te leven en deze vormen van expressie te cultiveren, is de belangrijkste voorwaarde voor de verfijning van het vitale. ‘In de fysieke wereld drukt schoonheid de Godheid, het allerbeste uit. Schoonheid interpreteert wat eeuwig is, en maakt het zichtbaar. Haar rol bestaat erin alles wat in de natuur zichtbaar is in contact te brengen met dat wat eeuwig is door de perfectie van de vorm, door harmonie en een aanvoelen van het ideaal dat verheft en naar iets hogers leidt.’²⁷ En ze schreef ook: ‘Ware kunst betekent het uitdrukken van schoonheid in de materiële wereld. In een wereld die in haar geheel bekeerd is, dat wil zeggen die integraal de goddelijke realiteit weergeeft, moet kunst dienen als openbaring en onderrichter van deze goddelijke schoonheid in het leven.’²⁸

We weten hoe belangrijk schoonheid en kunst in haar eigen leven geweest waren. Het is daarom niet verwonderlijk dat ze al het mogelijke deed om aan de goddelijke Aanwezigheid uitdrukking te geven door het verwekken van schoonheid om haar heen, en om het gevoel daarvoor in de jongeren van de school te ontwikkelen. Om een uitdrukking uit *Savitri* te gebruiken: ‘schoonheid was haar voetspoor’. Sri Aurobindo had de ontvankelijkheid voor en de ontwikkeling van de yogische ervaring door middel van de dichtkunst gestimuleerd, wat, zoals hij zei, ‘zijn afdeling’ was. De Moeder stimuleerde op haar beurt dezelfde kwaliteiten door middel van de beeldende kunsten – en muziek, klassieke Indiase en Westerse dans, theater, tentoonstellingen, borduurwerk, het ontwikkelen van goed gebouwde lichamen, en het aanbrengen van een harmonische en mooie omgeving. Als ze de middelen ertoe had gehad zouden er zeker meer gebouwen zoals Golconde ontstaan zijn.

Het derde hoofdpunt in de opvoeding was *het mentaal bewustzijn*. ‘De ware rol van het mentaal bewustzijn is de vormgeving en organisatie van de actie. Het verstand bezit het vermogen om gedachten te vormen en iets te organiseren, en daardoor ordent het de verschillende elementen van inspiratie om ernaar handelen, om actie te organiseren. Als het zich tot deze rol beperkte, namelijk het ontvangen van inspiratie – of dat nu van bovenaf zij of uit het mystieke centrum van de ziel – en het simpelweg formuleren van een plan voor actie – in brede trekken of tot in de minste details, voor de kleinste dingen van het leven of voor de grote globale organisaties – dan zou het ruimschoots zijn functie vervullen. Het is geen instrument van kennis, maar het kan kennis gebruiken voor actie, om actie te organiseren. Het is een instrument om te organiseren en structureren, en als het goed ontwikkeld is, is het tot heel wat in staat.’²⁹

De ontwikkeling van het denken en het verwerven van kennis is uiteraard wat over het algemeen beschouwd wordt als het doel van de studie. Op het lesrooster van de ashram-school stonden alle gebruikelijke academische vakken – wiskunde en natuurwetenschap (waarvoor Pavitra een goed uitgerust laboratorium maakte) en ook wat men de ‘menswetenschappen’ noemt: moderne talen en Sanskriet, geschiedenis, aardrijkskunde, sociologie, psychologie, filosofie, enzovoort. De Moeder maakte echter duidelijk dat alles één geheel vormt, wat betekent dat al deze verschillende soorten kennis nauw verbonden zijn met de spirituele werkelijkheden die eraan ten grondslag liggen en zonder welke ze niet zouden bestaan. ‘Scholieren krijgen doorgaans les in geschiedenis óf spirituele onderwerpen, er wordt hun natuurwetenschap óf spirituele onderwerpen onderwezen. Dat is wat zo idioot is. In de geschiedenis is de Geest aanwezig; in de natuurwetenschap is de Geest aanwezig: de Waarheid is overal. Wat nodig is, is niet dit alles op een gebrekkige manier te onderwijzen, maar het in overeenstemming met de waarheid te doen.’³⁰

Het vierde hoofdpunt was het *psychisch wezen*. ‘De ziel is iets van de Godheid dat in de evolutie neerdaalt als een innerlijk Goddelijk Principe, om de evolutie van het individu van de Onwetendheid naar het Licht te mogelijk te maken,’ schreef Sri Aurobindo. ‘In de loop van de evolutie ontwikkelt [de ziel] een psychische individuele persoonlijkheid van de ziel die zich ontwikkelt in leven na leven en het aangroeiende mentaal, vitaal en lichamelijk bewustzijn als haar instrumenten gebruikt. Dat wat onsterfelijk is, is de ziel, terwijl de rest ontbonden wordt; de ziel gaat van leven naar leven over en draagt de kern van haar ervaringen mee, waarbij zij de continuïteit van de evolutie van de persoon uitmaakt.’³¹ De Moeder zei: ‘Het psychisch wezen vertegenwoordigt de Godheid in de mens. Dat is het nu precies, zie je: de Godheid is niet iets dat ver weg en ontoegankelijk is. De Godheid is in je, maar je bent er je niet van bewust. Nu word je er alleen maar door beïnvloed en is dat niet zozeer een Aanwezigheid. Het moet een bewuste Aanwezigheid worden.’³²

Dit in aanmerking genomen was het bewust worden van het psychisch wezen – Sri Aurobindo’s ‘psychische individuele persoonlijkheid’ in de hierboven aangehaalde tekst – het voornaamste doel van de opvoeding zoals die door de Moeder in de ashramschool ontwikkeld werd. Een bewust geïncarneerde ziel te worden (men is altijd een onbewust geïncarneerde ziel), is wat de menselijke evolutie, collectief en individueel, eigenlijk uitmaakt; dit is een te verwerkelijken mogelijkheid geworden, nu de mensheid een bepaald punt in de evolutie heeft bereikt. De mensheid zal onvermijdelijk opgevolgd worden door een hogere soort, het supramentale wezen, en de allereerste voorwaarde hiervan is dat de voorlopers eerst het voorlopig hoogste punt van de evolutie bereiken die nu mogelijk is door hun psychisch wezen te verwezenlijken.⁶² Dit is het doel van de Yoga in de Sri Aurobindo Ashram; en aangezien de ashramschool daarop gebaseerd is, is het eveneens het doel van de opvoeding in de Ashram.

Het logisch gevolg van de aanwezigheid van het psychisch wezen in de mens, en de vele levens die ieder heeft doorgemaakt alvorens het stadium van een hoger bewustzijn te bereiken – een stadium dat de meeste ashramkinderen verondersteld werden bereikt te hebben aangezien ze uitgekozen waren – is dat elk individu bijzonder is omreden van zijn bijzondere ervaringen in het verleden. Elk individu heeft een bepaalde graad van ontwikkeling bereikt. Deze overtuiging lag ten grondslag aan de opvoeding die de ashramschool zou verschaffen. Het logisch gevolg was dat een gemeenschappelijk lessenrooster, hetzelfde voor alle leerlingen, uitgesloten was. Het onderwijs moest individueel zijn. Iedere leerling moest als uniek, anders dan alle anderen, behandeld worden, en zijn vooruitgang door de verschillende onderwijsniveaus die de school te bieden had, moest aan zijn eenmaligheid worden aangepast.

Dit verklaart waarom het systeem van de *libre progrès* of vrije vooruitgang in de ashramschool werd toegepast, zoals het ook het groot aantal leraren verklaart dat een dergelijke school nodig had. Toen een leraar vroeg: ‘Moeder, zou u alstublieft in een paar woorden willen uitleggen wat u in wezen bedoelt met “vrije vooruitgang”?’ antwoordde de Moeder: ‘Een vooruitgang die door de ziel geleid wordt en die niet beperkt wordt door gewoonten, regels of vooroordelen.’³³ Zelfs al waren er om praktische, organisatorische redenen verschillende klassen, ze werden veeleer beschouwd als een soort kader waarin de leerlingen zich individueel konden ontplooien dan als een systeem waarin ze zich moesten inpassen.

Dit kader gaf de leerlingen een grote mate van vrijheid – die nooit in een gebrek aan discipline ontaardde, want discipline en teamgeest werden de leerlingen door de activiteiten van lichamelijke opvoeding bijgebracht. Het is een feit dat de Moeder zelfs uitdrukkelijk zei dat de kinderen niet hoefden te studeren als ze er geen zin in hadden, maar dat ze voor de gevolgen daarvan moesten worden gewaarschuwd. Het is eveneens een feit dat ze de

ouders, die over het algemeen niet in dezelfde geest waren opgevoed, meer als hinderpalen zag dan als helpers in de ontwikkeling van hun kinderen. ‘Er is één ding dat de grootste moeilijkheid vormt’, zei ze, ‘en dat zijn de ouders. Als de kinderen bij hun ouders wonen [zoals voor veel ashramkinderen het geval was] dan beschouw ik dat als hopeloos. Want de ouders willen hun kind net zo opvoeden als zijzelf opgevoed zijn geweest, en ze willen dat ze een goede baan vinden en geld verdienen – allemaal dingen die tegen ons streven ingaan.’³⁴ Hier moet gezegd worden dat de ashramstudenten die hun leven buiten de Ashram voortzetten zich door de band heel goed wisten te redden en vaak als briljant werden beschouwd.

Een punt dat de nadruk verdient is dat de leerlingen ertoe aangemoedigd werden in alle omstandigheden moedig en onbevreesd te zijn. De reden daarvan is vrij eenvoudig: iedereen die zijn of haar ziel probeert te verwezenlijken, of zich spiritueel te ontwikkelen, zal aanvallen door vijandige krachten met zichtbare en onzichtbare middelen niet kunnen vermijden. Als het gewone leven al een strijd is, dan is het spiritueel leven dat honderdmaal meer, en je moet een held zijn om in je opzet te volharden. De beste voorbeelden van deze heroïsche strijd waren Sri Aurobindo en de Moeder zelf; hun gevecht met de vijandige krachten staat op elke pagina van hun leven te lezen. Daarom stond in de schriften van de leerlingen het volgende gebed afgedrukt: ‘Maak ons tot de heldhaftige strijders die we willen worden. Mogen we met succes het grote gevecht leveren voor de toekomst die geboren zal worden tegen het verleden dat zich probeert te handhaven, zodat de nieuwe dingen zich kunnen manifesteren en wij klaar zullen zijn om ze in ons op te nemen.’³⁵

Het vijfde hoofdpunt van de opvoeding in de Ashram was het *spiritueel* aspect. Spiritualiteit is de mens aangeboren. Voor de meesten zijn de hogere regionen van het bestaan nog verborgen, voor sommigen echter zijn ze bereikbaar. Aangezien de meeste van de ashramkinderen innerlijk geroepen

of voorbestemd waren om onder de Moeders invloed te worden opgevoed, mag men veronderstellen dat voor hen de hogere bewustzijnsregionen tenminste potentieel toegankelijk waren. ‘Jullie zijn hier op dit moment, dat wil zeggen op aarde, omdat jullie daar eens voor gekozen hebben – jullie herinneren je dat niet meer, maar ik weet het. Daarom zijn jullie hier. Wel, jullie moeten je op je taak voorbereiden. Jullie moeten ernaar streven al jullie zwakheden en beperkingen te overwinnen. En jullie moeten vooral jullie ego duidelijk maken: “Jouw tijd is voorbij.” We willen een ras zonder ego, dat in plaats van een ego het Goddelijk Bewustzijn bezit dat ervoor zal zorgen dat dat ras zich ontwikkelt en dat het supramentale wezen geboren wordt.’³⁶

De ashramschool was bedoeld om een complete opvoeding te verschaffen in het licht en met de hulp van Sri Aurobindo en de Moeder. Een mededeling van de Moeder maakt dit duidelijk: ‘We zijn hier niet om (alleen een beetje beter) te doen wat anderen doen. We zijn hier om te doen wat anderen niet kunnen doen omdat ze er geen idee van hebben dat het gedaan kan worden. We zijn hier om de toekomst toegankelijk te maken voor kinderen die tot de toekomst behoren. Iets anders loont de moeite niet en is de hulp van Sri Aurobindo niet waardig.’³⁷

In antwoord op een vraag van een leerling: ‘Waarom zijn we hier in de Sri Aurobindo Ashram?’ antwoordde zij: ‘Er is een evolutie in de natuur die opklimt van de steen naar de plant, van de plant naar het dier, van het dier naar de mens. Omdat de mens, voorlopig, de laatste trede is bovenaan de ladder van de evolutie, beschouwt hij zichzelf als het eindstadium van deze evolutie en gelooft hij dat er niets op aarde kan bestaan dat hoger is dan hij. Dat is waar hij zich vergist. In zijn fysieke natuur is hij nog steeds bijna een dier, een denkend en sprekend dier, maar nog steeds een dier met zijn materiële gewoonten en instincten. De natuur kan ongetwijfeld met zo’n onvolkomen resultaat geen genoegen nemen; zij probeert een wezen voort

te brengen dat in verhouding tot mens zal zijn wat de mens is in verhouding tot het dier, een wezen dat in zijn uiterlijk vorm nog mens zal zijn, maar waarvan het bewustzijn ver zal uitstijgen boven het mentale bewustzijn en zijn slaafse afhankelijkheid van de onwetendheid ...

Jullie hebben het enorme privilege dat je heel jong naar de Ashram gekomen bent, met andere woorden nog heel ontvankelijk en in staat om door dit nieuwe ideaal gevormd te worden, en zo kunnen jullie de vertegenwoordigers van de nieuwe soort worden. Hier, in de Ashram, zijn jullie in de gunstigste omstandigheden, wat omgeving, invloed, onderwijs en voorbeeld betreft, om in jullie het supramentaal bewustzijn te doen ontwaken en je volgens zijn wetmatigheid te ontwikkelen.’³⁸

Wie zou deze ‘kinderen van de toekomst’ onderwijzen? De Moeder onderwees ze zelf, maar het spreekt vanzelf dat ze niet alles kon doen. ‘Om een kind op weg naar de toekomst te begeleiden, om zijn “onderrichter” te zijn, moet men eerst begrijpen dat zijn psychisch wezen zijn eigen aspiraties en intenties in zich draagt waarnaar het morgen zal leven, en zodoende zal het de reeds lange, op de aarde verworven ervaring verrijken; men moet begrijpen dat elke vorm van onderwijs niet anders is dan een progressieve onthulling van verborgen talenten, voldoende om een concrete vorm te geven aan een nieuwe ervaring. Men moet de leerling zoveel mogelijk helpen om te worden wat hij kan en wil zijn – want ook al heeft zijn ziel min of meer zijn levensbestemming gekozen, wat hij ervan maken zal is op geen enkele wijze vastgelegd. Het kind is niet alleen een mens met een verstand dat ontwikkeld moet worden, maar ook met een bewustzijn dat men moet helpen groeien en zich verruimen.’³⁹ ‘Niets kan aangeleerd worden wat niet reeds als potentiële kennis in de zich ontwikkelende ziel van het wezen verborgen ligt’, schreef Sri Aurobindo in *The Synthesis of Yoga*. ‘Zodoende is ook alle perfectie waartoe de uiterlijke mens in staat is slechts het resultaat van de eeuwige perfectie van de Geest in hem. We

kennen de Godheid en worden de Godheid, omdat we Dat reeds zijn in onze verborgen natuur. Alle onderwijs is een openbaring, alles wat men wordt is een ontwikkeling. De zelfvervolmaking is het geheim; zelfkennis en een aangroeiend bewustzijn zijn het middel en de methode.⁴⁰

Volgens Sri Aurobindo is ‘het eerste beginsel van het ware onderwijs dat niets onderwezen kan worden. De leraar is geen instructeur of taakmeester, hij is een helper en een gids. Zijn taak bestaat erin suggesties aan te geven, niet dingen op te leggen ... Hij brengt geen kennis op [de leerling] over, hij laat hem zien hoe hij voor zichzelf kennis kan opdoen ... Het tweede beginsel is dat het kind geraadpleegd wordt met betrekking tot zijn eigen ontwikkeling. Het idee dat het kind gekneed moet worden in de vorm die de ouders of de leraar wensen, is een barbaars en onwetend bijgeloof ... Ieder individu heeft iets goddelijks in zich, iets wat hem eigen is, een mogelijkheid tot perfectie en begaafdheid op het een of ander gebied, hoe klein ook, hem door God geboden en die hij kan aanvaarden of verwerpen. Het komt erop aan die te vinden, te ontwikkelen en te gebruiken. Het derde onderwijsbeginsel is van wat dichtbij naar dat wat veraf is toe te werken, van dat wat is naar dat wat zijn zal... Als er iets van buitenaf aangebracht moet worden, dan moet het als keuze aangeboden worden, niet opgelegd. Een vrije en natuurlijke groei is de voorwaarde voor echte ontplooiing.’⁴¹

Deze beginselen werden door Sri Aurobindo geformuleerd lang voordat er een ashramschool of zelfs een Ashram bestond, en ze waren als algemene richtlijnen bedoeld. Er was heel wat meer nodig om een leraar of lerares in de Ashram te zijn: het was niet alleen noodzakelijk dat de leraar probeerde te leven volgens de beginselen die hij moest onderwijzen, maar dat hij ze, tenminste gedeeltelijk, zelf had gerealiseerd, en dat hij in staat was zich te identificeren met degenen die hij onderwees – met andere woorden, hij moest een yogi of zij een yogini zijn. ‘Jullie moeten beleefd hebben wat jullie willen onderwijzen’, schreef de Moeder. ‘Laat het nieuwe bewustzijn

tot jullie doordringen als je erover wilt spreken, en laat het jullie zijn geheimen onthullen. Want dan pas kun je er met enige kennis van zaken over spreken.’⁴² In feite was de ashramschool een school waar de leraren ook leerlingen waren. De Moeder schreef: ‘De school moet een gelegenheid zijn om vooruitgang te boeken voor de leraar zowel als voor de leerling. Ieder moet de vrijheid hebben zich vrijelijk te ontplooien. Een methode wordt nooit zo goed toegepast als wanneer men haar zelf ontdekt heeft. Anders is het onderwijs net zo saai voor de leraar als voor de leerling.’⁴³ En ze zei dat onderwijzen een ‘priesterschap’ was.

Ze prentte de leraren in: ‘Verwar een religieuze lering niet met een spirituele. Religieus onderwijs behoort tot het verleden en belemmert de vooruitgang. Spiritueel onderwijs is het onderwijs van de toekomst – het verlicht het bewustzijn en bereidt het voor op de toekomstige verwezenlijking. Spiritueel onderwijs staat boven de religies en streeft naar universele waarheid. Het leert ons in direct contact met de Godheid te treden.’⁴⁴ Ze verzette zich heftig tegen elke neiging tot dogmatisme en zei eens, toen iemand Sri Aurobindo citeerde om een bepaald argument kracht bij te zetten: ‘Sri Aurobindo heeft dat inderdaad gezegd, maar hij zei ook vele andere dingen die zijn advies afronden en elke kans op dogmatisme uitsluiten. Sri Aurobindo zelf heeft herhaaldelijk gezegd dat, als je iets staande houdt, je ook het tegenovergestelde staande zou moeten kunnen houden, omdat je anders kan de Waarheid niet kunt begrijpen.’⁴⁵

Laten we dit gedeelte met een van die onvergetelijke gezegden van de Moeder besluiten: ‘Jong zijn is leven in de toekomst. Jong zijn is altijd kunnen opgeven wat we zijn om te worden wat we zijn moeten. Jong zijn is nooit aanvaarden dat iets onherstelbaar is.’⁴⁶

Transformatie van de lichaamscellen

In onze lichaamscellen schuilt een verborgen Kracht

*Die het ongeziene ziet en de eeuwigheid in kaart brengt ...*⁴⁷

– Sri Aurobindo

Dit alles geeft ons een idee van de Moeders veelsoortige uiterlijke activiteiten, maar waarmee was ze innerlijk bezig? Nu ze aanvaard had de avatarische Yoga alleen op zich te nemen, dat het aan haar lag het supramentale bewustzijn neer te doen dalen en de materie te transformeren, wat was precies haar werk? De Moeder heeft in die tijd veel gesproken, meestal in het openbaar, maar ze heeft heel weinig gezegd over haar persoonlijke yogische arbeid. Dat waar ze in het openbaar over sprak was gewoonlijk gebaseerd op haar uitgebreide vroegere ervaring; haar huidige, nieuwe ervaringen werden zelden vermeld of er werd niet naar gevraagd.

Er zijn niettemin, als je de *Questions and Answers* en andere conversaties uit die jaren aandachtig leest, aanwijzingen van cruciaal belang te vinden. Het was karakteristiek voor haar wat ze aanvaard had te doen, of wat ze aanvoelde dat gedaan moest worden, met goddelijke Kracht en zo mogelijk zonder uitstel aan te pakken. ‘De Moeder is altijd in een geconcentreerd innerlijk bewustzijn’⁴⁸, schreef Sri Aurobindo. En in zijn correspondentie met Nirodbaran lezen we: ‘De druk die de Moeder uitoefent om verandering teweeg te brengen is altijd sterk – zelfs als ze hem niet als een kracht oplegt, is hij reeds aanwezig door de Goddelijke Energie in haar.’⁴⁹ Al in januari 1951 gaf de Moeder een belangrijke toespraak die aanwijzingen bevatte van het yogische probleem dat ze moet zijn begonnen op te nemen onmiddellijk na het heengaan van Sri Aurobindo. Een tekst van haarzelf, eerder in het *Bulletin* verschenen, becommentariërend, behandelde ze de verschillende niveaus van een integrale transformatie die, zoals we weten, het doel is van de Integrale Yoga. Ze las de volgende alinea uit die tekst voor: ‘In de integrale transformatie wordt zowel de uiterlijke natuur als het innerlijk bewustzijn getransformeerd. Het karakter, de gewoonten, enzovoort, worden volledig omgevormd, alsook de gedachten en de manier

van de dingen te zien.’ En ze gaf de volgende commentaar: ‘Juist, maar er is iets wat onveranderd blijft tenzij je eraan gaat werken en je in je inspanning volhardt. Wat is dat? Het lichaamsbewustzijn.’⁵⁰ Wat is het lichaamsbewustzijn? ‘... Het fysieke bewustzijn als geheel. Maar in dit fysieke bewustzijn als geheel is er het fysiek-mentale – een mentaal bewustzijn dat zich bezighoudt met alle dagelijkse dingen en reageert op alles om je heen. Er is ook het vitale bewustzijn, waarmee je je gewaar bent van zintuiglijke gewaarwordingen, aandriften, interesses en begeerten. Ten slotte is er het fysieke bewustzijn zelf, het materiële bewustzijn, het lichaamsbewustzijn, en dit is het [bewustzijn] dat tot dusverre nooit helemaal getransformeerd is; je kunt je verslaafdheid aan het denken afwerpen, of aan gewoonten die je niet langer als onontbeerlijk beschouwt. Maar wat er nog meer veranderd moet worden is het bewustzijn van de cellen.’⁵¹ Deze woorden zijn zo waardevol omdat ze van minder dan een maand na Sri Aurobindo’s overlijden dateren, van ongeveer twee weken nadat het leven in de Ashram weer hernomen was. Wat de Moeder hier zegt is dat, op dat moment, de hele Integrale Yoga gedaan was *behalve* het meest uiterlijke element: de transformatie van het ‘lichaamsbewustzijn’. Het valt ook op hoe de Moeder naar woorden zoekt om het element dat nog getransformeerd moest worden te benoemen. Uit de aangehaalde alinea kunnen we opmaken dat het fysiek bewustzijn hetzelfde is als het materieel bewustzijn of het bewustzijn van de cellen.

Het zoeken naar een formulering was ten dele nodig door het feit dat de Moeder Frans sprak. Deze toespraak, die niet in de gepubliceerde delen van *Questions and Answers* opgenomen is, was eigenlijk een van de allereerste *Entretiens*; deze werden nog niet elektronisch op band opgenomen, maar stenografisch genoteerd. Het Franse woord ‘physique’ kan zowel op de materie betrekking hebben en als op het lichaam.⁶³ Men moet deze dubbele

betekenis in gedachten houden bij het lezen van toekomstige onthullingen door de Moeder over haar Yoga vanaf 1951.

Ten tweede zou het woord 'lichaam' op zijn betekenis moeten worden nagegaan. Het lichaam wordt over het algemeen beschouwd als het materiële uiterlijke deel van de mens. In het occultisme en de spiritualiteit wordt er echter een onderscheid gemaakt tussen het lichaam als geheel, zijn organen en zijn cellen. Het lichaam als geheel heeft zijn eigen bewustzijn; dit is alle atleten in de praktijk, zo niet in theorie, bekend, want het ligt aan de basis van hun training. Ook ieder orgaan heeft zijn individueel bewustzijn; het is het gebrek aan evenwicht, aan harmonie tussen het bewustzijn van de verschillende organen dat ziekte, lichamelijk ongemak en slijtage veroorzaakt. En de cellen waaruit de organen, en daarom het lichaam, zijn opgebouwd hebben ook hun bewustzijn, al is dit tot dusver heel weinig ontwikkeld en geïndividualiseerd.

De cellen vormen samen de materie waaruit ons lichaam bestaat, maar ze bevatten klaarblijkelijk ook een vitaal element, want ze leven, en, wat minder bekend is, een mentaal element. Dit bewustzijn van de lichaamscellen is het meest elementaire bewustzijn in de mens en daarom de allerlaatste stap in de transformatie van het lichaam. Aangezien de materie direct in verbinding staat met het Onbewuste via het onderbewuste, is het bewustzijn van de cellen verreweg het moeilijkst om te transformeren, om het te vergoddelijken. Hoogstwaarschijnlijk is het vanwege deze moeilijkheid, waarvoor niemand ooit eerder een oplossing heeft proberen te vinden, dat Sri Aurobindo die yogische meesterlijke daad zonder weerga, het levend afdalen in de dood, heeft moeten volbrengen.

Sri Aurobindo en de Moeder waren vele jaren geleden meester geworden over hun lichaam en zijn onderdelen. Het is een van de elementaire stadia in de meeste, zometer in alle praktijken van yoga, en een voorwaarde voor verdere vooruitgang. Toch kan, zolang men de cellen niet meester is, het

meesterschap over het lichaam en zijn onderdelen slechts gedeeltelijk zijn, nooit volledig. Dit is uiteraard waarom zelfs de grootste yogi's ziek geworden en gestorven zijn – zoals het de reden is waarom alle mensen moesten sterven. Men vergete echter niet dat het doel van Sri Aurobindo en de Moeders Yoga een vergoddelijking van de materie was, hetgeen betekent dat de cellen en het lichaam en de mens onsterfelijk moesten worden, want goddelijk zijn betekent onsterfelijk zijn. Hetgeen betekent dat het lage, duistere, elementaire bewustzijn van de cellen getransformeerd moest worden in het supramentaal, goddelijk Bewustzijn. Indirect werpt dit weer wat licht op het overlijden van Sri Aurobindo. Direct was dit nu het probleem dat de Moeder moest oplossen: de cellen moesten gesupramentaliseerd worden om een supramentaal lichaam te vormen en zodoende de dood te overwinnen.

We kunnen nu verder gaan met het lezen van de Moeders woorden op 6 januari 1950. 'Er is een bewustzijn in de cellen: het is wat we "het lichaamsbewustzijn" noemen⁶⁴ en dat is helemaal in het lichaam bevat. Het is uiterst moeilijk dit bewustzijn te veranderen, omdat het onder de invloed staat van de collectieve suggestie die absoluut tegen de transformatie gekant is. Dus moet men met deze collectieve suggestie tegengaan – niet alleen de collectieve suggestie van het heden, maar eveneens de collectieve suggestie die aan het aarde-bewustzijn als geheel eigen is, het aarde-bewustzijn van de mens dat teruggaat tot zijn vroegste ontstaan. Dit moet overwonnen worden voordat de cellen zich spontaan bewust kunnen zijn van de Waarheid, van de Eeuwigheid van de materie.'⁵² De Moeder formuleerde hier de essentie van haar taak. Aangezien ze iets aan het ondernemen was dat nooit eerder gedaan was, en ze dus haar weg zocht door 'een maagdelijk oerwoud', moest ze de middelen en methoden zelf ontdekken – en dat is wat we zullen proberen te beschrijven in de rest van dit boek.

‘Opdat deze transformatie zou slagen, moeten alle mensen – en zelfs alle levende wezens en hun materiële omgeving – getransformeerd worden. Anders zullen de dingen blijven zoals ze zijn: een individuele verwezenlijking kan het leven op aarde niet veranderen. Dit is het essentiële verschil tussen het oude idee van transformatie –het zich bewust worden van het psychisch wezen en het innerlijk leven – en de transformatie zoals wij die hier gezien wordt en waar wij het over hebben. Niet alleen een individu of een groep individuen, of zelfs alle individuen, maar het leven – het algehele bewustzijn van dit min of meer ontwikkelde leven – moet getransformeerd worden. Zonder een dergelijke transformatie zullen we in de wereld dezelfde ellende, dezelfde rampen en dezelfde gruweldaden blijven voortbestaan. Enkele individuen zullen eruit ontkomen door hun psychische ontwikkeling, maar de grote massa zal in dezelfde staat van ellende blijven leven.’⁵³

Er is een spreekwoord dat zegt dat een hondenstaart niet recht gestreken kan worden, wat wil zeggen dat het karakter van een persoon, of de menselijke natuur, niet kan worden veranderd. ‘We weten uit ervaring’, vervolgde de Moeder in dezelfde toespraak, ‘dat als we in het onderbewuste afdalen, lager dan het fysiek [materieel] bewustzijn, en zelfs nog lager in het Onbewuste, dat we daar in onszelf de oorsprong kunnen ontdekken van alle erfelijkheid, van wat er uit onze vroegere opvoeding afkomstig is en van het milieu waarin we hebben geleefd. Dit is wat aan het individu zijn eigen karakteristieke aard schenkt, en iedereen gelooft dat we zullen blijven zoals we geboren zijn. Maar door in het onderbewuste af te dalen, en dieper nog in het Onbewuste, kun je de oorsprong van deze formaties opsporen en uitwissen, je kunt de tendensen en reacties van de gewone natuur veranderen door een bewuste en vrijwillige actie en zo werkelijk je karakter omvormen.’⁵⁴

En de Moeder zei: ‘Het is niet gemakkelijk dit te doen, maar het is gedaan geworden. Dus kun je zeggen dat het niet alleen gedaan kan worden, maar dat het gedaan werd. Het is de eerste stap naar een integrale transformatie, maar daarna wacht er nog de transformatie van de cellen waar ik het eerder over had.’ Ze verduidelijkte: ‘Het onbewuste is niet geïndividualiseerd, en wanneer je afdalt in het Onbewuste in jezelf, dan is dat het Onbewuste van de materie. Je kunt niet zeggen dat ieder individu zijn eigen Onbewuste heeft, want dit zou al een begin van individualisatie zijn. En wanneer je afdalt in het Onbewuste, is het misschien niet het universele, maar toch op zijn minst het aardse Onbewuste van de aarde.’⁵⁵ ‘Het is gedaan geworden’ – door wie? Door wie anders dan haarzelf en Sri Aurobindo? Dit vergroot nog het belang van de regels uit *Savitri* die in het vorig hoofdstuk werden aangehaald:

Hij belandde in het afgrondelijk mysterie
Waar de duisternis loert op haar matras, grauw en naakt,
En stond op de laatste besloten grond van het onderbewuste
Waar, onbewust van zijn gedachten, het Zijn sliep
En de wereld maakte zonder te weten wat het deed.

‘Allereerst moet het onderbewuste bewust worden’, zei de Moeder. ‘In feite is de voornaamste moeilijkheid in de integrale transformatie dat er onophoudelijk dingen uit het onderbewuste opkomen.’ Het onderbewuste is een oord van verschrikkingen. In deze hel zal ze in de komende jaren de meeste gevechten moeten leveren en de meeste moeilijkheden overwinnen.

Op 26 februari 1951 sprak de Moeder voor haar gehoor op de Playground over de ‘gnostische’, d.w.z. de supramentale staat van het bewustzijn. ‘Er is bewustzijnstoestand die “gnostisch” kan worden genoemd, waarin men in staat is *tegelijktijd* alle theoretische systemen te zien: alle geloofssystemen, alle ideeën die de mensen in hun hoogste bewustzijn

hebben geformuleerd – de meest tegenstrijdige opvattingen, zoals de boeddhistische theorie, de vedantische, de christelijke, alle filosofische theorieën, alle momenten dat de menselijke geest een klein fragmentje van de Waarheid kon pakken en dat verwoordde. In die staat zet je niet alleen elk ding op zijn plaats, maar het komt je allemaal voor als wonderbaarlijk waar en onmisbaar om ook maar iets te begrijpen over wat dan ook ... In die staat zijn er geen tegenstrijdigheden: er heerst een totaliteit – een totaliteit waarin je de volledige kennis bezit van alle waarheden die ooit verwoord zijn (die niet volstaan om de volledige Waarheid uit te drukken), waarin je alle dingen de juiste plaats kan toekennen, en weet waarom en hoe het heelal ontstaan is.

Maar ik moet eraan toevoegen: je kunt deze staat niet bereiken door een persoonlijke inspanning. Je verwerft hem niet omdat je probeert hem te verwerven. Je *wordt* zo, spontaan [in de loop van de Integrale Yoga]. Het is als het ware de bekroning van een absolute mentale oprechtheid, wanneer je niet langer enige partijdigheid in je draagt, of voorkeur, of gehechtheid aan een idee, wanneer je zelfs niet langer probeert om de waarheid te kennen. Je bent, gewoonweg, open in het Licht.’

En ze besloot: ‘Ik vertel jullie dit vanavond, omdat wat er gedaan is, wat er door één iemand verwezenlijkt is, door anderen verwezenlijkt kan worden. Het is genoeg dat één lichaam ertoe in staat geweest is dit te realiseren, één menselijk lichaam, om de zekerheid te hebben dat het [ook door andere menselijke lichamen] gedaan kan worden. Het kan nog heel veraf zijn, maar je mag zeggen: “Ja, het gnostische leven is zeker, omdat de realisatie ervan begonnen is.”’⁵⁶ Het sleutelwoord hier is natuurlijk ‘lichaam’. Het enige lichaam waar de Moeder het in deze context over kon hebben was het hare. Tweeënhalve maand na Sri Aurobindo’s verscheiden had ze het supramentale eenheidsbewustzijn in haar lichaam verwezenlijkt

– wat, in het licht van wat we hierboven gezien hebben, slechts in de cellen van haar lichaam kan zijn geweest.

Begin 1954 had de Moeder een hoogst verwonderlijke ervaring die ze op 14 januari mededeelde: ‘De laatste paar dagen heb ik bij het ontwaken de vreemde gewaarwording dat ik in een lichaam overga dat niet het mijne is – mijn lichaam is sterk en gezond, vol energie en leven, soepel en harmonisch, en dit [haar fysieke lichaam, toen zesenzeventig jaar oud] heeft geen enkele van deze kwaliteiten; het contact ermee wordt pijnlijk; het kost grote moeite me erin aan te passen en het duurt lang voordat ik dit gevoel van ongemak kan overwinnen.’⁵⁷ Reeds toen had ze het gevoel dat ze een ander lichaam had – iets waarover we meer zullen horen.

Het is waar dat 1954 een bevoorrecht jaar blijkt te zijn geweest in haar Yoga van de cellen. Zo zei ze op 24 februari: ‘Als je je lichaam wilt transformeren, moet je het in een volmaakte harmonie met het innerlijk bewustzijn brengen. Dit moet *in iedere cel* gebeuren, bij de onbeduidendste activiteiten, in iedere activiteit van de organen.’ En op 21 april: ‘Het zal een aantal jaren duren voordat we met enige kennis van zaken kunnen spreken over hoe [de transformatie van het lichaam] gaat gebeuren; alles wat ik jullie nu kan zeggen is dat ze begonnen is.’⁵⁸

Op 5 mei van hetzelfde jaar spreekt de Moeder over het beheersen van materiële omstandigheden, en zegt dat hun invloed op het individu afhangt van het bewustzijn van de persoon. Dan voegt zij daaraan toe: ‘Het vermogen dat men heeft [de Moeder spreekt over haar eigen ervaring] – en dat geestelijk al volledig en op indrukwekkende wijze verwezenlijkt is – om een dusdanige invloed op omstandigheden uit te oefenen dat men deze totaal kan veranderen waar het hun gevolgen voor jezelf betreft, dat vermogen kan in de materie neerdalen, in de [fysieke] substantie zelf, wat wil zeggen in de cellen van het lichaam, en het kan aan het lichaam hetzelfde meesterschap schenken over de dingen die het om zich heen heeft.

Dit is geen veronderstelling, het is een zekerheid die voortkomt uit ervaring. De ervaring is niet onvoorwaardelijk, maar ze is er. Dit opent nieuwe perspectieven. Het is de weg ... het is één stap op de weg die naar [fysieke] transformatie leidt.’⁵⁹

19 mei: ‘Wanneer het lichaam aan zichzelf wordt overgelaten zonder de constante inwerking van het verstand erop, dan ondervindt het het volgende: zo gauw er iets verstoord wordt (bijvoorbeeld door een verwonding of ziekte) komt meteen een aspiratie op, het roept om hulp, het doet een poging om hulp te vinden. En dit is heel sterk, als er niets tussen komt is het heel sterk. Het is alsof de cellen zelf spontaan een aspiratie hebben, alsof ze roepen om iets. In het lichaam bevinden zich onbekende rijkdommen. Alle cellen bevatten een intens leven, een intense aspiratie en wil om vooruit te gaan waarvan men zich gewoonlijk niet eens bewust is.’⁶⁰

3 november: ‘Elk deel van het wezen heeft zijn eigen aspiratie, overeenkomstig het deel dat de aspiratie heeft. Er is zelfs een fysieke aspiratie. De cellen van het lichaam begrijpen wat de transformatie zal zijn, en met al hun kracht, met al het bewustzijn dat ze in zich hebben, streven ze naar die transformatie. Zelfs de cellen van het lichaam – niet de centrale wil, gedachte of emotie [van het lichaam] – de cellen van het lichaam openen zich op deze manier om de Kracht te ontvangen.’⁶¹

Eveneens in 1954, in de april- en augustusnummers van het *Bulletin*, publiceerde de Moeder *Enige Ervaringen van het Lichaamsbewustzijn* en *Nieuwe Ervaringen van het Lichaamsbewustzijn*. Doordat de meeste van deze aantekeningen al vertrouwd klonken omdat ze in haar en Sri Aurobindo’s geschriften voorkwamen, werden ze niet zo belangrijk gevonden als ze het waard waren, ondanks het feit dat de Moeder er speciaal de aandacht op vestigde. Ja, dit waren ervaringen waar men al eens over gelezen of gehoord had, maar nu waren het ervaringen van het *lichaamsbewustzijn*, van cellen van het lichaam die tevoren op een

stilzwijgende, gewoontegetrouwe, slaafse manier functioneerden. Dit maakte een enorm verschil uit. Hier volgen enkele fragmenten.⁶²

– ‘Het is absoluut zeker dat onder de invloed van het supramentale licht de transformatie van het lichaamsbewustzijn het eerst plaats zal vinden; dan zal er een beter begrip ontstaan van en controle over alle bewegingen en functies van de lichaamsorganen; daarna zal deze controle geleidelijk aan overgaan in een soort radicale verandering van de werking en dan van de structuur van de organen zelf. Dit alles staat vast, hoewel de waarneming ervan nog niet nauwkeurig genoeg is. Maar wat er uiteindelijk zal gebeuren – wanneer de organen vervangen zullen zijn door centra van verschillende krachten, kwaliteiten en eigenschappen, waarvan elk op zijn eigen specifieke manier zal functioneren – dit alles is alleen nog maar een concept dat het lichaam niet erg goed begrijpt, omdat de verwezenlijking ervan nog veraf is, en het lichaam alleen echt kan begrijpen wat het op het punt staat te kunnen doen.’

– ‘Het supramentale lichaam zal geslachtloos zijn, want de noodzaak tot voortplanting op de dierlijke manier zal niet langer bestaan. De menselijke vorm zal slechts zijn symbolische schoonheid behouden, en nu al kan men de verdwijning voorzien van bepaalde ontsierende uitstulpingen zoals de genitaliën van de man en de borsten van de vrouw.’

– ‘Alleen in zijn uiterlijke vorm, zijn meest uiterlijke verschijning – die net zo moeilijk te begrijpen is voor de wetenschap van vandaag als voor de spiritualiteit van het verleden – is het lichaam niet goddelijk.’

We zouden dat alles als volgt kunnen samenvatten: na Sri Aurobindo's heengaan nam de Moeder onmiddellijk het Werk van de Integrale Yoga op zich, beginnend waar Sri Aurobindo had moeten ophouden – wat veel verder was dan over het algemeen wordt aangenomen. Deze onmiddellijke voortzetting van het werk werd mogelijk gemaakt door de overdracht van het Mentale van Licht in haar cellen. Ze deed deze sadhana van de

lichaamstransformatie transformatie met al haar kracht en concentratie, hoewel wat ze deed praktisch onopgemerkt bleef door de mensen in haar omgeving. Het is niet overdreven te zeggen dat ze, gezien de moeilijkheid van de taak, bliksemsnel voortgang maakte.

Tegen het eind van 1954 had ze de grondslagen gelegd van haar toekomstige ontwikkeling. Ze was begonnen met het werk in het onderbewuste – ‘de afschuwelijke, obscure karwei’, zoals ze het zou noemen – zonder hetwelk de materie niet getransformeerd kon worden, aangezien het onderbewuste het fundament is van de materie. Ze was zich volledig bewust geworden van de rol van de lichaamscellen, van hun potentiële vermogens zowel als van hun weerstand, diep ingesleten ten gevolge van de menselijke en de algemene evolutie. Het bewustzijn van de cellen moest vergoddelijkt worden. Op deze transformatie, of yoga, waren de beginselen van de Integrale Yoga van toepassing: aspiratie, overgave, oprechtheid, gelijkmoedigheid – *in de cellen, door de cellen*.

Ze had een eerste idee gekregen van de supramentale materie, ‘een veelkleurige caleidoscoop waarin ontelbare lichtende deeltjes in voortdurende beweging op verbazingwekkende wijze door een onzichtbare en almachtige Hand worden geleid. Deze materie is de grondstof van ons universum, en van alle universums, omdat al Dat is in de glorie van Zijn Licht bestaat. Voor ons is deze basismaterie echter overdekt met een film, als het ware: de film van ons eigen bewustzijn, dat onwetend, duister en opgedeeld is uit evolutionaire noodzaak.

En ze had reeds haar eerste ervaring gehad van een nieuw lichaam, een ‘lichaam dat niet het mijne is’.

Pondicherry wordt een deel van India

Op 15 augustus 1954 werd het Franse *comptoir* van *Pondichéry* een gebiedsdeel van India. Op die dag las de Moeder haar verzoek om het

Indiase staatsburgerschap voor. ‘Ik wil dit tot een bijzondere dag maken door een lang gekoesterde wens uit te spreken, de wens om Indiaas staatsburger te worden. Van toen ik naar India ben gekomen – in 1914 – voelde ik dat India mijn ware moederland is, het land van mijn ziel en geest. Ik had besloten deze wens tot werkelijkheid te maken zo gauw als India vrij zou zijn. Maar ik moest nog wat langer wachten vanwege mijn zware verantwoordelijkheden voor de Ashram, hier in Pondicherry. Nu is de tijd gekomen dat ik mij kan uit spreken.

Het is evenwel mijn bedoeling, in overeenkomst met Sri Aurobindo’s ideaal, aan te tonen dat de waarheid veeleer ligt in vereniging dan in verdeeldheid. De ene nationaliteit verwerpen om een andere te verkrijgen is geen ideale oplossing. Dus hoop ik dat het mij toegestaan zal worden een dubbele nationaliteit aan te nemen, dit wil zeggen Frans te blijven terwijl ik Indiaas word.

Ik ben Frans door de opvoeding in mijn jeugd, ik ben Indiaas uit eigen keuze en voorkeur. In mijn bewustzijn bestaat er geen tegenstrijdigheid tussen deze twee, integendeel, ze passen goed bij elkaar en vullen elkaar aan. Ik weet ook dat ik beide een dienst kan bewijzen, want het enige doel in mijn leven is een concrete vorm te geven aan Sri Aurobindo’s belangrijke lering, waarin hij openbaart dat alle naties in wezen één zijn en bedoeld om uitdrukking te geven aan de Goddelijke Eenheid op aarde door een georganiseerde en harmonieuze verscheidenheid.’⁶³

Sri Aurobindo en de Moeder hebben veel voor Pondicherry gedaan, op zichtbare en nog meer op onzichtbare wijze. Het kan zonder overdrijving gezegd worden dat Pondicherry zonder hen vandaag de dag moeilijk op de kaart te vinden zou zijn. ‘Er zal hopelijk een dag komen dat we vrijelijk en naar waarheid alles zullen kunnen zeggen wat Sri Aurobindo’s aanwezigheid [en de hare] voor de stad Pondicherry betekend heeft.’⁶⁴ Het is nooit gezegd. Maar de resultaten zijn er, zichtbaar voor iedereen:

Pondicherry is een van de meest aantrekkelijke kleinere steden in India, en het is internationaal bekend vanwege de Sri Aurobindo Ashram, die een ononderbroken stroom van Indiase en buitenlandse bezoekers aantrekt. Pondicherry heeft iets speciaals dat moeilijk te bepalen is. Maar we herinneren ons wat de Moeder zei over Sri Aurobindo's aura, die, in 1920, voor haar waarneembaar was op een afstand van tien zeemijlen. En over zichzelf zei ze: 'Hier in Pondicherry kun je niet ademenhalen zonder mijn bewustzijn in te ademen. Het vervult de atmosfeer bijna op materiële wijze, in het fijnstoffelijke, en reikt tot aan het meer, tien kilometer hiervandaan.'⁶⁵

In zijn laatste jaren had Sri Aurobindo enkele uitzonderlijke ontmoetingen in zijn appartement. Een daarvan was met Sir C.R. Reddy die hem, namens de Andhra Universiteit, de Nationale Prijs voor de Menswetenschappen kwam aanbieden. Een andere ontmoeting was met de Maharaja van Bhavanagar, toenmalig gouverneur van Madras. Een derde was met K.M. Munshi, een van zijn vroegere studenten in Baroda.⁶⁵

Maar de eerste naoorlogse ontmoeting, in september 1947, kort na de Indiase onafhankelijkheid, had plaats met Maurice Schumann. Deze Franse politicus en filosoof, toen vijfendertig, was gedurende de hele Tweede Wereldoorlog de officiële woordvoerder geweest voor de Vrije Franse Strijdkrachten in Londen, en zou een van de grondleggers worden van de Europese Gemeenschap. Hij werd door de Franse regering afgevaardigd als leider van een culturele missie met als doel de oprichting in Pondicherry van een instituut voor de studie van de Indiase en Europese cultuur, en met Sri Aurobindo aan het hoofd. Van dat plan is niets terechtgekomen, maar het bezoek van Schumann had een vervelende nasleep: Jawaharlal Nehru, de Indiase premier, was boos omdat de Franse politicus eerst Sri Aurobindo was gaan bezoeken voordat hij bij hem kwam.⁶⁶

Een andere gebeurtenis, weinig bekend, die Nehru achterdochtig zou maken jegens de Sri Aurobindo Ashram – en dit heeft er misschien toe

bijgedragen dat de Moeder de dubbele nationaliteit niet verkreeg – was zijn ontmoeting met Dilip K. Roy. Al op 13 december 1952 had Nehru een memorandum gestuurd aan de secretaris-generaal en de minister van Buitenlandse Zaken, ‘Betreffende ontheffingen voor de Sri Aurobindo Ashram’:

‘1. Na rijp beraad ben ik van mening dat de tegemoetkoming waarom gevraagd werd door de autoriteiten van de Sri Aurobindo Ashram in Pondicherry niet moet worden toegekend. We moeten de ministeries die hiermee belast zijn dienovereenkomstig advies geven.

2. Gezien onze moeilijke betrekkingen met de Franse Vestigingen in India is iedere tegemoetkoming van dien aard niet wenselijk, meer in het bijzonder omdat dit betekent dat Indiase fondsen dan naar Pondicherry gaan. [Pondicherry behoorde nog niet tot de Indiase Unie.]

3. De Ashram is India bijna nooit gunstig gezind geweest en soms in haar opstelling bepaald vijandig.⁶⁶ Sri Aurobindo was ongetwijfeld een groot man en we moeten elk passend gedenkteken voor hem verwelkomen, en in het bijzonder een nieuw onderwijscentrum. Maar Sri Aurobindo is niet meer, en het is niet geheel duidelijk hoe de Ashram in de toekomst zal functioneren. De verslagen die wij ontvangen hebben zijn niet gunstig, en we hebben zelfs gehoord van interne conflicten. Het grootste deel van het onroerend goed staat op de persoonlijke naam van Madame Alphonse⁶⁷ ook wel bekend als “de Moeder.” Hetzelfde geldt voor de juwelen. Het zou voor ons hoogst ongebruikelijk zijn als we deze concessie aan een particulier persoon zouden toekennen.

4. Wat het universitair centrum [van de Ashram] betreft, een aantal vooraanstaande personen in India heeft het aanbevolen, maar ik ben er niet in geslaagd te ontdekken onder wiens auspiciën het zal functioneren, en wie ervoor verantwoordelijk zal zijn. Stappen te ondernemen ter ondersteuning van een universiteit van dit soort, waar we niets over weten, behalve dat het

een gedenkteken zal zijn voor Sri Aurobindo, is duidelijk niet wenselijk.’⁶⁷ Enzovoorts.

Er is nog een ander memorandum van Jawaharlal Nehru, ‘Situatie in de Aurobindo Ashram’, geschreven op 22 december 1952, negen dagen later, en ook geadresseerd aan de secretaris-generaal van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

‘1. Ik had Shri Dilip Kumar Roy van de Sri Aurobindo Ashram in Pondicherry op bezoek. Hij was zeer verontrust over de staat van zaken in de Ashram, die volgens hem nu uit achthonderd personen bestaat. Hij beklagde zich over “de Moeder”. Hij zei dat terwijl de ashramieten bijna allen voor de vereniging van Pondicherry met India waren, de Moeder heel erg Fransgezind was in haar kijk op de zaak.

2. Hij bekloeg zich ook over de manier waarop de Moeder alles op autocratische wijze regelt en met de gelden van de Ashram omspringt alsof ze haar privé-bezit waren. Ze hield geen boekhouding bij. Ze neemt niemand in vertrouwen. Er is geen trust of commissie om op deze gelden of andere aangelegenheden van de Ashram toe te zien.

3. Toen sprak hij over de universiteit. Hij zei dat er geen universiteit is, maar dat er aangekondigd is dat er een aanvang mee gemaakt is, en dat er geld voor wordt ingezameld. Waarom wordt dit geld ingezameld? Hij drukte zijn voldoening uit over het feit dat we geweigerd hebben een concessie aan de Moeder te doen om haar juwelen te kunnen verkopen zonder invoerrechten te betalen.

4. Shri Dilip Kumar Roy wilde dat we druk op de Moeder of op de Franse regering zouden uitoefenen met betrekking tot de Ashram en de zogenaamde Universiteit.’⁶⁸ Enzovoorts.

Deze twee memoranda laten op ergerlijke wijze de lasterpraatjes en het antagonisme zien waarvan de Moeder, en met haar de Ashram en het Werk, het voorwerp waren – in dit geval vanwege een discipel die vierentwintig

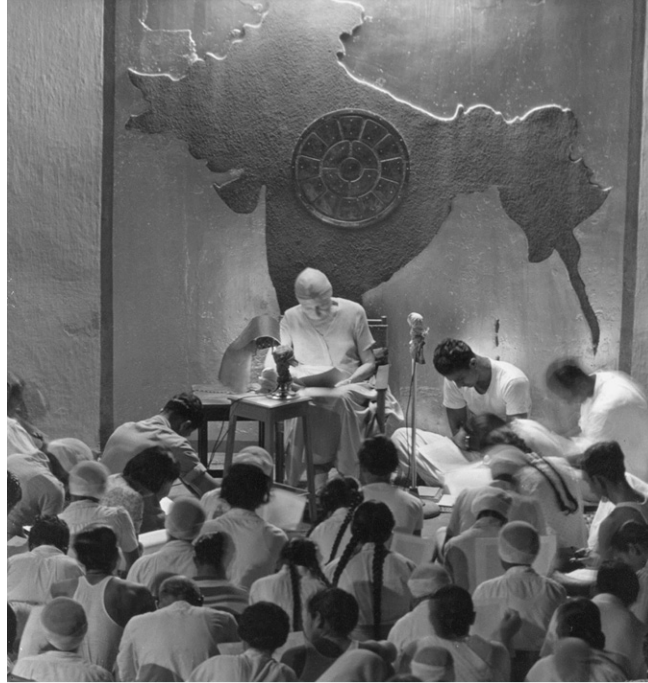
jaar in de Ashram had geleefd en aan wie Sri Aurobindo geschreven had: 'Ik heb je gekoesterd als een vriend en zoon.' Dilip K. Roy zou de Sri Aurobindo Ashram, rond de tijd van zijn ontmoeting met Nehru, verlaten om zijn eigen ashram in Pune op te richten samen met Indira Devi, de vrouw die het middelpunt van zijn leven geworden was en die Sri Aurobindo en de Moeder van een gewisse dood gered hadden.⁶⁸ De Moeder hield tot 1970 Roy's appartement in de Ashram voor hem vrij.

Pandit Nehru bracht op 16 januari 1955 voor het eerst een bezoek aan de Sri Aurobindo Ashram. 'De Ashram heette hem van harte welkom. De jongens en meisjes van de Ashram, met de jonge volwassenen voorop en de kleuters aan het eind, vormden een erehaag langs zijn weg van de straat via de binnenplaats tot in de meditatiehal. Hij werd door de secretaris en anderen aan de poort ontvangen. Hij sloeg de ashramjeugd nauwlettend gade terwijl hij naar de Samadhi [Sri Aurobindo's graf] liep voor een huldebetoon. Terwijl hij naar de Moeder toe ging, gaf het jongste kind aan het eind van de erehaag hem een boeket rozen en groette hem met "Jai Hind". Daarna bleef hij ongeveer twintig minuten lang boven, alleen met de Moeder.'⁶⁹ Die avond was hij de eregast op een plechtigheid in het speelterrein, waar het ashramorkest *Bande Mataram* speelde, kinderen een voordracht gaven in twaalf verschillende talen, en de jongeren een Zweedse ritmische oefening met ballen uitvoerden.

Alles wijst erop dat deze ontmoeting met de Moeder en zijn persoonlijk contact met het leven in de Ashram Nehru van mening deden veranderen. Bovendien verschenen de Moeders uitspraken over India tegen die tijd in veel publicaties en konden door iedereen worden gelezen. Men zou moeilijk ergens een meer 'pro-Indiase' opstelling kunnen vinden, een dieper inzicht in het wezen van India en een meer positieve verwachting, om niet te zeggen profetie, aangaande India's rol onder de naties en haar veelbelovende spirituele en materiële toekomst.

‘Gedurende Nehru’s tweede bezoek aan Pondicherry, op 29 september 1955, maakte zijn betreden van de Ashram geen deel uit van het officieel programma. Tegen het einde van zijn officiële verplichtingen vroeg hij waar hij de Moeder op dat ogenblik kon ontmoeten. “Op het speelterrein”, werd hem gezegd. Toen bekortte hij de rest van het programma en reed weg zonder veiligheidsescort om de Moeder op te zoeken. Zijn dochter Indira Gandhi was hem voorgedaan en bevond zich reeds bij de Moeder, zichtbaar getroffen door de Moeders warm welkom.’⁷⁰ (In de daarop volgende jaren zou de Moeder een hechte relatie onderhouden met Indira Gandhi.) Lal Bahadur Shastri, die Nehru als premier zou opvolgen, en Kamaraj Nadar, een vooraanstaand Tamil-politicus, waren ook aanwezig. Gedurende het derde bezoek van Nehru aan de regio, op 13 juni 1963, ‘stond zijn bezoek aan de Moeder bovenaan op zijn programma. Toen bezocht hij de ashramschool en woonde ’s avonds de gymnastische oefeningen bij.’⁷¹ In die jaren zou men moeilijk een tweede instelling hebben kunnen vinden die het niveau van de lichamelijke opvoeding in de Ashram kon evenaren.

Sri Aurobindo had van Nehru gezegd: ‘Hij draagt het stempel van een heel voortreffelijk karakter, een natuur van het hoogste *sattwische* soort, vol rechtschapenheid en een groot eergevoel, het prototype van een brahmaan van het beste soort die daarbij een uitgelezen Europese opvoeding heeft genoten. Dit is de indruk die hij wekt. Ik moet zeggen dat de Moeder door zijn foto getroffen werd toen ze hem voor het eerst in de kranten zag en hem uit de massa van gewone prominenten pikte.’⁷² En toen Nehru stierf, in 1964, zei de Moeder van hem: ‘Nehru heeft zijn lichaam verlaten, maar zijn ziel is één met de ziel van India die in eeuwigheid leeft.’⁷³

De Moeder met haar Entretiens op het speelplein in 1951

De Entretiens

De Moeder begon opnieuw met het geven van Franse les aan enkele jongeren zodra de twaalf dagen voorbij waren, gedurende welke alle activiteiten van de Ashram na het overlijden van Sri Aurobindo waren stilgelegd. Deze Franse lessen begonnen met eenvoudige conversaties, luidop lezen en dictees, maar groeiden geleidelijk aan uit tot wat nu bekend is als de sessies van *Questions and Answers* (vragen en antwoorden) in zes delen uitgegeven. (Het zevende deel bevat enkele gesprekken uit 1929, 1930 en 1931.) Gewoonlijk begon het zo dat de Moeder een tekst van Sri Aurobindo of haarzelf voorlas en er haar commentaar op gaf. Er werden vaak vragen gesteld door haar toehoorders, want het stond hun vrij alles te vragen wat ze maar wilden – zolang hun vragen in het Frans werden gesteld, want het was nu eenmaal Franse les. Aanvankelijk waren de lessen

bedoeld voor een groepje van zes meisjes die de Moeder geregeld ontmoette ‘in het Guesthouse op de binnenplaats, onder de veranda, rond de pingpongtafel’. Spoedig kwamen daar meer leerlingen bij, en toen enkele volwassenen ook belangstelling toonden, mochten ze in een halve cirkel rondom de jongeren zitten.

De veelzijdigheid van deze speciale Franse lessen, later *entretiens* genoemd – een woord dat moeilijk te vertalen is, maar dat zoiets betekent als ‘leergesprekken’ – is verbazingwekkend. Als geheel zouden ze kunnen beschouwd worden als de leer van de Moeder. Het spreekt vanzelf dat haar leer essentieel dezelfde was als die van Sri Aurobindo, en veel van haar causerieën waren verklaringen of commentaren op uittreksels uit zijn geschriften. Maar het is ook waar dat ze een andere achtergrond had dan Sri Aurobindo, en dat, aangezien ze vaak uit haar eigen ervaring putte, deze causerieën een eigen tintje hadden dat helemaal van haar was. Bovendien was het Frans waarin ze gehouden werden van de hoogste kwaliteit. Sri Aurobindo werd, sinds zijn Cambridge-dagen, algemeen erkend als een meester van de Engelse taal. De Moeders beheersing van haar moedertaal wordt zelden naar waarde geschat, in de eerste plaats omdat maar weinig Engelssprekenden Frans lezen, en ook omdat veel van haar gepubliceerde teksten uitgeschreven opnamen zijn van de gesproken taal. Haar causerieën zijn echter opmerkelijk wegens de helderheid en beknoptheid van haar formuleringen, en wegens het feit dat ze in staat was bijna onverwoordbare onderwerpen in de eenvoudigst mogelijke taal te verwoorden.

Hoewel de leerlingen in de loop van hun onderwijsprogramma alle takken van de moderne wetenschap bestudeerden, klopte het onderricht van de Moeder in haar avondlessen, die op haar occulte en spirituele ervaring gebaseerd waren, niet altijd met wat in de leerboeken stond. Een voorbeeld daarvan is iets wat ze dikswijls gezegd heeft: dat dit universum het zevende is dat door de Godheid is gemanifesteerd. ‘De tradities zeggen dat een

universum geschapen wordt, dat het dan in een *pralaya* (ontbinding) wordt teruggenomen, dat er dan een nieuw ontstaat, enzovoort. Volgens deze [tradities] zouden we het zevende universum zijn, en omdat we het zevende universum zijn, zijn wij het universum dat niet in een *pralaya* zal ontbonden worden, maar dat eeuwigdurend zal blijven voortbestaan. Bovendien is het om reden hiervan dat er in de mens de behoefte aan permanentie en een ononderbroken vooruitgang bestaat. Die behoefte is er omdat de tijd [van het zevende universum] gekomen is.’⁷⁴

Een ander voorbeeld van de Moeders wetenschappelijk onorthodoxe standpunten, ook iets wat ze vaak herhaalde, is haar bewering dat de aarde een unieke plaats in het universum inneemt. ‘De schepping van de aarde zoals we deze kennen, dit oneindig kleine stipje in het immense heelal, werd uitgevoerd precies om het proces van de transformatie in één punt te concentreren. Ze is als het ware een symbolisch punt dat in het universum geschapen is opdat, door direct op één punt te werken, de uitwerking ervan in het hele universum zou uitstralen ... Van een astronomisch standpunt gezien is de aarde niets, zij is een heel klein toevalligheidje. Van het spiritueel standpunt is zij een symbolische, opzettelijk gewilde formatie. En zoals ik al eens gezegd heb: alleen op aarde vind je de Aanwezigheid, het rechtstreeks contact met de hoogste Oorsprong, de aanwezigheid van het goddelijk Bewustzijn dat in alle dingen verborgen is. De andere werelden zijn min of meer “hiërarchisch” georganiseerd, als men dat zo kan zeggen, maar de aarde werd speciaal gevormd dankzij de directe werking, zonder enige tussenschakel, van het hoogste Bewustzijn in het Onbewuste.’

Toen iemand onder haar toehoorders toen vroeg: ‘Bestaat de zon uit dezelfde materie als de aarde?’ antwoordde de Moeder: ‘Ik heb mijn best gedaan om jullie duidelijk te maken dat de uitstralingskracht [die de aarde geschapen heeft] een symbolische schepping was, en dat alles wat op dit speciale punt werkzaam is in het hele universum uitstraalt. Onthoud dit, en

ga me niet vertellen dat de vorming van de aarde van iets komt dat door de zon uitgestoten is, of dat de condensatie van een spiraalnevel de zon en al haar satellieten heeft doen ontstaan, enzovoorts.⁷⁵

De Moeder zei ook dat wezens met een stoffelijk lichaam die een psychisch wezen hebben – wat we mensen noemen – alleen op aarde bestaan. Zoals we weten is het psychisch wezen veel meer dan een ‘goddelijke vonk’. Alles bevat een goddelijke vonk, anders zou het niet kunnen bestaan. ‘De goddelijke vonk is in het centrum van ieder atoom’, zei de Moeder.⁷⁶ ‘Het psychisch wezen is rond de goddelijke vonk gevormd. De goddelijke vonk is één, universeel, overal en in alles hetzelfde, één en oneindig, van dezelfde essentie in alles. Je kunt niet zeggen dat het een wezen is. Het is *het* wezen, als je wilt, maar niet *een* wezen ... Het psychisch wezen, daarentegen, is een individueel persoonlijk wezen met zijn eigen verleden, zijn eigen ontwikkeling, zijn eigen groei, zijn eigen vorming. Maar deze vorming is het resultaat van de werkingen van een centrale goddelijke vonk.’⁷⁷ Met andere woorden, het psychisch wezen is de bloem van de aardse evolutie die op een dag, als gevolg van de supramentale transformatie, zal leiden tot de concrete, materiële manifestatie van het psychisch wezen in al zijn goddelijkheid.

De aarde opnieuw in het centrum van het universum te plaatsen kan op het eerste gezicht misschien bizar lijken. Daarom is het goed weer eens te bedenken dat de Moeder en Sri Aurobindo spirituele realisten waren, die hun ervaring van spirituele feiten mededeelden; wat zij wilden was geen terugkeer naar de mentaliteit van de Middeleeuwen, maar de verwezenlijking van de volgende stap in de evolutie. De wetenschap is jong en nog heel erg materialistisch en reductionistisch in haar interpretatie van de dingen. Maar hoe materialistisch haar standaardmodellen vandaag de dag ook zijn, de mens weet intuïtief dat er andere werkelijkheden bestaan dan de materiële, omdat hij deze andere werkelijkheden in zich heeft. De

wetenschap is al heel ver gekomen sinds haar eerste naïeve materialistische paradigma's. Hoeveel meer paradigma-veranderingen zullen er nodig zijn voordat zij in staat is om de andere niveaus van de realiteit in zich op te nemen? Wanneer ze dit soort problemen besprak, drukte de Moeder haar respect uit voor de inherente oprechtheid van de wetenschappelijke methode en het harde werk van haar beoefenaars. Maar, en dit is iets totaal anders, de wetenschap heeft ook haar eigen soort Kerk gevormd met haar credo, haar dogma's, haar priesters en haar fanatieke propaganda. Dit is het wat gedoemd is te verdwijnen dankzij het wonder in alles – niet door 'het vuur in de vergelijkingen', maar door het Vuur dat in de kern van dit en van alle universums aanwezig is, zowel als in de kern van het allerkleinste elementair deeltje.

- [61] Zie *A System of National Education*, in the *Sri Aurobindo Birth Centenary Library*, vol. 17, *The Hour of God*.
- [62] De *ziel* of *psyche* is het goddelijk deel of de ‘vonk’ die aanwezig is in alles wat bestaat, want erzonder zou niets kunnen bestaan. Het *psychisch wezen* is een evolutionair wezen, bestaande uit een ziel als kern van een psychisch lichaam, gevormd door de ervaringen die de ziel heeft doorgemaakt in de loop van de vele levens van haar aardse evolutie. Want, zoals de Moeder herhaaldelijk heeft gezegd, het belichaamde psychisch wezen bestaat alleen op aarde.
- [63] De *Petit Robert* (1993), een toonaangevend woordenboek van de Franse taal, verklaart het bijvoeglijk naamwoord *physique* als volgt: 1. betrekking hebbend op de natuur, de concrete wereld; 2. betrekking hebbend op het menselijk lichaam.
- [64] In het originele Frans, dat niet langer voorhanden is, hoogstwaarschijnlijk *la conscience physique*.
- [65] Over deze ontmoeting schrijft K.M. Munshi het volgende: ‘Toen spraken we over Indiase cultuur. Ik zei: “De jongere generatie wordt grootgebracht met theorieën en overtuigingen die het hogere leven van India ondermijnen.” De Meester [d.i. Sri Aurobindo] antwoordde: “U moet dit gebrek aan vertrouwen van u afzetten. Wees gerust, onze cultuur kan niet ondermijnd worden. Dit is slechts een voorbijgaande fase.” Toen verraste de Mahayogi me. “Wanneer verwacht je dat India weer verenigd zal zijn?” vroeg hij ... Ik zei: “De huidige generatie van politici in aanmerking genomen, kan ik mij geen tijd voorstellen wanneer de twee landen – India en Pakistan – verenigd kunnen worden.” Sri Aurobindo glimlachte en verzekerde me: “India zal herenigd worden. Ik zie het duidelijk.” (Nirodbaran, *Twelve Years with Sri Aurobindo*, p. 253)
- [66] Dit was een ernstige en onbegrijpelijke misvatting van de Premier. Onderhand heeft de lezer enig idee gekregen niet alleen van de liefde van Sri Aurobindo en de Moeder voor India, maar ook van de liefde en zelfs verering die zij hun discipelen en studenten voor India inprenten. Bovendien zou de Moeders persoonlijke tussenkomst ervoor gezorgd hebben dat Pondicherry zich zonder problemen met het Moederland kon verenigen, in een tijd dat de respectievelijke posities van Frankrijk en India zich verhard hadden tot op het breekpunt. (Zie *Mother India*, januari 1990, pp. 9 en 10.)
- [67] Hij bedoelt Alfassa.
- [68] ‘Toen Indira Devi niet naar haar familie terug wilde, deed de familiegoeroe, die een tantrist was, een occulte aanval op haar lichaam. Haar leven was in gevaar. Na intense pijn en het opgeven van bloed verloor ze het bewustzijn. De Moeder zag de invloed van de tantrist erachter en maakte er een eind aan. Ze was gered.’ (Shyam Sunder Jhunjhunwala, *Down Memory Lane*, p. 4)

14.

De reïncarnaties van de Moeder

Sinds het begin van de aarde, waar en wanneer er ook maar de mogelijkheid bestond om een straaltje bewustzijn te manifesteren, was ik er.¹

– De Moeder

‘De Godheid daalt ook af in de cyclus van wedergeboorten, brengt het grote offer, ondergaat schande en smaad, marteling en kruisiging, de last van de menselijke natuur, seksuliteit en hartstocht en verdriet en lijden, en manifesteert zich in vele geboorten voordat hij de avatar openbaart’, schreef Sri Aurobindo aan Nirodbaran.² De Moeder heeft vaak over haar vroegere incarnaties gesproken, maar altijd op een vertrouwelijke manier, ten overstaan van haar gehoor op het speelterrein of in privé-gesprekken.⁶⁹ Zij maken stellig deel uit van het leven dat we in dit boek proberen te beschrijven, omdat ze deel uitmaken van het Grote Leven, de constante aanwezigheid op aarde van de Mahashakti in haar vele materiële emanaties of belichamingen. De Moeder maakte duidelijk dat ze zich telkens weer onverwacht van die incarnaties bewust was geworden; dat zijzelf verbaasd was over hun veelvuldigheid; dat al haar ervaringen uit vroegere levens levendige herinneringen waren; en dat ze reïncarnatie tot een onderwerp van studie had gemaakt *nadat* ze de ervaringen had gehad.³ Ze zei ook dat je nooit op een vage manier over deze dingen zou moeten praten, en veroordeelde de pseudo-romantische fantasieën die nergens anders op berusten dan op de verbeelding.

Het is hier niet de juiste plaats voor een nadere uiteenzetting over reïncarnatie, die hier bekend wordt verondersteld. Sri Aurobindo schreef in de *Arya*: ‘We kunnen [de theorie van de wedergeboorte] al naar gelang onze

ingesteldheid aanvaarden als de vrucht van psychologische ervaring, steeds herhaalbaar en verifieerbaar en derhalve waar, of ze verwerpen als een filosofisch dogma en vernuftig gedachtenspinsel; in beide gevallen bestaat er echter veel kans dat de doctrine, juist omdat zij waarschijnlijk bijna even oud is als het menselijk denken zelf, zal blijven bestaan zolang mensen blijven denken.⁷⁴ Het is hier echter misschien ter zake Sri Aurobindo's treffend antwoord te vermelden op de vraag van een discipel wat hij en de Moeder in hun vorige levens gedaan hadden: 'De evolutie voortzetten.' – 'Ik vind het moeilijk zo'n beknopte verklaring te begrijpen. Kunt u er niet wat meer over zeggen?' vroeg de discipel. – 'Dat zou betekenen dat ik de hele menselijke geschiedenis zou moeten schrijven', antwoordde Sri Aurobindo. 'Ik kan alleen zeggen dat er, net zoals er speciale neerdalingen zijn om de evolutie een stap vooruit te brengen, er ook altijd iets van de Godheid aanwezig is om elk individueel stadium bij te staan in zijn ontwikkeling in de een of andere richting.' – Discipel: '... Hoe is het mogelijk dat zelfs Sri Krishna, Boeddha of Christus uw aanwezigheid in deze wereld niet hebben opgemerkt?' – Sri Aurobindo: 'Aanwezigheid waar en in wie? Zonder elkaar te ontmoeten zouden ze elkaar niet herkennen, en zelfs als zij elkaar ontmoetten is er geen reden waarom de Moeder en ik de sluier die over onze [bovenmenselijke] persoonlijkheden hing zouden moeten wegnemen en het Goddelijke achter onthullen. Die levens waren niet bedoeld voor voor iets dergelijks ... Als de Moeder in Rome was ten tijde van Boeddha, hoe kon Boeddha dat weten daar hij niet eens van het bestaan van Rome afwist? ... Een avatar of vibhuti⁷⁰ bezit de kennis die nodig is voor zijn werk, meer niet ... Een avatar manifesteert niet alle goddelijke alwetendheid en almacht; hij is voor een dergelijk overbodig vertoon gekomen; dat alles is achter hem aanwezig, maar niet op de voorgrond, in zijn bewustzijn. Wat de vibhuti betreft, deze hoeft niet eens te weten dat er een goddelijk vermogen in hem is. Sommige vibhuti's, Julius

Caesar bijvoorbeeld, waren atheïsten. Boeddha zelf geloofde niet in een persoonlijke God, alleen in een onpersoonlijk en niet te beschrijven Blijvend Bestaan.’⁵

In het aards Paradijs

De Moeder heeft, naar haar eigen zeggen, ontelbare reïncarnaties gehad. Soms had ze er verschillende tegelijk, bijvoorbeeld ten tijde van Christus en gedurende de Renaissance. ‘De Moeders vibhuti’s waren gewoonlijk vrouwelijke persoonlijkheden, van wie de meeste hoofdzakelijk bestonden uit een van de vier persoonlijkheden van de Moeder’⁶ – te weten Maheswari, Mahakali, Mahalakshmi en Mahasaraswati. Over enkele incarnaties heeft ze het slechts terloops gehad. Ze heeft bijvoorbeeld gezegd dat ze verschillende keren in Babylon had geleefd – ‘Ik heb uiterst nauwkeurige herinneringen, volkomen objectief’⁷ – in Assyrië, in Japan, enzovoort. Andere heeft ze tot in sommige details beschreven, en uit deze kiezen we een paar welke betrekking hebben op dingen of gebeurtenissen die niet aan twijfel of interpretatie onderhevig zijn.

Haar allereerste incarnatie in menselijke vorm was in het aards Paradijs. ‘Naar wat ik mij herinner is er zeker een moment in de geschiedenis geweest dat er een soort aards paradijs bestond, in de zin dat het leven in die tijd volkomen harmonisch was en volmaakt natuurlijk. Hiermee bedoel ik dat de manifestatie van het denkvermogen in overeenstemming was – nog steeds in volledige overeenstemming was – met de opmars van de Natuur, en totaal harmonisch, zonder perversie of vervorming. Dit was ten tijde van het eerste stadium van de manifestatie van het mentaal denkvermogen in materiële vormen.’⁸

‘Hoe lang heeft [het aardse paradijs] geduurd? Het is moeilijk te zeggen. Maar voor de mens was het een leven dat op een soort hoogste ontplooiing van het dierlijk leven leek. In mijn herinnering was het een leven waarin het

lichaam volmaakt aangepast was aan zijn natuurlijke omgeving, het klimaat aan de noden van het lichaam en het lichaam aan de noden van het klimaat. Het leven was volkomen spontaan en natuurlijk, precies zoals een meer ontwikkeld en bewuster dierlijk leven dat zou zijn. De verwikkelingen en vervormingen later door het mentaal bewustzijn in de loop van zijn ontwikkeling geïntroduceerd, waren nog helemaal afwezig.

Ik heb een herinnering aan dat leven. Die herinnering kwam bij me op, en doorleefde ze weer, toen ik me bewust werd van het leven op aarde als geheel. Toch kan ik niet zeggen hoe lang dat duurde of in wat voor gebied op aarde het plaatshad, dat weet ik niet. Ik herinner me alleen de toestand, de staat van de materiële Natuur en hoe de menselijke gedaante en het menselijk bewustzijn toen waren, en dat soort harmonie met alle andere elementen op aarde: harmonie met het dierlijk leven, en zo'n grote harmonie met het plantenleven. Er was een soort spontane kennis, hoe de dingen uit de Natuur te gebruiken, betreffende de eigenschappen van de planten, de vruchten en alles wat het plantenrijk maar kon verschaffen. Geen agressiviteit, geen angst, geen vijandigheid of frictie, en helemaal geen perversie. Het mentaal bewustzijn was puur, eenvoudig, lumineus, ongecompliceerd ...

Als ik op bepaalde indrukken afa – maar het zijn slechts indrukken – leek het in de buurt van ... ik weet niet precies of het aan deze kant van Ceylon en India was, of aan de andere kant (*Moeder wijst naar de Indische Oceaan, eerst ten westen van Ceylon en India, dan naar het oosten, tussen Ceylon en Java*), maar het was zeker een plaats die niet langer bestaat, die waarschijnlijk door de zee is verzwolgen. Ik heb een heel duidelijk beeld van die plaats en een heel duidelijk bewustzijn van het leven daar in al zijn vormen, maar ik kan geen materiële details geven. De waarheid is dat, toen ik die momenten opnieuw doorleefde, ik niet in details geïnteresseerd was.

Je bevindt je in een andere geestestoestand en je bent niet nieuwsgierig naar materiële details, alles wordt in psychologische ervaringen omgezet ...

Gedurende een bepaalde periode, 's nachts zowel als overdag, en in een bepaalde trance-toestand keerde ik terug naar een leven dat ik eens geleefd had, met het volle bewustzijn dat toen het hoogtepunt was van de menselijke vorm op aarde, in de eerste menselijke vormen die in staat waren het goddelijk Wezen te belichamen. Want dat was het. Het was de eerste keer dat ik in staat was in een aardse vorm te verschijnen, in een persoonlijke vorm, in een geïndividualiseerde vorm – niet in een gemeenschappelijke levensvorm maar in een individuele vorm.⁷¹ Hiermee bedoel ik dat het de eerste keer was dat het hogere Wezen en het lagere [aardse] wezen verenigd werden doordat de materiële substantie intelligent werd. Ik doorleefde dit verschillende keren, maar altijd in eenzelfde omgeving, met eenzelfde aanvoelen, een gevoel van een eenvoud dat zo vreugdevol was, zonder enige verwickelingen, zonder enige problemen, zonder al die vraagstellingen: er was niets, helemaal niets van dien aard! Het was het hoogtepunt van levensvreugde, niets anders dan dat, in gemeenschappelijke liefde en harmonie. De bloemen, de mineralen, de dieren: alles leefde in harmonie.’⁹

Koning Hatjepsoet

*Weet u dan niet, Asclepius, dat Egypte een evenbeeld is van de hemel? Of, nauwkeuriger gezegd, dat in Egypte alle activiteiten van de machten die in de hemel regeren en er werkzaam zijn naar de aarde beneden overgebracht werden?*¹⁰

De Moeder zei dat ze ‘minstens’ drie incarnaties in Egypte had gehad. Haar contact met Egypte begon toen ze heel jong was, en wel in het Musée Guimet te Parijs. Toen haar vele jaren later door een van de ashramjongeren werd gevraagd waarom er vaak ongelukken gebeuren met mensen die in

Egyptische graftomben inbreken, antwoordde ze kortaf: ‘Ze verdienen het!’ Toen voegde ze eraan toe: ‘Laat me het uitleggen. In de fysieke vorm is “de geest van de vorm” aanwezig, en deze geest van de vorm blijft enige tijd lang bestaan, zelfs wanneer de persoon in kwestie zagezegd dood is. Zolang de geest van de vorm blijft bestaan, bederft het lichaam niet. In het oude Egypte hadden ze deze kennis. Ze wisten dat, als ze het lichaam op een bepaalde manier behandelden, de geest van de vorm het niet zou verlaten en het lichaam niet zou ontbinden. In sommige gevallen zijn ze daar wonderwel in geslaagd. En als men de rust verstoort van wezens die duizenden jaren lang op die manier zijn blijven voortbestaan, is het begrijpelijk dat het hun niet erg bevalt, vooral wanneer hun rust verstoord wordt door ongezonde nieuwsgierigheid in de naam van de wetenschap.

In het Guimet Museum te Parijs bevinden zich twee mummies. Van de ene is niet veel over, maar in de andere is de geest van de vorm heel bewust gebleven, zozeer dat men er door middel van het bewustzijn een contact mee kan hebben. Het spreekt vanzelf dat het niet erg leuk kan zijn wanneer er een groep niet-begrijpende idioten met uitpuilende ogen naar je komt staren en ze zeggen: “Kijk eens, hij is zus! Kijk eens, hij is zo!” ... Het is een feit dat het nooit gewone mensen waren die gemummificeerd werden; het waren mensen die een aanzienlijke innerlijke kracht hadden verzameld, of die leden van het koninklijk huis waren, personen die min of meer ingewijd waren. Er is een mummie die een groot aantal rampen veroorzaakt heeft. Ze was een prinses, de dochter van een farao, en ze stond in het geheim aan het hoofd van een inwijdingscollege in Thebe.’¹¹ De waarschuwing die op sommige graftomben gebeiteld staat, ‘De dood zal op snelle vleugels degene treffen die de graftombe van de farao schendt,¹² lijkt geen ijdel dreigement te zijn geweest.

De Moeder zei dat het oude Egypte uitermate occult was. Nu begint dit in bredere kringen begrepen te worden. Robert Bauval en Graham Hancock

schrijven bijvoorbeeld in hun *Keeper of Genesis*: ‘Uit beschikbare originele bronnen komt een beeld naar voren dat de “Volgelingen van Horus” misschien geen “koningen” in de gebruikelijke zin van het woord geweest zijn, maar veeleer enorm machtige en verlichte personen – hoge ingewijden zorgvuldig geselecteerd door een elitaire academie die, duizenden jaren voordat de geschiedenis begon, zich vestigde op de heilige plek van Heliopolis-Giza.’¹³

‘Toen de Moeder in 1954 in de bibliotheek van het universitair centrum van de Ashram een tentoonstelling over het oude Egypte opende vertelde ze, terwijl ze voor een portret van koningin Hatjepsoet stond, het volgende verhaal. Toen ze een meisje van acht of tien jaar was, werden zij en haar broer op een dag door haar lerares [waarschijnlijk hun kindermisje, Miss Gatliffe] naar het Louvre, het beroemde museum, meegenomen. Op het gelijkvloers bevinden zich de zalen met Egyptische oudheden. Terwijl ze langzaam door de verzameling heen liepen, trok opeens een mooi toiletdoosje de Moeders aandacht; het was met goud en lapis lazuli ingelegd, en was in een van de kasten tentoongesteld. Een suppoost merkte haar grote belangstelling op en legde haar uit dat de toiletdoos ooit aan de Egyptische koningin Hatjepsoet had toebehoord. Hij liet haar ook een mooi portret zien van de koningin als jong meisje, en merkte met een glimlach op dat ze een treffende gelijkenis met die koningin vertoonde. De toiletdoos en vooral de kam kwamen de Moeder merkwaardig vertrouwd voor.’¹⁴ Men mag veronderstellen dat de Moeder deze anekdote niet verteld zou hebben als er geen ware grond voor was. Bovendien hebben we al gewag gemaakt van het feit dat de Moeder in 1914 een band met koningin Hatjepsoet gevoeld had, en wel gedurende haar bezoek aan een museum in Cairo, op weg naar Pondicherry.

Meestal wordt aangenomen dat Hatjepsoet (ca. 1504 tot ca. 1483 v.Chr.)⁷² de enige Egyptische koningin geweest is die als koning geregeerd heeft. Dit

is evenwel vier of vijf keer gebeurd, bijvoorbeeld in het leven van Netokris (ca. 2160 v.Chr.), Sobeknofroe (ca. 2160 v.Chr.), Ankhnet-kheperoe-re (ca. 1347 v.Chr.) en Tauseret (ca. 1186 v.Chr.). In al deze gevallen was de regering van de vrouwelijke farao echter tamelijk kort, terwijl Hatjepsoet, wier naam ‘de meest vooraanstaande onder de vrouwen’ betekent, ongeveer tweeëntwintig jaar heeft geregeerd, en haar koningschap een van de hoogtepunten van de Egyptische beschaving is geweest. ‘Onder de koningen van de 18e Dynastie’, schrijft Jean Yoyotte, ‘is Hatjepsoet, samen met Achnaton, degene die de meeste bewondering, verbazing en vraagstellingen oproept.’¹⁵

‘Koningin, of zoals ze liever herinnerd zou worden, koning Hatjepsoet regeerde meer dan twintig jaar over het Egypte van de 18e Dynastie’, schrijft Joyce Tyldesley. ‘Haar geschiedenis is die van een opmerkelijke vrouw. Geboren als de oudste dochter van koning Thoetmozes I, getrouwd met haar halfbroer Thoetmozes II, en voogdes van haar jonge stiefzoon en neef Thoetmozes III, slaagde Hatjepsoet er op de een of andere manier in de traditie te trotseren en zich de goddelijke troon van de farao’s toe te eigenen. Van toen af werd Hatjepsoet de vrouwelijke belichaming van een mannelijke rol, op unieke wijze beschreven als een conventionele vrouw maar ook als een man, gekleed in mannelijke kledij met mannelijk toebehoren en zelfs pronkend met de traditionele valse baard van de faraos. Haar regering, een zorgvuldig tot harmonie uitgewerkte periode van inwendige vrede, uitwendige ontdekkingsreizen en monumentale bouwwerken, was in alle opzichten – behalve dat ene voor de hand liggende – een conventioneel regime van het Nieuwe Rijk. Egypte bloeide onder haar heerschappij.’¹⁶

Hatjepsoet trouwde met haar halfbroer Thoetmozes II toen ze veertien of vijftien jaar oud was, en werd zo ‘de Grote Prinses, groot in edelmoedigheid en gratie, Meesteres van Alle Landen, Koninklijke Dochter

en Koninklijke Zuster, Grote Koninklijke Echtgenote, Meesteres van de Twee Landen [Opper-Egypte en Neder-Egypte].’ Haar koninklijke echtgenoot stierf jong en werd opgevolgd door haar neef, Thoetmazes III, die nog een kind was. Hatjepsoet werd zijn regentes, en daardoor de hoogste gezagdrager in het rijk. Maar toen zorgde ze voor een verrassing: in het zevende jaar van de regering van de jongen riep ze zichzelf uit tot farao, of liever gezegd, ze liet zich daartoe uitroepen door een orakel van Amon, de voornaamste god en gezaghebbende godheid van de enorme tempels in Luxor en Karnak, de tempel waar ze gekroond werd. Ze werd ‘de Vrouwelijke Horus, de koning van Opper- en Neder-Egypte, Maatkare, de zoon van Re, Hatjepsoet-Khnemet-Amoen! Moge zij voor altijd leven!’

De reden voor deze onconventionele en stoutmoedige stap is niet bekend. Het is echter voorstelbaar dat ze bezit nam van de troon van de Twee Landen omdat het voortbestaan van de dynastie in gevaar was, want haar echtgenoot was vroegtijdig gestorven en de nieuwe koning was nog een kind. Men moet zich indenken dat voor de Egyptenaren hun farao letterlijk een god op aarde was, die Maat, dat wil zeggen het dharma van het land, hooghield, die de zon deed opkomen en de Nijl deed aanzwellen, en die het leven van alle schepselen in stand hield. Joyce Tyldesley maakt een treffende vergelijking tussen Hatjepsoet en koningin Elisabeth I van Engeland, ‘een vrouw die ten tijde van dynastieke moeilijkheden, toen de koninklijke familie onder een tekort aan mannelijke opvolgers leed, de macht erfde tegen alle verwachtingen in, en die met opzet haar relatie met haar energieke en daadkrachtige vader beklemtoonde om het effect van haar eigen vrouwelijkheid te verminderen en haar eigen regering voor haar volk meer aanvaardbaar te maken’.¹⁷

Het bewijs van Hatjepsoets inzicht en sterkte bij het aandurven van het praktisch onmogelijke, is het succes van haar regering als *koning* Maatkare. (Re betekent Zon, Ka de goddelijke kracht in alles, en Maat is hetzelfde als

maya of dharma. De naam zou dus vertaald kunnen worden als ‘Maat is de Kracht van Re’, of in termen die ons meer vertrouwd zijn als ‘Shakti van de Zon’ – waarbij de Zon het symbool is van het goddelijke eenheidsbewustzijn, het supramentale.) Door haar toedoen kwam Egypte, slechts een halve eeuw eerder gedeeltelijk verwoest door de invasie van de Hyksos, weer tot bloei. Er heerste vrede in het land en al zijn buurlanden. ‘Ik heb u vrede geschonken in de provinciën en iedere stad is rustig’, verklaarde zij. Er werden grote bouwwerken opgetrokken en expedities naar vreemde landen ondernomen. Hatjepsoet werd tot ‘de invloedrijkste vrouw ooit gekend’ en haar regering ‘een vruchtbare periode zonder voorgaande in Egypte’. Zij ‘onderscheidt zich als een van de grote heersers van Egypte’.

In de tempel van Kamak liet Hatjepsoet twee gigantische obeliskën oprichten. Hoe ze in het zuiden van het land uit de rots gehouwen werden, en hoe ze vervoerd en recht gezet werden is afgebeeld op de muren van Deir-el-Bahri. Na zo’n drie millennia staat een van deze obeliskën er nog altijd. De top ervan was bedekt met glanzend elektron, een mengsel van goud en zilver. Zo werden de stralen van Re, de Zon, gedurende haar dagelijkse loop van dageraad tot avond, en in haar jaarlijkse loop doorheen de seizoenen, over het land weerspiegeld. Het moet een fantastisch gezicht zijn geweest.

En er was de tempel in Deir-el-Bahri, Hatjepsoets graftempel, Djeser-Djeseroe geheten: ‘het Heilige der Heiligen’ – ‘ongetwijfeld een van de mooiste gebouwen ter wereld’, en algemeen als zodanig erkend. Hij is gebouwd aan de voet van de rotsachtige Thebaanse kliffen [op de westelijke oever van de Nijl], en biedt vanuit de vlakte een schitterende aanblik, met zijn witte zuilenrijen opklimmend van terras tot terras, tot waar de goudkleurige, levende rotsmuur als achtergrond oprijst. De ivoorwitte muren van binnenplaatsen, zijkamers en zuilenrijen hebben gepolijste

oppervlakken die de indruk geven van albast te zijn. Ze zijn kunstig bewerkt, en de figuren en hiërogliefen zijn met een goudgele kleur ingevuld, waarvan de gloed tegen het wit afsteekt en een absoluut onbeschrijflijk effect van warmte en schoonheid geeft.¹⁸ (J.R. Buttles)

Hoewel de architect van Djoser-Djeseroe Hapoeseheb schijnt te zijn geweest, was Senenmoet, de beroemde assistent van Hatjepsoet, die naar haar directe inspiratie handelde, de schepper en bouwmeester van het meesterwerk. ‘Ik was de grootste der groten in het hele land’, zeggen de hiërogliefen in Senenmoets graftombe. ‘Ik was overal de bewaker van de geheimen van de koning [Hatjepsoet]: een geheime raadsman aan de rechterhand van de Heerser, zeker van zijn gunst en die zonder de aanwezigheid van anderen in audiëntie werd ontvangen. Ik was iemand op wiens uitspraken de Heerser vertrouwde, met wiens advies de Meesteres van de Twee Landen tevreden was en het hart van de Goddelijke Consort volledig was vervuld.’¹⁹ Het is interessant te zien hoe Hatjepsoet een heel team van uiterst bekwame medewerkers had gekozen om het rijk te besturen. Senenmoet, haar directe medewerker, de architect Hapoeseheb, kanselier Nesji, leider van de expeditie naar Punt, de schatbewaarder Thoetmozes, Oeseramen de vizier, Amenhotep de hoofdadministrateur, Inebni, onderkoning van Koesj, en anderen. Weer wordt men herinnerd aan Elizabeth I van Engeland en haar hofhouding. De Moeder zou waarschijnlijk gezegd hebben dat deze groep van uitmuntende medewerkers tot ‘de familie’ behoorden.

De heerschappij van de weergaloze koningin Hatjepsoet was een tijdperk van vrede, voorspoed en zekerheid. Het was de basis waarop Thoetmozes III, toen hij uiteindelijk zelf farao werd, het rijk uitbreidde. Hij werd bekend als de ‘Egyptische Napoleon’ en voerde niet minder dan zeventien succesvolle veldtochten. Hatjepsoets verwezenlijking van het herstel van de voorspoed in het land zou de reformatie van Teje en Achnaton mogelijk

maken. Wie heeft haar beeltenissen en de cartouches met haar koninklijke naam weggehakt? Dit is niet met zekerheid geweten. Voor de Egyptenaren was de kracht van het geschreven of gebeitelde woord, of van de hiërogliefen zeer reëel, net zozeer als de macht van de standbeelden en gebouwen. Het uitwissen van een naam of het beschadigen van een standbeeld was een directe aanval op de *ka*, en zodoende op het voortleven van de persoon die door de hiërogliefen of het standbeeld werd voorgesteld. Het is vreemd dat de herinnering aan koning Hatjepsoet vele eeuwen lang uit de Egyptische geschiedenis was weggevaagd, en in de negentiende eeuw pas weer werd ontdekt.

Koningin Teje

‘Ongeveer twee jaar geleden’, zei de Moeder in mei 1956, ‘had ik een visioen in verband met de zoon van Z. Ze had hem naar mij toe gebracht – hij was nog geen jaar oud – dus ik had hem net tevoren gezien in de kamer waar ik de mensen ontvang. Hij gaf me de indruk van iemand die mij van nabij bekend was, maar ik wist niet wie of wat. Toen, in de middag van dezelfde dag [gedurende haar rustpauze] had ik een visioen. Het was een visioen van het oude Egypte, en ik was daar iemand: ik was de hogepriesteres of iets in die zin. Ik wist niet wie, want [gedurende de ervaring] zeg je niet tegen jezelf “ik ben die of die”. De vereenzelviging is totaal, er is geen afstand van jezelf, dus weet ik het niet.

Ik bevond me in een bewonderenswaardig gebouw, immens groot! en zo hoog! – maar helemaal kaal. Er was niets behalve één zaal met prachtige schilderijen, die ik herkende als de schilderijen van het oude Egypte. Ik kwam uit mijn vertrekken en betrad een soort grote ruimte. Er liep een soort goot langs de muren om het water op te vangen. En toen zag ik het kind, halfnaakt, daarin spelen. Ik was geschokt. Ik zei: “Wat is me dat voor iets! Dat is walgelijk!” (De gevoelens, ideeën en al de rest werden in mijn

bewustzijn in het Frans vertaald.) Toen kwam de opvoeder van het kind – ik had hem laten roepen. Ik gaf hem een uitbrander. Ik hoorde de klanken die ik uitsprak, ik wist wat ze betekenden, maar de vertaling was in het Frans en de klanken herinnerde ik me niet. Ik sprak tegen de opvoeder. Ik zei tegen hem: “Hoe kunt u het kind daarin laten spelen?” Hij antwoordde – en ik werd met zijn antwoord wakker – dat... Ik hoorde de eerste woorden niet, maar in mijn bewustzijn [werd dat vertaald als]: “Amenhotep doet dat graag.” “Amenhotep” hoorde ik, en ik herinnerde me dat. Toen wist ik dat het kind Amenhotep was geweest.

Dus ik weet dat ik sprak. Ik sprak in die taal, maar ik herinner me dat nu niet meer. Ik herinnerde “Amenhotep” omdat ik dat woord in mijn actief bewustzijn had bewaard: “Amenhotep.” Maar het overige, de andere klanken zijn me niet bijgebleven. Ik heb geen geheugen voor klanken. En ik weet dat ik zijn moeder was. Toen werd het me duidelijk wie ik was, want ik weet dat Amenhotep de zoon van zus of zo was. Bovendien heb ik het in de geschiedenisboeken erop nageslagen.’²⁰

Zoals de Moeder later bevestigd heeft, was dat kind, haar zoon, Amenhotep IV (1376-47)⁷³, de toekomstige Achnaton, wat betekent dat zij koningin Teje (1397-1360) was. Hoewel haar vader in het rijk een hoge positie bekleedde, was Teje niet van koninklijken bloede en mogelijk van Nubische afkomst. Ze was in 1389 v. Chr. door Amenhotep III, de Verhevene, als zijn voornaamste gemalin gekozen. ‘De naam van haar vader is Joeja, de naam van haar moeder is Toeja. Zij is de echtgenote van een machtige koning wiens zuidelijke grens tot aan Karoy reikt en zijn noordelijke grens tot aan Naharin’²¹, is de manier waarop de farao de hoge status van zijn vrouw over de Twee Landen liet uitroepen. Teje werd de moeder van Amenhotep IV (1376-47), die zich later, in een van de spectaculairste religieuze hervormingen in de geschiedenis, Achnaton zou noemen en de stad Achetaton zou stichten. ‘Teje had een veel invloed op

haar echtgenoot Amenhotep III. Haar sterke persoonlijkheid domineerde de geestelijk zwakkere koning volkomen. Als koningin besliste zij over de grote lijnen in de structuur van zijn beleid en speelde zij een belangrijke rol in het godsdienstig leven van Egypte. Amenhotep III erkende reeds de macht van de zonnegod Aton, en het is geenszins onwaarschijnlijk dat Teje zijn latente sympathie voor deze god nog aanwakkerde.²² De zonnegod Aton, die nooit in menselijke gedaante werd afgebeeld maar als de zonnescijf, was de belangrijkste god in de theologie van Heliopolis, misschien de oudste in Egypte, hoewel hij slechts een mindere rol speelde in de officiële religie. Dat Amenhotep en Teje Aton geheel toegewijd waren is uit te maken uit het feit dat hij in hun paleis in Malgatta, ten westen van Thebe, werd vereerd, en dat de boot waarin Teje rondvoer op het enorme kunstmatige meer dat haar echtgenoot voor haar had laten graven ‘Aton straalt’ was genoemd.

De meeste historici zijn het erover eens dat Teje een even grote invloed had op haar zoon Amenhotep IV. Berbers en Beumer schrijven hierover: ‘Door toedoen van zijn moeder Teje, en hierbij gesteund door zijn vader Amenhotep III, moet hij zijn ingewijd in de filosofieën rond Aton en overtuigd van het idee dat voor de godsdienstige redding van Egypte een god als Aton de enige uitkomst was.’²³ Deze invloed moet inderdaad heel sterk zijn geweest, want nadat zijn vader gestorven was, veranderde Amenhotep IV zijn naam in Achnaton, die op verschillende manieren vertaald is: ‘hij die trouw is aan Aton’, ‘degene die voor Aton van nut is’, ‘hij die Aton dient’ en ‘afglans van Aton’. En niet alleen veranderde hij van naam, hij stichtte ook een geheel nieuwe stad, Achetaton, ‘Horizon van Aton’, op de rechteroever van de Nijl, halverwege tussen Thebe en Memphis. De naam van de stad kan begrepen worden als de projectie van de Zonnewereld in de materiële wereld van de aarde.

Deze prachtige stad, geheel opgedragen aan de nieuwe geloofsleer, werd in een ongelooflijk korte tijd gebouwd en moet een kostbare onderneming zijn geweest. Achnaton woonde er met zijn vrouw, de beroemde Nefertiti ('de Schone is gekomen') en hun zes dochters. Daar vereerde hij de zonnescijf, voorzien van de ankh, het symbool van het leven, en kleine handjes die het bestaan zegenen. En daar ontving hij ook zijn moeder Teje, die eerst in haar paleis in Malgatta was gebleven, maar die, in 1347 v.Chr., haar laatste adem uitblies in de fantastische stad die waarschijnlijk door haar toedoen ontstaan was.

Achnatons revolutionaire onderneming – hij is dan ook 'de ketterse koning' en 'de meest controversiële van alle koningen van Egypte' genoemd – ging helemaal tegen de gevestigde en uiterst machtige religie van die tijd in, en wordt beschouwd als de eerste poging tot monotheïsme. De aangezichtloze Aton werd tot de enige God verklaard, en de verering van alle andere goden, van het hele Egyptische pantheon, werd afgeschaft. De betekenis van deze daad kan alleen begrepen worden als men bedenkt dat de priesterkaste in het land de grootste macht uitmaakte na de farao – die een levende god was, de vleesgeworden Horus op aarde – en vaak met hem om de macht wedijverde. De tempel van Amon in Thebe was een van de rijkste in Egypte geworden, en de macht van Amons priesters was nog aan het toenemen. 'Ongeveer halverwege het Nieuwe Rijk hadden de religieuze instellingen naar schatting eenderde van het gecultiveerde land onder hun beheer en ongeveer twintig percent van de bevolking in hun dienst ... Binnen zeer korte tijd deed de Amon-tempel in Karnak als centrum van economische en politieke invloed in Egypte alleen onder voor de troon zelf.'²⁴ Hun wrok om reden van Achnatons hervormingen moet onverzoenlijk zijn geweest.

En onverzoenlijk was hij inderdaad. Er schijnen zelfs tegen het einde van Achnatons kort leven tekenen geweest te zijn van de neergang van

Achetaton. (Het leven was over het algemeen kort in die tijden.) Na zijn dood in 1347 v. Chr., en terwijl Nefertiti nog in haar paleis in Achetaton woonde, liep de stad geleidelijk aan leeg. Toen Nefertiti in 1344 v.Chr. stierf, kon of wilde haar zoon Toet-Anch-Aton de conservatieve krachten niet langer weerstaan; hij veranderde zijn naam in Toet-Anch-Amon en keerde, samen met zijn vrouw, naar Thebe terug. In 1333 v.Chr. werd generaal Horemheb farao. Dit was het einde van de 18e Dynastie – en van de Stad van de Zon, die hij met de grond gelijk maakte met de razernij die alleen door religieus fanatisme kan worden veroorzaakt. De stad verdween onder het woestijnzand, en vele eeuwen lang was daar niets anders te zien dan een heuvel bij een vlek Tell el-Amarna genoemd.

Moderne historici hebben weinig of geen begrip voor wat er ten tijde van Teje, Achnaton en Nefertiti gebeurd is. De reden is dat zij hun wereldbeschouwing en zelfs hun religieuze vooroordelen projecteren op tijden en gebeurtenissen die totaal verschilden van die waarin zij leven. Zoals de Moeder zei, het leven, de cultuur en de religie van het oude Egypte werden geïnspireerd door een buitengewone aanwezigheid van het occulte. Wat occult is, is per definitie onbekend. Het loont echter de moeite erop te wijzen dat veel prominente Grieken – Solon, Herodotus, Plato – de bronnen van hun kennis in Egypte vonden (wat betekent dat de wortels van de Europese cultuur dieper reiken dan Griekenland, en wel tot in het Rijk van de Twee Landen).⁷⁴ Al deze Grieken werden onderwezen door leden van het Egyptische priesterdom, maar aangezien de laatsten gebonden waren door hun geloften, was de kennis die zij meedeelden slechts een deel van wat ze werkelijk wisten. Pas onlangs werd er onder de westerse egyptologen een poging gedaan om het oude Egypte met minder arrogantie en meer geduld en openheid te benaderen bij het zoeken naar de nog altijd verborgen bronnen van die beschaving.

De impuls, de kracht waar Teje, Achnaton en Nefertiti (die Aton ook volkomen toegewijd was) uit putten moet wel zeer sterk geweest zijn om een revolutie zoals die welke ze veroorzaakten mogelijk te maken. Terugkijkend op deze gebeurtenissen vanuit het gezichtspunt van Sri Aurobindo en de Moeder, kan men het volgende veronderstellen. Teje was een ‘vibhuti’ van de Universele Moeder, waardoor ze het bewustzijn van haar eeuwige ziel had, en dus van de Godheid. Ze was waarschijnlijk ingewijd in de mysteriën van Heliopolis, waar de geheimen van de Zon bewaard werden. Naar Sri Aurobindo zei is de zon het symbool is van het supramentale, de Godheid die al het geschapene in stand houdt. (Deze instandhouding en zegen is op grafische wijze voorgesteld door Achnatons iconografie van de Zonneschijf.) Na een hoge occult ingewijde te zijn geworden, heeft Teje misschien het visioen of de inspiratie gehad – of een opeenvolging van visioenen of inspiraties – van de supramentale Waarheid. Het woord ‘supramentale Waarheid’ is niets anders dan een verbale abstractie van een goddelijke Realiteit die alles te boven gaat wat een gewoon mens kan voelen, zich voorstellen of ervaren. Het is de Ene Werkelijkheid die aanwezig is in alles wat bestaat en waarvan de goden de kosmische krachten zijn.

Teje heeft misschien een soort realisatie van het supramentale gehad en deze overgedragen aan haar echtgenoot, zoon en schoondochter. Niets minder dan een dergelijke realisatie zou sterk genoeg zijn geweest om deze enkelingen, hoe verheven hun positie ook was, in staat te stellen de stappen te ondernemen waarover we gelezen hebben, tegen de conservatieve, stijfkoppige, eeuwenoude gevestigde machten en gebruiken. Graham Philips schrijft: ‘In feite is [de Aton] – in tegenstelling tot enige andere Egyptische god – een almachtige, hemelse vader die eist dat zijn kinderen “in waarheid” leven. Wat deze verwijzing naar waarheid precies betekent is moeilijk te zeggen. Men kan slechts aannemen dat Achnatons volgelingen

aangemoedigd werden om zich ongekunsteld te gedragen en een eerlijk leven te leiden. Het woord Maat, “Waarheid”, duikt steeds weer op in Amarna, en het gezegde “in waarheid leven” schijnt bijna een motto van de nieuwe religie geweest te zijn.’²⁵ Het is ook een concept dat centraal staat in de Yoga van Sri Aurobindo en de Moeder.

Tanmaya, sinds vele jaren leraar Frans aan de ashramschoon, herinnerde zich: ‘In antwoord op een vraag (aangaande Achnaton) die ik haar gesteld had, gaf de Moeder duidelijk te verstaan dat ze koningin Teje, de moeder van Achnaton, was geweest ... Ze verduidelijkte dat Achnatons revolutie bedoeld was om de mensen in die tijd de eenheid van het Goddelijke en zijn manifestatie te openbaren. Deze poging, voegde de Moeder eraan toe, was voorbarig geweest, want de menselijke geest was er toen nog niet klaar voor. Ze moest echter ondernomen worden om de continuïteit van haar bestaan in het mentale vlak te verzekeren.’²⁶

De Maagd van Orléans

De Moeder heeft meer dan eens over feiten en situaties uit het leven van Jeanne d’Arc (1412/13-1431) gesproken, die haar in allerlei omstandigheden voor de geest kwamen, en wel ‘met een verbijsterende nauwkeurigheid.’²⁷ Het is niet overdreven te zeggen dat het leven van dit jonge Franse meisje een puur wonder was. (Dat sommige wonderen tijd nodig hebben om zich te voltrekken doet daar niets aan af.) De feiten, in dit geval geschiedkundig tot in de details bevestigd, staan te onzer beschikking om te lezen en te overwegen.

Jeanette was de dochter van eenvoudige mensen (*laboueurs*, wat boeren betekent) in Domrémy, een klein stadje op de grens tussen Frankrijk en Lotharingen, tijdens een verwarde, kritieke tijd voor het Franse koninkrijk. Wat we nu als Frankrijk kennen, was toen in vele gebieden verdeeld die voornamelijk aan drie machthebbers toebehoorden: de koning van

Frankrijk, de koning van Engeland en de hertog van Bourgondië. Het is verbazend dat er in die tijd bijna niets over was van Frankrijk – zelfs Parijs was in Engelse handen – en dat verdere Engelse veroveringen Frankrijk de genadeslag dreigden toe te brengen. Frankrijk had van de kaart geveegd kunnen zijn als dat eenvoudige meisje, Jeanette, nu bekend als Jeanne d'Arc, of de Maagd van Orléans, er niet was geweest.

‘Als kind van twaalf, een heel jong meisje, dat de stem van haar hart als de stem van de hemel beschouwde, krijgt ze het vreemde, onwaarschijnlijke, zelfs absurde idee te doen wat mensen niet langer in staat zijn te doen: haar land redden’, schrijft de Franse historicus Jules Michelet.²⁸ ‘Ze overweegt dit idee zes jaar lang zonder iemand in vertrouwen te nemen; zelfs haar vader en haar biechtvader niet. Zonder enige steun van een priester of van haar ouders wandelt ze al die tijd alleen met God in de eenzaamheid van haar grote gedachte. Ze wacht tot ze achttien is om haar plan op onweerstaanbare wijze uit te voeren. Ze doorkruist Frankrijk, dat verarmd en ontvolkt is, met zijn wegen vergeven van bandieten. Ze komt onuitgenodigd aan het hof van Karel VII. Ze stort zich in de oorlog. In de campementen van de soldaten, waarvan ze er nooit een tevoren gezien had, en in de gevechten is er niets wat haar vreemd voorkomt. Ze werpt zich onverschrokken op de zwaarden van de vijand. Bij verschillende gelegenheden gewond, maar nooit ontmoedigd, boezemt ze de geroutineerde soldaten vertrouwen in, en niemand durft nog langer ergens bang voor te zijn.’

Hoe romantisch deze tekst ook geschreven is, hij vermeldt niet anders dan de waarheid. Jeannette begon haar stemmen te horen toen ze twaalf of dertien was en werd erdoor beangstigd. Deze boerendochter werd op een goddelijke missie uitgestuurd om in Reims de dauphin tot koning van Frankrijk te kronen en haar land te redden! Terzelfdertijd had haar vader dromen waarin hij Jeannette omgeven door soldaten zag; vrezend dat zij

een soldatenmeid zou worden, gaf hij haar een behoorlijk pak slaag toen ze hem uiteindelijk over haar plannen durfde te vertellen. Toch zette ze door en slaagde er na verschillende pogingen in Robert de Baudricourt, Heer van Vaucouleurs, van haar oprechtheid en de mogelijke waarheid van haar missie te overtuigen. Op zeventienjarige leeftijd maakte ze een rit van elf dagen door het land, met een escorte van zes zwaar bewapende, ruige en geharde metgezellen, de ontberingen van de winter en de gevaren van een land in oorlog (en nauwelijks minder gevaarlijk in tijden van vrede) trotserend. De eenvoudige lui van Vaucouleurs hadden voor haar paard betaald en voor haar mannenkleding, de enige geschikte kledij om op een paard te rijden.

In het kasteel van Chinon ontmoette ze de Dauphin, die ze van haar missie overtuigde en die, na een gesprek onder vier ogen met haar, een getransformeerd man was. Hij verhief haar in de adelstand en zag erop toe dat ze uitgerust werd met een witte wapenrusting, een wit paard, haar eigen vaandel, en, net als andere legeraanvoerders, een persoonlijke militaire escorte, *maison militaire* geheten. Daar reed ze dan, Jeanne d'Arc, zeventien jaar oud, aan het hoofd van een leger van meer dan tienduizend man. En dit was een tijd dat katholieke theologen het er nog niet over eens waren of vrouwen een ziel hadden en zelfs of ze wel mensen waren, en het als godslasterlijk werd beschouwd wanneer vrouwen mannenkleding droegen. Jeanne en haar leger gingen Orléans bevrijden, dat volledig door Engelse troepen omsingeld was en op het punt stond zich over te geven. Op 29 april 1429, na slechts negen dagen, 'met een snelheid die heel Europa met verstomming sloeg,' verjoeg ze de Engelsen en bevrijdde ze Orléans. Régine Pemaud schrijft: 'Later, gedurende haar proces, zal Jeanne verklaren: "Ik was de eerste die de ladder tegen de vesting aan het eind van de brug van Orléans opzette.'" En het volstaat haar strategie te bepalen door eraan te herinneren dat ze altijd op de meest zichtbare plek te vinden was,

dat ze de terugtocht bij de Augustins in een aanval keerde, of dat ze het voorbeeld gaf hoe de muren te beklimmen door als eerste er een ladder ertegenaan te zetten en naar boven te klimmen bij de inname van de Tourelles.²⁹ Jeanne werd door een pijl getroffen boven de linkerborst, maar ‘nadat ze zich had laten verbinden, klom ze weer op haar paard’.

Op de bevrijding van Orléans volgde een hele reeks overwinningen, en die bij Patay was niet minder belangrijk dan die in Orléans. Op 29 juni begon Karel naar Reims op te marcheren. Onverwacht, maar in overeenstemming met de voorspelling door Jeanne’s stemmen, onderwierpen de steden op zijn weg zich aan hem in plaats van aan de Engelsen. Hij werd op 17 juli op plechtige wijze gezalfd en tot koning van Frankrijk gekroond. ‘De liturgie staat dermate inaanzien dat hij daardoor voor allen de werkelijke koning wordt.’³⁰[75](#) Geleidelijk aan zullen grote delen van het Franse koninkrijk naar hem terugkeren, en in 1437 zal hij zelfs opnieuw zijn intrede doen in Parijs.

Maar toen was Jeanne al dood – ze was, op 30 mei 1431, wreedaardig op de brandstapel verbrand voor ketterij. Haar verbazend optreden op het toneel der geschiedenis had niet langer geduurd dan twee jaar. De hele tijd had ze getrouw de aanwijzingen van haar stemmen gevolgd, die naar ze zei van St. Catharina (van Alexandrië), St. Margaretha (van Antiochië) en St. Michael, de aartsengel en aanvoerder van de hemelse legioenen, waren.[76](#) De stemmen hadden haar gezegd dat haar missie niet langer zou duren dan een jaar, en zo gebeurde het. Na de triomfantelijke kroning in Reims begonnen de moeilijkheden. Karel VII, een zwak en weifelend man, ontzegde zijn steun aan Jeanne. Haar militaire campagnes – waarin ze ter zijde werd gestaan door haar getrouwe kapiteins Dunois, La Hire, Xaintrilles, Gilles de Ray (een tijdlang) en anderen – waren niet langer succesvol, en op 23 mei 1430 werd ze voor Compiègne gevangen genomen.

De uitspraak van het gerechtshof stond vooraf vast, want de Engelsen wilden dat heel Europa zou weten dat ze slechts verslagen waren door de

bovennatuurlijke machten van een heks. Het is een betreuenswaardig feit dat bisschop Cauchon, en de Inquisiteur aan zijn zijde, bij de veroordeling van Jeanne fanatiek gesteund werden door de Universiteit van Parijs, en dat de geleerde rechters het jonge meisje in de war probeerden te brengen door een spervuur van gecompliceerde theologische vragen. Maar ze bleef de inspiratie van haar stemmen getrouw, en legde keer op keer haar ondervragers het zwijgen op door de openhartige directheid van haar antwoorden. Daar stond ze, door God gezonden om het onmogelijke te doen – *‘je suis venue de par Dieu’*, (ik ben van God gekomen) – en gaf niet één keer toe aan hun bedreigingen en verlokkingen. Uiteindelijk moesten de geleerde geestelijken hun toevlucht nemen tot canonieke spinsels om haar als ketter te veroordelen en de negentien jaar oude heroïsche maagd aan de beul over te leveren.

‘Iedereen mag geloven wat hij graag wil’, schrijft de Franse historicus Guy Breton over de Maagd van Orleans. ‘Alles wat ik kan zeggen is dat zij de meest wonderbaarlijke en buitengewone persoonlijkheid in onze geschiedenis is geweest, een persoonlijkheid zonder haars gelijke in welk land en in welke tijd dan ook.’³¹ ‘Ze was het wonder der tijden’, schreef Mark Twain. ‘En wanneer we haar oorsprong in ogenschouw nemen, haar vroege omgeving, haar geslacht, en erbij stilstaan dat ze de dingen waardoor ze beroemd is geworden deed terwijl ze nog een jong meisje was, dan moeten we erkennen dat ze, zolang als onze soort voortleeft, ook het raadsel der tijden zal blijven ... Uit een afgelegen, verloren boerendorp waar nooit iemand kwam en dat in de loop der eeuwen uitgestorven is van louter sloomheid en onwetendheid, kunnen we geen Jeanne d’Arc zien voortkomen die tot in het minste detail is uitgerust voor haar verbazend avontuur, en hopen het raadsel daarvan te verklaren hoezeer we ons ook mogen inspannen ... Jeanne d’Arc staat op zichzelf, en moet op zichzelf

blijven staan, om reden van het unieke feit dat ze groot was zonder enige hulp van voorbereidend onderwijs, training, omgeving, of ervaring.’³²

In de bladzijden ‘Recollections and Diary Notes’ van *Champaklal Speaks*, is een notitie te vinden die van 6 februari 1940 dateert. Er staat: ‘De Moeder was bloemen aan het schikken. Het was afgesproken dat ik, om tijd te besparen, haar schilderijen en dergelijke kon laten zien wanneer ze bloemen aan het schikken was. Champaklal: “Kan ik de plaat nu laten zien?” De Moeder glimlachte en zei: “Ja, ja.” Na het schilderij gezien te hebben zei de Moeder: “Dit is het beste.” Champaklal: “Is dat zo?” Moeder: “Ik vind van wel. Sri Aurobindo was de kunstenaar.” Champaklal: “Leonardo da Vinci?” Moeder glimlachte vriendelijk en zei: “Ja.” Toen wees ik naar het portret [van Mona Lisa] en zei: “Moeder, het lijkt me toe dat u dit bent?” Moeder: “Ja.”’³³

In zijn *Reminiscences* vertelt Udar dat hij een sanskritische naam zocht voor zijn vrouw Mona en dat de Moeder zei dat ze er een aan Sri Aurobindo zou vragen. ‘De volgende dag zei de Moeder tegen me dat Sri Aurobindo wilde dat Mona haar naam behield omdat hij hem aan Mona Lisa deed denken. Toen voegde de Moeder eraan toe: “Weet je, Udar, ik was Mona Lisa, en Sri Aurobindo, als Leonardo da Vinci, heeft me geschilderd in dat beroemde portret.”’³⁴ Over Leonardo schreef Sri Aurobindo zelf: ‘Wat Leonardo da Vinci in zich bevatte was heel het nieuwe tijdperk van Europa in zijn vele aspecten. Maar er was geen sprake van avatarschap, bewustzijn van een neerdaling, of druk van spirituele krachten. Mysticisme maakte geen deel uit van wat hij moest verwerklijken.’³⁵ Kenneth J. Atchity: ‘Zijn veelzijdige, veelomvattende geest, gekoppeld aan een briljante begaafdheid en kracht van verwezenlijking, bezorgde Leonardo da Vinci de titel “renaissance-man” zo gauw het woord “renaissance” gangbaar werd.’³⁶

Leonardo's portret van Mona Lisa is 'misschien de beroemdste afbeelding van een menselijk gelaat in de geschiedenis van de Westerse kunst'.³⁷ In de tijd dat haar beroemd portret geschilderd werd schijnt ze een jonge vrouw van twintig geweest te zijn, wier naam Lisa di Anton Maria di Noldo Gherardini was, en zij was de derde vrouw van Francesco di Bartolomeo di Zanobi del Giocondo. 'Er wordt vaak beweerd dat de Mona Lisa mysterieus is', schrijft Roger D. Masters, 'maar er is veel meer bekend over het onderwerp van het portret dan men zich doorgaans realiseert. Lisa Gherardini trouwde met Francesco del Giocondo in 1495. Zijn eerste vrouw was, Camilla Rucellai, had hij in 1491 gehuwd, maar zij stierf na een zoon te hebben gebaard; zijn tweede vrouw, Tommasa Villani, stierf evenzo binnen het jaar nadat ze in 1493 waren getrouwd. In april 1503 had Francesco del Giocondo twee redenen om opdracht te geven voor een schilderij van zijn derde vrouw Lisa:[77](#) ze had net zijn derde kind, een zoon, gebaard (haar tweede, een dochtertje, was in 1499 gestorven), en hij had zopas een huis gekocht. Zulke gebeurtenissen waren vaak een gelegenheid voor een familieportret.

'La Gioconda dateert waarschijnlijk uit die tijd omdat Rafael het tussen 1504 en 1506 kopieerde en naschilderde, en de datums kloppen met Leonardo's andere activiteiten in Florence. Hoewel niemand precies weet waarom het Leonardo was die de opdracht ontving, beweert Vasari dat hij ongeveer vier jaar aan La Gioconda werkte. Om de een of andere reden werd het portret nooit afgeleverd aan de koopman die het besteld had.'³⁸ Er wordt ook gezegd dat Leonardo het altijd bij zich hield, waar hij ook heen ging, tot aan zijn dood. Wanneer men van de Moeder en Sri Aurobindo's eeuwigdurende relatie weet, zou hun ontmoeting tijdens de Renaissance als Mona Lisa en Leonardo da Vinci een verklaring zijn voor de tijd en moeite die Leonardo aan het portret besteedde, voor de persoonlijke waarde die hij

eraan hechtte, en voor de glimlach die zovele mensen tot op heden fascineert.

De Moeder heeft meer dan eens gezegd dat ze gedurende de Italiaanse en Franse Renaissance, net als gedurende de tijd van Christus, in vier verschillende lichamen op aarde was.³⁹ Twee van deze incarnaties, Jeanne d'Arc en Mona Lisa, hebben we ontmoet. De derde incarnatie was koningin Elizabeth I van Engeland. De vierde was Margaretha van Valois (1553-1615), koningin van Frankrijk en Navarre. In het tweede hoofdstuk van dit boek, waarin de Moeders jaren als kunstenares worden beschreven, hebben we gezien hoe perplex ze stond bij het zien van een portret van Margaretha van Valois in het mooie Château te Blois, aan de Loire. Ze was zo overweldigd door het gevoel dat ze zelf het onderwerp van dat portret geweest was, dat ze haar verbazing luidop uitte op zo'n manier dat andere mensen stil bleven staan en haar aankeken.

Het schilderij, nu in de Nationale Bibliotheek in Parijs, was van François Clouet, een typisch Frans renaissanceschilder die nauwe banden had met humanistische kringen. Dit waren de moeilijke tijden van de Reformatie, toen katholieken en protestanten, de mensen van het Nieuwe Geloof, elkaar in heel Europa genadeloos bestreden, en toen de frontlinies van deze godsdienstoorlog door families en huwelijken heen liepen. Margaretha behoorde, net als haar schilder en de andere leden van haar kring, door en door tot de Renaissance. Ze was zeer intelligent en ontwikkeld, op evenwicht en harmonie gesteld; ze probeerde te begrijpen waar anderen niet wilden begrijpen, en te helen waar anderen schade wilden verwonden. In 1572 trouwde ze met Hendrik IV van Frankrijk, juist om een vreedevol akkoord tussen de religieuze partijen te bezegelen – maar vijf dagen later, in de beruchte St. Bartholomeusnacht, werden duizenden protestanten op verraderlijke wijze vermoord. Toen ze zich terugtrok in het kasteel van Usson, ontving ze daar verscheidene ontwikkelde en geletterde

beroemdheden. Haar memoires, gedichten en brieven worden nog altijd zeer geapprecieerd.

De 'Virgin Queen'

De Moeder heeft verscheidene keren gezegd, bijvoorbeeld op 12 september 1964 en op 15 juli 1967 in de gesprekken die samen de *Agenda* vormen, dat ze koningin Elizabeth I van Engeland was geweest (1533-1603). In een gesprek in 1964 bevestigt ze een anekdote over Elizabeth die ze al eens dertien jaar eerder had verteld. 'Er gaat een waar verhaal over Elizabeth. Ze was in de laatste dagen van haar leven en was erg ziek. Maar er waren moeilijkheden in het land, en verscheidene personen (kooplieden geloof ik) vormden een delegatie om haar in naam van een gedeelte van de bevolking een petitie aan te bieden. Ze lag ziek in haar kamer, zo ziek dat ze nauwelijks kon staan. Maar toch stond ze op en kleepte zich aan om hen te ontvangen. De persoon die voor haar zorgde riep uit: "Maar dit kan niet, u zult er uw dood aan halen!" De koningin antwoordde heel kalm: "Sterven doet men achteraf" ... Dit is een voorbeeld van een hele serie ervaringen die men als koning kan hebben, en dit rechtvaardigt de keuze van het psychisch wezen wanneer het dit soort leven wil leiden.'⁴⁰ Elizabeth had toen vijfenveertig jaar geregeerd, iets wat niemand zou hebben durven voorspellen toen ze geboren werd.

Ze was de dochter van Hendrik VIII van Engeland en zijn tweede vrouw Anne Boleyn. Iedereen weet dat deze Hendrik vele keren trouwde, maar de reden van zijn zes huwelijken is over het algemeen minder bekend: Hendrik kreeg geen zoon bij zijn eerste vrouw, Catharina van Aragon, wat betekende dat het huis van de Tudors de kroon zou verliezen en dat het koninkrijk door een buitenlandse koning zou kunnen worden geregeerd. Catharina gaf hem een dochter, Mary. Anne Boleyn, met wie hij trouwde na Catharina te hebben verstoten, baarde hem Elizabeth. Pas van zijn derde vrouw, Jane

Seymour, kreeg hij een zoon, Edward. Tegen die tijd was de hele situatie van de koning, zijn koninkrijk en zijn godsdienst radicaal veranderd. Want ten tijde van zijn eerste huwelijk waren Hendrik en allen in zijn koninkrijk katholiek, en een katholiek kan niet scheiden zonder de toestemming van de Paus. Toen de Paus, voornamelijk om politieke redenen, zich niet geneigd betoond zijn echtscheiding van Catharina goed te keuren, scheidde Hendrik zich af van de rooms-katholieke kerk en werd hij hoofd van de anglicaanse kerk (wat de Britse monarch vandaag de dag nog altijd is). Engeland was nu een protestantse natie.

Toen Anne Boleyn hem Elizabeth baarde, maar geen zoon, verstootte hij ook haar door zijn huwelijk met haar door het parlement onwettig te laten verklaren. Zo werd ook Elizabeth onwettig en verloor haar aanspraak op de troon. Haar moeder werd onthoofd zagezegd vanwege verraad en overspel voordat Elizabeth drie jaar was. Toch bleef haar vader belangstelling voor haar tonen en hij maakte haar later zelfs derde in de serie troonopvolgers, na Edward en Mary. De zeer intelligente Elizabeth, diep getekend door deze traumatische gebeurtenissen, ontving een veelomvattende opleiding die haar tot een hogelijk en veelzijdig ontwikkeld persoon maakte. Haar persoonlijke leraar, Roger Ascham, drukte dat uit als volgt: ‘Haar geest vertoont geen vrouwelijke zwakheid, haar uithoudingsvermogen is gelijk aan dat van een man, en ze blijft zich lang herinneren wat ze zonder moeite leert. Ze spreekt Frans en Italiaans net zo goed als Engels, en heeft vaak vlot en goed in het Latijn tegen mij gesproken, en redelijk goed in het Grieks. [Ze had ook wat kennis van het Spaans en Duits.] Als ze Grieks en Latijn schrijft, is er niets mooier dan haar handschrift. Ze schept net zoveel behagen in muziek als dat ze erin bedreven is. Ze tooit zich op elegante wijze zonder opzichtig te doen.’⁴¹ Nadat Hendrik VIII in 1547 stierf, volgde de jonge Edward VI hem op, maar zijn gezondheid was zwak en hij stierf in 1553. Nu werd Mary, Catharina’s dochter, koningin en trouwde met Philips

II van Spanje. Beide vorsten waren fanatiek katholiek en deden hun uiterste best om de nieuwe protestantse kerk in Engeland uit te roeien, de mensen zowel als de boeken, zodat de koningin spoedig bekend stond als Bloody Mary. Mary, die kinderloos bleef, wist dat geheel protestant Engeland zich achter Elizabeth schaarde, want geen ware Engelsman wilde dat Engeland afhankelijk zou worden van het gehate Spanje. Mary liet Elizabeth gevangen zetten in de schrikwekkende Tower van Londen en het zag ernaar uit dat haar hoofd, net als dat van haar moeder, al gauw zou vallen, maar haar sterk karakter en haar zelfbeheersing tijdens de verhoren waren haar redding.

Mary stierf in 1558, en wat zo onwaarschijnlijk leek, zoniet onmogelijk, gedurende al die jaren dat haar leven aan een zijden draadje hing, gebeurde: Elizabeth besteeg de troon ‘onder klokgelui, vreugdevuren, vaderlandslievende betogingen en andere uitingen van openbare uitbundigheid’. ‘Als er ooit iemand de gave of de manier van doen had om de harten van de mensen te winnen, dan was het deze koningin’, schreef een enthousiaste waarnemer, ‘en als ze ooit aan deze kwaliteiten uitdrukking gaf was het nu, door mildheid aan majesteit te koppelen op de haar eigen wijze, en door statig te buigen voor de armoedigste soort.’⁴²

Maar Elizabeth was een vrouw, en haar geslacht was ‘een bijna onoverkomelijke hindernis’. Vrouwen in het zestiende-eeuwse Engeland hadden geen stemrecht, weinig andere rechten, en een zeer beperkte kans om ooit een intellectuele opleiding te krijgen, laat staan een baan. Regeren was een mannelijke aangelegenheid; het hof was voor een koning gemaakt. Daartegenover stond dat, als Elizabeth met een buitenlandse edelman van koninklijke bloede zou trouwen, Engeland door een buitenlander zou worden geregeerd. Het korte intermezzo van Philips II van Spanje aan het Engels bewind was niet bemoedigend geweest. Er waren heel wat huwelijkskandidaten die naar Elizabeths hand en haar koninkrijk dongen,

maar ze wist hoe ze aan het lijntje te houden, de een tegen de ander uit te spelen, ze op een afstand te houden en tegelijkertijd aan te trekken. ‘Terwijl de Elizabethaanse vrouwen hun strijd leverden op de frontlinies van de huishouding, bewees koningin Elizabeth dat een vrouw meer dan in staat was om een koninkrijk te beheren, en toonde ze zich een overtuigende uitzondering op de regels die het leven van de vrouwen beheersten.’⁴³ Ze verklaarde eens tegenover haar soldaten: ‘Ik weet dat ik het lichaam heb van een zwakke en tengere vrouw, maar ik heb het hart en het temperament van een koning, en, wat meer is, van een koning van Engeland.’

Engeland had enorme problemen. Intern was het praktisch bankroet en in de afgelopen drie jaar waren de oogsten rampzalig geweest; de vloot was afgetakeld en het had omzeggens geen actief leger; het werd verscheurd door de godsdienststrijd tussen zijn anglicaanse protestanten, katholieken en puriteinen; zijn edelen en hovelingen waren dienovereenkomstig verdeeld. Van buitenaf was iedere naburige macht – Frankrijk (dat Mary, koningin van Schotland, manipuleerde) en Spanje voorop – klaar om zich op het hulpeloze land te storten dat geregeerd werd door een schijnbaar hulpeloze koningin, en de Paus deed zijn uiterste best om die ketterse vrouw van de troon te stoten. ‘Aangezien die schuldige Engelse vrouw over twee zulke nobele rijken van het christendom regeert [Engeland en Schotland] en de oorzaak is van zoveel schade aan het christelijk geloof en het verlies van zoveel miljoenen zielen, lijdt het geen twijfel dat onverschillig wie haar de wereld uitstuurt [haar vermoordt] met de vrome bedoeling God te dienen, niet alleen niet zondigt maar hemelse verdiensten verwerft’, zei de pauselijke secretaris.⁴⁴ Elizabeth werd in 1570 geëxcommuniceerd, en daarna bleef haar leven voor altijd in gevaar van moordenaars in opdracht van Rome.

Elizabeth was niet ontmoedigd, of als ze het was, liet ze het niet merken. Haar eerste steun was vastberadenheid. Ze geloofde waarlijk dat goddelijke

interventie haar tot koningin had verheven, dat het Gods wil was dat zij Engeland regeerde. Haar tweede steun was het team van talentvolle en toegewijde adviseurs dat ze uitkoos en rond zich samenriep, vooral in haar Geheime Raad: William Cecil, Nicholas Bacon, Francis Walsingham, Nicholas Trockmorton, Robert Dudley. Samen met hen, maar altijd de uiteindelijke beslissingen zelf nemend, begon ze de problemen op te lossen en Engeland op te bouwen tot de grootmacht die het tweeënhalve eeuw lang zou blijven. Ze bracht godsdienstvrede in het koninkrijk door de fanatiekelingen in bedwang te houden en een minimum aan uiterlijke godsdienstige conformiteit te verlangen, terwijl ze weigerde zich in het geweten van mensen in te mengen.[78](#)

Ze maakte Engeland weer financieel gezond door een economische politiek van strenge spaarzaamheid. Ze breidde het leger uit en meer nog de vloot, die in de toekomst de wereldzeeën zou beheersen, die reeds in 1588 in staat was de Spaanse ‘Onoverwinnelijke Armada’ te verslaan, en die de rijkdommen plunderde welke Spanje uit zijn Zuid-Amerikaanse kolonieën naar het moederland verscheepte.

Elizabeths regering werd Englands Gouden Eeuw. Het was de eeuw van de toneelschrijvers Christopher Marlowe, William Shakespeare en Ben Jonson; van de dichters John Donne, Edmund Spenser, Philip Sidney, Georges Chapman; van de musici Thomas Tallis en William Byrd; van de zeevaarders en ontdekkingsreizigers Francis Drake, Walter Raleigh, Martin Frobisher, John Davies en John Hawkins; van de filosoof Francis Bacon; van John Dee, de hof-astroloog; van de wetenschappers William Gilbert, Thomas Harriot en Walter Warner. Dit zijn maar enkelen van de velen die legendarisch werden. Elizabeth kende ze allen, en allen eerden hun vorstin.

Ze eerden haar niet alleen, ze verhieven de Virgin Queen tot het voorwerp van verering. In Elizabeth zagen haar van eerbied vervulde onderdanen Diana, de maagdelijke godin van de maan, Gloriana, de feeënkonigin, en

vooral *Astraea*. ‘*Astraea*, een van de vaakst voorkomende benamingen die sinds haar troonsbestijging voor de koningin gebruikt werden, is de rechtvaardige maagd uit Vergilius’ Vierde Ecloge wier terugkeer naar de aarde het gouden tijdperk inluidt, en die niet alleen vrede bracht maar eeuwige lente.’⁴⁵ ‘Elizabeths naam kreeg de bijklank van opperste nationale verhevenheid ... Het is moeilijk een passende manier te vinden om deze verbazende koningin naar waarde te schatten, zij die zo’n scherp verstand had, en zo levend, zo persoonlijk, zo zeer tegenwoordig en vorstelijk was. Ze bracht haar hof en haar land in verrukking, en stemde haar land af op de vibrerende intensiteit van haar eigen geest. Alleen een vrouw kon dat alles gedaan hebben, en toch had geen vrouw zonder haar onovertroffen talenten dit kunnen proberen zonder een ramp te veroorzaken. “Haar geest”, schreef haar scherpzinnige peetzoon, Sir John Harrington, “was menigmaal als de zachte bries die op een zomerochtend uit het westen waait, zoet en verfrissend voor allen erdoor beroerd. Haar manier van spreken won alle harten, en haar onderdanen probeerden hun taken met liefde te vervullen; want ze zei vaak dat haar status van haar vereiste dat ze van haar volk vroeg wat ze wist dat ze graag uit liefde voor haar zouden doen.”’⁴⁶

Nu we bondig onze herinneringen aan een paar van de Moeders reïncarnaties hebben opgefrist, is het misschien interessant enkele gemeenschappelijke kenmerken aan te wijzen die ons een dieper inzicht kunnen geven in de buitengewone persoon die de Moeder was, zij die al die persoonlijkheden in zich droeg. Aangezien haar missie elke keer verschillend was, kunnen al deze kenmerken uiteraard niet in ieder leven even duidelijk aanwezig zijn.

Een eerste opvallend kenmerk is dat ze in de meeste levens geboren blijkt te zijn om het menselijk onmogelijke te volbrengen. In feite is het *altijd* de taak van de Vibhuti het menselijk onmogelijke te volbrengen; het menselijk mogelijke kan door gewone mensen worden uitgevoerd. Toch zijn de

dingen die een paar van de Moeders vibhuti's hebben volbracht zo uitzonderlijk geweest dat ze in de herinnering van de mensheid voort zijn blijven leven. (Het is opvallend dat de Moeder, die telkens een plaats op aarde koos die het meest geschikt was om haar taak te volbrengen, niet altijd hooggeboren was. Mona Lisa moet, in de ogen van haar tijdgenoten, een vrouw uit de Renaissancetijd geweest zijn net als alle andere; Jeanne d'Arc was een boerendochter uit een dorpje waarvan niemand gehoord zou hebben als zij er niet geboren was. De Moeder heeft misschien vele van dergelijke 'verborgen' levens gehad, om het innerlijk, psychologisch niveau van de mensheid te verhogen.)

Een tweede kenmerk is de veelzijdigheid van de persoonlijkheden die ze aannam. Als Hatjepsoet, Elizabeth I en Catharina II van Rusland belichaamde ze cruciale perioden van de beschaving. Wat men niet in zich bevat, kan men immers niet vooruithelpen.

Een derde kenmerk is de onverzettelijke sterkte die in elke incarnatie aan de dag werd gelegd – Hatjepsoet die als koning optrad; Teje die het utopia van Achetaton inspireerde; de zeventien jaar oude Jeanne die zonder enige militaire ervaring een zegevierend leger aanvoerde; Elizabeth die in een Engelse renaissance-context iets vergelijkbaars ten uitvoer bracht als wat Hatjepsoet deed in het Egypte van de 18e Dynastie; Catharina die Rusland praktisch op haar eentje in het moderne tijdperk bracht.

Een vierde kenmerk is het veelvoud van talenten die in iedere incarnatie te zien waren, zelfs in de ongeschoolde Jeanne d'Arc. Het psychisch wezen ontwikkelt zich door zijn incarnaties tot zijn volle goddelijkheid. Een volgroeid psychisch wezen, dat honderden indien niet duizenden menselijke incarnaties achter zich heeft, is vaak herkenbaar vanwege zijn menigvuldige begaafdheden, verworven in de loop van zijn incarnaties. Slechts zo'n volkomenheid kan tot het kosmisch bewustzijn leiden, een staat die noodzakelijk is om het supramentale bewustzijn te realiseren. En wie heeft

er meer levens achter zich dan de Moeder, zij die zei dat ze de aarde sinds het begin nooit had verlaten?

In onze vier kenmerken zal de lezer ongetwijfeld enkele eigenschappen waargenomen hebben van Maheshwari (koninklijke waardigheid en grootheid), Mahakali (sterkte, durf ten aanzien van leven en dood), Mahalakshmi (schoonheid, harmonie) en Mahasaraswati (kennis, vaardigheid, nauwgezetheid), die binnen de gegeven, beperkte omstandigheden van onze aarde op bepaalde momenten van haar evolutie aan het werk zijn geweest, en die in iedere reïncarnatie in de vereiste proportie aanwezig waren om deevolutie een stap verder te brengen, ‘om een straaltje bewustzijn te manifesteren’.

Deze korte levensschetsen zijn slechts enkele voorbeelden van de Moeders reïncarnaties. Ze heeft bijvoorbeeld gezegd dat er ergens in het Himalayagebergte nog een versteend lichaam rust dat het hare was.⁴⁷ We weten van het visioen dat ze van Sakyamoeni, de Boeddha, had, dat ze op 20 december 1916 in haar dagboek had opgeschreven en waarin hij zei: ‘Ik ken u en heb u lief zoals u mij eens gekend heb en liefgehad. Ik ben duidelijk zichtbaar voor u verschenen zodat u geenszins aan mijn woorden zult kunnen twifelen. Wie was het die de Boeddha op die manier bemind en gekend had? Yasodhara, zijn vrouw?’

En dan is er het verhaal, verteld in een van de eerste hoofdstukken van dit boek, over de dochter van een Venetiaanse doge die op bevel van haar vader vermoord werd om haar liefde voor de zoon van zijn rivaal. De Moeder kende de namen en datums van de betreffende personen, want ze had ze in de geschiedenisboeken opgezocht, maar ze heeft ze nooit genoemd.

En ja, ze was ‘die Catharina’ geweest, met wie ze de Grote Catharina II, van Rusland (1729-96) bedoelde.⁴⁸ De kenmerken van de andere levens waar we iets over weten zijn ook in deze incarnatie duidelijk aanwezig. Er was de moeilijke start in haar leven voordat Catharina keizerin werd,

waaronder ‘achttien jaar van bedrog en vernedering’ gedurende haar huwelijk met de neurotische Peter III. Er was haar uitzonderlijke intelligentie en haar interesse voor de Engelse en Franse filosofen van de Verlichting, in het bijzonder voor Voltaire en Diderot. Er was haar kracht en durf. ‘Dat zij, een onbeduidende prinses van buitenlandse afkomst, met slechts een paar vrienden, een opstand tegen haar eigen gemaal, de kleinzoon van Peter de Grote leidde ... zelfs in Rusland had niemand ooit van een dergelijke gewaagde staatsgreep gehoord. Het was een dramatisch gezicht, later door schilders afgebeeld: het slanke figuur van Catharina, achttien jaar lang onder de knoet gehouden en bedrogen, eindelijk volkomen zelfverzekerd het bevel voerend, aantrekkelijk in haar uniform, aan het hoofd van compagnie na compagnie van soldaten, wier laarzen in de pas op het wegdek dreunden.’⁴⁹ (Wie denkt er, als hij dit leest, niet aan Jeanne d’Arc?) De schrijver van deze woorden, Vincent Cronin, die Catharina ‘Ruslands eenpersoons Renaissance’ noemt, schrijft eveneens: ‘Catharina toonde de noodzaak aan van totale religieuze verdraagzaamheid, van persvrijheid binnen redelijke grenzen, en vooral van rechtvaardige menselijke wetten ... Ze ontwikkelde een typisch achttiende-eeuws geloof in vooruitgang, meer bepaald vooruitgang voor Rusland, en ze wist zich geholpen door de Voorzienigheid om het welzijn van het Russische volk te verbeteren ... Ze was een even succesvol vrouwelijk staatshoofd als Elizabeth van Engeland geweest was in een heel ander soort land.’⁵⁰

De Moeder zei: ‘Ik herinner me duidelijk een besluit dat ik nam in mijn laatste leven als keizerin [Catharina II]. Ik zei: “Dit nooit meer! Genoeg is genoeg, ik wil dit niet meer! [De volgende keer] wil ik een gewoon mens zijn, in een gewone familie, eindelijk vrij om te doen wat ik wil.”⁵¹ We hebben ondertussen een idee hoe die gewone familie, waar dat uitzonderlijk kind in opgroeide, eruitzag. We hebben dat kind de Moeder zien worden, samen met Sri Aurobindo het vrouwelijk deel van de Twee-in-Eén, weer

eens op aarde om het menselijk onmogelijke te volbrengen: de menselijke soort te transformeren in een goddelijke soort. En we hebben gezien hoe volgroeide gereïncarneerde zielen naar hen toekwamen uit alle hoeken van India en erbuiten, om deel te nemen aan het Grote Werk in totale toewijding en overgave. Zoals de Moeder herhaaldelijk zei, behoorden de meesten van hen ‘tot de familie’, in dit en in voorgaande levens; ze waren samen geweest met haar, of met Sri Aurobindo, of met beiden, in India, Babylonië, Egypte, Europa, Japan, en op wie weet hoeveel andere plaatsen, waarvan sommige nu met water of zand bedekt zijn, maar ze herinnerden het zich niet. Zij herinnerde het zich wel, en aan sommigen maakte ze bekend wanneer en waar ze samen waren geweest. Maar toen hield ze daarmee op, want er zijn er maar weinigen die de herinnering aan hun verleden kunnen verwerken.⁷⁹

We moeten ons het reïncarnatieproces niet al te schematisch voorstellen. De Moeder heeft, net als Sri Aurobindo, zo vaak gezegd dat *alles* mogelijk is, en dat het een typische eigenschap van de menselijke geest is altijd alles te simplificeren en te standaardiseren. Aan iedere menselijke incarnatie ligt het psychisch wezen⁸⁰ ten grondslag, maar dit betekent niet dat het psychisch wezen er de hele tijd in zijn geheel bij betrokken moet zijn. De Moeder noemde haar incarnaties soms emanaties, belichamingen van een deel, een aspect van haar Wezen. Ze zei zelfs dat al haar reïncarnaties voor de huidige gedeeltelijke belichamingen waren geweest; meer was niet nodig geweest.

Deze keer was het echter het volledige Wezen dat geïncarneerd was, zei ze, het was de Mahashakti, de Grote Moeder in haar volledige Persoonlijkheid.⁵² Wat ons een idee kan geven van het belang en de moeilijkheid van het Werk waarvoor ze gekomen was, zoals in de volgende hoofdstukken duidelijker zal worden.

- [69] Het is goed er hier op te wijzen dat wat we van het privé-leven van Sri Aurobindo en de Moeder weten, en wat we van hun ware identiteit weten, grotendeels uit persoonlijke gesprekken komt, of uit documenten gepubliceerd na hun verscheiden.
- [70] Een avatar is een volledige incarnatie van de Godheid in een menselijk lichaam; een vibhuti is een incarnatie van een aspect van de Godheid in een menselijk lichaam.
- [71] Zoals we elders hebben gezien bestaan het plantaardig en het dierlijk leven uit gemeenschappelijke levensvormen die geleid worden door de 'geest' van de soort, terwijl alleen in de mens (voorlopig) het leven volledig geïndividualiseerd is.
- [72] 'Helaas kan niets in de Egyptologie ooit als zeker beschouwd worden', schrijft Joyce Tyldesley. Dit geldt vooral voor de datums van de regering van koningen en koninginnen, aangezien iedere egyptoloog met een ander voorstel komt dat op zijn eigen voortreffelijke redenen gebaseerd is. De opeenvolging van gebeurtenissen *binnen* een bepaalde regering is echter welbekend, aangezien de Egyptische scriba's deze gebeurtenissen dateerden in relatie tot het eerste regeringsjaar.
- [73] Voor de datums met betrekking tot dit gedeelte over koningin Teje en Amenhotep IV - Akhenaton, volgen we *De Mummie van Nofretete* door Arnold Berbers en Hendrik Beumer (1988). De naam Amenhotep is dezelfde als Amenophis.
- [74] Het is ook de moeite waard er in het voorbijgaan op te wijzen dat Mozes door het Egyptische priesterdom onderwezen was, zoals geschreven staat in de *Handelingen der Apostelen* (7:22), en dat hij een geïnitieerde kan zijn geweest. Zo ontspringt nog een bron van de Westerse beschaving, de Semitische, in het Land van de Nijl.
- [75] Toen Jeanne in de loop van haar proces gevraagd werd waarom ze gedurende de kroningsplechtigheid haar vaandel bij zich wilde houden, antwoordde ze met de onvergetelijke woorden: 'Het heeft gedeeld in de moeilijkheden, dus is dus niet meer dan redelijk dat het ook deelt in de eer.' Dit brengt de Moeders antwoord aan een kind te binnen dat vroeg of ze onder de uitverkorenen zou zijn om gesupramentaliseerd te worden: 'Ik zal je antwoorden met dezelfde woorden als die waarmee Jeanne d'Arc over haar vaandel sprak: "Je hebt gedeeld in de moeilijkheden, je zult in de eer delen."'
- [76] 'Als dezelfde wezens die aan Jeanne d'Arc verschenen en die tegen haar spraken gezien werden door een Indiër, zouden ze er voor hem helemaal verschillend uitzien. Want wanneer men iets 'ziet', projecteert men de vormen waarin men gewoon is te denken op het visioen. Wat je ziet wordt gelijk aan wat je verwacht te zien. Als hetzelfde wezen tegelijkertijd zou verschijnen aan groepen christenen, boeddhisten, hindoes en aanhangers van het shintoïsme, zou het verschillende namen krijgen. Ieder zou het wezen op een totaal andere manier beschrijven, alhoewel ze het allemaal over één en dezelfde verschijning zouden hebben. Wie je in India de Goddelijke Moeder noemt, is voor de katholieken de Heilige Maagd Maria, en voor de Japanners Kwannon, de Godin van het Mededogen, en anderen zouden haar weer bij andere namen noemen. Het is dezelfde Kracht, dezelfde Macht, maar de manier waarop deze voorgesteld wordt verschilt naargelang de religie.' *The Mother, Questions and Answers 1929-31*, p. 18.
- [77] Mona Lisa betekent Madonna Lisa, Vrouwe Lisa. Ze wordt ook wel La Gioconda genoemd, wat de vrouwelijke vorm is van de familienaam van haar echtgenoot, Giocondo.
- [78] 'Elizabeth maakt het protestantse geloof tot de officiële nationale godsdienst van Engeland en maakte het Gebedenboek (The Book of Common Prayer) verplicht. Ze vaardigde ook de wet uit dat iedere onderdaan op zondag naar de kerk moest. Tegelijkertijd verklaarde ze dat het haar niet interesseerde zich in het geweten van haar volk te moeien. Met andere woorden, zolang iedereen er als een protestant uitzag en zich navenant gedroeg, en zolang ongeoorloofde vormen van godsdienst geen bedreiging voor de nationale veiligheid uitmaakten, wilde ze zich niet mengen in de privé-

sfeer van de huizen van haar onderdanen. Een dergelijke verdraagzaamheid was in die tijd uitzonderlijk.’ (John Papp en Elizabeth Kirkland, *Shakespeare alive!*, p. 23)

[79] Er zijn aanwijzingen dat Sri Aurobindo, behalve Leonardo da Vinci, ook Pericles, Caesar Augustus en Lodewijk XIV is geweest. Hij is misschien Koning Salomo geweest, want de grondvorm van zijn symbool is uiteindelijk gelijk aan dat van Salomo. Een discipel van wie sommige incarnaties bekend zijn was Nolini Kanta Gupta, een groot yogi. Hijzelf heeft gezegd dat hij Yuyutsu was in de oorlog waarop de *Mahabharata* is gebaseerd; Vergilius, de Romeinse dichter en vriend van Caesar Augustus; Pierre de Ronsard, de Franse dichter van de Pleiade en vriend van Francis Clouet; Francis Walsingham, Elizabeths raadsman en meester-spion; André Le Nôtre, die de tuinen van het paleis van Lodewijk XIV in Versailles ontwierp; en André de Chenier, de dichter van de Franse Revolutie, die stierf door de guillotine.

[80] Het verschil tussen een incarnatie van een gewone mens en een incarnatie van de Moeder of Sri Aurobindo is dat, in het eerste geval, de goddelijke ziel geaccepteerd heeft zich in de onwetendheid te storten, en daarbij de herinnering aan haar goddelijkheid geheel verliest en haar ‘avontuur van het bewustzijn en van de vreugde’ vanaf het begin aanvangt; in het tweede geval behoudt de ziel het volle bewustzijn van haar Goddelijkheid, en ze incarneert zich telkens in een psychisch wezen dat de hoogste mogelijkheid vertegenwoordigt door de evolutie bereikt.

15.

De manifestatie van het supramentale bewustzijn

Ik weet dat de supramentale neerdaling onvermijdelijk is –gezien mijn ervaring heb ik het vertrouwen dat het nu de tijd ervoor kan en moet zijn, en niet in een latere tijd.¹

– Sri Aurobindo

Een voorspelling

De Moeder had sinds het begin van de jaren dertig nieuwjaarsboodschappen gegeven. Ze zei over deze boodschappen: ‘Ik bezie het jaar dat eraan komt. Om erover te kunnen spreken, moet ik het bezien. Ik bezie het komende jaar en, terwijl ik het bezie, zie ik tegelijkertijd alles wat mensen zich ervan voorstellen, al hun gissingen en hun verwachtingen van wat er gebeuren gaat in [zoals de mensen het zich altijd verbeelden] dat “beloftevolle” jaar. Ik bezie dat alles en tegelijkertijd kijk ik naar wat dat jaar werkelijk is, wat het al is. Ergens ligt dat al vast.’²

Op nieuwjaarsavond 1954 las ze haar boodschap voor 1955 in het Frans en Engels voor: ‘Geen menselijke wil kan definitief zegevieren tegen de Wil van de Godheid. Laten we ons gewild en uitsluitend aan de kant van de Godheid scharen, dan is de Overwinning uiteindelijk zeker.’³ En ze gaf als commentaar: ‘Deze boodschap werd geschreven omdat het te voorzien is dat het komende jaar een moeilijk jaar zal zijn, met veel innerlijke strubbelingen en misschien zelfs uiterlijke. Dus zeg ik [in de boodschap] aan jullie allemaal wat voor houding je in deze omstandigheden moet aannemen. Die moeilijkheden zullen misschien niet slechts twaalf maanden

duren – met andere woorden een vol jaar – maar veertien maanden. Gedurende deze veertien maanden moeten jullie je best doen om de houding waarover ik zo dadelijk zal spreken nooit te verliezen. Welnu, en ik leg hier de nadruk op: hoe moeilijker de omstandigheden, des te meer moeten jullie rustig blijven en des te meer moeten jullie een onwrikbaar vertrouwen behouden. Dit is het allerbelangrijkste. ’⁴

Manoj Dasgupta, toen een jonge leerling, nu de hoofdbeheerder van de Sri Aurobindo Ashram en hoofd van de ashramschool, vroeg: ‘Zal het een moeilijk jaar zijn voor de Ashram of ook voor India en de wereld?’ De Moeder antwoordde: ‘Algemeen gesproken: voor de wereld, India, de Ashram en voor ieder persoonlijk. Het zal vanzelfsprekend voor iedereen verschillen, afhankelijk van zijn aard. Sommige dingen zullen makkelijker lijken dan andere. Maar over het algemeen is het ... – als je wilt kan ik het je zeggen: het is de laatste hoop voor de vijandige krachten om de overwinning te behalen op de huidige Realisatie. Als we gedurende deze [veertien] maanden stand kunnen houden, zullen ze daarna niet meer in staat zijn nog veel te doen, hun weerstand zal verzwakken. Dit is waar het om gaat: het is in wezen het conflict van de vijandige krachten, van de antigoddelijke krachten, die de goddelijke Realisatie zo lang mogelijk proberen uit te stellen, naar ze hopen nog duizenden jaren.

Dit conflict heeft nu zijn hoogtepunt bereikt. Het is hun laatste kans. En aangezien diegenen die achter hun activiteiten staan heel bewuste wezens zijn, weten ze maar al te goed dat het hun laatste kans is, en zullen ze alles in het werk stellen wat ze maar kunnen. En wat ze kunnen is heel wat. Dit zijn geen gewone kleine menselijke bewustzijnsvormen. Het zijn helemaal géén menselijke bewustzijnsvormen. Het zijn bewustzijnsvormen wier macht, sterkte, en zelfs kennis, in vergelijking met de menselijke mogelijkheden goddelijk lijken. Wat betekent dat het een verschrikkelijk conflict is, helemaal op de aarde geconcentreerd, omdat ze weten dat het op

aarde is dat de overwinning behaald moet worden – de beslissende overwinning, een overwinning die de loop van de toekomst van de aarde zal bepalen. De nobelen van hart die tonen wie ze zijn wanneer er gevaar dreigt, kunnen zich verheugen. Het is een gelegenheid om boven jezelf uit te stijgen. Dat is waar het om gaat.’⁵

In die tijd zei de Moeder niets over het innerlijk gevecht, of de gevechten, die ze in die veertien maanden met de vijandige krachten moet hebben gehad. Pas jaren later vermeldde ze terloops, in een van de gesprekken waaruit *Mother's Agenda* bestaat, dat begin februari 1956 een vreselijke tijd geweest was, met alle asoerische krachten van vernietiging in de aanval.⁶ Wetend dat zij, net als Sri Aurobindo, niet tot overdrijven geneigd was, moet dit een vreselijke periode in de Yoga van de avatar geweest zijn, een van de vele beslissende gevechten waarover we niets weten.

Deze occulte beroering werd ook in de buitenwereld weerspiegeld. In die tijd stond de Koude Oorlog op het punt een hete oorlog te worden. Het Warschaupact werd ondertekend, de eerste Russische H-bom tot ontploffing gebracht, de eerste Amerikaanse atoomonderzeeër te water gelaten. Het was de tijd van de conferentie van Bandoeng, ‘een opstand van Azië en Afrika tegen het blanke ras’, met Nasser, Nehru en Soekamo aan het hoofd. De naasting van het Suezkanaal door Egypte en de Russische invasie van Hongarije waren ophanden.

De spanning in de zichtbare en de onzichtbare werelden kon slechts aangeven dat er iets belangrijks te gebeuren stond, ten goede of ten kwade. Soms is dit op te maken uit de *Entretiens*. ‘Het is duidelijk dat we, louter mentaal gezien, vanuit het oogpunt van het fysiek-mentale, een lange weg hebben afgelegd sinds het Stenen Tijdperk’, zei ze op 5 oktober 1955. ‘Sommigen zeggen dat we niet veel vooruitgang hebben geboekt omdat er iets anders is [nl. het innerlijk leven] dat niet erg ontwikkeld is, omdat we veel te druk bezig waren met ons nieuw speeltuig [het verstand]. Want het is

zo interessant een nieuw spelletje te hebben⁸¹ ... Het ging net als met kinderen in de speeltuin: ze vinden dingen uit, proberen ze, spelen, ontdekken, rennen op elkaar in, vechten, sluiten vrede, maken weer ruzie, maken dingen kapot, bouwen weer op. Maar achter dat alles zit een plan. Er was een plan. Er is nog altijd een plan – er is meer en meer een plan. En misschien leidt al dit spel aan de oppervlakte, ondanks alles, tot iets wat op een dag zal gebeuren. Misschien, als we er nu zo vaak over spreken en denken, is het omdat... Er zal zeker een tijd komen dat het zal gebeuren. Het zal misschien geleidelijk, in fases gebeuren, maar toch is er een moment dat het begint te gebeuren. Dus hebben we misschien dat moment bereikt.’⁷

Het ‘iets’ wat stond te gebeuren was de manifestatie van het supramentale bewustzijn, de ‘inbrenging’ ervan in de aardse evolutie, wat de voorwaarde is voor het verschijnen van een nieuwe soort op aarde, de ‘superman’ of het supramentale wezen, en de schepping van een goddelijke wereld, het Koninkrijk Gods op aarde.

Een week later zei ze: ‘Ik denk dat het zal gebeuren wanneer er voldoende bewuste mensen zijn die op een absolute manier aanvoelen dat het niet anders kan ... Jullie bewustzijn is zo afhankelijk van wat *is*, dat het zelfs moeite heeft zich voor te stellen dat dingen anders *kunnen* zijn. En alleen wanneer dat wat *moet* zijn een onvermijdelijke noodzaak wordt voor een voldoende aantal bewuste mensen, en dat wat geweest is en alles wat nu nog is een absurditeit lijkt die niet langer kan blijven voortbestaan: op dat moment zal “het” kunnen gebeuren, niet eerder.

Het blijft de vraag of het iets is dat in het individu plaats kan vinden en zal gebeuren voordat het collectief gebeurt. Waarschijnlijk is het zo [dat het eerst individueel zal gebeuren]. Maar geen individuele realisatie kan volledig zijn of zelfs maar die [supramentale] perfectie benaderen als ze niet het werk is van een groep bewuste personen die een nieuwe wereld vertegenwoordigen. Er is tenslotte zo’n grote wederzijdse afhankelijkheid

tussen het individu en de collectiviteit dat de individuele realisatie, hoe groot ook, beperkt of afgezwakt wordt als de atmosfeer van de omgeving er niet op reageert. En het is zeker dat aardse leven als geheel een zekere ontwikkelingslijn moet volgen opdat een nieuwe wereld en een nieuw bewustzijn zich zouden kunnen manifesteren. Daarom zei ik in het begin dat het tenminste gedeeltelijk van jullie afhangt.’⁸

In dezelfde conversatie zei ze: ‘Heel, heel lang geleden is er gezegd: “Eens zal het komen, eens komt het” ... Vele duizenden jaren geleden begonnen sommigen al te beloven dat er zich eens een nieuw bewustzijn, een nieuwe wereld, iets goddelijks op aarde zou manifesteren, maar ze zeiden: “Eens zal het komen, eens komt het” in de toekomst – ze spraken van een eendeloze tijdsperiode, van duizenden en miljoenen jaren. Ze hadden niet het gevoel dat wij nu hebben: dat het op komst is, dat het heel nabij is. Uiteraard is een mensenleven heel kort en er bestaat de neiging om de tijdsafstanden in te korten zodat ze overeenstemmen met onze menselijke dimensies. Maar er komt hoe dan ook een moment dat het gebeurt; er komt een moment dat de evolutie in een nieuwe realiteit overtilt. Er is een moment geweest dat het mentale wezen zich op aarde kon manifesteren. Zijn beginpunt is misschien heel pover geweest, heel onvolledig, heel onvolmaakt, maar er was niettemin een beginpunt. Waarom zou het beginpunt [van het supramentale wezen] niet nu zijn?’⁹

Toen een kind opmerkte dat de Moeder eens gezegd had dat de gebeurtenis ‘heel nabij’ was, bevestigde de Moeder dat: ‘Ja, anders zouden we er niet over praten. Het is duidelijk dat, als het pas na een enkele duizenden jaren zou gebeuren, we ons er niet druk over zouden hoeven te maken en dat we het alleen maar als een verre droom zouden zien ... Het is echter mogelijk dat het heel lang zal duren voordat deze [soort] een nieuwe soort wordt zoals de menselijke soort [een nieuwe soort geworden is]. En het zal geleidelijk aan gebeuren. Maar, zoals ik al zei, één ding staat vast:

wanneer het gebeurt, gebeurt het. Het is niet iets wat zich uitrekt als een elastiekje, zie je: er is *een moment* waarop het gebeurt – waarop de neerdaling plaatsvindt, waarop de versmelting zich voltrekt, waarop de vereenzelviging tot stand komt. De rest kan heel, heel lang duren. Je moet niet hopen dat je ineens overal supermensen ziet verschijnen, zo zal het niet gaan.’¹⁰

De boodschap voor het jaar 1956 sprak eveneens van de gevechten die de Moeder aan het leveren en schijnbaar aan het winnen was. ‘De grootste overwinningen zijn de minst luidruchtige. De manifestatie van een nieuwe wereld wordt niet met tromgeroffel aangekondigd.’ Op 4 januari 1955 waarschuwde ze haar gehoor opnieuw dat ze redelijk moesten zijn in hun verwachtingen omtrent het grote wonder: ‘Natuurlijk, als er plotseling wezens van licht verschenen, of als de uiterlijke lichaamsvormen volledig veranderden, dan zou, denk ik, zelfs een hond of een kat of wat dan ook het merken. Maar dat zal nog even duren, het kan niet allemaal meteen gebeuren. Het kan niet op dit ogenblik gebeuren, het is voor later, veel later. Er zullen veel grote dingen voordien plaatshebben, en die zullen veel belangrijker zijn, let op mijn woorden.’ Maar: ‘De wereld zal blijven doorgaan. Er zullen bepaalde dingen gebeuren, en er zal misschien een handvol mensen zijn die zullen weten hoe dat in zijn werk ging. Dat is alles.’¹¹ En toen gebeurde het inderdaad, op 29 februari 1956: de manifestatie van het supramentale – *precies* veertien maanden na de Moeders voorspelling op oudejaarsavond in 1954.

De supramentale Manifestatie

‘De lichten waren uitgedaan op het speelveld na de lezing van enkele passages uit *The Synthesis of Yoga* en vragen van de kinderen. Ze zaten allemaal op de grond in een halve kring om haar heen. Je kon de zee horen in de verte, en de lichtstraal van de vuurtoren flitste over de bovenkant van

de muren – tweemaal kort, eenmaal lang. Het was de “woensdagmeditatie”. Je zag de Moeder in het donker, in haar lage stoel gezeten, ietwat naar voren gebogen, met een plumeriabloem tussen haar bewegingloze vingers. Ze had altijd een witte aura, deze Moeder, zelfs wanneer ze in het rood of in welke kleur dan ook gekleed was, alsof er iets door haar lichaam straalde, een soort lichtende witheid soms van zo’n dichtheid dat ze zichtbaar werd voor onze materialistische ogen. En er waren de discipelen, en stilte ...’¹² Zo geeft een Franse discipel, die daar op 29 februari 1956 aanwezig was, zijn indruk weer van het moment op het speelterrein dat het supramentale zich in de aardatmosfeer manifesteerde. De Moeder zelf schreef diezelfde avond: ‘Vanavond was de Godheid, concreet en materieel, onder jullie aanwezig. Ik had een vorm van levend goud, groter dan het heelal, en ik stond voor een enorme massieve gouden deur die de wereld van de Godheid scheidde. Terwijl ik naar de deur keek, wist ik en wilde ik, in één enkele beweging van het bewustzijn, dat “*de tijd is gekomen*”. Ik hief met beide handen een kolossale gouden hamer op en gaf één slag, één enkele slag op de deur, en de deur viel in stukken uiteen. Toen stroomden het Licht, de Kracht en het Bewustzijn van het supramentale neer over de aarde in een ononderbroken stroom.’¹³

Later legde ze in een conversatie met K.D. Sethna uit: ‘De hele zaak is niet zozeer een visioen of een ervaring als wel iets dat door mij gedaan werd. Ik ging in het supramentale bewustzijn en deed wat gedaan moest worden. Er was wat mij betrof geen behoefte aan enige verbale formulering, maar om haar voor anderen te verwoorden, schreef ik de gebeurtenis op. Altijd wordt een bewustzijnstoestand, een verwezenlijking, bij het noteren ervan ietwat verkleind: de verbale uitdrukking beperkt de werkelijkheid in zekere mate.’¹⁴

De betekenis van deze gebeurtenis kan niet overschat worden. Wat Sri Aurobindo en de Moeder zich, vanaf het begin van hun Yoga, als avatars

ten doel gesteld hadden was nu verwerkelijk. Waar hadden ze zich ten doel gesteld? Het supramentale, goddelijke bewustzijn neer te doen dalen op aarde, om het in de aardse evolutie te brengen en zo de beslissende evolutionaire stap mogelijk te maken waardoor eens een vergoddelijkte soort op aarde aanwezig zal zijn in een stoffelijk lichaam. Het was nu zeker dat het Koninkrijk Gods op aarde zou worden gevestigd.

Het supramentaal bewustzijn is het eenheidsbewustzijn, het goddelijke bewustzijn. Sri Aurobindo en de Moeder hebben de manifestatie als geheel vergeleken met de twee halfronden van een bol: in het bovenste halfrond bestaan alle aspecten, gradaties of werelden in het eenheidsbewustzijn en zijn daarom goddelijk; in het onderste halfrond worden alle vormen van bewustzijn in hun respectievelijke lagen of werelden opgehouden door gefragmenteerde of gedeeltelijke stralen van het eenheidsbewustzijn, wat betekent dat alles hier tenminste gedeeltelijk tot de Onwetendheid behoort, waarvan het Onbewuste als een Zwart Gat is, de laagste, totale Duisternis.

Het avatarische werk van Sri Aurobindo en de Moeder had erin bestaan de verbinding tussen beide halfronden te verwezenlijken, en zo niet alleen de mogelijkheid maar de zekerheid te bewerkstelligen dat het bovenste, goddelijke halfrond op aarde gemanifesteerd⁸² zou worden. Daarom betekende de manifestatie van het supramentale op 29 februari 1956 onder andere dat de toekomstige belichaming van het supramentaal bewuste wezen voorbij de Mens, van de goddelijke Supermens, nu verzekerd was, zoals het zeker was dat de menselijke aspiratie van ontelbare millennia nu vervuld zou worden: de wereld zou niet altijd een plaats van beperking, lijden en dood zijn. Zoals al het andere in het Ene Goddelijke, zou deze wereld eens haar in wezen goddelijke natuur in de materie veruiterlijken. K.D. Sethna schreef toen in zijn dagboek: 'Ik vraag me af wanneer de wereld zich zal realiseren dat [op 29 februari 1956] de grootste gebeurtenis in de geschiedenis heeft plaatsgevonden.'¹⁵

De Moeder kondigde de gebeurtenis aan in het *Bulletin* van april 1956. Daar publiceerde zij de volgende vier regels onder de titel ‘29 februari’:

Heer, Gij hebt gewild, en ik verwezenlijk:
Een nieuw licht breekt aan op aarde,
Een nieuwe wereld is geboren.
Wat beloofd werd is volbracht.¹⁶

Dit was een gewijzigde versie van vier belangrijke regels uit haar dagboeknotitie van 25 september 1914, tweeënveertig jaar eerder:

De Heer heeft gewild en Gij moet verwezenlijken:
Een nieuw licht zal aanbreken op aarde,
Een nieuwe wereld zal geboren worden,
En wat beloofd werd zal volbracht worden.¹⁷

De toekomstige verwachting was tot een huidige verwezenlijking geworden. Tegelijkertijd liet ze de volgende verklaring publiceren, gedateerd 24 april 1956: ‘De manifestatie van het supramentale op aarde is niet langer een belofte maar een levend feit, een werkelijkheid. Het is hier aan het werk, en er komt een dag dat de meest blinde, de meest onbewuste, zelfs de meest onwillige mensen het zullen moeten erkennen.’¹⁸ ‘Kwam het onverwachts?’ vroeg Indra Sen, een discipel. ‘Absoluut’, antwoordde de Moeder, ‘maar mijn grootste ervaringen zijn op die manier gekomen. Ik ben in mijn gewone bewustzijn, en plotseling gebeuren ze, als het ware om hun werkelijkheid aan te tonen met zoveel mogelijk contrast en levendigheid. Ze hebben de grootste waarde wanneer ze voor het eerst op zo’n manier ontvangen worden. Als men iets van tevoren weet, begint het verstand tussenbeide te komen ... ’ En ze voegde eraan toe: ‘De werking van het supramentale bewustzijn in mijn lichaam is sinds 5 december 1950 aanwezig geweest. Het was een progressieve individuele werking, dus dacht ik dat het zo door zou blijven gaan. Maar in januari van dit jaar verscheen

Sri Aurobindo me twee of drie keer, en het was alsof hij te verstaan gaf dat het supramentale bewustzijn op universele schaal te verwachten was. Dat wat ervan neergedaald is, is op het moment verzwoegen, en moet geleidelijk aan naar boven komen. De Natuur heeft het niet geweigerd – dat kon ze niet.⁸³ Het Allerhoogste besloot dat de tijd gekomen was en Hij liet de Kracht de vrije loop.’¹⁹

Sindsdien wordt 29 februari in de Ashram de Gouden Dag genoemd.

Waarom was het nodig dat de Moeder deze twee verklaringen bijna twee maanden na de grote Gebeurtenis publiceerde, wanneer zoveel discipelen bij de gebeurtenis aanwezig waren geweest? ‘Toen ik terugkwam uit het supramentale bewustzijn [nadat zij de Gouden Deur had verbrijzeld] dacht ik, aangezien de stortvloed [van de Kracht] zo enorm was, dat iedereen platgedrukt op de grond zou liggen. Maar toen ik mijn ogen opende zag ik iedereen daar rustig zitten, volmaakt onbewust van wat er gebeurd was.’²⁰ Nirodbaran had eens, in een zeldzame opwelling van enthousiasme, aan Sri Aurobindo geschreven: ‘Het supramentale komt beslist, en we zullen voor de poort plat op de grond gaan liggen en het kan ons niet voorbijgaan.’²¹ Maar op die 29e februari zal ook hij waarschijnlijk zijn avondmaal gebruikt hebben net als op iedere andere dag.

Toch had de Moeder de mogelijkheid voorzien dat zelfs de discipelen die het dichtst bij haar stonden zich niet bewust zouden zijn van de onverwachte aanwezigheid van het supramentale, want ze had in maart 1951 gezegd: ‘Het kan heel goed gebeuren dat op een gegeven moment de supramentale kracht zich manifesteert, dat zij hier bewust aanwezig is, dat zij met de materie in verbinding treedt, maar dat degenen die zich niet van haar vibratie bewust zijn niet in staat zijn haar waar te nemen. Er wordt gezegd: “Wanneer de supramentale kracht zich manifesteert, zullen we dat zeker en vast weten. Het zal zichtbaar zijn.” Niet noodzakelijk. Ze zullen het niet beter weten dan de weinig gevoelige mensen die deze plek [de Sri

Aurobindo Ashram] bezoeken, en hier zelfs wonen, zonder te merken dat de atmosfeer anders is dan elders.’²² En ze had ook geschreven: ‘De mens moet begrijpen dat hij ondanks al zijn intellectuele prestaties net zo weinig in staat is de supramentale vibraties waar te nemen als het dier in staat was de mentale vibraties waar te nemen toen ze zich vóór het verschijnen van de menselijke soort over de aarde verspreidden.’²³

Niet iedereen was echter onwetend geweest van het feit dat er iets buitengewoons was gebeurd. K.D. Sethna noteert in zijn dagboek dat hij gehoord had dat vier mensen, één binnen de Ashram en drie erbuiten, zich van de supramentale manifestatie bewust waren geweest, en dat hij de Moeder hierover geschreven had. ‘De Moeder zei tegen me: “Wat ik gezegd heb was niet dat vier mensen wisten dat het de supramentale manifestatie was, maar dat ze, toen de manifestatie plaatsvond, in verband daarmee een paar ongebruikelijke ervaringen hebben gehad, zelfs zonder te weten waarom ... Onder diegenen die zich buiten de Ashram bevonden, rekende ik jou.” Ik was verrast dit te horen. De Moeder vervolgde: “Je schreef me, nietwaar, dat ik de nacht van 29 februari bij je was. Ik had je lang geleden beloofd dat, als je hier niet aanwezig was, ik het je meteen zou laten weten wanneer het supramentaal bewustzijn zich manifesteerde. Ik ben dat nooit vergeten. En toen het supramentale zich manifesteerde ging ik het je zeggen.”’²⁴ In feite had K.D. Sethna zijn ervaring met de Moeder rond middernacht, in de trein tussen Pondicherry en Madras, toen hij zijn schoonzuster wegbracht. De Moeders belofte dateerde van 1938.

In K.D. Sethna lezen we ook: ‘Niet al te lang na de glorierijke 29e februari zei de Moeder tegen een paar sadhaks, onder andere mijn goede vriend Nirodbaran, dat ze geen reden zag om haar lichaam niet te verlaten, nu de dingen die beloofd waren vervuld waren. Dit verontrustte de aanwezigen en ze verzochten de Moeder met aandrang ons niet te verlaten, maar haar werk voor de vergoddelijking van haar lichaam voort te zetten.’²⁵

Dat dit veel meer was dan praat onder sadhaks wordt aangetoond door een briefje van de Moeder dat in *Champaklal's Treasures* staat afgedrukt. Het luidt als volgt: 'Nu het supramentale aanwezig is – want daar ben ik absoluut zeker van, zelfs als ik de enige op aarde ben die zich ervan bewust is – is het zo dat de missie van deze vorm [haar lichaam of adhara] beëindigd is en dat een andere vorm het werk ervan moet overnemen? Ik leg U de vraag voor en vraag om een antwoord – een teken dat me met zekerheid zal laten weten dat het nog altijd mijn werk is en ik ondanks alle tegenwerking, alle loochening door moet blijven gaan. Wat voor teken het is, geeft niet, maar het moet duidelijk zijn.'²⁶

Dit is een uiterst belangrijk verzoek van de Moeder aan 'de Heer'. Ten eerste moet haar een duidelijk teken gegeven zijn, want we weten dat ze nog zeventien jaar op aarde bleef. Ten tweede laat dit verzoek duidelijk zien dat het doel van de missie van de avatar met de manifestatie van het supramentale vervuld was. Er zou een volledig nieuwe fase van de avatarische yoga beginnen. Voor deze nieuwe fase was er geen leidraad beschikbaar, noch van Sri Aurobindo noch uit de Moeders eigen ervaring. Enkele inzichten, richtlijnen en suggesties kunnen in *The Supramental Manifestation Upon Earth*, in *Savitri*, en in de laatste hoofdstukken van *The Life Divine* en *The Synthesis of Yoga* gevonden worden, maar alleen achteraf gezien. Deze nieuwe fase van de Integrale Yoga zou 'de Yoga van de lichaamstransformatie' kunnen worden genoemd. Zij valt volledig buiten het 'systeem' van de Integrale Yoga zoals dat door enkele commentatoren afgeleid en geconstrueerd werd uit Sri Aurobindo's geschriften, soms zonder de belangrijke rol te erkennen die de Moeder gespeeld heeft bij het ontdekken van de hoofdlijnen van deze Yoga en het in praktijk brengen ervan.

Laten we tot besluit van dit gedeelte over de gedenkwaardige gebeurtenis, de manifestatie van het supramentale, een kijkje nemen tijdens een paar van

de wekelijkse lessen van de Moeder waarin het onderwerp besproken werd.

Op 2 mei, ongeveer twee weken nadat de manifestatie bekend was gemaakt, vroeg een van de jongeren: ‘Moeder, je hebt gezegd: “Het supramentale is op aarde neergedaald.” Wat betekent dat precies? U hebt ook gezegd: “De dingen die beloofd werden zijn volbracht.” Wat zijn die dingen?’ – De Moeder antwoordde: ‘Wel, als dit geen onwetendheid is! Het was lang geleden beloofd, niet alleen hier: sinds het begin van de aarde. Er zijn allerlei voorspellingen gedaan, door allerlei profeten. Er is gezegd: “Er zal een nieuwe hemel zijn en een nieuwe aarde; een nieuwe soort zal geboren worden; de wereld zal getransformeerd worden.”’ Het kind: ‘U hebt gezegd: “Ze zijn volbracht.”’ – De Moeder: ‘Ja, en?’ – Het kind: ‘Waar is de nieuwe soort?’ – De Moeder: ‘De nieuwe soort? Wacht laten we zeggen een paar duizend jaar, en je zult ze zien! Toen het mentale bewustzijn op aarde is neergedaald, gingen er, tussen het moment waarop het mentale bewustzijn in de aardse atmosfeer neerdaalde en dat waarop de eerste mens verscheen, bijna een miljoen jaar voorbij. Nu zal het sneller gaan, omdat de mens het verwacht, hij heeft er een vaag idee van. Hij verwacht iets wat op de komst van de supermens lijkt. De apen daarentegen verwachtten het verschijnen van de mens zeker niet, ze hadden er nooit over gedacht – om de eenvoudige reden dat ze waarschijnlijk niet veel dachten. Maar “sneller” betekent nog altijd duizenden jaren, waarschijnlijk. We zullen er na een paar duizend jaar nog eens opnieuw over praten!’

Een ander kind: ‘Moeder, toen het mentaal bewustzijn in de atmosfeer van de aarde neerdaalde, hadden de apen geen moeite gedaan om in mensen te veranderen, of wel soms? Het was de Natuur die daarvoor de inspanning deed. Maar nu ...’ – De Moeder: ‘Maar het is de mens niet die zich in een supermens gaat veranderen!’ – Het kind: ‘Nee?’ – De Moeder: ‘Probeer het eens! ... Dat is het hele punt zie je, het is iets anders dat het werk gaat doen ... Maar – ja, er is een “maar”, ik wil niet zo hardvochtig zijn – *de mens kan*

nu meewerken. Dit wil zeggen, hij kan zich voor dit proces ter beschikking stellen, met goede wil, met aspiratie, en voor zover hij ertoe kan bijdragen. En daarom zei ik dat het sneller zal gaan. Ik hoop dat het veel sneller zal gaan. Maar toch, “veel sneller” kan nog even duren!’

En de Moeder vervolgde: ‘Luister. Jullie allemaal hier die ervan gehoord hebt, niet één keer maar misschien honderd keren, die erover gepraat, nagedacht hebt, erop gehoopt hebt, het gewild hebt – er zijn er die speciaal hierheen gekomen zijn, met de bedoeling de supramentale Kracht te ontvangen en in supermensen getransformeerd te worden; dat was hun doel, nietwaar? – hoe komt het dat jullie allemaal zo’n gebrek aan verwantschap hadden met deze Kracht dat jullie haar niet eens aangevoeld hebt toen ze neerdaalde? Kunnen jullie dit probleem voor mij oplossen? Als jullie de oplossing van dit probleem vinden, zullen jullie ook de oplossing van de moeilijkheid gevonden hebben.’²⁷

Op 15 augustus zei de Moeder: ‘De vooruitgang [van de Yoga] gaat nu veel sneller. De voorwaartse stappen, de stadia volgen elkaar veel sneller op. En [de Yoga] is misschien ook moeilijker te volgen, of je wordt op zijn minst, als je geen inspanning doet om er gelijke tred mee te houden, veel sneller bijgehaald dan voordien; je krijgt het gevoel dat je te laat komt of dat je achterblijft. De dingen veranderen snel.’²⁸

7 februari 1957. ‘Het zal weldra een jaar geleden zijn dat, op een woensdag, de manifestatie van de supramentale kracht plaatsvond. Sinds die tijd is zij heel actief aan het werk geweest, zelfs al zijn maar weinig mensen zich ervan bewust!

... Uiteraard is zij niet alleen in de Ashram aan het werk. Deze Kracht is in de hele wereld aan het werk, op alle plaatsen waar er een ontvankelijkheid is, en ik moet zeggen dat de Ashram niet de exclusieve ontvankelijkheid heeft in de wereld, het monopolie van de ontvankelijkheid.’²⁹

En dan was er de *Entretien* van 10 juli 1957, een van de spiritueel gezien meest lyrische toespraken die de Moeder ooit gehouden heeft. Hier zullen met een paar passages moeten volstaan. Ze gaf commentaar op een uittreksel uit Sri Aurobindo's *The Supramental Manifestation upon Earth* en zei: 'Die andere wereld [de supramentale wereld die op aarde in voorbereiding is] is per definitie een *absoluut* nieuwe ervaring. Je zou terug moeten gaan naar de tijd dat er in de schepping een overgang plaats had van het dier naar de mens om een soortgelijke periode te vinden, en in die tijd was het bewustzijn niet voldoende gementaliseerd om op intelligente wijze te kunnen observeren, begrijpen of aanvoelen. Die overgang moet op een totaal onzichtbare manier hebben plaatsgehad. Dus, waar ik het over heb is absoluut nieuw, *uniek* in de aardse schepping. Het is iets wat nooit eerder plaatsgevonden heeft, dat werkelijk een waarneming, of een aanvoelen, of een indruk scheidt die geheel vreemd aandoet en nieuw is. [Er is] een kloof [tussen] iets wat er te lang geweest is en slechts een heel bijkomstige bestaanskracht overhoudt, en iets dat totaal nieuw is, maar nog zo jong, zo onmerkbaar, je zou bijna kunnen zeggen: zo zwak. Het heeft nog niet de kracht om zich door te zetten, zich te handhaven en de overhand te krijgen, om de plaats van het oude te kunnen innemen. Het resultaat is een gelijktijdig samenbestaan van beide, maar, zoals ik zei, met een kloof ertussenin, waarmee ik bedoel dat de schakel tussen de twee nog ontbreekt.'³⁰[84](#)

De dag daarvoor was de Moeder aanwezig geweest bij de vertoning van een Bengaalse film over het leven van Rani Rasmani, de rijke weduwe die in 1847 de Kalitempel in Dakshineswar liet bouwen voor Ramakrishna Paramhansa. 'Het lijkt vreemd dat iets wat zo nieuw is, zo speciaal, en ik zou kunnen zeggen zo onverwachts [haar ervaring] gebeurt tijdens een filmvertoning ... Ik heb altijd gemerkt dat de meest interessante ervaringen totaal onverwachts komen ... Plotseling had ik *concreet, materieel* de indruk

dat [de wereld van religie en de Goden, zoals in de film te zien was] een andere wereld was, een wereld die niet langer werkelijk, levend was, een wereld die haar echtheid, haar waarheid had verloren, die ingehaald, voorbijgestreefd was door iets dat nog meer pas geboren was en pas waarneembaar werd, maar waarvan het leven zo intens, zo waar, zo subliem was, dat alles [in de film] onwaar, onwerkelijk, waardeloos werd.

Toen begreep ik het werkelijk – want ik begreep het niet met mijn hoofd, niet met het intellect, maar met het lichaam, als je begrijpt wat ik bedoel: met de cellen van het lichaam – dat een *nieuwe wereld geboren is* en zich begint te ontwikkelen.’³¹

Dit deed de Moeder denken aan haar overmentale schepping in de jaren 1926-1927, die ze bondig voor haar gehoor beschreef. Daarna vervolgde ze: ‘Ik heb aan jullie allemaal bekend gemaakt dat deze nieuwe wereld geboren is. Maar zij is zo opgeslokt, als het ware, door de oude wereld, dat tot nu toe het verschil voor velen niet erg merkbaar is geweest. Toch is de werking van de nieuwe krachten heel regelmatig blijven doorgaan, heel aanhoudend, heel gestaag, en tot op zekere hoogte heel effectief. En een van de gevolgen van deze werking was mijn ervaring, die werkelijk zo nieuw was, gisteravond ...

Wat er gebeurd is, wat waarlijk nieuw is, is dat er *een nieuwe wereld geboren is, geboren, geboren!* Het is niet de oude wereld die veranderd wordt, het is een nieuwe wereld *die geboren is!* En we bevinden ons juist in het midden van de overgangperiode waarin de twee nog in elkaar verstrengeld zijn – waarin de oude wereld zich nog uit alle macht instandhoudt en volledig het gewone bewustzijn beheerst, terwijl de nieuwe wereld er geruisloos in binnenglijpt, nog heel bescheiden, ongemerkt – ongemerkt in zoverre dat zij voorlopig uiterlijk niets erg verstoort en dat zij voor het bewustzijn van de meeste mensen zelfs totaal onwaarneembaar is.

En toch is zij aan het werken, aan het groeien, totdat zij sterk genoeg zal zijn om zich op zichtbare wijze te doen gelden.

Nu lijken al die oude dingen [de wereld van de religies en de Goden] zo oud, zo gedateerd, zo denkbeeldig, zo'n vertekening van de echte waarheid. In de supramentale schepping *zullen er niet langer religies zijn*. De goddelijke Eenheid, die zich in de wereld manifesteert, zal in het leven als geheel tot uiting komen, zich in vormen uitdrukken. En goden, of wat daar nu onder verstaan wordt, zullen er niet langer zijn. Die grote goddelijke wezens zullen zelf aan de nieuwe schepping deel kunnen hebben, maar om dit te doen zullen ze zich op aarde moeten belichamen in wat we de "supramentale substantie" zouden kunnen noemen. En als sommige van hen ervoor kiezen in hun wereld te blijven zoals ze zijn, als ze de beslissing nemen zich niet fysiek te manifesteren, zal hun relatie tot de wezens van een supramentale aarde er een zijn van vrienden, medewerkers, gelijken, want de hoogste goddelijke essentie zal in de wezens van de nieuwe supramentale wereld op aarde gemanifesteerd worden. Wanneer de fysieke substantie gesupramentaliseerd is, zal het aannemen van een lichaam op aarde niet langer iets minderwaardigs zijn, integendeel. Het zal een volheid verlenen die op geen andere manieren verkregen kan worden.

Maar dit alles ligt nog in de toekomst. Het is een toekomst die al begonnen is, maar die tijd zal vragen om in haar geheel uitgewerkt te worden. Ondertussen bevinden we ons in een heel bijzondere situatie, uiterst bijzonder, zonder voorgaande. We zijn nu getuige van de geboorte van een nieuwe wereld; deze is heel jong, heel zwak, niet in essentie maar in haar uiterlijke verschijning – nog niet herkend, niet eens opgemerkt, en door de meesten zelfs ontkend. Maar zij is er. Zij is er, en doet haar best om te groeien, en is absoluut *zeker* van het resultaat. Maar de weg ernaar toe is een totaal nieuwe weg die nog nooit eerder is uitgetekend – niemand is er ooit geweest, niemand heeft dát ooit gedaan! Het is een begin, een

universeel begin. Daarom is het een totaal onverwacht en onvoorzienbaar avontuur.’³²

Hier doet de Moeder dan haar oproep voor het Grote Avontuur: ‘Er zijn er die houden van avonturen. Op dezen doe ik een beroep, en ik zeg hun: “Ik nodig jullie uit tot het Grote Avontuur.” Het gaat er niet langer om spiritueel over te doen wat anderen vóór ons gedaan hebben, want ons avontuur begint daaraan voorbij. Het gaat om een nieuwe schepping, helemaal nieuw, met alle onvoorziene gebeurtenissen, risico’s en gevaren vandien. Het is een *echt avontuur*, met als doel een zekere overwinning, maar de weg erheen is niet bekend en moet stap voor stap in onontgonnen gebied worden gebaad. Het is iets wat in dit huidige universum nooit voorheen heeft bestaan, en dat nooit weer op dezelfde manier bestaan zal. Als jullie dit interesseert, goed, vooruit dan maar. Wat jullie morgen te wachten staat, zou ik niet kunnen zeggen. Jullie moeten alles wat je voorzien hebt, alles wat je gepland hebt, alles wat je reeds verwezenlijkt hebt achter je laten, en je in het onbekende op weg begeven – wat er ook gebeuren mag! En dat is dat.’³³

De Moeder distribueert zoetheid, 1950

Moeder Natuur

Langs een kronkelpad van miljarden jaren ...

*Sleept de Aarde-Godin zich voort over de zandvlakten van de
Tijd.³⁴*

– Sri Aurobindo

De nieuwjaarsboodschap voor 1958 luidde als volgt: ‘O Natuur, stoffelijke Moeder, gij hebt gezegd dat gij mee zult werken en de glorie van deze samenwerking is zonder grenzen.’³⁵ Op Nieuwjaarsdag vroeg een van de jongeren dat de Moeder haar mysterieuze boodschap zou verklaren. De Moeder, die de vraag voorzien had, had haar antwoord klaar.

Voordat wijzelf haar antwoord lezen moet echter gezegd worden dat de Moeder vele jaren lang een soort voortdurende ruzie met Moeder Natuur had. Dit is eerder verrassend, want Moeder Natuur is natuurlijk een emanatie van de Grote Moeder, de Moeders essentiële Zelf. Toch hebben alle emanaties een aanzienlijke mate van onafhankelijkheid, een status waar Moeder Natuur misbruik van leek te maken en waar ze zich danig mee leek te amuseren.⁸⁵ Grillig in haar creatieve stemmingen, leek ze nooit haast te hebben om de evolutie van de aarde te verhaasten, iets wat de Moeder, die altijd meteen vooruit wilde, ergerde zonder eind.

Op 6 februari 1957 bijvoorbeeld, toen de Moeder over de hindernissen op de weg van de supramentale transformatie van de materie sprak, zei ze het volgende. ‘Het is duidelijk dat de grootste hindernis de gehechtheid is aan de dingen zoals ze zijn. Maar de Natuur in haar geheel vindt dat zij die de occulte kennis bezitten te snel vooruit willen gaan. Ze houdt van haar kronkelpaden, ze houdt van haar herhaalde proefnemingen, van haar mislukkingen, van haar hernieuwde pogingen, van haar nieuwe ontdekkingen. Ze houdt van de grillen van het [evolutionaire] pad, het onverwachte van de ervaring. Maar je wordt zelfs van de leukste spelletjes beu. Er komt een tijd dat ze veranderd moeten worden ...

Voor haar zijn [de last van het aardse bestaan en de ‘macabere grap’ van de dood] van geen belang. Zij ziet de totaliteit, ze ziet het geheel. Ze ziet dat er niets verloren gaat, dat er alleen maar steeds nieuwe combinaties van dezelfde hoeveelheden plaatshebben, van talloze minuscule componenten zonder belang die voor de zoveelste keer in de ketel worden gestopt, eens grondig door elkaar geroerd, en waaruit iets nieuws te voorschijn komt.⁸⁶ Maar niet iedereen vindt dit spelletje leuk. En als je in je bewustzijn net zo alomvattend zou kunnen worden als zij [d.i. Moeder Natuur], als je zelfs machtiger zou kunnen worden dan zij, waarom zou je dan niet hetzelfde doen maar op een betere manier? Dit is nu juist het probleem waarmee we

geconfronteerd worden. Met de komst, met de nieuwe hulp van deze [supramentale] Kracht die neergedaald is, die zich aan het manifesteren is, die aan het werken is, waarom zouden we dan niet dat fantastische spel [van de Natuur] zelf opnemen om het mooier, harmonischer, waarachtiger te maken?

Alles wat nodig is, is hersens met een voldoende vermogen om die Kracht te ontvangen en een mogelijke ontwikkelingslijn uit te tekenen. Er moeten bewuste wezens zijn met voldoende daadkracht om de Natuur ervan te overtuigen dat er andere methoden zijn dan de hare. Dit lijkt waanzin, maar al het nieuwe heeft altijd waanzin geleden voordat het werkelijkheid werd. De tijd is gekomen om deze waanzin tot werkelijkheid te maken. En aangezien we allen hier zijn om redenen die misschien voor de meesten van jullie nog onbekend zijn, maar die niettemin heel bewuste redenen zijn, kunnen we misschien proberen deze waanzin te verwerklijken. Het zal op zijn minst de moeite lonen het mee te maken.’³⁶

Maar nu, zoals in de boodschap voor 1958 werd aangekondigd, bleek de Natuur ineens van mening te zijn veranderd. De Moeders antwoord op het verzoek om commentaar op die boodschap luidde als volgt: ‘In de loop van een van onze lessen [waaruit we in de voorgaande alinea’s hebben geciteerd] sprak ik over de mateloze overdadigheid van de Natuur, de onuitputtelijke scheppende kracht... De avond dat ik jullie over deze dingen sprak, vereenzelvigde ik mij met de Natuur, totaal, ik ging op in haar spel. En op deze daad van vereenzelviging kwam een antwoord, een nieuw soort intimiteit tussen de Natuur en mijzelf, een lang proces van toenemende intimiteit dat zijn hoogtepunt bereikte in de ervaring van 8 november. Plotseling had de Natuur het begrepen. Ze begreep dat dit nieuwe [supramentale] bewustzijn er niet op uit is haar vermogen te verzwakken, maar haar werk te vervolmaken. Ze begreep dat deze nieuwe spiritualiteit zich niet van het leven afkeert, dat ze niet bevreesd terugdeinst voor de

enorme reikwijdte van haar werkingen, maar dat ze integendeel alle facetten ervan wil integreren. Ze begreep dat het supramentale Bewustzijn er niet is om haar minder te maken, maar om haar tot vervulling te brengen.

Toen kwam van de opperste Realiteit deze order: “Besef, O Natuur, de vreugde van samenwerking.” En de hele Natuur bood zich aan in een grote opwelling van vreugde en zei: “Ik aanvaard, ik werk mee!” En tegelijkertijd ontstond er een kalmte, een algemene rust, zodat dit lichamelijk instrument [van de Moeder], zonder beschadiging, zonder verlies, de machtige vloed van die vreugde van de Natuur, welke zich als het ware spontaan in dankbaarheid aanbood, kon ontvangen en bevatten. Ze aanvaardde. Ze zag in alle eeuwigheid voor zich dat het supramentale bewustzijn haar op een meer volmaakte manier ging waarmaken, dat het haar een nog grotere werkingskracht zou geven, een grotere volheid, meer mogelijkheden voor haar spel.

En plotseling hoorde ik, alsof ze uit de vier hoeken van de aarde kwamen, de machtige tonen die je soms in het subtiel-fysieke hoort. Ze lijken enigszins op die van Beethovens vioolconcert [in D-majeur] en klinken op ten tijde van de grote [evolutionaire] bewegingen voorwaarts, alsof er vijftig orkesten tegelijk beginnen te spelen zonder één enkele wanklank, om de vreugde van dit nieuwe contact tussen de Natuur en de Geest te verkondigen, het weervinden van oude vrienden die elkaar opnieuw ontmoeten na lang van elkaar gescheiden te zijn geweest.

En toen weerklonken deze woorden: “O Natuur, Stoffelijke Moeder, Gij hebt gezegd dat gij mee wilt werken, en er zijn geen grenzen aan het wonder van deze samenwerking.” En het stralend geluk dat dit wonder met zich meebracht was voelbaar in volmaakte vrede. Zo ontstond werd de boodschap voor het nieuwe jaar.’³⁷

Het schip van de Nieuwe Wereld

Spoedig zullen we die wonderlijke *Entretiens* of ‘Franse lessen’ vaarwel moeten zeggen. Wat we gelezen hebben is slechts een fractie van de rijkdom die zij bevatten, gekozen omdat het als essentieel gezien werd voor het verhaal van de Moeders leven. Hier en daar wordt een tipje van de sluier opgelicht; we krijgen een idee van de manier waarop de Moeder op vele plaatsen en op veel niveaus van het bestaan actief was, zelfs terwijl ze schijnbaar gewoon rustig een groep leerlingen en discipelen toesprak op het speelterrein. Laten we daarom een laatste blik achter de schermen werpen en deelhebben aan een ervaring die de Moeder had op 3 februari 1958, en die ze twee weken later voorlas aan de hand van notities die onmiddellijk na de ervaring door haar gedikteerd werden.

‘De supramentale wereld bestaat permanent en ik ben daar permanent aanwezig in een supramentaal lichaam. Ik had daar vandaag nog de ervaring van, toen mijn aardse bewustzijn erheen ging en er van twee tot drie uur in de middag bewust verbleef. Nu weet ik wat er ontbreekt om de twee werelden in een bewuste en blijvende relatie⁸⁷ te verenigen. Er ontbreekt een tussenzone tussen de fysieke wereld zoals die is en de supramentale wereld zoals die is.

Deze tussenzone moet nog aangebracht worden zowel in het individuele bewustzijn als in de objectieve wereld, en er wordt aan gewerkt ...

Ik bevond me op een reusachtig schip, dat symbolisch de plaats voorstelde waar dit werk aan de gang is. Dit schip, dat zo groot is als een stad, is volledig georganiseerd, en het was zeker al enige tijd in werking, want zijn organisatie was perfect. Het is de plaats waar de mensen opgeleid worden die voor het supramentale leven zijn voorbestemd. Deze mensen, of tenminste een gedeelte van hun wezen, hadden reeds een supramentale transformatie ondergaan, want het schip zelf en alles aan boord was noch stoffelijk, noch subtiel-fysiek, noch vitaal, noch mentaal: [alles bestond uit] een supramentale substantie. Deze substantie was van het meest stoffelijk

supramentale, de supramentale substantie het dichtst bij de fysieke wereld, de eerste die zich zal manifesteren.

Het licht was een mengeling van goud en rood, en vormde een uniforme substantie van een lichtend oranje. Alles was zo. Het licht was zo, de mensen waren zo – alles had die kleur, al was het in verschillende tinten, wat het mogelijk maakte de dingen van elkaar te onderscheiden. De algemene indruk die je ontving was van een wereld zonder schaduwen. De atmosfeer was vol vreugde, kalme, ordentelijkheid. Alles verliep op een ordentelijke manier en in stilte. En tegelijkertijd kon je alle details van een training waarnemen, van een opleiding op alle terreinen, waarmee de mensen aan boord voorbereid werden.

Dit immense schip had net de oever van de supramentale wereld bereikt, en een eerste groep mensen, voorbestemd om de toekomstige bewoners van de supramentale wereld te worden, zou aan land gaan. Alles was voor deze eerste ontscheping geregeld. Verscheidene zeer grote wezens waren op de aanlegsteiger opgesteld. Dit waren geen mensen – ze waren nooit mensen geweest – noch waren zij permanente bewoners van de supramentale wereld. Zij waren van hogerop gezonden en daar opgesteld om de ontscheping te regelen en te overzien. Ik had de leiding van de hele onderneming vanaf het begin en gedurende het hele verloop. Ik had alle groepen zelf voorbereid. Ik stond op het schip aan het hoofd van de loopbrug, riep de groepen een voor een en zond ze naar het vasteland. De grote wezens die daar opgesteld waren inspecteerden als het ware degenen die van boord gingen, ze lieten hen die klaar waren door en zonden hen die niet klaar waren, en die hun opleiding aan boord van het schip moesten voortzetten, terug.

Terwijl ik iedereen aan het bekijken was, werd het deel van mijn bewustzijn dat hier vandaan kwam ten zeerste geïnteresseerd; het wilde al die personen zien en herkennen, om na te gaan hoe ze veranderd waren, en

te onderzoeken wie er meteen aangenomen werd en wie achter moesten blijven om zijn opleiding te voltooien ... Dat is hoe de dingen eraan toe gingen tot plotseling de klok hier drie uur sloeg, en dit bracht me met geweld terug. Er was een gewaarwording alsof ik plotseling terug in mijn lichaam viel. Ik kwam met een schok terug, maar met de volledige herinnering, want ik was heel abrupt teruggebracht. Ik bleef rustig, zonder te bewegen, totdat ik me de hele ervaring weer te binnen kon brengen en in mijn geheugen behouden.

Op het schip waren de voorwerpen niet zoals we die op aarde kennen. De kleren waren bijvoorbeeld niet van geweven stof gemaakt, en wat er als stof uitzag was niet vervaardigd: het maakte deel uit van het lichaam, het bestond uit dezelfde substantie [als het lichaam] die verschillende vormen aannam. Het was als het ware plastisch. Als er een verandering moest worden aangebracht, ontstond die niet plaats door kunstmatige en uiterlijke middelen, maar door een innerlijke impuls, een impuls van het bewustzijn, die aan die substantie haar vorm en uiterlijk verleende. Het leven schiep zijn eigen vormen. Er was *één enkele substantie* in alles die de kwaliteit van haar vibratie veranderde naar gelang behoefte en gebruik.

Zij die teruggestuurd werden om hun opleiding voort te zetten, hadden geen uniforme kleur. Het leek alsof hun lichaam plekken vertoonde van een grijsachtige ondoorschijnendheid, die uit een substantie bestond welke op de aardse substantie leek. Ze leken dof, alsof ze niet geheel van licht doordrongen waren, alsof ze niet getransformeerd waren. Ze waren niet over hun hele lichaam zo, alleen op plekken.

Toen ik [in mijn stoffelijk lichaam] teruggeroepen werd, en terwijl ik “nu nog niet” zei, ving ik iedere keer een glimp op van mezelf – van mijn gedaante in de supramentale wereld. Ik was een soort van combinatie van de grote wezens en de andere wezens aan boord van het schip. Het bovenste deel, vooral het hoofd, was niet veel meer dan een silhouet waarvan de

inhoud wit was met een oranje rand. Naar mijn voeten toe zag de kleur er geleidelijk aan meer uit zoals die van de mensen op het schip, namelijk oranje; naar boven toe werd zij doorschijnend en wit, met minder rood. Het hoofd was slechts een contour met een schitterende zon erin. Het zond lichtstralen uit, die werkingen van de wil waren.

Wat de mensen betreft die ik zag aan boord van het schip, ik herkende hen allemaal. Sommigen waren van hier, van de Ashram, anderen kwamen van elders, maar die ken ik ook. Ik zag iedereen, maar omdat ik wist dat ik me niet allen zou herinneren besloot ik geen namen te noemen ... De meesten waren jong. Er waren heel weinig kinderen en hun leeftijd was ergens rond de veertien of vijftien ... Er waren geen heel oude mensen, op een paar uitzonderingen na. De meesten die aan land gingen waren van middelbare leeftijd, behalve een paar van hen ...

Wat ik kan zeggen is dat beoordeling, de waardering [van hun gereedheid om aan land te gaan] *uitsluitend* gebaseerd was op de substantie waaruit ze gemaakt waren, op het feit dat ze geheel en al tot de supramentale wereld behoorden, op het feit dat ze uit die bepaalde substantie bestonden. De gebruikte maatstaf is noch moreel noch psychologisch. Er kan aangenomen worden dat de substantie waaruit hun lichamen bestonden het resultaat was van een innerlijke wet of een innerlijke ontwikkeling, die op dat moment geen probleem meer was. Het is tenminste volkomen duidelijk dat de waarden verschilden.

Toen ik teruggebracht werd, wist ik, tegelijk met de herinnering van de ervaring, dat de supramentale wereld permanent is, dat mijn aanwezigheid daar permanent is, en dat er alleen een ontbrekende schakel nodig was om de verbinding in het bewustzijn en in de substantie tot stand te brengen, en deze schakel wordt nu gemaakt. Ik had er de indruk ... van een uiterste relativiteit – nee, om het nauwkeuriger te zeggen: de indruk dat de relatie van deze wereld met de andere het standpunt van waaruit dingen opgevat of

naar waarde geschat worden volledig veranderde. Dat standpunt was helemaal niet mentaal, en het gaf het vreemde innerlijk gevoel dat een heleboel dingen die we als goed of slecht beschouwen niet werkelijk zo zijn ... Ook in de mensen zag ik dat, wat hen helpt om supramentaal te worden of wat ze ervan weerhoudt, iets totaal anders is dan wat we ons, met onze gebruikelijke morele opvattingen, voorstellen. Ik voelde hoe belachelijk we zijn.’³⁸

In november van dat jaar gaf de Moeder, toen ze het had over de relatie van onze wereld van gewone materie en de supramentale wereld die gereed is om haar plaats in te nemen, het volgende commentaar: ‘Maar de verbinding tussen de twee werelden is nog niet tot stand gebracht. Dat was de betekenis van de ervaring van 3 februari [het supramentaal schip], namelijk dat er een verbinding tot stand gebracht wordt tussen de twee werelden. Want de twee werelden bestaan in feite – niet de ene boven de andere: de ene binnen de andere, in twee verschillende dimensies – maar er is geen communicatie tussen de twee. Ze overlappen elkaar zonder verbonden te zijn. In de ervaring van 3 februari zag ik enkelen van hier en elders die in een deel van hun wezen al tot de supramentale wereld behoren, maar er is geen verbinding, geen aansluiting. Het tijdstip is nu aangebroken in de geschiedenis van het heeal dat die verbinding er moet komen.’³⁹

De Moeder trekt zich terug

Inmiddels was de Moeder doorgestaan met het totstandbrengen in haar eigen lichaam van, zoals ze het noemde, ‘het overgangswezen’ tussen de mens en het supramentale wezen: ‘le surhomme’, de overmens. We hebben de voortgang van dit werk kunnen volgen vanaf het moment in december 1950 dat Sri Aurobindo het Mentale van Licht in haar lichaam over deed gaan. Op 16 april 1958 gaf ze opnieuw een verslag van de vooruitgang: ‘Het kan met zekerheid gezegd worden dat er een tussenwezen zal zijn

tussen het mentale en het supramentale wezen, een hogere mens, die nog wel de eigenschappen en ten dele de aard van de mens zal hebben, wat betekent dat hij in zijn meest uiterlijke vorm nog tot de menselijke soort met haar dierlijke oorsprong zal behoren, maar die zijn bewustzijn voldoende zal transformeren om in zijn verwezenlijkingen en activiteiten tot een nieuwe soort te behoren, een overmenselijke soort.’⁴⁰

Wat Sri Aurobindo voorzien had in *The Supramental Manifestation upon Earth*, kondigde de Moeder nu aan als een feit: ‘We hebben nu de zekerheid, aangezien er reeds een begin is van realisatie.’⁴¹ Het overgangswezen, de overmens, was in de Moeders *stoffelijk* lichaam op aarde aanwezig. Om het belang van dit feit in te zien, moeten we ons realiseren dat de mensheid één is, net zoals de materie één is; dit betekent dat wat in een deel van het geheel mogelijk is, ook mogelijk is in het geheel: wat mogelijk was in de Moeder werd mogelijk voor de mensheid in haar geheel. Deze waarheid is in feite de basis van alle spirituele activiteit; zonder deze waarheid zou het Werk van de avatar geen zin hebben, want het zou beperkt blijven tot de persoon van de avatar en geen uitwerking hebben in de rest van de mensheid. De Moeder herhaalde ook Sri Aurobindo’s verwachting dat deze overgangsssoort de occulte middelen zou ontdekken om ‘nieuwe wezens te produceren zonder de oude dierlijke methode te hoeven gebruiken, en deze wezens, die waarlijk op spirituele wijze geboren zullen worden, zullen de eerste elementen vormen van de nieuwe soort, de nieuwe supramentale soort’.⁴²

Een nieuwe soort vereist een nieuw lichaam, een nieuw *stoffelijk* lichaam. ‘Het schijnt – het is zelfs zeker – dat zelfs de substantie waaruit de intermediaire wereld, die reeds aan het groeien is, rijker zal zijn, sterker, lichtender, in staat tot meer weerstand, met nieuwe eigenschappen die meer verfijnd zijn en meer doordringend, en met een soort intrinsiek vermogen tot universaliteit, alsof haar verfijning de ontvankelijkheid voor vibraties op

een veel meer uitgebreide, zoniet totale manier zou toelaten; en zij [die nieuwe substantie] neemt de indruk van opdeling weg, verwekt door de oude, de gewone mentale substantie. Er is een verfijning in de vibratie die waarborgt dat een globale, universele perceptie iets spontaans en natuurlijk is. Met die substantie verdwijnt het besef van verdeeldheid, van scheiding op natuurlijke en spontane wijze. En die substantie is tegenwoordig bijna algemeen verspreid in de atmosfeer van de aarde.’

Dit is een van de eerste keren dat de Moeder iets probeert te formuleren dat een van de voornaamste richtlijnen voor haar verdere doelstelling zal worden: de verandering van de materie die teweeggebracht wordt door een verandering van bewustzijn, ofwel de verandering van de materie die nu noodzakelijk is om een nieuw bewustzijn te belichamen. Alle gradaties van bewustzijn boven de mentale gradatie, kenmerkend voor de mensheid, bestaan ergens in de onzichtbare werelden, maar de substantie van die werelden is niet de grofstoffelijke substantie. De aarde is het rijk van de materie. De aardse materie is al in voldoende mate geëvolueerd om de elementen van de vitale en mentale gradaties van de manifestatie een stoffelijk omhulsel te kunnen verschaffen. Als een nieuwe, hogere gradatie van de manifestatie zich op aarde wil belichamen, moet de aardse materie opnieuw een evolutie doormaken om als middel tot belichaming te dienen, als lichaam, voor het bewustzijn van die nieuwe, hogere gradatie.

Men herinnert zich misschien dat Sri Aurobindo en de Moeder reeds vele jaren eerder gesupramentaliseerd waren in de mentale en vitale delen van hun aardse persoonlijkheid. Van toen af bestond hun betrachtting erin een supramentale bewustzijnsgradatie in de materie te doen neerdalen. Het resultaat van hun werk was de supramentale manifestatie in 1956. Een gevolg van deze manifestatie was de zekerheid dat het supramentaal Bewustzijn, nu in de materie aanwezig, supramentale wezens in stoffelijke vorm zou voortbrengen. Zoals bij alle voorgaande nieuwvormingen in de

evolutie, zou het verschijnen van zulke wezens gradueel plaatshebben, naargelang de geleidelijke verwerkelijking van de evolutionaire veranderingen en het ontstaan van corresponderende wezens. Dit is nu wat de Moeder 'le surhomme' noemde, de overmens, een tussensoort die hoogstwaarschijnlijk uit verschillende ondersoorten met een gesupramentaliseerd bewustzijn zal bestaan, maar ook nog met een lichaam dat op de gebruikelijke menselijke manier is verwekt.

Het supramentaal bewustzijn is een eenheidsbewustzijn. Sri Aurobindo en de Moeder bezaten dit eenheidsbewustzijn in hun mentaal en vitaal wezen, en Sri Aurobindo was al begonnen het in zijn cellen, d.w.z. in de materie van zijn lichaam, te realiseren toen hij het besluit moest nemen om volledig bewust en met al zijn avatarische krachten de dood in te gaan. De Moeder, die de Yoga voortzette, deed van tijd tot tijd verslag van de ontwikkeling van de intermediaire, hogere mens, de overmens, in haarzelf en daardoor in de mensheid. Ze verklaart nu dat de materie het eenheidsbewustzijn aan het ontwikkelen is. Kan een lichaamscel het universum bevatten? Kan een lichaamscel het Al bevatten in zijn volledige aspecten van Geest en materie? Het is duidelijk dat de cel hiertoe in staat moet zijn om goddelijk gemaakt te kunnen worden, want het Goddelijke is het Alles, en het Alles is de Ene, en de Ene is het eenheidsbewustzijn. We begeven ons op een terrein waar de cel en haar materie een organisch, levend conglomeraat van vibraties zullen blijken te zijn, en waarin elke afzonderlijke vibratie een element zal blijken dat een bestanddeel en reflectie is van de hele kosmos.

De Moeder vervolgde het verslag van haar ervaring als volgt: 'Deze nieuwe vorm van waarneming dringt zich meer en meer op. Hij wordt steeds vanzelfsprekender, en het is zelfs soms moeilijk om je de oude manier van leven in herinnering te brengen, alsof die in de mist van het verleden aan het verzwinden is, op het punt om op te houden te bestaan.

Hieruit kan men concluderen dat, zodra een lichaam, dat duidelijk op de vroegere dierlijke wijze is gevormd, in staat is dit bewustzijn op natuurlijke en spontane wijze in zijn leven tot uitdrukking te brengen, zonder enige inspanning, zonder uit zichzelf te treden, dat dan het bewijs geleverd is dat [de ervaring van haar lichaam] niet uitzonderlijk en uniek is. Het is gewoon de voorloper van een realisatie, ook al is zij nog geen gemeengoed, waaraan toch een zeker aantal individuen deel kan hebben; en zogauw zij er deel aan hebben, zullen ze het aanvoelen verliezen dat ze op zichzelf bestaande individuen zijn, en weten dat ze tot een levende gemeenschap aan het toetreden zijn.

Deze nieuwe realisatie is zich omzeggens bliksemsnel aan het uitwerken, want er zijn, als we de tijd op de gewone manier zien, pas twee jaar voorbij – iets meer dan twee jaar – sedert het ogenblik dat de supramentale substantie in de atmosfeer van de aarde doordrong tot het ogenblik dat er een verandering in de kwaliteit van de aardatmosfeer plaatsvond.⁴³

De Moeders gehoor op de Playground was, zoals ze zo vaak gezegd heeft, uitgelezen, een fine fleur – maar het was uiteraard menselijk. Er was goede wil, intelligentie en psychische openheid, maar vaak ook zo'n lethargie dat de interessen in wat de Moeder zei verloren ging. 'Moeder, waarom doen we niet zoveel profijt met onze aanwezigheid hier in de Ashram als we zouden moeten doen?' vroeg een jongere. 'Dat is heel eenvoudig: omdat het te gemakkelijk is!' antwoordde de Moeder. 'Als je de hele wereld af zou moeten reizen om een onderrichter te vinden, als je alles zou moeten opgeven om ook maar de eerste woorden van een onderricht te vernemen, dan zou die spirituele hulp iets heel kostbaars zijn, zoals alles wat moeilijk te verkrijgen is, en dan doe je een serieuze poging om dat waard te zijn.

De meesten van jullie zijn hier gekomen toen jullie heel klein waren, op een leeftijd dat er nog geen sprake was van een spiritueel leven of een spiritueel onderricht, want dat zou voorbarig geweest zijn. Jullie hebben

zomaar in deze atmosfeer geleefd, maar zonder er zelfs bewust van te zijn. Jullie zijn eraan gewend me te zien en te horen spreken. Ik praat met jullie zoals men met kinderen praat. Ik heb zelfs met jullie gespeeld zoals men met kinderen speelt. Jullie hoeven hier maar te komen zitten en je hoort mij spreken. Jullie hoeven maar een vraag te stellen en ik antwoord. Ik heb nooit geweigerd iets te zeggen tegen wie dan ook. Het is zo gemakkelijk. Het volstaat te leven – slapen, eten, jullie lichaams oefeningen doen en leren op school. Jullie leven hier zoals je overal elders zou leven, en dus ben je eraan gewend.’⁴⁴

Op 5 november 1958 wilde de Moeder de fundamentele oorzaak van het gebrek aan reactie vinden, van de inertie in haar gehoor. Daarom daalde ze af tot in hun onderbewuste en zelfs dieper, tot in het algemene Onbewuste. Ze beschreef haar ervaring⁴⁵ als een afdaling in een kloof tussen twee inktzwarte rotsmassa’s met vlijmscherpe uitsteeksels. En de kloof werd nauwer en nauwer, en ze leek geen bodem te hebben. De doorgang naar beneden werd zo eng dat er nog nauwelijks bewustzijn doorheen kon, zei ze.

En toen gebeurde er een wonder. In die allerzwartste duisternis was er als het ware een onzichtbare springveer die de Moeder plotseling tot in een grenzeloze gouden oneindigheid projecteerde, almachtig, van een oneindige rijkdom. Ze verwoordde de ervaring als volgt: ‘Helemaal op de bodem van het onbewuste, daar waar het het meest hard, star, eng en verstikkend was, stootte ik op een machtige springveer die me ineens wegschoot in een vormeloze, grenzeloze Oneindigheid vibrerend met de kiemen van de nieuwe wereld.’⁴⁶

Een paar dagen later gaf ze er haar commentaar op. ‘De ervaring van de vijfde november was een nieuwe stap in het tot stand brengen van de schakel tussen de twee werelden. Ik werd inderdaad helemaal tot in de oorsprong van de supramentale schepping geprojecteerd: al dat warme

goud, die enorme levende kracht, die soevereine vrede. Ik zag opnieuw dat de waarden die in deze supramentale wereld gelden niets uitstaans hebben met onze waarden hier beneden, zelfs niet met de waarden van de grootste wijzen, zelfs niet met de waarden die we als de meest goddelijke beschouwen wanneer we blijvend in de goddelijke Aanwezigheid leven. Ze zijn totaal verschillend.⁴⁷ De supramentale wereld was heel erg aanwezig, daar helemaal onderaan op de bodem van het zwarte Onbewuste, en daarboven in een stralende, grenzeloze uitgestrektheid, met ertussenin een afstand die moeilijk te bevatten is voor onze aardse manier van zien en daarom ervaren werd als een plotseling weggeschoten worden door een springveer. Deze ervaring van de Moeder was een belofte die bleef doorwerken tijdens de moeilijke jaren die in het verschiep lagen.

Ze maakte de verwoording van deze ervaring tot haar nieuwjaarsboodschap voor 1959. Tegen de tijd dat de boodschap gepubliceerd werd, had er echter een radicale verandering in haar leven plaatsgevonden. Op 26 november had ze haar laatste woensdagavondles op het speelterrein gegeven; op 7 december had ze haar laatste vrijdagavondles op het speelterrein gegeven; op 7 december had ze haar laatste spelletje tennis gespeeld; vanaf 9 december verliet ze het ashramgebouw niet meer, behalve bij speciale gelegenheden. Ze maakte een ernstige, levensbedreigende beproeving door.

- [81] Wat de Moeder hier bedoelt is dat, zoals ze heel vaak zei, de dier-mens zo in de ban was van de nieuwe vermogens die hem gegeven waren door zijn nieuwe aanwinst, het verstand, het mentaal bewustzijn dat de mens eigen is, dat hij ermee heeft gespeeld en de uiterste mogelijkheden ervan heeft uitgetoet. Want het was dit verstand dat hem met de vermogens tot abstractie, mentale formulering en taal toegerust hebben, en met hun ontelbare toepassingen.
- [82] De Moeder maakt een onderscheid tussen 'neerdaling' en 'manifestatie'. 'Wat ik een neerdaling noem', zegt ze, 'is wanneer het individueel gebeurt, in een individueel bewustzijn. En wanneer het een nieuwe wereld is die zich manifesteert in een oude wereld – zoals, bij wijze van vergelijking, toen het mentaal bewustzijn de aarde doordrong – noem ik dat een manifestatie. Je kunt het noemen zoals je wilt, het maakt mij niet uit, maar we moeten elkaar begrijpen.' (The Mother, *Questions and Answers* 1956, p. 134)
- [83] 'De atmosfeer van de aarde verschilt te zeer van de sublimiteit van het Hoogste Bewustzijn en verhult het bijna voortdurend. Van tijd tot tijd kan het zich laten zien en uitwerken, maar dan wordt het weer verhult door de onbewuste aardatmosfeer. Zo is het dan ook gegaan toen in 1956 de Supramentale Kracht op aarde neerdaalde. Zij kwam in stromen van Licht, schitterend Licht en Kracht en Macht, en vanuit de aarde rezen er grote golven diepblauwe Onbewustheid en slokten haar op. Alle Kracht die neerdaalde werd zo opgeslokt, en nu moet zij zich weer van binnenuit door het Onbewuste heen naar buiten werken. Daarom duren de dingen hier zo lang.' (*Glimpses of the Mother's Life II*, p. 289)
- [84] De Moeder heeft het hier over de oude wereld enerzijds, 'iets wat te lang geduurd heeft', en anderzijds de nieuwe wereld die in voorbereiding is, 'iets totaal nieuws'.
- [85] Moeder Natuur is ook Moeder Aarde, onder verschillende namen in praktisch alle culturen vereerd.
- [86] Medea's ketel is een metafoor voor de werkingen van de Natuur die vaak door Sri Aurobindo zowel als door de Moeder gebruikt werd. Medea was de grote tovenaars in de Griekse mythologie. Ze kon hele wezens maken van de stukken die in haar magische ketel werden geworpen.
- [87] Zie de 'kloof' waar de Moeder het op pagina 325 over had.

16.

Wat gedaan moest worden is gedaan

*Gij zult alles verduren opdat alles zou kunnen veranderen.*¹

– Sri Aurobindo

Voor en tegen

1958 was een jaar van buitengewone verwezenlijkingen. Het was zeker het jaar waarin de Moeder het overgangswezen, de overmens, volledig in haar lichaam realiseerde. In een conversatie in mei dat jaar zei ze dat ze hieraan had gewerkt vanaf de dag van Sri Aurobindo's overlijden, acht jaar eerder, en nog meer intens na de supramentale manifestatie. Toen een jong meisje haar op 8 oktober vroeg: 'Moeder, zullen er geen tussenliggende stadia zijn tussen de mens en de overmens [le surhomme]?' antwoordde de Moeder: 'Er zullen er waarschijnlijk heel wat zijn.' Maar toen wilde ze zekerheid dat het meisje dat de vraag stelde zich bewust was van de definities. 'Mens en overmens? Je hebt het toch niet over de toekomstige supramentale soort [de supermens], of wel? Heb je het echt over wat we hier de overmens noemen, de mens die op de menselijke manier is geboren en zijn fysieke wezen, dat hij door zijn gewone menselijke geboorte heeft ontvangen, probeert te transformeren?'² Het antwoord dat het meisje gaf is niet bewaard gebleven, maar het schijnt bevestigend te zijn geweest.

Daarom vervolgde de Moeder: 'Er zullen stellig een ontelbaar aantal *gedeeltelijke* verwezenlijkingen zijn. De mate van transformatie zal verschillen volgens ieders capaciteit, en het is zeker dat er zich een aanzienlijk aantal min of meer geslaagde of mislukte pogingen zal voordoen voordat we zoiets als een overmens nabij komen, en zelfs die [overmensen] zullen meer of minder geslaagde pogingen zijn. Allen die een

poging doen om de gewone natuur te overtreffen; allen die in de materie de ervaring proberen te realiseren die hen met de goddelijke Waarheid in contact heeft gebracht; allen die, in plaats van het hiernamaals of de Allerhoogste tot hun doel te maken, de bewustzijnsverandering die ze in zichzelf hebben verwezenlijkt fysiek, in de materie proberen te realiseren – dat zijn allemaal overmensen in wording. Onder hen zijn er talloze verschillen in het welslagen van hun pogingen. Telkens als we proberen niet langer een gewoon mens te zijn, niet langer een gewoon leven te leiden, maar in onze levenswijze, in onze activiteiten en reacties de goddelijke Waarheid proberen uit te drukken, wanneer we door die Waarheid geleid worden in plaats van door de algemene onwetendheid, zijn we overmensen in wording – al naargelang het succes van onze inspanningen min of meer succesvol, min of meer gevorderd op de weg.’³

Maar toen, na een opeenvolging van sublieme verwezenlijkingen, kwam de terugslag; de Zwarte Draak zwiepte met haar staart, en de Moeder maakte een van de grootste beproevingen van haar leven door. Deze op en neer gaande beweging komt zo vaak voor in haar en Sri Aurobindo’s Yoga dat het een wetmatigheid ervan blijkt te zijn. Na iedere yogische vooruitgang, iedere opklimming naar hoogten die nooit eerder waren veroverd, na iedere stap voorbij datgene wat reeds bekend, verworven en vastgelegd was, volgt er een stap achteruit, een terugval naar een niveau dat lager is dan tevoren, meer ontmoedigend en gevaarlijk, een afdaling in een diepere duisternis en verschrikking. Volgens de Moeder was elke op en neer gaande cyclus niet alleen een consolidatie van een nieuw verworven gebied, het was ook een essentiële tendens van de Yoga om steeds dieper af te dalen met het Licht en de Kracht die steeds hoger gewonnen waren geweest.

Wat vanaf die tijd ook een regelmatig voorkomend element in de Moeders Yoga wordt, is dat elke grote crisis gepaard blijkt te gaan met een aanval van zwarte magie, of er zelfs door veroorzaakt blijkt te worden. In

december 1958, toen de aanval zo geweldig was dat de Moeder zich uit alle activiteiten moest terugtrekken en velen dachten dat haar leven in gevaar was, zag ze een jonge vrouw die haar bij de hand meenam naar buiten in wat op de binnenplaats van de Ashram leek, niet de stoffelijke binnenplaats maar haar occulte weergave. Daar was een magiër bezig bezweringen te reciteren die het leven van de Moeder bedreigden, terwijl hij een dun gouden kettinkje van haar als contactmiddel gebruikte. Toen de Moeder erin geslaagd was de bezwering krachteloos te maken, ‘barstte ze in lachen uit’ en werd in haar bed wakker. Het kwaad was gezien, de magie was ontkracht, de crisis was over.

Het is interessant te weten dat de jonge vrouw die haar probeerde haar in de binnenplaats te brengen een vroegere helpster van haar was die vijf jaar eerder was overleden. Deze vrouw, Chinmoy, wordt in verscheidene kronieken vermeld als iemand die schandelijke insinuaties en geruchten over de Moeder en Sri Aurobindo verspreidde. Champaklal herinnert zich: ‘Er was een tijd dat C[hinmoy] in nauw contact verkeerde met Sri Aurobindo en de Moeder. En zoals in zoveel gevallen gebeurt wanneer mensen in een te nauw contact met hen kwamen, verloor ook zij haar verstand. Ze werd vijandig. Dit is zo vaak gebeurd en uitzonderingen zijn zeldzaam. Wat ze verspreiden is zoet als honing. Moeder waarschuwde me verschillende keren: “Champaklal, pas op, het is langzaam werkend vergif.”

C[hinmoy] praatte vaak onzin [lasterlijke insinuaties] en we vonden dat onverdraaglijk. Dus vroeg ik de Moeder eens terwijl Dyuman er ook bij was: “Wat moet onze houding zijn daartegenover? We kunnen het niet aanhoren wat ze zegt. Maar u hebt uw eigen manier van doen en we vrezen dat als wij op onze normale manier reageren, het tegen uw werk kan ingaan. Wat moeten we doen?” De Moeder keek ons vol genegenheid en liefde aan en legde uit: “Je moet weten, we hebben hier de laatste eenenveertig jaar tegen gevochten. Ik heb er ook met Sri Aurobindo over gesproken en hij

zei: ‘Je weet dat het geen kwestie is van deze of gene persoon. Eén persoon wegsturen zal de situatie niet verhelpen. We bestrijden de vijandige kracht [achter haar], niet de persoon. Als je deze persoon wegstuurt, zal die kracht een andere in haar macht zien te krijgen.’ Begrijp je het nu, Champaklal?” En ze keek ons heel toegenegen aan.’⁴

De Moeder zei ook dat de Titan, die in de wereld gebracht was door de grote Tegenstander, erop uit was om mensen zoals deze helpster te gebruiken, en iedere gelegenheid te benutten om aan de Moeders leven en haar missie een einde te maken. Deze Zwarte Schaduw, die haar bij iedere stap achtervolgde, had talloze keren geprobeerd haar te doden, zei ze, door ieder menselijk en niet-menselijk instrument binnen zijn bereik te gebruiken. Dit is de oorzaak of verklaring van veel van de dramatische gebeurtenissen die haar ‘staties van de kruisweg’ waren, maar waarover ze heel weinig heeft gesproken. Dit was ook de reden van Sri Aurobindo’s occulte waakzaamheid en zijn bezorgde bescherming van de Moeder, vooral wanneer dat de neerdaling van de Kracht intens was, bijvoorbeeld in de tijd van de darshandagen, zozeer dat hij in november 1938 om zo te zeggen zichzelf vergat, en hij op zijn beurt aangevallen werd – iets wat, naar hij dacht, ‘zij’ niet zouden aandurven.

Toen de beproeving en het graven in nieuwe, diepere lagen van het onderbewuste voorbij was, herwon de Moeder haar kracht en bereikte een nieuw hoogtepunt: de eerste keer dat de supramentale kracht rechtstreeks *tot in haar stoffelijk lichaam* doordrong, zonder eerst door de tussenliggende mentale of vitale omhulsels heen te gaan. Het was een overweldigende ervaring waarbij het rode en gouden supramentale licht in haar binnenstroomden met zo’n intensiteit dat dat een gloeiende koorts veroorzaakte. Dit gebeurde in de nacht van 24 op 25 juli 1959,⁵ met het verrassende gevolg dat de Moeder zich plotseling weer in het gezelschap van Sri Aurobindo bevond, in zijn ‘woning’ in de supramentale wereld.

Dit betekent niet dat de Moeder Sri Aurobindo niet al eerder had ontmoet. In feite was hij voortdurend in haar nabijheid geweest, net zoals zijn activiteit in de wereld ononderbroken was geweest en onder andere de supramentale manifestatie in 1956 tot gevolg had gehad. Maar nu gebeurde er iets volkomen nieuws: de Moeder ontmoette Sri Aurobindo niet in een psychisch, mentaal of vitaal deel van haar persoonlijkheid, maar *lichamelijk*, in de wereld van de supramentale materie die, voor het eerst, in haar stoffelijk lichaam aanwezig was.

Zoals we herhaaldelijk gezien hebben is het supramentale een eenheidsbewustzijn, wat wil zeggen dat de supramentale wereld een wereld van eenheid is waarin alles met al het andere in contact staat en deelt in het wezen ervan. Sri Aurobindo bevond zich in de supramentale wereld omdat hij zijn innerlijk wezen, d.i. de omhulsels of lichamen die hem na zijn vertrek uit de grofstoffelijke wereld waren bijgebleven, gesupramentaliseerd had. Men zou kunnen zeggen dat Sri Aurobindo in voorgaande levens, als de evolutionaire avatar, zijn verblijfplaatsen een voor een op alle niveaus van het bestaan had geconstrueerd tot op het supramentale niveau. Nu had hij ook daar een permanente ‘woning’. Dit verhinderde hem niet om, waar hij maar wilde, in de hele manifestatie aanwezig en werkzaam te zijn.

Later zou de Moeder zeggen dat er, samen met Sri Aurobindo in zijn supramentale woning, anderen in zijn onmiddellijke nabijheid leefden. Ze noemde Purani, en Amrita, en de verbazende Mridoe. De verklaring van hun aanwezigheid daar is niet moeilijk te begrijpen. We herinneren ons dat, na haar ervaring van het schip van de nieuwe wereld, de Moeder zei dat sommige mensen op aarde in een deel van hun persoonlijkheid gesupramentaliseerd waren, ook al was hun oppervlaktebewustzijn zich daar niet van bewust. Na de dood nemen we met ons mee wat we innerlijk zijn. Men mag aannemen dat degenen die gedeeltelijk gesupramentaliseerd

zijn volledig ontwikkelde zielen zijn, toch in voldoende mate ontwikkeld om in de supramentale wereld(en) te wonen, en dat de voormalige mensen die nu in Sri Aurobindo's gezelschap verkeren, en die klaar zijn om met hem als de eerste supermensen op een gesupramentaliseerde aarde af te dalen, van dit soort zijn.

Nu ze weer fysiek met Sri Aurobindo samen was, deed de Moeder iets wat ze tien jaar lang had uitgesteld: ze opende heel voorzichtig de toegang tot haar innerlijke psyche, waar ze in eeuwige eenheid met hem leefde. We herinneren ons dat ze deze toegang in de tijd van zijn vertrek door een yogische daad had afgesloten, om te verhinderen dat ze hem automatisch zou volgen. Hoevelen realiseerden zich dat ze vanaf 1959 niet alleen in de nabijheid van de Moeder waren maar ook van Sri Aurobindo, fysiek, ook al was het in een stoffelijke substantie die zo verschilde van onze grofstoffelijke materie dat de Moeder beide substanties als twee werelden beschreef? Soms begon ze spontaan in het Engels te spreken, en legde uit dat Sri Aurobindo de woorden door haar mond uitsprak; of het gebeurde dat haar handschrift plotseling op dat van Sri Aurobindo leek, zo concreet was zijn nabijheid voor haar, in haar.

Boos suikerriet

Men kan betwijfelen of het in december 1959 de Moeders bedoeling was haar activiteiten volledig te staken. Ze zag haar terugtrekking waarschijnlijk als tijdelijk, want ze was altijd klaar om haar acties tot het einde toe door te zetten, door dik en dun. De reden dat haar terugtrekking uiteindelijk radicaler bleek dan eerst de bedoeling was geweest, was dat de Yoga een nieuwe fase was ingegaan: de transformatie van het lichaam. Transformatie betekent verandering, en processen die tot een onbekende verandering in het lichaam leiden worden over het algemeen als ziekten beschouwd. De onvermijdelijke overgangsstadia van de veranderingen in de Moeders

lichaam als geheel, van zijn delen (skelet en organen) en van zijn elementaire bouwstenen (de cellen) leken inderdaad heel veel op ziekten, en bovendien nog ernstige en raadselachtige ook, hoewel ze keer op keer beweerde dat ze niet ziek was, maar dat ze zich op het onbekende terrein van fysieke transformatie aan het begeven was, wat tijdelijke ‘verstoringen’ tot gevolg had.

Bij gelegenheid ging ze nog wel eens uit, om een ceremonie op het speelterrein, het sportterrein of de school bij te wonen, of bij een speciale gelegenheid ergens anders, bijvoorbeeld in een suikerfabriek. En hier zit een interessant verhaal aan vast.

Laljubhai Hindocha, die op het pionierswerk van zijn vader voortbouwde, was een succesvol Indiaas zakenman in Oeganda, Afrika. Hij hoorde in 1953 voor het eerst over Sri Aurobindo en de Moeder van A.B. Purani, die in Oeganda was voor een reeks lezingen. Tegen het einde van datzelfde jaar bezocht Laljubhai de Sri Aurobindo Ashram voor de eerste keer. Hij zag geen reden om meer dan een dag te blijven, maar de Moeder liet hem via Dyuman weten dat ze wilde dat hij twee weken bleef. Laljubhai maakte aanvankelijk bezwaar, zeggende dat hij belangrijke openbare en sociale verplichtingen had, dat hij zaken moest afhandelen en de belangen behartigen van al zijn ondernemingen in Afrika, inclusief zijn Miwani Suikerfabriek.⁶ Toen hij zich liet overhalen, vroeg de Moeder hem alle boerderijen en kleine industrieën van de Ashram te bezoeken. ‘Laat hij ze observeren en verslag uitbrengen hoe we hun efficiëntie kunnen verbeteren en de productie vermeerderen.’

Toen de dag kwam dat de Moeder zijn verslag zou aanhoren, was het de allereerste keer dat Laljubhai met haar sprak van persoon tot persoon. In de loop van hun ongebruikelijk lange conversatie vroeg hij de Moeder (betreffende hemzelf en zijn familie): ‘Hoe komt het dat we hier zijn?’ De Moeder antwoordde: ‘Van degenen die hier komen is iedere ziel

voorbested om hier te komen, hierheen gebracht als deel van het goddelijk Plan. Ook u bent hier als deel van het goddelijk Plan. Daarom bent u hier gekomen. U weet dat niet, maar uw moeder heeft tot Uma om een kind gebeden.⁸⁸ Weet u wie Uma is? Ik ben Uma. Haar gebed werd verhoord en met mijn zegen voor uw moeder werd u geboren. Sinds uw kindertijd, op school en in uw zakenleven was ik bij iedere stap bij u. We zijn ook in onze vorige levens samen geweest.’ Toen hij afscheid nam was Laljibhai niet van plan om in de eerste vier of vijf jaar naar India terug te komen.

Niettemin ging het zo dat een van zijn zusters, Savita, na een kort huwelijk scheidde en lid van de Ashram werd. Dit betekende dat Laljibhai, haar oudste broer, enkele maanden later weer van Afrika naar India moest reizen om zijn zusters zaken te regelen.⁸⁹ Doordat de politieke situatie in Afrika er in de loop van de jaren steeds meer onheilspellend uitzag, vestigden Laljibhai en zijn familie zich tenslotte in december 1957 in de Ashram, op het tijdstip dat, zoals ze zich plotseling herinnerden, door de Moeder voorspeld was.

Lajibhai wilde de Savana textielfabriek in Pondicherry kopen. Toen hij de Moeder over zijn plannen vertelde, antwoordde zij: ‘Nee, begin liever een suikerfabriek. Het zal beter voor u zijn.’ Weer protesteerde Laljibhai: ‘Maar, Moeder, het opzetten van een suikerfabriek zal nogal wat problemen meebrengen. Het is een agro-industrie, en dat is moeilijk.’ Een suikerfabriek is voor haar bevoorrading afhankelijk van de verbouwers van suikerriet, en de bevoorrading hangt af van de gesteldheid van de grond en van het onvoorspelbare weer. En hij voegde eraan toe: ‘Ik weet niet eens of suiker hier wel groeit.’ De Moeders antwoord: ‘Geloof in de Godheid en alles zal goed gaan. Maak u maar geen zorgen. Dit zal mijn Yoga in de stoffelijke wereld zijn en ik zou willen dat u die doet.’

De Moeder liet zelf de nieuwe onderneming wettelijk registreren en noemde ze New Horizon Sugar Mills. Op 14 mei 1958 werd er in de Moeders aanwezigheid een kantoor geopend. Juist toen introduceerde de regering een zware belastingheffing in haar nieuwe begroting. Laljibhai liet de Moeder weten dat, onder de gewijzigde omstandigheden, zijn familie er wel eens niet mee akkoord zou kunnen gaan de suikerfabriek op te zetten. De Moeder verzocht hem de beslissing uit te stellen. In een persoonlijk onderhoud zei ze hem: ‘Er zullen zich grenzeloze moeilijkheden voordoen, voor mij, voor u, voor de Ashram, voor India en voor de hele wereld. Er zal zo’n grote crisis komen dat de mensen zelfs niet meer in God zullen geloven. Maar uit deze puinhoop en chaos zal een Nieuwe Wereld verrijzen die de overwinning van de Godheid zal zijn. Wat maakt het in de huidige omstandigheden voor u uit of u hier in Pondicherry pijn en moeilijkheden zult hebben dan wel in Afrika?’

Laljibhai begon naar een geschikte plek voor zijn suikerfabriek uit te kijken, samen met Udhar, aan wie de Moeder gevraagd had hem te helpen. Ze namen foto’s van verschillende locaties en lieten ze iedere dag aan de Moeder zien. Ze koos een van de locaties uit en zei: ‘Dit is de plek. Bouw de fabriek daar.’ Keer op keer, telkens wanneer er zich problemen voordeden – wat ons een idee geeft hoe hard de Moeder moest werken voor de minste van haar verwezenlijkingen in de materie– zei ze tegen Laljibhai: ‘Heb vertrouwen, vertrouwen, vertrouwen.’ Wanneer hij eens antwoordde: ‘Moeder, ik heb vertrouwen,’ zei de Moeder: ‘Nee, het is een mentaal vertrouwen, het komt niet uit het hart. Het moet uit het hart komen, dan is het echt vertrouwen.’

De New Horizon Sugar Mills, aan de weg van Pondicherry naar Villupuram, was op 15 september 1960 klaar voor productie. De Moeder was aanwezig op de openingsceremonie. Tegen het einde van de ceremonie viel er een korte regenbui en de Moeder werd een beetje nat. Laljibhai bood

zijn excuses aan, maar de Moeder onderbrak hem: ‘Dit is een agro-industrie, en ik wilde weten of Moeder Natuur haar medewerking aan de onderneming zal verlenen. Ze heeft haar zegen gegeven door regen te sturen. Nu hoef je je geen zorgen meer te maken.’ Volgens Laljibhai hadden ze de volgende dertig jaar, tot de tijd dat hij deze verklaring aflegde, nooit enig probleem met het weer, met gebrek aan regen of tekort aan water, zowel voor de fabriek als voor de oogsten van de boeren die met de fabriek samenwerkten. Dit is op zijn zachtst gezegd opmerkelijk in een subtropisch klimaat waar een uitblijvende moesson en watertekorten vaak voorkomende bezoeken zijn.

Op dezelfde dag van de inwijding door de Moeder hield New Horizon Sugar Mills ook een receptie voor de plaatselijke hoogwaardigheidsbekleders en politici. Tot Laljibhai’s ontsteltenis vielen de nieuwe machines keer op keer stil. Bang om voor schut te staan, bad hij tot de Moeder met heel zijn hart. De Moeder zei later: ‘Die middag, om precies half drie, voelde ik dat ik me ergens op moest concentreren, dus lette ik even op en ik zag Laljibhai tot mij bidden. Ik was mijn had aan het nemen. Je weet wat er gebeurt als er sterke druk op me wordt uitgeoefend: ik word midden in een gebaar gestopt, mijn bewustzijn gaat ergens heen en ik kan niets anders meer doen, alles valt plotseling stil. Dat is precies wat er [die dag] in mijn badkamer gebeurde. Toen ik zag wat er aan de hand was bracht ik orde op zaken [ze bracht de machines weer op gang]. Er moet een gevoel van grote opluchting geweest zijn, want ik voelde plotseling: “Ha, het is nu weer rustig geworden, alles is in orde.”’ Het stilvallen van de de machines, legde de Moeder uit, was te wijten aan de enorme golven van turbulente vitale kracht die uit het suikerriet werden geperst en die zich tegen de machines, de oorzaak van hun kwellen, keerden. ‘Dat bleef maar komen, en ik was er de hele tijd mee bezig. [Die vitale krachten] waren niet lelijk,

[maar] ook niet erg mooi. Het waren gezonde, ongecompliceerde, eerlijke krachten.’

In 1962 wilde Laljibhai naar Afrika reizen voor een paar zakelijke besprekingen. Zoals gewoonlijk vroeg hij de Moeder om toestemming. Ze zei: ‘Waarom wil je naar Afrika? De situatie zal verslechteren in Afrika. Als je daar nog iets hebt, haal het weg. Ik geef je ten hoogste tien jaar, te rekenen van nu af, om daar weg te komen.’ Ze raadde hem aan er op ‘behoorlijke’ manier weg te gaan terwijl het nog mogelijk was, want anders zou hij eruit gegooid worden. ‘In de eerstvolgende vijftig jaar zal er chaos heersen van de Kaap tot Cairo, en verder dan dat kan ik niet zien.’ In 1972, precies tien jaar later, werden alle Indiërs door Idi Amin uit Oeganda verdreven.

De transformatie van het lichaam

Er is veel nodig om boven het dier uit te stijgen, veel meer dan men denkt.⁷

– De Moeder

Zoals eerder vermeld, was de terugtrekking van de Moeder noodzakelijk geworden omdat ze een nieuwe fase van de Yoga inging. Tot nu toe had ze haar inspanningen gericht op de verwezenlijking van de overmens, het overgangsstadium tussen de mentale mens, die wij zijn, en de volledig ontwikkelde supermens. Van nu af aan zou haar inspanning geconcentreerd zijn op de transformatie van het lichaam – van haar lichaam en daarom van het lichaam van de mensheid, omdat haar lichaam het lichaam van de mensheid aan het worden was. Dit wil niet zeggen dat ze hier niet eerder van geweten had of dat veel elementen van de nieuwe fase niet reeds aanwezig en zelfs ten dele in vroegere jaren ontwikkeld waren, sommige al in de jaren dat de *Prayers and Meditations* geschreven werden. Dit is een Integrale Yoga, een inspanning die vanaf het allereerste begin

allesomvattend was, ‘een oorlog op alle fronten’ om Sri Aurobindo’s vergelijking te gebruiken; iedere aanwinst maakte een nieuwe stap vooruit mogelijk, en dus ook een nieuw aspect van het geheel. De Moeder had verscheidene namen voor dit nieuw aspect. Ze noemde het de yoga van het lichaam, de yoga van de cellen, de fysieke yoga, de yoga van de fysieke vibratie, de yoga van de materie, enzovoort. Deze namen geven samen aan waar het hierbij om gaat.

We zijn vrij goed geïnformeerd aangaande deze yoga van fysieke transformatie dank zij de conversaties die de Moeder in de loop van vele jaren had met Satprem, een Franse discipel. Satprem, wiens eigenlijke naam Bernard Enginger was, werd in 1923 aan de kust van Bretagne geboren, een streek die hij zich altijd met heimwee zal herinneren. Toen hij twintig was en lid van het Frans verzet, werd hij door de Gestapo gearresteerd en bracht hij anderhalf jaar in Duitse concentratiekampen door. De oorlog, de concentratiekampen, de naoorlogse ontreddering en de existentialistische geest van verzet en nihilisme die toen in Frankrijk heerste, lieten diepe sporen in hem na.

Hij werkte korte tijd als functionaris in de koloniale administratie van Pondicherry, maar het ‘alledaagse’ leven kon hem niet meer bevredigen en hij ging uit op avontuur in Frans Guyana, Brazilië en centraal Afrika. Gedurende zijn kort verblijf in Pondicherry had hij echter de darshan van Sri Aurobindo en de Moeder gehad, waarschijnlijk in 1949, en hij nam *The Life Divine* overal met zich mee. Uiteindelijk kwam hij, zij het met enige tegenzin, in 1953 in de Sri Aurobindo Ashram wonen.

De gepubliceerde gesprekken tussen de Moeder en Satprem in de volgende jaren laten het eindeloze geduld, het begrip en de liefde zien waarmee de Moeder zelfs rusteloze discipelen zoals hij tegemoet trad. Geleidelijk aan won zij hem voor zich door hem in vertrouwen te nemen, zelfs terwijl en nadat hij verscheidene keren de Ashram verliet, omdat hij

steeds weer van nieuwe avonturen en ontdekkingen in de meest exotische plekken van de aardbol droomde. Ze begon met hem te praten over elk mogelijk onderwerp, ook over haar eigen verleden en haar huidige yogische ervaringen. Wanneer Satprem het belang van deze gesprekken inzag, begon hij ze op band op te nemen, en hij publiceerde, met de Moeders toestemming, sommige uittreksels ervan in het *Bulletin of Physical Education* onder de titel *Notes on the Way*. Het *Bulletin* werd vanaf het begin zowel in het Engels als in het Frans gepubliceerd, en Satprem was de Franse redacteur.

Na het heengaan van de Moeder werden deze op band opgenomen Franse gesprekken gepubliceerd, na Satprems redactionele bewerking, als *L'Agenda de Mère* (in het Engels *Mother's Agenda*) in dertien delen. Deze delen zijn een onontbeerlijke bron van informatie, niet alleen over de Moeders Yoga in de jaren 1960-73, maar ook over haar en Sri Aurobindo's leven en hun Yoga in het algemeen. Het is onmogelijk om werkelijk te weten wat hun missie als avatars en hun Yoga waren en zijn, zonder bekend te zijn met de inhoud van deze gesprekken.

Vijf principes

*Ik heb het over verwezenlijkingen van de cellen, vergeet dat niet.*⁸

– De Moeder

Om een idee te krijgen van de Moeders Werk in die jaren, is enig begrip van de algemene elementen van haar Yoga noodzakelijk, want we begeven ons op een terrein waar niemand zich nog begeven heeft. We zullen deze elementen even kort en op de eenvoudigst mogelijke manier in ogenschouw nemen. Men moet in gedachten houden dat de Moeder het meeste hiervan zelf voor de allereerste keer moest ontdekken. Soms gaat ze stap voor stap vooruit, terwijl ze voortdurend zoekt naar een formulering die voor anderen begrijpelijk zou zijn. Het is waar dat *elke* spirituele

ervaring als dusdanig onbegrijpelijk is omdat zij buiten het domein van het verstand plaatsvindt. ‘Ik gebruik woorden voor iets wat niet in woorden uit te drukken is’⁹, zei ze, en: ‘Het [haar ervaring] is moeilijk onder woorden te brengen, het is nog te zeer alleen maar iets wat gedaan wordt.’¹⁰ Bovendien is dat wat de Moeder meegedeeld heeft slechts een klein deeltje van wat ze in feite ervoer; ze zei eens dat het een heel boekdeel zou vergen om één minuut van een bepaalde ervaring te beschrijven, en dat één enkele van haar ervaringen gelijkstond met een volledige leer. Toch maakte ze het ons mogelijk enkele grote lijnen te onderscheiden, en het is het wonder van haar kristalheldere taal ze erin slaagde wat niet onder woorden te brengen is in de eenvoudigste, zij het vaak onvergetelijke, zinswendingen uit te drukken.

Om te beginnen moet men niet vergeten dat de belichaamde Moeder ook de Grote Moeder was, de eeuwige goddelijke Schepster van de werelden. Wat er van haar zichtbaar was met de zintuiglijke ogen – en velen zagen niets anders – was slechts een uiterlijk omhulsel. Eens, toen iemand een vraag aan Sri Aurobindo stelde over de *Prayers and Meditations*, schreef hij: ‘Het is de Moeder in de lagere natuur die de Moeder in de hogere natuur aanspreekt, de Moeder zelf die de sadhana van het aarde-bewustzijn voortzet voor de transformatie en die bidt tot zichzelf daarboven, van wie de transformerende krachten komen.’¹¹

In een *entretien* van 1954 verklaarde de Moeder duidelijk dat haar centrale bewustzijn hier in de materiële wereld dat van de Mahashakti was, de Grote Moeder. Bij een andere gelegenheid zei ze dat, occult gezien, haar hart altijd een Zon was, terwijl in hogere regionen er voortdurend de supramentale luister moet zijn geweest die onverdraaglijk is voor het menselijk oog. Maar dat was natuurlijk niet wat het menselijk oog zag. Het zag een lichaam dat boven de tachtig was, gekrompen, gebogen, en vaak schijnbaar heel ziek. Toch was, wanneer ze ‘de atmosfeer oplaadde’, wanneer ze de tegenwoordigheid van ‘de Heer’ overbracht op iemand die

voor haar stond, de Kracht zo sterk dat sommigen ze niet konden verdragen en zonder verdere plichtplegingen de benen namen. ‘Wanneer Dat komt, wanneer de Heer tegenwoordig is, is er niet een op de duizend voor wie het niet beangstigend is. En niet in de intellect, niet in het verstand: rechtstreeks in de [stoffelijke] substantie.’¹² In de cellen van dat oude lichaam werd Goddelijkheid tot concrete werkelijkheid gemaakt; in dat oude lichaam nam, stukje bij beetje, een lichaam vorm aan dat uit een nieuw soort substantie bestond.

Hoewel dit een nieuwe fase in haar Yoga was en in zekere zin een hoogtepunt, bleven de principes van de Integrale Yoga aldoor dezelfde. Zij waren de vijf constanten in die duizend-en-één ervaringen.

Het eerste principe was dat van *eenheid*. Alles is Goddelijk omdat er niets anders is dan de Godheid. Deze verklaring is het resultaat van rechtstreekse ervaring, bevestigd door mystici in alle streken en tijden. In *The Synthesis of Yoga* had Sri Aurobindo al geschreven: ‘Het onderscheid [tussen goddelijk en ongoddelijk] bestaat alleen maar voor praktische doeleinden; want er is niets wat niet goddelijk is, en vanuit een breder standpunt is het verbaal gezien net zo betekenisloos als het onderscheid tussen natuurlijk en bovennatuurlijk, want alles wat is, is natuurlijk. Alle dingen bevinden zich in de Natuur en alle dingen bevinden zich in God. Maar voor praktische doeleinden is er een reëel onderscheid.’¹³

De Moeders hele inspanning bestond erin om dit reële onderscheid op te heffen, want het resultaat van de supramentale transformatie zou het Goddelijke concreet aanwezig maken in de materie. Naarmate de materie geleidelijk aan ‘poreuzer’ werd voor haar, werd de goddelijke Tegenwoordigheid in alles steeds werkelijker. Op een zichtbare, concrete manier nam ze alles waar als vibraties – regenboogkleurige vibraties van het Ene – en haar eigen vibrerende lichaam als een nauwkeurig afgesteld ontvangstapparaat van die vibraties. Dit was kwantumfysica als

ervaringswerkelijkheid, als een wijze van leven, gebaseerd op de waarheid van de universele eenheid die eraan ten grondslag ligt, en ervaren in de complexiteit van al de gradaties van het zijn. Eenheid is de oorsprong, eenheid is het eindresultaat, eenheid is de weg. Maar de Moeder moest het bewustzijn van haar cellen in een eenheidsbewustzijn transformeren – een verandering die fantastischer is dan wat voor gedaantewisseling in welk sprookje ook. Ze moest het ‘werkelijke’ verschil tussen onze menselijke onwetendheid en de supermenselijke alwetende goddelijkheid ongedaan maken.

Het tweede principe, door Sri Aurobindo aangeduid als het Alfa en Omega van de Integrale Yoga genoemd, was *overgave*. De Moeder legde haar lot in handen van de Godheid, de Heer, haar hogere Zelf, en wel de hele tijd, haar hele leven lang. Deze houding was de basis van waarin ze alles deed, haar grote yogische activiteiten en de schijnbaar onbelangrijke dagelijkse dingen. Haar *Prayers and Meditations* waren al doordrongen van overgave. Het was ook het feitelijke instrument van haar Yoga. Het was, zei ze, het enige middel, de enige remedie, de enige oplossing. Het principe is de eenvoud zelve: aangezien er niets anders is dan de Heer, is hij de enige Doener en de enige daad. De manifestatie is de zijne; daarom kan de evolutie binnen die manifestatie alleen maar de zijne zijn. Dit is hetzelfde als wat Sri Aurobindo hierboven zei, namelijk dat ‘de Moeder zelf, bezig met de sadhana van het aarde-bewustzijn’, zich overgeeft ‘aan zichzelf, van wie de krachten van transformatie komen’ – ‘zijzelf’ die identiek is met de Allerhoogste, Dat, de Godheid of de Heer, zoals de Moeder gewend was Hem te noemen sinds het allereerste begin van haar Yoga.

Nogmaals, men moet niet vergeten dat dit nu de Yoga van de cellen was. Het was niet langer voldoende dat de overgave een innerlijke, psychologische daad was; ze moest gedaan worden door, of een vrijwillige houding zijn van, de cellen. Het bewustzijn van iedere cel moest zich

overgeven. Dit is ontzettend moeilijk, ten eerste omdat dat bewustzijn ontwikkeld moest worden tot reikwijdten die het in het hele bestaan van de mensheid nooit eerder had gehad, en, ten tweede, omdat de cellen de last van een catastrofaal verleden in zich dragen die tot een vast gedragspatroon verhard is. ‘Het materiële bewustzijn, dit wil zeggen de geest in de materie, is gevormd onder de druk van narigheden, zei de Moeder, ’narigheden, hindernissen, pijn, worstelingen. Het is als het ware opgebouwd uit dat alles [in de loop van de evolutie], en dat alles heeft er een stempel op gedrukt van pessimisme en van ontmoediging, wat zeker de grootste hindernis is’¹⁴ voor een twijfelloze en vreugdevolle overgave.

Over de Moeders overgave kan men lezen op praktisch elke bladzijde van de *Notes on the Way* en de *Agenda*. Bijvoorbeeld: ‘Wat er te gebeuren staat, weet ik niet. Het lichaam maakt er zich geen zorgen over, het doet de hele tijd zó [*de Moeder opent haar handen met de palmen naar boven*], de hele tijd: “Wat Jij wilt, Heer, wat Jij wilt”, met een glimlach en in volkomen vreugde.’¹⁵ Of bijna aan het eind van haar weg: ‘Het is alsof alle dingen waarop ik voor het [yogisch] werk steunde opzettelijk instortten om me, zelfs in verband met de onbeduidendste kleinigheden, te doen zeggen: “Wat Jij wilt.” Het is mijn enige toevlucht geworden.’¹⁶ ‘Wat Jij wilt’ (*ce que Tu veux* or *ce que Tu voudras*),⁹⁰ was haar meest fundamentele mantra. Hij ondersteunde elke activiteit in haar leven, en op het einde zal hij behoren tot de laatste verstaanbare woorden zijn die opgenomen zijn; en toen ze geen woorden meer kon uiten, drukte ze hem uit met een gebaar, en bood zichzelf en alles waar zij voor stond, met de palmen van haar handen naar boven gekeerd, aan de Heer aan.

Sinds 1958 had ze ook een mantra speciaal voor de transformatie van haar lichaam. Ze had hem in april dat jaar gehoord toen ze *Dhruva* zag, een Indiase film waarin deze mantra uitgesproken werd, en was verbaasd geweest over de uitwerking dat hij had op haar cellen. Hij bestond uit drie

woorden: OM NAMO BHAGAVATÉ. De betekenis van deze woorden is volgens de Moeder: OM, ik roep de Allerhoogste aan of treed ermee in contact; NAMO, ik buig voor de Allerhoogste in volledige overgave; BHAGAVATE, dat ik goddelijk gemaakt mag worden, gelijk aan de Allerhoogste.

Het derde principe was *oprechtheid*. ‘In feite kun je, zolang het ego er is, niet zeggen dat een mens volmaakt oprecht is’, zei de Moeder, ‘zelfs al streeft hij ernaar om oprecht te worden. Men moet het ego te boven komen, zichzelf volledig aan de goddelijke wil overleveren, zich overgeven zonder enig voorbehoud en zonder uit berekening te handelen. Dán kan men volmaakt oprecht zijn, niet eerder ... Oprechtheid is de basis van alle ware verwezenlijking. Oprechtheid is het middel, de weg, en ook het doel. Zonder oprechtheid kun je er zeker van zijn dat je ontelbare fouten zult maken en dat je voortdurend de schade die je jezelf en anderen hebt berokkend ongedaan moet maken. Er is bovendien een wonderbaarlijke vreugde in oprechtheid. Iedere oprechte daad draagt zijn eigen beloning in zich: het gevoel van loutering, van verheffing, van bevrijding dat je krijgt als je ook maar het kleinste beetje onwaarheid hebt uitgeroeid. Oprechtheid is de waarborg, de bescherming, de gids, en uiteindelijk de transformerende kracht.’¹⁷

De Moeder had een heel speciale definitie van oprechtheid: ‘Oprechtheid betekent het verheffen van alle activiteiten van je wezen tot het hoogste niveau van bewustzijn en realisatie dat je bereikt hebt.’¹⁸ Dit betekent dat je alle delen van je wezen onder de invloed van het centrale wezen, het psychisch wezen moet brengen. Het psychisch wezen is goddelijk; alle delen van je wezen die niet onder invloed staan van de innerlijke goddelijkheid blijven onder de invloed van het niet-goddelijke of het antigoddelijke. Het goddelijke element in ons is Waarheid; het niet-goddelijke is onwaarheid, leugen. Daarom kan werkelijke oprechtheid

alleen bestaan in de directe aanwezigheid, in het licht van het goddelijke element in ons. ‘Om volmaakt oprecht te zijn is het noodzakelijk vrij te zijn van elke voorkeur, elke begeerte, afkeer, aantrekking, sympathie of antipathie, genegenheid of weerzin. Je moet in je leven een totale, integrale visie hebben waarin alles op zijn plaats is en je tegenover alles dezelfde houding hebt: de houding van het willen zien van de waarheid.’¹⁹ Dit werd nu van de cellen gevraagd!

Het vierde principe was *gelijkmoedigheid*, wat geen synoniem is van onverschilligheid. ‘De Yoga kan niet gedaan worden als er geen diepverankerde gelijkmoedigheid is’,²⁰ had Sri Aurobindo vele jaren eerder geschreven. De reden dat gelijkmoedigheid een vereiste is van de yoga, is dat alles de Godheid is, en deze is onbevooroordeeld en heeft alles wat hij in zijn schepping gemanifesteerd heeft in gelijke mate lief. Als gevolg daarvan moet de mens die supramentaal, goddelijk wil worden in staat zijn een innerlijke houding van onvooringenomenheid te bewaren jegens alles wat zich in de manifestatie voordoet. De kwaliteit van gelijkmoedigheid is aan het gewone menselijke gedrag zo vreemd dat ze als een bovenmenselijke kwaliteit beschouwd mag worden.

Het vijfde principe was *aspiratie*, niet langer als een psychologische staat maar als een verlangen in de cellen. Aspiratie is de innerlijke impuls waardoor iedereen wordt aangedreven die zich oprecht naar het spirituele leven keert. Zij kon echter niet de basis zijn van waaruit de transformatie van de cellen moest beginnen, want die waren veel te onwetend en in de greep van millennia van petieterige gewoonten. De Moeder vergeleek de spirituele aspiratie met een vlam die binnenin je wezen brandt, of met een behoefte ‘die bezit van je neemt en die zo sterk is dat niets anders in de wereld nog enig belang heeft’.²¹ De aspiratie van de cellen naar goddelijkheid kon slechts het resultaat zijn van een lange zuiveringsarbeid. In al haar aspecten is aspiratie een niet-mentaal verlangen naar iets hogers,

het bestaan waarvan voor de mens die ernaar verlangt een zekerheid is, ook al heeft hij het nooit gezien. De spirituele aspiratie heeft als bron de verborgen kennis van de Godheid in ons. De aspiratie die in de lichaamscellen gewekt moet worden, moet voortkomen uit de verborgen kennis van de Godheid die erin aanwezig is.

Eenheid, overgave, oprechtheid, gelijkmoedigheid, aspiratie in de cellen: ze overlappen elkaar vaak juist omdat hun doel hetzelfde is: een stoffelijk lichaam te geven aan de Ene. Zij waren de vijf voornaamste instrumenten die de Moeder nu gebruikte om de goddelijke kracht het wonder van de transformatie van de cellen te laten volbrengen. Niemand had dat ooit eerder gedaan. Niemand had ooit geprobeerd de materie te transformeren, te supramentaliseren, goddelijk te maken, in haar essentie om te zetten. ‘Ook de materie is Brahman, en ze is niets anders dan Brahman,’ had Sri Aurobindo in *The Life Divine* geschreven.²² De transmutatie van de materie in haar goddelijke essentie zou het Koninkrijk Gods op de aarde brengen. De eeuwenoude belofte aan de mensheid zou worden vervuld. Waarom was dat niet eerder gedaan? Was het zo moeilijk?

Hoe zich het supramentale lichaam voor te stellen

Hoe moeten we ons het supramentale lichaam voorstellen? Het zou zoiets kunnen zijn als het lichaam waarvan de mensheid door de eeuwen heen heeft gedroomd en dat ze altijd aan de engelen en goden heeft toegeschreven— en meer dan dat, want het zou een vergoddelijkt lichaam zijn, bron en instrument van een eeuwigdurende extase waarvan onze menselijkheid geen notie heeft. In een van haar causerieën nam de Moeder de kinderen mee op een ‘mysterieuze rondreis’ door het supramentale lichaam. ‘Transformatie houdt in dat het hele louter stoffelijke stelsel [van het menselijk lichaam zoals het nu is] vervangen wordt door een stelsel van concentraties van kracht die uit bepaalde soorten vibraties bestaan; ieder

orgaan wordt vervangen door een centrum van bewuste energie, gedreven en gestuurd door de impuls een bewuste wil die van bovenaf komt, vanuit de hogere regionen. Geen maag meer, geen hart, geen bloedsomloop, geen longen, enzovoort. Dat zal allemaal verdwijnen. Maar het zal vervangen worden door een stelsel van vibraties die symbolisch zullen voorstellen wat deze organen uitmaken. Want de organen zijn niets anders dan materiële symbolen van energiecentra, zij zijn niet de essentiële werkelijkheid. Zij verschaffen gewoonweg een vorm [aan de werkelijkheid erachter] of in bepaalde omstandigheden een middel tot ondersteuning.

Het getransformeerde lichaam zal door middel van zijn *werkelijke* energiecentra functioneren en niet langer door middel van hun symbolische representaties zoals deze in het dierlijke lichaam zijn ontwikkeld. Daarom moet je eerst weten wat je hart in de kosmische energie vertegenwoordigt, en wat de bloedsomloop vertegenwoordigt, en wat de maag vertegenwoordigt, en wat de hersenen vertegenwoordigen. Je moet je om te beginnen van dat alles bewust zijn. En dan moet je de authentieke vibraties van wat er door deze organen gesymboliseerd wordt tot je beschikking hebben. En dan moet je langzamerhand al deze energieën in je lichaam verzamelen en ieder orgaan veranderen in een centrum van bewuste energie, die de symbolische door de werkelijke werking zal vervangen.

Denk je dat het maar driehonderd jaar zal duren om dat te doen? Ik denk dat het veel meer tijd zal vergen om een vorm te verkrijgen met eigenschappen die niet zullen zijn zoals we die kennen, maar veel beter. [Er zal] een vorm [ontstaan] die naar willekeur kan veranderen zoals je je dat altijd voorstelde: zoals de uitdrukking van je gezicht zich aanpast aan je veranderlijke gevoelens, zo zal het lichaam veranderen volgens wat je met ermee wilt uitdrukken. Het kan heel klein worden of heel groot, heel lichtend, heel bewegingsloos, met een perfecte plasticiteit, een perfecte elasticiteit, en een lichtheid in overeenstemming met je wil ...

Er is geen eind aan wat men zich kan voorstellen: lichtend te zijn wanneer je dat wilt, onzichtbaar te zijn wanneer je dat wilt. Een beenderstelsel is vanzelfsprekend niet langer nodig in het lichaamssysteem, want het is niet langer een skelet met een huid en ingewanden, het is iets anders: het is geconcentreerde energie die gehoorzaamt aan de wil. Dit wil niet zeggen dat er geen omliggende en herkenbare vormen meer zullen zijn. Het lichaam zal veeleer door kwaliteiten worden gevormd dan door vaste deeltjes. Het zal, als je dat zo kunt uitdrukken, een praktische en pragmatische vorm hebben. Het zal soepel, beweeglijk, licht zijn, alles naar willekeur, in tegenstelling tot de onveranderlijkheid van de grofstoffelijke vorm.’²³

Later wilde de Moeder eens een jonge ashramiet, Mona Sarkar, een idee geven van het supramentale lichaam. ‘Weet je, als er daar iets op die vensterbank ligt en ik wil het vastnemen, dan strek ik mijn arm uit en die wordt zó lang, en ik heb het ding in mijn hand zonder dat ik zelfs maar op hoef te staan ... Fysiek zal ik in staat zijn om hier te zijn en tegelijkertijd ergens anders, ik zal op veel plaatsen tegelijk kunnen zijn. Ik zal in staat zijn met veel personen tegelijkertijd te communiceren. Om iets in mijn hand te hebben, hoef ik het maar te wensen. Ik denk ergens aan, wil het, en ik heb het al in mijn hand. In het getransformeerde lichaam zal ik vrij zijn van de beperkingen van onwetendheid, pijn, sterfelijkheid, en onbewustheid. Ik zal in staat zijn veel dingen terzelfdertijd te doen. Het transparante, lumineuze, sterke, lichte, elastische lichaam zal geen stoffelijke substantie behoeven om voort te bestaan ... Het zal een waarachtig wezen zijn, volmaakt geproportioneerd, heel erg mooi en sterk, licht, lichtend of doorschijnend ...’²⁴

Dit alles mag misschien fantastisch lijken, maar er moet op gewezen worden dat de Moeder heel goed wist waar ze het over had; ze was door haar occulte ervaringen vertrouwd met allerlei werelden, substanties en lichamen. Ze stond op vertrouwelijke voet met de Goden, en ze kende

uiteraard haar eigen lichamen in de verschillende werelden, waarvan ze er één beschreef na de ervaring van het supramentaal schip. Ze wist ook wat het supramentaal lichaam was omdat ze het ‘aan de grens van de gemanifesteerde wereld’ had gezien nog toen ze in Tlemcen was. Daarenboven is er geen enkele kwaliteit of capaciteit van het supramentale lichaam zoals hierboven beschreven die niet bekend is als ‘siddhi’ in de onderscheiden yogische scholen in India. Het enorm probleem bestond echter in de verwezenlijking van zo’n lichaam op aarde, niet als een gedeeltelijke of tijdelijke siddhi, maar als een permanente nieuwe soort.

In theorie ziet het er allemaal goed en wel uit, maar in de praktijk? Hoe vervang je een hart of een skelet door een een vibratie? Hoe of wanneer houdt een maag op met functioneren en neemt een gehaal van vibraties haar taak over? Zou de transformatie eerst moeten plaatsvinden in één orgaan en dan in het volgende, cel voor cel, of in allemaal tegelijk? Want dit zou inderdaad ‘een transformatie zijn die oneindig veel groter is dan die van het dier naar de mens. Dit zou een overgang zijn van de mens naar een wezen dat niet langer op dezelfde manier zou zijn samengesteld, dat niet langer op dezelfde manier zou functioneren, dat als het ware een verdichting of een concretisering zou zijn van “iets” ... Tot nu toe komt dit met niets overeen dat we fysiek kennen, tenzij de wetenschap iets gevonden heeft waar ik niet van weet.’ En de Moeder voegde eraan toe: ‘Zie je, het is de sprong die me zo enorm lijkt.’²⁵

De taak van de voorloper

In feite hoefden er geen beslissingen te worden genomen, tenminste niet op het niveau van het denken en de wil waar wij gewoonlijk onze beslissingen nemen. De beslissingen werden genomen door haar Zelf, de Grote Moeder, die zij als identiek met de Meester van de Yoga zag. Men zou zelfs kunnen zeggen dat de beslissingen in de eeuwigheid werden

genomen, daar vanwaar de avatars afkomstig zijn, en dat die beslissingen nu op het toneel van de stoffelijke manifestatie werden geprojecteerd of materieel uitgewerkt. De Moeder in de sadhana aanvaardde ze in volmaakte overgave omdat zij niet anders konden zijn dan de wil en werking van ‘de Heer’. *Ce que Tu veux, ce que Tu voudras ...*

Natuurlijk was de Moeders lichaam, het veld van de transformatie, als geen ander voorbereid op de beproeving die het nu moest ondergaan tot aan het einde van zijn bestaan. Het was op dit avontuur zonder weerga voorbereid, niet alleen in zijn vroegste jeugd maar al vóór zijn geboorte, zoals we hebben gezien, en aan zijn staat van bereidheid was in de loop van haar spirituele vooruitgang gestaag voortgewerkt. Dit roept de herinnering op aan de verfijning die het ondergaan moet hebben gedurende haar occulte leerperiode in Tlemcen, toen ze in staat was omhulsel na omhulsel van haar *adhara* achter te laten tot aan de uiterste grenzen van de manifestatie. Het roept de herinnering op aan de vallende ster op nieuwjaarsavond in 1914, toen ze de wens uitte dat haar lichaam één zou worden met de Godheid, en deze vereniging binnen het jaar realiseerde. En als we door haar *Prayers and Meditations* bladeren vinden we tenminste zeven teksten waarin ze de werking van het goddelijke in haar lichaamscellen vermeldde.

Toch was haar lichaam een menselijk lichaam dat uit dezelfde materie bestond als het onze. In feite zou haar Yoga geen zin hebben gehad als haar lichaam niet uit dezelfde substantie als het onze had bestaan. Daar lag de taak van de avatar. Sri Aurobindo schreef over de sadhak van de Integrale Yoga in het algemeen: ‘Hij moet niet alleen zijn eigen last dragen, maar op de koop toe nog een groot deel van de last van de wereld, als uitbreiding van zijn eigen belasting die al zwaar genoeg is. Daarom heeft zijn Yoga veel meer de aard van een strijd dan andere yogas; maar dit is niet alleen een individuele strijd, het is een collectieve oorlog die over een aanzienlijk terrein wordt uitgevochten. Hij moet niet alleen in zichzelf de krachten van

egoïstische onwaarheid en wanorde overwinnen, hij moet ze ook overwinnen in de specimen van dezelfde vijandige en onuitputtelijke krachten in de wereld ... Vaak stelt hij vast dat, zelfs nadat hij door volharding zijn eigen strijd heeft gewonnen, hij deze steeds opnieuw moet uitvechten in een schijnbaar eindeloze oorlog, omdat zijn innerlijk bestaan al zozeer is vergroot dat het niet alleen zijn eigen wezen met zijn welbepaalde behoeften en ervaringen omvat, maar dat het solidair is met het wezen van anderen, omdat hij het universum in zich bevat.²⁶ De Moeder, nu alleen, was uiteraard *de* sadhak van de Integrale Yoga; ze was, om zo te zeggen, de Yoga van de lichaamstransformatie op haar eentje aan het uitvinden.

Dit schreef ze zelf over de taak van de Voorloper: ‘Er is zoiets als een geest van de [menselijke] soort. Er zijn collectieve suggesties die niet in woorden hoeven worden uitgedrukt [om te worden ontvangen]. Er zijn atmosferen waaraan je niet kunt ontkomen. Het is zeker – want ik weet dit uit ervaring – dat er een niveau van individuele perfectie en transformatie is dat niet verwezenlijkt kan worden tenzij de hele mensheid een zekere mate van transformatie heeft ondergaan. Men kan zich niet volledig van alles afzonderen, dat is niet mogelijk ... Zeker zal het individu altijd op de massa vooruit lopen, dat lijdt geen twijfel, maar er zal altijd een bepaalde proportie en een relatie bestaan.’²⁷

Zelfs wijzelf, die afgescheiden denken te zijn van de rest van de wereld in de vesting van ons stoffelijk lichaam, staan open voor allerlei onzichtbare elementen en invloeden, zoals ook de wetenschap heeft ontdekt. Ons vitale wezen is als een open huis voor anderen: we zijn blootgesteld aan hun aangename of onaangename gemoedsstemmingen, de gifpijltjes die ze ongezien op ons afschieten, hun innerlijke bewogenheid of verstoordheid, en, uitzonderlijk, hun goede gezondheid. Onze geest is ‘net een marktplein’, zoals de Moeder het uitdrukte; we realiseren het ons niet, maar er is

nauwelijks één gedachte op de honderd die van onszelf is, want we baden in de kolkende zee van gedachten om ons heen. En nu moest de Moeder haar lichaamscellen universeel maken, want supramentalisering is niet mogelijk zonder universaliteit. Zoals we net van Sri Aurobindo hoorden, is de sadhak van de Integrale Yoga ‘solidair met het wezen van anderen, omdat hij het universum in zich bevat.’ Vanwege al het voorbereidende werk dat reeds in de loop van haar Yoga in haar cellen verricht was, was de Moeder in staat ze universeel te maken.

Kan iemand zich ook maar voorstellen wat het betekent universeel te zijn? Zo groot, ruim, oneindig te zijn als het universum? Het universum in zich te dragen? Sri Aurobindo en de Moeder waren in hun mentale en vitale bewustzijn gesupramentaliseerd, en vergeleken met het supramentale, of het Goddelijke, is het universum ‘als een klein plaatje tegen een enorme achtergrond’ (Sri Aurobindo). Ze waren in die staat, hij die daar schijnbaar bewegingsloos in zijn grote zetel zat, zij die schijnbaar bezig was met het schikken van bloemen, met tennissen, met praten tegen haar gehoor op het speelterrein, met het overmeesteren van de levenskrachten van boos suikerriet. Velen hadden een overweldigend, onbeschrijfelijk gevoel wanneer ze hen benaderden of in concentratie contact met hen maakten, alsof het hun vergund werd even een voet op de drempel van de eeuwigheid te zetten. Maar wie kan zich voorstellen wat het betekent een universeel bewustzijn te hebben als hij of zij er niet in leeft? En nu waren de cellen van de Moeders lichaam universeel aan het worden.

Het resultaat was dat haar lichaam zijn middelpunt verloor. Ze zei eens: ‘De laatste paar dagen ... was er deze ervaring: de ervaring van een soort bewustzijn dat totaal gedecentraliseerd was (ik heb het *altijd* over het fysieke bewustzijn, in het geheel niet over hogere bewustzijnsniveaus), een gedecentraliseerd bewustzijn dat nu eens hier was en dan weer daar, en daar, in dit lichaam, in dat lichaam – in wat mensen “deze persoon” en “die

persoon” noemen, maar dit soort besef is helemaal verdwenen.⁹¹ Toen was er als het ware een universeel bewustzijn dat in contact trad met de cellen, alsof het deze cellen vroeg waarom ze deze combinatie wilden behouden, als je het zo kunt noemen, of dit conglomeraat.⁹² Ze moesten de moeilijkheden begrijpen of aanvoelen die het gevolg waren van ouderdom, van de slijtage van het lichaam, van de uiterlijke moeilijkheden – om kort te gaan, van alle achteruitgang die door sleet en gebruik veroorzaakt werd. Dat alles leek hun totaal onbelangrijk. Hun antwoord was interessant omdat ze nergens anders belang aan schenen te hechten dan aan *het vermogen om in bewust contact te blijven met de hogere Kracht*. Dit antwoord was als een aspiratie (niet in woorden uitgedrukt natuurlijk), een hunkering, een verlangen naar het contact met de goddelijke Kracht, de Kracht van Harmonie, de Kracht van Waarheid, de Kracht van Liefde.’²⁸

‘Wat gebeurt er met een lichaam dat universeel aan het worden is, een lichaam dat zijn middelpunt aan het verliezen is? Het verliest zijn centrum. Maar alles wat we doen gebeurt met betrekking tot een centrum, dit centrum, deze spil: mij, ik. Het universum wentelt om ons heen; hier en daar, gisteren en morgen bestaan met betrekking tot dit centrum.’ Het was deel van de Moeders Yoga dat haar lichaam, eenmaal universeel geworden, niet langer als spil van het materiële bestaan zou dienen, dat nu ook het lichamelijke ego zou verdwijnen. ‘Het is niet langer hetzelfde iets wat je in beweging zet ... Het is niet langer hetzelfde centrum.’²⁹ Het oude centrum was het fysieke ego dat binnen het kader van de wetten van de fysieke wereld bestond; het nieuwe centrum was de Godheid, rechtstreeks. De Moeder was aan het leren hoe ze moest leven, niet langer volgens de gewoonten van de aardse evolutie verhard tot zogenaamde ‘wetten,’⁹³ maar rechtstreeks bewogen door de goddelijke Kracht. Want het zal natuurlijk deze Kracht zijn die de nieuwe supramentale wereld en alle wezens erin vormt en bepaalt.

De Moeder moest ‘de overgang’ vinden ‘van een gewone automatische manier van functioneren naar een manier van functioneren onder de directe leiding en invloed van de Allerhoogste ... Alles is een zaak van het veranderen van de gewoonte. De hele automatische gewoonte van millennia moet veranderd worden in een bewuste activiteit, rechtstreeks geleid door het allerhoogste bewustzijn.’³⁰ Ja, het is duidelijk dat een supramentaal lichaam, zoals dat een paar bladzijden eerder beschreven werd, moet functioneren op een manier die verschilt van het menselijk lichaam waar we zo vertrouwd mee zijn en dat ons zoveel last bezorgt. Een goddelijk lichaam moet op een goddelijke manier bewogen worden, ja, door het allerhoogste bewustzijn – men kan zich dat min of meer voorstellen. Maar hoe verandert men een ‘diermenselijk’ lichaam in een supramentaal lichaam? Zeker, de overgang tussen de twee werelden zou *ergens* uitgewerkt moeten worden. Maar hoe leef je tegelijkertijd in twee lichamen die uit twee totaal verschillende substanties bestaan en die aan wetten gehoorzamen van twee totaal verschillende werelden? Het was ‘de sprong tussen de twee’ die zo enorm leek.

De verandering in het functioneren van het lichaam noemde de Moeder ‘de machtsoverdracht’ of ‘de machtswisseling’. Het was ‘de overgang van het gewone automatische functioneren naar een bewust functioneren onder de directe leiding en invloed van de Allerhoogste,’³¹ want zo zullen de supramentale lichamen werken. En een van de eerste keren dat ze de fysieke effecten van de overgang voelde, zei ze: ‘Deze verandering van de activerende kracht, als je het zo kunt zeggen, deze machtsoverdracht heeft op mij het effect van een unieke ervaring gehad, van iets dat nooit eerder plaatsgevonden heeft.’³² Het ontstaan van de nieuwe soort in haar was een universeel begin.

Er werd Sri Aurobindo en de Moeder vaak gevraagd of er eertijds supramentale wezens op aarde zijn geweest. Hun antwoord was

ondubbelzinnig: enkele spiritueel hogelijk ontwikkelde mensen hebben misschien gedeeltelijke supramentale verwezenlijkingen (siddhi's) gehad in hun mentaal of vitaal lichaam die door hun fysiek lichaam heen straalde, enkelen hebben misschien zelfs een dergelijke tijdelijke, persoonlijke *siddhi* in hun fysiek lichaam gehad. Dit kan echter niet het ontstaan van een nieuwe supramentale soort geweest zijn omdat deze een verandering in de substantie, in de materie van de aarde veronderstelt. Als deze verandering ooit had plaatsgevonden, had ze nooit weer ongedaan gemaakt kunnen worden en zou zij er nog altijd zijn – iets wat Sri Aurobindo en de Moeder zeker zouden hebben geweten en waarvan ze gebruik zouden hebben gemaakt, want het zou hun heel wat yogische arbeid en lijden bespaard hebben.

Het resultaat van dit alles was dat de Moeder fysiek in twee werelden bestond: onze vertrouwde 'diermenselijke' wereld en de steeds meer aanwezige supramentale wereld. We herinneren ons dat de Moeder zei dat de laatste *binnen* de eerste bestond en dat de verbinding tussen de twee nog niet gemaakt was. Hoe kun je fysiek in twee aparte werelden tegelijk leven? Het was zeker een riskante ervaring, want een van de gevolgen was dat de Moeder soms ineens het fysiek bewustzijn verloor, tot ontsteltenis van haar assistenten. Sri Aurobindo had de moeilijkheid al voorzien in *The Life Divine*: 'De kloof tussen het mentale en het supramentale bewustzijn moet overbrugd worden, de gesloten doorgangen geopend en passages naar omhoog en omlaag aangelegd waar er nu een vacuüm en een stilte is.'

Het probleem was kennelijk dat vacuüm, dat het bewustzijnsverlies veroorzaakte. De twee gelijktijdige wijzen van bestaan noemde de Moeder 'de twee kamers' of 'de twee werelden', of 'de twee bewustzijnstoestanden,' zo dicht bij elkaar dat een schier onwaameembare verandering in het bewustzijn volstond om van de ene naar de andere te over te gaan – en toch waren ze zo ver van elkaar verwijderd. De Moeder

ontdekte tot haar verrassing de plaats waar de levenden en de doden bewust samen leven. ‘De afgelopen nacht of die daarvoor bracht ik tenminste twee uur door in een wereld, het subtiel-fysieke, waar de levenden en de doden onder elkaar verkeren zonder zich van enig onderscheid bewust te zijn. Het maakt geen verschil. Er is daar geen verschil. Je had er degenen die wij de levenden noemen en degenen die wij de doden noemen samen bij elkaar. Ze aten samen, ze deden dingen samen, ze vermaakten zich samen. En dat alles gebeurde in een aangenaam licht, rustig en heel plezierig. Het was heel plezierig. Ik zei tegen mezelf: “Is het niet grappig hoe mensen ergens een lijn trekken en zeggen: nu ben je dood.”?’³³ (Een van de mensen die de Moeder daar vaak ontmoette was Nolini Kanta Gupta, toen nog springlevend.)

De woning van Sri Aurobindo, het schip van de Nieuwe Wereld, de levenden en de doden die samen leven – dat alles was aanwezig in wat de Moeder de subtiel-fysieke wereld noemde. Hier is het noodzakelijk erop te wijzen dat ze deze term een speciale betekenis was gaan geven. Normaal is het subtiel-fysieke een niveau van het bestaan aan de rand van onze perceptie, en die alles bevat wat in de grove fysieke wereld moet overkomen (daarom kunnen speciaal begaafde personen er voorkennis van hebben). De Moeder vergeleek het eens met de uitwaseming die uit heet zand of uit een hete weg opstijgt. De Moeder zal nu echter meer en meer de term ‘subtiel-fysiek’ gebruiken voor ‘het werkelijk fysieke’, wat hetzelfde is als het supramentale, dat fysiek voor haar toegankelijk werd omdat haar lichaam steeds meer gesupramentaliseerd werd.

Ongetwijfeld klinkt dit alles voor ons eerder cryptisch. Voor de Moeder was het de werkelijkheid van elk ogenblik, dag en nacht. Het was een werkelijkheid vol verrassingen, nieuwe ontdekkingen en heel moeilijke problemen, en ze moest haar reacties erop ogenblikkelijk improviseren, want het was nooit tevoren gedaan. Ze moest in de luister van het

supramentale en het Goddelijke leven, en in de nietigheid van een persoon, een orgaan, een cel, een atoom – en vaak op beide niveaus tegelijkertijd.

En er was dat derde, verschrikkelijke niveau: het onderbewuste. Opdat het nieuwe supramentale wezen in staat zou zijn zich te belichamen, moest de grove materie veranderen en voldoende subtiel om als substantie voor die belichaming te dienen. Maar we weten dat de basis van de materie het onderbewuste en het Onbewuste zijn. Daarom moest, om de aardse materie te veranderen, het onderbewuste eerst gezuiverd worden, of geklaard, of overmeesterd, of ondergeschikt gemaakt aan het doel van de Yoga. ‘Je moet jaar najaar blijven doorwerken, punt voor punt’, zei Sri Aurobindo, ‘tot je in het onderbewuste aan een centraal punt komt dat overwonnen moet worden, en dit is de kern van het hele probleem, en daarom heel moeilijk ... Dit punt in het onderbewuste is het zaad en dat blijft alsmaar opschieten tot je het hebt kunnen verwijderen.’³⁴ Het onderbewuste lijkt veel op de hel zoals de mensen die zich voorstellen. Het is ‘een massa verschrikkingen’, zei de Moeder, vol schrikwekkende gruwelen, groteske maar duivelse fantasieën. Het is het leven op zijn wreedst, waar verwonding, verscheuring, marteling, verplettering, wurging, moord en veerzweiging de gewone manier van doen zijn; het is de demonische onderwereld waar onze nachtmerries ontstaan; het is de fluisterende, dwingende inspiratie van de ontaardeling, de brutoot, de folteraar en de sadistische beul.

In 1957 had Sehra, een discipel van de Yoga, de Moeder een brief geschreven waarin ze een afgrijselijk visioen beschreef. ‘Ik zag daar wezens met menselijke gedaanten, maar het waren geen mensen. Ze waren enorm groot en afzichtelijk, met een of twee of drie tanden die uit hun mond staken ... We gingen wat verder en zagen die vreemde lelijke wezens met lijken slepen, en deze in stukken scheuren, en elk van hen keek naar zijn prooi en zei: “Kijk eens wat ik heb kunnen bemachtigen!” De onderscheidene stukken van verschillende delen van de lichamen stelden

begeerten en gevoelens voor – wellust, hebzucht, haat, jaloezie, enzovoort. En de wezens die de stukken in beslag namen, en onder wie er een paar waren die ervan begonnen te eten, bestonden zelf uit die begeerten en gevoelens. Ieder kreeg wat er met zijn eigen aard overeenstemde. Ze genoten allemaal van de macht die ze over de mensen hadden. Veel van de lijken genoten zelfs van wat er met ze gebeurde. Ze waren niet echt dood maar zagen er alleen maar zo uit: ze leefden.’ Toen zei een ‘stem’ tegen haar: ‘Dit is waar de Moeders werk nu plaatsheeft.’ Toen Sehra haar daarna ontmoette, zei de Moeder tegen haar: ‘Je hebt het juist gezien. Ik werk nu in het onderbewuste. Het is een ontzettend domein en zelfs erger dan wat je beschreven hebt.’³⁵

Rond 1935 zei Sri Aurobindo dat hij minder enthousiast zou zijn geweest als hij vooraf geweten had wat hem allemaal te wachten stond op het pad van de transformatie. De Moeder deed nu soms soortgelijke uitspraken, en het ergste moest nog komen. Maar ze zette haar inspanning door, want ze had Sri Aurobindo beloofd dat ze het werk zou doen, en ze was in 1956 daarvoor op aarde gebleven. *Je fais le travail* (ik doe het werk), zei ze in alle eenvoud. Maar weinigen hadden enig idee van de helse minuten, en uren, en dagen die ze doorbracht.

Haar eenzame grootheid in dat laatste vreselijk gebeuren
Moet alleen een gevaarlijke brug in de Tijd overgaan
En een hoogtepunt van het wereldlot bereiken
Waar alles gewonnen of verloren is voor de mens ...
Hiervoor is de stille Kracht afgedaald;
In haar nam de bewuste Wil een menselijke vorm aan:
Zij alleen kan zichzelf en de wereld redden.³⁶[94](#)

De grote stuwingen

De indruk dat de Moeder zich ‘teruggetrokken’ had, alleen omdat haar aanwezigheid buiten het centrale ashramgebouw, in de Rue de la Marine, tot een minimum was beperkt, zou misleidend zijn. Hoe kon ze zich terugtrekken, terwijl haar lichaam op een steeds letterlijker manier de wereld aan het worden was? Bovendien waren de dagelijkse bezigheden in het geheel niet verminderd. Je had de ashramieten die haar elke dag op bepaalde tijden en plaatsen opwachtten, bij de doorgang van de ene kamer naar de andere, voor ze de badkamer binnenging en toen ze die weer verliet, voor en na haar karige maaltijden, voor en na haar middagrust. De meeste van deze ontmoetingen waren blijkbaar permanente privileges geworden, en de Moeder zou nooit iets vergeten, zelfs niet het kleinste detail – zij was immers een belofte nagekomen die zij achttien jaar vroeger aan K.D. Sethna had gedaan en die hijzelf vergeten was.

*De Moeder met Premier Nehru, Sri Kamraj, Indira Gandhi
en Lal Bahadur Shastri, 1955*

Dan waren er de dagelijkse ontmoetingen met discipelen die jarig waren of die een dringend probleem hadden, met bezoekers van de Ashram, met wereldse en religieuze waardigheidsbekleders, sadhoes, politici, hoge ambtenaren, kabinetsministers, premiers, en soms de president van het land. Er gingen gemiddeld zo'n veertig tot vijftig personen per dag bij haar in en uit, maar op bepaalde dagen soms tweehonderd, in de kamer die Udhar voor haar gebouwd had op de tweede verdieping, boven Sri Aurobindo's vertrekken. En je had de secretarissen en de hoofden van de departementen, en de kassiers en boekhouders. Er waren cheques en documenten te tekenen, met die gevleugelde handtekening van haar die de 'Vogel van Vrede die op aarde neerdaalt' voorstelt. Er waren tientallen brieven te beantwoorden. En er was altijd de 'wolk' van onzichtbare wezens rond haar die haar aandacht probeerden te trekken. Dit zou de manier zijn waarop ze zich 'terugtrok' tot zes maanden voor het einde.

In de wereld waren de jaren zestig begonnen, met hun vraagstellingen en aardverschuivingen onder de jeugd en diegenen die zich jong voelden, met hun ‘flower power’, ‘black power’, vrouwenbewegingen en seksuele revolutie. Veel van wat toen ‘hip’ en ‘in’ was blijkt nu te zijn vergeten of zijn drijfkracht verloren te hebben. Maar de veranderingen die in die tien jaar begonnen waren smeulen nog na onder de oppervlakte, en helpen de wereld zich voor te bereiden op het nieuwe millennium en de allergrootste Aardverschuiving. De Moeder had onmiddellijk het belang ervan ingezien, en ze zou zeggen: ‘De hele wereld blijkt nu aan een beweging onderhevig te zijn die voor het ogenblik zorgwekkend lijkt. Naar het schijnt is het aantal geestelijk gestoorden aan het toenemen. In Amerika, bijvoorbeeld, lijkt de hele jeugd onderhevig te zijn aan een soort bizar oriëntatieverlies dat voor redelijke mensen verontrustend is, maar dat zeker een aanwijzing is dat er een ongebruikelijke kracht werkzaam is. Deze breekt met alle gewoonten en alle regels. Het is goed. Het is voorlopig nog wat vreemd, maar het is nodig.’ En aan het einde van datzelfde gesprek zou ze zeggen: ‘Vaste regels ... hoe minder vaste regels, hoe beter. Wat belangrijk is, is een *behoefte* die alleen door *Dat* voldaan kan worden – niets anders, geen halve maatregelen: alleen *Dat*. En daar ga je dan, ieder op zijn eigen pad, het doet er niet toe. Wat die weg ook zijn mag, het doet er niet toe. Zelfs de buitensporigheden van de huidige Amerikaanse jeugd kan een pad zijn. Het doet er niet toe.’³⁷

Ondertussen duurde haar bovenmenselijke strijd in het onderbewuste onverminderd voort. (Misschien maakten haar overwinningen daar de veranderingen, de grotere vrijheid in de wereld mogelijk.) Haar gesprekken in die maanden gaan keer op keer over de verschrikkingen die massaal tegen haar in opstand kwamen en die ze het hoofd moest bieden. Het ging niet om haar persoonlijk onderbewuste, maar om het onderbewuste van de mensheid. Ze begreep nu waarom niemand dit eerder had aangedurfd, en

waarom alle groten in de spiritualiteit ervoor gekozen hadden zo snel mogelijk uit dit onheilsoord weg te komen. Soms vroeg ze zich af of het geen dwaasheid was te proberen te vechten ‘tegen gewoonten die millennia oud waren’.

Toen volgde echter de opwaartse beweging, en de Moeder rees op uit haar worstelingen in de verstikkende lagere regionen en bereikte een punt hoger dan alle die ze voordien had bereikt. Op 24 januari 1961³⁸ ervoer ze de volle aanwezigheid van de supramentale Kracht in haar lichaam. Tijdens die ervaring kwam de verbinding tot stand tussen de supramentale en onze stoffelijke wereld. In feite ervoer ze de supramentale Kracht als een supramentaal lichaam, ‘een veel groter en machtiger wezen’ in haar stoffelijk lichaam. Dit was de allereerste keer dat ze van de aanwezigheid van een nieuw lichaam binnenin haar gewag maakte. Zo sterk was de uitwerking van dat supramentaal lichaam op de wereld dat ze deze moest intomen om geen ramp of revolutie te veroorzaken ergens op aarde. En met die aanwezigheid en die macht voelde ze een zekerheid in zich ontstaan die ze in het Frans niet ‘vierkant’ (*carrée*) maar ‘kubiek’ (*cubique*) noemde – onwankelbaar, onbetwistbaar, onwrikbaar als een rots.

En toen volgde de neerwaartse beweging, dieper dan de oorden waar ze voordien in gedoken was. Ze ploeterde er maandenlang. Soms werd haar fysiek bestaan zo kritiek dat ze vroeg te mogen weten of ze er afscheid van moest nemen. Haar vertrek zou geen praktische problemen veroorzaken, zei ze, want ze had alle noodzakelijke maatregelen getroffen. En aangezien we de hele manifestatie op een symbolische manier in ons lichaam meedragen, werden de Moeders benen nu het doelwit van de strijd, want de benen vertegenwoordigen het onderbewuste. Als gevolg van een aanval van zwarte magie had ze filariasis gekregen, een van de plagen van India. De infectie was op haar overgedragen door een mug. Ze wist wanneer ze aangevallen was, waar en door wie, want ‘het is nu eenmaal zo dat ik een

beetje bewust ben’, zei ze. Ze was in staat geweest de kwalijke uitwerking van de infectie in bedwang te houden, maar nu ze dag aan dag in het onderbewuste aan het werken was, was de ontsteking kwaadaardig geworden. Haar benen waren ‘als twee metalen staven’, zei ze, en ze liep en ging de trappen op en af door louter wilskracht, steunend op haar armen.

Voor de volgende opwaartse beweging in haar Yoga moest de Moeder wachten tot eind februari 1962, toen ze op een dag ‘met een nieuw paar benen’ wakker werd. De filariasis was als door een wonder in één nacht verdwenen. Ze beschouwde het als een bewijs dat de mogelijkheden van het lichaam geen grenzen kenden, zelfs van het stoffelijke lichaam als het eenmaal onder invloed van het supramentale kwam. Toen ze op 21 februari naar het speelterrein ging, moest ze zich inhouden om niet te dansen, zo licht voelde ze zich met haar nieuw paar benen. Maar toen zwiepte de Zwarte Draak weer met haar staart.

De beproeving moet op 11 maart begonnen zijn. De situatie schijnt de daaropvolgende dagen te zijn verergerd, en op 16 maart hing haar leven aan een draad toen haar hart verschillende keren stakte.

Op 3 april, ‘na verscheidene weken ernstig ziek te zijn geweest’, zei ze het volgende, dat op band opgenomen werd en later ter goedkeuring aan haar voorgelegd: ‘Welbepaald tussen elf en twaalf uur verleden nacht had ik een ervaring waardoor ik ontdekte dat er een groep mensen is ... die een soort religie wil beginnen op basis van de openbaring van Sri Aurobindo. Maar zij hebben alleen het aspect van macht en kracht ervan overgenomen, een bepaald soort kennis, en dat alles zou door Asoerische krachten kunnen worden gebruikt.⁹⁵ Er is een groot Asoerisch wezen dat erin geslaagd is de uiterlijke verschijning van Sri Aurobindo aan te nemen. Het is niet meer dan een uiterlijke verschijning. Deze verschijning van Sri Aurobindo heeft aan mij verklaard dat het werk dat ik aan het doen ben niet het zijne [dat

van Sri Aurobindo] is. Hij heeft verklaard dat ik hem en zijn werk verraden heb, en hij heeft geweigerd ook maar iets met mij te maken te hebben.

In die groep is er een man die ik [daar] een of twee keer gezien heb en die naar zijn opvattingen met hen lijkt te zijn, maar die het niet werkelijk is. Maar hij bezit geen kennis, hij weet niet met wat voor soort wezen hij te maken heeft. En hij hoopt altijd maar dit wezen ervan te overtuigen mij te aanvaarden, omdat hij gelooft dat het echt Sri Aurobindo is.³⁹ ... Ik ontmoette dat wezen drie keer verleden nacht en heb me, nog wel vol liefde en overgave, zelfs verontschuldigd voor zonden die ik niet begaan heb. Ik ben om twaalf uur wakker geworden en herinnerde me alles. Tussen kwart over twaalf en twee uur was ik bij de ware Sri Aurobindo in de meest volledige en waarachtige relatie – ook daar in volmaakt bewustzijn, kennis, kalmte en gelijkmoedigheid. Om twee uur werd ik opnieuw wakker, en net daarvoor realiseerde ik me dat Sri Aurobindo me zelf had laten zien dat hij nog altijd het fysieke domein niet volledig beheerste. Om twee uur werd ik wakker en merkte dat mijn hart aangetast was door de aanval van deze groep die mijn leven uit dit lichaam wil wegnemen, omdat ze weten dat ze, zolang ik in een lichaam op aarde ben, hun doel niet zullen bereiken. Hun eerste aanval vond jaren geleden plaats door middel van hun denkbeelden en activiteiten. Ik onderging die in de nacht en heb er met niemand over gesproken. Ik heb de datum genoteerd, en als ik heelhuids uit deze crisis kom, zal ik die aantekening opzoeken en u laten zien. Ze hadden me het liefst al jaren geleden dood gezien. Zij zijn het die verantwoordelijk zijn voor de aanslagen op mijn leven. Ik ben nog steeds in leven omdat de Heer wil dat ik zou leven, anders zou ik lang geleden vertrokken zijn.

Ik ben niet langer in mijn lichaam. Ik heb het aan de Heer overgelaten om ervoor te zorgen, om te beslissen of het het supramentale zal verwezenlijken of niet. Ik weet, en heb het ook gezegd, dat het nu het laatste gevecht is. Als het zo verordend is dat het doel waarvoor dit lichaam leeft bereikt wordt,

wat wil zeggen de eerste stappen naar de supramentale transformatie, dan zal het zal het blijven voortleven. De beslissing ligt bij de Heer. Ik vraag niet eens wat hij beslist heeft. Als het lichaam niet in staat is de tegenstand het hoofd te bieden, als het ontbonden moet worden, dan staat de mensheid een kritieke tijd te wachten. Wat de Asoerische Kracht die erin geslaagd is de uiterlijke verschijning van Sri Aurobindo aan te nemen teweeg zal brengen is een nieuwe religie of filosofische school, misschien wreed en genadeloos, in de naam van de supramentale Realisatie. Maar iedereen moet weten dat dat niet waar is, dat het niet de leer van Sri Aurobindo is, niet de ware leer. Sri Aurobindo's waarheid is een waarheid van liefde, licht en genade. Hij is goed en groot en barmhartig en goddelijk. En hij en niemand anders zal de uiteindelijke overwinning behalen.

Welnu, als jullie individueel willen helpen hoef je alleen maar te bidden. Wat de Heer wil zal gebeuren. Hij zal met dit lichaam, dit armzalige ding, doen wat hij verkiest te doen.'

Later, toen de geschreven versie van deze woorden aan de Moeder voorgelezen werd, had ze het volgende commentaar: 'Het gevecht is in het lichaam. Dit kan zo niet blijven doorgaan. Zij moeten verslagen worden of dit lichaam zal verslagen zijn. Het hangt allemaal af van wat de Heer zal beslissen. Het [haar lichaam] is het slagveld. In hoeverre het weerstand kan blijven bieden, weet ik niet. Tenslotte hangt het van Hem af, Hij weet of de tijd gekomen is of niet, de tijd voor het begin van de Overwinning. [Als de tijd gekomen is] dan zal het lichaam voortleven; zoniet zullen mijn liefde en bewustzijn in ieder geval bij u zijn.'⁴⁰

Dramatische woorden in dramatische omstandigheden. Maar dit zou slechts het eerste deel van het drama blijken te zijn, want op 13 april dicteerde de Moeder in het Frans, waarschijnlijk aan Pavitra, het volgende zegebulletin:

‘Verleden nacht werd ik plotseling wakker met de volledige ervaring van wat we de Yoga van de Wereld zouden kunnen noemen. De Allerhoogste Liefde manifesteerde zich in grote stuwingen, en iedere stuwing bracht de wereld wat verder in haar manifestatie. Het waren de enorme stuwingen van de eeuwige overweldigende Liefde, niets dan Liefde. Iedere stuwing van Liefde bracht het universum verder in de manifestatie.

En er was de zekerheid dat wat gedaan moest worden gedaan is, en dat de supramentale manifestatie volbracht is.

Alles was persoonlijk, niets was individueel.⁹⁶

Dit bleef maar doorgaan en bleef maar doorgaan.

De zekerheid dat wat gedaan moest worden *gedaan is*.

Alle gevolgen van de Leugen waren verdwenen: de dood was een illusie, ziekte was een illusie, onwetendheid was een illusie – iets wat geen werkelijkheid had, geen bestaan. Alleen Liefde en Liefde en Liefde en Liefde – immens, enorm, overweldigend, alles dragend.

En hoe kan dit in de wereld tot uitdrukking worden gebracht? Het leek een onmogelijk iets, vanwege de tegenstelling. Maar toen kwam dit: “Je hebt aanvaard dat de wereld de supramentale waarheid moet kennen en zij zal volledig, integraal worden tot uitdrukking worden gebracht.”

En het is volbracht, [lange stilte]

Het individueel bewustzijn keerde terug: louter het gevoel van een beperking, een beperking van pijn; zonder dat geen individu.

En we begeven ons weer op weg, zeker van de Overwinning.

De hemelen zijn vol Zegezangen.

De Waarheid alleen bestaat; zij alleen zal gemanifesteerd worden.
Vooruit! Vooruit!

*Gloire à Toi, Seigneur, Triomphateur suprême!*⁹⁷ [Glorie zij U, Heer, allerhoogste Overwinnaar!]

Nu aan het werk.

Geduld, volharding, volmaakte gelijkmoedigheid, en een absoluut vertrouwen. *[stilte]*

Wat ik hier zeg is niets, niets, niets meer dan woorden als ik het met de ervaring vergelijk.

En ons bewustzijn is hetzelfde, absoluut hetzelfde als dat van de Heer. Er was geen verschil, geen verschil.

We zijn Dat, we zijn Dat, we zijn Dat. *[stilte]*

Later zal ik het beter uitleggen. Het instrument is nog niet klaar. Dit is pas het begin.²⁴¹

- [88] De godin Uma is de gade van de god Shankar, een van de namen van Shiva.
- [89] Vanwege haar schilderijen, en de vele brieven van de Moeder die ze ontving, zou ze bekend worden in de Ashram en elders onder haar ashramnaam, Huta.
- [90] We treffen deze mantra-achtige zinsnede, *ce que Tu voudras*, voor het eerst aan in de Moeders *Prayers and Meditations*, en wel in de aantekening gedateerd 15 juli 1914. Het zou een aparte studie vereisen om aan te tonen hoeveel van de voornaamste elementen van de Yoga in die beginjaren reeds voor haar aanwezig waren. Eén voorbeeld, dat de Yoga van de cellen betreft, moet hier volstaan: ‘Gij hebt volledig bezit genomen van dit ellendige instrument [haar lichaam], en al is het voor U nog niet voldoende vervolmaakt om zijn transformatie, zijn transmutatie te bewerkstelligen, U bent in iedere cel aan het werk om haar te kneden, soepel te maken, te onderrichten, en in het gehele wezen om het voor te bereiden, te organiseren en harmonisch te maken. Alles is bezig, alles is aan het veranderen; Uw goddelijke werking is voelbaar als niet te verwoorden bron van louterend vuur dat door alle atomen stroomt.’ (*Prayers and Meditations*, p. 344)
- [91] De Moeder bedoelt dat ze mensen veel meer als conglomeraten van vibraties ziet dan als personen in de gewone zin van het woord.
- [92] Met ‘combinatie’ of ‘conglomeraat’ bedoelt de Moeder haar fysieke lichaam.
- [93] Volgens Sri Aurobindo en de Moeder zijn er geen voor altijd vastgelegde, onverbiddelijke wetten in het universum. Wat we een wet noemen is een ‘proces dat tot een vaste gewoonte is geworden,’ want ‘wat de Natuur doet, wordt in werkelijkheid door de Geest gedaan’ en kan daarom door de Geest veranderd worden. Dit betekent niet dat alles in het universum arbitrair zou zijn. ‘Alles is mogelijk, maar niet alles is geoorloofd, behalve door middel van een herkenbaar proces: de Goddelijke Macht legt zichzelf grenzen, processen, hindernissen, wisselvalligheden op.’ (*On Himself*, p. 202) ‘Brahman is niet aan wetten onderhevig, maar maakt gebruik van processen. Alleen voor de individuele ziel in een staat van onwetendheid lijkt een proces een onveranderlijke wet.’ (*Sri Aurobindo Archives and Research*, Dec. 1980, p. 158)
- [94] Her single greatness in that last dire scene / Must cross alone a perilous bridge in Time / And reach an apex of world-destiny / Where all is won or all is lost for man ... / For this the silent Force came missioned down; / In her the conscious Will took human shape: / She only can save herself and save the world.
- [95] Het zou inderdaad makkelijk zijn een sektarische of totalitaire geloofsovertuiging of cultus uit de leer van Sri Aurobindo en de Moeder samen te stellen. Men hoeft alleen maar het accent te leggen op de nieuwe soort van supermensen die in de maak is, en de individualiteit van de weg plus de basisvoorwaarde, het realiseren van de ziel, weg te laten, en een mythologie aan hun geschriften te ontlenu; *Savitri*, bijvoorbeeld, bevat daarvoor al het nodige materiaal.
- [96] De Moeder bedoelt waarschijnlijk dat alles een ervaring of daad van haar als de Goddelijke Persoon was, niet van haar als een belichaamd individu.
- [97] We vinden de oorsprong van deze mantrische formule van de Moeder al in haar *Prayers and Meditations*: 8.1.1914, *Tu es le triomphateur de tous les obstacles*; 10.5.1914, *Gloire à Toi Seigneur, Maître du monde*; 25.5.1914, *Tu es le Triomphateur et le Triomphe*; 4.6.’14, *O Triomphateur de tous les obstacles*; 28.8.14, *Triomphateur suprême, triomphe de tous les obstacles*.

17.

De gevaarlijke doorgang

*Als gij het zwoegende heelal wilt redden,
Voel dan het universele lijden als het uwe aan:
Gij moet de smart die gij genezen wilt zelf verduren;
De daglichtbrenger moet de donkerste nacht doorkruisen.
Wie de wereld wil redden moet delen in haar pijn.
Als hij het leed niet kent, hoe zal hij de genezing vinden?¹*

– Sri Aurobindo

Een soort dood

‘Ik ben niet langer in mijn lichaam’, zei de Moeder op 3 april 1962. Als dit al mysterieus klinkt, haar commentaar toen ze terugblikte op de ervaring van de grote stuwingen is nog mysterieuzer. ‘Het is een soort dood geweest’, zei ze op 12 juni, ‘dat is zeker – zeker, zeker, zeker – maar ik zeg dat niet omdat je nu eenmaal het gezond verstand van de mensen in acht moet nemen! Zie je, als ik iets verder zou gaan dan zou ik zeggen dat ik dood was en dat ik weer levend ben geworden. Maar ik zeg het niet.’² In de volgende jaren zal ze van tijd tot tijd gelijkaardige opmerkingen maken, bijvoorbeeld: ‘Dit heeft een werkelijk bizarre toestand tot gevolg: je bent niet langer levend en je bent niet dood.’³ Een keer ging ze wat nader op haar bizarre toestand in. ‘Gisteren en eergisteren, van de vroege ochtend tot de late avond, zei er iets: “Ik ben, of ik heb, het bewustzijn van de doden op aarde.” Ik moet het in woorden omzetten, maar het was alsof er iets zei: “Zo is het bewustzijn van een dode met betrekking tot de aarde en de materiële dingen. Ik ben een dode die op aarde leeft.” Volgens de positie van het bewustzijn – want het bewustzijn verandert zijn positie voortdurend⁹⁸ –

volgens de positie van het bewustzijn, werd er gezegd: “Zo voelen zich doden met betrekking tot de aarde.” Dan: “Ik ben net een dode die op aarde leeft.” Enzovoort. Ik ben doorgedaan met me te gedragen, te spreken en te handelen zoals ik dat normaal deed, maar het is al lange tijd zo.’⁴

Is de Moeder in de nacht van 12-13 april 1962 gestorven en weer tot leven gekomen? De volgende woorden kunnen niet anders begrepen worden: ‘Dit doet me denken aan de fundamentele ervaring die ik had toen ik ... die stuwing van de Liefde beleefde, en toen besloten werd dat ik mijn lichaam weer terug moest opnemen, dat ik weer in mijn lichaam moest terugkeren.’⁵ In latere jaren zal ze verscheidene keren zeggen dat het lichaam waarmee ze verbonden was niet haar lichaam was, maar een lichaam dat voor het materiële contact gebruikt werd, zonder hetwelk haar werk op aarde voor de supramentale transformatie niet mogelijk zou zijn.

Hoe moeten we dit alles begrijpen? Eigenlijk gaat het niet om begrip, want we kunnen het niet begrijpen, net zomin als we de meeste van haar andere yogische ervaringen kunnen begrijpen – we kunnen alleen maar proberen de levensgeschiedenis van de Moeder te volgen om een idee te krijgen van wat ze heeft moeten doormaken, om enig inzicht te krijgen in het belang van haar en Sri Aurobindo’s werk en de betekenis van de ongekende verandering waar de wereld op het ogenblik doorheen gaat. Alleen gelijken kunnen elkaar begrijpen, en Sri Aurobindo en de Moeder hebben het zo vaak gezegd: waar begrip is alleen mogelijk door vereenzelviging. We kunnen niettemin een poging doen om een verantwoorde kennis te verwerven, gebaseerd op de feiten en de aanwijzingen door de Moeder en Sri Aurobindo zelf verschaft, en op interpretaties door betrouwbare exegeten en commentatoren, hoe zeldzaam die ook zijn.

Toen in 1956, met de manifestatie van het supramentale in de aardatmosfeer het essentiële doel van hun missie als avatars bereikt was,

vroeg de Moeder ‘de Heer’ of ze al dan niet op aarde moest blijven voortleven. Er moet haar een duidelijk teken zijn gegeven, want ze is gebleven, vermoedelijk om de supramentale transformatie van de aarde te bespoedigen, met als haar eerste doel de verwezenlijking van het overgangswezen, de overmens. In december 1959, toen ze zich had teruggetrokken, werd dit doel bereikt, naar ze uitdrukkelijk bevestigde, en begon er een nieuwe fase van de Yoga, de transformatie of vergoddelijking van de lichaamscellen. De Moeder was met de transformatie van de cellen begonnen in de tijd van haar *Prayers and Meditations*, maar op een ander niveau; nu was haar Integrale Yoga een bewustzijnsontwikkeling van haar lichaamscellen zelf. Zoals ze dat gewend was, zette ze zich aan de taak die ze op zich genomen had met alle bovenmenselijke, goddelijke energie die zij, de Mahashakti, kon opbrengen, en nauwelijks driejaar later kwam het resultaat dat we nu kennen: ‘En het is *volbracht* ... de hemelen zijn vol zegezangen.’

Het is misschien goed hier even te stoppen en terug te kijken op de ongelooflijke snelheid waarmee Sri Aurobindo’s en de Moeders realisaties tot stand zijn gebracht, de moeilijkheid van hun objectieven in aanmerking genomen. In de tijdsspanne van één menselijk leven realiseerden ze het supramentaal bewustzijn in hun eigen mentaal en vitaal bewustzijn. Niet meer dan zes jaar na Sri Aurobindo’s bewuste, ‘strategische’ afdaling in de dood manifesteerde het supramentale zich in de aardatmosfeer, waardoor een nieuwe evolutie van de aarde begon: de evolutie die tot de vergoddelijking ervan zou leiden. Twee jaar later kondigde de Moeder de realisatie aan van de overmens, het overgangswezen, de onmisbare schakel voor de materiële belichaming van het supramentale wezen. Dit werd onmiddellijk gevolgd door de supramentale Yoga van de cellen, waarvan het resultaat, niet meer dan een paar jaar later, een overwinning was waarvan de zangen de hemel vulden. Wat voor overwinning?

Laten we ons enige zinsneden voor de geest halen die de Moeder dicteerde de ochtend dat ze ontwaakt was met het volle bewustzijn van de ‘Yoga van de wereld’: ‘alle gevolgen van de onwaarheid waren uitgewist’ met als gevolg daarvan het verdwijnen van dood, ziekte en onwetendheid; het was aanvaard dat de wereld de supramentale Waarheid zou kennen, en deze zou in haar geheel, integraal tot uitdrukking worden gebracht. Aangezien dit de culminatie van haar Yoga van de cellen was, wat op zijn beurt weer de culminatie van de Integrale Yoga was, de essentie was van haar en Sri Aurobindo’s missie als avatars, moeten we besluiten dat het doel van de inspanning van de avatars *in principe* bereikt was, van hogerop bevestigd en daarom zeker van zijn vervulling. Het supramentale is sinds 1956 aanwezig in de atmosfeer van de aarde; de supramentale soort is sinds 1962 *in principe* aanwezig in de universele evolutie en daarom op weg om een concreet feit te worden. Het is slechts een kwestie van tijd.

Hoe lang duurt het voordat een nieuwe graad van de evolutie, een nieuwe soort in stoffelijke vorm op aarde verschijnt? Tot dusver miljoenen jaren. De fysieke ontwikkeling van de mens vanaf zijn oorsprong als primate heeft volgens recente schattingen ongeveer vier miljoen jaar geduurd. Ongetwijfeld zal de aanwezigheid van een nieuw element in de aardatmosfeer, de supramentale Kracht en het supramentaal Bewustzijn, het transformatieproces. Toen Nirodbaran aan Sri Aurobindo schreef, in hun vaak hilarische correspondentie: ‘We horen dat uw supramentaal bewustzijn heel nabij is – geen vijftig jaar langer, hoop ik! ... Vergeet niet ons minstens de Neerdaling te laten voelen. Dertig jaar sadhana, grote goden!’ antwoordde Sri Aurobindo: ‘Is dertig jaar te lang of te kort? Wat zou je rationele verstand bevredigd hebben – drie jaar? Drie maanden? Drie weken? In aanmerking genomen dat het in de gewone evolutie, zelfs wanneer de Natuur er haast mee had gemaakt, op zijn minst drieduizend jaar zou hebben geduurd, en op de gewone manier ergens tussen de

dertigduizend en driehonderdduizend jaar, is de overgangperiode van dertig jaren misschien niet te lang.’⁶ Dit werd in 1936 geschreven.

Minder dan dertig jaar later was het supramentale er, het overgangswezen was er (tenminste in de Moeder) en het supramentale wezen was er in principe. Hoeveel meer tijd zou het vergen voordat het supramentale wezen er ook zichtbaar zou zijn? Niet lang voordien was de Moeders gissing duizenden jaren geweest, maar in haar latere *entretiens* was het aantal tot driehonderd herleid. Een reden van deze versnelling was misschien dat de wereld, dankzij de aanwezigheid en het werk van de dubbele avatar, in een globale crisis terecht was gekomen, levensgevaarlijk zoals alle nieuwe geboorten, en dat er een wedloop met de tijd aan de gang was om een ramp te voorkomen. In de geschiedenis is iedere ‘onmogelijke’ wending of gebeurtenis verwerkelijkt op het moment waarop ze het onmogelijkst leek; ook deze keer zal de zonsopgang op de donkerste nacht van de aarde volgen – misschien morgen, maar zeker in de nabije toekomst, in evolutionaire termen gesproken. Dit zijn de redenen waarom het aannemelijk is dat de Moeder, in haar eindeloze liefde voor de mensheid, haar lichaam weer aannam om de komst van de Nieuwe Wereld te verhaasten.

Later beschreef ze de belangrijke veranderingen die gedurende de ervaring van 12 april 1962 in haar plaatsgevonden hadden. ‘Het Mentale trok zich [uit haar stoffelijke lichaam] terug, het Vitale trok zich terug, alles trok zich terug. In de tijd dat ik zogezegd ziek was, verdween het Mentale, verdween het Vitale, en het lichaam werd aan zichzelf overgelaten, met opzet.’ Met andere woorden, de mentale en vitale elementen, de mentale en vitale omhulsels, waren uit haar adhara verwijderd, en het enige omhulsel dat bleef was het fysieke.⁹⁹ Wanneer dit gebeurt, sterf je normaal gezien, want doodgaan wil zeggen dat de niet-stoffelijke elementen het stoffelijk lichaam verlaten. ‘En dat was de reden: juist omdat het Vitale en het Mentale weg waren, werd de indruk gewekt van een zeer ernstige ziekte. En

toen begonnen, in het aan zichzelf overgelaten lichaam, de cellen zich langzamerhand voor het Bewustzijn te openen [*gebaar van een stijgende aspiratie*]. Vroeger ging dit Bewustzijn doorheen het Vitale naar het lichaam – van het Mentale naar het Vitale, van het Vitale naar het lichaam. Toen deze er niet meer waren, rees het Bewustzijn langzaam, langzaam naar de oppervlakte [van de cellen]. Alles begon met die uitbarsting van Liefde vanuit het hoogste niveau, vanuit de allerhoogste hoogte, en toen daalde zij beetje bij beetje, beetje bij beetje in het lichaam af. En toen werd het fysieke bewustzijn – dat totaal, absoluut idioot is, dat altijd in kringetjes ronddraaide en altijd hetzelfde bleef herhalen, honderd keer hetzelfde – stukje bij beetje verlicht, het werd bewust, georganiseerd. En toen viel het stil. Toen, in de stilte, drukte de aspiratie zich uit in gebeden ⁷ ... En dit alles begon toen de artsen verklaarden dat ik heel erg ziek was, dat was het begin. Want het hele lichaam was ontdaan van zijn gewoonten en krachten. En toen ontwaarden de cellen langzaam, langzaam, langzaam de mogelijkheid van een nieuwe ontvankelijkheid en openden ze zich rechtstreeks voor de goddelijke Invloed.’⁸ Ook dit was een kosmisch begin.

‘Het was nodig’, zei de Moeder, ‘dat de stoffelijke cellen de mogelijkheid verkregen om het Bewustzijn te ontvangen en te manifesteren. Wat nu een radicale transformatie mogelijk maakt is het feit dat in plaats van een schijnbaar eindeloze poging naar hogerop er nu de verschijning plaatsheeft van een nieuw type. Dit is een neerdaling van bovenaf. De vorige neerdaling [die de mens als resultaat had] was een mentale, dit nu noemt Sri Aurobindo een supramentale neerdaling. De [Moeders] indruk is die van een neerdaling van het opperste bewustzijn dat in iets afdaalt dat in staat is om het te ontvangen en te manifesteren [de cellen van het lichaam zoals ze nu geworden zijn]. En dan zal, hieruit, wanneer alles grondig voorbereid is – en hoe lang dat zal duren weten we niet – een nieuwe vorm geboren worden die zal zijn wat Sri Aurobindo de supramentale vorm noemde, en

dit zal... het doet er niet toe, ik weet niet hoe die wezens genoemd zullen worden.’⁹

Er is geen twijfel mogelijk dat er iets belangrijks plaatsgevonden had. De stoffelijke belichaming van de supramentale soort op aarde was een zekerheid geworden. ‘Er was de zekerheid dat wat gedaan moest worden gedaan is, en dat de supramentale manifestatie verwezenlijkt is’, zei de Moeder de dag na haar omwentelende ervaring. ‘Het is de ontkenning van alle spirituele adviezen uit het verleden [die zeggen]: “Als je volledig bewust van het goddelijk leven wilt leven, doe dan afstand van je lichaam, want het lichaam kan [de spirituele aspiratie] niet aan.” Maar zie je, Sri Aurobindo is gekomen en hij heeft gezegd: “Niet alleen kan het lichaam dat aan, het kan zelfs de basis zijn die de Godheid manifesteert.” Het werk moet nog gedaan worden.

Maar nu is er de zekerheid. Het resultaat is nog ver weg af, heel ver. Er is nog veel te doen voordat de korst, de ervaring van het buitenste oppervlak zoals dat nu is, manifesteert wat er binnenin gebeurt – niet “binnenin” in de spirituele diepten, maar binnen in het lichaam. Om te maken dat die [buitenste korst] in staat zal zijn te manifesteren wat er innerlijk aanwezig is ... dat zal als laatste komen, en het is goed dat het zo is, want als het kwam voordat het noodzakelijke werk gedaan is, zou men de nodige arbeid veronachtzamen, men zou zo tevreden zijn dat men zou vergeten zijn taak af te maken. Alles moet binnenin klaar zijn, alles moet grondig omgevormd zijn, dan zal de buitenkant dat tot uitdrukking kunnen brengen.’¹⁰

Maar zou deze realisatie niet beperkt blijven tot het lichaam van de Moeder alleen? Hoe zou deze yogische verwezenlijking van haar de hele evolutie kunnen helpen, hoe zou ze tot de materialisering van het supramentale wezen op aarde kunnen bijdragen? Hier moeten we bedenken dat het bewustzijn van haar cellen universeel aan het worden was, en dat haar lichaam zijn centrale as aan het verliezen was. Bovendien, zegt

tegenwoordig zelfs de wetenschap ons niet dat een gebeurtenis op één punt in de kosmos haar weerslag heeft op alle andere punten?

‘Aangezien het in één lichaam aan het gebeuren is’, zei de Moeder, ‘kan het in alle lichamen gebeuren. Ik ben niet uit iets anders gemaakt dan de anderen. Wat verschilt, is het bewustzijn, dat is alles. Het [haar lichaam] bestaat uit precies dezelfde substantie, en het werkt met dezelfde dingen. Ik eet dezelfde dingen, en het is op dezelfde manier gemaakt, absoluut.’¹¹ En ze voegde eraan toe: ‘Alles is één enkele substantie, overal volmaakt dezelfde, en ze was overal onbewust. En wat nu zo opmerkelijk is, is dat *automatisch* bepaalde dingen gebeuren [*gebaar dat punten aangeeft die over de hele wereld verspreid zijn*], totaal onverwacht, hier, daar, in mensen die zelfs van niets weten.’¹² De mensheid is aan het evolueren zonder het te weten. ‘Het [haar supramentale realisatie in de cellen] is besmettelijk, dit weet ik zeker. En het [de besmettelijkheid] is de enige hoop, omdat als iedereen nog eens dezelfde ervaring zou moeten doormaken [als de Moeder had te doorstaan] ...’¹³ Ze maakte de zin niet af.

De aarde lijdt zonder het te weten aan een occulte besmettelijke epidemie: supramentalisatie. Deze epidemie heeft de aarde schijnbaar erg ziek gemaakt, want gedurende de hele twintigste eeuw, gelijklopend met Sri Aurobindo’s en de Moeders Yoga, heeft zij aan hoge koorts, angst en wisselvalligheid geleden, en het gevolg was een dolle opeenvolging van massale onrust, ontredde, opstand, massamoorden, oorlogen, verval of verandering van morele waarden, religieuze onzekerheid en fanatisme, ontredde technische en elektronische innovaties en massaproductie. Door of ondanks dat alles is de aarde één geworden en alle lotsbestemmingen zijn voortaan nauw met elkaar verbonden. De oude waarden zijn vermolmd, de nieuwe bestaan nog niet of zijn nog niet waarneembaar – maar de fundamenten van de ene wereld, de grondslagen van de Nieuwe Wereld, die zijn er nu reeds.

Materie, substantie, vibraties, licht

‘Ik ben het aan het proberen [de supramentalisatie van het fysieke]’, zei de Moeder, ‘maar dit gebeurt niet zomaar willekeurig, helemaal niet: er is “iets” of iemand, of een bewustzijn of wat dan ook (ik wil het daar nu niet over hebben) dat dit [de Moeders lichaam] gebruikt om te proberen er iets mee te doen. Dit betekent dat ik het werk doe en tegelijkertijd een getuige ervan ben, en wat het “ik” betreft, ik weet niet waar het zich bevindt: het is niet hier beneden, het is niet daarboven, het is niet... Ik weet niet waar het is, maar de taal vraagt om het gebruik van dit woord. Er is “iets” dat aan het werk is en dat tegelijk getuige is van het werk, en het is ook de aan de gang zijnde activiteit: de drie dingen samen.’^{13a}

Een vreemde situatie, maar ‘interessant’. Zelfs tijdens haar grootste pijn zal de Moeder alles interessant vinden. Haar lichaam was ontdaan van zijn individuele persoonlijkheid. Gedurende de crisis, of liever de succesvolle realisatie, in de nacht van 12 op 13 april 1962 had ze het verlaten en weer aangenomen; maar vanaf die tijd zal ze zeggen dat het niet *haar* lichaam meer was maar *een* lichaam, hoewel het het verst gevorderde lichaam was dat er bestond om het Werk te doen. Ze had het weer aangenomen omdat zij of Het beslist had dat dit lichaam enkele jaren langer op aarde zou blijven, vermoedelijk om de tijdsspanne te verkorten die nodig zou zijn voor de manifeste aanwezigheid van het supramentale wezen op aarde.

Het proces van de universalisering en tegelijk decentralisatie ging voort. Er was een ‘universele vooruitgang in de cellen’, zodanig dat ze alomtegenwoordig werden. ‘De fysieke persoon is niet alleen dit, het is niet alleen dit lichaam’, zei ze. ‘Ik ben er niet zeker van of de fysieke persoon niet de hele aarde is – voor sommige dingen is het de hele aarde – of dat de fysieke persoon niet het geheel van alle lichamen is waarmee ik in contact ben.’¹⁴ Ze voelde de reacties in haar eigen lichaam als niet méér nabij dan de reacties in andere lichamen. Het bewustzijn van haar lichaam was niet

langer individueel, ‘dat kan ik je verzekeren’, maar meer en meer globaal. ‘Het lichaam is niet van de rest afgescheiden. Het is min of meer een menigte, met gradaties van nabijheid.’¹⁵ Haar lichaam was het lichaam van de mensheid aan het worden. En toen een zekere kathoek, honderden kilometers van haar verwijderd, haar aanwezigheid en hulp zocht omdat hij op sterven lag, ontving ze het heilig oliesel net zo concreet alsof ze die persoon zelf was geweest– wat ze ook in feite was.

Nogmaals, de grond van dat alles was dat in deze wereld alles uit vibraties bestaat. Soms zal ze het lichaam dat ze aangenomen had niet langer een lichaam noemen, maar een agglomeraat, meer precies een agglomeraat van vibraties. Niet alleen is alles wat ons in de realiteit als vast stof voorkomt een min of meer stabiele configuratie van vibraties, we leven zonder het te weten in een enorme maalstroom van biljoenen en triljoenen vibraties. ‘De hele tijd, de hele tijd vibreer je als reactie op vibraties die van buitenaf komen ... Als je die dans zou kunnen zien, de dans van de vibraties die de hele tijd om je heen wervelt ...’¹⁶ Deze occulte materiële werkelijkheid, nu door de wetenschap ontdekt, werd voor de Moeder tot een levende realiteit.

De samenstelling van een levende cel werd haar op occulte wijze aangetoond ter illustratie van wat in haar lichaam gaande was.¹⁷ Ze ontdekte dat de cellen ‘een samenstelling en een innerlijke structuur hebben die overeenstemt met de structuur van het universum’. In hun interne samenstelling ontvangen de cellen de vibratie ‘van de ermee corresponderende staat in het totale samenstel [van het universum]’. De cel, een complex geheel, is lichtend in haar centrum en geleidelijk aan minder lichtend naar de oppervlakte toe. In feite is het centrum meer dan lichtend, het schittert en straalt een intens licht uit, en de wisselwerking tussen de cellen is ‘van licht naar licht’. ‘Men had de indruk dat elke cel een miniatuurwereld was die met het al overeenstemde.’ Dit is de biologie van

de toekomst, nu hooguit vagelijk voorzien in werken van David Bohm, Rupert Sheldrake, Ilya Prigogine en anderen.

De Moeders verslagen van haar ervaringen verschilden van de wetenschap in het feit dat, volgens haar, vibraties *geen* neutrale gebeurtenissen waren die alleen kwantitatief beschrijfbaar zijn aan de hand van wiskundige formules. Voor haar bezaten alle vibraties kwaliteiten, die de basis vormen van de kwalitatieve ervaringen die we op onze beperkte menselijke manier ondergaan.¹⁸ Dit is de reden waarom vibraties van licht rustgevende, verhelderende, verheffende of extatische gevoelens kunnen teweegbrengen; waarom vibraties van liefde met ons hart kunnen beroeren; waarom vibraties van kwade wil of haat ons fysiek evenwicht kunnen verstoren, zelfs zonder dat we weten wat er de oorzaak van is; waarom vibraties van angst of boosheid onze gezondheid kunnen aantasten; waarom vibraties van moed of positief denken wonderen kunnen verrichten; waarom materiële vibraties een ster kunnen ontsteken. Als de materie is zoals ze vandaag de dag door fysici wordt begrepen, dan kunnen vibraties geen kwaliteiten bezitten. Maar dan kunnen kwaliteiten ook niet in het universum bestaan. Zelfs als men van mening is dat kwaliteiten psychologische, menselijke projecties zijn of superposities, secundaire verschijnselen van de realiteit, zou er een verklaring moeten bestaan voor de oorsprong van de kwaliteiten in de mens. Als er enige waarheid schuilt in de theorie van de Grote Keten van het Zijn, door de materialistische wetenschap uiteraard niet erkend, dan moeten de niet-materiële gradaties – vitaal, mentaal, bovenmentaal, supramentaal, *Sachchidananda* – alle hun eigen soort van niet-materiële vibraties hebben.

Voor de Moeder resulteerde dit in een nieuwe manier van de materie te zien, of liever van de substantie die voor ons materie is. ‘Deze manier van zijn is nog erg ondefinieerbaar’, zei de Moeder, ‘maar in deze studie doet zich een steeds terugkerende waarneming voor, die in een beeld wordt

omgezet, van een licht dat uit alle kleuren bestaat – alle kleuren, niet in lagen, maar [*stippelend gebaar*] alsof het een groepering van alle kleuren was in stippeltjes van alle kleuren ... Nu zie ik het [het regenboogkleurig licht] voortdurend, samengaand met alles, en het blijkt wat men zou kunnen noemen een perceptie van de ware materie te zijn. Alle mogelijke kleuren bestaan samen zonder met elkaar vermengd te zijn [*hetzelfde stippelend gebaar*], samen in lichtende stippeltjes. Alles bestaat daaruit als het ware. En dit blijkt de ware zijnswijze te zijn. Ik ben er nog niet zeker van, maar het is in elk geval een zijnswijze die veel bewuster is. En ik zie dat de hele tijd, met mijn ogen open, met mijn ogen dicht, de hele tijd.

‘En je hebt de vreemde waarneming – waarmee ik bedoel vreemd voor het lichaam – van zowel subtiliteit als doordringbaarheid, als je dat zo kunt zeggen, van soepelheid van vorm, en niet zozeer een verdwijnen als een aanzienlijke vermindering van de onveranderlijkheid van de vormen – een verdwijnen van de onveranderlijkheid, niet een verdwijnen van de vormen maar een soepelheid van de vormen ... Dit wordt waarschijnlijk wat het fysieke ego materieel zal vervangen, waarmee ik bedoel dat de onveranderlijkheid van de vorm zich lijkt plaats te maken voor deze nieuwe zijnswijze ... Het is het moment van de overgang van de ene zijnswijze naar de andere dat een beetje moeilijk is ... Zo worden alle gewoonten uitgewist. En hetzelfde geldt voor alle lichaamsfuncties: voor de bloedsomloop, de spijsvertering, de ademhaling – voor alle lichaamsfuncties. En op het moment van de overgang is het niet zo dat de ene [de nieuwe zijnswijze] de andere [de oude zijnswijze] plotseling vervangt: tussen de twee in is er een toestand van onstandvastigheid die het moeilijk maakt. Het is alleen het grote Vertrouwen, volkomen onbeweeglijk, lichtend, blijvend, onveranderlijk – het Vertrouwen in het werkelijk bestaan van de allerhoogste Heer, in het uitsluitend werkelijk bestaan van de Allerhoogste

– dat het mogelijk maakt dat alles verandert terwijl het ogenschijnlijk hetzelfde blijft.’¹⁹

De Moeders ervaringen brachten haar niet alleen in gebieden die door de huidige fysica ontdekt worden, ze herontdekte ook geheimen van de oude Indiase wijsheid. Ze zei bijvoorbeeld dat in die nieuwe regenboogkleurige materie ‘niets schijnbaar beweegt middenin een enorme Beweging’; dat de vibraties daar ‘zo snel gaan dat ze niet waarneembaar zijn, dat ze als het ware gestold zijn [tot vormen] en onbeweeglijk.’²⁰ In de Isha Upanishad vinden we: ‘Het Zelf is één. Zonder beweging beweegt het sneller dan de gedachte. De zintuigen blijven achter, maar het Zelf rent vooruit. Zonder te bewegen ontkomt het aan achtervolging ... Zonder te bewegen, beweegt het; het is ver weg en toch nabij, binnen in alles, buiten alles.’²¹

Niemand merkte ook maar iets van dat alles, terwijl de Moeder daar zat in die eenvoudige stoel van haar en vriendelijk naar de persoon of de mensen die voor haar stonden glimlachte, terwijl ze die persoon of die mensen in de tegenwoordigheid van de Heer dompelde. (‘Ik houd mezelf verantwoordelijk voor elkeen die ik in mijn leven ontmoet heb, al was het maar een seconde lang’, zei ze.) Noch wist ook maar iemand dat de Moeder aldoor haar aanwezigheid moest afschermen om ze voor mensen draaglijk te maken. Soms moest ze even van bovenaf kijken, zei ze, om te zien of haar lichaam nog wel een vorm, een gestalte had. De vorm werd behouden om het contact met de mensen mogelijk te maken, om het contact met de materie mogelijk te maken, om uit de grove materie de Nieuwe materie te destilleren die verfijnd en plastisch genoeg zou zijn om het supramentale wezen te belichamen.

Het fysieke ego was nu praktisch onbestaande, hoewel ze zonder twijfel fysiek aanwezig was, daar, op de tweede verdieping van de noordoostelijke vleugel in de Rue de la Marine nr. 9 in Pondicherry. Hoe voelt het aan geen fysiek ego meer te zijn of te hebben? We kunnen het ons niet voorstellen. Je

bent onmiddellijk hier, daar, en overal wanneer zich een bewust contact voordoet, een oproep, en er waren voortdurend contacten en oproepen. Ze was nu veel drukker bezig dan tevoren, toen ze actief was in de Ashram en elders, want ze was alomtegenwoordig aan het worden, *fysiek*. Velen klommen die smalle trap op naar de tweede verdieping om door haar ontvangen te worden, maar dit waren er weinig in vergelijking met degenen die haar aandacht op de occulte manier trokken. En er waren niet alleen de individuen die haar aandacht trokken, maar meer en meer instellingen, naties, en de aarde zelf – allemaal opgenomen in de beweging van transformatie en daartoe door haar bewerkt – en veel wezens buiten de aarde.¹⁰⁰ Haar lichaam was ‘een verfijnd afgestemde machine voor de ontvangst van vibraties’ geworden, en het was nooit alleen. ‘Het wezen is niet geïsoleerd, het lichaam is niet geïsoleerd, het is min of meer een menigte met gradaties van nabijheid.’ En er was alles wat van buitenaf kwam. ‘Het probleem van de mentale en zelfs van de vitale besmetting¹⁰¹ is praktisch opgelost, maar het probleem van de materiële besmetting is er nog steeds.’ Er was ‘alles wat van buitenaf komt, deze voortdurende besmetting, aan één stuk door, aan één stuk door, iedere minuut’²² – dag en nacht.

Ondertussen ging de transformatie van dat wonderlijke lichaam voort, orgaan na orgaan, functie na functie, systeem na systeem. (De pijnlijkste van alle ‘overdrachten’, zoals te begrijpen is, was de transformatie van het zenuwstelsel.) Wanneer het de beurt was van een bepaald deel om voortgetransformeerd te worden, leek het alsof de Moeder in dat lichaamsdeel vreselijk leed, vreselijk ziek was. De mensen rondom haar maakten zich zorgen over de eindeloze opeenvolging van haar ziektes. Toch benadrukte ze keer op keer benadrukte ze dat ze niet ziek was, dat het was *alsof* ze ziek was. Ze legde uit dat haar ‘ziektes’ de uiterlijke symptomen waren van transformatieprocessen. ‘Dit zijn geen ziektes, dit zijn functionele verstoringen,’ zei ze.

‘Alle gebruikelijke ritmen van de materiële wereld zijn veranderd. Het lichaam had zijn gevoel van welzijn gebaseerd op een bepaald aantal vibraties, en wanneer die vibraties aanwezig waren voelde het zich in goede gezondheid; wanneer iets ze kwam verstoren had het de indruk dat het ziek aan het worden was of dat het ziek was, naargelang de intensiteit. Nu is dat allemaal veranderd. Die fundamentele vibraties zijn eenvoudigweg verwijderd, ze bestaan niet langer. De vibraties waarop het zijn mening van goede of slechte gezondheid baseerde: ze zijn er niet langer. Ze zijn door iets anders vervangen, en dat andere is van dien aard dat “goede gezondheid” en “ziekte” niet langer enige betekenis hebben. Nu is er het gevoel van een harmonie die tussen de cellen tot stand wordt gebracht, die meer en meer tussen de cellen tot stand wordt gebracht, en die staat voor het goed functioneren [van het lichaam], wat dat ook mag zijn: er is niet langer een kwestie van een maag, een hart, of wat dan ook. En de minste kleinigheid die deze harmonie komt verstoren is heel erg pijnlijk.’²³

Wat de mensen die het met haar over haar ziektes hadden of naar haar gezondheid informeerden zich niet realiseerden was dat ze gedachten uitzonden van ziekte – van wat je normaal onder ziekte verstaat, niet van een transformatieproces – omdat ze in termen van ziekte dachten. Een gedachte is geen abstractie, zij is iets concreets in de mentale wereld, zij bestaat uit mentale substantie, en de intentie waar zij mee geladen is zal zich op de een of andere manier uitwerken. Wanneer zulke gedachten de Moeder tot doel hadden, moest ze soms krachtig reageren, gewoon om zich te beschermen. Vraag: ‘Hoe gaat het met Moeder?’ Haar antwoord: ‘Het gaat niet met Moeder. Er is hier geen persoon meer met wie het gaat. Moeder doet alleen wat de Godheid wil dat ze doet.’ En ze legde uit: ‘Als je je bijvoorbeeld, uit nieuwsgierigheid (wat een geestesziekte is van de mensen) begint af te vragen: “Wat zou dit [symptoom] kunnen zijn? Wat zijn de gevolgen? Wat gaat er met mij gebeuren?” – dit is wat mensen de

drang om te leren noemen – als je per ongeluk zo bent, dan kun je er zeker van zijn dat je iets heel onaangenaams hebt, wat volgens de artsen (volgens de domkoppen) een ziekte of een ontredde van de functies wordt. Maar als je vrij bent van zulke ongezonde nieuwsgierigheid en als je daarentegen de wil hebt dat de harmonie [van je lichaam] niet verstoord wordt, dan volstaat het, om het eens poëtisch te zeggen, “een druppel van de Heer” op de plek aan te brengen en het komt in orde.’²⁴

De brug tussen onze wereld en de supramentale wereld was nog in opbouw, wat betekent dat de Moeders unieke manier van bestaan in twee werelden tegelijk, zonder schakel ertussen, bleef voortduren. ‘Overgangswezens zijn altijd in wankel evenwicht’²⁵, zei ze. Eenvoudige woorden voor een uitermate ingewikkelde en riskante manier van bestaan. ‘Het lichaam werkt nu echt mee zoveel het kan, met goede wil en een toenemend uithoudingsvermogen. En, waarlijk, de terugval op jezelf is tot een minimum herleid.’ Met ‘de terugval op jezelf’ (*le retour sur soi*) bedoelde ze het terugvallen van het bewustzijn op zijn oude zijswijze. ‘Het gebeurt nog wel, maar terloops, het blijft niet, niet eens een paar seconden lang. Dit – de terugval op jezelf – scheidt werkelijk een atmosfeer die walgelijk, weerzinwekkend, rampspoedig is ... Er is nog altijd het volle gewicht van millennia van slechte gewoonten die je pessimistisch kunt noemen, want ze verwachten niets dan ontaarding, rampen, al dat soort dingen, en dit is het moeilijkst op te ruimen, op te helderen, van zich af te gooien [uit haar persoonlijke atmosfeer]. Het zit zozeer *binnenin* dat het volkomen spontaan aanvoelt. Dit is het enorme, zo enorme obstakel, dit soort gevoel van onvermijdelijke ontaarding.’²⁶

Iedere keer dat zich een terugval voordeed op haar oude zelf, waar een groot deel van haar cellen nog uit bestond, werd de situatie kritiek. Ze werd aangegrepen door een overweldigend angstgevoel, wat de angst geweest kan zijn in de cellen, onderhevig aan een transformatie in iets dat niet

langer hun oude, gewoned, vertrouwde zelf was. Omdat ze bewust aan het worden waren beseften nu ook de cellen de onmetelijke diepte van de kloof tussen hun dier-menselijke manier van bestaan en de goddelijke manier. ‘Het verschil wordt steeds pijnlijker’, zei de Moeder. Zo gauw de aandacht van haar lichaam niet op de Godheid gevestigd was, niet op de Godheid steunde, ging het zich heel ellendig voelen. Eén minuut lang de Godheid vergeten werd ‘een ramp’. Bewust zijn op de oude manier was nu vergelijkbaar met doodgaan. ‘Zonder U is er de dood, met U is er het leven’, bad ze. Deze doorgang, deze overgang, deze transmutatie was de meest veranderlijke, onthutsende, gevaarlijke fase van de transformatie. Maar iemand moest het doen, iemand, ergens in het lange proces van de evolutie.

Hiermee ging de transformatie van het onderbewuste gepaard, het on-ein-di-ge onderbewuste, want het was niet langer haar persoonlijk onderbewuste, maar dat van de aarde. Uit dat onderbewuste rees alles op dat getransformeerd moest worden, om de eenvoudige reden dat de transformatie van het lichaam zonder de transformatie van het onderbewuste niet mogelijk is. Terwijl dit logisch gezien een eenvoudige conclusie is, betekende het in de praktijk jaren van lijden en werken in de hel. Van daaruit verrezen steeds opnieuw suggesties van dreigende rampen, alsook alles wat eerder verworpen was, en alles wat in strijd was met de Godheid. ‘Ik denk ... Ik weet het niet, maar dit lijkt de eerste keer te zijn dat het instrument [de avatar] niet gemaakt is om “de Goede Tijding”, “de Openbaring” te brengen, om de vonk te ontsteken, maar om te proberen iets te verwerkelijken – om het werk te doen, het duistere karwei.’²⁷ Wat haar toebedeeld werd was ‘drie minuten glorie voor twaalf uren ellende’, ‘een paar seconden paradijs voor uren van hel’, ‘een paar wonderbaarlijke minuten voor uren van verschrikking’.

Maar er was die Zorgzaamheid die de ervaringen, hoe extreem ook, ‘doseert’. En er was de yogische op- en neergang waar we al van weten, en haar verslagen van aanwinsten die soms spectaculair waren. Want de Moeder was aan een nieuw, supramentaal lichaam aan het werken, binnen haar oude stoffelijke lichaam. Keer op keer merkte ze dat ze, gedurende haar occulte nachtelijke bezigheden, *très grande et forte* was, heel groot en sterk, wat ze in haar stoffelijk lichaam niet was. Ze merkte ook dat ze dan weer heel jong was. En discipelen die een innerlijk contact met haar hadden zagen haar als groot, sterk en jong. ‘Ze zien me zoals ik ben, en ze zeggen het.’

Al in 1962 zei ze dat het nieuwe lichaam een lichaam was van het subtiel-fysieke, wat in haar geval het supramentale betekende. Het gebeurde dat ze in haar nieuw lichaam vanuit haar kamer naar beneden ging en bepaalde dingen deed, waarvan het resultaat ook echt bestond wanneer ze ernaar vroeg. Dat nieuwe lichaam was bovendien niet iets tijdelijks of van korte duur, maar permanent, zei ze. ‘Ik ben er niet zo zeker van dat ik niet reeds fysiek in een waar lichaam [een supramentaal lichaam] besta. ‘Ik zeg dat ik er niet zo zeker van ben omdat de mensen in de gewone wereld er geen bewijs van hebben.’²⁸ Zoals gewoonlijk bleef ze heel voorzichtig, heel wetenschappelijk in haar waarnemingen, maar het aantal en de gelijkaardigheid van de verslagen laten weinig ruimte voor twijfel aangaande het feit dat de Moeder een enorme vooruitgang had gemaakt: ze was het prototype van het supramentale lichaam op aarde aan het uitwerken. We zullen hier later meer over vernemen.

Het leven aan de buitenkant

De enige hoop voor de toekomst is een verandering van he menselijkt bewustzijn, en die verandering komt er zeker. Maar het is aan de mensen om te beslissen of zij aan deze verandering

*willen meewerken of dat ze ertoe gedwongen zullen moeten worden door de kracht van rampspoedige omstandigheden.*²⁹

– De Moeder

‘Ik leid een nog veel drukker leven dan toen ik nog beneden bezig was’, zei de Moeder. Aanvankelijk had ze niet begrepen waarom de beproeving in april 1962 zo hevig was geweest dat ze al haar activiteiten onder de discipelen ‘beneden’ had moeten opgeven.³⁰ Als de beproeving van tijdelijke aard was, waarom moest dat alles dan ophouden? Maar nu begreep ze het: het was niet iets tijdelijks, het was een fundamentele yogische operatie waarin de mentale en vitale omhulsels van haar *adhara* verwijderd waren en het stoffelijk lichaam alleen overbleef, direct onder de invloed van de Allerhoogste en, zoals we zullen zien, van haar psychisch wezen.

‘Maar nu begrijp ik het: ik bezwijmde omdat de verbinding verbroken was.’ De tussenlagen waren verwijderd, wat het lichaam plotseling de indruk gaf dat het ‘afgesneden’ was. ‘Daarom verklaarden de artsen mij ziek: ik kon geen stap verzetten zonder in zwijm te vallen! Ik wilde van hier naar daar lopen – onderweg, pffft, bezwijmde ik. Iemand moest me vasthouden opdat mijn lichaam niet zou vallen. Maar wat mij betreft, ik verloor het bewustzijn geen minuut. Ik bezwijmde, maar ik was bij bewustzijn, ik zag mijn lichaam, ik wist dat het bezwijmd was. Ik verloor mijn bewustzijn niet en het lichaam verloor zijn bewustzijn evenmin. Dus nu begrijp ik het: het was afgesneden van het Vitale en het Mentale en moest zich alleen redden. Het was eenvoudigweg het stoffelijk lichaam. Alles wat het wist, alle ervaringen die het had gehad, al de beheersing die het in alle zijnsstaten bezat – in het Vitale, het Mentale en hogerop – dat was allemaal weg, en dit arme lichaam was aan zichzelf overgelaten! En toen, vanzelf, stukje bij beetje, werd dat alles opnieuw in het lichaam zelf aangebracht, gereconstrueerd tot een bewust, een zuiver bewust wezen.’³¹

De Moeder kon weer functioneren. We zullen in het kort enkele van de gebeurtenissen beschrijven die haar aandacht opeisten.

In oktober 1962 overschreden de Chinezen op vele plaatsen de betwiste grens met India. Er waren eerder grensincidenten geweest, vooral sinds de Tibetaanse opstand in 1959, toen India ongeveer 9000 Tibetaanse vluchtelingen onderdak verleende. Dit keer was het echter ernstig. De Chinezen stuitten nauwelijks op enig verzet van de Indiërs, die slecht voorbereid waren voor gevechten op grote hoogten, en die nooit hadden gedacht dat de Chinezen hun land zouden binnenvallen. In voorgaande jaren was *Hindi-Chini bhai-bhai* een vaak gebezigde slogan geweest, en Jawaharlal Nehru verkeerde nog in de euforie van Bandoeng waar er een hechte broederschap tussen de ‘landen van de derde wereld’ leek te zijn ontstaan. Zo sterk was zijn ontgoocheling dat ze zijn gezondheid ondermijnde en mede verantwoordelijk was voor zijn dood in mei 1964.

De Moeder volgde de ontwikkeling van de situatie op de voet, niet alleen omdat een van haar emanaties *Bharat Mata*, Moeder India, was, maar ook omdat er van verschillende zijden een beroep werd gedaan op haar spirituele hulp. In persoonlijke gesprekken lezen we over haar voortdurende aandacht voor de gebeurtenissen aan het front, waar ze, zoals ze zei, ‘concreet’ aanwezig was. (Ze droeg ook bij aan het Oorlogsfonds, in een tijd dat haar financiële situatie verre van rooskleurig was.) Toen, in november, kondigden de Chinezen, in een positie om zonder al te veel moeilijkheden een groot deel van India te bezetten, tegen alle verwachtingen in eenzijdig de wapenstilstand af. Niemand heeft ooit begrepen waarom. Tijdens een vertrouwelijk gesprek zei de Moeder: ‘Deze wapenstilstand is blijkbaar het resultaat van wat ik gedaan heb.’³²

Op 21 februari 1963, haar vijfentachtigste verjaardag, gaf ze haar eerste darshan vanaf het terras dat op de tweede verdieping voor haar gebouwd was, samen met haar nu permanente kamer (en de ‘muziekkamer’ waar ze

gasten ontving en bij bepaalde gelegenheden op het Wurlitzer orgel speelde dat haar oude harmonium had vervangen.) Van nu af aan zouden op iedere darshandag de straten aan de oostzijde van het hoofdgebouw van de Ashram zwart zien van de mensen die zo'n vijf minuten lang omhoog keken naar die kleine, gebogen gestalte, die zonder enig gebaar of ceremonie haar Kracht en zegeningen over hen en de wereld liet uitstromen.

Op 21 juni 1963 werd Paus Paulus VI verkozen. Er stond hem een moeilijke taak te wachten als opvolger van de geliefde Johannes XXIII die een omwenteling in de katholieke kerk had veroorzaakt. Johannes XXIII, John F. Kennedy en Nikita Chroesjtsjov, drie buitengewone figuren en leiders, hadden in een uitzonderlijk aangrijpende eeuw voor een van de hoogtepunten van menselijk begrip en goede wil gezorgd. De Moeder had hen gesteund in hun bijdrage tot de komst van een Nieuwe Wereld. 'De toenadering tussen Rusland en Amerika is iets waar ik jarenlang voor gewerkt heb',³³ zei ze. Ze zei ook dat Kennedy voor haar openstond en dat ze op hem rekende. Ze noemde de moord op hem, in november van datzelfde jaar, een occulte moord die door 'dezelfde duistere machten' uitgevoerd was die zich van iedere organisatie of machtsmiddel proberen meester te maken om de wereld in hun hand te houden, zoals tot nu toe in de menselijke geschiedenis altijd het geval is geweest.

Op 11 februari 1965 werd de Sri Aurobindo Ashram aangevallen door Pondicherriaans gepeupel, opgestookt was door bepaalde machten achter de schermen. De schijnbare reden was het feit dat de centrale regering aan heel India Hindi als de officiële taal had opgelegd. Taalkundig is India in twee delen verdeeld: het noordelijke, verreweg het grootste, waar alle talen rechtstreeks van het Sanskriet zijn afgeleid en waar Hindi een soort lingua franca is, en het zuidelijk deel, waar de vier voornaamste talen Dravidische zustertalen zijn. Het Tamil, de taal die in Pondicherry zowel als in het naburige Tamil Nadu (de vroegere Staat Madras) gesproken wordt, is een

van deze Dravidische talen. (Tegenwoordig is het aantal mensen in de wereld dat Tamil spreekt groter dan het aantal Franssprekenden.) Aangezien het grootste deel van de ashrambevolking uit Noord-Indiase staten – vooral uit Bengalen en Gujarat – afkomstig was, werd de Ashram tot de zondebok waarop de Pondicherriaanse Dravidiërs hun boosheid over dit besluit van de Indiase regering – later herroepen – afreageerden.

Het hoofdgebouw van de Ashram, waar Sri Aurobindo en de Moeder woonden, bevindt zich zoals we weten in de Rue de la Marine nr. 9, minder dan tweehonderd meter van de zee. Toch bevinden de meeste ashramhuizen, schoolgebouwen, winkels, diensten en faciliteiten zich in de stad zelf. Deze vormden een gemakkelijk doelwit voor de onruststokers die ze aanvielen en in brand probeerden te steken voordat de politie tussenbeide kon of wilde komen. De bevolking van de Ashram, waarschijnlijk beter lichamelijk getraind dan enige andere gemeenschap in India, bood waar mogelijk moedig weerstand.

Het was in deze omstandigheden dat de Moeder de volgende openbare verklaring opstelde: ‘Sommigen die de situatie oppervlakkig bezien, zouden zich kunnen afvragen hoe het komt dat de Ashram zoveel jaren in deze stad heeft bestaan en door de bevolking niet op prijs wordt gesteld.

Het eerste en voor de hand liggende antwoord is dat van deze bevolking allen die een hoger niveau van cultuur, intelligentie, goede wil en opvoeding bezitten niet alleen de Ashram hebben verwelkomd, maar dat ze uitdrukking hebben gegeven aan hun sympathie, bewondering en goede gevoelens ervoor. De Sri Aurobindo Ashram heeft in Pondicherry vele oprechte en trouwe volgelingen en vrienden.[102](#)

Dit gezegd zijnde, is onze positie duidelijk.

We bevechten geen enkel geloof of religie.

We bevechten geen enkele vorm van bestuur.

We bevechten geen enkele sociale klasse.

We bevechten geen enkele natie of beschaving.

Wat we bevechten is verdeeldheid, onbewustheid, onwetendheid, inertie en onwaarheid.

We streven ernaar om op aarde eenheid, kennis, bewustzijn, Waarheid te brengen, en we bevechten alles wat zich tegen de komst van deze nieuwe schepping van Licht, Vrede, Waarheid, en Liefde verzet.’³⁴

Op 14 augustus 1965, na talrijke schermutselingen aan de grens, brak de Tweede Indo-Pakistaanse Oorlog uit. (De eerste werd in 1947 gevoerd, spoedig na de onafhankelijkheid van beide landen.) Tegen half september raakte de strijd, die aan 3000 mensen aan de Indiase en 3.800 mensen aan de Pakistaanse zijde het leven kostte, in een impasse, en de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties deed een beroep op beide landen om het vuren te staken. De V.N. organiseerden in januari 1966 een vredesconferentie in Tasjkent, onder Russisch beschermheerschap, tussen de Indiase premier Lal Bahadur Shastri, en de Pakistaanse president Mohammed Ayub Khan. Shastri overleed van een hartaanval onmiddellijk nadat een overeenkomst was bereikt. Hij werd als premier opgevolgd door Nehru’s dochter, Indira Gandhi, die in de daaropvolgende jaren met de Moeder in contact zou blijven.

In oktober 1965 verscheen de komeet Ikeda-Seki aan de hemel. Udar herinnert zich: ‘Op 29 oktober 1965 zag de Moeder de komeet om ongeveer half vijf in de ochtend, in het oosten, laag boven de horizon. Een paar uur eerder had de Moeder echter het wezen van de komeet ontmoet. Dit wezen was natuurlijk niet menselijk maar had een vorm die op de menselijke leek. Het zag eruit als een jonge man – zonder kleren – met een lichte goudkleurige huid en roodachtig haar. De Moeder ontmoette dit wezen in de ruimte, maar niet ver van de aarde. Het had een bepaald soort substantie bij zich’ – ‘geleiachtig’, zou de Moeder zelf zeggen, en meer compact dan de materie. Deze substantie was bestemd om te helpen bij de transformatie

van de aarde, en het wezen van de komeet liet de Moeder zien hoe ze het in de atmosfeer van de aarde kon verspreiden. ‘Deze substantie was bestemd om aan de aardatmosfeer te worden toegevoegd om de voorbereiding ervan voor de Nieuwe Schepping mogelijk te maken. Dit materiaal gaf de Moeder een heel subtiel gevoel van verlichting en harmonie en vreugde – maar niet het soort vreugde dat op aarde ervaren wordt.’³⁵

Een ander buitengewoon verhaal is het volgende, eveneens door Udar verteld. Manibhai Patel was een van de ‘Afrikaans-Indiase’ zakenlieden die naar hun moederland waren teruggekeerd. Als discipel van Sri Aurobindo en de Moeder wilde hij aan de stichting van Auroville bijdragen door een voedselabriek te bouwen. ‘Het invoeren van de nodige machines, die uit het buitenland moesten komen, was een van de problemen. Er waren twee mogelijkheden voor het invoeren van deze machines, ofwel via de grote haven van Madras, of via de [heel kleine] haven van Pondicherry. Ik was van mening dat we de vracht naar Pondicherry moesten brengen, omdat het veel minder zou kosten en ook omdat het verkeerd leek in Madras te lossen terwijl we onze eigen haven hadden. De Moeder was het met mij eens en Manibhai liet het schip naar Pondicherry komen.

Toen het schip arriveerde – het was een Grieks schip – was de kapitein diep teleurgesteld om reden van de uiterst ontoereikende hijsvoorzieningen op de pier. Hij zei dat het onmogelijk zou zijn de machines daarmee te lossen. We hadden de gelegenheid om vaak met de kapitein te praten, en we spraken veel over yoga en spirituele zaken. Hij was erg sceptisch en zei uiteindelijk: “Als jullie alle machines op die pier kunnen lossen, dan zal ik jullie praat over spirituele Kracht geloven. Zien is geloven.” We lieten het daarbij.

Een van de machines woog ongeveer zes ton, en het lossen van dat stuk was werkelijk een probleem, want de twee hijskranen hadden elk slechts een vermogen van drie ton. [Er waren in feite drie hijskranen, maar een was

buiten gebruik.] Ik stelde voor dat we met twee kranen tegelijk zouden tillen, maar de kapitein had daar zijn twijfels over. Hij zei dat het hijsen met twee kranen tegelijk heel moeilijk was en zeer ervaren kraanmannen zou vereisen. Hoe dan ook, het werk werd aangevat, en Manibhai en ik waren de hele tijd aanwezig. Het lossen van de machines verliep zonder enig probleem, totdat we aan de laatste, het zes ton wegende stuk, toe waren.

We besloten een rustpauze te nemen en het werk na de lunch te doen. Terwijl we weg waren om te lunchen, meenden anderen dat ze moesten voortwerken en proberen de grote machine omhoog te hijsen, ook al waren wij afwezig. Dus bracht een speciale dubbele lichter deze machine naar de pier en de twee kranen werden aan de kist, waarin de machine, vastgehaakt. De kapitein en zijn officieren keken toe vanuit een bootje, een heel eind verderop, om de ophanden zijnde ramp niet te missen. Dit alles werd ons later verteld.

De kranen hesen de kist langzaam omhoog tot deze op gelijke hoogte was met de vloer van de pier, en toen gebeurde er iets en beide kranen kantelden. De kraanmannen sprongen uit hun kranen, en de kist dreigde samen met de twee kranen in zee te vallen. Het zou een ernstig ongeval geweest zijn, dat het verlies van twintig arbeiders, de boten, de machines en beide kranen had betekend. Maar tijdens het kantelen zwaaiden de armen van beide kranen naar binnen toe, de kist kwam boven de pier te hangen en daalde er dan op neer als op een kussen. Beide kranen richtten zich dan weer op. Tegen die tijd waren wij terug van de lunch en troffen iedereen aan eerst in een staat van grote perplexiteit en paniek, en dan van opluchting.

We zochten naar de kapitein. Hij was ijlings naar zijn schip teruggekeerd, had het anker gelicht en was in grote haast vertrokken. Hij zond ons een bericht waarin hij zei dat hij nooit iets dergelijks in zijn leven had meegemaakt en dat hij daar zo gauw mogelijk vandaan wilde komen.

Dat is het verhaal, maar de vraag die ik [de Moeder] stelde was de volgende: waarom moest dit in onze afwezigheid gebeuren? Haar antwoord was interessant. De hele werkwijze met de machines was zonder enig probleem verlopen om wille van het onwankelbaar vertrouwen dat we hadden in de Moeders Kracht. Maar wat dat laatste stuk betrof, als we erbij waren geweest en de kranen hadden zien kantelen, dan zou dat vertrouwen misschien geschokt zijn en dan zou de ramp gebeurd zijn.’³⁶

Laten we deze bladzijden besluiten met een andere anekdote uit die jaren, verteld door Nirodbaran. ‘Op 1 februari 1963, de geboortemaand van de Moeder, had ik een vreemde ervaring gedurende mijn ochtendmeditatie. Die ervaring duurde ongeveer een uur. Ik zag veel schijnbaar onsamenhangende dingen, zonder logisch verband. Maar ik had een sterke indruk dat er iets buitengewoons plaats ging vinden. Ik schreef erover aan de Moeder. Dit is het antwoord dat ik van haar kreeg:

“De afgelopen nacht waren wij (jij en ikzelf en enkele anderen) nogal lang samen in de permanente verblijfplaats van Sri Aurobindo die zich in het subtiel-fysieke (wat Sri Aurobindo het ware fysieke placht te noemen) bevindt. Alles wat daar plaatsvond (veel te lang en gecompliceerd om het allemaal te vertellen) was om zo te zeggen georganiseerd om op concrete wijze de snelle ontwikkeling weer te geven die de huidige transformatie aan het doormaken is; en Sri Aurobindo zei met een glimlach tegen jou zoiets als: ‘Geloof je het nu?’ Het was alsof hij zinspeelde op deze drie regels uit *Savitri*:

God zal opgroeien terwijl de wijzen praten en slapen;
Want de mens zal niet weten van de komst tot de tijd daar is
En niemand die gelooft tot het werk gedaan is.”

Ik denk dat dit een voldoende uitleg is van de meditatie waar je het over hebt. Mijn zegen.’³⁷

De Stad van de Dageraad: Auroville

Toen ze Auroville stichtte, liet ze zich daarbij niet leiden door een plotse opwelling of gedachte, zelfs niet spiritueel: ze bracht iets op aarde dat reeds bestond in een andere dimensie. ‘Het concept van Auroville is louter goddelijk en is de uitvoering vele jaren voorafgegaan.’³⁸ En al in 1966 zei ze: ‘Het zal zeker verwezenlijkt worden, ik *weet* dat Auroville bestaat – de stad is er al (sinds vele, vele jaren). Het interessante is dat ik een ontwerp had gemaakt met Sri Aurobindo in het centrum. Toen Sri Aurobindo ons verliet, schoof ik het idee terzijde, ik deed er niets meer aan. En plotseling begon het terug te komen, alsof me gezegd werd: “Nu is de tijd gekomen, het moet gedaan worden.” Goed. De moslims zouden zeggen: “Het staat geschreven.” Het staat geschreven, het zal zeker tot stand komen. Hoe lang het gaat duren weet ik niet, maar het schijnt snel te gaan. De stad bestaat al.’³⁹ In september van datzelfde jaar bevestigde ze: ‘Zelfs als je het niet gelooft, zelfs als alle omstandigheden ongunstig lijken, *weet ik dat Auroville zal bestaan*. Het zal misschien honderd jaar duren, misschien duizend, ik weet het niet, maar Auroville zal bestaan omdat het zo beschikt is.’⁴⁰ Sterke bewoordingen voor weer een onmogelijkheid die verwerkelijkt moest worden, de meest materiële onmogelijkheid na de oprichting van de Ashram, en deze keer een onderneming op een veel grotere schaal. De Moeder was negentig toen ze deze utopie inwijdde. ‘U zegt dat Auroville een droom is. Ja, het is een “droom” van de Heer en over het algemeen blijken deze “dromen” *waar* te zijn – veel meer waar dan de zogenaamde realiteiten van de mensen.’⁴¹

Ze had de droom al in 1954 opgeschreven, en publiceerde hem in het *Bulletin* van augustus 1954. Het is een van die teksten die een weerklank vinden in ruimten voorbij onze menselijke dimensies, en achter welke je de Kracht van verwezenlijking kunt aanvoelen. De titel is gewoon ‘Een Droom’. Het belangrijkste deel ervan gaat als volgt: ‘Er zou ergens op aarde

een plaats moeten zijn die geen enkel land als zijn eigendom kan opeisen. Het zou een plaats moeten zijn waar alle mensen van goede wil, oprecht in hun aspiratie, vrij als wereldburgers zouden kunnen leven, slechts één enkel gezag gehoorzaamend, dat van de allerhoogste waarheid; een plek waar vrede, eendracht en harmonie heersen, waar alle agressieve instincten van de mens uitsluitend gebruikt zouden worden om de oorzaken van zijn lijden en ellende te overwinnen, om zijn zwakheden en onwetendheid te boven te komen en om over zijn beperkingen en onbekwaamheden te zegevieren; een plaats waar de behoeften van de geest en de aandacht voor innerlijke groei voorrang zouden hebben op de bevrediging van begeerten en hartstochten, het zoeken naar plezier en zinnelijk genot.

Op deze plaats zouden kinderen integraal kunnen op groeien en zich ontplooien zonder het contact met hun ziel te verliezen. Er zou onderwijs worden gegeven, niet om voor examens te slagen en diploma's en banen te verkrijgen, maar om bestaande talenten te verrijken en nieuwe naar waarde te schatten.

Op deze plaats zouden titels en posities vervangen worden door de mogelijkheid om te dienen en organiseren. Eenieder zou in gelijke mate in zijn onderhoud worden voorzien. In de algemene organisatie zouden intellectuele, morele en spirituele meerwaardigheid niet tot uiting komen in een vermeerdering van de genoegens en machtsposities in het leven, maar in een toename van plichten en verantwoordelijkheden. Artistieke schoonheid in al haar uitingsvormen – schilderkunst, beeldhouwkunst, muziek, literatuur – zou voor allen toegankelijk zijn, en de kans om deel te hebben aan de vreugde die zij schenken zou slechts beperkt worden door ieders capaciteiten en niet door de sociale of financiële positie.

Want in deze ideale plaats zou geld niet langer heer en meester zijn. Individuele verdienste zou van groter belang zijn dan de status die materiële rijkdom en maatschappelijke positie verlenen. Werk zou daar geen middel

zijn om je dagelijks brood te verdienen, maar een manier om je uit te drukken en om je capaciteiten en mogelijkheden te ontwikkelen, terwijl je tegelijkertijd de gemeenschap als geheel dient, die van haar kant zou zorgen voor ieders levensonderhoud en mogelijkheid om te werken.

Kortom, het zou een plaats zijn waar de relaties tussen de mensen, gewoonlijk vrijwel uitsluitend op concurrentie en strijd gebaseerd, plaats zouden maken voor relaties die gekenmerkt worden door wedijver om alles zo goed mogelijk te doen en om samen te werken, relaties van echte broederschap.

De aarde is zeker niet klaar om een dergelijk ideaal te realiseren, want de mens heeft nog niet de noodzakelijke kennis om het te begrijpen en te aanvaarden, of de onontbeerlijke bewuste kracht om het uit te voeren. Daarom noem ik het een droom.

Toch is deze droom op weg om werkelijkheid te worden ...⁴²

Er waren al verscheidene gelegenheden in de Moeders leven geweest waarbij ze vorm aan de droom had proberen te geven in totaal andere omstandigheden. De pogingen waar we van weten zijn de volgende.

De eerste had plaats vóór de Tweede Wereldoorlog. ‘Bijna had ik het land. Het was in de tijd van Sir Akbar, uit Hyderabad.’ Akbars naam zal de lezer misschien bekend voorkomen, want hij was de dewan (Eerste Minister) van de Nizam die behulpzaam was geweest bij het financieren van Golconde. ‘Ze stuurden me enkele foto’s van de Staat van Hyderabad en daar, op die foto’s, vond ik mijn ideale plek: een alleenstaande heuvel, een vrij grote heuvel, en aan de voet ervan een grote stromende rivier ... Alles was geregeld. Ze stuurden me de plattegronden, de papieren en alles, en zeiden dat ze het aan de Ashram zouden schenken. Maar ze stelden één voorwaarde ... niets mocht de staat Hyderabad verlaten ... Ik vroeg of het niet mogelijk was [de voorwaarde] te annuleren. Toen stierf Sir Akbar, en dat was het einde van het verhaal.’⁴³

Het schijnt dat de Moeder, toen ze 1943 het universitair centrum [van de Ashram] stichtte, dat later het International Centre of Education zou worden, een heel andere, bredere opzet in gedachten had dan wat de ashramschool geworden is. M.P. Pandit herinnert zich: ‘Ze zei om kort te gaan: studenten uit verschillende landen, met hun verschillende beschavingen en tradities, zouden de gelegenheid moeten krijgen om in zelfstandige huizenblokken te wonen; studenten uit Frankrijk, studenten uit Japan, studenten uit Amerika: allen in een afzonderlijk huizenblok dat niet door muren zou zijn afgebakend, maar door de vrije ontwikkeling van hun eigen levenspatroon, zodat wanneer een student over de Japanse manier van leven wil weten, hij direct de Japanse sector binnen zou kunnen lopen, een afgebakend deel van het studentenhuis, daar de studenten ontmoeten, zien wat voor soort voedsel ze eten, hoe ze koken, hoe ze leven. In die tijd zei de Moeder ook dat ieder land zijn eigen paviljoen moest hebben, een paviljoen waar de eigen cultuur van dat land op de speciale karakteristieke manier ervan zou worden voorgesteld ... Ze zag de hele buurt rond de Ashram, met alle gebouwen, in twaalf verschillende segmenten verdeeld die samen het symbool van de Moeder zouden vormen.’⁴⁴ Ongeacht of M.P. Pandit de Moeders uitspraken al dan niet accuraat heeft genoteerd, het is duidelijk dat de ideeën erachter meer kenmerkend lijken voor wat Auroville geworden is dan voor de Ashram.

Kort na de Tweede Wereldoorlog schijnt het idee van een Ideale Stad weer opgekomen te zijn. Deze keer zou het in de buurt van het Meer zijn geweest, eigenlijk een grote vijver die ongeveer tien kilometer ten noordwesten van Pondicherry ligt, en waar de Ashram wat land had aangekocht. Later vond de Moeder een paar aantekeningen uit die tijd die haar eraan herinnerden de twee architecten van Golconde, Antonin Raymond en Franticek Sammer (ondertussen Group Captain in de R.A.F. geworden) te ontbieden om het ‘enorme programma’ uit te werken. Het zou

bij deze of een andere gelegenheid geweest kunnen zijn dat ze in 1961 zei: ‘Wat ik zelf gezien heb was een plan dat me in zijn geheel, met alle bijzonderheden, voor de geest kwam, maar dat in zijn uitwerking en bewustzijn helemaal niet overeenstemt met wat er nu op aarde mogelijk is, ook al was het plan in zijn meest materiële uitwerking gebaseerd op bestaande aardse toestanden. Het was het idee van een ideale stad als het hart van een klein ideaal land dat slechts oppervlakkige en uiterst beperkte contacten met de oude wereld zou hebben. Je zou al een idee moeten hebben (wat mogelijk is) van een Kracht die sterk genoeg zou zijn om zowel bescherming te bieden tegen agressie of kwade wil (dit zou niet zo’n probleem zijn) als tegen infiltratie en vermenging (wat een groter probleem zou zijn).’⁴⁵

In feite schijnt het concept van de Ideale Stad behoort te hebben tot de Moeders Werk aan haar evolutionaire Yoga van evolutie in veel levens, en een noodzakelijke voorwaarde of middel om het Goddelijk Leven op aarde tot stand te brengen of een vaste vorm te geven. De lezer is vertrouwd met het ongelooflijke avontuur van de realisatie en de bliksemsnelle opbouw van de Zonnestad Achetaton, zo’n drieëneuhalf millennia geleden, door de farao Achenaton die daartoe door zijn moeder, koningin Teje, een incarnatie van de Moeder, aangespoord was. Naar verluidt heeft de Moeder gezegd dat, hoewel de aarde in die tijd niet klaar was voor de supramentale transformatie, het stichten van een stad die aan de Zon gewijd was en die ‘Horizon van de Zon’ werd genoemd (wat de fysieke aanwezigheid van de zon op aarde betekent) ondernomen moest worden ‘om de continuïteit van het bestaan van de idee ervan in het mentale vlak te verzekeren’.

Wat voor mentaal vlak? In het occultisme is er het bekend feit van het bestaan van een ‘ether’, waarin alle gebeurtenissen vastgelegd zijn die ooit hebben plaatsgevonden en die nog plaats moeten vinden. Die ether ligt ten grondslag aan het geloof in een groot boek waarin alles in het leven van een

mens opgeschreven wordt. Sri Aurobindo en de Moeder erkenden het bestaan van deze registrerende ether, in de Indiase overlevering bekend als *akashm* en waren door hun occulte beslagenheid ermee bekend. Sri Aurobindo schreef bijvoorbeeld in *The Synthesis of Yoga*: ‘Alle waarneembare dingen, in de stoffelijke wereld of in andere werelden, verwekken vibraties, waarneembare echo’s, weergaven, steeds terugkerende beelden van zichzelf die door die subtiele ether ontvangen en bewaard worden. Dit verklaart veel verschijnselen van helderziendheid, helderhorendheid enzovoort. Want deze verschijnselen zijn alleen maar het uitzonderlijk gevolg in het bewustzijn van de waaktoestand van wat men zou kunnen noemen de beeldende herinnering van de subtiele ether, die het mogelijk maakt niet alleen voorbije en huidige gebeurtenissen te zien, maar zelfs toekomstige gebeurtenissen; want gebeurtenissen in de toekomst hebben voor de kennis en de visie op hogere niveaus van de geest reeds plaats gehad, en beelden ervan kunnen in de huidige tijd in de geest weerspiegeld worden.’⁴⁶

Het bestaan van deze registrerende ether zou misschien een verklaring kunnen zijn van het idee om een andere Zonnestad te stichten, in het zuiden van Italië rond 1600, het jaar dat Giordano Bruno stierf op de brandstapel. Het initiatief van dit utopische idee kwam van Tommaso Campanella, een uit het ambt ontzette dominicaanse monnik, tijdgenoot van Bruno (ook een dominicaan) en sterk door hem beïnvloed.¹⁰³ Net als Bruno raakte Campanella in ernstige moeilijkheden met de Inquisitie, werd zwaar gemarteld en vele jaren lang gevangen gehouden. Hij was echter slim genoeg om aan executie te ontsnappen en zelfs wat magie te beoefenen met Paus Urbanus VIII in hoogsteigen persoon.

De *Città del Sole* (Stad van de Zon) is de titel van Campanella’s bekendste werk; het werd waarschijnlijk in 1602 geschreven, gedurende zijn gevangenschap. ‘De Stad van de Zon zou op een heuvel in het midden van

een uitgestrekte vlakte oprijzen,' lezen we in Frances Yates. 'In het centrum, en op het hoogste punt van de heuvel stond een grote tempel, op een wonderbaarlijke manier gebouwd. Hij was volmaakt rond, en de koepel ervan steunde op enorme zuilen.'⁴⁷

'Campanella's ideeën van een Stad van de Zon waren een combinatie van twee belangrijke concepten', schrijft Gareth Knight: '1. het grote belang, fysiek en filosofisch, van de Zon; 2. het viervoudige patroon van een stad die een uitbeelding zou zijn van de kosmos ... De Stad als archetype van een ideale hemelse en aardse maatschappij ligt ten grondslag aan Dante's *Goddelijke Komedie*, en kan ook in de bijbel gevonden worden, in het Boek der Openbaringen, waar de Hemelse Stad, het Nieuw Jerusalem, aan het einde van de wereld uit de hoogten neerdaalt ... De heilige stad Jerusalem wordt daar beschreven als vierkant, en het nummer twaalf speelt een belangrijke rol in het concept.' Tommasso Campanella 'hoopte zijn stad op de aarde te vestigen als voorbode van een nieuw tijdperk ... Weer was het viervoudige thema dominant. Vier hoofdwegen leidden naar het centrum waar een ronde koepelvormige tempel stond ... Alle bezit zou gemeenschappelijk zijn ...'⁴⁸

De overeenkomsten met Auroville zijn verbazingwekkend. Auroville werd gebouwd op een uitgespreide heuvel in een uitgestrekte vlakte. In het centrum en op het hoogste punt van de heuvel staat de Matrimandir, de Tempel van de Moeder, een wonderbaarlijke bolvormige constructie die op vier pilaren steunt. Auroville betekent Stad van de Dageraad en is nauw verbonden met de supramentale transformatie; de Zon is het symbool van het supramentale. Het stadsplan van Auroville is een spiraallevel, verdeeld in vier sectoren. De Matrimandir, steunend op vier pilaren, staat in het centrum van Auroville en wordt omringd door twaalf tuinen. Het symbool van de Moeder zelf bestaat uit een centraal punt (dat de Ene voorstelt), omgeven door een eerste cirkel in vier segmenten (de vier kosmische

Machten van de Moeder) die op zijn beurt omringd wordt door een tweede cirkel gedeeld in twaalf segmenten (de twaalf vermogens van de Moeder nodig voor het uitvoeren van haar Werk). Als men daarbij in aanmerking neemt dat Campanella zijn stad op de aarde hoopte te vestigen ‘als de voorbode van een nieuw tijdperk’, dan kan de gelijkenis tussen zijn Stad van de Zon en Auroville nauwelijks toeval zijn. Campanella was, net als de meeste prominente mannen in de Renaissance, een praktiserend magiër en kan heel goed bewust of onbewust toegang gehad hebben tot de registraties in de *akash*.

De beslissing om met Auroville te beginnen werd eind 1964 genomen, gedurende de internationale conferentie van de Sri Aurobindo Society, een internationale organisatie die in 1960 door de Moeder was opgericht en waar zij de voorzitter van was.⁴⁹ In september 1965 schreef de Moeder: ‘Auroville wil een universele stad zijn waar mannen en vrouwen uit alle landen kunnen leven in vrede en steeds grotere harmonie, boven alle geloof, alle politiek en alle nationaliteiten. Het doel van Auroville is menselijke eenheid.’⁵⁰ Vanaf dat moment ging het voorbereidend werk snel, zo snel dat de inauguratie van de Stad van de Dageraad¹⁰⁴ al voor 28 februari 1968 gepland kon worden. Voor deze gelegenheid moest de Moeder het handvest voor de stad schrijven. Satprem herinnerde het zich levendig hoe dat ging: ‘We zien haar nog steeds, half staand, half op een krukje gezeten, terwijl ze op die vensterbank het “Handvest van Auroville” schreef, toegerust met een groot stuk perkament en een te dikke viltstift waardoor haar handschrift leek op spijkerschrift. “Ik schrijf geen hoogdravende plechtstatigheden”, zei ze terwijl ze zich naar ons toekeerde (en er was altijd die schalkse blik in haar ogen).’⁵¹ En ze schreef in het Frans:

Handvest van Auroville

1. Auroville behoort aan niemand in het bijzonder. Auroville behoort aan de mensheid als geheel. Maar om in Auroville te wonen moet men een vrijwillige dienaar zijn van het Goddelijk Bewustzijn.

2. Auroville zal een plaats zijn van nooit eindigende opvoeding, van voortdurende groei en een jeugd die nooit veroudert.

3. Auroville wil de brug zijn tussen het verleden en de toekomst. Gebruik makend van alle uiterlijke en innerlijke ontdekkingen, zal Auroville zonder terughouding de toekomstige verwezenlijkingen tegemoet gaan.

4. Auroville zal een plaats zijn waar spiritueel en materieel onderzoek wordt verricht om op een levende manier een daadwerkelijke menselijke eenheid te belichamen.⁵²

Toen ze klaar was met het schrijven van het handvest, zei de Moeder, terwijl ze zich van het krukje liet glijden: ‘Ziezo. Het was ik niet die dit allemaal schreef. Ik heb iets heel interessants opgemerkt: wanneer het komt, is het absoluut gebiedend, er valt niet over te redetwisten. Ik schrijf het op – ik word gedwongen het op te schrijven, wat ik ook probeer te doen ... Het is daarom duidelijk dat het niet hiervandaan komt: het komt van ergens daarboven.’⁵³

Haar stem, die de woorden van het handvest in het Frans en in het Engels uitsprak, was op die 28e februari via luidsprekers te horen, en de echo weerklonk over een zonbeschenen vlakte van rode aarde in het zuidoosten van India, een paar kilometer ten noorden van Pondicherry in de staat Tamil Nadu. Het handvest werd rechtstreeks uitgezonden door Akashvani, de Indiase nationale radio. En het werd voorafgegaan door de Moeders begroeting: ‘Gegroet, u allen die van goede wil zijt. In Auroville zijn allen welkom die naar vooruitgang verlangen en naar een hoger en waarachtiger leven streven.’⁵⁴ Voor de plechtigheid waren vijfduizend mensen met bussen naar een plek naar deze uithoek gebracht. Als symbool van de menselijke eenheid brachten jonge vertegenwoordigers van 124 landen en

van alle deelstaten van India een handvol aarde van hun grond over in een marmeren urn met de vorm van een lotusknop. ‘De inauguratie was indrukwekkend en Auroville werd erkend door UNESCO, maar toen de mensen die dag huiswaarts reden, waaide de wind over een desolaat plateau met niet meer dan een banyanboom, een marmeren lotus, een handjevol palmbomen en een uitgestrekte vlakte van gebakken rode aarde, en doorploegd van diepe kloven die tussen de dorpen door in de Golf van Bengalen uitmondde. Het eigenlijke stadsgebied van Auroville was onbewoond en werd door de dorpen in de omgeving gebruikt om er hun vee en geiten te laten grazen, en om wat gierst of pinda’s te planten als de moessonregens het gedoogden.’⁵⁵

De Moeder schijnt aangegeven te hebben dat het maximum aantal inwoners nooit meer dan vijftigduizend zou mogen zijn, omdat een stad met een grotere bevolking niet langer leefbaar is. Als algemeen plan koos ze het model van de spiraalnevel, een van de ontwerpen van de Architect van het Heelal zelf. Zij verdeelde de toekomstige stad in vier zones: internationaal, residentieel, cultureel en industrieel.

Wat zijn de doelstellingen van Auroville? Uit de verklaringen door de Moeder gegeven, kan men de gevolgtrekking maken dat er zoiets is als een minimaal en een maximaal doel.

Het minimaal doel is de verwezenlijking van de *menselijke eenheid*. We hebben hierboven gezien: ‘Het doel van Auroville is menselijke eenheid.’ De Moeder gaf ook aan: ‘In Auroville is gewoon de goede wil om mee te werken aan een collectief experiment voor de vooruitgang van de mensheid voldoende om toegelaten te worden.’⁵⁶ Bij een andere gelegenheid schreef ze: ‘Vanuit een psychologisch gezichtspunt zijn de vereiste voorwaarden: 1. Overtuigd te zijn van de wezenlijke eenheid van de mensheid en de wil te hebben om mee te werken aan de materiële verwezenlijking van die eenheid; 2. De wil te hebben om mee te werken aan alles wat toekomstige

verwezenlijkingen bevordert.’⁵⁷ Dit is de reden waarom ze de stad ‘de omgekeerde toren van Babel’ noemde. Toen kwamen de volkeren samen om die toren te bouwen, maar ze gingen uiteen tijdens de constructie, nu zouden hun vertegenwoordigers zich verenigen tijdens de constructie van de Stad van de Dageraad. (Auroville heeft veel parallellen in de geschiedenis van de mensheid.)

Niettemin is het minimaal doel niet volledig bereikbaar zonder de verwezenlijking van het maximaal doel, namelijk het uitwerken van de Integrale Yoga van Sri Aurobindo en de Moeder, met andere woorden: de verwezenlijking van de nieuwe supramentale soort op aarde. Dit vormt een enorme uitdaging, maar het lijdt geen twijfel dat het de kerngedachte is geweest bij de stichting van de Stad van de Dageraad. De Moeder beschouwde de toekomstige stad als een ‘centrum van transformatie, een kleine kern van mensen die zich transformeren en die de wereld tot voorbeeld dienen.’⁵⁸ ‘We zouden Auroville graag tot de bakermat van de overmensen maken’⁵⁹, schreef ze, en dan weer: ‘We zullen ernaar streven Auroville tot de bakermat van de overmensen te maken.’⁶⁰ Zoals we gezien hebben was de Moeder zich heel bewust van de noodzaak om de ‘surhomme’, het overgangswezen of de overmens, te realiseren voordat de manifestatie van de supermens mogelijk zou zijn. Bij het nagaan van de oorspronkelijke Franse bron ontdekken we dat ze in beide gevallen het woord ‘surhomme’ gebruikte, bijvoorbeeld ‘*Auroville voudrait être le berceau des surhommes,*’ wat letterlijk betekent: ‘Auroville zou de bakermat van de overmensen willen zijn.’

Dit maakt het doel van de nieuwe stad niet minder moeilijk verwezenlijikbaar, want de overmens wordt verondersteld een gesupramentaliseerd bewustzijn te hebben, zij het dan in een diemenschelijk lichaam. Waar zouden ze vandaan komen, de kandidaten voor dat hogere bewustzijn? Geen van hen zouden gerealiseerde yogi’s zijn; velen zouden

zelfs geen yogi's in wording of kandidaten voor het spirituele leven zijn. Als je het nagaat is het op zich al vreemd dat er ook maar iemand op die woestijnachtige plek kwam wonen om zijn of haar leven aan de idealen van het handvest van Auroville te wijden. Wie van hen had enig idee van de Integrale Yoga, die het moeilijkste is dat een mens kan ondernemen? Pas enkele jaren terug, in 1961, had de Moeder geschreven: 'Is het mogelijk een plek te vinden waar het embryo of de kiem van de toekomstige supramentale wereld zou kunnen ontstaan? Het plan was met al zijn details gekomen, maar het is een plan dat, gezien de aard en het bewustzijn ervan, in het geheel niet overeenstemt met wat er op dit moment op aarde mogelijk is; en toch was het plan in zijn meest materiële vorm gebaseerd op aardse omstandigheden. Je zou je een een macht moeten voorstellen die groot genoeg is om een bescherming te vormen tegen agressie zowel als tegen kwaadwilligheid ... en tegen infiltratie en vermenging ... Het probleem is de relatie met wat niet gesupramentaliseerd is, om infiltratie en vermenging tegen te gaan, waarmee ik bedoel te verhinderen dat deze kiem tot een schepping van lager niveau zou uitgroeien.'⁶¹

Nu, vierenzeventig jaar na de stichting, is Auroville er nog altijd en groeit nog steeds in weervil van ontelbare moeilijkheden. Men mag daarom aannemen dat zeven jaar na het hierboven vermelde citaat de beschermingskracht voldoende sterk en verzekerd was om het project mogelijk te maken, en dat deze kracht blijft voortwerken.

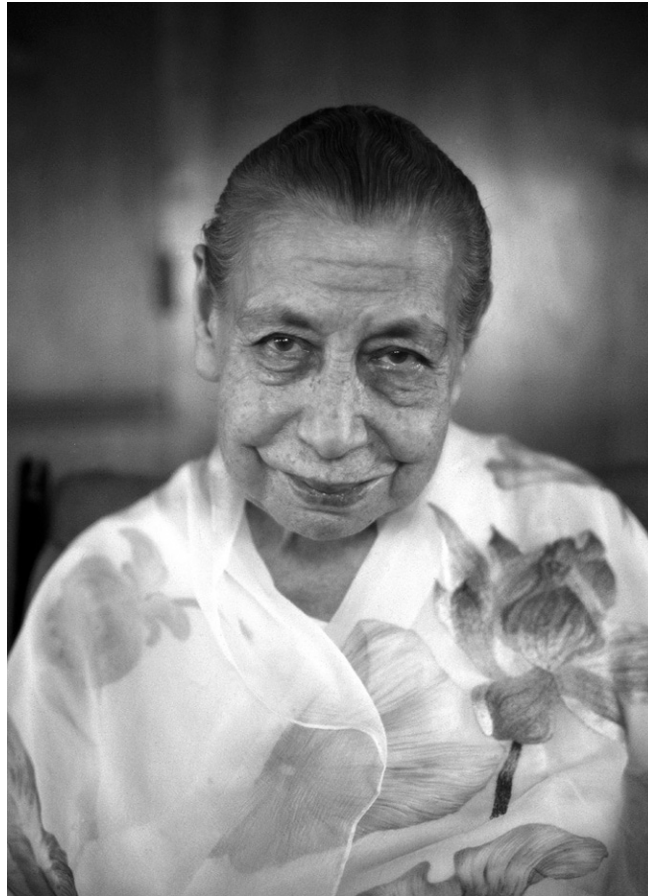
Tot dusver is er heel weinig begrip voor Auroville, zoals er ook weinig begrip is voor het leven en het werk van Sri Aurobindo en de Moeder. De basis is een totaal nieuwe Yoga, terwijl de criteria die gehanteerd worden door degenen die niet met de Integrale Yoga vertrouwd zijn zonder uitzondering gebaseerd zijn op de spiritualiteit en religie uit het verleden. In Auroville zijn er geen dogma's, geen goeroes, geen sekten, geen religieus uniform, geen ceremonieën. Het grondbeginsel van Auroville, zoals dat van

de goddelijke Manifestatie, is Liefde en Vrijheid. Dit betekent dat het wezen van het Aurovilliaanse streven bestaat in een individuele innerlijke ontwikkeling binnen de sociale context van een stad die haar algemene groei baseert op het Handvest. Auroville wordt in de ziel van zijn inwoners gebouwd; de uiterlijke verwezenlijking ervan zal hun innerlijke verwezenlijkingen weerspiegelen.

Dit betekent dat religie in Auroville uitgesloten is. De Moeder heeft dit bij vele gelegenheden benadrukt. Een van haar verklaringen luidt als volgt: ‘We willen de Waarheid. De meeste mensen noemen dat wat *zij* willen de waarheid. De Aurovillianen moeten de Waarheid willen wat deze ook mag zijn. Auroville is voor hen die een leven willen leiden dat in wezen goddelijk is, en die afstand doen van alle religies, of deze nu oud, modern, nieuw of toekomstig zijn. Alleen door ervaring kan men de Waarheid kennen. Niemand zou over de Godheid moeten spreken tenzij hij de ervaring van de Godheid heeft gehad. Ervaar de Godheid, dan pas zult u het recht hebben erover te spreken. De objectieve studie van de religies zal deel uitmaken van de historische studie van de ontwikkeling van het menselijk bewustzijn. Religies behoren tot de geschiedenis van de mensheid, en zullen als zodanig in Auroville bestudeerd worden – niet als overtuigingen die men wel of niet moet aanhangen, maar als deel van het ontwikkelingsproces van het menselijke bewustzijn dat de mens naar zijn hogere realisatie moet leiden.’⁶²

In 1969, kort na de stichting van Auroville, deelde de Moeder mee: ‘De taak van het geven van een concrete vorm aan de visie van Sri Aurobindo werd aan de Moeder overgemaakt. De schepping van een nieuwe wereld, een nieuwe mensheid, een nieuwe maatschappij die uitdrukking geeft aan het nieuwe bewustzijn, en het belichaamt, is de taak die zij op zich heeft genomen. Het is uit de aard der zaak een collectief ideaal dat om een collectieve inspanning vraagt, opdat het in de termen van een integrale

menselijke perfectie gerealiseerd zou kunnen worden. De Ashram, door de Moeder gesticht en opgebouwd, was de eerste stap naar het bereiken van dit doel. Het project Auroville is de volgende stap, meer naar buiten toe, om de basis te verbreden van deze poging om harmonie te brengen tussen ziel en lichaam, tussen geest en natuur, hemel en aarde, in het collectieve leven van de mens.’⁶³ De drang in de mensheid om door de hele geschiedenis heen haar utopieën te verwezenlijken is verwonderlijk. Auroville kan ‘de utopie aller utopieën’ genoemd worden, want het doel is de concrete realisatie van de Godheid op aarde, in een menselijk lichaam, en de grote verandering van dit ‘transcendal’ in een daadwerkelijk Goddelijk Leven. De Moeder scheen zeker van het succes van de fantastische onderneming die ze lanceerde: ‘De stad zal gebouwd worden door dat wat voor jullie onzichtbaar is. Zij die als instrumenten zullen dienen, zullen dat doen ondanks zichzelf. Ze zijn slechts marionetten in de handen van grotere Krachten. Niets hangt van mensen af – de planning noch de uitvoering – niets! Dat is waarom we kunnen lachen.’⁶⁴

De Moeder, omstreeks 1969

Mei 1968

Bijna onmiddellijk na de stichting van Auroville ging er een soort schokgolf door de jeugd van de wereld, en het voornaamste brandpunt ervan bevond zich in Frankrijk. Op 22 maart 1968 bezetten de studenten de Universiteit van Nanterre, een voorstad van Parijs. Een week later besloten de autoriteiten de colleges in Nanterre te sluiten. Op 1 mei organiseerden de vakbonden een betoging tot steun van de studenten en om hogere lonen te eisen. Twee dagen later hielden studenten vergaderingen in de Sorbonne en de politie betrad dat eerbiedwaardige instituut voor het eerst in de

geschiedenis. Twee dagen later werden de eerste barricades opgeworpen in het Quartier Latin en de universiteiten in de ‘provincie’ werden door hun studenten bezet. Er volgden enorme betogingen en het merendeel van de universiteiten en scholen in Frankrijk sloot zijn deuren. Op 10 mei werden de hele dag barricades opgeworpen in Parijs; dit was een dag van politiegeweld en honderden werden gewond. Drie dagen later had een massale staking plaats. ‘Frankrijk sluit zijn deuren.’ De Sorbonne werd opnieuw bezet, alsook het Odeontheater en de autofabriek van Renault in Cleon. Gedurende de nacht van 24 mei was Parijs weer het toneel van gewelddadige rellen. Tien miljoen mensen legden het werk neer. Op 29 mei hielden een half miljoen mensen een betoging in Parijs. De volgende dag kondigde de Franse president, Generaal De Gaulle, in een nationale radio-uitzending de ontbinding van het parlement aan. En de volgende dag doofde de studentenbeweging als een nachtkaars uit!

Waarom deze gebeurtenissen in een biografie van de Moeder vermelden? De eerste reden is dat ze alles met intense belangstelling volgde en er haar commentaar op gaf. Ze zei dat het duidelijk de toekomst was die ontwaakte en het verleden wilde verjagen. De politie, zei ze, vertegenwoordigde het verweer van het verleden. Ze was de sterke arm van de Macht die de mensen dwong te doen wat ze hun oplegde. ‘Dit ziet er helemaal niet als een staking uit, het ziet eruit als een revolutie.’⁶⁵ De tweede reden is dat deze gebeurtenissen in Frankrijk en elders in de wereld samenvielen met de stichting van Auroville, en misschien de schokgolven zijn geweest van de Kracht die daar aangeroepen werd om de wereld nieuw te maken.

Vanuit dit perspectief zijn enkele slogans die in mei 1968 in Parijs op de muren werden geschreven opmerkelijk. ‘Wees realistisch: eis het onmogelijke.’ ‘Het totstandbrengen van een revolutie betekent ook het breken van alle banden in je eigen persoon.’ ‘Vergeet alles wat je geleerd hebt. Vertrouw je dromen.’ ‘De verbeelding aan de macht!’ ‘Ik er iets wat ik

zou willen zeggen, maar ik weet niet wat.’ ‘De nieuwe maatschappij moet gegrondvest worden op de afwezigheid van alle egoïsme, van alle verafgoding van het ego. Onze weg zal een lange opmars van broederschap zijn.’ ‘Het nieuwe is revolutionair; het ware eveneens.’ ‘Iedere leraar is een student, iedere student is een leraar.’ ‘Actie moet geen reactie zijn, maar creatie.’ De emancipatie van de mens zal totaal zijn of ze zal niet zijn.’ En nog veel meer leuzen van een gelijke mentaliteit. In deze formuleringen weerklinkt er iets van wat ook in het leven en werk van Sri Aurobindo en de Moeder aanwezig was.

Sommigen hebben geschreven dat de gebeurtenissen van mei 1968 ‘uit een onverwacht initiatief stonden dat enkele weken tevoren nog onvoorstelbaar was’.⁶⁶ ‘De voornaamste vertegenwoordigers van de gedachte achter 1968 hebben geschiedenis gemaakt zonder te weten wat voor geschiedenis ze aan het maken waren’, schrijven Luc Ferry en Alain Renaut.⁶⁷ Deze auteurs geven niet minder dan acht oorzaken aan voor de gebeurtenissen van mei, zoals deze geformuleerd werden door de academische historici: mei 1968 was een samenzwering van de hoogste Franse gezagdragers; het was een crisis van de universiteit als instelling; het was als het ware een publieke koortsaanval, waaraan vooral de jeugd onderhevig was; het was een crisis van de beschaving; het was een nieuw soort klassenstrijd; het was een sociaal conflict van het traditionele soort; het was een politieke crisis; het was gewoon een toevallige aaneenschakeling van omstandigheden ...

In feite leek, zonder enige voortekens of waarschuwingen vooraf, de jeugd over de hele wereld plotseling bezeten door een drang om zich vrij te maken van alles dat oud, gevestigd, conservatief, autoritair, versteend was, met een dorst naar een waarachtiger, authentieker, zuiverder, frisser, jonger, vreugdevoller leven, naar iets wat waard was om geleefd te worden. Dit ‘nieuwe’ konden zij niet onder woorden brengen. Daarom vonden ze de

meest vergezochte rechtvaardigingen voor hun daden samen met de meest sublieme, wat degenen met een gevormde mening toeliet met zulke groteske pretenties de spot dreven. Men moet echter niet vergeten dat ook ‘de Praagse lente’ deel uitmaakte van deze wereldwijde beweging. De manier waarop deze eerste poging tot ‘een socialisme met een menselijk gezicht’, door Alexander Dubcek in Praag begonnen, brutaal werd onderdrukt door troepen van het Warschaupact leeft nog in de herinnering van velen.

Over het algemeen zijn de gebeurtenissen van 1968, hoewel zij van korte duur waren en hoewel de meesten die eraan deelnamen later terugvielen in een heel gewoon leven, nog altijd actief onder het oppervlak van de ontwikkelingen in de wereld. Terugblikkend kunnen we zien dat mei 1968 samen zou kunnen hangen met de val van de Berlijnse Muur, het instorten van het Communistisch Blok en de gebeurtenissen op het Tiananmenplein in Peking in 1989 – alle net zo ‘uitzonderlijk’ en net zo ‘ondenkbaar een paar weken eerder’ als mei 1968, en met net zoveel of zelfs meer hypothesen om ze te verklaren. Toen een jongere de Moeder vroeg wanneer men concrete, zichtbare tekenen van de actie van het supramentale zou kunnen verwachten, antwoordde zij dat er gedurende het grootste deel van de twintigste eeuw zulke tekenen geweest waren. Het werk van de Nieuwe Kracht in de wereld kan de werkelijke verklaring zijn van de ‘ondenkbare’ gebeurtenissen zoals mei 1968 en het instorten van het Communistische Blok. ‘Dit is de tijd van het onverwachte’, schreef Sri Aurobindo aan het begin van de eeuw, en de Moeder voorspelde dat het Onverwachte zijn werkingen en plotselinge veranderingen zou uitbreiden. ‘De dingen zullen een duidelijke wending nemen in het jaar 2000,’ zei ze in juli 1962. We zijn het nieuwe millennium ingegaan. ‘Nu zullen we zien,’ zei ze.

- [98] Het wezen van de Moeder was heel complex, eigenlijk net zo complex als de manifestatie. Haar bewustzijn omvatte alle niveaus van het bestaan, van het hoogste tot het laagste, en veranderde zijn positie voortdurend naargelang de vereisten van het ogenblik, hoewel de mensen om haar heen zich weinig bewust waren van wat ze ervoer of innerlijk aan het doen was. Dit is de reden waarom men moet op passen bij het lezen van haar conversaties van de laatste jaren en bedenken wat ze telkens met het Franse woordje 'je,' 'ik', bedoelt. In haar geval kan dit voornaamwoord naar elk van de posities verwijzen die ze op dat bepaalde moment innam, van het fysieke lichaam tot het wezen in het fysieke lichaam, tot de Moeder in de sadhana, tot de Universele Moeder in welk van haar aspecten of emanaties ook, tot de Allerhoogste die met 'de Heer' vereenzelvigd was.
- [99] En het psychisch wezen, maar vreemd genoeg zal de Moeder zich pas later van dit belangrijke feit bewust worden, zoals we in het volgende hoofdstuk zullen zien.
- [100] 'Ik was op een dag aan het toekijken terwijl iemand tegen haar sprak, en ze zei: "Maar zie je dan niet dat alleen het deel van mij hier is dat tot dit universum behoort?"' (M.P. Pandit, *An Homage and a Pledge*, p. 17)
- [101] Dit soort besmetting moet niet verward worden met de positieve besmetting waar de Moeder eerder over sprak: de automatische ontvangst door de mensheid en de aarde van de transformatieve vibraties die van haar uitgingen.
- [102] In de tijd dat dit boek geschreven werd, en in de vier of vijf jaar ervóór, is in Pondicherry en Tamil Nadu de Sri Aurobindo Ashram tot een van de voornaamste oorden van devotie en bedevaart geworden.
- [103] Deze feiten staan vermeld in Frances A. Yates, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, en Gareth Knight, *Magic and the Western Mind*.
- [104] De Moeder, die vermoedelijk zeker wilde stellen dat haar en Sri Aurobindo's leer en de concrete resultaten ervan niet tot een religie zouden worden, heeft verklaard dat Auroville 'Stad van de Dageraad' betekent, afgeleid van het Franse woord voor dageraad, *aurora*. Het is echter duidelijk dat de naam van Sri Aurobindo in Auroville meeklinkt.

18.

Het nieuwe lichaam

Het is altijd hetzelfde antwoord: een ja, zie je. Alles is zoals het hoort, alles is zoals het hoort, alles is zoals het hoort – precies zoals het moet zijn, zo gauw het zich voordoet. Alles is zoals het hoort, precies zoals het moet zijn. Zo is het de hele tijd.¹

– De Moeder

Ondertussen bleef het transformatieproces in de Moeders lichaam, dat de aarde vertegenwoordigde, voortgaan. De verbinding, de brug, de schakel tussen de supramentale wereld en onze stoffelijke wereld begon in haar vorm aan te nemen. Haar lichaam was niet langer een persoonlijk lichaam dat toebehoorde aan iemand waarvan men wist en zag dat het de Moeder was; het was, zei ze, slechts een façade die bleef bestaan om het contact te onderhouden met de mensen om haar heen en met allen die bij het Werk behoorden. Het was er nog *pour toucher la Matière*, om het contact met de materie te bewaren. Want de materie zelf moest getransformeerd worden om als het materiële deel van de *adhara* van het supramentaal lichaam te kunnen dienen. Dit alles, en meer, gebeurde in dat schijnbaar zeer oude lichaam, nu meer dan negentig. Een beknopte beschrijving van de transformatie van haar lichaam doet heel abstract aan, maar het eigenlijke proces in de Moeder was concreet, empirisch, vaak pijnlijk soms extatisch, en over het algemeen allebei tegelijk.

In augustus 1968 ging ze weer door een vernietigende crisis heen – dat wil zeggen, een van de crises waar we van weten. ‘Er was een moment dat de omstandigheden zo acuut waren ... Normaal verlies ik mijn geduld niet, maar er kwam een punt waarop alles in het wezen als het ware van me weggenomen was, alles. Niet alleen kon ik niet spreken, maar mijn hoofd

was in een staat waarin het mijn leven lang niet geweest was, zo pijnlijk. Ik zag niets meer, ik hoorde niets meer. Toen, op een dag, waren de dingen werkelijk ... er was niets dan pijn, lijden. Het lichaam zei, het zei in feite heel spontaan en heel nadrukkelijk: “Het kan me niet schelen of ik ontbonden word, en ik vind het ook best om in leven te blijven, maar de staat waarin ik nu ben is onmogelijk, dat kan zo niet blijven doorgaan. Ofwel leef ik of ik ga dood, maar niet dit.” Vanaf dat moment begon het een beetje beter te gaan. Toen, geleidelijk aan, bedaarde alles, alles vond zijn plaats.

Ik heb aantekeningen gemaakt. Ze zijn niet veel waard, maar ik geloof dat ze misschien toch nuttig kunnen zijn ... [De eerste aantekening is gedagtekend 22 augustus:] “Enige uren lang was het landschap wonderbaarlijk, volmaakt harmonisch. Ook lange tijd visioenen van de binnenkant van enorme tempels, van levende godheden. Er was een reden, een precies doel voor elk ding, om bewustzijnstoestanden uit te drukken die niet verstandelijk te bevatten zijn. Voortdurend visioenen. Landschappen. Gebouwen. Steden. Alle enorm en zeer gevarieerd, ze beslaan het hele gezichtsveld en vertolken toestanden van het lichaamsbewustzijn. Veel, veel bouwterreinen, gigantische steden die gebouwd worden ...” Ja, de wereld die gebouwd wordt, de toekomstige wereld die in opbouw is. Ik hoorde niet meer, ik zag niet meer, ik kon niet meer spreken: ik leefde daarin, de hele tijd, de hele tijd, de hele tijd, dag en nacht. Toen, zo gauw ik in staat was iets te noteren, schreef ik op: “Allerlei soorten bouwstijlen, de meeste nieuw, niet onder woorden te brengen. Het zijn geen dingen die je als op een plaatje ziet, maar plaatsen waar ik aanwezig ben.”²

Toen zei ze: ‘Er is nog een aantekening hier over het begin [van de ervaring]: “Het vitale en het mentale zijn weggestuurd zodat het fysieke werkelijk op zichzelf aangewezen is.”³ Ze had in 1962 bijna letterlijk hetzelfde gezegd, wat de continuïteit en intensivering van het proces laat

zien. De Yoga – en dit moet altijd in gedachten worden gehouden – was in de cellen van het lichaam aan het plaatsvinden, niet in de vitale, mentale of spirituele delen van het wezen. Meer en meer cellen van haar lichaam verkeerden in een proces van vergeestelijking, zelfs vergoddelijking. omstreeks deze tijd zei de Moeder ook dat dezelfde spirituele ervaringen en realisaties die alle Meesters tot dan toe in het vitale of mentale hadden gehad, nu mogelijk waren in de cellen zelf, in de materie van de cellen! Dit is om van te duizelen.

‘... Het Mentale en het Vitale: weg! Ik weet niet of je je kunt indenken wat dit betekent... Het Mentale en het Vitale zijn de instrumenten geweest om op de materie te hameren – om op elke mogelijke manier te hameren en hameren en hameren, het Vitale met zijn gevoelens, het Mentale met zijn gedachten, maar hameren en hameren. Maar ze lijken mij tijdelijke instrumenten te zijn die door andere bewustzijnstoestanden zullen worden vervangen. Begrijp je, dit is een fase van de universele ontwikkeling. Ze zullen verdwijnen als instrumenten die niet langer van nut zijn.’⁴ Dit ging samen met de vervanging van de organen en andere onderdelen van het lichaam (dat de fysieke manifestatie is van het menselijk Vitale en Mentale) door ‘functionele aggregaten’ van vibraties die rechtstreeks door de Geest geactiveerd worden.

Hoe complex ook, het verloop van de ervaring was nog veel rijker, want de Moeder had ook genoteerd: ‘Nacht van 26 op 27 [augustus 1968]: Sterke en langdurige binnendringing van de supramentale krachten in het lichaam, overal tegelijk.’ En ze gaf haar commentaar daarop: ‘Ja, binnendringing in het lichaam. Penetraties van de [supramentale] stroom heb ik vele keren gehad, maar die nacht – de voorlaatste nacht – kwam dat plotseling alsof er niets was dan een supramentale atmosfeer. Er was niets dan dat. En mijn lichaam bevond zich daar middenin. En die [supramentale atmosfeer] oefende aan alle kanten druk uit om in het lichaam binnen te dringen,

overall, overall, overall tegelijk. Aan alle kanten. Zie je, het was geen stroom, het was een atmosfeer die [het lichaam] aan alle kanten binnendrong. Het duurde op zijn minst vier of vijf uur ... ik heb nooit meegemaakt, nooit! Het duurde uren. Uren lang. En [de hele tijd] was ik volmaakt bewust. Toen dat kwam en gedurende de tijd dat het er was, was ik bewust: “Aha, dit is de reden, dit is wat U wilt.” Ik had toen het gevoel dat er iets ging gebeuren.”⁵

Weer ging de ergste beproeving (‘Was me dat een ellende!’) samen met de grootste extase, beide ervaringen in de materie van het lichaam. Het lichaam was letterlijk in de supramentale Kracht gedompeld, wat niet iets abstracts is, maar zo concreet als schroeiend vuur. De eerste keer dat iets dergelijks gebeurde, in 1959, dacht ze dat haar lichaam het zou begeven. Dit toont aan wat een enorme vooruitgang ze gemaakt had in de daaropvolgende jaren, toen ze steeds zag dat ‘de Heer’ de ervaringen doseerde op een manier die nooit de grenzen te boven ging van wat voor het lichaam mogelijk en draaglijk was, want voorbij die grenzen dreigde zijn ontbinding.

‘Ik ben er zeker van dat het proces [van de transformatie van de aarde] begonnen is’, zei ze. ‘Hoe lang zal het duren voor zich een concrete, zichtbare en georganiseerde verwezenlijking voordoet? Ik weet het niet. Iets is begonnen. Het lijkt erop dat dit de komst van de nieuwe soort is, de nieuwe schepping, of in ieder geval *een* nieuwe schepping. Een reorganisatie van de wereld en een nieuwe schepping. Wat mijzelf betreft is de toestand erg acuut geworden. Het was voor mij onmogelijk een woord uit te brengen, één enkel woord.’ Vanaf die tijd zullen we steeds vaker lezen dat ze niet kon of wilde spreken; de ervaringen waren niet in woorden uit te drukken – en wie begreep ook maar een snars van wanneer ze die met grote moeite probeerde te verwoorden? ‘Ik begon te hoesten, en maar hoesten, en maar hoesten. Toen zag ik dat er beslist was dat ik niet moest spreken. En daar hield ik me bij en liet de zaken op hun beloop gaan. Later begreep ik

het. We zijn niet aan het einde, maar – hoe zal ik dit zeggen? – we zijn aan de andere kant.’⁶ Zelfs gedurende de ergste aanvallen bleef ze zich altijd bewust van de complexe ontwikkeling, en ze verloor nooit haar gevoel voor humor noch haar belangstelling. Aan iemand die de beschikbare documenten met openheid en enig inzicht leest komt dit werkelijk bovenmenselijk voor. In feite was het goddelijk. ‘Alleen goddelijke Liefde kan de last dragen die ik te dragen heb, die allen moeten dragen die al het andere hebben opgeofferd aan het ene doel: het oprijzen van de aarde uit de duisternis naar de Godheid’,⁷ had Sri Aurobindo geschreven, die geen neiging tot overdrijven bezat. In de Moeders beproevingen vinden we deze woorden rijkelijk en vaak op schrijnende manier geïllustreerd. Niettemin: ‘Het was interessant. Ik kan niet zeggen dat het niet interessant was: het was interessant. Maar er was geen contact met het materiële leven, heel weinig. Ik kon nauwelijks eten, ik kon niet lopen. Kortom, het [lichaam] was iets geworden waar anderen zorg voor moesten zorgen.’⁸

‘Gelukkig Nieuwjaar!’

Toen ging het weer opwaarts, in een beweging die steeds dieper groef, steeds hogerop klom. We volgen gewoon de Moeders verslagen van de ervaring, want die laten zien hoe voorzichtig ze was om haar ervaringen niet te vervormen door ze te gauw in een mentale formulering te persen. Men moet bedenken dat zijzelf in 1958 de hogere mens volledig had verwezenlijkt, een verwezenlijking die nu de aanwezigheid van het bewustzijn van de hogere mens, *la conscience du surhomme*, mogelijk maakte.

1 januari 1969 – ‘In de nacht kwam het langzaam, en vanochtend bij het wakker worden was er als het ware een gouden dageraad, en de atmosfeer was heel licht. Het lichaam voelde: “Wel, dit is werkelijk, werkelijk nieuw.” Een gouden licht, ondefinieerbaar en welwillend. “Welwillend” in de zin

van zekerheid, een harmonieuze zekerheid. Het was nieuw. *Voilà*. En als ik “*Bonne année*” tegen de mensen zeg, dan deel ik hun dat mee. En vanochtend heb ik mijn tijd op deze manier doorgebracht, spontaan, zeggend: “*Bonne année, bonne année.*”⁹

4 januari – ‘Op één januari is er werkelijk iets vreemds gebeurd, en ik was niet de enige die het voelde, enkele anderen hebben het ook gevoeld. Het gebeurde net na middernacht, maar ik voelde het om twee uur en anderen voelden het om vier uur in de ochtend ... Het verrassende is dat het helemaal niet overeenstemde met iets wat ik verwachtte – ik verwachtte niets – of met andere dingen die ik gevoeld had. Het was iets heel materieels, waarmee ik bedoel dat het heel uiterlijk was – *heel* uiterlijk – en het was lichtend, met een gouden licht. Het was heel sterk, heel krachtig. Maar niettemin was zijn wezensaard van een glimlachende welwillendheid, een vredige vreugde en een soort ontplooiing in vreugde en licht. En het was als een “*bonne année*”, als een wens.

Het heeft me verrast. Ik heb het op zijn minst drie uur lang aangevoeld. Daarna schonk ik er geen aandacht meer aan ... Het was *heel erg* materieel. Zij [twee of drie andere personen] voelden het allemaal op dezelfde manier: een soort vreugde, maar een zachtmoedige, intense vreugde, en o, heel vriendelijk, met een glimlach, *heel welwillend*. Ik weet niet wat het is. Ik weet niet wat het is, maar het is een soort welwillendheid, daarom was het iets heel dicht bij het menselijke. En het was zo concreet, zo concreet! Als kon je het kon proeven, zo concreet. Het is niet weggegaan. Je voelt niet dat het gekomen is om weer weg te gaan ...

Mijn eigen indruk was die van een immense persoonlijkheid – immens! Dat wil zeggen dat [voor die persoonlijkheid] de aarde klein was, zó klein [*gebaar alsof ze een klein balletje in de palm van haar hand hield*] als een balletje. Een immense persoonlijkheid, heel, heel welwillend, die kwam om [*de Moeder lijkt het denkbeeldige balletje zachtjes uit haar handpalm op te*

lichten]. En zo sterk, zo sterk, en tegelijkertijd zo zachtaardig, zo allesomvattend ...’

‘Is het iets dat zal binnendringen in de lichamen die er klaar voor zijn?’ vroeg de discipel met wie de Moeder de conversatie had. Ze antwoordde: ‘Ja. Ik denk van wel, ja. Ik heb de indruk dat het een formatie is die naar binnen zal doordringen en die zich dan uiterlijk zal uitdrukken – die binnen zal dringen in de toekomstige supramentale lichamen en zich van daarin zal uitdrukken. Of misschien – misschien – de overmens [*le surhomme*], ik weet het niet, het tussenstadium tussen beide [tussen de mens en het supramentale wezen]. Misschien de overmens: dat was heel menselijk, maar menselijk met goddelijke proporties, zie je, menselijk zonder zwakheden of schaduwzijden. Het was helemaal licht, helemaal licht en glimlachend en beminnelijk tegelijk. Ja, misschien de overmens.’

8 januari – ‘Ja, dat is het: het was de neerdaling van het bewustzijn van de overmens. Ik kreeg de bevestiging later. Het was de eerste januari na middernacht. Ik werd wakker om twee uur in de ochtend, omgeven door een bewustzijn dat zo concreet was en zo *nieuw*, in de zin dat ik het nooit eerder had gevoeld. En het duurde, absoluut concreet, twee of drie uur. En daarna verspreidde het zich en ging op zoek naar mensen die het konden ontvangen. En ik wist dat het het bewustzijn van de overmens was, dat wil zeggen het tussenstadium tussen de mens en het supramentale wezen. Het heeft aan dit lichaam [van de Moeder] een soort waarborg gegeven, een soort vertrouwen. Deze ervaring heeft als het ware het lichaam gestabiliseerd, en als het de juiste houding bewaart, dan is alle steun daar om het te helpen.’

18 januari – ‘Dus het is actief op een heel bewuste manier. Het is als het ware een projectie van kracht om daden te verrichten. En het is nu iets gewoons geworden. Het heeft een bewustzijn –*heel* waardevol – dat lessen geeft aan het lichaam, dat het aanleert wat het doen moet, de houding die

het moet aannemen, het soort respons dat het moet hebben. Ik heb je al vaker gezegd dat het heel moeilijk is om het proces van de transformatie te ontdekken als er niemand is die je enige aanwijzing kan geven. Wel, dit was om zo te zeggen het antwoord. Het kwam dit lichaam zeggen: “Houd je zó. Doe dit op deze manier, doe dat op die manier.” En dus is het lichaam tevreden, het is volledig gerustgesteld, het kan zich niet langer vergissen. Het is heel interessant. Het kwam als een mentor, *praktisch*, volkomen praktisch.

In een van de oude *entretiens* heb ik gezegd (toen ik nog sprak op het speelterrein): “Het lijkt geen twijfel dat de overmens in de eerste plaats een wezen met macht zal zijn, zodat het zich zal kunnen verdedigen.” Dit is het, het is deze ervaring. Het is teruggekomen als een ervaring. En omdat het terugkwam als een ervaring herinnerde ik me dat ik het dat gezegd had.’

Deze teksten geven ons niet alleen een interessant voorbeeld van de houding van de Moeder ten opzichte van haar ervaringen, ze kondigen ook de totaal nieuwe en uiterst belangrijke aanwezigheid aan van een Bewustzijn, nu actief op aarde, dat nauwelijks door enige commentator van Sri Aurobindo’s en de Moeders Werk in aanmerking is genomen. Ieder bewustzijn is in de heel werkelijke zin een wezen (de Moeder zegt hier een ‘persoonlijkheid’). De *entretien* waar de Moeder het over heeft dateert van december 1957. In die tijd was ze in de laatste stadia van haar verwezenlijking van de overmens, een wezen met een supramentaal bewustzijn in een nog menselijk lichaam; deze verwezenlijking was, zoals we gezien hebben, in de loop van 1958 tot stand gebracht. Het bewustzijn van de overmens is een aspect van het supramentale bewustzijn dat sinds 1956 in de atmosfeer van de aarde aanwezig is. Wat de Moeder in 1958 had gerealiseerd werd nu, op 1 januari 1969, een integraal deel van de evolutie, met als taak de verwezenlijking van het overgangswezen, de overmens, in de mensheid – ‘het verspreidde zich en ging op zoek naar mensen die het

konden ontvangen' – en met de nodige macht om deze overgangsoort te beschermen.

Waarom heeft de hogere mens bescherming nodig? Omdat de wereld in de greep is van machtige en zeer intelligente vijandige krachten, antigoddelijk, die genadeloos alles zullen doen wat in hun vermogen ligt om een verandering in de heersende orde te verhinderen, en in iedere belichaming van hogere wezens op aarde. Hoe kwaadaardig ze kunnen zijn staat voor iedereen in Sri Aurobindo's autobiografische gedichten en in *Savitri* te lezen. We hebben ook verschillende voorbeelden gezien van hoe ze in de Moeders leven ingrepen, en er komen er nog meer. Iedereen die met de Yoga begint moet ze het hoofd bieden.

Het leven aan de buitenkant (vervolg)

Toen de Moeders yogisch werk haar toeliet in de wereld van mensen te functioneren, nam ze haar dagelijkse taken weer op zoals eerder beschreven, taken die zwaar zouden zijn voor iemand half zo oud en vrij van de beproevingen die ze moest doorstaan. Ze was bekend geworden en weinigen zagen haar nog als 'de Franse dame'. In de ogen van de buitenwereld, Indiaas en internationaal, was ze nu een vooraanstaande spirituele persoonlijkheid, en allerlei mensen kwamen haar opzoeken of schreven om haar raad in allerlei zaken, of eenvoudig om haar zegen. Zelden weigerde ze iets. In de grote Eenheid levend, beschouwde ze elk detail van het bestaan en iedere gebeurtenis, zelfs de op het oog minst belangrijke, als een directe uiting van de goddelijke Wil. En had ze er niet in toegestemd 'het karwei te klaren'?

De verslagen van ontmoetingen met haar, van de resultaten van haar hulp en tussenkomst in de levens van mensen, en van de wonderbaarlijke Genade die samenging met alles wat met haar te maken had, zouden verschillende boekdelen vullen. Toch gebeurde alles in alle eenvoud, en

zoals ze zei, wanneer mensen haar kwamen bezoeken, ontving ze hen *en bon camarade*, kameraadschappelijk. Maar ze sprak zelden meer met bezoekers omdat de meeste verstandelijke vragen tijdverspilling waren, en de rest zag ze duidelijker dan de persoon die voor haar stond, want door vereenzelviging *was* ze die persoon. Ze kon zoveel meer doen in stilte, mits zijn of haar ziel open stond en gedurende de ontmoeting haar Kracht haar werk liet doen.

In de loop van de nacht werden haar op gezette tijden alle essentiële problemen van de wereld voorgelegd, in het verleden, het heden of de toekomst, opdat ze eraan zou werken en ‘alles op zijn plaats zetten’. Ja, ook die van het verleden, wat mogelijk is omdat ze tot in alle bijzonderheden blijven voortbestaan in de *akasha*. Er was een wereld in de maak, en de avatar moest erop toezien dat de funderingen stevig gebouwd werden. Dit betekent ook dat ze in voortdurend contact stond met alles wat in de wereld gaande was. Het enige wat we weten is wat ze gezegd heeft over het leggen van nieuwe fundamenten voor de spirituele, religieuze, sociale, politieke en economische instellingen die een rol te spelen hebben in het proces van de supramentale transformatie en, misschien nog ten dele, in de Nieuwe Wereld. We weten ook van enkele feiten die haar aandacht trokken of onder haar aandacht werden gebracht.

Toen ze over de eerste astronauten op de maan hoorde, beschouwde ze de onderneming als ‘een spelletje voor volwassen kinderen’. Ze vroeg wat ze daar zochten, aangezien er niets meer overgebleven was, en ze sprak de enigmatische woorden: ‘De maan is heel concreet een ruïne.’ Maar toen haar verteld werd dat het starten van de capsule van de astronauten voor hun terugkeer naar de aarde een riskante zaak was, ging ze er meteen naar toe, zei ze later, om erop toe te zien dat alles goed verliep.

Politici van alle rangen en gezindheden benaderden haar om haar om spirituele hulp te vragen, zelfs kandidaten voor het Indiase presidentschap.

‘Ik ben geen Indiër, en ik wil niet dat je me naar voren schuift en dat er dan op een dag wordt gezegd dat “een buitenlandse zich in onze zaken mengt”’, waarschuwde ze.¹⁰ Maar V.V. Giri, die kort daarop president werd, ging haar opzoeken, evenals de vice-president, evenals Karan Singh, de vroegere prins van Kashmir, evenals de Dalai Lama. En ook Indira Gandhi, die in 1969 het Congres opsplitste in zijn meer conservatieve vleugel en haar meer sociaal georiënteerde progressieve vleugel, bracht haar een bezoek. De relatie tussen Indira Gandhi en de Moeder was duurzaam, en de premier zocht haar advies en spirituele hulp bij vele gelegenheden, vaak met B.D. Jatti, toenmalig luitenant-gouverneur van Pondicherry, als tussenpersoon.

De hulp van de Moeder werd vooral gezocht voor en na de oorlog van 1971 met Pakistan, die zou eindigen in de splitsing van dat land, toen het oostelijk deel ervan onafhankelijk werd en Bangladesh werd genoemd. Ze volgde de ontwikkelingen dag aan dag: toen de West-Pakistaniën probeerden hun armere en praktisch weerloze oostelijke landgenoten genadeloos te onderwerpen; toen ze zoveel mogelijk Bengaalse intellectuelen om het leven brachten; toen tien miljoen vluchtelingen uit Oost-Pakistan India binnenvluchtten en er een enorm economisch en sociaal probleem veroorzaakten; toen Amerika de zijde van Pakistan koos, het vliegtuigmoederschip S.S. Enterprise de golf van Bengalen instuurde, en zodoende India het Russische kamp in dreef.

Voordat de vijandelijkheden begonnen werd generaal-majoor K.K. Tewari, die nu in Auroville woont en die in die tijd de brigadier van het Indiase *Signal Corps* was, door een van zijn luitenant-kolonels aangeraden de zegen van de Moeder te vragen om de ernstige problemen waarmee hij geconfronteerd werd op te lossen. Hij schrijft: ‘Ik aanvaardde de suggestie niet zomaar meteen ... Maar na rijp beraad werd een kort briefje naar de Moeder gestuurd waarin ik haar zegen voor mijn (niet nader gespecificeerd) werk zocht. Zonder dat de anderen het wisten was diezelfde luitenant-

kolonel bij de hele top van het Oostelijk Commando langsgegaan, van de legercommandant tot de diensthoofden van het personeel en van de Wapens en Diensten, zoals ik, en we ontvingen allemaal de zegen van de Moeder. Het was verbazend hoe de problemen op een vreemde, onverklaarbare manier opgelost begonnen te worden. Wat aanvankelijk een onoverkomelijk obstakel leek, bleek telkens weer op de een of andere manier te verdwijnen.¹¹

De lezer zal zich Sri Aurobindo's voorspelling herinneren dat India weer één zou worden. De Moeder schreef in 1947: 'De Ziel van India is één en onopdeelbaar. India is zich bewust van haar missie in de wereld. Ze wacht op de uiterlijke middelen voor de manifestatie ervan.'¹²

Ondertussen waren veel van de eerste discipelen, van wie sommigen veertig en zelfs vijftig jaar geleden gearriveerd waren, oud aan het worden. ('Ik ben de enige hier die jong is'¹³, zei de Moeder. Dit kan ironisch klinken, maar het was waar, als je in aanmerking neemt dat volgens haar jong zijn het vermogen om te veranderen en vooruit te gaan betekent. Wie veranderde er meer en ging meer vooruit dan zij?) De tijd was voor sommigen van hen gekomen om hun lichaam af te leggen. Purani was al in 1965 gegaan. 'Zijn hoger, intellectueel deel is naar Sri Aurobindo gegaan en heeft zich met hem verenigd,' zei de Moeder. 'Zijn psychisch wezen is bij mij, en hij is heel vredig en gelukkig. Zijn vitale helpt nog altijd diegenen die zijn hulp zoeken.'¹⁴

Amrita en Pavitra stierven in 1969. Over het overlijden van de laatste vinden we de volgende verklaring door de Moeder: 'De ervaring die ik de afgelopen nacht gehad heb gehad was heel interessant. Nooit van mijn leven heb ik zoiets meegemaakt. Het was de nacht voordat hij overleed. De tijd was negen uur. Ik voelde dat hij zich aan het terugtrekken was, maar op een buitengewone manier. Hij kwam uit zijn lichaam, verzamelde zich en liet zich in mij overgaan. Hij deed dat bewust en beheerst, met de volle

kracht van de geconcentreerde wil. Hij ging er gestaag mee door, zonder ophouden, uren lang. Het eindigde om ongeveer één uur, ik lette op de tijd.

Geen moment was er enige verzwakking of onderbreking of tijdelijke pauze. Het was de hele tijd dezelfde gestage, continue stroom, zonder onderbreking, zonder een vermindering van kracht. Zo'n geconcentreerde, onverminderde stroom was het. Dat bleef zo doorgaan tot hij helemaal binnen in mij was, alsof hij alles wat in zijn lichaam was tot de laatste druppel eruit overbracht. Ik vond het wonderbaarlijk. Ik heb nooit zoiets meegemaakt. De stroom stopte toen er nog heel weinig in het lichaam over was. Ik liet het lichaam liggen zolang het nodig was om dat werk niet te onderbreken, lang, heel lang nadat de artsen het dood hadden verklaard.

Zoals hij tijdens zijn leven was, kon hij dit niet gedaan hebben. Ik verwachtte het niet van hem. Het moeten de verworvenheden uit een vorig leven geweest zijn dat aan het werk waren en dat deden. Niet veel yogi's, zelfs niet de grootste onder hen, konden zoiets gedaan hebben. Nu is hij hier binnenin [binnenin de Moeder], klaarwakker, en kijkt nogal geamuseerd toe naar wat jullie aan het doen zijn. Hij is helemaal in mij opgegaan, waarmee ik bedoel dat hij in mij verblijft, niet dat hij ontbonden is: zijn persoonlijkheid is intact. Amrita is anders. Hij bevindt zich aan de buitenkant, hij is een van jullie, hij bevindt zich onder jullie die daar rondlopen.' Het doet denken aan de levenden en de doden die onder elkaar verkeerden. 'Dat belet hem niet soms, als hij rust wil nemen, hier [in de Moeder] te komen logeren. Een opmerkelijke zaak: het is iets heel groots en moeilijks wat Pavitra heeft uitgevoerd.'¹⁵

Wat ook het vermelden waard is, is iets wat de Moeder sinds ongeveer 1967 verschillende keren heeft gezegd, namelijk dat veel pasgeboren kinderen speciaal waren, uitzonderlijk. 'De kinderen die nu ter wereld komen zijn interessant', zei ze. Ze waren opmerkelijk, hadden 'iets meer', waren verbazingwekkend, open, velen van hen bewuste persoonlijkheden.

We hebben al eens de volgende regels uit Sri Aurobindo's *Savitri* geciteerd: 'Ik zag de vlamme pioniers van de Almachtige / De hemelse rand overschrijden die naar het leven is gekeerd / In drommen langs de amberen trap der geboorte.'¹⁶ Udar herinnert zich: 'De Goddelijke Moeder zei tegen me dat deze vlamme pioniers begonnen waren neer te dalen. Zij zijn zielen die duizenden jaren hebben gewacht op de juiste tijd om opnieuw geboren te worden en op aarde neer te dalen om de wereld voor te bereiden op de transformatie. De Moeder vroeg me iedereen hiervan op de hoogte te brengen, zodat ieder van haar discipelen die een kind verwachtte bewust zou kunnen uitzien naar de intrede van een dezer zielen in het kind. Dit moest vóór de derde maand van de zwangerschap gebeuren, omdat de ziel de foetus in de derde maand binnentreedt.[105](#) De Moeder vroeg me ook de moeders die in verwachting waren en zo'n kind verlangden te waarschuwen dat het kind, als het eenmaal geboren is, niet als andere kinderen zou zijn en zich niet als andere kinderen zou gedragen, en dat ze er daarom misschien moeilijkheden mee zouden kunnen hebben. Ze zouden geduld moeten oefenen, begrijpen dat het kind een bijzondere ziel heeft, en het alle gelegenheid geven om zich te ontplooien.'¹⁷

De Moeder met haar secretarissen Nolini Kanta Gupta en K. Amrita, omstreeks 1967

De aanwezigheid en rol van het psychisch wezen

Mensen hebben veel meer in zich dan een ziel, een ‘goddelijke vonk’. Ze hebben een psychisch wezen in zich dat geleidelijk is ontstaan, gevormd door de essentie van de ervaringen in hun voorgaande levens (wat in wezen de zin van reïncarnatie is). Dit psychisch wezen zal uiteindelijk tot het goddelijk wezen worden, in elk individu weer anders, dat het was als onderdeel van de ene Godheid voordat het zich in het avontuur van de evolutie stortte, maar nu met een graad van bewust verschil dat het avontuur van de evolutie de moeite waard maakt. Ook de avatar maakt een reeks incarnaties door van de goddelijke Emanatie die hem of haar gevormd heeft, en waar zijn of haar psychisch wezen uit bestaat. Het verschil bestaat erin dat, terwijl het psychisch wezen in mensen aanvaard heeft niet langer bewust te zijn van zijn goddelijke oorsprong, of die oorsprong ‘vergeten’ is, het psychisch wezen van de avatar altijd volledig bewust blijft van zijn oorsprong en essentie, alhoewel een gedeeltelijke versluiering geaccepteerd

wordt in levens waarin de avatar als een Vibhuti optreedt, en er een proces (yoga) van herontdekking in het leven van de avatar nodig is.

We hebben sinds 1950, het jaar dat Sri Aurobindo overleed, niets meer over het psychisch wezen van de Moeder gehoord, want ze had het door middel van een sublieme yogische daad ‘weggesloten’ om te voorkomen dat het Sri Aurobindo zou volgen en dus haar lichaam zou verlaten. De deur van haar psychisch wezen werd weer geopend in 1959, ‘heel voorzichtig’, toen de supramentale Kracht voor het eerst volledig in haar lichaam doordrong en haar fysiek in contact bracht met de ‘verblijfplaats’ van Sri Aurobindo. Vanaf die tijd was er, alweer, geen vermelding meer van haar psychisch wezen – tot 1968, na de beproeving waar we het in het eerste gedeelte van dit hoofdstuk over gehad hebben. Nadat ze deze beproeving had doorstaan, verklaarde ze plotseling: ‘Het vitale en het mentale zijn weg, maar het psychisch wezen is stellig niet weg. Alleen de tussenschakels [vitaal en mentaal] zijn verdwenen. Bijvoorbeeld wat het contact met de mensen betreft – het contact met personen die hier zijn en zelfs met degenen die niet hier zijn – de relatie met hen is dezelfde gebleven, absoluut dezelfde. Ze is zelfs hechter geworden.’¹⁸

We vinden hiervan een bevestiging in een conversatie van 11 september 1968 toen, in de aanwezigheid van een Amerikaanse discipel, Rijuta, in wie de ontwikkeling van het psychisch wezen volledig schijnt te zijn geweest, de Moeder nogmaals opmerkte dat haar eigen psychisch wezen helemaal aanwezig was gebleven.

Hoe kwam het dat ze zich niet eerder bewust was geweest van een dergelijk belangrijk feit? Zij geeft zelf de reden aan: ze *was* dat psychisch wezen, ze handelde en zag altijd vanuit haar psychisch wezen. Als je door een raam kijkt, ben je je niet bewust van het glas, behalve als stof of iets dergelijks het uitzicht belemmert. De Moeders psychisch wezen was, zoals ze zelf zei, ‘volkomen transparant’. ‘Het psychisch bewustzijn was

helemaal op de voorgrond en beheerste mijn leven.’¹⁹ Dit maakte haar bewust van het feit dat de meeste van haar ikken in feite haar psychische identiteit waren geweest die het woord nam. Het vitale en het mentale ego waren reeds lang geleden ontbonden. Ondertussen was ook het fysieke ego al volledig ontbonden, iets wat voor gewone mensen onvoorstelbaar is. Het psychisch wezen heeft wel een identiteit, maar het heeft geen ego, want het is volledig goddelijk. En het psychisch wezen van de Moeder was dat van de Grote Moeder, ‘als een Zon’. Dit, en haar toenemende supramentalisatie, maakten het noodzakelijk dat ze haar ware Zelf met een ‘sluier, en nog een sluier, en nog een sluier’ moest bedekken, omdat haar aanwezigheid anders voor mensen ‘ondraaglijk’ zou zijn geweest.

Op 1 juli 1970 was dezelfde Rijuta, die als secretaresse van de Moeder werkte en de correspondentie met de discipelen en volgelingen in Amerika afhandelde, weer bij de Moeder, en zij was de oorzaak van een plotselinge openbaring die belangrijk genoeg is om *in extenso* geciteerd te worden. ‘Ik had een ervaring die voor mij interessant was, omdat het de allereerste keer was. Rijuta was hier, daar vóór me, en ik zag haar psychisch wezen, dat zóveel groter was dan zij (*gebaar: ongeveer twintig centimeter*). Het was de allereerste keer. Fysiek is ze klein, maar haar psychisch wezen was zoveel groter. En het was een geslachtloos wezen, noch man noch vrouw. Toen zei ik bij mezelf (misschien is het altijd zo, ik weet het niet, maar hier merkte ik het heel duidelijk), ik zei: “Maar het is het psychisch wezen, het is dát wat zich zal materialiseren en het supramentale wezen worden!”

Ik zag het, het was zo. Er waren ook details zichtbaar, maar deze waren niet zo duidelijk, en het was zonder twijfel een wezen dat man noch vrouw was, en dat de gecombineerde karakteristieken van beide had. En het was groter dan de persoon en kwam beslist zó ver boven haar uit (*weer gebaar: ongeveer twintig centimeter*); ze stond daar en het was zó (*zelfde gebaar*). En het had een kleur ... als zij heel materieel zou worden, zou het de kleur

van Auroville zijn [oranje]. Zij was minder duidelijk, als versluierd, niet heel precies te zien, maar het was die kleur. Er was haar op het hoofd, maar ... het was iets anders. Ik zal het een andere keer misschien beter zien. Maar het interesseerde me ten zeerste, omdat het was alsof dat wezen tegen me zei: wel, je wilde graag zien wat voor soort wezen het supramentale zal zijn – hier heb je het! Dit is het! En het was daar: het was het psychisch wezen van die persoon.

Dus is het nu begrijpelijk. Het is begrijpelijk: het psychisch wezen materialiseert zich ...[106](#) en dat geeft een continuïteit aan de evolutie. Deze schepping geeft je helemaal het gevoel dat niets willekeurig is, er zit een soort goddelijke logica achter en deze is niet zoals onze menselijke logica, zij is veel beter dan de onze, maar er is er een, en die was helemaal bevredigd toen ik dat zag. Het is werkelijk interessant. Ik was heel erg geïnteresseerd. Het was er, kalm en beheerst, en het zei tegen me: “Je wilde het weten. Wel, daar heb je het. Ja, dat is het!”

En toen begreep ik waarom het mentale en het vitale uit dit lichaam weg waren gestuurd, en het psychisch wezen alleen achtergelaten. Natuurlijk had dit altijd de leiding gehad van alles wat ik deed, dus het was niets nieuws, maar er zijn geen problemen meer; alle complicaties verwekt door het vitale en het mentale, met hun mentale constructies en hun vitale gevoelens er nog bij, die zijn nu allemaal weg. En ik begreep: “Aha, zo is dat: het psychisch wezen moet het supramentale wezen worden.”

Maar ik had nooit geprobeerd er achter te komen hoe het er zou uitzien. En toen ik Rijuta zag, begreep ik het. En ik zie het, ik zie het nog altijd, ik heb de herinnering bewaard. Het was alsof het haar op het hoofd rood was (maar het was niet echt zo). En de gelaatsuitdrukking! Een uitdrukking die zo mooi was, en ironisch op een aardige manier ... ach, buitengewoon! Buitengewoon! En zie je, ik had mijn ogen open, het was bijna een concrete visuele waarneming.

Dus nu is het begrijpelijk. Plotseling zijn er geen vragen meer, het is heel duidelijk, heel eenvoudig. (*stilte*) En het is inderdaad het psychisch wezen dat blijft voortbestaan. Dus, als het zich materialiseert, dan zal dat tot gevolg hebben dat er geen dood meer zal zijn. Maar geen dood meer ... niets wordt afgeschaft behalve wat niet met de Waarheid overeenstemt. Wat zal verdwijnen is al wat niet in staat is zich naar het beeld van het psychische te transformeren en een integraal deel van het psychisch wezen te worden. Het is werkelijk interessant.’²⁰

Enerzijds is er het volwassen psychisch wezen, gevormd en volgroeid gedurende zijn ontelbare wedergeboorten in de evolutie van de aarde; anderzijds is er, nu of later, de getransformeerde stoffelijke aardse substantie, voldoende verfijnd om de volwassen ziel van een blijvende, onsterfelijke vorm te voorzien. Wanneer er een *adhara* voor het supramentale wezen zal zijn, mogelijk gemaakt door de aanwezigheid van het supramentale in de atmosfeer van de aarde en versneld door de Moeders Yoga van 1956 tot 1973, zullen de volwassen zielen, die nu klaar zijn en wachten, zich als supramentale wezens belichamen. Hun komst zal voorbereid worden door de overgangswezens, de overmensen, mannen en vrouwen, van wie er enkele nu al op aarde aanwezig zijn. Een nieuwe fase van de evolutie van de aarde, die begon in 1956 met de manifestatie van het supramentale, zal een tastbaar feit worden. Het lijden en de vernederingen die de mensheid door de eeuwen heen hebben moeten doormaken, zullen hun rechtvaardiging vinden.

Matrimandir

Langzamerhand arriveerden ze, de inwoners van Auroville, eerst vooral uit het Westen. Deze pioniers kozen een moeilijke taak, namelijk te proberen de ideale Stad van de Toekomst te bouwen op een plek die voornamelijk uit geitenland bestond, in een extreem klimaat waar hete en

broeierige tropische zomers en striemende moessonregens, of het rampzalig uitblijven van de moesson, elkaar afwisselden, gepest door de slangen, schorpioenen en insecten die de tropen voor hen in voorraad hadden. De eerste Aurovillianen waren een bizarre mengeling van idealisten, tijdelijk geïnteresseerde bezoekers en avontuurlijke of nieuwsgierige hippies. Maar weinigen van hen, als er al waren, hadden enige ware kennis van of inzicht van spiritualiteit als zodanig, van Sri Aurobindo's en de Moeders Yoga en verwezenlijkingen, of van de omvang van het werk dat ze deden. Geen wonder dat velen, na een moedige en idealistische poging geleverd te hebben, plotseling verdwenen zonder ooit weer gezien te worden. Maar ze werden spoedig door anderen vervangen, en hier en daar werden binnen de gekozen periferie van de toekomstige stad gemeenschappen gevormd – Aspiration, Promesse, Fraternity, Utility, Forecomers – waar velen moedig en met een oprechte inzet hun werk deden.

De problemen waren legio, en ze werden allemaal aan de Moeder voorgelegd, vaak door de Aurovillianen zelf, die ze altijd bereid was te ontvangen. In een leven dat samen geleefd wordt, een gemeenschapsleven, komt alles aan de oppervlakte. De vele soorten gemeenschappen in de geschiedenis – religieus, militair, utopisch – getuigen hiervan. De Moeder was genoodzaakt, met tegenzin, enkele richtlijnen te formuleren, terwijl ze er steeds voor waarschuwde dat veralgemeningen de innerlijke spontaniteit niet mochten afremmen of doden, en dat dat wat je aan de buitenkant was alleen maar de weerspiegeling kon zijn van wat je vanbinnen was.

Ze benadrukte weer dat de Stad van de Dageraad reeds bestond in het 'subtiel-fysieke', helemaal klaar om in de materie te worden uitgewerkt. 'De voorlaatste nacht bracht ik meer dan drie uur met Sri Aurobindo door', zei ze op 31 mei 1969, 'en ik liet hem alles zien wat er voor Auroville zou neerdalen. Het was nogal interessant. Er waren spelen, er was kunst, er was zelfs kookkunst! Maar dat was allemaal symbolisch. En ik was het hem als

het ware op een tafel aan het aantonen, voor een uitgestrekt landschap. Ik legde hem uit volgens welk principe de lichamelijke oefeningen en spelen georganiseerd zouden worden. Alles was heel duidelijk, heel nauwkeurig. Ik gaf zelfs een soort demonstratie, en het was alsof ik op kleine schaal een miniatuurvoorstelling gaf van alles wat er gedaan zou worden. Ik verplaatste mensen en dingen [*gebaar, als op een schaakbord*]. Maar het was heel interessant, en hij was heel erg geïnteresseerd. Hij gaf als het ware de brede lijnen van de organisatie aan ... Ik weet niet hoe het uit te leggen. Er was kunst en die was mooi, goed. En er werd aangetoond hoe je de huizen comfortabel en mooi moest maken, volgens welk constructieprincipe. En er was zelfs kookkunst. Het was allemaal heel leuk, ieder kwam met zijn idee aandragen. Dit ging meer dan drie uur zo door. Drie uur in een nacht, dat is veel. Het is veel. Heel erg interessant.’

Toen de persoon aan wie ze dit vertelde het bezwaar maakte dat de omstandigheden op aarde niet gunstig leken, antwoordde ze: ‘Nee, het was er helemaal, het leek niet ongewoon voor de aarde. Het was harmonie, er was een bewuste harmonie achter de dingen: een bewuste harmonie achter de lichamelijke oefeningen en de spelen; een bewuste harmonie achter de decoratie, de kunst; een bewuste harmonie achter het voedsel, enz ... Ik zag X vandaag en ik vertelde hem dat de hele organisatie van de kunst en sportactiviteiten, zelfs van het voedsel en andere dingen, klaar was in het subtiel-fysieke, klaar om neer te dalen en vaste vorm aan te nemen. En ik zei tegen hem: “Alles wat nodig is, is een handvol aarde [*ze vormt haar handen tot een kom*], een handvol aarde om de plant te laten groeien. We moeten een handvol aarde vinden om ze te laten groeien.”’²¹

Op 21 februari 1971 werd de eerste steen van de Matrimandir gelegd. Voor deze gelegenheid gaf de Moeder de volgende boodschap: ‘Laat de Matrimandir het levende symbool zijn van Aurovilles aspiratie naar de Godheid.’ Matrimandir betekent ‘tempel van de Moeder’, maar in dit geval

is het woord tempel niet in religieuze zin bedoeld. De Matrimandir, in het centrum van Auroville, ziet eruit als een afgeplatte gouden bol met een diameter van ongeveer dertig meter, die uit de aarde opbreekt. De symboliek is simpel: de gouden, supramentale wereld breekt door in de materie zoals wij die kennen, komt uit de aarde zoals die nu is; de Nieuwe Wereld is geboren aan het worden.

Als de Matrimandir niets anders dan dat zou zijn, zou de monumentale constructie van het allereerste begin af weinig meer dan een toeristische bezienswaardigheid worden, en de Moeder was niet bepaald voor dit soort bezienswaardigheden te vinden. Ze zei meer dan eens dat Auroville een occulte invloed op de wereld zou hebben, en dat het zou bijdragen tot de éénwording en transformatie van de wereld. Dit is misschien de reden waarom ze de oranje kleur gaf aan het symbool van Auroville, want oranje is een occulte kleur en welbekend als de kleur van het kleed van de Indiase bedelmonniken (en als de kleur van alles op het supramentale schip, en van het haar van het volwassen psychisch wezen in Rijuta). Daarom heeft, hoewel de vorm van de Matrimandir symbolisch is, de constructie ervan een diepe spirituele reden: het is een soort dynamo voor het kanaliseren en verspreiden van de Kracht van de Grote Moeder om de ontwikkeling van Auroville en de transformatie van de wereld mogelijk te maken.

‘De Matrimandir wil het symbool zijn van de Universele Moeder volgens Sri Aurobindo’s leer’²², schreef de Moeder. ‘Ik schrijf “Moeder” omdat Sri Aurobindo dat woord gebruikte, anders zou ik iets anders hebben geschreven. Ik zou “creatief principe” hebben geschreven, of “principe van verwezenlijking”, of... ik weet niet wat.’²³ Ze gaf ook de volgende definities: ‘De Matrimandir zal de ziel van Auroville zijn’, en: ‘De Matrimandir wil het symbool zijn van het antwoord van de Godheid op het streven van de mens naar perfectie.’²⁴

De vier enorme pilaren die ontworpen waren om de gouden bol te ondersteunen rezen het eerst uit de grond, gebouwd in een enorme krater die met veel ijver en toewijding met de hand in de rode aarde was uitgegraven. De Moeder noemde de pilaren naar de vier Machten van de Grote Moeder: Maheshwari, Mahakali, Mahalakshmi en Mahasaraswati. We hebben hier een korte toelichting op gegeven op het moment dat Mirra Alfassa haar identificatie met de Universele Moeder verwezenlijkte. Het is nu misschien passend om haar vier altijd actieve Machten voor de geest te roepen, in Sri Aurobindo's indrukwekkende woorden uit *The Synthesis of Yoga*.

'Er is niets wat onmogelijk is voor haar die de bewuste Macht en universele Godin is, al-scheppend sinds het begin der dingen en gewapend met de almacht van de Geest. Alle kennis, alle vermogens, alle triomf en overwinning, alle vaardigheid en werken zijn de hare, en ze zijn vol van de rijkdommen van de Geest en van alle perfecties en *siddhis*. Zij is Maheshwari, godin van de allerhoogste kennis, en ze brengt ons haar inzicht in alle soorten en dimensies van waarheid, haar juistheid van de spirituele wil, de kalmte en intensiteit van haar supramentale grootmoedigheid, haar vermogen om dingen in het juiste licht te zien; zij is Mahakali, godin van de uiterste kracht, en in haar bezit zijn alle sterkte en spirituele kracht en grootste strengheid van ascese en snelle strijdvaardigheid en opmars naar de overwinning, en de lach die de spot drijft met nederlaag en dood en de machten der onwetendheid; zij is Mahalakshmi, de godin van de allerhoogste liefde en vreugde, en haar geschenken zijn de bevalligheid van de geest en de charme en schoonheid van de ananda en bescherming en elke goddelijke en menselijke zegen; zij is Mahasaraswati, de godin van goddelijke vaardigheid en van de werken van de Geest, en van haar is de Yoga die bedrevenheid in werken is en de praktische toepassingen van goddelijke kennis en de toepassing van de

geest voor het leven en het geluk van zijn harmonieën.’²⁵ Dit zijn de Machten die de komst van de Nieuwe Wereld mogelijk zullen maken.

De gouden Matrimandir is nu voltooid. De ‘binnenkamer’, het voornaamste deel van de Matrimandir, heeft een diameter van ongeveer twintig meter; twaalf ronde pilaren lijken het plafond te stutten maar raken het niet – dit alles in overeenstemming met de Moeders visioen en andere aanwijzingen. De kamer is helemaal wit en de marmeren vloer ervan is bedekt met een wit tapijt. In het midden van de kamer staat een doorschijnende glazen bol met een diameter van zeventig centimeter, door de Carl Zeiss Werke in Oberkochen (Duitsland) speciaal voor de Matrimandir gemaakt, die op een voetstuk rust dat bestaat uit vier gouden symbolen van Sri Aurobindo. Het geheel staat in het middelpunt van een wit marmeren symbool van de Moeder. Dag en nacht valt er een lichtstraal op de bol via een centrale opening in het plafond van de kamer en raakt de diepste grond van de Matrimandir door een opening in de vloer. Overdag bestaat de lichtstraal uit zonlicht, gericht door een mechanisme dat de zonnebaan volgt; ’s nachts wordt de lichtstraal gevormd door lampen die op zonne-energie branden. Verder is er niets in de stille kamer.

Donkerste duisternis

*Vaak scheen het haar toe dat de eeuwen met al hun pijn
Hun essentie in haar eenzaam lijden hadden geperst,
En in haar een gemartelde wereld samengebald.*²⁶

– Sri Aurobindo

De alternerende beweging bleef doorgaan, hoger, dieper. Hoewel deze alternaties duidelijk waar te nemen zijn in wat de Moeder ons over haar Yoga heeft verteld, moeten we voor ogen houden dat ze toch maar een schematisch beeld geven van de complexe werkelijkheid die de Moeder op elk ogenblik ervoer. ‘Er is geen fractie van een seconde dat er niets gebeurt!

Het is een voortdurende, totale transformatie, een onophoudelijk gebeuren.²⁷ Hoe meer dit gebeuren zich ontwikkelde, hoe meer ze kon verdragen en hoe hemelser of helser haar ervaringen werden, lichamelijk. Het was alsof haar lichaam een slagveld was geworden, zei ze, tussen de krachten van de Oude en de Nieuwe Wereld, tussen dat wat hardnekkig wilde blijven zoals het was en dat wat in de plaats wilde komen.

Het proces van de ‘machtsoverdracht’ in alle delen van haar lichaam bleef ook doorgaan. We herinneren ons wat deze overdracht was: de overgang van de oude, normale wijze waarop een orgaan of lichaamsdeel functioneert naar een werkingswijze die direct bepaald werd door het goddelijke of supramentale bewustzijn. De Moeder was ver gevorderd, veel verder dan we ons kunnen voorstellen.

Wat het meest waarneembaar was, was de ‘overdracht’ in de externe lichaamsfuncties: eten, bijvoorbeeld. Haar gestel wilde niet meer op de oude manier functioneren, dus vroeg ze zich af hoe ze het moest klaarspelen om te eten. Ze had nooit honger, maar stemde er niettemin in toe iets te eten om het lichaam gaande te houden. Toch hing haar vermogen om te eten af van het bewustzijn dat op het moment van eten actief was. Als ze aandacht schonk aan het tot zich nemen van voedsel via het oude spijsverteringsstelsel, verslikte ze zich of kon niets doorslikken; als ze in het eenheidsbewustzijn overging kon ze eten en drinken zonder er zelfs van bewust te zijn dat ze het deed. Soms konden de aansporingen van haar assistenten om toch nog een beetje te eten of te drinken in de binnenplaats beneden gehoord worden. Zij dachten dat ze ziek was, of grillig, maar het afstemmen van haar bewustzijn om een hapje te eten of een slokje te drinken was net zo belangrijk als het doormaken van de meest intense spirituele ervaring.

De pijnlijkste overdracht was die van het zenuwstelsel. Ze leed vaak hevig alleen al door de aanwezigheid van bepaalde mensen. Haar lichaam was

‘heel, heel gevoelig’ geworden voor alle vibraties, en velen die bij haar waren projecteerden op haar zonder het te beseffen hun menselijke, al te menselijke manier van zijn. Eens vroeg ze iemand die haar telkens weer in een ontevreden of opstandige stemming kwam bezoeken niet slecht gehumeurd te zijn, want het maakte haar ziek. En de zenuwen waren nog gevoeliger wanneer het hun beurt was om naar de nieuwe manier van functioneren over te gaan, rechtstreeks onder de goddelijke invloed. Op zulke dagen vergeleek ze haar pijn met die van de algehele zenuwontsteking die had opgelopen nadat ze Sri Aurobindo in 1915 had moeten verlaten, alleen was het deze keer ‘uiterst acuut’. Weer was het ‘geen grapje, maar interessant’.

De gevaarlijkste overdracht was echter die van het hart. Jarenlang balanceerde ze op het scherp van de snede, tussen leven en dood, en dat haar lichaam in leven bleef dankte ze alleen maar aan de leiding en bescherming van ‘de Meester van de Yoga’. Dit was in wezen haar eigen Zelf, hetzelfde Zelf dat de beproevingen veroorzaakte en ze begeleidde op de manier die het meest zou bijdragen tot de intens versnelde evolutie die de Moeder doormaakte. Nirodbaran schreef over een ernstige crisis in 1970: ‘De Moeder heeft van hoest en andere aandoeningen te lijden gehad. De symptomen werden erger toen Vasudha [de Moeders persoonlijke assistente] vóór de darshan van augustus naar Bombay vertrok. Haar hartslag was onregelmatig, en miste enkele slagen, een gebruikelijk verschijnsel wanneer ze ziek werd. Er waren ook andere verwickelingen. Overdag en ook ’s nachts slaakte ze doordringende kreten van pijn. Ook dit had ze eerder gedaan, maar deze keer scheen het meer acuut en veel verontrustender te zijn. We dachten dat het van voorbijgaande aard zou zijn, zoals het steeds in het verleden gegaan was. Haar toestand verbeterde inderdaad, maar na de darshan deed zich een reactie voor, misschien vanwege de uitputting. De toestand werd ernstig. Het hart bleek de

voornaamste oorzaak van de moeilijkheden te zijn en de longen waren ook aangetast. We werden allemaal erg ongerust.’²⁸

Soms konden ook die doordringende kreten beneden op de binnenplaats gehoord worden. Zij werden door een ‘angst’ (*angoisse* in het Frans) veroorzaakt zoals ze die nooit eerder in haar leven gekend had, zei ze. Deze levensangst was niet van psychologische aard. De Moeder is altijd onbevreesd geweest. ‘Angst heeft geen plaats in deze Yoga’, had Sri Aurobindo gezegd, en zijzelf had dit bij elke mogelijke gelegenheid herhaald. Maar we moeten nooit het feit uit het oog verliezen dat de Yoga nu in haar lichaam plaatsvond. De vreselijke levensangst die het haar deed uitschreeuwen was iets in de samenstelling van de lichaamscellen, zei ze, een primitieve angst voor de dood, die eigenlijk de angst voor het verdwijnen van de millennia-oude zijnswijze van de cellen was. In de Moeder schreeuwde een stervende wereld het uit van de pijn, soms tot haar eigen verlegenheid en altijd tot die van de mensen die haar konden horen. Wat haar lijden voor haar nog erger maakte was het besef dat Sri Aurobindo in zijn Yoga dergelijke pijnlijke beproevingen doorgemaakt moest hebben terwijl hij daar in zijn zetel zat, en dat hij zijn martelaarschap voor iedereen verborgen moet hebben gehouden, in de eerste plaats voor haar.

Toen kwam de periode van de donkerste duisternis. Voor het eerst was er iets mat haar hersenen, zodat ze geen controle meer had over bepaalde bewegingen. Weer zei ze dat ze het doelwit was van zwarte magie. De vijandige krachten vinden gemakkelijk een instrument voor hun streken in kleinzielige, egoïstische, erg onwetende en vaak erg nare mensen. ‘Een van mijn benen is al lange tijd gevoelloos – het gevoel erin begint nu net weer terug te keren – verlamd. Eén been [het linker]. Dus, vanzelf, alles was moeilijk. Maar wat opmerkelijk is – ik kan je dit meteen zeggen – is dat het bewustzijn dat hier [*gebaar boven het hoofd*] gevestigd is steeds sterker werd en steeds helderder, *overall*. Ik werkte, ik bleef doorgaan met werken,

niet alleen voor India maar voor de wereld, en in voortdurende relatie ermee, “geraadpleegd” (begrijp je?), actief... Maar het zal maanden duren, denk ik, voordat ik in staat zal zijn duidelijk te zien [wat er gedurende de crisis gebeurd was]. In ieder geval verliet het algemeen bewustzijn [*hetzelfde gebaar boven het hoofd*], wat je het universeel bewustzijn zou kunnen noemen (dan toch met betrekking tot de aarde) me geen minuut lang. Geen minuut lang. Het bleef de hele tijd hier aanwezig.

Het was geen onschuldige verlamming! Drie weken lang – op zijn minst drie weken lang [half december 1970 tot begin januari 1971] pijn zonder onderbreking, dag en nacht, de klok rond, zonder ooit minder te worden, nooit. Het was alsof ik uiteen werd gereten. Dus er was geen sprake van dat ik iemand zou ontvangen. Nu is het voorbij. De pijn is nu heel draaglijk en het lichaam heeft min of meer zijn normale wijze van leven hervat...

Ik merkte dat alles – de zogenaamde rampen, of rampspoedige voorvallen, of ongevallen, of moeilijkheden – hoe dat allemaal *precies op het juiste moment* komt om je te helpen, precies op de juiste manier om je te helpen. Sterker nog, alles wat in de fysieke natuur nog tot de oude wereld behoort, tot haar gewoonten, tot haar manieren van doen en zijn, tot haar manieren van handelen, dat alles kan op geen andere manier aangepakt worden, bewerkt kunnen worden, dan door ziekte.

Ik kan niet zeggen dat het niet interessant was.

Maar ikzelf, ik behield het contact met iedereen, zelfs fysiek. Ik weet niet of ze er zich bewust van bleven of niet, maar ik bewaarde het contact met iedereen. Zulke dingen hangen af van de receptiviteit van de mensen. Ik voelde in het geheel niet dat er een onderbreking was in de relaties of iets van dien aard, helemaal niet, helemaal niet. Zelfs toen ik, uiterlijk, zoveel pijn had en iedereen dacht dat ik totaal aan mijn lijden overgeleverd was, hield het me niet bezig. Ik weet niet hoe dat uit te leggen. Ik wist heel goed dat de toestand van dit arme lichaam niet erg schitterend was, maar het

hield me niet bezig. Er was de hele tijd het gevoel van de Waarheid die begrepen moet worden en gemanifesteerd ...

Er was een hele periode dat ik absoluut ontoegankelijk was omdat ik voortdurend pijn had. Je bent dan waardeloos. Voortdurend, voortdurend. Je zou kunnen zeggen dat ik de hele tijd slechts één kreet was. Dit heeft lang geduurd, verscheidene weken. Ik heb het niet bijgehouden. Toen kwamen er af en toe momenten van rust waarop ik mijn been niet meer voelde. En alleen de laatste twee, drie dagen lijkt alles weer in orde te zijn. Het was het probleem van de wereld – één wereld – een wereld die niets is dan pijn en lijden, met een groot vraagteken: waarom?

Ik heb alle verzachtende middelen geprobeerd: de pijn in genot veranderen, het gevoel uitschakelen, de aandacht op iets anders richten. Ik heb alle trucjes geprobeerd, maar geen enkel werkte. Er is iets in deze fysieke wereld zoals zij nu is dat niet – hoe moet ik dit uitleggen? – dat nog niet openstaat voor de goddelijke Vibratie. En dat is het wat al het leed berokkent. Het goddelijk Bewustzijn wordt niet waargenomen, en daarom zijn er een hoop denkbeeldige dingen – maar heel werkelijk voor de zintuigen! – en Dat, het enig ware Iets, wordt niet waargenomen. Maar het gaat nu beter. Het gaat beter.

Het is echt interessant. Ik geloof dat er van het algemeen gezichtspunt iets gedaan is. Het was niet enkel de moeilijkheid van één lichaam of één persoon. Ik geloof dat er iets gedaan is om de materie voor te bereiden om ontvankelijk te zijn op de manier waarop ze het moet zijn, op de juiste manier. Het was alsof ze op de verkeerde manier ontving, en leren moest hoe op de juiste manier te ontvangen.’²⁹

Wat nu volgt zijn uittreksels van een gesprek met enkele discipelen. Het is een boodschap die vandaag nog net zo actueel is als toen zij in 1972 werd uitgesproken. ‘Eeuwen en eeuwen lang heeft de mensheid op dit moment gewacht. De tijd is gekomen. Maar het is moeilijk. Ik zeg jullie niet dat we

hier op aarde zijn om te rusten en ons te vermaken, het is daar nu de tijd niet voor. We zijn hier om een weg te banen voor de nieuwe schepping.

Het lichaam heeft problemen, dus kan ik helaas niet actief zijn. Het is niet omdat ik oud ben. Ik ben niet oud, ik ben niet oud. Ik ben jonger dan de meesten van jullie. Als ik hier zo stilzit, dan is het omdat het lichaam zich definitief heeft gegeven om de transformatie voor te bereiden. Maar het bewustzijn is helder en we zijn hier om werk te doen; rust en plezier zijn voor later. Laten we ons werk hier doen. Dus heb ik jullie bijeen geroepen om je dit te zeggen. Neem de last op naar wat je vermag, doe wat je kunt, mijn hulp zal met jullie zijn. Jullie zullen alle hulp ontvangen bij elke oprechte inspanning.

Het is de tijd om heldhaftig te zijn.

Heldhaftigheid is niet wat men denkt: het is helemaal één worden.¹⁰⁷ En de Goddelijke hulp zal altijd met diegenen zijn die besloten hebben heldhaftig te zijn in volledige oprechtheid. *Voilà*.

Jullie zijn hier op dit moment, dat wil zeggen op aarde, omdat jullie in het verleden [in een vorig leven] hiervoor gekozen hebben – jullie herinneren het je niet meer, maar ik wel. Daarom zijn jullie hier. Dus moeten jullie moeten je nu tegen de grote taak opgewassen tonen. Jullie moeten een inspanning doen, jullie moeten alle zwakheden en beperkingen overwinnen. Jullie moeten vooral je ego laten weten: “Jouw tijd is over.” We willen een soort mensen zonder egot, die het goddelijk bewustzijn heeft in plaats van een ego. Dat willen we: het goddelijk bewustzijn dat de menselijke soort in staat zal stellen zich te ontwikkelen en het supramentaal wezen voort te brengen.

Als jullie denken dat ik hier ben omdat ik ertoe gedwongen ben, heb je het mis. Ik word *niet* gedwongen. Ik ben hier omdat mijn lichaam voor de eerste poging tot transformatie bestemd is. Sri Aurobindo heeft me gevraagd dat te doen, dus doe ik het. Ik wens niet dat iemand dat voor mij

zou doen omdat... omdat het niet erg leuk is. Maar ik doe het gewillig om reden van de resultaten. Iedereen zal er bij gebaat zijn. Ik vraag maar één ding: luister niet naar het ego.

Als er in jullie hart een oprecht “ja” is, zullen jullie mij volkomen tevreden stellen. Ik heb geen woorden nodig, ik heb de oprechte instemming van je hart nodig. Dat is alles.’³⁰

Balkondarshan, ca. 1971

Het nieuwe lichaam

De vorderingen van de Moeder die we hier proberen te schetsen waren complex, net zo complex als het leven, waarvan de meesten slechts een heel beperkte, oppervlakkige notie hebben. Het onderbewuste en het Onbewuste waren voor haar een bewuste werkelijkheid waar ze de meeste van haar gevechten leverde, terwijl ze voor ons een verborgen realiteit zijn die ons beweegt zonder dat we het merken. Tegelijkertijd waren alle hogere niveaus van het bestaan voor haar concreet aanwezig, de werelden van Licht, en Schoonheid, en Vreugde, en Liefde. Het is waar dat ze de verhouding tussen beide soorten ervaringen beschreef als ‘drie minuten glorie voor twaalf uur ellende’, of ‘een paar seconden paradijs voor uren hel’, maar zelfs achter de meest ontzettende pijn bleef er een innerlijke extase aanwezig die het voor haar mogelijk maakte te zeggen dat de beproeving haar niet bezig hield.

Wat probeerde ze te realiseren in die laatste jaren van haar leven op aarde? Het inbrengen van de supramentale substantie of materie in de aardse materie, met andere woorden de versmelting van beide werelden. Ze zei dat dit plaatshad door een proces dat ze ‘permeatie’ of doordringing noemde. Ze zei dat de transformatie van het bewustzijn van de

lichaamscellen, van het gewone bewustzijn, waarin de angst en de verschrikkingen van de afgelopen millennia geprent bleven, in een goddelijk Bewustzijn plaatsgevonden had in een groot aantal van haar cellen. ‘Het fysieke is in staat het hogere licht, de waarheid, het ware bewustzijn te ontvangen en te *manifesteren*.’³¹ Toen ze dit zei vroeg ze zich echter af in hoeverre haar lichaam in staat zou zijn deze verandering te verwerkelijken, in welke mate haar lichaam getransformeerd zou kunnen worden.

Reeds in januari 1961 had de Moeder al melding gemaakt van de aanwezigheid in haar fysieke lichaam van een ander lichaam dat ‘groter, omvangrijker was – wat ons weer herinnert aan Rijuta’s psychisch wezen dat de contouren van haar fysiek lichaam overschreed – en dat ‘zo’n compacte kracht had dat het bijna hinderlijk was’. Een jaar later, na haar ‘dood’ en ‘heropstanding’ in 1962, merkte ze dat ze ’s nachts ‘over het algemeen groot en sterk was’. Omstreeks die tijd werd het een gebruikelijke ervaring van degenen die de Moeder in hun dromen en visioenen zagen, haar in een grotere gestalte te zien dan ze fysiek was. Toen haar dit werd meegedeeld, antwoordde ze het commentaar dat het ‘het nieuwe wezen’ was, en ze beschreef het als een wezen dat niet tot het Vitale maar tot het subtiel-fysieke behoorde. Zoals we weten was wat ze in die jaren het subtiel-fysieke noemde niet een verfijndere fysieke substantie, het was het supramentale. Want aangaande dat subtiel-fysieke zei ze: ‘Het is niet materieel en toch is het meer concreet dan de materie.’

Eind 1962 merkte ze op een nacht dat ze, fysiek, heel jong was. ‘Het was het subtiel-fysieke natuurlijk, maar ik was heel jong.’ Kort daarna maakte ze de opmerking, zoals we eerder vermeld hebben, dat ze in de Ashram op inspectie ging terwijl ze te bed lag, en dat de veranderingen die ze dan in de materiële wereld aanbracht in feite materieel bestonden. In augustus 1963 zei ze dat ze er niet heel erg zeker van was dat ze niet reeds fysiek in ‘een

waar lichaam' bestond. Ze zei dat ze er niet heel zeker van was 'omdat de zintuigen er geen bewijs van hebben', maar 'soms een ogenblik lang zie ik mijzelf, voel ik mijzelf, objectiveer ik mijzelf zoals ik ben'. In november 1964 zag ze, terwijl ze na de lunch op haar bed lag, zichzelf naast haar bed staan, heel groot, in een prachtig gewaad. In april 1969 zei ze dat in de nacht haar lichaam 'groot en actief was, het doet allerlei dingen.' 'Het is een lichaam dat *fysiek* is in het subtiel-fysieke en het is al permanent, in die zin dat het zo *blijft*.'³² In 1970 ging de Moeder gebogen in nek en rug; toch zei ze eind februari van dat jaar dat ze had vastgesteld dat ze 's nachts een volkomen normaal lichaam had. 'Wordt dit lichaam door een ander vervangen?'

Toen, op 9 mei 1970, had de Moeder een ervaring waarin ze haar nieuw lichaam *zag*. 'Wel, ik heb het gezien, mijn lichaam – hoe het zijn zal. Het is prima.' De vorm verschilde niet zo erg van de huidige menselijke vorm, maar hij was 'zo verfijnd'. Het was geslachtsloos, 'geen man en geen vrouw', en de kleur ervan was 'enigszins zoals de kleur van Auroville'. Weer worden we herinnerd aan Rijuta's psychisch wezen. Het lijkt geen twijfel dat al deze ervaringen wijzen op één iets, dat ze het bewijs zijn van een van de meest wonderbaarlijkste realiteiten die men zich kan indenken. De Moeder had, door haar Yoga van de transformatie van de cellen, in haar lichaam of van haar menselijk lichaam een supramentaal lichaam gevormd, waarin ze bestond terwijl ze nog in haar fysieke lichaam was. Ze bestond in twee 'fysieke' lichamen tegelijk, het ene in het grove fysieke en het andere in het subtiel-fysieke, wat in haar terminologie het supramentale betekende.

De bevestiging kwam op 24 maart 1972. 'Voor het eerst, vroeg in de ochtend, zag ik mijzelf, mijn lichaam. Ik weet niet of het een supramentaal lichaam is of – hoe zal ik het zeggen – een overgangslichaam, maar ik had een lichaam dat helemaal nieuw was, in de zin dat het geslachtloos was, het was geen vrouw en ook geen man. Het was erg blank, maar dit is omdat

mijn huid blank is, veronderstel ik, ik zou het niet kunnen zeggen. Het was heel slank – het was sierlijk. Echt een harmonische vorm. Dit was dus de allereerste keer. Ik wist helemaal van niets, ik had geen idee hoe het zou zijn of wat dan ook. En ik zag dat ik zo *was*, ik was zo geworden.’³³

De dag daarop legde de Moeder uit hoe ze zichzelf had gezien, hoe ze omlaag keek en zich vanaf haar borst tot aan haar voeten kon zien. ‘Ik was niet in een spiegel aan het kijken.’ Ze benadrukte weer de geslachtloosheid van het lichaam en de slanke schoonheid van de vorm.

‘Zie je, ik besteedde er geen speciale aandacht aan, want ik was zo, het was allemaal vanzelfsprekend. Het was de eerste keer, en het was ’s nachts, eergisteren.’ Toen haar gevraagd werd of dat in het subtiel-fysieke was, antwoordde ze: ‘Het moet zo zijn in het subtiel-fysieke. Het was ook duidelijk dat er niet langer een gecompliceerd spijsverteringproces was zoals nu het geval is, of de noodzaak tot uitscheiding. Zo was het niet langer ... Ik keek niet omdat ik wilde zien hoe het was, want alles gebeurde helemaal vanzelfsprekend, dus kan ik geen gedetailleerde beschrijving geven. Om het zo eenvoudig mogelijk te zeggen, het was noch het lichaam van een vrouw noch het lichaam van een man, zoveel is zeker. En de contour, het silhouet was min of meer hetzelfde als dat van een heel jong iemand. Je zou kunnen zeggen dat het leek op de menselijke vorm [*Moeder maakt een schetsend gebaar*], er waren schouders en een taille ... kortom, het leek op een menselijke vorm. Ik zie het voor me, maar ik zag het zoals je jezelf ziet. En ik droeg een soort sluier om mezelf te bedekken. Het was een zijnswijze die voor mij niet verrassend was, het was zijnswijze die vanzelf sprak ... Iets wat duidelijk ingrijpend zal veranderen, wat heel belangrijk was geworden, was de ademhaling. Dat wezen was daar heel erg afhankelijk van.’³⁴

Op deze manier maakte ze melding, in de eenvoudigste woorden, van het ongelooflijke dat ze had volbracht. Ze had het prototype van het

supramentale lichaam gevormd en leefde er op de meest vanzelfsprekende manier in. Dit prototype, dat supramentaal is, is onsterfelijk en bestaat derhalve nog. De Moeder is nog altijd aanwezig in de aardatmosfeer, in haar supramentaal lichaam. Ze blijft doorgaan met haar Werk, namelijk het doen ontwaken, het inspireren en leiden van de overgangswezens, de overmensen, overal ter wereld; ze blijft doorgaan met het transformeren van de grove materie en bespoedigt de transformatie van de wereld. Dit doet ze samen met Sri Aurobindo, van wie ze zei dat hij ‘zonder onderbreking aanwezig was’, en voor wiens honderdste geboortedag, op 15 augustus 1972, ze de zo eenvoudige maar diepgaande boodschap formuleerde: ‘Eén stap verder naar de Eeuwigheid.’ Dit is het Werk van de avatar in zijn eenvoudigste definitie: één stap te meer naar de Eeuwigheid. Sri Aurobindo’s afdaling in de dood, de supramentale manifestatie van 1956, de realisatie van de overmens in 1958, de aanwezigheid van het bewustzijn van de overmens in 1969 – deze hele reeks van supergebeurtenissen die een onmiddellijke invloed hebben op ieder van ons, of we er ons van bewust zijn of niet, werd nu bekroond met de vorming en het permanente bestaan van een supramentaal lichaam. De zichtbare vermenigvuldiging of voortplanting hiervan in een verfijnde aardse substantie is een kwestie van tijd geworden. Naar de schatting van Sri Aurobindo en de Moeder zou dat driehonderd jaar duren.

Het afleggen van het lichaam

Meer en meer, en op een absolute manier, zie ik – zie ik, ja, zie ik, voel ik – dat alles beslist is. En, begrijp je, het leven, het bestaan, zelfs de hele wereld zou geen zin hebben als het anders was.³⁵

– De Moeder

Tegen het einde werden de Moeders conversaties steeds korter. Bijna elke keer zei ze dat ze niet wilde of niet kon spreken, of dat het haar niet

toegestaan was. *Peux pas parler* ... Haar bewustzijn was absoluut helder, bevestigde ze, en ze was ononderbroken aan het werk op veel niveaus, maar dit was uiteraard niet wat men aan de buitenkant zag. Aan de buitenkant was er ziekte, ouderdom, verval – terwijl de kern van wat daar schijnbaar zat vol was van supramentale Kracht die continu van haar uitstraalde. Wat ze in alle omstandigheden bleef herhalen was *Ce que Tu veux*, hoorbaar of in stilte, daarbij haar totale overgave aan ‘de Heer’ uitdrukkend met een gebaar van haar handen, met de palmen naar boven gekeerd.

Wie kon begrijpen wat er aan de hand was? Sinds 1965 waren er uittreksels gepubliceerd van haar conversaties met Satprem, onder de titel *Notes on the Way* in het *Bulletin of Physical Education*, maar dit was nauwelijks voldoende om er de lijnen van de ontwikkeling van de Moeders Yoga uit af te leiden. En hoe kon je wat je aan de buitenkant zag, laten we zeggen sedert 1962, met ‘de Yoga van Sri Aurobindo’ in verband brengen? Zeker was er in een steeds groter aantal discipelen en volgelingen de devotie, de innerlijke band, en een inspanning van yoga. Maar er was zo goed als geen begrip.

Ce que Tu veux waren de woorden die haar in de afzondering van de laatste zes maanden vergezelden, toen niemand haar meer zag behalve haar vier persoonlijke assistenten en haar artsen. Er was ook haar zoon, André, die haar iedere avond ging bezoeken. ‘*Bonsoir, maman*’, kon je hem op de binnenplaats horen zeggen, want hij moest zijn stem wat verheffen; en in antwoord op haar vraag hoe het met hem ging: ‘*Ca va bien, maman.*’

Haar gezondheidstoestand werd eind maart 1973 kritiek. Niettemin deed ze een poging om haar dagelijks programma te hervatten, maar op 20 mei werden alle ontmoetingen afgezegd. ‘Ze zei dat ze geen controle over haar lichaam meer had. Voortaan hield ze er definitief mee op mensen te ontvangen en bleef bijna de hele tijd in bed met de ogen gesloten’³⁶, zou Pranab zeggen, die de voornaamste informatiebron is over wat er in die

laatste zes maanden gebeurde. ‘Op 21 mei 1973, toen we bij de trap stonden te wachten’, schrijft een van de secretarissen, ‘kwam, naar ik me herinner, Champaklal uit de Moeders kamer met een ernstig gezicht en zei: “Ik denk niet dat de Moeder ooit nog iemand zal ontvangen.” In feite ontving de Moeder vanaf die dag geen niemand meer.’³⁷

Ze gaf nog wel darshan op 15 augustus, ondanks haar zorgwekkende fysieke toestand. Daar kwam ze, die kleine gebogen gestalte, gekleed in een wit gewaad en een zilveren cape. Ze bewoog zich langzaam naar de balustrade van haar terras op de tweede verdieping, leunend op Pranabs arm. In de straten waren duizenden ogen op haar gericht. En ze keek naar de mensen, zag iedereen afzonderlijk, zoals ze eens zei, en stuurde hun zoveel kracht als ze konden ontvangen. En ze keek naar de wereld en deed zoveel kracht daarin overstromen als ook die kon ontvangen. Na een paar minuten keerde ze zich om en verdween langzaam in haar kamer, om niet meer gezien te worden tot 18 november.

Niemand weet wat er gebeurde in de maanden van haar laatste afzondering. Haar naaste assistenten, wier zorg voor haar lichaam gedurende de kritieke weken in 1962 ze zo had geprezen, zorgden nu dag en nacht voor haar, naar we kunnen aannemen met dezelfde attente en onbaatzuchtige toewijding. ‘Gedurende de laatste zes maanden dat ze aan haar bed gekluisterd was, sprak ze heel weinig. Het grootste deel van de tijd bleef ze haar ogen gesloten houden ... Dat wat ze zei betrof meestal haar lichaam, dat ze pijn had, dat ze het koud had, dat ze wat water wilde. Of ze vroeg ons haar zo te leggen dat ze even geen pijn meer had maar zich goed kon voelen. Dat was alles wat ze zei. Ze zei nooit iets over ons werk, over de Ashram of over wie dan ook.’³⁸ Zes maanden in de Yoga van de Moeder was een lange tijd, in aanmerking genomen de snelheid waarmee haar ervaringen elkaar opvolgden en het feit dat ze nu een supramentaal lichaam had.

‘Op 10 november merkten we dat ze een soort hik kreeg’, zei Pranab. ‘De dokter onderzocht en stelde vast dat haar bloeddruk heel laag was, haar hart uiterst zwak, en dat het vaak slagen miste. In feite begon haar hart het van toen af te begeven ... ‘s Avonds van de 13e, om tien uur ongeveer, vroeg ze me haar schouders van het bed te lichten.’ Haar lichaam moet heel pijnlijk geweest zijn, want ze vroeg steeds weer een paar minuten lang opgetild te worden, en ze had ook doorligwonden op haar rug.

Op de 14e zei ze: ‘Help me om te lopen.’ Dit doet ons denken aan de keer dat ze urenlang liep toen, ongeveer twee jaar eerder, haar linkerbeen ‘dood’ was en ze voelde dat haar rechterbeen ook verlamd zou kunnen worden. Deze woorden getuigen van haar strijdbaarheid, die bereid was om tot de uiterste grens van alle mogelijkheden te gaan, tot aan het eind. We zien op de foto’s genomen op haar sterfbed een geconcentreerde, vastberaden uitdrukking op haar gezicht, zo anders dan ze er laatst nog in april en mei had uitgezien, in de laatste dagen dat ze mensen ontving. ‘We aarzelden [om haar te laten lopen] maar omdat ze aandrong tilden we haar uit het bed. Ze kon niet lopen, wankelde een beetje, zakte bijna in elkaar. Toen we dit zagen legden we haar weer in bed. We zagen dat haar gezicht lijkleek geworden was en haar lippen blauw. Toen besloten we dat, wat ze ook zei, we haar niet meer uit het bed zouden helpen.’ Opnieuw, om ongeveer vier uur in de ochtend, ‘begon ze: “Pranab, til me op en doe me lopen. Mijn benen worden verlamd. Als je me helpt om te lopen, zullen ze weer beter worden.” Maar we luisterden niet.’

Vanaf de 15e ‘werd ze volkomen gehoorzaam’, zei Pranab. Keer op keer vroeg ze om even van het bed getild te worden. Toen, de avond van de 17e, terwijl haar zoon André bij haar was, werd de aandacht van Kumuda, een van de assistenten samen met Pranab en Champaklal, getrokken door de ongewone bewegingen die de Moeder maakte. Dokter Sanyal werd geroepen, en ook Pranab. ‘Ik kwam [in de Moeders kamer] om ongeveer

vijf over zeven en zag dat dokter Sanyal er al was en haar onderzocht. Dyuman was er ook. Ik ging de Moeders pols voelen. Er was nog een hartslag, met lange tussenpozen. Er was ook nog een lichte ademhaling. Maar geleidelijk aan viel alles stil. De dokter gaf haar een hartmassage. Dat had geen effect. Toen zei hij dat de Moeder haar lichaam verlaten had. Het was 7:25 p.m.’

‘Ze vocht en bleef vechten tot het einde toe,’ zei Pranab. ‘Ze had een enorme wilskracht en ze was een groot vechter en ze vocht en probeerde te volbrengen wat ze op zich genomen had ... Haar lijden was ongelooflijk ... Ik hield haar in feite in mijn armen toen ze stierf. Het leek alsof een kaars langzaam uitging. Ze was heel vredig, uitermate vredig.’³⁹

Een Europese sadhak herinnert zich: ‘Op 18 november, om ongeveer zeven uur in de ochtend, bonsde mijn benedenbuurman zenuwachtig op mijn deur en mijn raam. Hij riep: “De Moeder is dood! Ze zeggen dat de Moeder dood is!” Ik werd wakker en realiseerde me langzaam de betekenis van zijn woorden drong langzaam tot me door; ik stond op en knielde eenvoudigweg op de vloer, een gebaar van overgave met de woorden die aan haar fundamentele overgave herinnerden: “Uw wil geschiede.” Ik fietste door het park naar de Ashram. Het weer was prachtig. Ik kwam andere ashramieten tegen die al van de Ashram terugkeerden, te voet of op de fiets, en die mij heel ernstig aankeken om te zien of ik het schokkende nieuws al gehoord had.

Een lange rij van ashramieten en mensen van alle rangen en standen uit de stad slingerde zich rond het centrale ashramgebouw. De eersten waren om even na vieren in het gebouw toegelaten. Er was gefluister en gewezen, en er hing een atmosfeer van diepe verslagenheid. De orde werd bewaard door jongens en meisjes van de Ashram onder leiding van hun “captains” van de lichamelijke opvoeding. Het duurde niet lang voordat ook ik het gebouw kon binnengaan, en toen de meditatiehal. Daar lag ze onder zoemende

ventilatoren, de Moeder, die ik zes maanden eerder voor het laatst had gezien. Ze leek veelmeer te zitten dan te liggen. Als ik niet geweten had dat het de Moeder was, zou ik haar niet herkend hebben, zozeer was haar gezicht veranderd.’⁴⁰ In de ochtend van 20 november werd de Moeders lichaam bij dat van Sri Aurobindo bijgezet in de Samadhi op de binnenplaats van het centraal Ashramgebouw. Het werd bijgezet in de bovenste ruimte, die ze daar sinds 1950 voor zichzelf gereserveerd had.

De rups en de vlinder

‘De schok was te groot om te verdragen en het verlies te onbevattelijk voor woorden,’⁴¹ schrijft Nirodbaran. Beschrijvingen van inzichten en visioenen, en bemoedigende boodschappen van prominente ashramieten verschenen op het notitiebord, en werden gretig gelezen en overgeschreven door de velen die behoefte hadden aan elk troostend woord. Indira Gandhi, de toenmalige premier, zond een boodschap: ‘De Moeder was een dynamische, krachtige persoonlijkheid met een sterke uitstraling en buitengewone spirituele verworvenheden. Toch verloor ze nooit haar gezond praktisch inzicht met betrekking tot de leiding van de Ashram, het welzijn van de maatschappij, de stichting en ontwikkeling van Auroville, en andere programma’s door Sri Aurobindo geformuleerd in gang te zetten. Ze was jong van geest en modern van opvatting, maar het meest indrukwekkend was haar blijvend vertrouwen in de spirituele kracht van India en de rol die India zou kunnen spelen bij het verschaffen van een nieuw licht aan de mensheid.’

Sri Aurobindo was overleden en nu had de Moeder haar lichaam verlaten. Wat bleef er over van hun idealen? Wat bleef er over van alles wat ze gezegd hadden en geschreven, over de supramentale mens, onsterfelijkheid, transformatie en een Nieuwe Wereld? Wat moest er nu en in de toekomst gedaan worden? Was dit niet de meest recente versie van het eeuwig

spiritueel fiasco? Vragen zoals deze werden zelden hardop gesteld, want iedereen probeerde zich goed te houden, op zijn minst publiekelijk, maar ze rezen ze op in de gedachten van alle sadhaks en volgelingen, van wie de meesten verwacht hadden de Moeder eeuwig te zien leven en wel in een luisterrijk, vergoddelijkt lichaam.

Niet alleen hadden velen verwacht Sri Aurobindo en de Moeder in een vergoddelijkt lichaam te zien, ze hadden ook verwacht dat zijzelf onsterfelijk zouden worden en in hun goddelijke glorie zouden delen. K.D. Sethna, bijvoorbeeld, schrijft: ‘Psychologisch gezien was een van de belangrijkste feiten in de begindagen [van de Ashram] de overtuiging dat een volledige vergoddelijking van het lichaam niet alleen iets was waar Sri Aurobindo’s Yoga naar streefde, maar ook een praktisch oogmerk. Onder “supramentalisatie” werd duidelijk een volledige verandering in het lichaam zelf verstaan. Wat het meest veelzeggend is, is dat met “lichaam” niet alleen het fysiek instrument van de Meester en de Moeder bedoeld werd, maar zelfs dat van de sadhaks ... In deze context herinner ik me de woorden van Amrita, een van de eerste sadhaks. Hij kwam me vaak opzoeken in mijn kamer. Eens terwijl hij er was, hoorden we een begrafenisstoet op straat voorbijgaan. Fluisterend, alsof hij mij een geheim meedeelde, zei hij: “Ik heb het gevoel dat dit mij niet gebeuren zal.” Dit verbaasde mij niet in het minst, want de meesten van ons, die de originaliteit van Sri Aurobindo’s spirituele visie en zijn interpretatie van de implicaties van het supramentale begrepen, moesten wel een radicale verandering in het lichaam verwachten.’⁴²

De Moeder, die de geestesgesteldheid van haar discipelen beter begreep dan zij dat zelf deden, heeft bij vele gelegenheden tegen dergelijke noties en verwachtingen gewaarschuwd. We lezen in *Notes on the Way* van 1969: ‘Ik heb heel, heel aandachtig gekeken: geen ogenblik is er het idee geweest dat het dit moest zijn, dat wil zeggen: dit lichaam, dat de transformatie zal

ondergaan.’ En ze kneep in de huid van haar hand. Toen voegde ze eraan toe: ‘En het bewustzijn begon te zien dat, als er niets in dit lichaam is dat er ook maar naar streeft dat te zijn, dit het bewijs is dat het zijn werk niet is.’⁴³ In april 1972 zei ze: ‘We zijn op zijn best – op zijn best – overgangsmensen.’ De verwachting haar gesupramentaliseerd te zien noemde ze ‘hersenspinsels’. Wat de discipelen, die naar een wonder verlangden, zich nooit realiseerden, was dat geen aards wezen op dat moment de niet-afgeschermdde aanwezigheid van een supramentaal wezen had kunnen verdragen. Want, zoals de Moeder zei, zijn licht, dat goddelijk is, is zo helder dat het licht van de zon ermee vergeleken donker is. Bovendien zou, aangezien het supramentale het waarheidsbewustzijn is, de onverhulde aanwezigheid ervan eenvoudigweg alle vormen van onwaarheid vernietigen, en dat is nu juist waar de mens hoofdzakelijk uit bestaat, vooral in zijn fysieke elementen.

Het volgende citaat maakt het een en ander duidelijk. ‘Het nut van dit [fysieke] lichaam is op dit moment gewoonweg: het Bevel van de Wil van de Heer dat ik zoveel voorbereidend werk doe als mogelijk is. Het [haar fysieke lichaam] is echter helemaal niet het Doel. We weten geenszins wat het supramentale leven is. En dus weten we niet of dit [Moeder knijpt in de huid van haar hand] voldoende kan veranderen om zich [aan het supramentale] aan te passen of niet. Om je de waarheid te zeggen, ik maak me daarover geen zorgen, het is een probleem dat me niet erg bezighoudt. Want het probleem waar ik aan werk is het vormen van het supramentale bewustzijn opdat dit het wezen zou kunnen worden. Het is dat bewustzijn dat het wezen moet worden. Dát is belangrijk, en de rest zullen we later zien ... Met dit doel moet al het [supramentale] bewustzijn dat in deze cellen aanwezig is zich verzamelen, zich organiseren, en een bewust wezen vormen dat in staat is zich bewust te zijn tegelijk van de materie en van het supramentale. Dit is wat aan de gang is. Hoever zullen we kunnen gaan? Ik

weet het niet. Ik zeg niet dat dit lichaam in staat zal zijn zich te transformeren, ik zie er geen teken van. Maar er is het bewustzijn, het fysiek bewustzijn, het materieel bewustzijn dat gesupramentaliseerd wordt. Dit is het werk dat aan de gang is. Dit is wat belangrijk is.’⁴⁴ En ze heeft dit gedaan door een supramentaal lichaam te vormen uit de gesupramentaliseerde elementen van haar fysieke lichaam.

Een belangrijke factor om te begrijpen wat er gedurende de laatste tien jaar in de Moeders lichaam gebeurde is, is het simpele feit dat ze een menselijk lichaam had dat op dezelfde manier gemaakt was als dat van iedereen anders. Dit bracht mee dat de cellen van haar lichaam, net als de onze, voor een aanzienlijk deel bestonden uit de droesem die zich gedurende de afgelopen millennia had opgehoopt. We zijn de zonen en dochters van de mensheid, wat betekent dat we afstammen van Moeder Aarde. We dragen het verleden van de mensheid en het zwaarwegende verleden van de aarde zelfs in onze cellen mee. Sri Aurobindo, die zich hier volledig bewust van was geworden, twijfelde eraan of die droesem, die hij ‘het residu’ noemde, eigenlijk wel getransformeerd kon worden, en kwam tot de conclusie dat dit restlichaam moest worden afgedankt. In de loop van haar Yoga van de cellen dacht de Moeder op een gegeven ogenblik dat ze aanwijzingen zag dat zelfs dit residu getransformeerd kon worden, maar verdere vooruitgang deed haar besluiten dat het niet mogelijk zou zijn.

Al in 1968 zei ze: ‘Het lichaam heeft het gevoel in iets ingesloten te zitten. Ja, ingesloten, ingesloten als in een kist. Maar het kijkt er doorheen en het kan ook, op een beperkte manier, dingen doen ondanks iets wat er nog is en dat verdwijnen moet. Dit “iets” geeft het gevoel ingesloten te zijn. Hoe moet dat verdwijnen? Dat weet ik nog niet.’⁴⁵ Ze zei dat de substantie waar we uit bestaan niet voldoende uitgezuiverd is om het hoogste Bewustzijn tot uitdrukking te brengen zonder het te vervormen, en dat ze de

indruk had dat er een ‘afvalproduct’ zou zijn. ‘Het zal alleen het ontransformeerbare residu zijn dat werkelijk de dood zal zijn’, zei ze.⁴⁶

Wat gebeurde er op 17 november 1973? De beste manier om het te begrijpen is misschien een metafoor: de verpopping van de rups in een vlinder. Wanneer het haar tijd is, spint de rups zichzelf in een cocon. In deze cocon vindt de verpopping plaats, een miraculeuze transformatie in een volkomen ander wezen: een vlinder. Niemand weet wat er in die cocon gebeurt, hoe het enorm gecompliceerde proces van de verpopping zich voltrekt. Het is een van de ontelbare processen in de natuur dat de materialistische wetenschap voor altijd zal ontglippen, omdat het in andere dimensies plaatsvindt dan in uitsluitend materiële. Kan men zeggen dat de rups in de cocon sterft? Transformatie is niet doodgaan, het is veranderen in iets anders. De vlinder heeft zijn oorsprong in de rups, komt voort uit de rups. De vlinder bevat om zo te zeggen de essentie van de rups, en het opgedroogde ‘residu’ in de cocon moet worden achtergelaten, omdat een rups binnen de dimensies van een kruipwereld bestaat en de vlinder binnen de dimensies van een vliegwereld.

Het menselijk lichaam van de Moeder bestond in de gementaliseerde wereld van de mensen. Naarmate haar Yoga voortuitging, behoorde het lichaam steeds minder tot de gementaliseerde wereld – tenzij het residu in de cellen. Voor dit residu was het onmogelijk boven de wereld van de mensen uit te stijgen. Ondertussen was de supramentale transformatie, de supramentale verpopping, aan het plaatsvinden. Er ontstond een vlinder – het prototype van het supramentale lichaam in de Moeder. In de loop van de laatste jaren kondigde ze verscheidene keren de aanwezigheid ervan aan, en nam het tenslotte waar en beschreef het in 1972. Als men de logische ontwikkeling van Sri Aurobindo’s en de Moeders avatarische Yoga nagaat – de geleidelijke waarneming van het nieuwe wezen binnenin haar, de gelijkenis met een volwassen psychisch wezen zoals ze dat in Rijuta zag, en

de uiteindelijke bevestiging van de persoonlijke ervaring in de Moeder – dan kan er geen reden zijn om dit te betwijfelen. De rupsenaar in de mensen zag uit naar een rupsenwonder, terwijl de gouden vlinder er al in hun midden was. Maar zij hadden geen ogen om die vlinder te zien, omdat ze niet in staat waren zich het proces waardoor hij ontstaan was voor te stellen of het te begrijpen.

Op 17 november 1973 legde de Moeder haar restlichaam af terwijl ze voor altijd bleef bestaan in een lichaam van supramentale substantie. De verblijfplaats van een supramentaal wezen is de hele manifestatie, met inbegrip van de aarde, wat betekent dat de Moeder overal op elk moment aanwezig kan zijn, net als Sri Aurobindo in zijn eigen supramentaal lichaam. Dit is geen aanwezigheid zoals die van de goden, de engelen of zelfs de demonen, wier lichaam uit een substantie bestaat die tot hun bestaansniveau behoort, vitaal, mentaal of spiritueel. De supramentale substantie zoals die door de Moeder ontwikkeld werd is een *materiële* substantie – anders zou de aardse evolutie geen zin hebben – hoewel ze bestaat uit een substantie die verfijnder is dan de materie die wij kennen. Globaal genomen is de grove materie van onze Moeder Aarde nog in een proces van transformatie. Dit proces is nu in een vergevorderd stadium dank zij de avatarische Yoga van Sri Aurobindo en de Moeder. Wanneer de grove materie voldoende subtiel en ontvankelijk geworden zal zijn, getransformeerd, zullen de rijpe zielen die er klaar voor zijn en in hun wereld wachten, neerdalen en zich erin belichamen. De vorming van hun lichamen zal gemodelleerd worden op het supramentaal lichaam van de Moeder, het prototype van de nieuwe soort.

Eindelijk komt hij, de dag voorzien van ouds,
Wat Johannes op Patmos zag, wat Shelley droomde,
Wat ze voor niets dan visioenen en verbeelding hielden:
De Stad van het geluk, het Tijdperk van Goud.

Het IJzeren Tijdperk is voorbij. Nu zal nog slechts
De laatste heftige kramp van het stervend verleden
De naties doen sidderen, en eenmaal dat voorbij
Zal er, van haar euvels schoongewassen, een nieuwe aarde zijn.⁴⁷ [108](#)

[105] Dit moet specifiek voor deze zielen gelden, want bij andere gelegenheden heeft de Moeder gezegd dat het moment waarop de ziel de foetus binnengaat verschilt van persoon tot persoon, en dat de ziel ook na de geboorte pas in het kind kan binnengaan, of (in zeldzame gevallen) nooit.

[106] Dit is vanzelfsprekend alleen mogelijk voor volledig ontwikkelde psychische wezens, die de cyclus der wedergeboorten hebben voltooid.

[107] De Moeder bedoelt dat alle delen van de persoonlijkheid rond het psychisch wezen verenigd moeten worden en dat ze onder de directe invloed ervan moeten komen.

[108] It comes at last, the day foreseen of old, / What John in Patmos saw, what Shelley dreamed, / Vision and vain imagination deemed, / The City of delight, the Age of Gold. The Iron Age is ended. Only now / The last fierce spasm of the dying past / Shall shake the nations, and when that has passed / Earth washed of its ills shall raise a fairer brow.

Bij wijze van epiloog

Wanneer de duisternis nog verdiept en de borst der aarde beknelt
En het lichamelijk bewustzijn van de mens het enige licht is,
Dan zal de steelse tred van één die ongezien zijn huis betreedt
Zijn als die van een dief in de nacht.
Een nauwelijks vernomen Stem zal spreken, de ziel gehoorzamen,
Een Macht de binnenkamer van de geest insluipen,
Een betovering en lieflijkheid de dichte deuren van het leven openen
En schoonheid de onwillige wereld onderwerpen,
Het licht der Waarheid zal onverwacht van de Natuur bezit nemen,
God tersluiks het hart nopen tot zaligheid
En de aarde onverwacht goddelijk worden.
In de materie zal de gloed van de geest worden ontstoken,
In lichaam na lichaam de goddelijke geboorte verwekt;
De Nacht zal ontwaken tot de lofzang der sterren,
De dagen zullen een vreugdevolle pelgrimstocht worden,
Onze wil een instrument van de macht van de Eeuwige,
Ons denken de stralen van een spirituele zon.
Enkelen zullen zien wat nog niemand begrijpt;
God zal opgroeien terwijl de wijzen praten en slapen;
Want geen mens die weet van de komst tot de tijd gekomen is
En niemand die gelooft tot het werk af is.⁴⁸ [109](#)

Georges van Vrekhem (1935-2012) is geboren in Belgisch Vlaanderen. In België genoot hij bekendheid als journalist, dichter en dramaturg en was artistiek directeur van het Nederlands Toneel te Gent. Zijn gedichten verschenen in veel letterkundige tijdschriften en werden ook opgenomen in de verzamelbundels *Met andere woorden*, en *Dichters van deze tijd* (1964). Hij was een tijdlang redacteur van *Gard Sivik*, *Cyanuur* en *Pelion*. Een keuze van zijn gedichten werd gebundeld in *Een wijze van leven* (Cyanuur, 1955). In *De Reis naar België*, zijn laatst gepubliceerde dichtbundel (1997) beschrijft hij een feit uit zijn leven: de reis naar België om een hartoperatie te ondergaan.

Georges schreef ook toneelstukken zoals *Ritueel voor een blinde* (Keldertheater Arca, Gent), *De steen* (Nederlands Kamertoneel, Antwerpen), *Solodroom* (Keldertheater Arca, Gent), *Dood van twee dames* (Nederlands Toneel te Gent) en *Zwarte Excellentie* (Koninklijke Vlaamse Schouwburg, Brussel). Hij vertaalde of bewerkte voor de Vlaamse theaters en voor de televisie meer dan twintig klassieke en moderne toneelstukken uit het Engels, Frans en Duits. Hij werd bekroond met een Basiel De Craene-prijs voor poëzie, met een Reine Prinsen Geerlins-prijs voor toneel en met de Letterkundige Prijs van de Stad Gent voor toneel.

In 1964 ontdekte Georges de werken van de Indiase filosoof en dichter Sri Aurobindo en diens spirituele metgezel, De Moeder. In 1970 werd hij lid van de Sri Aurobindo Ashram, Pondicherry, India. In 1978 verhuisde hij naar Auroville, waar hij tot zijn dood in 2012 woonde.

In India vertaalde hij diverse boeken in het Nederlands, zoals Satprem's roman *Uit het lichaam der aarde*, de trilogie *Moeder* van dezelfde auteur, *De Aforismen* van Sri Aurobindo, *Alle leven is yoga*, een bloemlezing uit de gesprekken van De Moeder, en bloemlezingen uit de Indiase epen *Mahabharata* en *Ramayana*. In 1995 verscheen bij de uitgeverij Ankh-

Hermes in Deventer zijn omvangrijk essay *Voorbij de mens - leven en werk van Sri Aurobindo en de Moeder*. Dit boek is nadien verschenen onder de titel *Beyond Man, the Life and Work of Sri Aurobindo and The Mother* (1997) in India en is nadien in vele talen vertaald. Sindsdien schreef Georges uitsluitend in het Engels en publiceerde de volgende boeken:

The Mother, the Story of Her Life (2000)

Overman, the Intermediary between the Human and the Supramental Being (2001)

Patterns of the Present, in the Light of Sri Aurobindo and the Mother (2002)

The Mother: the Divine Shakti (2003)

Hitler and his God – The Background to the Nazi Phenomenon (2006)

Evolution, Religion, and the Unknown God (2011)

Preparing for the Miraculous (2012)

The New Spirituality (2013)

Veel van deze boeken zijn vertaald in het Nederlands, Frans, Duits, Russisch en Spaans.

Georges werd ook bekend als spreker en gaf talloze lezingen in Amerika, Europa en India. In 2006 bekroonde de regering van de Indiase deelstaat West Bengalen hem met de Sri Aurobindo Puraskar.

Georges van Vrekhem's boeken, lezingen en interviews zijn gepubliceerd op www.beyondman.org en www.georges-van-vrekhem.org.

[109] When darkness deepens strangling the earth's breast / And man's corporeal mind is the only lamp, / As a thief's in the night shall be the covert tread / Of one who steps unseen into his house. / A Voice ill-heard shall speak, the soul obey, / A Power into mind's inner chamber steal, / A charm and sweetness open life's closed doors / And beauty conquer the resisting world, / The Truth-Light capture Nature by surprise, / A stealth of God compel the heart to bliss / And earth grow unexpectedly divine. / In Matter shall be lit the spirit's glow, / In body and body kindled the sacred birth; / Night shall awake to the anthem of the stars, / The days become a happy pilgrim march, / Our will a force of the Eternal's power, / And thought the rays of a spiritual sun. / A few shall see what none yet understands; / God shall grow up while the wise men talk and sleep; / For man shall not know the coming till its hour / And belief shall be not till the work is done.

Bronvermelding

1. Opgroeien in Parijs

- 1 The Mother, *Conversations 1929-30*, p. 131.
- 2 Pournaprema, *Une drôle de petite fille*, p. 5. Dit boekje is het verslag van een causerie door de Moeders kleindochter gehouden voor kinderen van de Sri Aurobindo Ashram School.
- 3 De voornaam van Mira Pinto word met één r gespeld, terwijl de voornaam van Mirra Alfassa er volgens het geboortebewijs twee heeft. We moeten hierbij echter opmerken dat de Moeder zelf soms haar voornaam met één r spelde (bijvoorbeeld in het facsimile in Mona Sarkars *Douce Mère I*, p. 6), en dat Sri Aurobindo, die altijd heel attent was waar het spellingskwesties betrof, hem ook met één r spelde in een mantra die zijn en haar naam bevatte (zie het facsimile in *On Himself*, p. 512).
- 4 Pournaprema, op. cit. p. 10.
- 5 Ibid.
- 6 The Mother, *Entretiens 1950-51*, p. 49.
- 7 The Mother, *Words of Long Ago*, p. 1.
- 8 Nirodbaran, *Twelve Years With Sri Aurobindo* (1988 ed.), p. 105.
- 9 The Mother, *Entretiens 1953*, p. 227.
- 10 Pournaprema, op. cit. p. 6.
- 11 *Champaklal Speaks*, p. 139.
- 12 Sri Aurobindo, *The Life Divine*, pp. 754 en 802.
- 13 Zie Sujata Nahar, *Mothers Chronicles I*, p. 136.
- 14 The Mother, *Entretiens 1954*, p. 47.
- 15 The Mother, *Prayers and Meditations*, 22 February 1914.
- 16 *Words of the Mother I*, p. 39.

2. Onder de artiesten

- 1 Jean-Paul Crespelle, *La vie quotidienne des Impressionistes*, p. 113.
- 2 *The Mother – Paintings and Drawings*, p. 157.
- 3 The Mother, *Three Plays*, ed. 1989, p. 35.
- 4 The Mother, *Questions and Answers 1953*, p. 334.

- 5 Zie Jean-Paul Crespelle, *op. cit.*, pp. 82 en 83.
- 6 The Mother, *On Education*, p. 236.
- 7 Jean-Paul Crespelle, *op. cit.*, p. 35.
- 8 The Mother, *Questions and Answers 1953*, p. 2.
- 9 The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, pp. 311-12.
- 10 Jean-Paul Crespelle, *op. cit.*, p. 196.
- 11 The Mother, *Questions and Answers 1954*, p. 71.
- 12 The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, p. 301.
- 13 Pournaprema, *Une drôle de petite fille*, p. 18.
- 14 Sujata Nahar, *The Mothers Chronicles II*, p. 128.
- 15 Zie Pierre Barret en Jean-Noël Gurgand, *Priez pour nous a Compostelle*, pp. 109 en 259.
- 16 *The Mother – Paintings and Drawings*, p. 160.
- 17 *Mother India*, January 1983, pp. 36 e.v.
- 18 Ibid.
- 19 *The Mother – Paintings and Drawings*, p. 163.
- 20 The Mother, *Questions and Answers 1954*, p. 72.
- 21 Zie The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, pp. 298 e.v.
- 22 Id., p. 297.
- 23 Id., p. 302
- 24 The Mother, *Questions and Answers 1955*, p. 189 e.v.
- 25 The Mother, *Questions and Answers 1954*, p.71.
- 26 The Mother, *Notes on the Way*, p. 68.
- 27 *Glimpses of the Mother's Life I*, p. 54.
- 28 Sujata Nahar, *The Mother's Chronicles II*, p. 173.
- 29 *Glimpses of The Mother's Life I*, p. 54.
- 30 Ibid.
- 31 Zie Dilip Kumar Roy, *Yogi Krishnaprem*, pp. 53 e.v.
- 32 Peter Washington, *Madame Blavatskys Baboon*, p. 107.
- 33 The Mother, *Questions and Answers 1955*, p. 325.
- 34 Barbara Tuchman, *A Proud Tower*, p. 272.
- 35 The Mother, *Words of Long Ago*, pp. 87-88.

3. Verkenningen in de occulte werelden

- 1 *Glimpses of the Mother's Life I*, p. 58.
- 2 Sri Aurobindo, *The Life Divine*, p. 876.

- 3 Id. p. 652.
- 4 The Mother, *Questions and Answers 1954*, p. 38.
- 5 Id. p. 190.
- 6 Zie Louis Pauwels and Guy Breton, *Histoires magiques de l'Histoire de France 2*, pp. 226 en 268.
- 7 Sri Aurobindo, *On the Mother*, p. 371.
- 8 Sujata Nahar, *The Mother's Chronicles III*, pp. 166-67.
- 9 The Mother, *Questions and Answers 1954*, pp. 55 e.v.
- 10 Ibid.
- 11 Peter and Elizabeth Fenwick, *The Truth in the Light*, p. 76.
- 12 Sujata Nahar, *The Mother's Chronicles II*, pp. 180-81.
- 13 Claire Thémanlys, *Un séjour chez les Grands Initiés*, p. 79.
- 14 Jean Chalon, *Le lumineux destin d'Alexandra David-Néel*.
- 15 De schrijver heeft de meeste van deze gegevens te danken aan een ongepubliceerd essay van Peter Heehs, *Rooted Above? – The Philosophie Cosmique, the Kabbalah and the Philosophy of Sri Aurobindo*.
- 16 Id. p. 6.
- 17 Francis King and Isabelle Sutherland, *The Rebirth of Magic*, pp. 64 en 73.
- 18 Sujata Nahar, *The Mother's Chronicles III*, pp. 66-67.
- 19 Id. pp. 44 and 47.
- 20 *Glimpses of the Mother's Life*, p. 85.
- 21 Claire Thémanlys, *Un Séjour chez les Grands Initiés*, p. 5.
- 22 Sujata Nahar, op. cit., p. 28.
- 23 *Glimpses of the Mother's Life I*, pp. 70-71.
- 24 Ibid.
- 25 Sri Aurobindo, *The Mother*, p. 372.
- 26 Zie The Mother, *Questions and Answers 1957-58*, p. 60.
- 27 Id. pp. 61-63.
- 28 Claire Thémanlys, op. cit. p. 69.
- 29 Peter Heehs, op. cit. p. 10.
- 30 Id., p. 4.
- 31 The Mother, *Words of Long Ago*, pp. 12 e.v.
- 32 Zie de chronologie van de Moeders leven in K.R. Srinivasa Iyengar's *On the Mother*, p. 848.

- 33 Sujata Nahar, op. cit., p. 200.
 34 Id., p. 206.
 35 *Glimpses of the Mother's Life I*, p. 70.
 36 Georges Van Vrekhem, *Beyond Man*, p. 29.
 37 Sujata Nahar, *The Mother's Chronicles I*, p. 145.
 38 Dit portret is te vinden in *The Mother – Paintings and Drawings*.

4. Een synthese in de maak

- 1 Sri Aurobindo, *Savitri*, p. 551.
 2 The Mother, *Three Plays*, p. 4.
 3 The Mother, *Questions and Answers 1953*, pp. 263-64.
 4 M. Schwaller de Lubicz, *Le miracle égyptien*, p. 35.
 5 Peter Washington, *Madame Blavatsky's Baboon*, pp. 7 en 36.
 6 The Mother, *Questions and Answers 1957-58*, p. 364.
 7 Id., p. 363.
 8 *Glimpses of the Mother's Life I*, p. 86.
 9 *Sri Aurobindo Archives and Research*, December 1988, p. 199.
 10 Georges Duby and Robert Mandrou, *Histoire de la civilisation française II*, p. 311.
 11 Zie Sujata Nahar, *The Mothers Chronicles III*, pp. 271 e.v.
 12 *Sri Aurobindo Archives and Research*, December 1988, p. 200.
 13 K R Srinivasa Iyengar, *On the Mother*, p. 47.
 14 *Sri Aurobindo Archives and Research*, December 1988, p. 201.
 15 Nolini Kanta Gupta and Amrita, *Reminiscences*, p. 44.
 16 Id., p. 43.
 17 Jean Chalon, *Le lumineux destin d'Alexandra David-Néel*, p. 63.
 18 Id., p. 168.
 19 Sujata Nahar, *The Mother's Chronicles III*, p. 32.
 20 *Mother India*, January 1983, p. 37.
 21 Sujata Nahar, *The Mother's Chronicles III*, pp. 273, 270 en 271.
 22 The Mother, *Questions and Answers 1956*, p. 210.
 23 Zie *L'Agenda de Mère XI*, p. 277.
 24 Zie Sri Aurobindo, *Savitri*, boek VI, canto V.
 25 The Mother, *Prayers and Meditations*, p. 16.
 26 The Mother, *Words of Long Ago*, p. 145.
 27 Id., p. 80.

- 28 The Mother, *Words of Long Ago*, p. 153.
- 29 Zie *L'Agenda de Mère XIII*, p. 168, en X, p. 154.
- 30 Zie Elisabeth Keesing, *Hazrat Inayat Khan – A Biography*.
- 31 The Mother, *Questions and Answers 1953*, p. 58.
- 32 The Mother, *Words of Long Ago*, p. 104.
- 33 Ibid.
- 34 Id., p. 105.
- 35 Id., pp. 110-11.
- 36 The Mother, *Questions and Answers 1953*, p. 354.
- 37 The Mother, *Words of Long Ago*, p. 47.
- 38 The Mother, *Questions and Answers 1953*, p. 355.
- 39 *Words of the Mother I*, p. 37.
- 40 The Mother, *Prayers and Meditations*, p. 1.
- 41 Id., p. 120.
- 42 Id., pp. 93 en 94.
- 43 Id., p. 97.
- 44 Id., pp. 99 en 100.
- 45 Id., pp. 33 en 88.
- 46 Pournaprema, *Une drôle de petite fille*, p. 28.
- 47 The Mother, *Questions and Answers 1956*, p. 150.
- 48 Nolini Kanta Gupta and K. Amrita, *Reminiscences*, p. 165.
- 49 Sujata Nahar, *The Mother's Chronicles V*, p. 580.
- 50 The Mother, *Prayers and Meditations*, p. 124.

5. Aurobindo Ghose

- 1 *Sri Aurobindo Archives and Research*, April 1985, p. 72.
- 2 Nirodbaran, *Sri Aurobindo for All Ages*, pp. 4 en 5.
- 3 Peter Heehs, *Sri Aurobindo – A Brief Biography*, p. 5.
- 4 Id., p. 4.
- 5 A. B. Purani, *Evening Talks With Sri Aurobindo*, pp. 376-77.
- 6 Nirodbaran, op. cit., p. 9.
- 7 *Sri Aurobindo Archives and Research*, December 1985, p. 193.
- 8 A.B. Purani, op. cit., p. 378.
- 9 Peter Heehs, op. cit., p. 11.
- 10 *SAAC*, April 1990, pp. 111-12.
- 11 Id., p. 12.

- 12 Nirodbaran, op. cit. p. 13.
- 13 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 3.
- 14 Peter Heehs, op. cit., p. 15.
- 15 Id., p. 14.
- 16 Sri Aurobindo, op. cit., p. 4.
- 17 Sujata Nahar, op. cit., p. 175.
- 18 Nirodbaran, op. cit., p. 21.
- 19 Elisabeth Keesing, *Hazrat Inayat Khan – A Biography*, p. 2.
- 20 *Beautiful Vignettes*, pp. 3 e.v.
- 21 SAAC, Dec. 83, p. 163, en Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 13.
- 22 Dit en de volgende citaten uit *New Lamps for Old* : Sri Aurobindo, *Bande Mataram*, pp. 5 e.v.
- 23 Sri Aurobindo, *On Himself*, pp. 400 en 430.
- 24 Nirodbaran, *Talks With Sri Aurobindo I*, p. 59.
- 25 Sri Aurobindo, op. cit., p. 75.
- 26 Peter Heehs, op. cit., p. 27.
- 27 Sri Aurobindo, op. cit., p. 23.
- 28 Id., p. 21.
- 29 Id., p. 22.
- 30 Id., p. 23.
- 31 Peter Heehs, op. cit., pp. 28-29.
- 32 Nirodbaran, op. cit., pp. 46-47.
- 33 Sri Aurobindo, *Collected Poems*, p. 138.
- 34 Nirodbaran, *Talks With Sri Aurobindo I*, p. 165.
- 35 Id., p. 50.
- 36 Sri Aurobindo, *Bengali Writings*, p. 351 e.v.
- 37 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 24.
- 38 SAAC, Dec. 1979, p. 230.
- 39 Id., p. 228.
- 40 Nirodbaran, *Talks With Sri Aurobindo IV*, p. 84.
- 41 Peter Heehs, op. cit., 101.
- 42 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 25-26.
- 43 Zie *The Advent*, April 1981, p. 13.
- 44 Sri Aurobindo, *Bande Mataram*, p. 7.
- 45 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 45.
- 46 Id., p. 47.

- 47 Id., p. 49.
- 48 SAAC, April 1980, p. 119.
- 49 Sri Aurobindo, op. cit., p. 79.
- 50 Sri Aurobindo, *Bengali Writings*, p. 271.
- 51 Nirodbaran, *Talks With Sri Aurobindo I*, pp. 53, 212 en 323.
- 52 Manoj Das, *Sri Aurobindo in the First Decade of the Century*, p. 64.
- 53 Peter Heehs, op. cit., 173.
- 54 Sri Aurobindo, *Karmayogin*, p. 10.
- 55 Sri Aurobindo, *Bengali Writings*, p. 262.
- 56 A.B. Purani, *Evening Talks With Sri Aurobindo*, p. 263.
- 57 Nirodbaran, *Sri Aurobindo for All Ages*, p. 110.
- 58 Sri Aurobindo, *On Himself*, pp. 57-58.
- 59 Id., p. 59.
- 60 Deze vertaling in *Vignettes of Sri Aurobindo and the Mother*, p. 9.
- 61 Peter Heehs, *Sri Aurobindo – A Brief Biography*, pp. 99-100.
- 62 Sri Aurobindo, op. cit., p. 27.
- 63 Id., p. 55.

6. Het Woord spreken

- 1 *Glimpses of the Mother's Life I*, p. 132.
- 2 The Mother, *Questions and Answers 1956*, p. 276.
- 3 The Mother, *Questions and Answers 1955*, p. 414.
- 4 SAAR, April 1989, p. 116.
- 5 Id., p. 148.
- 6 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 374.
- 7 SAAR, April 1989, p. 97.
- 8 Id., p. 100.
- 9 Id., p. 99.
- 10 Sri Aurobindo, *Karmayogin*, p. 2.
- 11 SAAR, April 1989, p. 119.
- 12 *Glimpses of the Mother's Life I*, p. 144.
- 13 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 374.
- 14 Nirodbaran, *Talks With Sri Aurobindo III*, p. 119.
- 15 *Arya*, nr. 2 (15 September 1914), p. 61.
- 16 Id., p. 68.
- 17 Nolini Kanta Gupta, *Reminiscences*, p. 72.

- 18 *Arya*, no. 1 (15 August 1914), p. 58.
- 19 Nolini Kanta Gupta, op. cit., p. 40.
- 20 K. Amrita, in *Reminiscences*, p. 180.
- 21 Nolini Kanta Gupta, op. cit., pp. 63-64.
- 22 The Mother, *Prayers and Meditations*, pp. 243-44.
- 23 Id., p. 255.
- 24 Sri Aurobindo, *The Life Divine*, p. 325.
- 25 Id., p. 87.
- 26 Id., pp. 185 en 612.
- 27 Sri Aurobindo, *Thoughts and Aphorisms*, no. 162 in *Essays Divine and Human*.
- 28 Sri Aurobindo, *The Life Divine*, p. 3.
- 29 The Mother, op. cit. pp. 188-89, 190 en 213.
- 30 Sri Aurobindo, *Savitri*, p. 344.
- 31 *Words of the Mother I*, p. 47.
- 32 *Glimpses of the Mother's Life I*, p. 154.
- 33 Sri Aurobindo, *The Mother*, p. 20.
- 34 Id., pp. 25-26.
- 35 The Mother, op. cit., pp. 257, 258, 260, 266-67, 273.
- 36 Sri Aurobindo, *Savitri*, pp. 528 en 486.
- 37 The Mother, *Prayers and Meditations*, 6 August 1914.
- 38 Id., p. 239.
- 39 The Mother, *Questions and Answers 1953*, p. 306.
- 40 The Mother, *Questions and Answers 1954*, p. 69.
- 41 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 37.
- 42 Nolini Kanta Gupta, op. cit., p. 46.
- 43 K.R. Srinivasa Iyengar, *On the Mother*, p. 132.
- 44 *SAAR*, December 1994, p. 237.
- 45 *SAAR*, April 1989, p. 120.
- 46 The Mother, *Prayers and Meditations*, pp. 319 and 321.
- 47 Id., p. 323-24.
- 48 The Mother, op. cit., p. 326.
- 49 *Glimpses of the Mother's Life I*, p. 162.
- 50 The Mother, op. cit., p. 333.
- 51 Id., p. 344.
- 52 Pournaprema, *Une drôle de petite fille*, p. 30.

- 53 The Mother, *Words of Long Ago*, p. 137.
- 54 The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, p. 303.
- 55 Kireet Joshi, *Sri Aurobindo and the Mother*, p. 180.
- 56 Sri Aurobindo, *On Himself*, pp. 426 e.v.
- 57 The Mother, *Prayers and Meditations*, p. 340.

7. In Japan

- 1 The Mother, *Prayers and Meditations*, p. 388.
- 2 Id., p. 336.
- 3 Id., p. 337
- 4 Id., p. 338.
- 5 Id., p. 343.
- 6 Pournaprema, *Une drôle de petite fille*, p. 33.
- 7 SAAR, December 1994, p. 238
- 8 Id., p. 240.
- 9 *Sri Aurobindo Circle n° 34*, p. 122.
- 10 SAAR, December 1994, pp. 240-42.
- 11 Nirodbaran, *Talks With Sri Aurobindo I*, p. 112.
- 12 The Mother, *Questions and Answers 1956*, p. 186
- 13 The Mother, *Words of Long Ago*, p. 143 e.v.
- 14 Id., p. 153.
- 15 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 426.
- 16 The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, p. 308.
- 17 *Sri Aurobindo Circle n° 34*, pp. 119 e.v.
- 18 The Mother, op.cit., pp. 309-10.
- 19 Id., pp. 308-09.
- 20 Id., p. 319.
- 21 The Mother, *Prayers and Meditations*, p. 398.
- 22 Id., p. 399.
- 23 The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, p. 306.
- 24 The Mother, *Prayers and Meditations*, p. 351.
- 25 Id., p. 397.
- 26 Id., p. 402.
- 27 Id., p. 358.
- 28 Id., pp. 365 e.v.
- 29 *Sri Aurobindo Circle n° 34*, pp. 122-23.

- 30 The Mother, *Prayers and Meditations*, p. 372.
- 31 SAAR, December 1994, p.239.
- 32 Ibid.
- 33 *Glimpses of the Mother's Life I*, p. 144.
- 34 K.R. Srinivasa Iyengar, *The Mother*, p. 191.
- 35 Paul Richard, *To the Nations*, p. XV.
- 36 Paul Richard, *The Lord of the Nations*, p. X.
- 37 Id., pp. 48-49, 64 en 65.
- 38 Nirodbaran, *Talks With Sri Aurobindo III*, p. 225.
- 39 The Mother, *Questions and Answers 1953*, pp. 182 e.v.
- 40 Zie *Mother's Agenda*, gesprek van 20 Dec. 1961.

8. Zeven stille jaren

- 1 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 459.
- 2 The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, p. 223.
- 3 The Mother, *Words of Long Ago*, p. 166.
- 4 Sujata Nahar, *The Mother's Chronicles II*, p. 100.
- 5 Zie *Mother's Agenda*, 5 November 1961.
- 6 Nirodbaran, *Talks With Sri Aurobindo I*, pp. 180-81.
- 7 Paul Richard, *To India*, pp. 18, 30.
- 8 Dilip Kumar Roy, *Among the Great*, pp. 324 e.v.
- 9 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 130.
- 10 Id., p. 432.
- 11 Deze brief werd oorspronkelijk in het Bengali geschreven. De citaten zijn ontleend aan de vertaling in *Champaklal's Treasures*, pp. 147 e.v.
- 12 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 459.
- 13 Kireet Joshi, *Sri Aurobindo and the Mother*, pp. 86-87.
- 14 A.B. Purani, *Evening Talks With Sri Aurobindo*, p. 482.
- 15 The Mother, *On Thoughts and Aphorisms*, p. 43.
- 16 The Mother, *Questions and Answers 1954*, p. 303.
- 17 A.B. Purani, op. cit., p. 20.
- 18 K.R. Srinivasa Iyengar, *On the Mother*, p. 212.
- 19 M.P. Pandit (ed.), *Breath of Grace*, p. 43.
- 20 K.R. Srinivasa Iyengar, op. cit., p. 218.
- 21 A.B. Purani, op. cit., p. 20.
- 22 K.R. Srinivasa Iyengar, op. cit., p. 260.

- 23 Shyam Kumari, *How They Came to Sri Aurobindo and the Mother* 4, p. 9.
- 24 A.B. Purani, op. cit., p. 484.
- 25 Kireet Joshi, op. cit., pp. 87-88.
- 26 Nolini Kanta Gupta, *Reminiscences*, p. 69.
- 27 K.R. Srinivasa Iyengar, op. cit., pp. 210-11.
- 28 A.B. Purani, op. cit., p. 710.
- 29 Sri Aurobindo, op. cit., p. 455.
- 30 Id., pp. 323-24.
- 31 Sri Aurobindo, op. cit., pp. 457-58.
- 32 Nolini Kanta Gupta, op. cit., pp. 82-83.
- 33 *How They Came to Sri Aurobindo and the Mother* 2, pp. 23-24.
- 34 Id., p. 67.
- 35 The Mother, op. cit., pp. 57 e.v.
- 36 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 175.
- 37 Sri Aurobindo, *Bengali Writings*, pp. 364-65.
- 38 K.R. Srinivasa Iyengar, op. cit., p. 213.
- 39 *Champaklal's Treasures*, pp. 154-55.
- 40 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 437.
- 41 M.P. Pandit, *An Early Chapter in the Mother's Life*, p. 3.
- 42 A.B. Purani, op. cit., p. 23.
- 43 Id., p. 17. De volgende citaten zijn ontleend aan dezelfde bron, pp. 14 e.v.
- 44 *How They Came to Sri Aurobindo and the Mother* 4, p. 4.
- 45 Zie het hoofdstuk over Sri Aurobindo in Dilip Kumar Roy, *Among the Great*.
- 46 Dilip Kumar Roy, *Sri Aurobindo Came to Me*, p. 515.
- 47 Sri Aurobindo, *Conversations avec Pavitra*, inleiding.
- 48 Sri Aurobindo, *Collected Poems*, p. 113.
- 49 *Champaklal Speaks*, pp. 16-17.
- 50 Nolini Kanta Gupta, op. cit., p. 78.
- 51 Zie The Mother, *Questions and Answers 1955*, pp. 98-99.
- 52 In M.P. Pandit (ed.), *Breath of Grace*, p. 79.
- 53 The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, p. 238.
- 54 The Mother, *Questions and Answers 1953*, p. 230.
- 55 The Mother, *Questions and Answers 1955*, p. 100.

56 The Mother, *Questions and Answers 1951*, p. 238.

57 A.B. Purani, op. cit., pp. 10-11.

9. Drie draken

1 The Mother, *Questions and Answers 1953*, p. 388.

2 Kireet Joshi, *Sri Aurobindo and the Mother*, pp. 89-90.

3 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 179.

4 A.B. Purani, *Evening Talks With Sri Aurobindo*, p. 481.

5 A.B. Purani, *The Life of Sri Aurobindo*, pp. 215 e.v.

6 Kireet Joshi, op. cit., p. 90.

7 Geciteerd in K.D. Sethna, The Development of Sri Aurobindo's Spiritual System, in *Mother India*, Augustus 1979, p. 474.

8 *Glimpses of the Mother's Life I*, p. 234.

9 Sri Aurobindo, *On himself*, p.136-37.

10 Id., p. 191.

11 Geciteerd in A.B. Purani, *The Life of Sri Aurobindo*, p. 212.

12 Sri Aurobindo, *Letters on Yoga*, p.385.

13 Nirodbaran, *Correspondence With Sri Aurobindo*, p. 299.

14 Id., p. 38.

15 *Glimpses of the Mother's Life II*, p. 17.

16 Govindbhai Patel, *My Pilgrimage to the Spirit*, p. 17.

17 Narayan Prasad, *Life in the Sri Aurobindo Ashram*, p. 64.

18 Nirodbaran, *Talks With Sri Aurobindo IV*, p. 111.

19 K.D. Sethna, op. cit., p. 477.

20 K.D. Sethna, *Aspects of Sri Aurobindo*, p. 97.

21 The Mother, *Questions and Answers 1957-58*, pp. 147-48.

22 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 456

23 K.R. Srinivasa Iyengar, *On the Mother*, p. 247.

24 Sri Aurobindo, op. cit., p. 455.

25 Sri Aurobindo, *The Mother*, pp. 233-34.

26 M.P. Pandit (ed.), *Breath of Grace*, p. 88.

27 M.P. Pandit, *Tell Us of the Mother*, p. 10.

28 K.R. Srinivasa Iyengar, op. cit., pp. 246-47.

29 Mritunjoy in M.P. Pandit (ed.), *Breath of Grace*, p. 64.

30 Nirodbaran, *Talks With Sri Aurobindo I*, p. 57.

31 Prema Nandakumar, *The Mother of the Sri Aurobindo Ashram*, p. 53.

- 32 *Mother India*, Oktober 1996, p. 828.
33 Prabhakar, *Among the Not So Great – III*, in *Mother India*, March 1996.
34 Nirodbaran, *Twelve Years With Sri Aurobindo*, pp. 52-53.

10. Het laboratorium

- 1 The Mother, *Questions and Answers 1953*, p. 299.
- 2 The Mother, *Questions and Answers 1929*, p. 3.
- 3 Sri Aurobindo, *On Himself*, pp. 474-75.
- 4 *Glimpses of the Mother's Life II*, p. 1.
- 5 *Words of the Mother I*, p. 37.
- 6 *Glimpses of the Mother's Life II*, p. 7.
- 7 Nirodbaran, *Correspondence With Sri Aurobindo*, p. 169.
- 8 Id. pp. 135 en 137-38.
- 9 Sri Aurobindo, *The Human Cycle*, in *Social and Political Thought*, p. 251.
- 10 Sri Aurobindo, *Letters on Yoga*, pp. 100-01
- 11 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 122.
- 12 Sri Aurobindo, *The Synthesis of Yoga*, p. 153
- 13 Sri Aurobindo, *The Mother*, p. 78.
- 14 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 482.
- 15 Sri Aurobindo, *The Mother*, pp. 121, 129-130.
- 16 In *Champaklal Speaks*, p. 156.
- 17 The Mother, *Questions and Answers 1954*, pp. 444 en 441.
- 18 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 481.
- 19 Id., p. 485.
- 20 Nirodbaran, *Talks With Sri Aurobindo I*, p. 85.
- 21 Sri Aurobindo, *On the Mother*, p. 270.
- 22 In La Mère, *Entretiens 1929-31*, p. 151.
- 23 The Mother, *Questions and Answers 1956*, pp. 161-62.
- 24 Sri Aurobindo, op. cit., p. 227.
- 25 The Mother, *Questions and Answers 1953*, p. 2.
- 26 The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, p. 215.
- 27 The Mother, *Questions and Answers 1954*, p. 295.
- 28 Sri Aurobindo, op. cit., p. 229.
- 29 In *Champaklal's Treasures*, p. 76.

- 30 In *Glimpses of the Mother's Life II*, p. 86.
- 31 In Nirodbaran, *Memorable Contacts With the Mother*, p. 174.
- 32 Nirodbaran, *Correspondence With Sri Aurobindo*, p. 275.
- 33 *Champaklal Speaks*, p. 25.
- 34 The Mother, *Questions and Answers*, p. 297.
- 35 Sri Aurobindo, op. cit., p. 317.
- 36 Id., p. 219.
- 37 Id., pp. 106-7.
- 38 Id., p. 107.
- 39 The Mother, *On Thoughts and Aphorisms*, p. 122.
- 40 Sri Aurobindo, *On Himself*, p.154-55.
- 41 Sri Aurobindo, *On the Mother*, pp. 222, 229 en 98.
- 42 Id., p. 171.
- 43 Id., pp. 170, 236 en 277.
- 44 Sri Aurobindo, *On the Mother*, p. 78.
- 45 K.R. Srinivasa Iyengar, *On the Mother*, p. 280.
- 46 Voor dit en de volgende uittreksels uit de Moeders brieven aan André, zie *Glimpses of the Mother's Life II*, pp. 58 e.v.
- 47 Id., p. 112.
- 48 Id., pp. 58-59.
- 49 Geciteerd in *Flowers and Their Messages*, pp. VIII en IX.
- 50 The Mother, *Words of the Mother I*, p. 63.
- 51 Id., p. 89.
- 52 Huta, *White Roses*, p. 138.
- 53 Nirodbaran, op.cit., pp. 55-56.
- 54 *Flowers and Their Messages*, p. XI.
- 55 Mona Sarkar, *Sweet Mother II*, pp. 16-17.
- 56 In *Glimpses of the Mother's Life II*, p. 69.
- 57 *Mother India 1977*, p. 201.
- 58 Amal Kiran en Nirodbaran, *Light and Laughter*, pp. 63-64.
- 59 Sri Aurobindo, *The Mother*, p. 284.
- 60 K.R. Srinivasa Iyengar, *On the Mother*, p. 341.
- 61 Narayan Prasad, *Life in Sri Aurobindo Ashram*, p. 64.
- 62 Sri Aurobindo, op. cit., pp. 51 en 52.
- 63 Amal Kiran en Nirodbaran, op. cit., p. 68.
- 64 The Mother, *Prayers and Meditations*, p. 416.

- 65 Sri Aurobindo, *op. cit.*, p. 315.
- 66 *Id.*, pp. 316-17.
- 67 In *Champaklal's Treasures*, p. 58.
- 68 Prabhakar, *Among the Not So Great*, in *Mother India*, March 1996, p. 200.
- 69 *Glimpses of the Mother's Life II*, p. 68.
- 70 The Mother, *Questions and Answers 1955*, pp. 257-58.
- 71 Nirodbaran, *Twelve Years with Sri Aurobindo*, p. 45.
- 72 Sri Aurobindo, *Collected Poems*, pp. 99 e.v.
- 73 In *Glimpses of the Mother's Life II*, p.102 voetnoot.
- 74 4 K.R. Srinivasa Iyengar, *On the Mother*, p. 283.
- 75 Nirodbaran, *Correspondence with Sri Aurobindo*, pp.127 en 525.
- 76 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 180.
- 77 Nirodbaran, *op. cit.*, p. 987.
- 78 *Id.*, p. 593.
- 79 Sri Aurobindo, *op. cit.*, p. 38.
- 80 De citaten in de laatste twee alinea's zijn uit Nirodbarans *Correspondence with Sri Aurobindo* en zijn te vinden onder de genoemde datums.
- 81 Sri Aurobindo, *On the Mother*, p, 231.
- 82 *Id.*, p. 230.
- 83 In *Mother India*, Jan. 1989, p. 26.
- 84 *Ibid.* Voor meer details over Golconde zie Georges Van Vrekhem, *Beyond Man* (Rupa & Co), pp. 204 e.v.

11. De Moeders Oorlog

- 1 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 394.
- 2 Rhoda L. Le Cocq, *The Radical Thinkers – Heidegger and Sri Aurobindo*, p. 199.
- 3 *Collaboration*, 15th year, n° 2.
- 4 Nirodbaran, *Twelve Years With Sri Aurobindo*, pp. 3 e.v.
- 5 Nirodbaran, *Correspondence with Sri Aurobindo*, pp. 36 en 55.
- 6 Nirodbaran, *Talks With Sri Aurobindo I*, p. 44.
- 7 A.B. Purani, *Evening Talks with Sri Aurobindo*, p. 209.
- 8 K.D. Sethna, *Aspects of Sri Aurobindo*, p. 104.
- 9 Nirodbaran, *Twelve Years with Sri Aurobindo*, p. 123.

- 10 Nirodbaran, *Talks with Sri Aurobindo I*, p. 44.
- 11 *Glimpses of the Mother's Life II*, p. 157.
- 12 Nirodbaran, *Twelve Years with Sri Aurobindo*, p. 11.
- 13 In Nirodbaran, op. cit. p. 141.
- 14 Nirodbaran, *Talks with Sri Aurobindo I*, p. 44.
- 15 Nirodbaran, *Twelve Years with Sri Aurobindo*, pp. 72 e.v.
- 16 Nirodbaran, *Talks with Sri Aurobindo I*, p. vi.
- 17 *More Vignettes of Sri Aurobindo and the Mother*, p. 157.
- 18 Nirodbaran, *Twelve Years with Sri Aurobindo*, pp. 20, 22 en 30.
- 19 Id., pp. 30-31.
- 20 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 393.
- 21 *Glimpses of the Mother's Life II*, p. 157.
- 22 Kimberley Cornish, *The Jew of Linz*, p. 154.
- 23 Louis Pauwels en Jacques Bergier, *Le Matin des magiciens*, p. 253.
- 24 Nirodbaran, *Talks with Sri Aurobindo III*, p. 127.
- 25 The Mother, *Questions and Answers 1953*, pp. 378-79.
- 26 Nirodbaran, *Life of Sri Aurobindo I*, p. 306.
- 27 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 396.
- 28 In Kimberley Cornish, op. cit., pp. 163-64.
- 29 Nirodbaran, *Talks with Sri Aurobindo III*, p. 226.
- 30 Nirodbaran, *Talks with Sri Aurobindo I*, p. 365.
- 31 Nirodbaran, *Twelve Years with Sri Aurobindo*, p. 159.
- 32 Shyam Kumari (ed.), op. cit., p. 152.
- 33 Nirodbaran, *Talks with Sri Aurobindo III*, pp. 214-15.
- 34 Nirodbaran, *Talks with Sri Aurobindo IV*, p. 95.
- 35 Id., p. 121.
- 36 Nirodbaran, *Twelve Years with Sri Aurobindo*, pp. 126-27.
- 37 Nirodbaran, *Talks with Sri Aurobindo III*, p. 237.
- 38 Nirodbaran, *Twelve Years with Sri Aurobindo*, p. 154.
- 39 Id., pp. 148-49.
- 40 Id., p. 150.
- 41 Wilfried, *The Mother*, p. 62.
- 42 Sri Aurobindo, op. cit., p. 38.
- 43 Ibid.
- 44 Id., pp. 395-96.
- 45 Shyam Kumari (ed.), op. cit., p. 153.

- 46 Id., pp. 155-56.
- 47 Nirodbaran, *Talks with Sri Aurobindo IV*, p. 4.
- 48 Sri Aurobindo, op. cit., p. 39.
- 49 John Toland, *Adolf Hitler*, p. 835.
- 50 Nirodbaran, op. cit., p. 321.
- 51 Maggi Lidchi-Grassi, *The Light that Shone into the Dark Abyss*, p. 79.
- 52 Zie Shyam Kumari (ed.), op. cit., p. 152.
- 53 Id., p. 62.
- 54 Udar, *Reminiscences, More Vignettes of Sri Aurobindo and the Mother*, p. 153; *Mother India*, April 1979, pp. 215-16; en *Mother's Agenda*, onder de vermelde datums.
- 55 Nirodbaran, *Talks with Sri Aurobindo IV*, p. 36.
- 56 *Mother's Agenda II*, onder de vermelde datum.
- 57 Nirodbaran, *Twelve Years with Sri Aurobindo*, p. 229.
- 58 Hugh Toye, *The Springing Tiger Subhash Chandra Bose*, p. 85.
- 59 Sri Aurobindo, op. cit., p. 39.
- 60 Nirodbaran, *Twelve Years with Sri Aurobindo*, p. 156.
- 61 *Words of the Mother III*, p. 48.
- 62 The Mother, *Questions and Answers 1954*, p. 296.
- 63 Id., pp. 339-40.
- 64 The Mother, *Questions and Answers 1953*, pp. 286 en 288.
- 65 Sri Aurobindo, *Savitri*, Book III, Canto IV, p. 343.

12. Sri Aurobindo's afdaling in de dood

- 1 The Mother, *Words of the Mother*, p. 4.
- 2 Sri Aurobindo, *On the Mother*, pp. 35-36.
- 3 The Mother, *Questions and Answers 1954*, pp. 291 e.v.
- 4 *Words of the Mother I*, p. 365.
- 5 Geciteerd in Nirodbaran, *Twelve Years with Sri Aurobindo*, pp. 162-63.
- 6 The Mother, *Questions and Answers 1956*, pp. 30-31.
- 7 *Words of the Mother I*, p. 360.
- 8 Ibid.
- 9 Nirodbaran, *Twelve Years with Sri Aurobindo*, p. 161.
- 10 K.D. Sethna, *Aspects of Sri Aurobindo*, p. 221.
- 11 *Words of the Mother I*, p. 368.
- 12 In *India and Her Future*, p. 3.

- 13 *Words of the Mother I*, p. 380.
- 14 In *India and Her Future*, pp. 3 en 45.
- 15 *Words of the Mother I*, pp. 361 en 376.
- 16 In *India and Her Future*, p. 5.
- 17 K.D. Sethna, *Our Light and Delight*, p. 174.
- 18 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 406.
- 19 Id., p. 400.
- 20 Nirodbaran, *Twelve Years with Sri Aurobindo*, p. 253.
- 21 *Mother's Agenda*, 18 December 1971.
- 22 Beide citaten uit Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 414.
- 23 Sri Aurobindo, *The Supramental Manifestation and Other Writings*, pp. 312-13.
- 24 Id., p. 143
- 25 The Mother, *Questions and Answers 1957-58*, p. 190.
- 26 Id., p. 191.
- 27 Sri Aurobindo, *The Supramental Manifestation upon Earth and Other Writings*, p. 60.
- 28 *Champaklal Speaks*, p. 91.
- 29 *Mother India*, January 1983, p. 39.
- 30 *Beautiful Vignettes of Sri Aurobindo and the Mother*, p. 170.
- 31 Mona Sarkar, *Sweet Mother I*, p. 22.
- 32 Nirodbaran, *Twelve Years With Sri Aurobindo*, p. 179.
- 33 In Sri Aurobindo, *Savitri* (ed. 1993), p. 728.
- 34 Nirodbaran, op. cit., p. 185.
- 35 Mona Sarkar, *Sweet Mother I*, pp. 26 e.v. (door de Moeder in het Frans gesproken en uit het hoofd opgeschreven).
- 36 Id., pp. 31-32.
- 37 Nirodbaran, op. cit., p. 186.
- 38 Id., p. 266.
- 39 Ibid.
- 40 *Words of the Mother I*, p. 9.
- 41 Nirodbaran, op. cit., 263.
- 42 Id., pp. 271-72.
- 43 Id., pp. 273-74.
- 44 Id., p. 275.

- 45 Prabhat Sanyal, *A 'Call' from Pondicherry*, in *Mother India*, December 1991.
- 46 Ibid.
- 47 Nirodbaran, op. cit., p. 275.
- 48 Ibid.
- 49 Nirodbaran, op. cit., 278.
- 50 Kireet Joshi, *Sri Aurobindo and the Mother*, p. 109.
- 51 Prabhat Sanyal, op. cit.
- 52 *Sri Aurobindo Archives and Research*, December 1990, p. 225.
- 53 Id., pp. 226-27.
- 54 Nirodbaran, op. cit., 258.
- 55 Sri Aurobindo, *Collected Poems*, p. 161.
- 56 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 416.
- 57 Sri Aurobindo, *Collected Poems*, p. 101.
- 58 K.D. Sethna, *The Passing of Sri Aurobindo*, p. 5.
- 59 Prabhat Sanyal, op. cit.
- 60 Kireet Joshi, *Sri Aurobindo and the Mother*, p. 103.
- 61 Id., p. 113.
- 62 The Mother, *Notes on the Way*, p. 328.
- 63 K.D. Sethna, *The Vision and Work of Sri Aurobindo*, p. 105.
- 64 Prabhat Sanyal, op. cit.
- 65 Rhoda P. Le Cocq, *The Radical Thinkers – Heidegger and Sri Aurobindo*, pp. 200 ff.
- 66 *Words of the Mother I*, p. 9.
- 67 Sri Aurobindo, *Savitri*, pp. 231-32.
- 68 Id., p. 45.

13. De Yoga van de lichaamszellen

- 1 Sri Aurobindo, *Savitri*, Book VI, Canto II, p. 460.
- 2 Kireet Joshi, *Sri Aurobindo and the Mother*, p. 118.
- 3 *Champaklal Speaks*, p. 251.
- 4 Kireet Joshi, op. cit., p. 118.
- 5 M.P. Pandit, *The Mother and her Mission*, p. 11.
- 6 Nirodbaran, *Twelve Years with Sri Aurobindo*, p. 66.
- 7 Nirodbaran, *Memorable Contacts with the Mother*, pp. 108 en 48.
- 8 Sri Aurobindo, op. cit., Book VI, Canto II, p. 34.

- 9 The Mother, *On Education*, p. 243.
- 10 Id., p. 107.
- 11 The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, p. 287.
- 12 The Mother, *On Education*, p. 171.
- 13 The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, p. 3.
- 14 Ibid. p. 383.
- 15 Sri Aurobindo, *The Supramental Manifestation upon Earth*, p. 5.
- 16 The Mother, *On Thoughts and Aphorisms*, p. 30.
- 17 Nirodbaran, *Twelve Years with Sri Aurobindo*, pp. 80-81.
- 18 Id., p. 111.
- 19 Id., pp. 111-12.
- 20 Narayan Prasad, *Life in Sri Aurobindo Ashram*, p. 187.
- 21 *How They Came to Sri Aurobindo and the Mother 2*, p. 38.
- 22 The Mother, *On Education*, p. 16.
- 23 Id., p. 4.
- 24 The Mother, *Questions and Answers 1953*, p. 255.
- 25 The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, p. 244.
- 26 The Mother, *Questions and Answers 1957-58*, p. 360.
- 27 The Mother, *On Education*, p. 232.
- 28 Id., p. 233.
- 29 The Mother, *Questions and Answers 1956*, p. 190.
- 30 The Mother, *On Education*, p. 101.
- 31 *A New Education for a New Consciousness*, p. 145.
- 32 Id., p. 147.
- 33 The Mother, *On Education*, p. 170.
- 34 Id., p. 432.
- 35 The Mother, op. cit., p. 110.
- 36 The Mother, *Notes on the Way*, p. 307.
- 37 The Mother, *On Education*, p. 111.
- 38 Id., p. 114.
- 39 *A New Education for a New Consciousness*, p. 117.
- 40 Sri Aurobindo, *The Synthesis of Yoga*, p. 48.
- 41 In Sri Aurobindo, *The Hour of God*, pp. 204-5.
- 42 The Mother, op. cit., p. 112.
- 43 Id., p. 167.
- 44 Id., p. 118.

- 45 Id., p. 319.
- 46 Id., p. 120.
- 47 Sri Aurobindo, *Savitri*, p. 169.
- 48 Sri Aurobindo, *On the Mother*, p. 91.
- 49 Nirodbaran, *Correspondence with Sri Aurobindo*, p. 850.
- 50 *Words of the Mother III*, pp. 314-15
- 51 Id., p. 315.
- 52 Ibid.
- 53 Id., p. 316.
- 54 Ibid.
- 55 Id., p. 317.
- 56 The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, pp. 157 e.v..
- 57 *Words of the Mother I*, p. 56.
- 58 The Mother, *Questions and Answers 1954*, passim.
- 59 Id., p. 123-24.
- 60 Id., p. 140.
- 61 Id., pp. 391-92.
- 62 *Words of the Mother 3*, pp. 298 e.v.
- 63 *Words of the Mother I*, p. 43.
- 64 Id., p. 30.
- 65 Id., p. 75.
- 66 Zie *An Unusal meeting with Sri Aurobindo*, in *Mother India*, december 1989.
- 67 *Selected Works of Jawaharlal Nehru – External Affairs*, p. 530.
- 68 Id., p. 531.
- 69 *Glimpses of the Mother's Life II*, pp. 265-66.
- 70 Id., p. 266.
- 71 Ibid.
- 72 Id., pp. 266-67.
- 73 Id., p. 267.
- 74 The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, p. 27 voetnoot.
- 75 Id., pp. 268-69.
- 76 Id., p. 156.
- 77 Id., pp. 140-41.

14. De Moeders reïncarnaties

- 1 *Glimpses of the Mother's Life I*, p. 1.
- 2 Nirodbaran, *Correspondence with Sri Aurobindo*, p. 169.
- 3 Uit *Mother's Agenda*, 4 November 1958.
- 4 *Mother's Agenda*, vol. II, p. 240.
- 5 Sri Aurobindo, *On Himself*, pp. 446 ff.
- 6 Sri Aurobindo, *On the Mother*, p. 78.
- 7 The Mother, *Questions and Answers 1956*, p. 156.
- 8 The Mother, *Thoughts and Aphorisms*, p. 89.
- 9 Id., pp. 89 ff.
- 10 Robert Bauval en Graham Hancock, *Keeper of Genesis*, p. 82 (geciteerd uit het *Corpus Hermeticum*).
- 11 The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, pp. 196-97.
- 12 Graham Philips, *Act of God*, p. 149.
- 13 Robert Bauval en Graham Hancock, *Keeper of Genesis*, p. 206.
- 14 *Glimpses of the Mother's Life I*, pp. 9-10.
- 15 Jean Yoyotte, in *Historia*, p. 2.
- 16 Joyce Tyldesley, *Hatchepsut – The Female Pharaoh*, p. 1.
- 17 Id., p. 118.
- 18 Geciteerd in Joyce Tyldesley, *op. cit.*, p. 167.
- 19 Id., p. 175.
- 20 The Mother, *Questions and Answers 1956*, pp. 155-56.
- 21 Arnold Berbers en Hendrik Beumer, *De Mummie van Nofretete*, p. 61.
- 22 Id., p. 63.
- 23 Id., p. 64.
- 24 Joyce Tyldesley, *op. cit.*, p. 32.
- 25 Graham Philips, *Act of God*, p. 159.
- 26 Persoonlijke mededeling.
- 27 Zie bijvoorbeeld *Mother's Agenda*, 30 June 1962.
- 28 Jules Michelet, *Jeanne d'Arc et autres textes*, pp. 37-38.
- 29 Régine Pernoud, *Jeanne d'Arc*, p. 44.
- 30 Georges en Andrée Duby, *Le procès de Jeanne d'Arc*, p. 17.
- 31 Louis Pauwels en Guy Breton, *Histoires magiques de l'Histoire de France*, p. 60.
- 32 Zie Mark Twain, *Saint Joan of Arc*, geciteerd in *Mother India*, December 1990.
- 33 *Champaklal Speaks*, p. 46.

- 34 *Reminiscences of Udar*, in *More Vignettes of Sri Aurobindo and the Mother*, p. 200.
- 35 Sri Aurobindo, *Letters on Yoga*, p. 408.
- 36 Kenneth J. Atchity (ed.), *Renaissance Reader*, p. 135.
- 37 Roger D. Masters, *Fortune is a River*, p. 105.
- 38 Id., pp. 106-7.
- 39 Zie bijv. *Mother's Agenda*, 30 juni 1962.
- 40 The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, pp. 150-51.
- 41 J.N. Neale, *Queen Elizabeth I*, p. 22.
- 42 In *The New Encyclopaedia Britannica*, vol. 18, p. 244.
- 43 J.N. Neale, op. cit., p. 78.
- 44 Id., p. 255.
- 45 Roy Strong, *The Cult of Elizabeth*, p. 47.
- 46 J.N. Neale, op.cit., pp. 209 en 218.
- 47 Zie *Mother's Agenda*, 13 February 1962.
- 48 Zie bv. *Mother's Agenda*, 15 July 1967.
- 49 Vincent Cronin, *Catherine, Empress of All the Russias*, pp. 140 en 148.
- 50 Id., pp. 176, 201 en 307.
- 51 Sujata Nahar, *The Mother's Chronicles I*, p. 151.
- 52 Zie *Mother's Agenda*, 30 June 1962.

15. De manifestatie van het supramentaal bewustzijn

- 1 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 469.
- 2 The Mother, *Questions and Answers 1956*, p. 13.
- 3 The Mother, *Questions and Answers 1954*, p. 516.
- 4 Id., p. 453.
- 5 Id., pp. 459-60.
- 6 *Mother's Agenda*, 20 August 1960.
- 7 The Mother, *Questions and Answers 1955*, pp. 321-22.
- 8 Id., pp. 323-24.
- 9 Id., pp. 326-27.
- 10 Id., pp. 330 en 333.
- 11 The Mother, *Questions and Answers 1956*, p. 10 en 11.
- 12 Satprem, *Mère II*, p. 55.
- 13 *Words of the Mother III*, p. 102.
- 14 K.D. Sethna, *Aspects of Sri Aurobindo*, p. 120.

- 15 Id., p. 115.
- 16 *Words of the Mother III*, p. 103.
- 17 The Mother, *Prayers and Meditations*, p. 273.
- 18 *Words of the Mother III*, p. 104.
- 19 *Mother India*, February 1974.
- 20 K.D. Sethna, op. cit., p. 120.
- 21 Nirodbaran, *Correspondence with Sri Aurobindo*, p. 197.
- 22 The Mother, *Questions and Answers 1950-51*, p. 223.
- 23 *Words of the Mother III*, p. 110.
- 24 K.D. Sethna, op. cit., pp. 117-18.
- 25 Id., p. 105.
- 26 *Champaklal's Treasures*, p. 96.
- 27 The Mother, *Questions and Answers 1956*, pp. 127 e.v..
- 28 Id., p. 263.
- 29 The Mother, *Questions and Answers 1957-58*, p. 45.
- 30 Id., p. 146.
- 31 Id., pp. 146-47.
- 32 Id., pp. 149 e.v.
- 33 Id., pp. 150-51.
- 34 Sri Aurobindo, *Savitri*, p. 50.
- 35 The Mother, *Questions and Answers 1957-58*, p. 245.
- 36 Id., pp. 34 e.v.
- 37 Id., pp. 247-48.
- 38 Id., pp. 272 e.v.
- 39 *Words of the Mother III*, pp. 386-87.
- 40 The Mother, *Questions and Answers 1957-58*, pp. 313-14.
- 41 Id., p. 313.
- 42 Id., p. 314.
- 43 Id., pp. 314-15.
- 44 Id., pp. 372-73.
- 45 *Mother's Agenda*, 8 November 1958.
- 46 *Words of the Mother III*, p. 186.
- 47 Id., p. 387.

16. Wat gedaan moest worden is gedaan

- 1 Sri Aurobindo, *Savitri*, p. 700.

- 2 The Mother, *Questions and Answers 1957-58*, p. 411.
- 3 Ibid.
- 4 *Champaklal Speaks*, p. 107.
- 5 *Mothers Agenda*, 24-25 July 1959.
- 6 Zie Laljibhai's Story, in *How They Came to Sri Aurobindo and the Mother I*, pp. 55 e.v.
- 7 The Mother, *Questions and Answers 1955*, p. 330.
- 8 Id., p. 14.
- 9 The Mother, *Notes on the Way*, p. 14.
- 10 Id., p. 16.
- 11 Sri Aurobindo, *On the Mother*, p. 384.
- 12 The Mother, op. cit., p. 51.
- 13 Sri Aurobindo, *The Synthesis of Yoga*, p. 39.
- 14 The Mother, op. cit., p. 2.
- 15 The Mother, op. cit., p. 167.
- 16 Id., p. 321.
- 17 The Mother, *Questions and Answers 1956*, pp. 399-400.
- 18 *Words of the Mother II*, p. 67.
- 19 The Mother, *Questions and Answers 1956*, p. 398.
- 20 Nirodbaran, *Correspondence with Sri Aurobindo*, p. 1001.
- 21 The Mother, *Questions and Answers 1953*, p. 350.
- 22 Sri Aurobindo, *The Life Divine*, p. 242.
- 23 The Mother, *Questions and Answers 1953*, pp. 60-61.
- 24 Mona Sarkar, *Sweet Mother II*, p. 19.
- 25 The Mother, *Notes on the Way*, pp. 46-47.
- 26 Sri Aurobindo, *The Synthesis of Yoga*, p. 71.
- 27 The Mother, *Questions and Answers 1953*, pp. 305-6.
- 28 The Mother, *Notes on the Way*, p. 4.
- 29 Id., p. 16.
- 30 Id., p. 33.
- 31 Ibid.
- 32 Id., p. 17.
- 33 The Mother, *On Thoughts and Aphorisms*, p. 149.
- 34 Nirodbaran, *Talks with Sri Aurobindo I*, p. 180.
- 35 K.D. Sethna, *The Sun and the Rainbow*, pp. 196-97.
- 36 Sri Aurobindo, *Savitri*, p. 461.

- 37 *Notes on the Way*, p. 1.
 38 Zie *Mother's Agenda* op die dag.
 39 Zie hieromtrent Nirodbaran, *Memorable Moments with the Mother*, pp. 106 e.v..
 40 *Words of the Mother III*, pp. 408 e.v.
 41 Id., pp. 411-12.

17. De gevaarlijke doorgang

- 1 Sri Aurobindo, *Savitri*, pp. 536-37.
 2 *Mother's Agenda*, 12 juni 1962.
 3 Id., 24 mei 1969.
 4 Id., 9 maart 1966.
 5 *Mother's Agenda*, 1 augustus 1963.
 6 Nirodbaran, *Correspondence with Sri Aurobindo*, p. 673.
 7 The Mother, *Notes on the Way*, p. 94.
 8 Id., p. 94.
 9 Id., pp. 95-96.
 10 Id., pp. 95.
 11 Id., pp. 93-94.
 12 Id., p. 95.
 13 Id., p. 100.
 13a *Mother's Agenda*, 24 juli 1967
 14 *Mother's Agenda*, 16 October 1963.
 15 The Mother, *Notes on the Way*, p. 74.
 16 The Mother, *Questions and Answers 1955*, pp. 146-47.
 17 *Mother's Agenda*, 10 juli 1968.
 18 Zie bv. *Mother's Agenda*, 4 augustus 1962.
 19 The Mother, op. cit., pp. 57 e.v.
 20 Id., pp. 195 en 198.
 21 Vertaald door Shree Purohit Swami en W.B. Yeats.
 22 Id., p. 74.
 23 *Mothers Agenda*, 20 juli 1963.
 24 Ibid.
 25 The Mother, *Notes on the Way*, p. 31.
 26 Id., p. 73.
 27 Id., p. 86.

- 28 *Mother's Agenda*, 24 augustus 1963.
- 29 *Words of the Mother III*, p. 66.
- 30 The Mother, *Notes on the Way*, p. 99.
- 31 Ibid.
- 32 *Mother's Agenda*, 30 november 1962.
- 33 Id., 25 september 1965.
- 34 *Words of the Mother I*, p. 129.
- 35 *More Vignettes of Sri Aurobindo and the Mother*, p. 179.
- 36 Id., p. 192 e.v.
- 37 Nirodbaran, *Memorable Contacts with the Mother*, pp. 114-15.
- 38 *Words of the Mother I*, p. 207.
- 39 Auroville References in *Mother's Agenda*, p. 27.
- 40 Id., p. 34.
- 41 *Words of the Mother I*, p. 197.
- 42 The Mother, *On Education*, p. 91 e.v.
- 43 *The Mother on Auroville*, p. 64.
- 44 M.P. Pandit, *The Mother and her Mission*, pp. 125 e.v.
- 45 Auroville References in *Mothers Agenda*, p. 10.
- 46 Sri Aurobindo, *The Synthesis of Yoga*, pp. 502-3.
- 47 Frances A. Yates, *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, p. 367.
- 48 Gareth Knight, *Magic and the Western Mind*, pp. 96 e.v.
- 49 Wilfried, *The Mother*, pp. 88-89.
- 50 Facsimile in W.M. Sullivan, *The Dawning of Auroville*, p. 46.
- 51 Satprem, *Mère II*, p. 547.
- 52 *Words of the Mother I*, p. 199.
- 53 Auroville References in *Mother's Agenda*, p. 65.
- 54 *Words of the Mother I*, p. 199.
- 55 W.M. Sullivan, *The Dawning of Auroville*, pp. 53-54.
- 56 *The Mother on Auroville*, p. 16.
- 57 *Words of the Mother I*, p. 198.
- 58 *The Mother on Auroville*, p. 16.
- 59 *Words of the Mother I*, p. 197.
- 60 Auroville References in *Mothers Agenda*, p. 107.
- 61 *The Mother on Auroville*, p. 8.
- 62 *Words of the Mother I*, p. 212.
- 63 *The Mother on Auroville*, p. 15.

64 Id., p. 13.

65 *Mother's Agenda*, 22 mei 1968.

66 Luc Ferry en Alain Renaut, *La pensée* 68, p. 111.

67 Id., p. 125.

18. Het nieuwe lichaam

1 *Mother's Agenda*, 29 november 1969.

2 The Mother, *Notes on the Way*, pp. 117-18.

3 Id., p. 118.

4 Id., p. 124.

5 Id., p. 122.

6 Id., pp. 116-17.

7 Sri Aurobindo, *On Himself*, p. 152.

8 The Mother, *Notes on the Way*, p. 123.

9 Dit citaat en de volgende: The Mother, *Notes on the Way*, pp. 148 e.v.

10 *Mother's Agenda*, 1 augustus 1970.

11 Major General K.K. Tewari, *A Soldier's Voyage of Self-Discovery*, p. 136.

12 *Words of the Mother I*, p. 359.

13 The Mother, *Notes on the Way*, p. 252.

14 *Words of the Mother I*, p. 186.

15 Id., pp. 186 e.v.

16 Sri Aurobindo, *Savitri*, p. 343.

17 *Beautiful Vignettes*, p. 124.

18 The Mother, *Notes on the Way*, p. 118 voetnoot.

19 Id., p. 281.

20 Id., pp. 238-39.

21 Id., pp. 174-75.

22 *Words of the Mother I*, p. 229.

23 *Matrimandir Journal*, nr. 2, 1999, p. 3.

24 Beide citaten in *Words of the Mother I*, p. 229.

25 Sri Aurobindo, *The Synthesis of Yoga*, p. 752.

26 Sri Aurobindo, *Savitri*, p. 472.

27 The Mother, *On Thoughts and Aphorisms*, p. 77.

28 Nirodbaran, *Memorable Contacts with the Mother*, pp. 125-26.

29 The Mother, *Notes on the Way*, pp. 245 e.v. *passim*.

- 30 The Mother, *Notes on the Way*, pp. 307-8.
- 31 *Mother's Agenda*, 14 March 1970.
- 32 Id., 9 April 1969.
- 33 The Mother, *Notes on the Way*, p. 301.
- 34 Id., pp. 302 e.v.
- 35 Id., p. 221.
- 36 Pranab Kumar Bhattacharya, *I Remember*, pp. 313 e.v.
- 37 Shyam Sundar, *En route*, p. 41.
- 38 Pranab Kumar Bhattacharya, op. cit., p. 320.
- 39 Ibid. *passim*.
- 40 Mondelinge mededeling.
- 41 Nirodbaran, *Memorable Moments with the Mother*, p. 165.
- 42 *Mother India*, november 1986, pp. 674-75.
- 43 The Mother, *Notes on the Way*, p. 183.
- 44 *Mother's Agenda*, 26 april 1972.
- 45 The Mother, *Notes on the Way*, p. 145.
- 46 *Mother's Agenda*, 19 juli 1969.
- 47 Sri Aurobindo, *Collected Poems*, p. 61.
- 48 Sri Aurobindo, *Savitri*, p. 55.